

Het Nieuwe Testament, of al de boeken des nieuwen verbonds van onzen Heer Jezus Christus

<https://hdl.handle.net/1874/235981>

Vak 20

11

mm 13163.

~~Handwritten text, possibly a name or title, crossed out with a double line.~~

~~Handwritten text, possibly a name or title, crossed out with a double line.~~

H E T
N I E U W E T E S T A M E N T .

Handwritten text, possibly a name or title, partially obscured.

Rose h
Handwritten signature or name.

HET

NIEUWE TESTAMENT

OF

AL DE BOEKEN DES NIEUWEN VERBONDS

VAN ONZEN HEER

JEZUS CHRISTUS.

OP LAST VAN DE

**Staten-Generaal der Vereenigde
Nederlanden,**EN VOLGENS HET BESLUIT VAN DE NATIONALE SYNODE
GEHOUDEN TE DORDRECHT IN DE JAREN MDCCVIII EN MDCCIX

/ UIT DE OORSPRONKELIJKE (GRIEKSCHE) TAAL

IN ONZER NEDERLANDSCHE GETROUW OVERGEZET.

UITGEGEVEN DOOR HET

Nederlandsch Bijbelgenootschap.

1879.

GEDRUKT TE DORDRECHT,
bij BLUSSE EN COMP.

HET NIEUWE TESTAMENT.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR [DE BESCHRIJVING VAN]

M A T T H E Û S.

HOOFDSTUK I.

1. Het boek des geslachts van JESUS CHRISTUS, den zoon van David, den zoon Abrahams.
2. Abraham gewon Isaäk, en Isaäk gewon Jakob, en Jakob gewon Juda en zijne broeders; en Juda gewon Fares en Zara bij Thamar; en Fares gewon Esrom, en Esrom gewon Aram; en Aram gewon Aminadab, en Aminadab gewon Nahasson, en Nahasson gewon Salmon;
3. en Salmon gewon Boöz bij Rachab, en Boöz gewon Obed bij Ruth, en Obed gewon Jesse; en Jesse gewon David den koning.
4. En David de koning gewon Salomo, bij degene die *Uria's vrouw was geweest*; en Salomo gewon Roboam, en Roboam gewon Abia, en Abia gewon Aas; en Aas gewon Josafat, en Josafat gewon Joram, en Joram gewon Ozias; en Ozias gewon Joatham, en Joatham gewon Achaz, en Achaz gewon Ezekias; en Ezekias gewon Manasse, en Manasse gewon Amon, en Amon gewon Josias; en Josias gewon Jechonias en zijne broeders,
5. omtrent de Babylonische overvoering.
6. En na de Babylonische overvoering gewon Jechonias Salathiel, en Salathiel gewon Zerobabel; en Zerobabel gewon Abiud, en Abiud gewon Eljakim, en Eljakim gewon Azor; en Azor gewon Sadok, en Sadok gewon Achim, en Achim gewon Eliud; en Eliud gewon Eleazar, en Eleazar gewon Matthan, en Matthan gewon Jakob; en Jakob gewon Jozef, den man van Maria, uit welke geboren is JESUS gezegd Christus.
7. Al de geslachten dan van Abraham tot David zijn veertien geslachten, en van David tot de Babylonische overvoering zijn veertien geslachten, en van de Babylonische overvoering tot Christus zijn veertien geslachten.
8. De geboorte van JESUS Christus was nu aldus. Want als Maria zijne moeder met Jozef ondertrouwd was, eer zij tezamen gekomen waren werd zij zwanger bevonden uit den Heiligen Geest. Jozef nu, haar man, alzoó hij rechtvaardig was en haar niet wilde openbaar te schande

20. maken, was van wille haar heimelijk te verlaten. En alzoó hij deze dingen in den zin had, zie, de engel des Heeren verscheen hem in den droom, zeggende: Jozef, *gij* zoon Davids, wees niet bevreesd Maria uwe vrouw tot u te nemen; want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest; en zij zal een zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Jezus; want hij zal zijn volk zaligmaken van hunne zonden. En dit alles is geschied, opdat vervuld zoude worden 't geen van den Heer gesproken is door den profeet, zeggende: Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Emmanuel; 't welk is, overgezet zijnde: God met ons. Jozef dan opgewekt zijnde van den slaap, deed gelijk de engel des Heeren hem bevolen had, en heeft zijne vrouw tot zich genomen, en bekende haar niet, totdat zij dezen haren eerstgeboreen zoon gehoord had, en heette zijnen naam Jezus.

HOOFDSTUK 2.

1. Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, *gelegen* in Judéa, in de dagen van den koning Herodes, zie, *venige* wijzen van het oosten zijn te Jeruzalem aangekomen, zeggende: Waar is de geboren Koning der Joden? want wij hebben gezien zijne ster in 't oosten, en zijn gekomen om hem te aanbidden. De koning Herodes nu *dit* gehoord hebbende, werd ontroerd, en geheel Jeruzalem met hem; en bijéénvergaderd hebbende al de overpriesters en schriftgeleerden des volks, vraagde

van hen, waar de Christus zoude geboren worden. En zij zeiden tot hem: Te Bethlehem, in Judéa *gelegen*; want alzóó is geschreven door den profeet: En gij Bethlehem, *gij* land van Juda, zijt geëervd van de minste onder de vorsten van Juda; want uit u zal de feidsman voortkomen die mijn volk Israël weiden zal.

7. Toen heeft Herodes de wijzen heimelijk geroepen, en vernam naastig van hen den tijd wanneer de ster verschenen was; en hen naar Bethlehem zedende, zeide: Reist heen en onderzoek naastig naar dat kindeken, en als gij het zult gevonden hebben, boodschaft het mij, opdat ik óók come en dat zelve aanbidde. En zij den koning gehoord hebbende, zijn beneugereisd; en zie, de ster die zij in 't oosten gezien hadden ging hun voor, totdat zij kwam en stond boven *de plaats* waar het kindeken was. Als zij nu de ster zagen, verheugden zij zich met zeer groote vreugde; en in het huis gekomen zijnde, vonden zij het kindeken met Maria zijne moeder, en nedervallende hebben zij hetzelfde aanbeden; en hunne schatten opgedaan hebbende, bragten zij hem geschenken, goud en wierook en mirre. En door Goddelijke openbaring vermaand zijnde in den droom, dat zij niet zouden wederkeeren tot Herodes, vertrokken zij door een anderen weg weder naar hun land.

13. Toen zij nu vertrokken waren, zie, de engel des Heeren verschijnt Jozef in den droom, zeggende: Sta op, en neem tot u het kindeken en zijne moeder, en

- vlied in Egypte, en wees aldaar totdat ik het u zeggen zal; want Herodes zal het kindeken zoeken, om 't zelve te dooden. Hij dan opgestaan zijnde, nam het kindeken en zijne moeder tot zich in den nacht, en vertrok naar Egypte, en was aldaar tot den dood van Herodes; opdat vervuld zoude worden 't geen van den Heer gesproken is door den profet, zeggende: Uit Egypte heb ik mijnen Zoon geroepen.
16. Als Herodes zag dat hij van de wijzen bedrogen was, toen werd hij zeer toornig, en eenigen afgezonden hebbende, heeft hij omgebracht al de kinderen die binnen Betlehem en in al dezelfs landpalen waren, van twee jaren oud en daaronder, naar den tijd dien hij van de wijzen naarstig onderzocht had.
17. Toen is vervuld geworden 't geen gesproken is door den profet Jeremia, zeggende:
18. Een stem is in Rama gehoord, geklag, geweent en veel gekerm; Rachel bewaende hare kinderen en wilde niet vertoost wezen, omdat ze niet zijn.
19. Toen Herodes nu gestorven was, zie, de engel des Heeren verschijnt Jozef in den droom, in Egypte, zeggende: Sta op, neem het kindeken en zijne moeder tot u, en trek in 't land Israels; want zij zijn gestorven die de ziel des kindekens zochten. Hij dan opgestaan zijnde, heeft tot zich genomen het kindeken en zijne moeder, en is gekomen in 't land Israels. Maar als hij hoorde dat Archelaüs in Judéa koning was, in de plaats van zijnen vader Herodes, vreesde hij daarheen te gaan; maar door Godde-

- lijke openbaring vermaand in den droom, is hij vertrokken in de deelen van Galiléa.
23. En daar gekomen zijnde, nam hij zijne woonplaats in de stad genaamd Nazareth; opdat vervuld zoude worden wat door de profeten gezegd is, dat hij Nazarener zal geheeten worden.

HOOFDSTUK 3.

1. En in die dagen kwam Johannes de Dooper, predikende in de woestijn van
2. Judéa, en zeggende: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Want deze is 't van denwelke gesproken is door Jesaja den profet, zeggende: De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt zijne paden
4. regt. En deze Johannes had zijne kleeding van kermelsbaar, en een lederen gordel om zijne lende; en zijn voedsel was spruikehanen en wilde honig. Toen is tot hem uitgegaan Jeruzalem en geheel Judéa en 't geheele land rondom den
6. Jordaan; en zij werden van hem gedoopt in den Jordaan, belijdende hunne zonden.
7. Hij dan ziende velen van de farizeërs en sadduceërs tot zijnen doop komen, sprak tot hen: Gij adderengebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomen
8. den toorn? Brengt dan vruchten voort der bekeering
9. waardig; en meent niet bij uzelve te zeggen: Wij hebben Abraham tot een vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze steenen Abraham
10. kinderen kan verwekken. En ook is alreede de bijl aan den wortel der boomen gelegd; alle boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in 't

11. vuur geworpen. Ik doop u wel met water tot bekeering; maar die na mij komt is sterker dan ik, wiens schoenen ik niet waardig ben hem *satedragen*: die zal u met den Heiligen Geest en
12. met vuur doopen; wiens wan in zijne hand is, en hij zal zijnen dorchevloer dóórzuiveren, en zijne tarwe in zijne schuur tezamenbrengen, en zal het kaf met onuitblusschelijk vuur verbranden.
13. Toen kwam Jezus van Galiléa naar den Jordaan tot Johannes, om van hem ge-
14. doopt te worden. Doch Johannes weigerde hem zeer, zeggende: Mij is noodig van u gedoopt te worden, en
15. komt gij tot mij? Maar Jezus antwoordende zeide tot hem: Laat nu af; want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij van hem af.
16. En Jezus gedoopt zijnde, is terstond opgeklimmen uit het water; en zie, de hemelen werden hem geopend, en hij zag den Geest Gods nederdalen gelijk een duif, en
17. op hem komen. En zie, een stem uit de hemelen, zeggende: Deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in denwelke ik mijn welbehagen heb.

HOOFDSTUK 4.

1. Toen werd Jezus van den Geest weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van den duivel. En als hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, hongerde hem ten laatste. En de verzoeker tot hem gekomen zijnde, zeide: In dien gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze steenen brooden
2. worden. Doch hij antwoordende zeide: Er is geschreven: De mensch zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord

3. dat door den mond Gods uitgaat.
4. Toen nam hem de duivel mede naar de heilige stad, en stelde hem op de tinne
5. des tempels, en zeide tot hem: Indien gij Gods Zoon zijt, werp uzelf nederwaarts; want er is geschreven, dat hij zijne engelen van u bevelen zal, en dat zij u op de banden zullen nemen, opdat gij niette eeniger tijd uwen voet aan een
6. steen aanstoot. Jezus zeide tot hem: Er is wederom geschreven: Gij zult den Heer uwen God niet verzoeken.
7. Wederom nam hem de duivel mede op een zeer hoogen berg, en toonde hem al de koninkrijken der wereld
8. hunne heerlijkheid, en zeide tot hem: Al deze dingen zal ik u geven, indien gij nedervallende mij zult aanbidden.
9. Toen zeide Jezus tot hem: Ga weg satan; want er staat geschreven: Den Heer uwen God zult gij aanbidden en hem alleen
10. dienen. Toen liet de duivel van hem af; en zie, de engelen zijn toegekomen en dienden hem.
11. Als nu Jezus gehoord had dat Johannes overgeleverd was, is hij wedergekeerd
12. naar Galiléa. En Nazareth verlaten hebbende, is hij komen wonen te Kapernaüm, gelegen aan de zee, in de landpalen van Zebulon en
13. Naftali; opdat vervuld zoude worden 't geen gesproken is door Jesaja den profeet, zeggende: Het land Zebulon en het land Naftali, aan den weg der zee over den Jordaan, Ga-
14. liléa dervolkereu, het volk dat in duisternis zat heeft een groot

- licht gezien; en degenen die zaten in het land en de schaduw des doods, denzelven is een licht opgegaan.
17. Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken, en te zeggen: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.
18. En Jezus wandelende aan de zee van Galiléa, zag twee broeders, *namelijk* Simon gezegd Petrus, en Andréas zijnen broeder, het net in de zee werpende, (want zij waren visschers); en hij zeide tot hen: Volgt mij na, en ik zal u visschers der menschen maken. Zij dan terstond de netten verlatende, zijn hem nagevolgd. En hij vandaar voortgegaan zijnde, zag twee andere broeders, *namelijk* Jacobus den zoon van Zebedeüs, en Johannes zijnen broeder, in het schip met hunnen vader Zebedeüs hunne netten vermakende, en heeft hen geroepen. Zij dan terstond verlatende het schip en hunnen vader, zijn hem nagevolgd.
23. En Jezus onging geheel Galiléa, leerende in hunne synagogen, en predikeude het evangelie des koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwaal onder het volk. En zijn gerucht ging vandaar uit in geheel Syrië; en zij brachten tot hem allen die kwalijk gesteld waren, met verscheiden ziekten en pijnen bevangen zijnde, en van den duivel bezeten, en maanzieken, en geroakten; en hij geneasde dezelve.
25. En vele scharen volgden hem na, van Galiléa, en van Decapolis, en van Jeruzalem, en van Judéa, en van over den Jordaan.
- HOOFDSTUK 5.
1. En Jezus de scharen ziende, is geklommen op een berg, en als hij nedergezeten was, kwamen zijne discipelen tot hem. En zijnen mond geopend hebbende leerde hij hen, zeggende:
3. Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het koninkrijk der hemelen.
4. Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden.
5. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beerven.
6. Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
7. Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.
8. Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien.
9. Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen gebaad worden.
10. Zalig zijn die vervolgd worden om der gerechtigheid wil, want hunner is het koninkrijk der hemelen. Zalig zijt gij als u *de menschen* smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken om mijnen wil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzóó hebben zij vervolgd de profeten die vóór u *geveest* zijn.
13. Gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout smaakloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Het deukt nergens meer toe, dan om buitengeworpen en van de menschen vertreden te worden. Gij zijt het licht der wereld; een stad bovenop een berg liggende kan niet verborgen zijn; noch men steekt een kaars aan en zet die onder een korenmaat, maar op een kandelaar, en zij schijnt allen die in het huis zijn. Laat uw licht al-

- z66 schijnen voor de menschen, dat zij uwe goede werken mogen zien, en uwen Vader die in de hemelen is verheerlijken.
17. Meent niet dat ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; ik ben niet gekomen om *die* te ontbinden.
18. Maar te vervullen. Want voorwaar zeg ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet één jota noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. Zoowide dan één van deze minste geboden zal ontbonden, en de menschen alzóó zal geleerd hebben, *die* zal de minste genaamd worden in 't koningrijk der hemelen; maar zoowide *dezelve* zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in 't koningrijk der hemelen.
20. Want ik zeg u, tenzij uwe gerechtigheid overvloediger zij dan der schriftgeleerden en der farizeërs, dat gij in 't koningrijk der hemelen geenszins zult ingaan.
21. Gij hebt gehoord dat *tot* de ouden gezegd is: Gij zult niet dooden; maar zoowide doodt, *die* zal strafbaar zijn door het gerigt.
22. Doch ik zeg u, zoowide ten onrechte op zijnen broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door 't gerigt; en wie tot zijnen broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn door den grooten raad; maar wie zegt: Gij dwaas, die zal strafbaar zijn door het helsche vuur.
23. Zoo zij dan uwe gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt dat uw broeder iets tegen u heeft.
24. Laat dáár uwe gave voor het altaar, en ga henen, verzoen u eerst met uwen broeder, en kom dan en offer uwe gave. Wees haastelijk welgezind *jegens* uwe wederpartij, terwijl gij nog met hem op den weg zijt; opdat de wederpartij niet mischien u den regter overlevere, en de regter u den dieenaar overlevere, en gij in de gevangenis geworpen wordt.
25. Voorwaar ik zeg u, gij zult daar geenszins uitkomen, totdat gij den laatsten penning zult betaald hebben.
27. Gij hebt gehoord dat *van* de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen.
28. Maar ik zeg u, dat zoowide een vrouw aanziet om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan.
29. Indien dan uw regteroog u erzert, trek het uit en werp het van u; want het is u nut dat één uwer leden verga, en niet uw geheele ligchaam in de hel geworpen worde.
30. En indien uwe regterhand u ergert, houw ze af en werp ze van u; want het is u nut dat één uwer leden verga, en niet uw geheele ligchaam in de hel geworpen worde.
31. Er is ook gezegd: Zoowide zijn vrouw verlaten zal, die geve haar een scheidbrief.
32. Maar ik zeg u, dat zoowide zijn vrouw verlaten zal anders dan uit oorzaak van hoerrij, die maakt dat zij overspel doet en zoowide de verlatene zal trouwen, die doet overspel.
33. Wederam hebt gij gehoord dat *van* de ouden gezegd is: Gij zult den eed niet breken, maar gij zult den Heer uwe eeden houden. Maar ik zeg u, zweert ganschelijk niet; noch bij den hemel, omdat hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij is de

stad des grooten Konings;
 36. noch bij uw hoofd zult gij
 zweren, omdat gij niet één
 haar kunt wit of zwart ma-
 37. ken. Maar laat zijn uw woord
 ja, ja; neen, neen: wat bo-
 ven deze is, dat is uit den
 booze.
 38. Gij hebt gehoord dat ge-
 zegd is: Oog om oog en
 39. tand om tand. Maar ik
 zeg u, dat gij den booze niet
 wederstaat; maar zowie u
 op de regterwang slaat, keer
 40. hem ook de andere toe; en
 zoo iemand met u rigten wil,
 en uwen rok nemen, laat
 41. hem ook den mantel; en
 zowie u zal dwingen één
 mijl te gaan, ga met hem
 42. twee mijlen. Geef dengeen
 die iets van u bidt, en keer
 u niet af van dengeen die
 van u leenen wil.
 43. Gij hebt gehoord dat er ge-
 zegd is: Gij zult uwen
 naaste liefhebben en
 uwen vijand zult gij haten.
 44. Maar ik zeg u, hebt uwe
 vijanden lief, zegent ze die
 u vervloeken, doet wél den-
 genen die u haten, en bidt
 voor degenen die u geweld
 45. doen en die u vervolgen; op-
 dat gij moogt kinderen zijn
 uws Vaders die in de heme-
 len is; want hij doet zijne
 zón opgaan over boozen en
 goeden, en regent over recht-
 vaardigen en onrechtvaardi-
 46. gen. Want indien gij lief-
 hebt wie u liefhebben, wat
 loon hebt gij? Doen ook de
 47. tollenaars niet hetzelfde? En
 indien gij uwe broeders al-
 leen groet, wat doet gij bo-
 ven anderen? Doen ook niet
 48. de tollenaars alzoó? Weest
 dan gijlieden volmaakt, ge-
 gelijk uw Vader die in de he-
 melen is volmaakt is.

HOOFDSTUK 6.

1. Hebt acht dat gij uwe aal-
 moes niet doet vóór de men-
 schen, om van hen gezien

te worden; anders hebt gij
 geen loon bij uwen Vader
 2. die in de hemelen is. Wan-
 neer gij dan aalmoes doet,
 zoo laat vóór u niet trom-
 petten, gelijk de geveinsden
 in de synagogen en op de
 straten doen, opdat ze van
 de menschen gederf mogen
 worden: voorwaar zeg ik u,
 zij hebben hun loon weg.
 3. Maar als gij aalmoes doet,
 zoo laat uwe linkerhand niet
 weten wat uwe regter doet,
 4. opdat uwe aalmoes in 't ver-
 borgen zij: en uw Vader
 die in 't verborgen ziet, die
 zal 't u in 't openbaar ver-
 gelden.
 5. En wanneer gij bidt, zoo
 zult gij niet zijn gelijk de
 geveinsden; want die plegen
 gaarne in de synagogen en
 op de hoeken der straten
 staande te bidden, opdat zij
 van de menschen mogen ge-
 zien worden: voorwaar ik
 zeg u, dat zij hun loon weg
 6. hebben. Maar gij wanneer
 gij bidt, ga in uwe binnen-
 kamer, en uwe deur gesloten
 hebbende, bid uwen Vader
 die in 't verborgen is: en uw
 Vader, die in 't verborgen
 ziet, zal 't u in 't openbaar
 vergelden.
 7. En als gij bidt, zoo ge-
 bruikt geen ijdel verhaal van
 woorden gelijk de heldenen;
 want zij meenen dat zij door
 hunne veelheid van woor-
 den zullen verhoord worden.
 8. Wordt dan hun niet gelijk;
 want uw Vader weet wat gij
 van noode hebt eer gij hem
 bidt.
 9. Gij dan bidt aldus: Onze
 Vader die in de hemelen zijt,
 uw naam worde geheiligd;
 10. uw koninkrijk kome; uw
 wil geschiede gelijk in den
 hemel alzóó ook op de aarde;
 11. geef ons heden ons dage-
 12. lijksch brood; en vergeef ons
 onze schulden, gelijk ook
 wij vergeven onzen schulde-

13. naren; en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze; want uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in eeuwigheid. Amen.
14. Want indien gij den menschen hunne misdaden vergeeft, zoo zal uw hemelsche
15. Vader ook u vergeven; maar indien gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven.
16. En wanneer gij vast, toont geen droevig gezigt gelijk de geveinsden; want zij mismaken bunne aangezichten, opdat zij van de menschen mozen gezien worden als zij vasten: voorwaar ik zeg u dat zij hun loon weg hebben.
17. Maar gij als gij vast, zalf uw hoofd en wasch uw aangezigt, opdat het van de menschen niet gezien worde als gij vast, maar van uwen Vader die in 't verborgen is: en uw Vader, die in 't verborgen niet, zal 't u in 't openbaar vergelden.
19. Vergaders u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen; maar vergadert u schatten in den hemel, waar ze noch mot noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven noch stelen.
21. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.
22. De kans des lichaams is het oog: indien dan uw oog eenvoudig is, zoo zal uw geheele ligchaam verlicht
23. wezen; maar indien uw oog boos is, zoo zal geheel uw ligchaam duister zijn. Indien dan het licht dat in u is, duisternis is, hoegroot zal de duisternis *zelve* zijn.
24. Niemand kan twee heeren dienen; want of hij zal den éenen haten en den anderen liefhebben, of hij zal den
- éenen aanhangen en den anderen verachten. Gij kunt niet God dienen en den Mammon.
26. Daarom zeg ik u, zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult, noch voor uw ligchaam, waarmede gij u kleeden zult: is het leven niet meer dan het voedsel, en het ligchaam dan de kleeding?
26. Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaijen, noch maaijen, noch verzamelen in de schuren, en uw hemelsche Vader voedt *nochtans* dezelve: gaat gij dezelve
27. niet zeer veel teboven? Wie toch van u kan met bezorgd te zijn één el tot zijne lengte
28. toedoen? En wat zijt gij bezorgd voor de kleeding? Aanmerkt de liliën des velds, hoe zij wassen: zij arbeiden
29. niet en spinnen niet, en ik zeg u, dat ook Salomo in al zijne heerlijkheid niet is bekleed geweest gelijk een van
30. deze. Indien nu God het gras des velds, dat heden is, en morgen in den oven geworpen wordt, alzóó bekleedt, zal hij u niet veelmeer *kleden*, gij kleingeloovigen?
31. Daarom zijt niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmede zullen wij
32. ons kleeden? Want al deze dingen zoeken de heidenen; want uw hemelsche Vader weet dat gij al deze dingen
33. behoeft. Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen
34. worden. Zijt dan niet bezorgd tegen den morgen; want de morgen zal voor het zijne zorgen: *elke* dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

HOOFDSTUK 7.

1. Oordeelt niet, opdat gij
2. niet geoordeeld wordt. Want

- met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden; en met welke maat gij meet, zal u wedergeme-
3. ten worden. En wat ziet gij den splinter die in het oog uws broeders is, maar den balk die in uw oog is merkt
 4. gij niet? Of hoe zult gij tot uwen broeder zeggen: Laat toe dat ik den splinter uit uw oog uitdoe; en zie, er
 5. is een balk in uw oog. Gij geveinsde, werp eerst den balk uit uw oog, en dan zult gij bezien om den splinter uit uws broeders oog uitte-
 6. doen. Geeft het heilige den honden niet, noch werpt uwe paarden voor de zwijnen; opdat zij niet te eeniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden, en zich omkeerende u verscheuren.
 7. Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal open-
 8. gedaan worden. Want een iegelijk die bidt, die ontvaagt; en wie zoekt, die vindt; en wie klopt, dien zal
 9. opengedaan worden. Of wat mensch is er onder u, zoo zijn zoon hem zoude bidden om brood, die hem een steen
 10. zal geven, en zoo hij hem om een visch zoude bidden, die hem een slang zal ge-
 11. ven? Indien dan gij die boos zijt weet uwen kinderen goede zaven te geven, hoeveeltemeer zal uw Vader die in de hemelen is goede gaven geven denjenigen die ze van hem bidden.
 12. Alle dingen dan die gij wilt dat u de menschen zouden doen, doet gij hun ook alzo; want dat is de wet en de profeten.
 13. Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort en breed is de weg die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door denzeive ingaan;
 14. want de poort is eng en de weg is nauw die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die denzeiven vinden.
 15. Maar wacht u van de valsche profeten, dewelke in schaapskleeders tot u komen, maar van binnen zijn
 16. ze grijpende wolven. Aan hunne vruchten zult gij ze kennen. Leest men ook een draif van doorren, of vijgen
 17. van distelen? Alzoo iedere goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade
 18. vruchten. Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten
 19. voortbrengen. Iedere boom die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen
 20. en in 't vuur geworpen. Zoo zult gij dan dezelve aan hunne vruchten kennen.
 21. Niet een iegelijk die tot mij zegt Heere, Heere, zal ingaan in 't koninkrijk der hemelen, maar die daar doet den wil mijns Vaders die in
 22. de hemelen is. Velen zullen te dien dage tot mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in uwen naam geprofeeteerd, en in uwen naam duivelen uitgeworpen, en in uwen naam vele krachten
 23. gedaan? En dan zal ik hun openlijk antwoorden: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van mij, zij die de ongerechtigheid werkt.
 24. Een iegelijk dan die deze mijne woorden hoort; en dezelve doet, dien zal ik vergelijken bij een voorzigtig man, die zijn huis op een steenrots gebouwd heeft; en er is slagregen nedergevallen, en de waterstroomen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen dat huis aangevallen; en het is niet gevallen, want het was op de steenrots ge-

26. grond. En een iegelijk die deze mijne woorden hoort en dezelve niet doet, die zal bij een dwaazen man vergeleken worden, die zijn huis op het zand gebouwd heeft; en de slagregen is nedergefallen, en de waterstroomen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen dat huis aangelagen; en het is gevallen, en zijn val was groot.
27. En het is geschied als Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen zich ontzettekeden over zijne leer; want hij leerde hen als magt-hebbende, en niet als de schriftgeleerden.

HOOFDSTUK 8.

1. Toen bij nu van den berg afgeklimmen was, zijn hem vele scharen gevolgd. En zie, een melatsche kwam en aanbad hem, zeggende: Heer, indien gij wilt, gij kunt mij reinigen. En Jezus de hand uitstreckende heeft hem aangerakt, zeggende: Ik wil, word gereinigd. En terstond werd hij van zijne melatschheid gereinigd. En Jezus zeide tot hem: Zie dat gij dit niemand zegt; maar ga henen, toon uzelfen den priester, en offer de gave die Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.
2. Als nu Jezus te Kapernaüm ingegaan was, kwam tot hem een hoofdman over honderd, biddende hem, en zeggende: Heer, mijn knecht ligt tehuis geraakt, en lijdt zware pijnen. En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen. En de hoofdman over honderd antwoordende zeide: Heer, ik ben niet waardig dat gij onder mijn dak zoudt inkomen, maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden. Want ik

- ben ook een mensch onder de magt van anderen, hebbende onder mijn krijgsknechten, en ik zeg tot dezen: Ga, en hij gaat; en tot den anderen: Kom, en hij komt; en tot mijnen dienstknecht: Doe dat, en hij doet het.
3. Jezus nu dit hoorende, heeft zich verwonderd, en zeide tot degenen die hem volgden: Voorwaar zeg ik u, ik heb zelfs in Israël zoogroot een geloof niet gevonden. Doch ik zeg u, dat velen zullen komen van oosten en westen, en zullen met Abraham en Isaäk en Jakob aanzitten in het koningrijk der hemelen; en de kinderen des koningrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis: aldaar zal weening zijn en kuersling der tanden. En Jezus zeide tot den hoofdman over honderd: Ga henen, en u geschiede gelijk gij geloofd hebt. En zijn knecht is gezond geworden te dierzelfd' ure.
4. En Jezus gekomen zijnde in het huis van Petrus, zag zijne vrouwsmoeder te bed liggen, hebbende de koorts. En hij raakte hare hand aan, en de koorts verliet haar; en zij stond op en diende hem.
5. En als het laat geworden was, hebben zij velen, van den duivel bezeten, tot hem gebracht, en hij wierp de booze geesten uit met het woord, en hij genas allen die kwalijk gesteld waren; opdat vervuld zoude worden wat gesproken was door Jesaja den profet, zeggende: Hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze ziekten gedragen.
6. En Jezus vele scharen rondom zich ziende, beval aan de andere zijde overtevaaren. En er kwam een zeker schriftgeleerde tot hem, en

- zeide tot hem: Meester, ik zal u volgen waar gij ook henengaat. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet waar hij het hoofd nederlegge.
21. En een ander uit zijne discipelen zeide tot hem: Heer, laat mij toe dat ik eerst henen en mijnen vader begrave. Doch Jezus zeide tot hem: Volg mij, en laat de dooden hunne dooden begraven.
22. En als hij in 't schip gegaan was, zijn hem zijne discipelen gevolgd. En zie, er ontstond een groote onstuimigheid in de zee, alzoo dat het schip van de golven bedekt werd; doch hij sliep.
23. En zijne discipelen bij hem komende, hebben hem opgewekt, zeggende: Heer, behoed ons, wij vergaan. En hij zeide tot hen: Wat zijt gij vreessachtig, gij kleingelooovigen? Toen stond hij op en bestrafte de winden en de zee, en er werd groote stilte.
24. En de menschen verwonderden zich, zeggende: Hoedanig een is deze, dat ook de winden en de zee hem gehoorzaam zijn!
25. En als hij aan de overzijde was gekomen in het land der Gergesenen, zijn hem twee van den duivel bezeten, ontmoet, komende uit de graven, die zeer wreed waren, alzoo dat niemand door dien weg kon voorbijgaan. En zie, zij rüpen, zeggende: Jezus, gij Zoon Gods, wat hebben wij met u te doen? Zijt gij hier gekomen om ons te pijnigen vóór den tijd?
26. En verre van hen was een kudde van vele zwijnen weidende; en de duivelen baden hem, zeggende: Indien gij ons uitwerpt, laat ons toe

- dat wij in die kudde zwijnen varen. En hij zeide tot hen: Gaat henen. En zij uitgaande voeren henen in de kudde zwijnen: en zie, de geheele kudde zwijnen stortte van de steilte af in de zee, en zij stierven in 't water. En die ze weidden zijn gevlugt; en als zij in de stad gekomen waren, hoorschapten zij al deze dingen, en wat den bezetenen geschied was. En zie, de geheele stad ging uit, Jezus tegemoet; en als zij hem zagen, baden zij dat hij uit hunne landpalen wilde vertrekken.

HOOFDSTUK 9.

1. En in het schip gegaan zijnde, voer hij over en kwam in zijne stad. En zie, zij brachten tot hem een geraakte, op een bed liggende. En Jezus huss geloof ziende, zeide tot den geraakte: Zoon, wees weigensd, uwe zonden zijn u vergeven. En zie, sommigen der schriftgeleerden zieden in zichzelf: Deze lastert God. En Jezus ziende hunne gedachten, zeide: Waarom overdent gij kwaad in uwe harten?
2. Want wat is lichter, te zeggen: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel? Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des menschen magt heeft op de aarde de zonden te vergeven (toen zeide hij tot den geraakte): Sta op, neem uw bed op, en ga henen naar uw huis. En hij opgestaan zijnde, ging henen naar zijn huis.
3. De scharen nu dat ziende, hebben zich verwonderd, en God verbeerlijkt, die zoodanige magt den menschen gegeven had.
4. En Jezus vandaar voortgaande, zag een menschen in het tolhuis zitten, genaamd Mattheüs, en zeide tot hem:

- Volg mij. En hij opstaande
10. volgde hem. En het geschiedde als hij in 't huis van *Mattheüs* aanzat, zie, vele tollenaars en zondaars kwamen en zaten mede aan met Jezus en zijne discipelen.
11. En de farizeërs dat ziende, zelden tot zijne discipelen: Waarom eet uw Meester met de tollenaars en zondaren? Maar Jezus zulks hoorende, zeide tot hen: Wie gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar wie ziek zijn. Doch gaat benen en leert wat het zij: Ik wil barmhertigheid, en niet offerande; want ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekeering.
14. Toen kwamen de discipelen van Johannes tot hem, zeggende: Waarom vasten wij en de farizeërs veel, en uwe discipelen vasten niet?
15. En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruidskinderen treuren zoolang de bruidegom bij hen is? Maar de dagen zullen komen wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en dan zullen zij vasten. Ook zet niemand een lap gevold laken op een oud kleed; want deszelfs aangezette lap scheurt af van het kleed, en er wordt een erger scheur.
17. En men doet geen nieuwen wijn in oude lederen zakken; anders bersten de lederen zakken, en de wijn wordt uitgestort, en de lederen zakken verderven; maar men doet nieuwen wijn in nieuwe lederen zakken, en beide tezamen worden behouden.
18. Als hij deze dingen tot hen sprak, zie, een overste kwam en aanbad hem, zeggende: Mijn dochter is nu terstond gestorven, doch kom en leg uwe hand op haar, en zij zal
19. leven. En Jezus opgestaan zijnde, volgde hem, en zijne
20. discipelen. (En zie, een vrouw die twaalf jaren het bloedvloeijen gehad had, komende tot hem van achteren, raakte den zoom zijns kleeds aan; want zij zeide in zichzelf: Indien ik alleenlijk zijn kleed aanraak, zoo zal ik gezond worden. En Jezus zich omkeerende en haar ziende, zeide: Wees welgemoed dochter; uw geloof heeft u behouden. En de vrouw werd gezond van die ure af.) En als Jezus in het huis des oversten kwam, en zag de pijpers en de woiende schare, zeide hij tot hen: Vertrekt; want het dochterken is niet dood, maar slaapt. En zij belachten hem. Als nu de schare uitgedreven was, ging hij in, en greep hare hand; en het dochterken stond op. En dit gerucht ging uit door dat geheele land.
27. En als Jezus vandaar voortging, zija hem twee blinden gevolgd, roepende en zeggende: *Gij Zoon Davids*, ontferm u onzer. En als hij in huis gekomen was, kwamen de blinden tot hem, en Jezus zeide tot hen: Geloofst gij dat ik dat doen kan? Zij ziden tot hem: Ja Heer.
29. Toen raakte hij hunne oogen aan, zeggende: U geschiede naar uw geloof. En hunne oogen zijn geopend geworden. En Jezus heeft hun zeer strengelijk verboden, zeggende: Ziet dat het niemand wete. Maar zij uitgegaan zijnde, hebben hem ruchtbaar gemaakt door dat geheele land.
31. Als deze nu uitgingen, zie, zoo bragten zij tot hem een mensch die stom en van den duivel bezeten was. En als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. En de

scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israel gezien. Maar de farizeeën zeiden: Hij werpt de duivelen uit door den overste der duivelen.

En Jezus omging al de steden en vlekken, leerende in hunne synagogen, en predikende het evangelie des koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwaal onder het volk. En hij de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat ze vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen die geen herder hebben. Toen zeide hij tot zijne discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; bidt dan den Heer des oogstes, dat hij arbeiders in zijnen oogst uitstoote.

HOOFDSTUK 10.

1. En zijne twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, heeft hij hun magt gegeven over de onreine geesten, om dezelve uitewerpen, en om alle ziekte en alle kwaal te genezen. De namen nu der twaalf apostelen zijn deze: de eerste, Simon gezegd Petrus, en Andréas zijn broeder, Jacobus de zoon van Zebedeüs, en Johannes zijn broeder, Filippus en Bartholomeüs, Thomas en Mattheüs de tollenaar, Jacobus de zoon van Alfeüs en Lebbeüs toegenaamd Thaddeüs;
2. Simon Kananites, en Judas Iskariot, die hem ook verraden heeft.
3. Deze twaalf heeft Jezus uitgezonden, en hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet henengaan op den weg der heidenen, en gij zult niet ingaan in eenige stad der Samaritanen; maar gaat veelmeer henen tot de verlorne schapen van het huis Is-

7. rael. En henengaande predikt, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Geneest de kranken, reinigt de melaatschen, wekt de dooden op, werpt de duivelen uit. Gij hebt het omniet ontvangen, geeft het omniet.

9. Verkrijgt u noch goud noch zilver noch kopergeld in uwe gordels; noch malle tot den weg, noch twee rokken, noch schoenen, noch staf; want de arbeider is zijn voedsel waardig.

11. En in wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoek wie daarin waardig is; en blijft aldaar totdat gij daar

12. uitgaat. En als gij in het huis gaat, zoo groet hetzelfde.

13. En indien dat huis waardig is, zoo kome uw vrede over hetzelfde; maar indien het niet waardig is, zoo keere

14. uw vrede weder tot u. En zoo iemand u niet zal ontvangen, noch uwe woorden hooren, uitgaande uit dat huis of uit die stad schudt het stof uwer voeten af.

15. Voorwaar zeg ik u, het zal den lande van Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in den dag des oordeels dan die stad.

16. Zie, ik zend u als schapen in 't midden der wolven; zijt dan voorzigtig gelijk de slangen, en opregt gelijk de duiven.

17. Maar wacht u voor de menschen; want zij zullen u overleveren in de raadvergaderingen, en in hunne synagogen zullen zij u ge-

18. selen; en gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden om mijnentwil, hun en den heidenen tot ge-

19. tuigenis. Doch wanneer zij u overleveren, zoo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken zult; want het zal u in die ure gegeven worden, wat gij spreken zult;

20. want gij zijt het niet die spreekt, maar 't is de Geest uws Vaders die in u spreekt.
21. En de *éene* broeder zal den *anderen* broeder overleveren tot den dood, en de vader het kind; en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen ze dooden.
22. En gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam; maar wie volstandig zal bijven tot den einde, die zal zalig worden.
23. Wanneer zij u dan in deze stad vervolgen, vliedt in de andere; want voorwaar zeg ik u, gij zult *nwe reis door* de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des menschen zal gekomen zijn.
24. De discipel is niet boven den meester, noch de dienstknecht boven zijnen heer.
25. Het zij den discipel genoeg dat hij worde gelijk zijn meester, en de dienstknecht gelijk zijn heer. Indien zij den heer des huizes Beëlzebub hebben geheeten, hoeveelmeer zijne huisgenooten.
26. Vreest dan hen niet; want er is niets bedekt 't welk niet zal ontdekt worden, en verborgen 't welk niet zal geweten worden.
27. 't Geen ik u zeg in de duisternis, zegt het in 't licht; en 't geen gij hoort in het oor, predikt dat op de daden.
28. En vreest niet voor legenen die het ligchaam dooden, en de ziel niet kunnen dooden; maar vreest veelmeer hem die beide ziel en ligchaam kan verderven in de hel. Worden niet twee muschkens om een penningsken verkocht? En niet één van deze zal op de aarde vallen zonder uwen
29. Vader. En ook uwe haren des hoofds zijn alle geteld.
30. Vreest dan niet; gij gaat vele muschkens te boven.
31. Een iegelijk dan die mij belijden zal voor de menschen, dien zal ik ook belijden voor mijnen Vader die in de hemelen is; maar zoo wie mij verloochend zal hebben voor de menschen, dien zal ik ook verloochenen voor mijnen Vader die in de hemelen is.
32. Meent niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. Want ik ben gekomen om den mensch tweedragtig te maken tegen zijnen vader, en de dochter tegen hare moeder, en de schoondochter tegen hare schoonmoeder;
33. en zij *zullen* des menschen vijanden worden, die zijne huisgenooten zijn.
34. Wie vader of moeder liefheeft boven mij, is mijns niet waardig; en wie zoon of dochter liefheeft boven mij, is mijns niet waardig;
35. en wie zijn kruis niet op zich neemt en mij nsvolgt, is mijns niet waardig. Wie zijne ziel vindt, zal dezelve verliezen; en wie zijne ziel zal verloren hebben om mijnen wil, zal dezelve vinden.
36. Wie u ontvangt, ontvangt mij; en wie mij ontvangt, ontvangt hem die mij gezonden heeft. Wie een profet ontvangt in den naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen; en wie een regtvaardige ontvangt in den naam eens regtvaardigen, zal het loon eens regtvaardigen ontvangen. Et zoolwie één van deze kleinen te drinken geeft alleen een beker koud *water*, in den naam eens discipels, voorwaar zeg ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.

HOOFDSTUK II.

1. En het is geschied toen Jezus geëin'igd had zijnen

- twaalf discipelen bevelen te
 geven, dat hij vandaar voort-
 gang, om te leeren en te pre-
 2. dikan in hunne steden. En
 Johannes in de gevangenis
 gehoord hebbende de werken
 van Christus, zond twee van
 3. zijne discipelen, en zeide
 tot hem: Zijt gij degeen die
 komen zoude, of verwachten
 4. wij een ander? En Jezus
 antwoordde en zeide tot hen:
 Gaat henen en hoedschap
 Johannes weder hetgeen gij
 5. hoort en ziet: de blinden
 worden ziende en de kreupe-
 len wandelen, de melant-
 schen worden gereinigd en de
 dooven hooren, de doo-
 den worden opgewekt en den
 6. armen wordt het evangelie
 verkondigd; en zalig is hij
 die aan mij niet zal geërgerd
 worden.
 7. Als nu deze henengingen,
 heeft Jezus tot de scharen
 beginnen te zeggen van Jo-
 hannes: Wat zijt gij uitge-
 gaan in de woestijn te aan-
 schouwen? Ken riet dat van
 den wind grinds en weder be-
 8. wogen wordt? Maar wat zijt
 gij uitgegaan te zien? Een
 mensch met zachte kleede-
 ren bekleed? Zie, die zachte
 9. kleederen dragen zijn in der
 koningen huizen. Maar wat
 zijt gij uitgegaan te zien?
 Een profet? Ja ik zeg u,
 ook veel meer dan een pro-
 10. feet. Want deze is 't van
 dewelke geschreven staat:
 Zie, ik zend mijnen en-
 gel voor u aangezigt,
 11. die uwen weg bereiden,
 zal voor u henen. Voor-
 waar zeg ik u, onder dese-
 nen die van vrouwen gebo-
 ren zijn is niemand opge-
 staan meerder dan Johan-
 nes de Dooper; doch wie de
 minste is in het koningrijk
 der hemelen, is meerder
 12. dan hij. En van de dagen
 van Johannes den Dooper
 tot nu toe wordt het koning-
 rijk der hemelen geweld aan-
 gedaan, en de geweldigers
 nemen hetzelfde met geweld.
 13. Want al de profeten en de
 wet hebben tot Johannes
 14. toe geprofeteerd. En zoo gij
 het wilt aan nemen, hij is
 15. Elia die komen zoude. Wie
 ooren heeft om te hooren,
 die hoore.
 16. Doch waarbij zal ik dit ge-
 slacht vergelijken? Het is
 gelijk de kinderkens die op
 de markten zitten en hun-
 17. nen gezellen toeroepen, en
 zeggen: Wij hebben u op de
 fluit gespeeld en gij hebt
 niet gedanst, wij hebben u
 klangliederen gezongen en
 18. zij hebt niet geweend. Want
 Johannes is gekomen noch
 etende noch drinkende, en
 zij zeggen: Hij heeft den
 19. duivel. De Zoon des men-
 schen is gekomen etende en
 drinkende, en zij zeggen:
 Ziedaar een mensch die een
 vrsat en wijnzuisper is, een
 vriend van tollengren en zou-
 daren. Doch de wijsheid
 is geregtvaardigd geworden
 van hare kinderen.
 20. Toen begon hij de ste-
 den, in dewelke zijne krach-
 ten meest geschied waren,
 te verwijten, omdat ze zich
 21. niet bekeerd hadden: Wee u
 Chorazin, wee u Betbsaida!
 Want zoo in Tyrus en Sidon
 de krachten waren geschied
 die in u geschied zijn, zij
 zouden zich eertijds in zak
 en asch bekeerd hebben.
 22. Doch ik zeg u, het zal Ty-
 rus en Sidon verdragelijker
 23. zijn in den dag des oordeels
 dan ulieden. En gij Kaper-
 naüm, dat tot den hemel toe
 zijt verhoogd, gij zult tot de
 hel toe nedergestooten wor-
 den; want zoo in Sodom die
 krachten waren geschied die
 in u geschied zijn, het zoude
 tot op den huidigen dag ge-
 24. bleven zijn. Doch ik zeg u,
 dat het den lande van Sodom

- verdragelijker zal zijn in den dag des oordeels dan u.
25. In dien tijd antwoordde Jezus en zeide: Ik dank u Vader, Heer des hemels en der aarde, dat gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderken geopend; ja Vader, want alzóó is geweest het welbehagen voor u. Alle dingen zijn mij overgegeven van mijnen Vader; en niemand kent den Zoon dan de Vader, noch iemand kent den Vader dan de Zoon, en wien het de Zoon wil openbaren.
26. Komt herwaarts tot mij, allen die vermoeid en belast zijt, en ik zal u rust geven.
27. Neemt mijn juk op u, en leert van mij dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uwe zielen. Want mijn juk is zacht en mijn last is ligt.

HOOFDSTUK 12.

1. In dien tijd ging Jezus op een sabbatdag door het gezaaide, en zijne discipelen hadden honger, en begonnen aren te plukken en te eten.
2. En de farizeërs dat ziende, zeiden tot hem: Zie, uwe discipelen doen wat niet geoorloofd is te doen op den sabbat. Maar hij zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen wat David gedaan heeft, toen hem hongerde en hun die met hem waren? hoe hij gegaan is in het huis Gods, en de toonbrooden gegeten heeft, die 't hem niet geoorloofd was te eten, noch ook hun die met hem waren, maar den priesteren alleen?
3. Of hebt gij niet gelezen in de wet, dat de priesters den sabbat ontheiligen in den tempel op de sabbatdagen, en nogtans onschuldig zijt?
4. En ik zeg u, dat een, meerder dan de tempel, hier is.
5. Doch zoo gij geweten hadt wat het zij: Ik wil barmhartigheid, en niet offerande, gij zoudt de onschuldigen niet veroordeeld hebben. Want de Zoon des menschen is een Heer ook van den sabbat.
6. En vandaar voortgaande kwam hij in hunnesynagoge.
7. En zie, er was een mensch die een dorre hand had; en zij vraagden hem, zeggende: Is 't ook geoorloofd op de sabbatdagen te genezen? (opdat zij hem mogten beschuldigen.) En hij zeide tot hen: Wat mensch zal er onder u zijn, die één schaap heeft, en zoo datzelve op een sabbatdag in een gracht valt, die hetzelfde niet zal aangrijpen en utheffen? Hoeveel gaat nu een mensch een schaap te boven! Zoo is 't dan op de sabbatdagen geoorloofd welte doen. Toen zeide hij tot dien mensch: Streck uwe hand uit; en hij strekte ze uit, en zij werd hersteld gezond gelijk de andere.
8. En de farizeërs uitgegaan zijnde, hielden tezamen raad tegen hem, hoe zij hem doodten mogten. Maar Jezus dat wetende, vertrok vandaar, en vele scharen volgden hem; en hij genas ze allen, en gehoord hun scherpelijk dat zij hem niet openbaar maken zouden; opdat vervuld zoude worden 't geen gesproken is door Jesaja den profeet, zeggende: Zie, mijn knecht welchen ik verkoren heb, mijn beminde in welchen mijne ziel een welbehagen heeft; ik zal mijnen Geest op hem leggen, en hij zal het oordeel den heideneu verkondigen. Hij zal niet twisten noch roepen,

- en er zal niemand zijne stem op de straten hooren. Het gekrookte riet zal hij niet verbreken, en de rookende vlaswiek zal hij niet uitblussen, totdat hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning. En in zijnen naam zullen de heideneu nopen.
22. Toen werd tot hem gebracht een van den duivel bezeten, *die blind en stom was*; en hij genas hem, alzoo dat de blinde en stomme beide sprak en zag. En al des charen ontzettekeden zich, en zeiden: Is niet deze de Zoon Davids? Maar de farizeërs *dit* gehoord hebbende, zeiden: Deze werpt de duivelen niet uit dan door Beëlzebul den overste der duivelen. Doch Jerus kennende hunne gedachten, zeide tot hen: Ieder koningrijk dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en iedere stad of huis dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan; en indien de satan den satan uitwerpt, zoo is hij tegen zichzelf verdeeld: hoe zal dan zijn rijk bestaan? En indien ik door Beëlzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen ze dan uwe zonen uit? Daarom zullen die uwe regters zijn.
28. Maar indien ik door den Geest Gods de duivelen uitwerp, zoo is dan het koningrijk Gods tot u gekomen. Of hoe kan iemand in 't huis eens sterken inkomen en zijne vaten ontroofen, tenzij hij eerst den sterke gebonden hebbe? en alsdan zal hij zijn huis berooven. Wie met mij niet is, die is tegen mij; en wie met mij niet vergaderd, die verstoort. Daarom zeg ik u, alle zonde en lastering zal den menschen ver-
- geven worden, maar de lastering tegen den Geest zal den menschen niet vergeven worden. En zoowie *eenig* woord gesproken zal hebben tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar zoowie tegen den Heiligen Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw noch in de toekomstige. Of maakt den boom goed, of zijn vrucht goed, of maakt den boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit de vrucht wordt de boom gekend.
34. Gij adderengebroadels, hoe kunt gij goede dingen spreken daar gij boos zijt? Want uit den overvloed des harten spreekt de mond. De goede mensch brengt goede dingen voort uit den goeden schat des harten, en de booze mensch brengt booze dingen voort uit den boosen schat.
36. Maar ik zeg u, dat van elk ijdel woord 't welk de menschen zullen gesproken hebben, zij van 't zelve zullen rekenschap geven in den dag des oordeels. Want uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden.
38. Toen antwoordden sommigen der schriftgeleerden en farizeërs, zeggende: Meester, wij wilden van u *wel een* teeken zien. Maar bij antwoordde en zeide tot hen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teeken, en hun zal geen teeken gegeven worden dan het teeken van Jona den profet. Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvisch, alzoo zal de Zoon des menschen drie dagen en drie nachten wesen in het hart der aarde.
41. De maanen van Ninevé zul-

- len opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen 't zelve veroordeelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona — en zie, meer dan Jona is hier.
42. De koningin van 't zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en 't zelve veroordeelen; want zij is gekomen van de einden der aarde om te hooren de wijsheid Salomo's — en zie, meer dan Salomo is hier.
43. En wanneer de onreine geest van den mensch uitgegaan is, zoo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en vindt ze niet. Dan zekt hij: Is zal wederkeeren in mijn huis vanwaar ik uitgegaan ben; en komende vindt hij het ledig, met bezemen gevcegd en versierd.
44. Dan gaat hij henen en neemt met zich zeven andere geesten, booser dan hij zelf, en ingegaan zijnde wonen ze aldaar; en het laatste van dien mensch wordt erger dan het eerste. Alzóó zal het ook met dit boos geslacht zijn.
46. En als hij nog tot de scharen sprak, zie, zijne moeder en broeders stonden buiten, zoekende hem te spreken. En iemand zeide tot hem: Zie, uwe moeder en uwe broeders staan daarbuiten, zoekende u te spreken.
48. Maar hij antwoordende zeide tot dengeen die hem dat zeide: Wie is mijne moeder en wie zijn mijne broeders?
49. En zijne hand uitstrekkende over zijne discipelen, zeide hij: Zie, mijne moeder en mijne broeders. Want zoo wie den wil mijns Vaders doet die in de hemelen is, die is mijn broeder en zuster en moeder.
2. bij de zee; en tot hem vergaderden vele scharen, zoodat hij in een schip ging en nederzat; en al de schare stond op den oever.
3. En hij sprak tot hen vele dingen door gelijkenissen, zeggende: Zie, een zaaijer
4. ging uit om te zaaijen. En als hij zaalde, viel een deel van het zand bij den weg; en de vogelen kwamen en aten
5. datzelve op. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geen
6. diepte van aarde had; maar als de zon opgegaan was, zoo is 't verbrand geworden, en omdat het geen wortel
7. had is het verdord. En een ander deel viel in de doornen, en de doornen wiessen op en
8. verstikten hetzelfde. En een ander deel viel in de goede aarde, en gaf vrucht, het één honderd-, het ander zestig-, en het ander dertig-
9. rond. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore.
10. En de discipelen tot hem komende, zeiden tot hem: Waarom spreekt gij tot hen
11. door gelijkenissen? En hij antwoordende zeide tot hen: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het koningrijk der hemelen te weten, maar dien is 't niet
12. gegeven. Want wie heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden
13. ook wat hij heeft. Daarom spreek ik tot hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en hoorende niet hooren noch ook verstaan.
14. En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt: Met het gehoor zult gij hooren en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins

HOOFDSTUK 13.

1. En te dien dage Jezus uit het huis gegaan zijnde, zat

15. zins bemerken. Want het hart dezex volks is dik geworden, en zij hebben met de ooren zwaarlijk gehoord, en hunne ongen hebben zij toegedaan; opdat zij niet teeenigertijd met de oogen zouden zien, en met de ooren hooren, en met het hart verstaan, en zich bekeeren, en ik hen ge-
16. neze. Doch úwe oogen zijn zalig omdat zij zien, en úwe ooren omdat zij hooren.
17. Want voorwaark zeg u, dat vele profeten en regvaardigen hebben begeerd te zien de dingen die gij ziet, en hebben ze niet gezien, en te hooren de dingen die gij hoort, en hebben ze niet gehoord.
18. Gij dan, hoort de gelijkenis van den zaaijer. Als iemand het woord des koningrijks hoort en niet verstaat, zoo komt de booze en rukt weg; 't geen in zijn hart gezaaid was: deze is degeen die bij den weg bezaaid is.
19. Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degeen die het woord hoort, en dat terstond met vreugde
20. ontvangt; doch hij heeft geen wortel in zichzelf, maar is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt om des woords wil, zoo wordt hij terstond gegerd.
21. En die in de doornen bezaaid is, deze is degeen die het woord hoort, en de zorgvuldigheid dezer wereld en de verleiding des rijkdoms verstikt het woord, en het wordt onvruchtbaar
22. ergerd. En die in de goede aarde bezaaid is, deze is degeen die het woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de één honderd-, de ander zestig-, en de ander dertigvoud.
23. Een andere gelijkenis heeft hij hun voorgesteld, zeggende: Het koningrijk der hemelen is gelijk een mensch die goed zaad zaaide in zij-
24. nen akker; en als de menschen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid midden in de tarwe, en ging
25. weg. Toen het nu tot kruid opgeschoten was en vrucht voortbragt, toen openbaarde
26. zich ook het onkruid. En de dienstknechten van den heer des huizes gingen en zeiden tot hem: Heer, hebt gij niet goed zaad in uwen akker gezaaid? Vanwaar heeft hij
27. dan dit onkruid? En hij zelde tot hen: Een vijandig mensch heeft dat gedaan. En de dienstknechten zelden tot hem: Wilt gij dan dat wij henengaan en datzelve vergaderen? Maar hij zelde: Neen, opdat gij het onkruid vergaderende, ook mogelijk mer hetzelfde de tarwe niet
28. uittrekt. Laat ze beide tezamen opwassen tot den oogst, en in den tijd des oogstes zal ik tot de manijers zeggen: Vergaderst eerst het onkruid en bindt het in bossen, om 't zelve te verbranden; maar brengt de tarwe tezamen in mijne schuur.
29. Een andere gelijkenis heeft hij hun voorgesteld, zeggende: Het koningrijk der hemelen is gelijk het mostaardzaad, 'c welk een mensch heeft genomen en in zijnen
30. akker gezaaid; hetwelk wel het minste is onder al de zaden, maar wanneer het opgewassen is, dan is 't het meeste van de moeskruiden, en het wordt een boom, alzoo dat de vogelen des hemels komen en nestelen in zijne takken.
31. Een andere gelijkenis sprak hij tot hen, zeggende: Het koningrijk der hemelen is gelijk een zuurdeesem,

- welken een vrouw nam en verborg in drie maten meel, totdat het geheel gezuurd was.
34. Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en zonder gelijkenis sprak hij
35. tot hen niet; opdat vervuld zoude worden wat gesproken is door den profheet, zeggende: Ik zal mijnen mond opendoen door gelijkenissen, ik zal voortbrengen dingen die verborgen waren van de grondlegging der wereld.
36. Toen nu Jezus de scharen van zich gelaten had, ging hij naarhuis. En zijne discipelen kwamen tot hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des
37. akkers. En hij antwoordende zeide tot hen: Die het goede zaad zait, is de Zoon des menschen; en de akker is de wereld; en het goede zaad zijn de kinderen des koninkrijks; en het onkruid zijn de kinderen des boozen;
38. en de vijand die hetzelfde gezaaid heeft, is de duivel; en de oogst is de voleinding der wereld; en de maaijers zijn
39. de engelen. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, alzóó zal het ook zijn in de
40. voleinding dezer wereld: de Zoon des menschen zal zijne engelen uitzenden, en zij zullen uit zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen, en degenen die de on-
41. gerechtigheid doen, en zullen dezelve in den vurigen oven werpen: daár zal weening zijn en knersing der
42. tanden. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in 't koninkrijk buns Vaders. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore.
43. Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk een schat in den akker verborgen, welken een mensch gevonden hebbende, verborg dien, en van blijdschap over denzelve gaat hij henen en verkoopt alwat hij heeft, en koopt dien akker.
44. Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk een koopman die schoone paelen zoekt; dewelke hebbende
45. ééne pael van groote waarde gevonden, ging henen en verkocht alwat hij had, en kocht dezelve.
46. Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk een net geworpen in de zee, en dat allerlei voorten van visschen
47. tezamenbrengt; hetwelk de visschers, wanneer het vol geworden is, aan den oever optrekken, en nederzittende lezen zij het goede uit in hunne vaten, maar het kwade werpen zij weg. Alzóó zal het in de voleinding der eeuwen wezen: de engelen zullen uitgaan en de boozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden, en zullen dezelve in den vurigen oven werpen: daár zal zijn weening en knersing der tanden.
48. En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot hem: Ja Heer.
49. En bij zeide tot hen: Daarom een tegelijk schriftgeleerde in het koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een heer des huizes, die uit zijnen schat nieuwe en oude dingen voortbrengt.
50. En het is geschied als Jezus deze gelijkenissen geïndigd had, vertrok hij van
51. daar. En gekomen zijnde in zijn vaderland, leerde hij ze in huone synagoge, zoodat zij zich ontzettekeden en zeiden: Vanwaar komt dezen die wijsheid en die krachten? Is deze niet de zoon des timmermans? En is zijne

moeder niet genaamd Maria, en zijne broeders Jacobus en Joses en Simon en Judas? En zijne zusters, zijn ze niet allen bij ons? Vanwaar komt dan dezen dit alles? En zij werden aan hem geërgerd. Maar Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeërd dan in zijn vaderland en in zijn huis. En hij heeft aldaar niet vele krachten gedaan vanwege hun ongelooft.

HOOFDSTUK 14.

1. Te dierzelfder tijd hoorde Herodes de viervorst het gerucht van Jezus, en zeide tot zijne knechten: Deze is Johannes de Dooper; hij is opgewekt van de dooden, en daarom werken die krachten in hem.

2. Want Herodes had Johannes gevangen genomen, en hem gebonden en in den kerker gezet, om den wille van Herodias de huisvrouw van Filippus zijnen broeder; want Johannes zeide tot hem: Het is u niet geoorloofd haar te hebben. En willende hem dooden vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet.

3. Maar als de dag van Herodes geboorte gehouden werd, danste de dochter van Herodias in het midden van hen, en zij behaagde Herodes: waarom hij haar met eede beloofde te geven wat zij ook eischen zoude. En zij tevoren onderrigt zijnde van hare moeder, zeide: Geef mij hier in een schotel het hoofd van Johannes den Dooper. En de koning werd bedroefd; doch om de eeden en degenen die met hem aanzaten, gebod hij dat het haar zoude gegeven worden, en zoud henen en ont hoofde Johannes in den kerker. En zijn hoofd werd

gebracht in een schotel, en aan het dochterken gegeven; en zij droeg het tot hare moeder. En zijne discipelen kwamen, en namen het ligchaam weg, en begroeven hetzelfde, en gingen en boodschapten het Jezus.

4. En als Jezus dit hoorde, vertrok hij vandaar te sloop naar een woeste plaats alleen; en de scharen dat horende, zijn hem te voet gevolgd uit de steden. En Jezus uitgaande zag een groote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, en genas hunne krankten.

5. En als het nu avond werd kwamen zijne discipelen tot hem, zeggende: Deze plaats is woest, en de tijd is nu voorbijgegaan: laat de scharen van u, opdat zij henen gaan in de vlekken en zich zelven spijze koopden. Maar Jezus zeide tot hen: 't Is hun niet van noode henen te gaan: geeft zij hun te eten.

6. Doch zij zeiden tot hem: Wij hebben hier niet dan vijf brooden en twee visschen.

7. En hij zeide: Brengt mij dezelve hier. En hij beval de scharen nedertezitten op het gras, en nam de vijf brooden en de twee visschen, en opwaarts ziende naar den hemel zegende hij dezelve; en als hij ze gebroken had, gaf hij de brooden aan de discipelen, en de discipelen aan de scharen. En zij aten allen en werden verzadigd; en zij namen op het overschat der brokken, twaalf volle korven. Die nu gegeten hadden waren omtrent vijfduizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen.

8. En terstond dwong Jezus zijne discipelen in het schip te gaan, en vóór hem aftevaaren naar de andere zijde, terwijl hij de scharen van

HOOFDSTUK 15.

23. zich zoude laten. En als hij nu de scharen van zich gelaten had, klom hij op den berg alleen, om te bidden. En als het nu avond was geworden, zon was hij daar
24. alleen. En het schip was nu midden in de zee, zijnde in nood van de baren; want
25. de wind was *aan* tegen. Maar ter vierde nacht waak kwam Jezus aftot hen, wandelende
26. op de zee. En de discipelen ziende hem op de zee wandelen, werden ontroerd, zeggende: Het is een spooksel; en zij schreeuwden van vrees.
27. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende: Zijt goetsmoeds, ik ben 't, vreesat niet. En Petrus antwoordde hem en zeide: Heer, indien gij het zijt, zoo gebied mij tot u te komen op het water.
28. En hij zeide: Kom. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water om tot Jezus te komen. Maar ziende den sterken wind, werd hij bevreesd, en als hij begon neder te zinken riep hij, zeggende:
29. Heer, behoud mij. En Jezus terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zeide tot hem: Gij kleingevoorige, waarom hebt gij gewankeld? En als zij in 't schip geklommen waren,
30. stilde de wind. Die nu in 't schip *waren* kwamen en aanbaden hem, zeggende: Waarlijk gij zijt Gods Zoon.
31. En overgevaren zijnde kwamen zij in het land Genésareth. En als de mannen van die plaats hem werden kennende, zonden zij in dat geheele omliggende land, en brachten tot hem allen die kwalijk gesteld waren, en baden hem dat zij alleen den zoon zijns kleeds zouden mogen aanraker; en zooveel als *hem* aanraakten werden gezond.

1. Toen kwamen tot Jezus *eenige* schriftgeleerden en farizeërs die van Jeruzalem
2. *waren*, zeggende: Waarom overtrede uwe discipelen de inzetting der ouden? Want zij wasschen hunne banden niet, wanneer zij brood zullen eten. Maar hij antwoordende zeide tot hen: Waarom overtreedt ook gij het gebod Gods door uwe inzetting?
3. Want God heeft geboden, zeggende: Eer uwen vader en uwe moeder; en, Wie vader of moeder vloekt, die zal den
4. dood sterven. Maar gij zegt: Zoowie tot vader of moeder zal zeggen: *Het is een gave*, zoowat u van mij zoude kunnen ten nutte komen, en zijnen vader of zijne moeder geenszins zal eeren,
5. *die voldoet*. En gij hebt *alzo* Gods gebod krachteloos gemaakt door uwe inzetting.
6. Gij geveinsden, wèl heet Jezaja van u reprofeteerd,
7. zeggende: Dit volk genaakt mij met hunne monden eert mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van
8. mij; doch tevergeefs eeren zij mij, leerende leeringen die geboden van menschen zijn.
9. En als hij de schare tot zich groepen had, zeide hij tot hen: Hoort en verstaat:
10. 't geen ten monde ingaat ontreinigt den mensch niet; maar 't geen ten monde uitgaat, dat ontreinigt den
11. mensch. Toen kwamen zijne discipelen tot hem, en zeiden tot hem: Weet gij *wel*, dat de farizeërs deze rede hoorende geërgerd zijn
12. *weet*? Maar hij antwoordende zeide: Alle plant die mijn hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitge-

14. roeid worden. Laat ze varen, zij zijn blinde leidlieden der blinden: indien nu de blinde den blinde leidt, zoo zullen zij beiden in de 15. gracht vallen. En Petrus antwoordende zeide tot hem: Verklaar ons deze gelijkenis. Maar Jezus zeide: Zijt ook gijlieden alsnog onwetend? Verstaat gij nog niet, dat alwat ten monde ingaat in den huik komt, en in de heimelijkheid wordt uitge- 18. worpen? Maar die dingen die ten monde uitgaan komen voort uit het hart, en dezelve ontreinigen den 19. mensch. Want uit het hart komen voort booze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valsche getuigenissen, 20. lasteringen: deze dingen zijn 't die den mensch ontreinigen, maar het eten met ongewasschen handen ontreinigt den mensch niet.
21. En Jezus vandaar gaande, vertrok naar de deelen van 22. Tyrus en Sidon. En zie, een Kanaaneesche vrouw uit dielandpalen komende, riep tot hem, zeggende: Heer, gij Zoon Davids, ontferm u mijner; mijn dochter is deertlijk van den duivel bezeten. Doch hij antwoordde haar niet een woord. En zijne discipelen tot hem komende, baden hem, zeggende: Laat ze van u, want zij roept ons na. 24. Maar hij antwoordende zeide: Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen 25. van het huis Israels. En zij kwam en aanbad hem, zeggende: Heer, help mij. Doch hij antwoordde en zeide: Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en den hondkens voortwerpen. En zij zeide: Ja Heer, doch de hondkens eten ook van de brokkens die er vallen van de tafel hunner hee- 28. ren. Toen antwoordde Jezus en zeide tot haar: O vrouw, groot is uw geloof; u geschiede gelijk gij wilt. En hare dochter werd gezond van diezelde ure.
29. En Jezus vandaar vertrekken- 30. de, kwam aan de zee van Galilëa, en klom op den berg en zat daar neder. En vele scharen zijn tot hem gekomen, hebbende bij zich kreupelen, blinden, stommen, lammen, en vele anderen, en wierpen ze voor de voeten van Jezus: en hij genas dezelve: alzoo dat de 31. scharen zich verwonderden, ziende de stommen sprekende, de lammen gezond, de kreupelen wandelende, en de blinden ziende; en zij verheerlijkten den God Israels.
32. En Jezus zijne discipelen tot zich geroepen hebbende, zeide: Ik word inderlijk met ontferming bewogen over de schare, omdat zij nu drie dagen bij mij gebleven zijn, en niet hebben wat zij eten zouden; en ik wil ze niet nuchteren van mij laten, opdat zij op den weg niet bezwijken. En zijne discipelen zeiden tot hem: Vanwaar 33. zullen wij zoovele brooden in de woestijn bekomen, dat wij zulk een groote schare zouden verzadigen? En Jezus zeide tot hen: Hoeveel brooden hebt gij? Zij zeiden: Zeven, en weinige visschen. En hij gebod de 35. scharen nedertezitten op de aarde. En hij nam de zeven brooden en de visschen, en als hij gedankt had brak hij ze, en gaf ze aan zijne discipelen, en de discipelen gaven 37. ze aan de schare. En zij aten allen en werden verzadigd, en zij namen op het overschot der brokken, zeven volle manden. En die 38. gegeten hadden waren vier-

duizend mannen, zonder de
39. vrouwen en kinderen. En
de scharen van zich gelaten
hebbende, ging hij in het
schip, en kwam in de land-
palen van Magdala.

HOOFDSTUK 16.

1. En de farizeërs en sadduceërs tot hem gekomen zijnde, en hem verzoekende, begerden van hem dat hij hun een teeken uit den hemel zoude toonen. Maar hij antwoordde en zeide tot hen: Als het avond geworden is, zegt gij: Schoon weder, want de hemel is rood; en des morgens: Heden onweder, want de hemel is droevig rood. Gij geveinsden, het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de teekenen der tijden niet onderscheiden?
4. Het hoos en overspelig geslacht verzoekt een teeken; en *hva* zal geen teeken gegeven worden dan het teeken van Jona den profet. En hen verlatende ging hij weg.
5. En als zijne discipelen op de andere zijde gekomen waren, hadden zij vergeten brooden *medetenemen*. En Jezus zeide tot hen: Ziet toe, en wacht u van den zuurdeesem der farizeërs en sadduceërs. En zij overleiden bij zichzelf, zeggende: 't Is mudat wij geen brooden *medegenomen* hebben. En Jezus *dat* wetende, zeide tot hen: Wat overlegt gij bij uzelve, gij kleingeloozigen, dat gij geen brooden *medegenomen* hebt? Verstaat gij nog niet, en gedenkt gij niet aan de vijf brooden der vijfduizend *mannen*, en hoeveel korven gij opnaamt?
10. noch aan de zeven brooden der vierduizend *mannen*, en hoeveel manden gij opnaamt? Hoe verstaat gij

- niet, dat ik u van geen brood gesproken heb, *als ik zeide* dat gij u wachten zoudt van den zuurdeesem der farizeërs en sadduceërs? Toen verstonden zij dat hij niet gezegd had, dat zij zich wachten zouden van den zuurdeesem des broods, maar van de leer der farizeërs en sadduceërs.
13. Als nu Jezus gekomen was in de deelen van Cesaréa Filippi, vraagde hij zijne discipelen, zeggende: Wie zeggen de menschen dat ik, de Zoon des menschen, ben?
 14. En zij zeiden: Sommigen: Johannes de Dooper; en anderen: Elia; en anderen: Jeremia of een van de profeten.
 15. Hij zeide tot hen: Maar gij, wie zegt gij dat ik ben?
 16. En Simon Petrus antwoordende zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods. En Jezus antwoordende zeide tot hem: Zalig zijt gij, Simon Bar-Jona; want vleesch en bloed heeft u *dat* niet geopenbaard, maar mijn Vader die in de hemelen is. En ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze petra zal ik mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. En ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen; en zoowat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zoowat gij onthouden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn. Toen verbood hij zijne discipelen, dat zij niemand zeggen zouden dat hij was Jezus de Christus.
 21. Van toen aan begon Jezus zijnen discipelen te vertoonen, dat hij moest henen gaan naar Jeruzalem, en veel lijden van de ouderlingen en overpriesteren en schriftgeleerden, en gedood

- worden, en ten derden dage
 22. opgewekt worden. En Petrus
 hem tot zich genomen heb-
 bende, begon hem te bestraf-
 fen, zeggende: Heer, wees
 23. u genadig: dit zal u geens-
 zins geschieden. Maar hij
 zich omkeerende, zeide tot
 Petrus: Ga weg achter mij,
 satan, gij zijt mij een aan-
 stoot; want gij verzint niet de
 dingen die Gods zijn, maar
 die der menschen zijn.
 24. Toen zeide Jezus tot zijne
 discipelen: Zoo iemand ach-
 ter mij wil komen, die ver-
 loochene zichzelf, en ne-
 me zijn kruis op en volge
 25. mij. Want zoowie zijn leven
 zal willen behouden, die zal
 't zelve verliezen; maar zoo-
 wie zijn leven verliezen zal
 om mijncntwil, die zal 't
 26. zelve vinden. Want wat baat
 't een mensch, zoo hij de ge-
 heele wereld gewint, en lijdt
 schade aan zijne ziel? Of
 wat zal een mensch geven
 tot lossing van zijne ziel?
 27. Want de Zoon des menschen
 zal komen in de heerlijkheid
 zijns Vaders, met zijne en-
 gelen, en alsdan zal hij een
 tegelijk vergelden naar zijn
 28. doen. Voorwaar zeg ik u,
 er zijn sommigen van wie
 hier staan, welke den dood
 niet smaken zullen, totdat
 zij den Zoon des menschen
 zullen hebben zien komen
 in zijn koningrijk.

HOOFDSTUK 17.

1. En na zes dagen nam Je-
 zus met zich Petrus, en Ja-
 cobus, en Johannes zijnen
 broeder, en bragt ze op een
 2. hoogen berg alleen. En hij
 werd voor hen veranderd van
 gedaante; en zijn aangezicht
 blonk gelijk de zon, en zijne
 kleederen werden wit gelijk
 3. het licht. En zie, van hem
 werden gezien Mozes en Elia,
 met hem tezamen sprekende.
 4. En Petrus antwoordende

- zeide tot Jezus: Heer, 't is
 goed dat wij hier zijn; zoo
 zij wilt, laat ons hier drie
 tabernakelen maken, voor u
 5. een, en voor Mozes een, en
 een voor Elia. Terwijl hij
 nog sprak, zie, een lichten-
 de wolk heeft hen overscha-
 duwd: en zie, een stem uit
 de wolk, zeggende: Deze is
 mijn geliefde Zoon, in den-
 welke ik mijn welbehagen
 6. heb; hoort hem. En de dis-
 cipelen dit hoorende, vielen
 op hun aangezicht en werden
 7. zeer bevreesd. En Jezus bij
 hen komende, raakte ze aan,
 en zeide: Stant op en vreest
 8. niet. En hunne oogen op-
 heffende, zagen zij niemand
 dan Jezus alleen.
 9. En als zij van den berg af-
 kwamen, gebood hun Jezus,
 zeggende: Zekt niemand dit
 gezigt, totdat de Zoon des
 menschen zal opgestaan zijn
 10. uit de dooden. En zijne dis-
 cipelen vraagden hem, zeg-
 gende: Wat zeggen dan de
 schriftgeleerden, dat Elia
 11. eerst moet komen? Doch
 Jezus antwoordende zeide
 tot hen: Elia zal wel eerst
 komen, en alles wederoprig-
 12. ten; maar ik zeg u dat Elia
 nu gekomen is, en zij heb-
 ben hem niet gekend, doch
 zij hebben aan hem gedaan
 alwat zij hebben gewild: al-
 13. zoo zal ook de Zoon des men-
 schen van hen lijden. Toen
 verstonden de discipelen dat
 hij hun van Johannes den
 Dooper gesproken had.
 14. En als zij bij de sebare
 gekomen waren, kwam tot
 hem een mensch, vallende
 voor hem op de knieën, en
 15. zeggende: Heer, ontferm u
 over mijn zoon, want hij is
 maanziek, en is in zwaar lij-
 den; want menigmaal valt
 hij in 't vuur en in menigmaal
 16. in 't water; en ik heb hem
 tot uwe discipelen gebragt,
 en zij hebben hem niet kun-

17. nen genezen. En Jezus antwoordende zeide: O ongelovig en verkeerd geslacht, hoelang zal ik nog met ulieden zijn, hoelang zal ik u nog verdragen? Brengt hem
18. mij hier. En Jezus bestraftte hem, en de duivel ging van hem uit, en het kind werd
19. genezen van die ure af. Toen kwamen de discipelen tot Jezus alleen, en zeiden: Waarom hebben wij hem
20. niet kunnen uitwerpen? En Jezus zeide tot hen: Om uws ongeloofs wil; want voorwaar zeg ik u, zoo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts, en hij zal heengaan; en niets zal u
21. onmogelijk zijn. Maar dit geslacht yuart niet uit dan door bidden en vasten.
22. En als zij in Galiléa verkeerden, zeide Jezus tot hen: De Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der menschen, en zij zullen hem doden, en ten derden dage zal hij opgewekt worden. En zij werden zeer bedroefd.
24. En als zij te Kapernaüm ingekomen waren, gingen tot Petrus die de didrachmen ontvingen, en zeiden: Uw Meester, betaalt hij de didrachmen niet? Hij zeide:
25. Ja. En toen hij in huis gekomen was, voorkwam hem Jezus, zeggende: Wat dank u, Simon? de koningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting, van hunne zonen of van de vreemden?
26. Petrus zeide tot hem: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Zoo zijn dan de zonen
27. vrij. Maar opdat wij hen geen aanstoot geven, ga heen naar de zee, werp den angel uit, en neem denersten visch die opkomt; en zijnen mond geopend heb-

bende zult gij een stater vinden: neem dien en geef hem aan hen, voor mij en u.

HOOFDSTUK 18.

1. Te dierzelfder ure kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende: Wie is toch de meeste in 't koninkrijk der hemelen?
2. En Jezus een kindeken tot zich geroepen hebbende, stelde dat in 't midden van hen, en zeide: Voorwaar zeg ik u, indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zoo zult gij in het koninkrijk der hemelen
3. geen zins ingaan. Zoowie dan zichzelf en zal vernederen gelijk dit kindeken, deze is de meeste in 't koninkrijk
4. der hemelen; en zoowie zoodanig een kindeken ontvangt in mijnen naam, die ont-
5. vangt mij. Maar zoowie één van deze kleinen die in mij gelooven ergert, het ware hem bitter dat een molensteen aan zijnen hals gebangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee.
6. Wee der wereld van de ergernissen; want het is noodzakelijk dat de ergernissen komen, doch wee dien mensch door welchen de ergernis
7. komt. Indien dan uwe hand of uw voet u ergert, houw ze af en werp ze van u: het is u beter tot het leven integraal kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende in 't eeuwige vuur geworpen te
8. worden. En indien uw oog u ergert, trek het uit en werp het van u: het is u beter maar één oog hebbende tot het leven integraal, dan twee oogen hebbende in 't helsche vuur geworpen te worden.
9. Ziet toe dat gij niet één van deze kleinen veracht; want ik zeg ulieden, dat hunne engelen in de hemelen altijd zien het aangezigt

11. mijns Vaders die in de hemelen is. Want de Zoon des menachen is gekomen om zaligtemaken wat verloren was.
12. Wat dunkt u? indien eenig mensch honderd schapen had, en één uit dezelve afgedwaald ware, zal hij niet de negenennegentig laten, en op de bergen henengaande
13. het afgedwaalde zoeken? En indien het geschiedt dat hij hetzelfde vindt, voorwaar ik zeg u, dat hij zich meer verblijdt over hetzelfde, dan over de negenennegentig die niet afgedwaald zijn geweest. Alzoo is de wil niet uws Vaders die in de hemelen is, dat één van deze kleinen verloren ga.
15. Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, zekeren u en bestraf hem tuschen u en hem alleen: indien hij u hoort, zoo hebt gij uwen broeder gewonnen;
16. maar indien hij u niet hoort, zoo neem nog één of twee met u, opdat in den mond van twee of drie getuigen alle woord besta. En indien hij dezelve geen gehoor geeft, zoo zeg het der gemeente; en indien hij ook der gemeente geen gehoor geeft, zoo zij hij u als de heiden en de tollenaar. Voorwaar zeg ik u, alwat gij op de aarde binden zult, zal in den hemel gebonden wezen; en alwat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den hemel ongebonden wezen.
19. Wederom zeg ik u, indien er twee van u tezamen stemmen op de aarde, over eenige zaak die zij zouden mogen begeeren, dat die hun zal geschieden van mijnen Vader die in de hemelen is; want waar twee of drie vergaderd zijn in mijnen naam, daar ben ik in 't midden van hen.
21. Toen kwam Petrus tot hem en zeide: Heer, hoemenigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen en ik hem vergeven? Tot zevenmaal? Jezus zeide tot hem: ik zeg u niet tot zevenmaal, maar tot zeventigmaal zevenmaal.
23. Daarom wordt het koninkrijk der hemelen vergeleken bij een zeker koning, die rekening met zijne dienstknechten houden wilde. Als hij nu begon te rekenen, werd tot hem gebracht een die hem schuldig was tienduizend talenten. En als hij niet had om te betalen, beval zijn heer dat men hem zoude verkoopen, en zijne vrouw en kinderen, en alwat hij had, en dat de schuld zoude betaald worden. De dienstknecht dan nedervallende aanbade hem, zeggende: Heer, wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. En de heer van dezen dienstknecht met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, heeft hem ontslagen en de schuld hem kwijtgescholden. Maar die dienstknecht uitgaande, heeft gevonden een zijner mededienstknechten die hem honderd pennningen schuldig was, en hem aanvattende greep hij hem bij de keel, zeggende: Betaal mij wat gij schuldig zijt. Zijn mededienstknecht dan, nedervallende aan zijne voeten, bad hem, zeggende: Wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. Doch hij wilde niet, maar ging heen en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zoude betaald hebben. Als nu zijne mededienstknechten zagen 't geen geschied was, zijn zij zeer bedroefd geworden, en komende verklaarden zij hunnen heer alwat er geschied was. Toen heeft hem zijn heer tot zich geroepen,

en zeide tot hem: Gij booze diensknacht, al die schuld heb ik u kwijtgescholden, dewijl gij mij gebeden hebt: 33. behoordet gij ook niet u over uwen mededienstknecht te ontfemen, gelijk ik ook mij 34. over u ontfemd heb? En zijn heer vertoornd zijnde, leverde hem den pijnigers over, totdat hij zoude betaald hebben alwat hij hem 35. schuldig was. Alzoo zal ook mijn hemelsche Vader u doen, iodien gij niet van harte vergeeft een iegelijk zijnen broeder zijne misdaden.

HOOFDSTUK 10.

1. En het geschiedde toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat hij vertrok van Galilëa, en kwam over den Jordaan, in de landpalen 2. van Judëa. En vele scharen volgden hem, en hij genas ze aldaar.

3. En de farizeërs kwamen tot hem, verzoekende hem, en zeggende tot hem: Is het een mensch geoorloofd zijne vrouw te verlaten om allerlei 4. oorzak? Doch hij antwoordende zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen, die van den beginne *den mensch* gemaakt heeft, dat hij ze gemaakt 5. heeft man en vrouw, en gezegd heeft: Daarom zal een mensch vader en moeder verlaten, en zal zijne vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vleesch 6. zijn: alzoo dat zij niet meer twee zijn, maar één vleesch. 't Geen dan God tezamen-gevoegd heeft, scheidde de 7. mensch niet. Zij zeiden tot hem: Waarom heeft dan Mozes geboden, een scheidbrief te geven en haar te verlaten? Hij zeide tot hen: Mozes heeft vanwege de hardig- 8. heid uwer barten u toegela-

ten uwe vrouwen te verlaten; maar van den beginne is 9. 't alzoo niet geweest. Maar ik zeg u, dat zoowie zijn vrouw verlaat anders dan om hoerertij, en een andere trouwt, *die* doet overspel; en wie de verlatene trouwt doet 10. *ook* overspel. Zijne discipelen zeiden tot hem: Indien de zaak des menschen met de vrouw alzoo staat, zoo is 't niet oorbaar te trouwen.

11. Doch hij zeide tot hen: Allen vatten dit woord niet, maar wien het gegeven is, 12. Want er zijn gesnedenen die uit moeders lijf alzoo geboren zijn, en er zijn gesnedenen die van de menschen gesneden zijn, en er zijn gesnedenen die zichzelf gesneden hebben om het koningrijk der hemelen: wie *dit* vatten kan, vatte *het*.

13. Toen werden kinderkeus tot hem gebracht, opdat hij de handen hun zoude opleggen, en bidden; en de discipelen bestraffen dezelve.

14. Maar Jezus zeide: Laat af van de kinderkeus, en verhindert hen niet tot mij te komen; want derzulken is het koningrijk der hemelen.

15. En als hij hun de handen opgelegd had, vertrok hij vandaar.

16. En zie, er kwam een tot hem, en zeide tot hem: Goede meester, wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige 17. leven hebbe? En hij zeide tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan één, *namelijk* God. Doch wilt gij in het leven ingaan, 18. onderhoud de geboden. Hij zeide tot hem: Welke? En Jezus zeide: *Deze*: gij zult niet dooden; gij zult geen overspel doen; gij zult niet stelen; gij zult geen valsche ge- 19. tuigenis geven; eer uwen vader en uwe

moeder, en gij zult u
 20. ween naast lief hebben
 als uzelfven. De jongeling
 zeide tot hem: Al deze
 21. dingen heb ik onderhouden
 van mijne jonkheid af: wat
 ontbreekt mij nog? Jezus
 zeide tot hem: Zoo gij wilt
 volmaakt zijn, ga henen,
 verkoop wat gij hebt en geef
 het den armen, en gij zult
 een schat hebben in den hemel;
 22. en kom herwaarts, volg
 mij. Als nu de jongeling dit
 woord hoorde, ging hij bedroefd
 weg; want hij had vele
 23. goederen. En Jezus zeide tot
 zijne discipelen: Voorwaar ik
 zeg u, dat een rijke bezwaarlijk
 in het koninkrijk der hemelen
 24. zal ingaan. En wederom
 zeg ik u, het is ligter dat
 een kameel ga door het oog
 van een naald, dan dat een
 rijke inga in het koninkrijk
 25. Gods. Zijne discipelen nu
 dit hoorende, werden zeer
 26. verslagen, zeggende: Wie
 kan dan zalig worden? En
 Jezus hen aanziende, zeide
 tot hen: Bij de menschen
 is dat onmogelijk, maar bij
 27. God zijn alle dingen mogelijk.
 Toen antwoordde Petrus
 en zeide tot hem: Zie, wij
 hebben alles verlaten en
 28. zijn u gevolgd: wat zal ons
 dan geworden? En Jezus
 zeide tot hen: Voorwaar ik
 zeg u, dat gij die mij gevolgd
 zijt, in de wedergeboorte,
 29. wanneer de Zoon des menschen
 zal gezeten zijn op den troon
 zijner heerlijkheid, dat gij
 ook zult zitten op twaalf troonen,
 oordeelende de twaalf geslachten
 30. Israels. En zoowie zal verlaten
 hebben huizen, of broeders
 of zusters, of vader of moeder,
 of vrouw of kinderen, of
 akkers, om mijns naams
 wil, die zal honderdvoud
 ontvangen, en het eeuwige
 leven beërven. Maar

vele eersten zullen de laatsten
 zijn, en vele laatsten de
 eersten.

HOOFDSTUK 20.

1. Waut het koninkrijk der
 hemelen is gelijk een heer
 des huizes, die met den morgen
 stond uitging om arbeiders
 te huren in zijnen wijngaard.
 2. En als hij met de arbeiders
 één geworden was voor
 een penning 's daags, zond
 hij ze henen in zijnen
 3. wijngaard. En uitgegaan
 zijnde omtrent de derde ure,
 zag hij anderen ledig staande
 4. op de markt; en hij zeide
 tot dezelve: Gaat gij óók
 henen in den wijngaard, en
 zoowat recht is zal ik u
 5. geven. En zij gingen. Wederom
 uitgegaan zijnde omtrent
 de zesde en negende ure,
 6. deed hij desgelijks. En uitgegaan
 zijnde omtrent de elfde ure,
 vond hij anderen ledig staande,
 en zeide tot hen: Wat staat
 7. gij hier den geheelen dag
 ledig? Zij zeiden tot hem:
 Omdat ons niemand gehoord
 heeft. Hij zeide tot hen:
 Gaat ook gij henen in den
 8. wijngaard, en zoowat recht
 is zult gij ontvangen. Als
 9. het nu avond geworden was,
 zeide de heer des wijngaards
 tot zijnen rentmeester: Roep
 de arbeiders, en geef hun het
 loon, beginnende van de
 10. laatsten tot de eersten. En
 als zij kwamen die ter elfde
 ure *gehoord waren*, ontvingen
 11. zij ieder een penning. En de
 eersten komende meenden
 dat zij meer ontvangen zouden;
 en zij zelve ontvingen
 12. óók elk een penning. En
 dien ontvangen hebbende
 murmureerden zij tegen den
 heer des huizes, zeggende:
 Deze laatsten hebben maar
 één uur gearbeid, en gij hebt
 ze óns gelijk gemaakt, die
 den last des daags en de hitte

13. gedragen hebben. Doch hij antwoordende zeide tot een van hen: Vriend, ik doe u geen onrecht; zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Neem het uwe en ga henen; ik wil dezen laatste ook geven gelijk als u.
14. Of is 't mij niet geoorloofd te doen met het mijne wat ik wil? Of is uw oog boos omdat ik goed ben? Alzoo zullen de laatste de eersten zijn, en de eersten de laatsten; want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.
15. En Jezus opgaande naar Jeruzalem, nam tot zich de twaalf discipelen alleen op den weg, en zeide tot hen:
16. Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des menschen zal den overpriesteren en schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen hem ter dood veroordeelen;
17. en zij zullen hem den heidelen overleveren, om hem te bespotten en te geeselen en te kruisigen; en ten derden dage zal hij wederopstaan.
18. Toen kwam de moeder der zonen van Zebedeus tot hem met hare zonen, hem aanbiddende, en begeerende wat van hem. En hij zeide tot haar: Wat wilt gij? Zij zeide tot hem: Zeg dat deze mijne twee zonen zitten mogen de één tot uwe rechter- en de ander tot uwe linkerhand in uw koninkrijk. Maar Jezus antwoordde en zeide: Gijlieden weet niet wat gij begeeft; kunt gij den drinkbeker drinken dien ik drinken zal, en met den doop gedoopt worden waarmee ik gedoopt word? Zij zeiden tot hem: Wij kunnen. En hij zeide tot hen: Mijnen drinkbeker zult gij wel drinken, en met den doop waarmee ik gedoopt word zult gij gedoopt worden; maar het zitten tot mijne rechter-

- en tot mijne linkerhand staat bij mij niet te geven, maar het bereid is van mijnen Vader. En als de andere tien dat hoorden, namen zij het zeer kwalijk van de twee broeders. En als hen Jezus tot zich geroepen had, zeide hij: Gij weet dat de oversten der volkeren heerschappij voeren over hen, en de grooten gebruiken magt over hen. Doch alzoo zal 't onder u niet zijn; maar zoowie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienbaar; en zoowie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht: gelijk de Zoon des menschen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijne ziel te geven tot een rantsoen voor velen.
29. En als zij van Jericho uitgingen, is hem een groote schare gevolgd. En zie, twee blinden zittende aan den weg, als zij hoorden dat Jezus voorbijging, riepen, zeggende: Heer, gij Zoon Davids, ontferm u onzer. En de schare bestrafte hen, omdat zij zwijgen zouden; maar zij riepen temeer, zeggende: Ontferm u onzer, Heer, gij Zoon Davids. En Jezus stilstaande riep ze en zeide: Wat wilt gij dat ik u doe? Zij zeiden tot hem: Heer, dat onze oogen geopend worden. En Jezus innerlijk bewogen zijnde met barmhertigheid, raakte hunne oogen aan; en terstond werden hunne oogen ziende, en zij volgden hem.

HOOFDSTUK 21.

1. En als zij nu Jeruzalem genaken, en gekomen waren te Bethfage aan den Olijfberg, toen zond Jezus twee discipelen, zeggende tot hen: Gaat henen in het veld dat tegen u over ligt, en gij

- zult terstond een ezelin gebonden vinden, en een veulen met haar; ontbindt ze en brengt ze tot mij. En indien u iemand iets zegt, zoo zult gij zeggen dat de Heer deze van noode heeft, en hij zal ze terstond zenden. Dit alles nu is geschied opdat vervuld worde 't geen gesproken is door den profet, zeggende: Zegt der dochter Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en gezeten op een ezelin en een veulen, zijnde een jong eener juk dragende *ezelin*.
6. En de discipelen benengegaan zijnde, en gedaan hebbende gelijk Jezus hun bevolen had, bragten de ezelin en het veulen, en leidden hunne kleederen op dezelve, en zetteden hem daarop. En de meeste schare spreidden hunne kleederen op den weg, en anderen bieuwen takken van de boomen en spreidden ze op den weg. En de scharen die voorgingen en die volgden riepen, zeggende: Hosanna den Zoon Davids! Gezegd is hij die komt in den naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!
10. En als hij te Jeruzalem inkwam, werd de geheele stad beroerd, zeggende: Wie is deze? En de scharen zeiden: Deze is Jezus, de profet van Nazareth in Galilea.
12. En Jezus ging in den tempel Gods, en dreef uit allen die verkochten en kochten in den tempel, en keerde de tafels der wisselaars om, en de zitstoelen dergenen die de duiven verkochten; en hij zeide tot hen: Er is geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden; maar gij hebt dit tot een moordenaarskuil gemaakt.
14. En er kwamen blinden en kreupelen tot hem in den tempel, en hij genas dezelve.
15. Als nu de overpriesters en schriftgeleerden zagen de wonderheden die hij deed, en de kinderen roepende in den tempel, en zeggende: Hosanna den Zoon Davids! zamen zij dat zeer kwalijk, en zeiden tot hem: Hooft gij wel wat deze zeggen? En Jezus zeide tot hen: Ja; hebt gij nooit gelezen: Uit den mond der jonge kinderen en der zuigelingen hebt gij u lof toebeleid? En hen verlatende ging hij vandaar uit de stad naar Bethanïe, en overnachtte aldaar.
18. En des morgens vroeg als hij wederkeerde naar de stad, hongerde hem. En ziende een vijgeboom aan den weg, ging hij naar hem toe, en vond niets aan denzelve dan alleen bladeren, en zeide tot hem: Uit u worde geen vrucht meer in eeuwigheid. En de vijgeboom verdorpe terstond. En de discipelen dat ziende verwonderden zich, zeggende: Hoe is de vijgeboom *zo* terstond verdord? Doch Jezus antwoordende zeide tot hen: Voorwaar zeg ik u, indien gij geloof hadt en niet twijfeldt, gij zoudt niet alleen doen 't geen den vijgeboom is geschied, maar indien gij ook tot dezen berg zeldt: Word opgeheven en in de zee geworpen, het zoude geschieden; en alwat gij zult begeeren in 't gebed, gelovende, zult gij ontvangen.
23. En als hij in den tempel gekomen was, kwamen tot hem, terwijl hij leerde, de overpriesters en de ouderlingen des volks, zeggende: Door wat magt doet gij deze dingen, en wie heeft u deze magt gegeven? En Jezus antwoordende zeide tot hen:

- Ik zal u ook één woord vragen, 't welk indien gij mij zult zeggen, zoo zal ik u ook zeggen door wat magt
25. ik deze dingen doe: de doop van Johannes, vanwaar was *die*, uit den hemel of uit de menschen? En zij overleiden bij zichzelf en zeiden: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zoo zal hij ons zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd? En indien
26. wij zeggen: Uit de menschen, zoo vreezen wij de schare; want zij houden allen Johannes voor een profeet. En zij Jezus antwoordende zeiden: Wij weten 't niet. En hij zeide tot hen: Zoo zeg ik u ook niet door wat magt ik dit doe.
28. Maar wat dunkt u? Een mensch had twee zonen, en gaande tot den eerste zeide hij: Zoon, ga henen, werk beden in mijnen wijngaard.
29. Doch hij antwoordde en zeide: Ik wil niet; en daarna berouw hebbende ging hij henen. En gaande tot den tweede zeide hij desgelijks, en deze antwoordde en zeide: Ik ga heer; en hij ging niet.
31. Wie van deze twee heeft den wil des vaders gedaan? Zij zeiden tot hem: De eerste. Jezus zeide tot hen: Voorwaar ik zeg u, dat de tollenaars en de hoeren u voorgaan in 't koninkrijk Gods.
32. Want Johannes is tot u gekomen in den weg der gerechtigheid, en gij hebt hem niet geloofd; maar de tollenaars en hoeren hebben hem geloofd; doch gij *zult* ziende, hebt daarna geen berouw gehad, om hem te gelooven.
33. Hoort een andere gelijkenis. Er was een heer des huizes die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren, en verhuurde dien den landlieden, en reisde
34. *buitenslands*. Toen nu de tijd der vruchten genaakte, zoud hij zijne dienstknechten tot de landlieden om zijne vruchten te ontvangen.
35. En de landlieden nemende zijne dienstknechten, hebben den één geslagen, en den ander gedood, en den
36. derde gesteekigd. Wederom zoud hij andere dienstknechten, meer *in getal* dan de eerste: en zij deden hun desgelijks. En ten laatste zoud hij tot hen zijnen zoon, zeggende: Zij zullen mijnen
38. zoon ontzien. Maar de landlieden den zoon ziende, zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam; komt, laat ons hem dooden en zijne erfenis *aan ons* behouden.
39. En hem nemende wierpen zij *hem* uit buiten den wijngaard, en doodden *hem*.
40. Wanneer dan de heer des wijngaards komen zal, wat zal hij dien landlieden doen?
41. Zij zeiden tot hem: Hij zal de kwaden een kwaden dood aandoen, en zal den wijngaard anderen landlieden verhuren, die hem de vruchten op hare tijden zullen geven.
42. Jezus zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; van den Heer is dit geschied, en het is wonderlijk in onze
43. oogen? Daarom zeg ik ulieden, dat het koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden, en aan een volk gegeven dat zijne vruchten
44. voortbrengt. En wie op dezen steen valt, die zal verpletterd worden; en op wien hij valt, dien zal hij vermorzelen.

15. En als de overpriesters en farizeers deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij dat hij van hen sprak.
16. En zoekende hem te vangen, vreesden zij de scharen, dewijl deze hem hielden voor een profet.

HOOFDSTUK 22.

1. En Jezus antwoordende sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende:
2. Het koningrijk der hemelen is gelijk een zeker koning die zijnen zoon een bruiloft bereid had, en zond zijne dienstknechten uit om de genooden ter bruiloft te roepen, en zij wilden niet komen. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: Zegt den genooden: Zie, ik heb mijn middagmaal bereid, mijn ossen en de gemeste *besten* zijn geslagt, en alle dingen zijn gereed: komt tot de bruiloft. Maar zij *zalken* niet achtende, zij u henengegaan, deze tot zijnen akker, gene tot zijne koopmanschap; en de anderen grepen zijne dienstknechten, deden *hun* smaadheid aan, en doodden ze. Als nu de koning *dat* hoorde, werd hij toornig, en zijne krijgsheren zendende heeft hij die doodslagers vernield en hunne stad in brand gestoken. Toen zeide hij tot zijne dienstknechten: De bruiloft is wel bereid, doch de genooden waren 't niet waardig. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zooveel als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft. En die dienstknechten uitgaande op de wegen, vergaderden allen die zij vonden, beide kwaden en goeden; en de bruiloft werd vervuld met aanzittende *gasten*. En als de koning ingegaan was om de aanzittende

- gasten* te overzien, zag hij aldaar een menschen niet gekleed *zijnde* met een bruiloftskleed, en zeide tot hem: Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed *aanhebbende*? En hij verstomde. Toen zeide de koning tot de dienaars: Bindt zijne handen en voeten, neemt hem weg, en werpt *hem* uit in de buitenste duisternis: daar zal zijn weening en knersing der tanden. Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.
15. Toen gingen de farizeers henen en hielden tezamen raad, hoe zij hem verstricken zouden in *zijne* rede. En zij zonden uit tot hem hunne discipelen met de herodianen, zeggende: Meester, wij weten dat gij waarachtig zijt, en den weg Gods in waarheid leert, en naar niemand vraagt; want gij ziet den persoon der menschen niet aan: zeg ons dan, wat dunkt u, is het geoorloofd den keizer schatting te geven of niet? Maar Jezus bekennende hunne boosheid, zeide: Gij geveinsden, wat verzoekt gij mij? Toont mij den schattingpenning. En zij bragten hem een penning. En hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld en het opschrift? Zij zeiden tot hem: Des keizers. Toen zeide hij tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. En zij dit hoorende verwonderden zich, en hem verlatende zijn zij weggegaan.
23. Te dienzelfden dage kwamen tot hem de sadduceers, die zeggen dat er geen opstanding is, en vraagden hem, zeggende: Meester, Mozes heeft gezegd: Indien iemand sterft geen kinderen hebben

de, zoo zal zijn broeder
 dezelfs vrouw broeder
 25. kroost verwekken. Nu
 waren er bij ons zeven broe-
 ders; en de eerste *een vrouw*
 getrouwd hebbende stierf,
 en dewijl hij geen kroost
 had zoo liet hij zijn vrouw
 26. voor zijn broeder. Desge-
 lijks ook de tweede, en de
 derde, tot den zevende toe.
 27. Ten laatste na allen is ook
 28. de vrouw gestorven. In de
 opstanding dan wiens vrouw
 zal zij wezen van die zeven?
 want zij hebben ze allen ge-
 29. had. Maar Jezus antwoordde
 en zeide tot hen: Gij dwaalt,
 niet wetende de Schriften
 30. noch de kracht Gods. Want
 in de opstanding nemen zij
 niet ten huwelijk, en worden
 niet ten huwelijk uitgege-
 ven; maar zij zijn als enge-
 31. len Gods in den hemel. En
 wat aangaat de opstanding
 der dooden, hebt gij niet
 gelezen 't geen van God
 tot ulieden gesproken is,
 32. die zegt: Ik ben de God
 Abrahams en de God
 Isaaks en de God Ja-
 kobs? God is niet een God
 der dooden maar der leven-
 33. den. En de scharen *dit* hoo-
 rende, werden verlagen over
 zijne leer.
 34. En de farizeërs gehoord
 hebbende dat hij den asidu-
 eërs den mond gestopt had,
 zijn tezamen bijéénverga-
 35. derd; en één uit hen, *zijnde*
 een wetgeleerde, heeft ge-
 vraagd, hem verzoekende,
 36. en zeggende: Meester, welk
 is het groote gebod in de
 37. wet? En Jezus zeide tot
 hem: Gij zult liefheb-
 ben den Heer uwen
 God met geheel uw
 harten met geheel uw
 38. verstand. Dit is het cer-
 ste en het groote gebod.
 39. En het tweede daaraan ge-

lijk, is: Gij zult uwen
 naaste liefhebben als
 40. uzelf. Aan deze twee
 geboden hangt de gansche
 wet en de profeten.
 41. Als nu de farizeërs teza-
 menvergaderd waren, vraag-
 42. de hen Jezus en zeide: Wat
 dunkt u van den Christus?
 wiens zoon is hij? Zij zeiden
 43. tot hem: Davids *zoon*. Hij
 zeide tot hen: Hoe noemt
 hem dan David in den Geest
 44. *zijnen* Heer, zeggende: De
 Heer heeft gezegd tot
 mijnen Heer: Zit aan
 mijne *rechterhand*, tot
 dat ik uwe vijanden zal
 gezet hebben tot een
 voetbank uwer voeten.
 45. Indien hem dan David noemt
zijnen Heer, hoe is hij zijn
 46. zoon? En niemand kon
 hem een woord antwoorden,
 en niemand durfde hem van
 dien dag aan *iets* meer vra-
 gen.

HOOFDSTUK 23.

1. Toen sprak Jezus tot de
 scharen en tot zijne discipe-
 2. len, zeggende: De schriftge-
 leerden en de farizeërs zijn
 gezeten op den stoel van Mo-
 3. zes. Daarom alwat zij u zeg-
 gen dat gij houden zult,
 houdt *dat* en doet *het*; maar
 doet niet naar hunne wrr-
 ken; want zij zeggen 't, en
 4. doen 't niet. Want zij bin-
 den lasten die zwaar zijn en
 kwalijk om te dragen, en
 leggen ze op de schouders
 der menschen; maar zij wil-
 len die met hunnen vinger
 5. niet verroeren. En al hunne
 werken doen zij om van de
 menschen gezien te worden;
 want zij maken hunne ge-
 denkedels breed, en maken
 de zoomen van hunne klee-
 6. deren groot. En zij bemin-
 nen de vooraanritting bij de
 maaltijden, en de voorge-
 stoelten in de synagogen,
 7. ook de begroetingen op de

- markten, en ont van de menschen genaamd te worden.
8. Rabbi, Rabbi. Doch gij zult niet Rabbi genaamd worden, want één is uw Meester, *namelijk* Christus, en gij zijt
9. allen broeders. En gij zult niemand uwen vader noemen op de aarde; want één is uw Vader, *namelijk* die in de hemelen is. En gij zult niet meesters genoemd worden; want één is uw Meester, *namelijk* Christus. Maar de meeste van u zal uw dienaar
10. zijn. En wie zichzelven verhoogen zal, *die* zal vernederd worden; en wie zichzelven zal vernederen, *die* zal verhoogd worden.
11. Maar wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij sliet het koningrijk der hemelen voor de menschen, overmits gij daar niet ingaat, en degenen die ingaan zouden niet laat ingaan.
12. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij ceit de huizen der weduwen op, en dat onder den schijn van laag te bidden; daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen.
13. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij ontrent zee en land om éenen Jodegenoot te maken; en als bij 't geworden is, zoo maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt.
14. Wee u gij blinde leidlieden, die zegt: Zoowie gezworen zal hebben bij den tempel, dat is niets; maar zoowie gezworen zal hebben bij het goud des tempels, die
15. is schuldig. Gij dwaazen en blinden, want wat is meerder, het goud of de tempel
16. die het goud heiligt? En zoowie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zoowie gezworen zal hebben bij de gave die daarop
17. is, die is schuldig. Gij dwaazen en blinden, want wat is meerder, de gave of het altaar dat de gave heiligt?
18. Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij denzelfve en bij alwat daarop is;
19. en wie zweert bij den tempel, die zweert bij denzelfve en bij dien die daarin woont;
20. en wie zweert bij den hemel, die zweert bij den troon Gods en bij dien die daarop zit.
21. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij verdient de krutemunt en de dille en den komijn, en gij laat ná het zwaarste der wet, *namelijk* het oordeel en de barmhertigheid en het geloof. Deze dingen moest men doen en
22. de andere niet nalaten. Gij blinde leidlieden, die de mug uitzijgt en den kemel doorzweigt.
23. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn ze vol van roof en onmatigheid. Gij blinde farizeë, reinig eerst wat binnen in den drinkbeker en den schotel is, opdat ook het buitenste derzelfde rein worde.
24. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij zijt den witgepleisterden graven gelijk, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn ze vol doodsbeenderen en
25. alleonreinigheid. Alzóó ook schijnt gij wel den menschen van buiten regtvaardig, maar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongeregtheid.
26. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij bouwt de graven der profeten op, en versiert de grafteekenen der regtvaardig.

30. gen, en zegt: Indien wij
 ten tijde onzer vaderen wa-
 ren geweest, wij zouden met
 hen geen gemeenschap ge-
 had hebben aan het bloed
 31. der profeten. Aldus getuigt
 zij tegen uzelve, dat zij kin-
 deren zijt dergenen die de
 32. profeten gedood hebben. Gij
 dan ook, vervult de maat
 uwer vaderen.
 33. Gij slangen, zij adderen-
 gebroedaels, hoe zoudt gij de
 heilsche verdoemenis ontli-
 34. den? Daarom zie, ik zend
 tot u profeten en wijzen en
 schriftgeleerden, en uit de
 zelve zult gij sommigen doo-
 den en kruisigen, en sommi-
 35. gien uit dezelve zult gij ge-
 selen in uwe synagogen, en
 zult ze vervolgen van stad
 36. tot stad; opdat op u kome
 al het rechtvaardige bloed dat
 vergoten is op de aarde, van
 het bloed des rechtvaardigen
 Abels af, tot op het bloed
 van Zacharia den zoon van
 Barachia, welken gij gedood
 hebt tussehen den tempel en
 36. het altaar. Voorwaar zeg ik
 u, al deze dingen zullen ko-
 men over dit geslacht.
 37. Jeruzalem, Jeruzalem, gij
 die de profeten doodt, en
 steenigt die tot u gezonden
 zijn, hoemenigmaal heb ik
 uwe kinderen willen bijéén-
 vergaderen, gelijkterwijze een
 hen hare kiekens bijéénver-
 gaderd onder de vleugelen,
 en zijlieden hebt niet ge-
 38. wild. Zie, uw huis wordt u
 39. woest gelaten. Want ik zeg
 u, gij zult mij van nu aan niet
 zien, totdat gij zeggen zult:
 Gezegend is hij die komt in
 den naam des Heeren.

HOOFDSTUK 24.

1. En Jezus ging uit en ver-
 trok van den tempel; en zij-
 ne discipelen kwamen bij
 hem, om hem de gebouwen
 2. des tempels te toonen. En
 Jezus zeide tot hen: Ziet gij

niet al deze dingen? Voor-
 waar zeg ik u, hier zal niet
 een steen op den *andere*
 steengelaten worden, die niet
 afgebroken zal worden.

3. En als hij op den Olijfberg
 gezeten was, zingen de disci-
 pelen tot hem alleen, zeg-
 gende: Zeg ons, wanneer
 zullen deze dingen zijn? En
 welk *zal* het teeken *zijn* van
 uwe toekomst en van de vol-
 4. einding der wereld? En Je-
 zus antwoordeende zeide tot
 hen: Ziet toe dat u niemand
 5. verleide; want velen zullen
 komen onder mijnen naam,
 zeggende: Ik ben de Chris-
 tus, en zij zullen velen ver-
 6. leiden. En gij zult hooren
 van oorlogen en geruchten
 van oorlogen: ziet toe, wordt
 niet verschrikt; want al *die*
 dingen moeten geschieden,
 maar nog is het einde niet.
 7. Want het *éene* volk zal tegen
 het *andere* volk opstaan, en
 het *éene* koninkrijk tegen
 het *andere* koninkrijk; en er
 zullen zijn hongersnooden,
 en pestilentien, en aardbe-
 8. vingen in verscheiden plaat-
 sen. Doch al die dingen *zijn*
 maar een begin der smarten.
 9. Aisdan zullen zij u overle-
 veren in verdrukking, en zul-
 len u dooden, en gij zult ge-
 haat worden van alle volke-
 10. ren om mijns naams wil. En
 dan zullen er velen geërgerd
 worden, en zullen elkander
 overleveren en elkander ha-
 11. ten. En vele valsche profe-
 ten zullen opstaan, en zullen
 12. er velen verleiden. En om-
 dat de ongerechtigheid ver-
 menigvuldigd zal worden,
 zoo zal de liefde van velen
 13. verkouden. Maar wie volhar-
 den zal tot den einde, die
 14. zal zalig worden. En dit
 evangelie des koninkrijks
 zal in de geheele wereld ge-
 predikt worden tot een ge-
 tuigenis allen volkeren; en
 dan zal het einde komen.

15. Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan gesproken is door Daniël den profeet, staande in de heilige plaats, (wie *het* leest, die merke daarop),
16. dat alsdan wie in Judéa zijn,
17. vlieden op de bergen; wie op het dak is, kome niet af om iets uit zijn huis wegtene-
18. men; en wie op den akker is, keere niet weder terug om zijne kleederen wegtene-
19. men. Maar wee den bevruchten en den zogenden *veeuwen*
20. in die dagen. Doch bidt dat uwe vlugt niet geschiede des winters noch op een sabbat;
21. want alsdan zal er groote verdrukking wezen, hoedanige niet is geweest van het begin der wereld tot nu toe, en ook niet zijn zal. En zoo die dagen niet verkort werden, geen vleesch zoude behouden worden; maar om der uitverkorenen wil zullen die dagen verkort worden.
22. Alsdan zoo iemand tot u lieden zal zeggen: Zie hier is de Christus, of *dáar*, geloof het niet. Want er zullen valsche christussen en valsche profeten opstaan, en zullen groote teekenen en wonderheden doen, alzoo dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden
23. verleiden. Zie, ik heb *het* u
24. voorzeggd. Zoo zij dan tot u zullen zeggen: Zie, hij is in de woestijn, gaat niet uit; — Zie, *hij is* in de binnenkameren, geloof het niet. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten en schijnt tot het westen, alzoo zal ook de toekomst van den Zoon des
25. menschen wezen. Want alwaar het doodelighaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden.
26. En terstond na de verdrukking dier dagen zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet
27. geven, en de sterren zullen van den hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen
28. bewogen worden. En alsdan zal in den hemel verschijnen het teeken van den Zoon des menschen: en dan zullen al de geslachten der aarde weenen, en zullen den Zoon des menschen zien, komende op de wolken des hemels met groote kracht en heerlijk-
29. heid. En hij zal zijne engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen zijne uitverkorenen bijéuvergaderen uit de vier winden, van *het ééne* uiterste der hemelen tot *het andere* uiterste derzelve.
30. En leert van den vijgeboom deze gelijkenis: wanneer zijn tak nu *teér* wordt en de bladeren uitspruiten, zoo weet gij dat de zomer nabij is: alzoo ook gij lieden, wanneer gij al deze dingen zult zien, zoo weet dat *het* nabij is voor de deur.
31. Voorwaar ik zeg u, dit geslacht zal geenszins voorbijgaan totdat al deze dingen zullen geschied zijn. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan.
32. Doch van die dag en ure weet niemand, ook niet de engelen der hemelen, dan
33. mijn Vader alleen. En gelijk de dagen van Noach *waren*, alzoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des menschen. Want gelijk zij waren in de dagen vóór den zondvloed, etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, tot den dag toe op welken Noach in
34. de ark ging, en bekenden 't niet, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam: alzoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des
35. menschen. Alsdan zullen er

twee op den akker zijn: de een zal aangenomen en de ander zal verlaten worden;

11. er zullen twee *vroemen* malen in den molen: de eene zal aangenomen en de andere zal verlaten worden.

12. Waakt dan, want zij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. Maar weet dit, dat zoo de heer des huizes geweten had in welke nacht-waak de dief komen zoude, hij zoude gewaakt hebben en zoude zijn huis niet hebben laten doorgraven. Daarom zijt ook gij bereid, want in welke ure gij 't niet meent zal de Zoon des menschen komen.

13. Wie is dan de getrouwe en voorzichtige dienstknecht, denwelken zijn heer over zijne dienstboden gesteld heeft, om hun lieden *hoo* voedsel te geven ter rechter tijd? Zalig is die dienstknecht, welken zijn heer komende zal vinden alzóo doende. Voorwaar ik zeg u dat hij hem zal zetten over

14. al zijne goederen. Maar zoo die kwade dienstknecht in zijn hart zoude zeggen: Mijn heer vertoeft te komen, en zoude beginnen zijne mededienstknechten te slaan, en te eten en te drinken met de

15. dronkaards: zoo zal de heer dezès dienstknechts komen ten dage op welken hij hem niet verwacht, en ter ure die

16. hij niet weet, en zal hem afscheiden, en zijn deel zetten met de geveinsden: daar zal weening zijn en kuersing der tanden.

HOOFDSTUK 25.

1. Alsdan zal het koningrijk der hemelen zijn gelijk tien maagden, welke hare lampen namen en gingen uit,

2. den bruidegom tegemoet. En vijf van haar waren wijzen

3. en vijf waren dwazen. Die

dwazen *waren*, hare lampen nemende, namen geen olie

4. met zich; maar de wijzen namen olie in hare vaten,

5. met hare lampen. Als nu de bruidegom vertoefde, werden zij allen sluimerig en

6. vielen in slaap. En te middernacht geschiedde er een geroep: Zie, de bruidegom komt, gaat uit hem tegen-

7. moet. Toen stonden al die maagden op en bereidden

8. hare lampen. En de dwazen zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uw olie, want onze

9. lampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden, zeggende: *Geenszins*, opdat er mischien voor ons en voor u niet genoeg zij; maar gaat liever tot de verkoopers en

10. koopt voor uzelve. Als zij nu henengingen om te kopen, kwam de bruidegom; en die gered *waren* gingen met hem in tot de brulloft, en de deur werd gesloten.

11. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Heer, heer, doe ons open.

12. En hij antwoordende zeide: Voorwaar zeg ik u, ik ken u

13. niet. Zoo waakt dan, want gij weet den dag niet noch de ure, in dewelke de Zoon des menschen komen zal.

14. Want *het is* gelijk een mensch, die buitenslands reizende zijne dienstknechten riep, en gaf hun zijne

15. goederen over; en den eën gaf hij vijf talenten, en den ander twee, en den derde eën, een iegelijk naar zijn vermoegen, en verreiade ter-

16. stond. Die nu de vijf talenten ontvangen had ging henen en handelde daarmede, en won vijf andere talenten.

17. Desgelijks ook die de twee *ontvangen had*, die won ook

18. twee andere. Maar die het eene ontvangen had ging henen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns hee-

19. ren. En na een langen tijd kwam de heere van die dienst-knechten, en hield rekening
20. met hen. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bragt tot hem vijf andere talenten, zeggende: Heer, vijf talenten hebt gij mij gegeven; zie, vijf nadere talenten heb ik boven dezelve
21. gewonnen. En zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten: ga in in de vreugde uws heeren.
22. En die de twee talenten ontvangen had kwam óók tot hem, en zeide: Heer, twee talenten hebt gij mij gegeven; zie, twee andere talenten heb ik boven dezelve gewonnen. Zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten: ga in in de vreugde uws heeren. Maar
23. die het ééne talent ontvangen had, kwam óók, en zeide: Heer, ik ken u dat gij een hard mensch zijt, maaijende waar gij niet gezaid hebt, en verjaderende van daar *waar* gij niet gestrooid hebt; en bevreesd zijnde ben ik u teruggezogen en heb uw talent verborgen in de aarde:
24. zie, gij hebt het uwe. Maar zijn heer antwoordende zeide tot hem: Gij booze en lafje dienstknecht, gij wist dat ik maaij waar ik niet gezaid heb, en vandaar vergader waar ik niet gestrooid heb:
25. zoo moest gij dan mijn geld bij de wisselaren gedaan hebben, en ik komende zoude het mijne wedergenomen hebben met winst. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het dengene die de tien talenten heeft. Want een iegelijk die heeft, *dies* zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van dengene die nict heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft. En werpt uen onnutten dienstknecht uit in de buiten-te duisternis: daar zal weening zijn en knersing der tanden.
31. En wanneer de Zoon des menschen komen zal in zijne heerlijkheid, en al de heilige engelen met hem, dan zal hij zitten op den troon zijner heerlijkheid: en voor hem zullen al de volkeren vergaderd worden, en hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt: en hij zal de schapen tot zijne rechterhand zetten, maar de bokken tot zijne linkerhand.
32. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen die tot zijne rechterhand zijn: Komt gij gezegenden mijns Vaders, beërft het koninkrijk 't welk u bereid is van de grondlegging der wereld; want ik ben hongerig geweest en gij hebt mij te eten gegeven, ik ben dorstig geweest en gij hebt mij te drinken gegeven, ik was een vreemdeling en gij hebt mij geherbergd,
33. ik was naakt en gij hebt mij gekleed, ik ben krank geweest en gij hebt mij bezocht, ik was in de gevangenis en gij zijt tot mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden, zeggende: Heer, wanneer hebben wij u hongerig gezien, en gespijzigd? of dorstig, en te drinken gegeven?
34. En wanneer hebben wij u een vreemdeling gezien, en geherbergd? of naakt, en gekleed? En wanneer hebben wij u krank gezien of in de gevangenis, en zijn tot u gekomen? En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar zeg ik u,

- voor zooveel gij *dit* één van deze mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt gij *dat* mij gedaan. Dan zal hij zeggen ook tot degenen die ter linkerhand zijn: Gaat weg van mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur 't welk den duivel en zijnen engelen bereid is; want ik ben hongereg geweest en gij hebt mij niet te eten gegeven, ik ben dorstig geweest en gij hebt mij niet te drinken gegeven, ik was een vreemdeling en gij hebt mij niet geherbergd, naakt en gij hebt mij niet gekleed, krank en in de gevangenis en gij hebt mij niet bezocht. Dan zullen ook deze hem antwoorden, zeggende: Heer, wanneer hebben wij u hongereg gezien, of dorstig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en hebben u niet gediend? Dan zal hij hun antwoorden en zeggen: Voorwaar zeg ik u, voor zooveel gij *dit* één van deze minsten niet gedaan hebt, zoo hebt gij het mij óók niet gedaan. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

HOOFDSTUK 26

1. En het is geschied als Jezus al deze woorden gesproken had, dat hij tot zijne discipelen zeide: Gij weet dat na twee dagen het pascha is, en de Zoon des menschen zal overgeleverd worden om gekruisigd te worden.
2. Toen vergaderden de overpriesters en de schriftgeleerden en de ouderlingen des volks in de zaal des hogepriesters die genaamd was Kajafas, en beradslaagden tezamen, dat zij Jezus met listigheid vangden en doodden zouden. Doch zij zeiden:

Niet op het feest, opdat er geen oproer worde onder het volk.

3. Alk nu Jezus te Bethanië was, ten huize van Simon den melaatsche, kwam tot hem een vrouw hebbende een albaaten flesch met zeer kostelijke zalf, en goot ze uit op zijn hoofd, daar hij *aan tafel* zat. En zijne discipelen *dat* ziende, namen 't zeer kwalijk, zeggende: 4. Waartoe dit verlies? Want deze zalf had daar kunnen verkocht en *de penningen* den armen gegeven worden. Maar Jezus *zoties* verstaande, zeide tot hen: Waarom doet gij deze vrouw moeite aan? Want zij heeft een goed werk *aan mij* gedaan. Want de armen hebt gij altijd met u, maar mij hebt gij niet altijd. Want als zij deze zalf op mijn ligchaam gegoten heeft, zoo heeft zij het gedaan tot *een voorbereiding* van mijnne begrafenis. Voorwaar zeg ik u, alwaar dit evangelie gepredikt zal worden in de geheele wereld, *daar* zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden van 't geen zij gedaan heeft.
5. Toen ging een van de twaalf, genaamd Judas Iskariot, tot de overpriesters, en ziede: Wat wilt gij mij geven, en ik zal hem u overleveren? En zij hebben hem toegelegd dertig zilveren *penningen*. En van toen af zocht hij gelegenheid dat hij hem overleveren mogt.
6. En op den *eersten dag* der ongezourde *broden* kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende tot hem: Waar wilt gij dat wij u bereiden het pascha te eten? En hij zeide: Gaat henen in de stad tot zulk eenen, en zeg hem: De Meester zegt: Mijn tijd is nabij, ik zal bij u het pascha houden met mijne dis-

19. cipelen. En de discipelen deden gelijk Jezus hun bevolen had, en bereidden het pascha.
20. En als het avond geworden was zat hij aan met de twaalf.
21. En toen zij aten zeide hij: Voorwaar ik zeg u, dat een
22. van u mij zal verraden. En zij zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen tot hem te zeggen:
23. Ben ik 't Heer? En hij antwoordende zeide: Die de hand met mij in den schotel indoopt, die zal mij verraden.
24. De Zoon des menschen gaat wel henen gelijk van hem geschreven is, maar wee dien mensch door welchen de Zoon des menschen verraden wordt: het ware hem goed zoo die mensch niet geboren ware geweest.
25. En Judas die hem verried antwoordde en zeide: Ben ik 't Rabbi? Hij zeide tot hem: Gij hebt het gezegd.
26. En als zij aten nam Jezus het brood, en gezegend hebbende brak hij het, en gaf het den discipelen, en zeide: Neemat, eet, dat is mijn lichaam.
27. En hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit;
28. want dat is mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, 't welk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. En ik zeg u, dat ik van nu aan niet zal drinken van deze vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer ik met u dezelve nieuw zal drinken in 't koningrijk mijns Vaders.
30. En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij
31. uit naar den Olijfberg. Toen zeide Jezus tot hen: Gij zult allen aan mij geërgerd worden in dezen nacht; want er is geschreven: Ik zal den herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.
32. Maar nadat ik zal opgestaan zijn, zal ik u voorgaan naar
33. Galiléa. Doch Petrus antwoordende zeide tot hem: Al werden zij ook allen aan u geërgerd, ik zal nimmermeer
34. geërgerd worden. Jezus zeide tot hem: Voorwaar ik zeg u, dat gij in dezen zelfden nacht, eer de haan gekraaid zal hebben, mij driemaal
35. zult verloochenen. Petrus zeide tot hem: Al moest ik ook met u sterven, zoo zal ik u geenszins verloochenen. Desgelijks zeiden ook al de discipelen.
36. Toen ging Jezus met hen in een plaats genaamd Gethsemane, en zeide tot de discipelen: Zit hier neder tot dat ik henega en aldaar zal gebeden hebben. En met zich nemende Petrus en de twee zonen van Zebedeus, begon hij droevig en zeer
38. beangst te worden. Toen zeide hij tot hen: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe: blijft hier en
39. waakt met mij. En een weinig voortgegaan zijnde viel hij op zijn aangezicht, biddende en zeggende: Mijn Vader, indien 't mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan; doch niet gelijk ik wil, maar gelijk gij wilt.
40. En hij kwam tot de discipelen en vond ze slapende, en zeide tot Petrus: Kunt gij lieden dan niet één uur met
41. mij waken? Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt: de geest is wel gewillig, maar het vleesch is
42. zwak. Wederom ten tweeden male henegaande bad hij, zeggende: Mijn Vader, indien deze drinkbeker van mij niet voorbij kan gaan tenzij dat ik hem drinke, uw
43. wil geschiede. En komende hij hen, vond hij ze wederom

- slapende; want hunne oogen
 41. waren bezwaard. En hen latende ging hij wederom heen en bad ten derden male, zeggende dezelfde woorden.
42. Toen kwam hij tot zijne discipelen, en zeide tot hen: Slaapt nu voort en rust; zie, de ure is nabij gekomen, en de Zoon des menschen wordt overgeleverd in de handen
 43. der zondaren. Staat op, laet ons gaan: zie, hij is nabij die mij verraadt.
44. En als hij nog sprak, zie, Judas, een van de twaalf, kwam, en met hem een groote schare met zwaarden en stokken, gezonden van de overpriesteren en ouderlingen des volks. En die hem verried had hem een teeken gegeven, zeggende: Wien ik zal kussen, die is 't: grijpt
 45. hem. En terstond komende tot Jezus, zeide hij: Wees gegroet Rabbi; en hij kuste hem. Maar Jezus zeide tot hem: Vriend, waartoe zijt gij hier? Toen kwamen zij toe, en sloegen de handen aan Jezus en grepen hem.
46. En zie, een van degenen die met Jezus waren, de hand uitstekende, trok zijn zwaard uit, en slaande den dienstknecht des hoogepriesters, hieuw zijn oor af.
47. Toen zeide Jezus tot hem: Keer uw zwaard weder in zijne plaats; want allen die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan.
48. Of meent gij dat ik mijnen Vader nu niet kan bidden, en hij zal mij meer dan twaalf legioenen engelen
 49. bijzetten? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen dat het alzoo geschieden moet?
50. Te dier ure sprak Jezus tot de scharen: Gij zijt uitgegaan als tegen een moordenaar, met zwaarden en
 51. dagelijks zat ik bij u, leerende in den tempel, en gij hebt mij niet gegrepen; doch dit alles is geschied opdat de Schriften der profeten zouden vervuld worden. Toen vlugten al de discipelen, hem verlatende.
52. Die nu Jezus gevangen hadden, leidden hem henen tot Kajafas den hoogepriester, alwaar de schriftgeleerden en ouderlingen vergaderd waren. En Petrus volgde hem van verre tot aan de zaal des hoogepriesters, en binnengegaan zijnde zat hij bij de dienaren, om het einde te zien.
53. En de overpriesteren en de onderlingen en de geheele groote raad zochten valsche getuigenis tegen Jezus, opdat zij hem dooden mogten, en
 54. vonden niet; en hoewel er vele valsche getuigen toegekomen waren, zoo vonden zij
 55. noch niet. Maar ten laatste kwamen twee valsche getuigen, en zeiden: Deze heeft gezegd: Ik kan den tempel Gods afbreken, en in drie dagen denzelven opbouwen.
56. En de hoogepriester opstaande zeide tot hem: Antwoordt gij niets? Wat getuigen deze tegen u? Doch Jezus zweeg stil. En de hoogepriester antwoordende zeide tot hem: Ik bezweer u bij den levenden God, dat gij ons zegt of gij zijt de Christus, de Zoon
 57. Gods? Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd. Doch ik zeg u allen, van nu aan zult gij zien den Zoon des menschen zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des
 58. hemels. Toen verscheurde de hoogepriester zijne kleederen, zeggende: Hij heeft God gelasterd: wat hebben wij nog getuigen van nood? Zie, nu hebt gij zijne
 59. godsbastering gehoord: wat

dunkt u'eden? En zij antwoordende zeiden: Hij is des doods schuldig. Toen spuwden zij in zijn aangezicht, en sloegen hem met vuisten; en anderen gaven hem kinnebakelagen, zeggende: Profeteer ons, Christus, wie is 't die u geslagen heeft?

En Petrus zat buiten in de zaal; en een dienstmaagd kwam tot hem, zeggende: Gij waart óók met Jezus den Galileër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Ik weet niet wat gij zegt. En als hij naar de voorpoort uitging, zag hem een andere dienstmaagd, en zeide tot degenen die aldaar waren: Deze was óók met Jezus den Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken den mensch niet. En een weinig daarna, die er stonden bijkomende zeiden tot Petrus: Waarlijk gij zijt óók van die, want ook uwe spraak maakt u openbaar. Toen begon hij zich te vervloeken, en te zweren: Ik ken den mensch niet. En terstond kraalde de haan; en Petrus werd indachtig aan het woord van Jezus, die tot hem gezegd had: Eer de haan gekraaid zal hebben zult gij mij driemaal verloochenen. En naarbuiten gaande weende hij bitterlijk.

X HOOFDSTUK 27.

1. Als het nu morgenstond geworden was, hebben al de overpriesters en de onderlingen des volks tezamen raad genomen tegen Jezus, dat zij hem dooden zouden; en hem gebonden hebbende, leidden zij hem weg, en gaven hem over aan Pontius Pilatus den stadhouder.

2. Toen heeft Judas die hem verraden had, ziende dat hij

veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen den overpriesters en den onderlingen wedergebracht, zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan? Gij moogt toezien. En als hij de zilveren penningen in den tempel geworpen had, vertrok hij, en benengende verworpede zichzelf. En de overpriesters de zilveren penningen nemende, zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, dewijl het een prijs des bloeds is. En tezamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmee den akker der pottebakkers, tot eene begravenis voor de vreemdelingen.

3. Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds tot op den huijigen dag.

4. Toen is vervuld geworden 't geen gesproken is door den profet Jeremia, zeggende: En zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde van den gewaardeerde kinderen Israels, denwelken zij gewaardeerd hebben, en hebben dezelve gegeven voor den akker des pottebakkers; volgens 't geen mij de Heer bevolen heeft.

5. En Jezus stond voor den stadhouder; en de stadhouder vraagde hem, zeggende: Zijt gij de Koning der Joden? En Jezus zeide hem: Gij zegt het. En als hij van de overpriesters en de onderlingen beschuldigt werd, antwoordde hij niets. Toen zeide Pilatus tot hem: Hoort gij niet hoevele zaken zij tegen u getuigen? Maar hij antwoordde hem niet op een éenig woord, alzoo dat de

- stadhouder zich zeer verwonderde.
15. En op het feest was de stadhouder gewoon den volke een gevangene lostelaten, welken zij wilden. En zij hadden toen een welbekenden gevangene, genaamd
17. Barabbas. Als zij dan vergaderd waren, zeide Pilatus tot hen: Welken wilt gij dat ik u zal loslaten, Barabbas of Jezus die genaamd wordt
18. Christus? Want hij wist dat zij hem door nijdigheid overgeleverd hadden. En als hij op den regterstoel zat, zoo heeft zijne huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: Heb *toch* niets te doen met dien rechtvaardige, want ik heb heden veel geleden in den droom om zijnen wil.
20. Maar de overpriesters en de ouderlingen hebben de scharen aangeraden, dat zij zouden Barabbas hegeeren en
21. Jezus dooden. En de stadhouder antwoordende zeide tot hen: Welken van deze twee wilt gij dat ik u zal loslaten? En zij zeiden:
22. Barabbas. Pilatus zeide tot hen: Wat zal ik dan doen met Jezus die genaamd wordt Christus? Zij zeiden allen tot hem: Laat hij gekruisigd worden. Doch de stadhouder zeide: Wat heeft hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer, zeggende: Laat
21. hij gekruisigd worden. Als nu Pilatus zag dat hij niets vorderde, maar *dat er* veelmeer oproer werd, nam hij water en wiesch de handen voor de schare, zeggende: Ik ben onschuldig aan het bloed dezes rechtvaardigen:
25. gijlieden moogt toezien. En al het volk antwoordende zeide: Zijn bloed *kome* over ons en over onze kinderen. Toen liet hij hun Barabbas los, maar Jezus gegeeseld hebbende, gaf hij hem over om gekruisigd te worden.
27. Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus met zich in het rechtshuis, en vergaderden over hem de gansche heide. En als zij hem ontkleed hadden, deden zij hem een purperen mantel om; en een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetteden zij *die* op zijn hoofd, en een rietstok in zijne rechterhand; en vallende op hunne knieën voor hem, bespotteden zij hem, zeggende: Wees gegroet gij Koning der Joden;
30. en op hem gespuwd hebbende, namen zij den rietstok
31. en sloegen op zijn hoofd. En toen zij hem bespot hadden, deden zij hem den mantel af, en deden hem zijne kleederen aan, en leidden hem henen om te kruisigen.
32. En uitgaande vonden zij een man van Cyrene, met name Simon; dezen dwongen zij dat hij zijn kruis droeg.
33. En gekomen zijnde tot de plaats genaamd Golgotha, welke is gezegd Hoofdscheldplaats, gaven zij hem te drinken edik met gal gemengd; en als hij *dies* geproefd had, wilde hij niet drinken. Toen zij nu hem gekruisigd hadden, verdeelden zij zijne kleederen, het lot werpende; opdat vervuld zoude worden 't geen gezegd is door den profeet: Zij hebben mijne kleederen onder zich verdeeld, en hebben het lot over mijne kleeding
36. geworpen. En zij nederzittende bewaarden hem aldaar. En zij stelden boven zijn hoofd zijne beschuldiging geschreven: **DEZE IS JEZUS DE KONING DER JODEN.**
38. Toen werden met hem twee moordenaars gekruisigd, één ter rechter- en één ter linker-

39. zijde. En die voorbijgingen laasterden hem, schuddende hunne hoofden en zeggende: Gij die den tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, verlos uzelf; indien gij de Zoon Gods zijt, zoo kom af van het kruis. En desgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden en ouderlingen en farizeërs hem bespottende, zeiden: Anderen heeft hij verlost, hij kan zichzelf niet verlossen; indien hij de Koning Israëls is, dat hij nu afkome van het kruis, en wij zullen hem gelooven.
43. Hij heeft op God betrouwd: dat hij hem nu verlosse, indien hij hem *wel* wil; want hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon. En hetzelfde verweten hem ook de moordenaars die met hem gekruisigd waren.
44. En van de zeade ure aan werd er duisternis over de geheele aarde, tot de negende ure toe. En omtrent de negende ure riep Jezus met een groot stem, zeggende: Eli, Eli, lama sabach tani, dat is: mijn God, mijn God, waarom hebt gij mij verlaten! En sommigen van wie daar stonden *zulk* hoorende, zeiden: Deze roept Elia. En terstond een van hen toeloopende nam een spons, en die met edik gevuld hebbende stak ze op een rietstok, en gaf hem te drinken. Doch de anderen zeiden: Houd op, laat ons zien of Elia komt om hem te verlossen. En Jezus wederom met een groot stem roepende, gaf den geest.
51. En zie, het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, van boven tot beneden, en de aarde beefde, en de steenrotsen scheurden, en de graven werden geopend, en vele lichamen der heiligen die ontslapen
53. waren werden opgewekt; en uit de graven uitgegaan zijnde na zijne opstanding, kwamen zij in de heilige stad, en zijn velen verschenen. En de hoofden over honderd, en die met hem Jezus bewaarden, ziende de aardbeving en de dingen die geschied waren, werden zeer bevreesd, zeggende: Waarlijk deze was Gods Zoon.
55. En aldaar waren vele vrouwen van verre aanschouwende, die Jezus gevolgd waren van Galiléa om hem te dienen; onder dewelke was Maria Magdalena, en Maria de moeder van Jacobus en Joses, en de moeder der zonen van Zebedeüs.
57. En als het avond geworden was, kwam een rijk man van Arimathéa, met name Jozef, die ook zelf een discipel van Jezus was: deze kwam tot Pilatus en begeerde het ligchaam van Jezus. Toen beval Pilatus dat hem het ligchaam gegeven zoude worden. En Jozef het ligchaam nemende, wond hetzelfde in een zuiver sijn lijnwaad, en leide dat in zijn nieuw graf, 't welk hij in een steenrots uitgehouwen had; en een grooten steen tegen de deur des grafes gewenteld hebbende, ging hij weg. En aldaar was Maria Magdalena en de andere Maria, zittende tegenover het graf.
62. Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding, vergaderden de overpriesters en de farizeërs tot Pilatus, zeggende: Heer, wij zijn indachtig dat deze verleider nog levende gezegd heeft: Na drie dagen zal ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd worde tot den derden dag toe, opdat zijne discipelen misschien niet komen bij nacht en hem stelen, en zeggen tot het volk:

Hij is opgestaan van de dooden: en zoo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste. En Pilatus zeide tot hen: Gij hebt eene wacht: gaat heen, verzekert het gelijk gij 't verstaat. En zij heengaande verzekerden het graf met de wacht, den steen verzegeld hebbende.

HOOFDSTUK 28.

1. En laat nu den sabbat, als het begon te lichten tegen den eersten dag der week, kwam Maria Magdalena en de andere Maria om het graf te bezien. En zie, er geschiedde een groote aardbeving; want een engel des Heeren nederdalende uit den hemel, kwam toe en wendte den steen af van de deur, en zat op denzelve. En zijne gedaante was gelijk een bliksem, en zijne kleeding wit gelijk sneeuw. En uit vrees van hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als dooden. Maar de engel antwoordende zeide tot de vrouwen: Vreest gijlieden niet; want ik weet dat gij zoekt Jezus die gekruisigd was. Hij is hier niet; want hij is opgestaan, gelijk hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats waar de Heer gelegen heeft. En gaat haastig heen en zegt zijnen discipelen, dat hij opgestaan is van de dooden; en zie, hij gaat u vóór naar Galiléa: daar zult gij hem zien. Zie, ik heb het ulieden gezegd. En haastig uitgaande van het graf, met vrees en groote blijdschap, liepen zij heen om 't selve zijnen discipelen te boodschappen. En als zij henengingen om zijnen discipelen te boodschappen,

zie, Jezus is haar ontmoet, zeggende: Weest gegroet. En zij tot hem komende grepen zijne voeten en aanbaden hem. Toen zeide Jezus tot haar: Vreest niet; gaat heen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galiléa, en aldaar zullen zij mij zien.

11. En als zij henengingen, zie, eenigen van de wacht kwamen in de stad, en boodschapten den overpriesters al de dingen die geschied waren. En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen, en tezamen raad genomen hebbende, gaven zij den krijgsknechten veel geld, en zeiden: Zegt: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben hem gestolen, als wij sliepen. En indien zulks komt gehoord te worden van den stadhouder, wij zullen hem tevredenstellen en maken dat gij zonder zorg zijt. En zij het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden tot op den huidigen dag. En de elf discipelen zijn heengegaan naar Galiléa, naar den berg waar Jezus hen bescheiden had. En als zij hem zagen, baden zij hem aan; doch sommigen twijfelden. En Jezus bij hen komende sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle magt in hemel en op aarde. Gaat dan heen, onderwijst al de volkeren, dezelve doopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, lerende hen onderhouden alles wat ik u geboden heb. En zie, ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR [DE BESCHRIJVING VAN]

M A R C U S.

HOOFDSTUK I.

1. Het begin des evangelies van JESUS CHRISTUS den Zoon Gods.
2. Gelijk geschreven is in de profeten: Zie, ik zend mijnen engel voor u aan gezigt, die u wen weg voor u henen bereiden
3. zal: de stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt zijne
4. paden regt. Johannes was doopende in de woestijn, en predikende den doop der bekeering tot vergeving der
5. zonden. En al het Joodsche land ging tot hem uit, en die van Jeruzalem, en werden allen van hem gedoopt in de rivier des Jordaan, belij-
6. dende hunne zonden. En Johannes was gekleed met kemelsbaar, en met een lederen gordel om zijne lende, en at sprinkhanen en wilde
7. honig. En hij predikte, zeggende: Na mij komt die sterker is dan ik, wien ik niet waardig ben nederbukkende
8. den riem zijner schoenen te ontbinden. Ik heb ulieden wel gedoopt met water, maar hij zal u doopen met den Heiligen Geest.
9. En het geschiedde in die dagen dat Jezus kwam van Nazareth, *gelegen* in Galiléa, en werd van Johannes ge-
10. doopt in den Jordaan. En terstond als hij uit het water opklom, zag hij de hemelen
11. dalen. En er geschiedde eene stem uit de hemelen: Gij zijt mijn geliefde Zoon, in denwelke ik mijn welbehagen heb.
12. En terstond dreef hem de Geest uit in de woestijn. En hij was aldaar in de woestijn veertig dagen, verzocht van den satan, en was bij de wilde gedierten, en de engelen dienden hem.
13. En nadat Johannes overgeleverd was, kwam Jezus in Galiléa, predikende het evangelie van het koningrijk
14. Gods, en zeggende: De tijd is vervuld, en het koningrijk Gods nabij gekomen: bekeert u en geloof het evangelie.
15. En wandelende bij de Galilcesche zee, zag hij Simon en Andreas zijnen broeder, werpende het net in de zee, (want zij waren visschers):
16. en Jezus zeide tot hen: Volgt mij na, en ik zal maken dat gij visschers der menschen
17. zult worden. En zij terstond hunne netten verlatende,
18. zijn hem gevolgd. En vandaar een weinig voortgegaan zijnde, zag hij Jacobus den zoon van Zebedeus, en Johannes zijnen broeder, en dezelve in het schip hunne
19. netten vermakende: en terstond riep hij ze; en zij latende hunnen vader Zebedeus in het schip met de huurlingen, zijn hem nage-
20. gevolgd.

21. En zij kwamen binnen Kapernaüm; en terstond op den sabbatdag in de synagoge
22. gegaan zijnde, leerde hij. En zij stonden verslagen over zijne leer; want hij leerde hen als magthebbende, en niet als de schriftgeleerden.
23. En er was in hunne synagoge een mensch met een onreinen geest, en hij riep uit, zeggende: Laat af, wat hebben wij met u te doen, gij Jezus Nazarener? Zijt gij gekomen om ons te verderven? Ik ken u wie gij zijt, *namelijk* de Heilige Gods.
24. En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil en ga uit van hem. En de onreine geest hem scheurende, en roepende met een groot stem, ging uit van hem. En zij werden allen verbaasd, zoodat zij onder elkander vraagden, zeggende: Wat is dit? Wat nieuwe leer is deze, dat hij met magt ook den onreinen geesten gebiedt, en zij hem gehoorzaam zijn!
28. En zijn gerucht ging terstond uit in 't geheele onliggende land van Galiléa.
29. En van stonde aan uit de synagoge gegaan zijnde, kwamen zij in het huis van Simon en Andréas, met Jacobus en Johannes. En Simons vrouwsmoeder lag met de koorts; en terstond zeiden zij hem van haar. En hij tot haar gaande vatte hare hand, en rigtte ze op; en terstond verliet haar de koorts, en zij diende hen.
32. Als het nu avond geworden was, toen de zon onderging, bragten zij tot hem allen die kwalijk gesteld en van den duivel bezeten waren. En de geheele stad was bijéénvergaderd omtrent de deur. En hij genas er velen die door verscheiden ziekten kwalijk gesteld waren, en wierp vele duivelen uit, en liet de duivelen niet toe te spreken, omdat zij hem kenden.
35. En 's morgens vroeg, als het nog diep in den nacht was, opgestaan zijnde ging hij uit en ging henen in een woeste plaats, en bad aldaar.
36. En Simon en die met hem waren zijn hem nagevolgd.
37. En zij hem gevonden hebbende, zeiden tot hem: Zij zoeken u allen. En hij zeide tot hen: Laat onw in de bijliggende vlekken gaan, opdat ik ook daar predike; want daartoe ben ik uitgegaan. En hij predikte in hunne synagogen, door geheel Galiléa, en wierp de duivelen uit.
40. En tot hem kwam een melaatsche, biddende hem en vallende voor hem op de knieën, en tot hem zeggende: Indien gij wilt, gij kunt mij reinigen. En Jezus met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit en raakte hem aan, en zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd. En als hij *dit* gezegd had, ging de melaatsche terstond van hem, en hij werd gereinigd. En als hij hem streng verboden had, deed hij hem terstond van zich gaan, en zeide tot hem: Zie dat gij niemand iets zegt; maar ga henen en vertoou uzelf den priester, en offer voor uwe reiniging hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis. Maar hij uitgegaan zonde begon vele dingen te verkondigen en dat woord te verbreiden, alsoo dat hij niet meer openlijk in de stad kon komen, maar was buiten in de woeste plaatsen, en zij kwamen tot hem van alle kanten.

HOOFDSTUK 2.

1. En na *soemige* dagen is hij wederom binnen Kapernaüm gekomen. En het werd ge-

- hoord dat hij in huis was;
 2. en terstond vergaderden *daar* velen, alzoo dat ook zelfs de *pleaatsen* omtrent de deur *hen* niet meer konden bevatten; en hij sprak het woord tot
 3. hen. En er kwamen *sommigen* tot hem, brengende een geraakte, die van vier gedragen werd. En niet kunnende tot hem genaken wegens de schare, ontdekten zij het dak waar hij was; en *dat* opgebroken hebbende, lieten zij het beddeken neder waar
 4. de geraakte op lag. En Jezus hun geloof ziende, zeide tot den geraakte: Zoon, uwe zonden zijn u vergeven. En sommigen van de schriftgeleerden zaten aldaar, en overdachten in hunne harten:
 5. Wat spreekt deze aldus *godslasteringen*? Wie kan de zonden vergeven dan alleen God?
 6. En Jezus terstond in zijnen geest bekennde dat zij alzoo in zichzelfe overdachten, zeide tot hen: Wat overdenkt gij deze dingen in uwe harten? Wat is ligter, te zeggen tot den geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op en neem uw brèdeken op, en wandel?
 7. Doch opdat gij moogt weten dat de Zoon des menschen magt heeft om de zonden op de aarde te vergeven (zeide hij tot den geraakte): Ik zeg u, sta op en neem uw beddeken op, en ga heen naar
 8. uw huis. En terstond stond hij op, en het beddeken openenomen hebbende, ging hij uit in aller tegenwoordigheid; zoodat zij zich allen ontzettekeden, en verheerlijkten God, zeggende: Wij hebben nooit zulks gezien.
 9. En hij ging wederom uit naar de zee; en de geheele schare kwam tot hem, en hij leerde ze. En voorbijgaande, zag hij *Levi den zoon* van *Alfeus* zitten in het tolhuis, en zeide tot hem: Volg mij. En hij opstaande volgde hem.
 10. En het geschiedde als hij aanzat in deszelfs huis, dat ook vele tollenaaren en zondaren aanzaten met Jezus en zijne discipelen; want zij waren velen, en waren hem
 11. gevolgd. En de schriftgeleerden en de farizeërs, ziende hem eten met de tollenaaren en zondaren, zeiden tot zijne discipelen: Wat is 't, dat hij met de tollenaaren en
 12. zondaren eet en drinkt? En Jezus *dat* hoorende, zeide tot hen: Wie gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar wie ziek zijn. Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekeering.
 13. En de discipelen van Johannes en van de farizeërs vastten; en zij kwamen en zeiden tot hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes en van de farizeërs, en uwe discipelen vasten
 14. niet? En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruidskinderen vasten terwijl de bruidegom bij hen is? Zoolangen tijd zij den bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten; maar de
 15. dagen zullen komen wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en aldan zullen zij vasten in die dagen. En niemand naait een lap ongevold laken op een
 16. oud kleed; anders scheurt deszelfs nieuwe aangenaalde lap *iets* af van het oude kleed, en er wordt een erger
 17. scheur. En niemand doet nieuwen wijn in oude *lederen* zakken; anders doet de nieuwe wijn de *lederen* zakken bersten, en de wijn wordt
 18. uitgestort, en de *lederen* zakken verderven; maar nieuwen wijn moet men in nieuwe *lederen* zakken doen.
 19. En het geschiedde dat hij

op een sabbatdag door het gezaalde ging, en zijne discipelen begonnen, algaande, aren te plukken. En de farizeers zeiden tot hem: Zie, waarom doen zij op den sabbatdag wat niet geoorloofd is? En hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen wat David gedaan heeft, als hij nood had, en hem hongerde en dengenen die met hem waren? hoe hij ingegaan is in het huis Gods, ten tijde van Abjathar den hooge priester, en de toonbrooden gezeten heeft, die 't niemand geoorloofd is te eten dan den priesteren, en ook gegeven heeft dengenen die met hem waren? En hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om den mensch, niet de mensch om den sabbat: zoo is dan de Zoon des menschen een Heer ook van den sabbat.

HOOFDSTUK 3.

1. En hij ging wederom in de synagoge. En aldaar was een mensch hebbende een verdorde hand; en zij namen hem waar, of hij op den sabbat hem genezen zoude, opdat zij hem beschuldigen mogten. En hij zeide tot den mensch die de verdorde hand had: Sta op in het midden. En hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op sabbatdagen goetdedoen of kwaadtedoen? een mensch te behouden of te dooden? En zij zwegen stil. En als hij ze met toorn rondom aangezien had, met één heilroed zijnde over de verharding van hun hart, zeide hij tot den mensch: Streck uwe hand uit; en hij strekte ze uit, en zijne hand werd hersteld gezond gelijk de andere. En de farizeers uitgesaan zijnde, bebben terstond met de herodianen tezamen raad gehouden tegen hem, hoe zij hem zouden dooden.

7. En Jezus vertrok met zijne discipelen naar de zee, en hem volgde een groote menigte van Galiléa, en van Judéa, en van Jeruzalem, en van Iduméa, en van over den Jordaan; en die raz omtrent Tyrus en Sidon, een groote menigte, gehoord hebbende hoegroote dingen hij deed, kwamen tot hem. 8. En hij zeide tot zijne discipelen, dat een scheepken steeds omtrent hem blijven zoude, om der schare wil, opdat zij hem niet zouden verdringen; want hij had er velen genezen, alzo dat al degenen die eenige kwalen hadden hem overvielen, opdat zij hem mogten aanrakén. En de onreine geesten, als zij hem zagen, vielen voor hem neder en riepen, zeggende: Gij zijt de Zoon Gods. En hij gebod hun scherpelijk dat zij hem niet zouden openbaar maken. 9. En hij klom op den berg, en riep tot zich wie hij wilde; en zij kwamen tot hem. 10. En hij stelde er twaalf, opdat ze met hem zouden zijn, en opdat hij dezelve zoude uitzenden om te prediken, en om magt te hebben de ziekten te genezen en de duivelen uitwerpen. En Simon gaf hij den toenaam Petrus; en Jacobus den zoon van Zebedeus, en Johannes den broeder van Jacobus, en gaf hun toenaamen Boanerges, 't welk is, zonen des donders; en Andréas, en Filippus, en Bartholomeus, en Mattheüs, en Thomas, en Jacobus den zoon van Alféüs, en Thaddeüs, en Simon Kananites, en Judas Iskariot, die hem ook verraden heeft. 11. En zij kwamen in huis, en er vergaderde wederom een schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten. En als degenen die hem beston-

- den *dit* hoorden, gingen zij uit om hem vasttehouden; want zij zeiden: Hij is buiten zijn zinnen. En de schriftgeleerden die van Jeruzalem afgekomen waren, zeiden: Hij heeft Beëlzebul, en door den overste der duivelen werpt hij de duivelen uit. En hen tot zich geroepen hebbende, zeide hij tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan den satan uitwerpen? En indien een koningrijk tegen zichzelf verdeeld is, zoo kan dat koningrijk niet bestaan; en indien een huis tegen zichzelf verdeeld is, zoo kan dat huis niet bestaan; en indien de satan tegen zichzelf opstaat en verdeeld is, zoo kan hij niet bestaan; maar heeft een einde. Er kan niemand in het huis van een sterke ingaan en zijne vaten ontrooven, indien hij niet eerst den sterke bindt; en alsdan zal hij zijn huis berooven. Voorwaar ik zeg u, dat al de zonden der menschen zullen vergeven worden, en allerlei lasteringen waarmede zij zullen gelasterd hebben; maar zowie gelasterd zal hebben tegen den Heiligen Geest, die heeft geen vergeving in eeuwigheid, maar hij is schuldig des eeuwigen oordeels. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest.
31. Zoo kwamen dan zijne broeders en zijne moeder, en buiten staande zonden zij tot hem en riepen hem. En de schare zat rondom hem; en zij zeiden tot hem: Zie, uwe moeder en uwe broeders daar buiten zoeken u. En hij antwoordde hun, zeggende: Wie is mijne moeder of mijne broeders? En rondom overzien hebbende die om hem zaten, zeide hij: Zie, mijne moeder en mijne broeders.
35. Want zowie den wil Gods doet, die is mijn broeder en mijne zuster en moeder.

HOOFDSTUK 4.

1. En hij begon wederom te leeren omtrent de zee; en er vergaderde een groote schare bij hem, alzo dat hij in het schip gegaan zijnde nederast op de zee; en de geheele schare was op het land aan de zee. En hij leerde hun vele dingen door gelijkenissen, en hij zeide in zijne leering tot hen:
3. Hoort toe. Zie, een zaaier ging uit om te zaaien.
4. En het geschiedde in het zaaien, dat het *ééne deel van het zaad* viel bij den weg; en de vogelen des hemels kwamen en aten het op. En het andere viel op het steenachtige, waar het niet veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had; maar als de zon opgegaan was, zoo is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had zoo is het verdord. En het andere viel in de doornen, en de doornen wiesden op en verstikten hetzelfde, en het gaf geen vrucht. En het andere viel in de goede aarde, en gaf rucht die opging en wies, en het *ééne* droeg dertig, en het andere zestig, en het andere honderdoud.
9. En hij zeide tot hen: Wie ooren heeft om te hooren, die hoore.
10. En als hij nu alleen was, vraagden hem degenen die omtrent hem waren, met de twaalf, naar de gelijkenis.
11. En hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheid van het koningrijk Gods; maar dengenen die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen, opdat zij ziende zien en niet bemerken.

- en hoorende hooren en niet verstaan, opdat zij zich niet te eeniger tijd bekeeren en hun de zonden vergeven worden. En hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet, en hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan? De zaaijer is die het woord zaait.
13. En deze zijn die bij den weg bezaaid worden, waarin het woord gezaaid wordt, en als zij het gehoord hebben, zoo komt de satan terstond en neemt het woord weg 't welk in hunne harten gezaaid was.
14. En deze zijn desgelijks die op de steenachtige plaatsen bezaaid worden, welke als zij het woord gehoord hebben, terstond hetzelfde met vreugde ontvangen, en hebben geen wortel in zichzelf, maar zijn voor een tijd; daarna als verdrukking of vervolging komt om des woords wil, zoo worden zij terstond geërgerd. En deze zijn die in de doornen bezaaid worden, namelijk degenen die het woord hooren, en de zorgvuldigheden dezer wereld en de verleiding des rijkdoms en de hegeerlijkheden omtrent de andere dingen inkomende, verstikken het woord, en het wordt onvruchtbaar. En deze zijn die in de goede aarde bezaaid zijn, welke het woord hooren en aanneemen, en dragen vruchten, het ééne dertig-, en het andere zestig-, en het andere honderdvoud.
15. En hij zeide tot hen: Komt ook de kaars opdat ze onder de korenmaat of onder het bed gezet worde? Is 't niet opdat ze op den kandelaar gezet worde? Want er is niets verborgen dat niet geopenbaard zal worden, en er is niets geschied om verborgen te zijn, maar opdat het in 't openbaar zoude komen. Zoo
16. iemand ooren heeft om te hooren, die hoore.
17. En hij zeide tot hen: Ziet wat gij hoort. Met wat maat gij meet zal u gemeten worden, en u die hoort zal meer toegelegd worden. Want zowat gij heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft.
18. En hij zeide: Alzoo is het koningrijk Gods, alsof een mensch het zaad in de aarde wierp, en roorts sloop en opstond, nacht en dag, en het zaad uitsproot en lang werd, dat hij zelf niet wist hoe; want de aarde brengt vanzelf vrucht voort; eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar.
19. En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is.
20. En hij zeide: Waarbij zullen wij het koningrijk Gods vergelijken, of met wat gelijkenis zullen wij hetzelfde gelijken? Namelijk bij een mostaardzaad, hetwelk wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is van al de zaden die op de aarde zijn; en wanneer het gezaaid is, gaat het op en wordt het merste van al de moeskruiken, en maakt groote takken, alzoo dat de vogelen des hemels onder zijne schaduw kunnen nestelen.
21. En door vele zulke gelijkenissen sprak hij tot hen het woord, naardat zij het hooren konden; en zonder gelijkenis sprak hij tot hen niet; maar hij verklaarde alles zijnen discipelen in 't bijzonder.
22. En op dien dag, als 't nu avond geworden was, zeide hij tot hen: Laat ons overvaren aan de andere zijde.
23. En zij de schare gelaten hebbende, namen hem mede,

gelijk hij in het schip was; en er waren nog andere
 37. scheepkens met hem. En er werd een groote storm van wind, en de baren sloegen over in het schip, alzoo dat
 38. het nu vol werd. En hij was in het achterschip slapende op een oorkussen; en zij wekten hem op en zeiden tot hem: Meester, bekommert het u niet dat wij vergaan?
 39. En hij opgewekt zijnde bestrafte den wind, en zeide tot de zee: Zwijg, wees stil: en de wind ging liggen, en
 40. er werd groote stilte. En hij zeide tot hen: Wat zijt gij zoo vreesachtig? Hoe hebt
 41. gij geen geloof? En zij vreesden met groote vrees, en zeiden tot elkander: Wie istoch deze, dat ook de wind en de zee hem gehoorzaam zijn!

HOOFDSTUK 5.

1. En zij kwamen over op de andere zijde der zee, in het
 2. land der Gadarenen. En als hij uit het schip gegaan was, terstond ontmoette hem uit de graven een mensch met
 3. een onreinen geest; dewelke zijne woning in de graven had, en niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen;
 4. want hij was menigmaal met boeijen en ketenen gebonden geweest, en de ketenen waren van hem in stukken getrokken en de boeijen verbrijzeld, en niemand was magtig om hem te temmen;
 5. en hij was altijd, nacht en dag, op de bergen en in de graven, roepende en slaande
 6. zichzelve met steenen. Als hij nu Jezus van verre zag, liep hij toe en aanbad hem;
 7. en met een groote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met u te doen, Jezus, gij Zoon Gods des Allerhoogsten? Ik bezweer u bij God dat gij mij niet pijnigt.
 8. (Want hij zeide tot hem:

Gij onreine geest, ga uit van den mensch.) En hij vraagde hem: Welke is uw naam?
 En hij antwoordde, zeggende: Mijn naam is Legio, want wij zijn velen. En hij bad hem zeer, dat hij hen buiten dat land niet wegzond. En aldaar aan de bergen was een groote kudde
 12. zwijnen weidende; en al de duivelen baden hem, zeggende: Zend ons in die zwijnen, opdat wij in dezelve
 13. mogen varen. En Jezus liet het hun terstond toe. En de onreine geesten uitgevaren zijnde, voeren in de zwijnen; en de kudde stortte van de steilte af in de zee, (er waren er nu omtrent tweeduizend), en vermoorden in
 14. de zee. En die de zwijnen weidden zijn gevlugt, en boodschapten zulks in de stad en op het land; en zij gingen uit om te zien wat het
 15. was dat er geschied was. En zij kwamen tot Jezus, en zagen den bezetene zittende en gekleed en wel bij zijn verstand, namelijk die het legioen gehad had; en zij werden bevreemd. En die het gezien hadden vertelden hun wat den bezetene geschied was, en ook van de zwijnen.
 17. En zij begonnen hem te bidden dat hij van hunne landpalen wegging. En als hij in het schip giug, bad hem degeen die bezeten was geweest, dat hij met hem mogt
 19. zijn. Doch Jezus liet hem dat niet toe, maar zeide tot hem: Ga henen naar uw huis tot de uwen, en boodschap hun wat groote dingen u de Heer gedaan heeft, en hoe hij zich uwer ontfermd heeft. En hij ging henen, en begon te verkondigen in 't land van Decapolis wat groote dingen hem Jezus gedaan had; en zij verwonderden zich allen.

21. En als Jezus wederom in het schip overgevaert was aan de andere zijde, vergaderde een groote schare bij hem; en hij was bij de zee.

22. En zie, er kwam een van de oversten der synagoge, met name Jairus; en hem ziende

23. viel hij aan zijne voeten, en had hem zeer, zeggende: Mijn dochterken is in haar uiterste; *ik bid u* dat gij komt en de handen op haar legt, opdat zij behouden worde,

24. en zij zal leven. En hij ging met hem, en een groote schare volgde hem, en zij verdrongen hem.

25. En een zekere vrouw, die twaalf jaren den vloed des

26. bloeds gehad had, en veel geleden had van vele medicijnmeesters, en al het hare *daaraan* ten koste gelegd en geen baat gevonden had, maar met welke het veel

27. erger geworden was, *deze* van Jezus hoorende, kwam onder de schare van achteren, en raakte zijn kleed

28. aan; want zij zeide: Indien ik maar zijne kleederen mag aanraken, ik zal gezond

29. worden. En terstond is de fontein haars bloeds opgedroogd, en zij gevoelde aan haar lichaam dat zij van die

30. kwaal genezen was. En terstond Jezus bekennde in zichzelf de kracht die van hem uitgegaan was, keerde zich om in de schare, en zeide: Wie heeft mijne kleederen aangeraakt? En zijne discipelen zeiden tot hem: Gij ziet dat de schare u verdringt, en zegt gij: Wie

32. heeft mij aangeraakt? En hij zag rondom, om haar te zien

33. die dat gedaan had. En de vrouw vreezende en bevende, wetende wat aan haar geschied was, kwam en viel voor hem neder, en zeide

34. hem al de waarheid. En hij zeide tot haar: Dochter, uw

geloof heeft u behouden; ga heen in vrede, en wees genezen van deze uwe kwaal.

35. Terwijl hij nog sprak, kwamen *eenigen* van *het huis van* den overste der synagoge, zeggende: Uwe dochter is gestorven, wat zigt gij den Meester nog moeilijk?

36. En Jezus terstond gehoord hebbende het woord dat er gesproken werd, zeide tot den overste der synagoge: Vrees niet, geloof alleenlijk.

37. En hij liet niemand toe hem te volgen dan Petrus, en Jacobus, en Johannes den broeder van Jacobus; en kwam in het huis van den overste der synagoge, en zag de beroerte *en degenen* die zeer weenden en huilden; en ingegaan zijnde zeide hij tot hen: Wat maakt gij beroerte en *wat* weent gij? Het kind is niet gestorven, maar het slaapt. En zij belachten hem; maar hij, als hij ze allen had uitgedreven, nam hij zich den vader en de moeder des kinds, en degenen die met hem *waren*, en ging binnen waar het kind lag. En hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talitha kumi, 't welk is, overgezet zijnde: Gij dochterken, (ik zeg u) sta op.

42. En terstond stond het dochterken op en wandelde; want het was twaalf jaren *oud*; en zij ontzettekeden zich met

43. groote ontzetting. En hij gebod hun zeer dat niemand dat zoude weten, en zeide dat men haar zoude te eten geven.

HOOFDSTUK 6.

1. En hij ging vandaar weg, en kwam in zijn vaderland, en zijne discipelen volgden
2. hem. En als het sabbat geworden was, begon hij in de synagoge te leeren; en velen die *hem* hoorden ontzettekeden

- zien, zeggende: Vanwaar komen dezen dese dingen, en wat wijsheid is dit die hem gegeven is, dat ook zulke krachten door zijne handen geschieden? Is deze niet de timmerman, de zoon van Maria, en de broeder van Jacobus en Joses, en van Judas en Simon? En zijn zijne zusters niet hier bij ons? En zij werden aan hem geërgerd.
4. En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland en onder zijne magen en in zijn huis.
5. En hij kon aldaar geen kracht doen: dan hij leide weinigen zieken de handen op en gelas ze. En hij verwonderde zich over hun ongeloof, en omging de vlekken daar rondom, leerende.
7. En hij riep tot zich de twaalf, en begon hen uitte-zenden twee en twee, en gaf hun magt over de onreine geesten; en hij gebiedt hun dat zij niets zouden nemen tot dien weg dan alleen een staf, geen male, geen brood, geen geld in den gordel;
9. maar dat ze schoenzolen zouden aanbinden, en niet geen twee rokken gekleed zijn. En hij zeide tot hen: Zoowaar gij in een huis zult ingaan, blijft daar totdat gij vandaar uitgaat. En zoowie u niet zullen ontvangen noch u hooren, vertrekkende vandaar schudt het stof af dat onderaan uwe voeten is, hun tot een getuigenis. Voorwaar zeg ik u, het zal Sodom of Gomorra verdragelijker zijn in den dag des oordeels
12. dan die stad. En uitgetaan zijnde predikten zij dat zij zich zouden bekeeren; en zij wierpen vele duivelen uit, en zalfden vele krancken met olie, en maakten ze gezond.
14. En de koning Herodes hoorde het (want zijn naam was openbaar geworden) en zelde: Johannes die doopte is van de dooden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem; anderen zelden: Hij is Elia; en anderen zelden: Hij is een profeet, of als een der profeten. Maar als Herodes het hoorde, zeide hij: Deze is Johannes dien ik onthoofd heb; die is van de dooden opgewekt.
17. Want deze Herodes eenige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangen genomen en hem in de gevangenis gebonden, uit oorzaak van Herodias de huisvrouw van zijnen broeder Filippus, omdat hij haar getrouwd had; want Johannes zeide tot Herodes: Het is u niet geoorloofd de huisvrouw uw broeders te hebben. En Herodias leide op hem toe en wilde hem dooden, en kon niet; want Herodes vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hield hem in waarde; en als hij hem hoorde deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne. En als er een weigeligen dag gekomen was, toen Herodes op den dag zijner geboorte een maaltijd aanrigtte voor zijne grooten en de oversten over duizend en de voornaamsten van Galilea; en als de dochter van deze Herodias inkwam en danste, en Herodes en degenen die medeaanzaten behaagde, zoo zeide de koning tot het dochterken: Eisch van mij wat gij ook wilt, en ik zal 't u geven;
23. en hij zwoer haar: Zoowat gij van mij zult eischen zal ik u geven, ook tot de helft mijns koninkrijks. En zij uitgetaan zijnde zelde tot hare moeder: Wat zal ik eischen? En die zeide: Het hoofd van Johannes den Dooper. En zij terstond met

- haast ingaande tot den koning, heeft 't geëischt, zeggende: Ik wil dat gij mij nu terstond in een schotel geeft het hoofd van Johannes den
26. Dooper. En de koning zeer bedroefd geworden zijde, *sogtans* om de eeden en degenen die medezaten, wilde hij haar 't zelve niet afslaan; en de koning zond terstond een scherpreger, en gebod zijn hoofd te brengen. Deze nu ging heuen en onthoofdde hem in de gevangenis, en bragt zijn hoofd in een schotel, en gaf 't zelve het dochterken, en het dochterken gaf 't zelve hare moeder.
29. En als zijne discipelen dit hoorden, gingen zij en namen zijn dood lichaam weg, en leiden dat in een graf.
30. En de apostelen kwamen weder tezamen tot Jezus, en boodschapten hem alles, beide wat zij gedaan hadden en wat zij geleerd hadden. En hij zeide tot hen: Komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen, en rust een weinig. Want er waren velen die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten. En zij vertrokken in een schip naar een woeste plaats alleen.
33. En de scharen zagen ze henenvaren, en velen werden hem kennende, en liepen gezamenlijk te voet van alle steden derwaarts, en kwamen hun vóór, en gingen tezamen tot hem. En Jezus uitgaande zag een groote schare, en werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, want zij waren als schapen die geen herder hebben; en hij begon hun vele dingen te leeren.
36. En als het nu laat op den dag geworden was, kwamen zijne discipelen tot hem en zeiden: Deze plaats is woest, en het is nu laat op den dag: laat ze van u, opdat ze henegaan in de omliggende dorpen en vlekken, en broden voor zichzelfe mogen koopen; want zij hebben niet wat zij eten zullen.
37. Maar hij antwoordende zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden tot hem: Zullen wij henegaan en koopen voor tweehonderd penningen brood, en hun te eten geven? En hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heuen en beziet het. En toen zij het vernomen hadden, zeiden zij: Vijf, en twee visschen. En hij gebod hun dat zij ze allen zouden doen nederzitten bij gezelschappen op het groene gras. En zij zaten neder in gedeelten, bij honderd tezamen en bij vijftig tezamen.
41. En als hij de vijf broden en de twee visschen genomen had, zag hij op naar den hemel, zeggende, en brak de broden, en gaf ze zijnen discipelen, opdat zij ze hun zouden voorleggen; en de twee visschen deelde hij voor allen. En zij aten allen, en zijnu verzadigd geworden; en zij namen op twaalf volle korven brokken, en van de visschen. En die de broden gegeten hadden waren omtrent vijfduizend mannen.
45. En terstond dwong hij zijne discipelen in het schip te gaan, en vooruittebaren naar de andere zijde tegenover Bethsaida, terwijl hij de schare van zich zoude laten. En als hij denzelven hun afscheid gegeven had, ging hij op den berg om te bidden.
47. En als het nu avond was geworden, zoo was het schip in 't midden van de zee, en hij was alleen op het land.
48. En hij zag dat zij zich zeer pijnigden om 't schip voort-

tekrijgen (want de wind was hun tegen); en omtrent de vierde nachtwak kwam hij tot hen, wandelende op de zee, en wilde hen voorbijgaan. En zij ziende hem wandelen op de zee, meenden dat het een spooksel was, en schreeuwden zeer; want zij zagen hem allen, en werden ontroerd. En terstond sprak hij met hen, en zeide tot hen: Zijt welgemoed, ik ben 't, vrees niet. En hij klom tot hen in 't schip, en de wind stilde; en zij ontzettekeden zich bovemate zeer in zichzelfe, en waren verwonderd. Want zij hadden niet gelet op *het wonder* der broeden, want hun hart was verhard. En als zij overgevaren waren, kwamen zij in 't land Gennésareth, en havenden aldaar. En als zij uit het schip gegaan waren, werden zij terstond hem kennende. En het geheele omliggende land doorloopende, begonnen zij op beddekens degenen die kwalijk gesteld waren omtedragen, ter plaatse waar zij hoorden dat hij was. En zoowaar hij kwam, in vlekken of steden of dorpen, daar leiden zij de kranken op de markten, en baden hem dat zij maar den zoom zijns kleeds aanraken mogten; en zoovelen als er hem aanraakten werden gezond.

HOOFDSTUK 7.

1. En tot hem vergaderden de farizeërs en sommigen der schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren; en ziende dat sommigen van zijne discipelen met onreine, dat is met ongewassen handen brood aten, berispden zij hen. Want de farizeërs en al de Joden eten niet tenzij dat zij *eerst* de handen dikwijls wasschen,

houdende de inzetting der 4. ouden; en van de markt komende eten zij niet tenzij dat ze *eerst* gewasschen zijn; en vele andere dingen zijn er die zij aangenomen hebben te houden, *namelijk* de wasschingen der drinkbekers en kannen en koperen vaten en 5. bedden. Daarna vraagden hem de farizeërs en de schriftgeleerden: Waarom wandelen uwe discipelen niet naar de inzetting der ouden, maar eten het brood met ongewas- 6. sene handen? Maar hij antwoordde en zeide tot hen: Wel heeft Jesaja van u geveinsden geprofeteerd, gelijk gescreven is: Dit volk eert mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van 7. mij; doch tevergeefs eeren zij mij, leerende leeringen die geboden 8. zijn der menschen; want nalatende 't gebod Gods, houdt gij de inzettingen der menschen, *namelijk* wasschingen der kannen en drinkbekers, en andere dergelijke dingen doet gij vele. 9. En hij zeide tot hen: Gij doet zeker Gods gebod wel teniet, opdat gij uwe inzetting zoudt onderhouden. 10. Want Mozes heeft gezegd: Eer uwen vader en uwe moeder, en: Wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven. 11. Maar gijlieden zegt: Zoo een mensch tot vader of moeder zegt: *Het is korban* (dat is *te zeggen*, een gave), zowat u van mij zoude kunnen ten nutte komen, *die voldoet*; 12. en gij laat hem niet meer toe iets aan zijnen vader of 13. zijne moeder te doen, makende *alzóó* Gods woord krachteloos door uwe inzetting die gij ingezet hebt; en dergelijke dingen doet gij vele.

14. En tot zich de gansche schare geroepen hebbende, zeide hij tot hen: Hoort mij
15. allen en verstaat: er is niets van buiten den mensch in hem ingaande, 't welk hem kan ontreinigen; maar de dingen die van hem uitgaan, die zijn 't welke den mensch
16. ontreinigen. Zoo iemand ooren heeft om te hooren, die hoore.
17. En toen hij van de schare in huis gekomen was, vraagden hem zijne discipelen van
18. de gelijkenis. En hij zeide tot hen: Zijt ook gij alzoo onwetend? Verstaat gij niet, dat alwat van buiten in den mensch in gaat hem niet kan
19. ontreinigen? Want het gaat niet in zijn hart, maar in den buik, en gaat in de hemelrijkheid uit, reinigende
20. al de spijzen. En hij zeide: Hetgeen uitgaat uit den mensch, dat ontreinigt den
21. mensch. Want van binnen uit het hart der menschen komen voort kwade gelachten, overspelen, hoererijen,
22. doodslagen, dieverijen, gierigheden, hoosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hoo-
23. vaardij, onverstand: al deze booze dingen komen voort van binnen, en ontreinigen den mensch.
24. En vandaar opstaande ging hij weg naar de landpalen van Tyrus en Sidon; en in een huis gekom zijnde, wilde hij niet dat het iemand wist, en hij kon *nochtans* niet
25. verborgen zijn. Want een vrouw welker dochterken een onreinen geest had, van hem gehoord hebbende, kwam en viel neder aan zijne
26. voeten. Deze nu was een Grieksche vrouw, van geboorte uit Syro-Fenicie; en zij bad hem dat hij den duivel uitwierp uit hare doch-
27. ter. Maar Jezus zeide tot

- haar: Laat eerst de kinderen verzadigd worden; want het is niet betamelijk, dat men het brood der kinderen neeme en den hondkens
28. voorwerpe. Maar zij antwoordde en zeide tot hem: Ja Heer, doch ook de hondkens eten onder de tafel van de kruimkens der kinderen.
29. En hij zeide tot haar: Om dezee woords wil ga henen: de duivel is uit uwe
30. dochter uitgevaren. En als zij in haar huis kwam, vond zij dat de duivel uitgevaren was, en de dochter liggende op het bed.
31. En hij wederom weggegaan zijnde van de landpalen van Tyrus en Sidon, kwam aan de zee van Galilea, door het midden der
32. landpalen van Decapolis. En zij bragten tot hem een doofe, die zwaarlijk sprak, en baden hem dat hij de hand
33. op hem leide. En hem van de schare alleen genomen hebbende, stak hij zijne vingers in zijne ooren, en gespuwd hebbende raakte hij
34. zijne tong aan; en opwaarts ziende naar den hemel, zuchtte hij, en zeide tot hem: Effatha, dat is, word
35. geopend. En terstond werden zijne ooren geopend, en de band zijner tong werd
36. los, en hij sprak recht. En hij gebod hun dat zij het niemand zeggen zonden; maar wat hij hun ook gebod, zoo verkondigden zij
37. het destemeer. En zij ontzetten zich bovenmate zeer, zeggende: Hij heeft alles wel gedaan, en hij maakt dat de dooven hooren en de stommen spreken.

HOOFDSTUK 9.

1. In die dagen, als er een zeer groote schare was, en zij niet hadden wat zij eten zouden, riep Jezus zijne dia-

cipelen tot zich, en zeide tot
 2. hen: Ik word innerlijk met
 ontferming bewogen over de
 schare, want zij zijn nu drie
 dagen bij mij gebleven, en
 hebben niet wat zij eten zou-
 3. den; en indien ik ze nuchte-
 ren naar hun huis laat gaan,
 zoo zullen zij op den weg
 bezwijken; want sommigen
 van hen komen van verre.
 4. En zijne discipelen ant-
 woordden hem: Vanwaar zal
 iemand deze met brooden
 hier in de woestijn kunnen
 5. verzadigen? En hij vraagde
 hun: Hoeveel brooden hebt
 gij? En zij zeiden: Zeven.
 6. En hij gebod de schare ne-
 dertezitten op de aarde. En
 hij nam de zeven brooden,
 en gedankt hebbende brak
 hij ze, en gaf ze zijnen dis-
 cipelen, opdat zij ze zouden
 voorleggen, en zij leiden ze
 7. der schare voor. En zij had-
 den weinige vischken; en
 als hij gezegend had, zeide
 hij dat zij ook die zouden
 8. voorleggen. En zij hebben
 gegeten en zijn verzadigd ge-
 worden; en zij namen het
 overschot der brokken op,
 9. zeven manden. Die nu ge-
 geten hadden waren ontrant
 vierduizend; en hij liet ze
 gaan.
 10. En teratond in het schip
 gegaan zijnde met zijne dis-
 cipelen, is hij gekomen in
 de deelen van Dalmanutha.
 11. En de farizeërs gingen uit
 en begonnen met hem te
 twisten, begereude van hem
 een teeken van den hemel,
 12. hem verzoekende. En hij
 zwaar zuchtende in zijnen
 geest, zeide: Wat begeert
 dit geslacht een teeken?
 Voorwaar ik zeg u, zoo aan
 dit geslacht een teeken ge-
 13. geven zal worden! En hij
 verliet hen, en wederom in 't
 schip gegaan zijnde voer hij
 weg naar de andere zijde.
 14. En zijne discipelen baden

vergeten brood medetene-
 men, en hadden niet dan
 één brood met zich in het
 15. schip. En hij gebod hun,
 zeggende: Ziet toe, wacht u
 van den zuurdeesem der fari-
 zeërs en van den zuurde-
 16. sem van Herodes. En zij
 overliden onder eikander,
 zeggende: 't Is omdat wij
 17. geen brooden hebben. En
 Jezus dat bekennde, zeide
 tot hen: Wat overlegt gij
 dat gij geen brooden hebt?
 siemerkt gij nog niet, en
 verstaat gij niet? hebt gij
 18. nog uw vernard hart? Oogen
 hebbende ziet gij niet, en
 ooren hebbende hoort gij
 19. niet? En gedenkt gij niet,
 toen ik de vijf brooden brak
 onder de vijfduizend man-
 nen, hoeveel volle korven
 met brokken gij opnaamt?
 20. Zij zeggen hem: Twaalf. En
 toen ik de zeven *brak* onder
 de vierduizend mannen, hoe-
 veel volle manden met brok-
 ken gij opnaamt? En zij
 21. zeiden: Zeven. En hij zeide
 tot hen: Hoe verstaat gij
 niet?
 22. En hij kwam te Bethsaida;
 en zij brachten tot hem een
 blinde, en baden hem dat hij
 23. hem aanrakte. En de hand
 des blinden genomen heb-
 bende, leidde hij hem uit
 buiten het vlek, en spuwde
 in zijne oogen, en leide de
 handen op hem, en vraagde
 24. hem of hij iets zag. En hij
 opziende zeide: Ik zie de
 menschen, want ik zie ze als
 25. boomen, wandelen. Daarna
 leide hij de handen wederom
 op zijne oogen, en deed hem
 opzien; en hij werd hersteld,
 en zag ze allen, ver en klaar.
 26. En hij zond hem naar zijn
 huis, zeggende: Ga niet in
 het vlek, en zeg het nie-
 mand in het vlek.
 27. En Jezus ging uit en zijne
 discipelen naar de vlekken
 van Cesaréa Filippi; en op

den weg vraagde hij zijne discipelen, zeggende tot hen: Wie zeggen de menschen dat ik ben? En zij antwoordden: Johannes de Dooper; en anderen: Elia; en anderen: Een van de profeten. En hij zeide tot hen: Maar gijlieden, wie zegt gij dat ik ben? En Petrus antwoordende zeide tot hem: Gij zijt de Christus. En hij gebod hun scherpelijk, dat zij 't niemand zouden zeggen van hem.

31. En hij begon hun te leeren, dat de Zoon des menschen veel moest lijden, en verworpen worden van de ouderlingen en overpriesters en schriftgeleerden, en gedood worden, en na drie dagen wederopstaan; en dit woord sprak hij vrijuit. En Petrus hem tot zich genomen hebbende, begon hem te bestraffen. Maar hij zich omkeerende en zijne discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga henen achter mij, satan, want gij verzint niet de dingen die Gods zijn, maar die der menschen zijn.

31. En tot zich geroepen hebbende de schare met zijne discipelen, zeide hij tot hen: Zoowie achter mij wil komen, die verlouche ne zichzelf, en neme zijn kruis op en volge mij. Want zoowie zijn leven zal willen behouden, die zal 't zelve verliezen; maar zoowie zijn leven zal verliezen om mijne wil en om des evangelies wil, die zal 't zelve behouden.

36. Want wat zoude het den mensch baten, zoo hij de geheele wereld won en aan zijne ziel schade leed? Of wat zal een mensch geven tot lossing van zijne ziel? Want zoowie zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben in dit overspelig en zon-

dig geslacht, diens zal zich de Zoon des menschen óók schamen, wanneer hij zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders, met de heilige engelen.

HOOFDSTUK 9.

1. En hij zeide tot hen: Voorwaar ik zeg u, dat er sommigen zijn van degenen die hier staan, die den dood niet zullen smaken, totdat zij zullen hebben gezien dat het koninkrijk Gods met kracht gekomen is.
2. En na zes dagen nam Jezus met zich Petrus en Jacobus en Johannes, en bragt ze op een hoogen berg bezijden alleen. En hij werd voor hen van gedaante veranderd; en zijne kleederen werden blinkende, zeer wit als sneeuw, hoedanige geen voller op aarde zoude wit maken kan. En van hen werd gezien Elia met Mozes.
3. En zij spraken met Jezus. En Petrus antwoordende zeide tot Jezus: Rabbi, het is goed dat wij hier zijn, en laat ons drie tabernakelen maken, voor u een, en voor Mozes een, en voor Elia een. Want hij wist niet wat hij zeide; want zij waren zeer bevreesd.
7. En er kwam een wolk die ze overschaduwde, en eene stem kwam uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon; hoort hem. En haastelijk rondomziende, zagen zij niemand meer dan Jezus alleen bij zich.
9. En als zij van den berg afkwamen, gebod hij hun dat zij niemand verhalen zouden 't geen zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des menschen uit de dooden zoude opgestaan zijn. En zij behielden dit woord bij zichzelf, vragende onder elkander wat het was, uit de dooden opstaan? En zij

- vraagden hem, zeggende: Waarom zeggen de schriftgeleerden dat Elia eerst komen moet? En hij antwoordende zeide tot hen: Elia zal wel eerst komen, en alles wederoprigten; en 't zal geschieden gelijk geschreven is van den Zoon des menschen, dat hij veel lijden zal en veracht worden. Maar ik zeg u dat ook Elia gekomen is, en zij hebben hem gedaan alwat zij gewild hebben, gelijk van hem geschreven is.
- En als hij bij de discipelen gekomen was, zag hij een groote schare rondom hen, en eenige schriftgeleerden. En terstond de geheele schare hem ziende werd verbaasd, en toeloopende groetten zij hem. En hij vraagde de schriftgeleerden: Wat twist gij met deze? En een uit de schare antwoordende zeide: Meeester, ik heb mijnen zoon tot u gebragt, die een stommen geest heeft; en waar hij hem ook aangrijpt, zoo scheurt hij hem, en hij schuimt en knerst met zijne tanden en verdort; en ik heb uwen discipelen gezegd dat zij hem zonden uitwerpen, en zij konden niet. En hij antwoordde hem en zeide: O ongeloofig geslacht, hoelang zal ik nog bij ulleden zijn, hoelang zal ik u nog verdragen? Brengt hem tot mij. En zij bragten denzelven tot hem; en als hij hem zag, scheurde hem terstond de geest; en hij vallende op de aarde, wentelde zich al schuimende. En hij vraagde zijnen vader: Hoelangen tijd is 't dat hem dit overkomen is? En hij zeide: Van zijne kindschheid af; en menigmaal heeft hij hem ook in 't vuur en in 't water geworpen, om hem te verderven; maar zoo gij iets kunt, wees met innerlijke ontferming over ons bewogen en help ons. En Jezus zeide tot hem: Zoogijkunt gelooven, alle dingen zijn mogelijk dengene die gelooft. En terstond de vader des kinds roepende met tranen zeide: Ik geloof heer, kom mijne ongeloofigheid te hulp. En Jezus ziende dat de schare gezamenlijk toeliep, bestrafte den onreinen geest, zeggende tot hem: Gij stomme en doove geest, ik beveel u, ga uit van hem en kom niet meer in hem. En hij roepende, en hem zeerscheurende, ging uit; en het kind werd als dood, alsoo dat velen zeiden dat het gestorven was. En Jezus hem bij de hand grijpende, rigtte hem op, en hij stond op. En als hij in huis gegaan was, vraagden hem zijne discipelen alleen: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen? En hij zeide tot hen: Dit geslacht kan nergens door uitgaan dan door bidden en vasten.
- En vandaar weggaande, reisden zij door Galiléa, en hij wilde niet dat het iemand wist; want hij leerde zijne discipelen en zeide tot hen: De Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der menschen, en zij zullen hem dooden, en gedood zijnde zal hij ten derden dage wederopstaan. Maar zij verstonden dat woord niet, en zij vreesden hem te vragen.
- En hij kwam te Kapernaüm, en in het huis gekomen zijnde, vraagde hij hun: Waarvan hadt gij woorden onder elkander op den weg? Doch zij zwegen; want zij waren onder elkander in woorden geweest op den weg, wie de meeste zoude zijn. En nedergezeten zijnde riep hij de twaalf, en zeide tot

- hen: Indien iemand wil de eerste zijn, die zal de laatste van allen zijn, en aller dien-
36. naar. En nemende een kindeken, stelde hij dat midden onder hen, en omving het met zijne armen, en zeide
37. tot hen: Zoowie één van zoodanige kinderkens zal ontvangen in mijnen naam, die ontvangt mij; en zoowie mij zal ontvangen, die ontvangt mij niet, maar dien die mij gezonden heeft.
38. En Johannes antwoordde hem, zeggende: Meester, wij hebben eenen gezien die de duivelen uitwierp in uwen naam, welke ons niet volgt; en wij hebben 't hem verboden, omdat hij ons niet volgt.
39. Doch Jezus zeide: Verbiedt hem niet; want er is niemand die eens kracht doen zal in mijnen naam, en haastelijk van mij zal kunnen
40. kwalijk spreken. Want wie tégen ons niet is, die is vóór
41. ons. Want zoowie ulieden een beker water te drinken zal geven in mijnen naam, omdat gij *discipelen* van Christus zijt, voorwaar zeg ik u, hij zal zijn loon geens-
42. zins verliezen. En zoowie één van deze kleinen die in mij gelooven ergert, het ware hem beter dat een molensteen om zijnen hals gedaan ware, en dat hij in de
43. zee geworpen ware. En indien uwe hand u ergert, houw ze af: het is u beter verminkt tot het leven integraan, dan de twee handen hebbende henutegaan in de hel, in het onuitblusschelijk
44. vuur, waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitge-
45. bluscht wordt. En indien uw voet u ergert, houw hem af: het is u beter kreupel tot het leven integraan, dan de twee voeten hebbende geworpen te worden in de hel, in het onuitblusschelijk vuur,
46. waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgebluscht
47. wordt. En indien uw oog u ergert, werp het uit: het is u beter maar één oog hebbende in het koningrijk Gods integraan, dan twee oogen hebbende in het helische vuur geworpen te worden,
48. waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgebluscht
49. wordt. Want een ieder zal met vuur gezouten worden, en iedere offerande zal met
50. zout gezouten worden. Het zout is goed; maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij dat smakelijk maken? Hebt zout in uzelve, en houdt vrede onder elkander.

HOOFDSTUK 10.

1. Envandaaropgestaan zijnde, ging hij naar de landpallen van Judéa, door de overzijde van den Jordaan; en descharen kwamen wederom tezamen bij hem, en gelijk hij gewoon was, leerde hij
2. ze wederom. En de farizeërs tot hem komende, vraagden hem, of het een man geoorloofd is *zijne* vrouw te verlaten, hem verzoekende. Maar bij antwoordende zeide tot hen: Wat heeft u Mozes geboden? En zij zeiden: Mozes heeft toegelaten, een scheidbrief te schrijven en
3. *haar* te verlaten. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Vanwege de hardigheid uwer harten heeft hij ulieden dat
4. gebod geschreven; maar van het begin der schepping heeft God ze man en vrouw
5. gemaakt. Daarom zal een mensch zijn vader en moeder verlaten, en zal zijne vrouw aan-
6. hangen, en die twee zullen tot één vleesch zijn: alzoo dat zij niet meer twee zijn, maar één vleesch.
7. 't Geen dan God tezamen-

- gevoezd heeft, scheidde de
 10. mensch niet. En in het huis
 vraagden hem zijne disci-
 pelen wederom van hetzelfde.
 11. En hij zeide tot hen: Zoo-
 wie zijn vrouw verlaat en
 een andere trouwt, die doet
 12. overspel tegen haar. En in-
 dien een vrouw haren man
 zal verlaten en met een an-
 der trouwen, die doet over-
 spel.
 13. En zij bragten kinderkes
 tot hem, opdat hij ze aanra-
 ken zoude; en de discipelen
 bestrafden degenen die ze tot
 14. hem bragten. Maar Jezus
dat ziende, nam het zeer
 kwalijk, en zeide tot hen:
 Laat de kinderkes tot mij
 komen, en verhindert ze niet;
 want derzulken is het kon-
 15. ingrijk Gods. Voorwaar
 zeg ik u, zowwie het koning-
 rijk Gods niet ontvangt ge-
 lijk een kindeken, die zal in
 hetzelfde geenszins ingaan.
 16. En hij omving ze met zijne
 armen, en de handen op hen
 gelegd hebbende, zegende
 hij dezelve.
 17. En als hij uitging op den
 weg, liep een tot hem, en
 voor hem op de knieën val-
 lende, vroegde hem: Goede
 meester, wat zal ik doen,
 opdat ik het eeuwige leven
 18. beërve? En Jezus zeide tot
 hem: Wat noemt gij mij
 goed? Niemand is goed dan
 19. één, *namelijk* God. Gij weet
 de geboden: gij zult geen
 overspeldoen; gij zult
 niet dooden; gij zult
 niet stelen; gij zult
 geen valsche getuige-
 nis geven; gij zult nie-
 mand tekortdoen; eer
 uwen vader en uwe
 20. moeder. Doch hij ant-
 woordende zeide tot hem:
 Meester, al deze dingen heb
 ik onderhouden van mijne
 21. jonkheid af. En Jezus hem
 aanzierende beminde hem, en
 zeide tot hem: Één ding ont-
 breekt u: ga henen, ver-
 koop alles wat gij hebt en
 geef het den armen, en gij
 zult een schat hebben in den
 hemel; en kom herwaarts,
 neem het kruis op en volg
 22. mij. Maar hij treurig gewor-
 den zijnde over dat woord,
 ging bedroefd weg; want hij
 had vele goederen.
 23. En Jezus rondomziende,
 zeide tot zijne discipelen:
 Hoe bezwaarlijk zullen de-
 genen die goed hebben in
 het koningrijk Gods inko-
 24. men. En de discipelen wer-
 den verbaasd over deze zijne
 woorden. Maar Jezus we-
 derom antwoordende zeide
 tot hen: Kinderen, hoe
 zwaar is 't, dat degenen die
 op het goed hun betrouwen
 zetten in 't koningrijk Gods
 25. ingaan: het is ligter dat een
 kemel ga door het oog van
 een naald, dan dat een rijke
 in het koningrijk Gods inga.
 26. En zij werden nog meer ver-
 slagen, zeggende tot elkan-
 der: Wie kan dan zalig wor-
 27. den? Doch Jezus hen aan-
 ziende, zeide: Bij de men-
 schen is 't onmogelijk, maar
 niet bij God; want alle din-
 gen zijn mogelijk bij God.
 28. En Petrus begon tot hem
 te zeggen: Zie, wij hebben
 alles verlaten en zijn u ge-
 29. volgd. En Jezus antwoor-
 dende zeide: Voorwaar zeg
 ik ulieden, er is niemand die
 verlaten heeft huis, of broe-
 ders of zusters, of vader of
 moeder, of vrouw of kinde-
 ren, of akkers, om mijne-
 30. wil en des evangelies wil, of
 hij ontvangt honderdvoud,
 nu in dezen tijd huizen, en
 broeders en zusters, en moe-
 ders en kinderen, en akkers,
 met de vervolgingen, en in
 de toekomstige eeuw het
 31. eeuwige leven. Maar vele
 eersten zullen de laatsten
 zijn, en *velen* die de laatsten
 zijn de eersten.

32. En zij waren op den weg, opgaande naar Jeruzalem, en Jezus ging vóór hen; en zij waren verbaasd, en hem volgende waren zij bevreesd. En de twaalf wederom tot zich nemende, begon hij hen te zeggen de dingen die
33. hem overkomen zouden, zeggende: Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des menschen zal den overpriesteren en den schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen hem ter dood veroordeelen, en hem den
34. heidenden overleveren; en zij zullen hem bespotten, en hem geeselen, en hem bespuwen, en hem dooden; en ten derden dage zal hij wederopstaan.
35. En tot hem kwamen Jacobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, zeggende: Meester, wij wilden *wel* dat gij ons deelt zoowat wij begeeren zullen. En hij zeide tot hen: Wat wilt gij dat ik
36. u doe? En zij zeiden tot hem: Geef ons dat wij mogen zitten de één aan uwe rechterhand en de ander aan uwe linkerhand in uwe heerlijkheid. Maar Jezus zeide tot hen: Gij weet niet wat gij begeert; kunt gij den drinkbeker drinken dien ik
37. gedoopt word? En zij zeiden tot hem: Wij kunnen. Doch Jezus zeide tot hen: Den drinkbeker dien ik drink zult gij wel drinken, en met den doop geloopt worden waar ik mede gedoopt word;
38. maar het zitten tot mijne rechter- en tot mijne linkerhand staat bij mij niet te geven, maar *het zal gegeven worden wien het bereid is.*
39. En als de andere tien dit hoorden, begonnen zij het van Jacobus en Johannes
40. zeer kwalijk te nemen. Maar

- Jezus hen tot zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Gij weet dat degenen die geacht worden oversten te zijn der volkeren, heerschappij voeren over hen, en huane grooten gebruiken magt over
41. hen. Doch alzóó zal 't onder u niet zijn; maar zoowie onder u groot zal willen worden, die zal uw dienaar
42. zijn; en zoowie van u de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht
43. zijn. Want ook de Zoon des menschen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijne ziel te geven *tot een rantsoen voor velen.*
44. En zij kwamen te Jericho. En als hij en zijne discipelen en een groote schare van Jericho uitging, zat de zoon van Timeüs, Bartimeüs de blinde, aan den weg, bedelende. En hoorende dat het Jezus de Nazarener was, begon hij te roepen en te zeggen: Jezus, gij Zoon Davids,
45. ontferm u mijner. En velen bestraften hem, opdat hij zwijgen zoude; maar hij riep zooveeltemeer: Gij Zoon Davids, ontferm u mijner. En Jezus stilstaande zeide dat men hem roepen zoude; en zij riepen den blinde, zeggende tot hem: Heb goeden moed, sta op, hij roept u.
46. En hij zijnen mantel afgeworpen hebbende, stond op
47. en kwam tot Jezus. En Jezus antwoordende zeide tot hem: Wat wilt gij dat ik u doen zal? En de blinde zeide tot hem: Rabboni, dat ik
48. ziende mag worden. En Jezus zeide tot hem: Ga henen, uw geloof heeft u behouden. En terstond werd hij ziende, en volgde Jezus op den weg.

HOOFDSTUK III.

1. En toen zij Jeruzalem maakten, te Bethsagé en

- Bethanië aan den Olijfberg, zond hij twee van zijne discipelen uit, en zeide tot hen: Gaat henen in het vlek dat tegen u over is, en terstond als gij in 't zelve komt, zult gij vinden een veulen gebonden, op het welk geen mensch gezeten heeft: ontbindt het en brengt het. En indien iemand tot u zegt: Waarem doet gij dat? zoo zegt dat de Heer hetzelfde van uoode heeft, en hij zal 't terstond herwaarts zenden.
1. En zij gingen henen, en vonden het veulen gebonden bij de deur buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En sommigen van degenen die aldaar stonden zeiden tot hen: Wat doet gij, dat gij het veulen ontbindt? Doch zij zeiden tot hen gelijk Jezus bevolen had; en zij lieten ze gaan. En zij bragten het veulen tot Jezus, en wierpen hunne kleederen daarop; en hij zat op hetzelfde. En velen spreidden hunne kleederen op den weg, en anderen hieuwen takken van de boomen en spreidden ze op den weg. En die voorgingen en die volgden riepen, zeggende: Hosanna, gezegend is hij die komt in den naam des Heeren! Gezegend zij het koninkrijk van onzen vader David, 't welk komt in den naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen! En Jezus kwam binnen Jeruzalem, en in den tempel; en als hij alles rondom gezien had, en het nu avondstond was, ging hij uit naar Bethanië met de twaalf.
12. En des anderen daags, als zij uit Bethanië gingen, hongerde hem. En ziende van verre een vijgeboom die bladeren had, ging hij om te zien of hij ook iets op denzelfde zoude vinden; en daar bij gekomen zijnde, vond hij niets dan bladeren; want het was de tijd der vijgen niet.
13. En Jezus antwoordende zeide tot denzelfde: Niemand *ete eenige* vrucht meer van u in eeuwigheid. En zijne discipelen hoorden 't.
14. En zij kwamen te Jeruzalem; en Jezus in den tempel gegaan zijnde, begon degenen die in den tempel verkochten en kochten uitdrijven, en de tafels der wisselaars en de zitstoelen dergenen die de duiven verkochten keerde hij om, en liet niet toe dat iemand eenig vat door den tempel droeg; en hij leerde, zeggende tot hen: Is er niet geschreven: Mij huis zal een huis des gebeds genaamd worden allen volken? Maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt. En de schriftgeleerden en de overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij hem dooden zouden; want zij vreesden hem, omdat de gansche schare ontzet was over zijne leer. En als het nu laat geworden was, ging hij uit buiten de stad.
15. En des morgens vroeg voorbijgaande, zagen zij dat de vijgeboom verdord was van de wortels af. En Petrus zults indachtig geworden zijnde, zeide tot hem: Rabbi, zie, de vijgeboom dien gij vervloekt hebt is verdord.
16. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Hebt geloof op God. Want voorwaar zeg ik u, dat zoowie tot dezen berg zal zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen, en niet zal twifelen in zijn hart, maar zal gelooven dat 't geen hij zegt geschieden zal, het zal hem worden zoowat hij zegt. Daarom zeg ik u, alle dingen die gij biddende begeert, gelooft

- dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden.
25. En wanneer gij staat om te bidden, vergeeft indien gij iets hebt tegen iemand; opdat ook uw Vader die in de hemelen is u lieden uwe misdaden vergeve. Maar indien gij niet vergeeft, zoo zal uw Vader die in de hemelen is ook uwe misdaden niet vergeven.
27. En zij kwamen wederom te Jeruzalem. En als hij in den tempel wandelde, kwamen tot hem de overpriesters en de schriftgeleerden en de ouderlingen, en zeiden tot hem: Door wat magt doet gij deze dingen, en wie heeft u deze magt gegeven, dat gij deze dingen doet zoudt?
29. Maar Jezus antwoordende zeide tot hen: Ik zal u ook een woord vragen; antwoordt mij ook, en zoo zal ik u zeggen door wat magt ik deze dingen doe: de doop van Johannes, was die uit den hemel of uit de menschen?
31. Antwoordt mij. En zij overleiden onder elkander, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zoo zal hij zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd? Maar luden wij zeggen: Uit de menschen, zoo vreezen wij het volk; want zij hielden allen van Johannes, dat hij waarlijk een profet was.
33. En antwoordende zeiden zij tot Jezus: Wij weten 't niet. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Zoo zeg ik u ook niet door wat magt ik deze dingen doe.

HOOFDSTUK 12.

1. En hij begon door gelijkenissen tot hen te zeggen: Een mensch plantte een wijngaard, en zette een tuin daarom, en groef een wijpersbak, en bouwde een toren, en verhuurde dien aan
- de landlieden, en reisde buitenslands. En als het de tijd was, zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat hij van de landlieden ontving van de vrucht des wijngaards; maar zij namen en sloegen hem, en zonden hem ledig henen. En hij zond wederom een anderen dienstknecht tot hen, en dieu steenigden zij, en wonden hem het hoofd, en zonden hem henen, schandelijk behandeld zijnde. En wederom zond hij een anderen, en dien doodden zij; en vele anderen, *waarrax* zij sommigen sloegen en sommigen doodden. Als hij dan nog éenen zoon had, die hem lief was, zoo heeft hij ook dien ten laatste tot hen gezonden, zeggende: Zij zullen immers mijnen zoon ontzien. Maar die landlieden zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam; komt, laat ons hem doodden, en de erfenis zal ons zijn. En zij namen en doodden hem, en wierpen hem uit buiten den wijngaard. Wat zal dan de heer des wijngaards doen? Hij zal komen en de landlieden verderven, en den wijngaard aan anderen geven.
10. Hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: De steen dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; van den Heer is dit geschied, en het is wonderlijk in onze oogen?
12. En zij zochten hem te vangen, maar zij vreesden de schare; want zij verstonden dat hij die gelijkenis op hen sprak; en zij verlieten hem en gingen weg.
13. En zij zonden tot hem eenigen der farizeërs en der herodianen, opdat zij hem in zijne rede vangen zouden.

14. Deze nu kwamen en zeiden tot hem: Meester, wij weten dat gij waarachtig zijt, en naar niemand vraagt; want gij ziet den persoon der menschen niet aan, maar gij leert den weg Gods in waarheid: is het geoorloofd den keizer schatting te geven of niet? Zullen wij geven of
15. niet geven? En hij wetende hunne geveinsadheid, zeide tot hen: Wat verzoekt gij mij? Brengt mij een penning, dat ik hem zie. En zij bragten er een. En hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld en het opschrift? En zij zelden tot hem: Des keizers. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. En zij verwonderden zich over hem.
18. En de sadduceërs kwamen tot hem, welke zeggen dat er geen opstanding is, en vraagden hem, zeggende:
19. Meester, Mozes heeft ons geschreven, indien iemands broeder sterft, en een vrouw achterlaat, en geen kinderen nalaat, dat zijn broeder deszelfs vrouw nemen zal en zijnen broeder kroost verwekken.
20. Er waren nu zeven broeders; en de eerste nam een vrouw, en stervende liet geen kroost na. De tweede nam haar óók, en is gestorven, en ook deze liet geen kroost na, en de
22. derde desgelijks; en al de zeven namen dezelve, en lieten geen kroost na. De laatste van allen is ook de vrouw
23. gestorven. In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, wiens vrouw zal zij zijn van deze? want die zeven hebben haar tot
24. een vrouw gehad. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Dwaalt gij niet, daarom dat zij de Schriften niet weet
25. noch de kracht Gods? Want als zij uit de dooden zullen opgestaan zijn, zoo trouwen zij niet, noch worden ten huwelijk gegeven; maar zij zijn gelijk engelen die in de
26. hemelen zijn. Doch aangaande de dooden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in het doornbosch tot hem gesproken heeft, zeggende: Ik ben de God Abrahams en de God Isaaks en de God Jakobs?
27. God is niet een God der dooden maar een God der levenden. Gij dwaalt dan zeer.
28. En een der schriftgeleerden, hoorende dat zij tezamen in woorden waren, en wetende dat hij hun wél geantwoord had, kwam tot hem en vroegde hem: Welk is het eerste gebod van alle?
29. En Jezus antwoordde hem: Het eerste van al de geboden is: Hoor Israel, de Heer onze God is een
30. éénig Heer; en gij zult den Heer uwen God liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uwe ziel en uit geheel uw verstand en uit geheel uwe kracht. Dit is
31. het eerste gebod. En het tweede *hieraan* gelijk, is dit: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelfen. Er is geen ander gebod
32. grooter dan deze. En de schriftgeleerde zeide tot hem: Meester, gij hebt wél in waarheid gezegd, dat er een éénig God is, en er is
33. geen ander dan hij; en hem liefste hebben uit geheel het hart en uit geheel het verstand en uit geheel de ziel en uit geheel de kracht, en den naaste liefste hebben als zichzelfen, is meer dan al de brandofferen en de slagt-
34. offeren. En Jezus ziende dat

hij verstandig geantwoord had, zeide tot hem: Gij zijt niet ver van het koningrijk Gods. En niemand durfde hem meer vragen.

35. En Jezus antwoordde en zeide, leerende in den tempel: Hoe zeggen de schriftgeleerden, dat de Christus
36. een zoon Davids is? Want David zelf heeft door den Heiligen Geest gezegd: De Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: Zit aan mijne rechterhand, tot dat ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten.
37. David dan zelf noemt hem zijnen Heer, en hoe is hij zijn zoon? En de menigte der schare hoorde hem gaarne.
38. En hij zeide tot hen in zijne leer: Wacht u voor de schriftgeleerden, die gaarne willen wandelen in lange kleederen, en gegroet zijn
39. op de markten, en de voorgestoelten hebben in de synagogen, en de vooraanzittingen bij de maaltijden; welke de huizen der weduwen opeten, en dat onder den schijn van lang te bidden: deze zullen zwaarder oordeel ontvangen.
41. En Jezus gezeten zijnde tegenover de schatkist, zag hoe de schare geld wierp in de schatkist; en vele rijken
42. wierpen veel daarin. En er kwam een arme weduw, die wierp twee kleine penningen daarin, 't welk is een oort.
43. En Jezus zijne discipelen tot zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Voorwaar ik zeg u, dat deze arme weduw meer ingeworpen heeft dan allen die in de schatkist ge-
44. worpen hebben; want zij allen hebben van hunnen overvloed daarin geworpen, maar deze heeft van haar gebrek alwat zij had daarin geworpen, haren ganschen leeftoet.

HOOFDSTUK 13.

1. En als hij uit den tempel ging, zeide een van zijne discipelen tot hem: Meester, zie, hoedanige steenen
2. en hoedanige gebouwen! En Jezus antwoordende zeide tot hem: Ziet gij deze groote gebouwen? Er zal niet een steen op den anderen steen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden.
3. En als hij gezeten was op den Olijfsberg, tegen den tempel over, vraagden hem Petrus en Jacobus en Johan-
4. nes en Andréas alleen: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? En welk is het teeken, wanneer deze dingen alle voleindigd zullen
5. worden? En Jezus hun antwoordende, begon te zeggen: Ziet toe dat u niemand
6. verleide; want velen zullen komen onder mijnen naam, zeggende: Ik ben de Christus, en zullen velen verleiden.
7. En wanneer gij zult hooren van oorlogen en geruchten van oorlogen, zoo wordt niet verschrikt; want dit moet geschieden, maar
8. nog is het einde niet. Want het ééne volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ééne koningrijk tegen het andere koningrijk; en er zullen aardbevingen zijn in verscheiden plaatsen, en er zullen hongersnooden wezen en beroerten. Deze dingen zijn maar een begin der smarten.
9. Maar ziet gij voor uzelve toe; want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen en in de synagogen; en voor stadhouders en koningen zult gij gesteld worden om mijnentwil, hun tot een
10. getulgenis. En het evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken.
11. Doch wanneer zij u leiden

- zullen om u overteleveren, zoo zijt tevoren niet bezorgd wat gij spreken zult, en bedenkt het niet; maar zoowat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat; want gij zijt het niet die spreekt,
12. maar de Heilige Geest. En de ééne broeder zal den *anderen* broeder overleveren tot den dood, en de vader het kind; en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en
13. zullen ze dooden. En gij zult gehaat worden van allen om mijns naams wil; maar wie volharden zal tot den einde, die zal zalig worden.
14. Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan door den profet Daniël gesproken is, staande waar het niet behoort, (wie het leest, die merke daarop), alsdan wie in Judéa zijn, dat ze vlieden op de bergen;
15. en wie op het dsk is, kome niet af in het huis, en ga niet in om iets uit zijn huis
16. wegtenemen; en wie op den akker is, keere niet weder terug om zijn kleed te nemen. Maar wee den bevruchten
17. en den zogenden *vruchten*
18. in die dagen. Doch bidt dat uwe vlugt niet geschiede des
19. winters; want die dagen zullen zulke verdrukking zijn, welker gelijke niet geweest is van het begin der schepselen die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn
20. zal. En indien de Heer de dagen niet verkort had, geen vleesch zoude behouden worden; maar om der uitverkorenen wil die hij heeft uitverkoren, heeft hij de dagen verkort.
21. En alsdan zoo iemand tot ulieden zal zeggen: Zie hier is de Christus, of zie hij is
22. dáár, geloof het niet. Want er zullen valsche christussen en valsche profeten opstaan, en zullen teekenen en won-
- deren doen, om te verleiden, indien het mogelijk ware,
23. ook de uitverkorenen. Maar gijlieden, ziet toe: zie, ik heb u alles voorzegt.
24. Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren des hemels zullen daaruit vallen, en de krachten die in de hemelen *zijn* zullen bewogen
26. worden. En alsdan zullen zij den Zoon des menschen zien, komende in de wolken met groote kracht en heerlijkheid. En alsdan zal hij zijne engelen uitzenden, en zal zijne uitverkorenen bij éénvergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels.
28. En leert van den vijgeboom deze gelijkenis: wanneer nu zijn tak teer wordt en de bladeren uitspruiten, zoo weet gij dat de zomer nabij
29. is: alzoo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zoo weet dat *het*
30. nabij voor de deur is. Voorwaar ik zeg u, dat dit geslacht niet zal voorbijgaan totdat al deze dingen zullen
31. geschied zijn. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen
32. geenszins voorbijgaan. Maar van dien dag en die ure weet niemand, noch de engelen die in den hemel zijn, noch
33. de Zoon, dan de Vader. Ziet toe, waakt en bidt, want gij weet niet wanneer de tijd
34. is. Gelijk een mensch buitenslands reizende zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten magt gaf, en elk zijn werk, en den deurwachter gebood dat hij zoude wa-
35. ken: zoo waakt dan, (want gij weet niet wanneer de heer des huizen komen zal, *des avonds* laat, of te mid-

dernacht, of met het hane-
 gekraai, of in den morgen-
 36. stond), opdat hij niet onvoor-
 ziens kome en u slapende
 37. vinde. En 't geen ik u zeg,
 dat zeg ik allen: waakt.

HOOFDSTUK 14.

1. En het pascha en het feest
 der ongezuurde brooden was
 na twee dagen; en de over-
 priesters en de schriftgeleer-
 den zochten, hoe zij hem
 met listigheid vangen en
 2. dooden zouden. Maar zij zei-
 den: Niet op het feest, op-
 dat er niet misschien oproer
 onder het volk worde.
 3. En als hij te Bethanië was
 in het huis van Simon den
 melaatsche, daar hij aan ta-
 fel zat, kwam een vrouw heb-
 bende een albasten flesch
 met zalf van onvervalschten
 nardus van grooten prijs; en
 de albasten flesch gebroken
 hebbende, goot die op zijn
 4. hoofd. En er waren sommig-
 en die dat zeer kwalijk na-
 men bij zichzelf, en zei-
 den: Waartoe is dit verlies
 5. der zalf geschied? Want de-
 zelfde had kunnen boven de
 driehonderd penningen ver-
 kocht, en die den armen ge-
 geven worden; en zij ver-
 6. grimden tegen haar. Maar
 Jezus zeide: Laat af van
 haar; wat doet gij haar
 moeite aan? Zij heeft een
 goed werk aan mij gedaan.
 7. Want de armen hebt gij al-
 tijd met u, en wanneer gij
 wilt kunt gij hun weldoen;
 maar mij hebt gij niet altijd.
 8. Zij heeft gedaan 't geen zij
 kon: zij is voorgekomen
 om mijn ligchaam te zalven,
 tot een voorbereiding ter be-
 9. grafenis. Voorwaar zeg ik
 u, alwaar dit evangelie ge-
 predikt zal worden in de ge-
 heele wereld, daar zal ook
 tot hare gedachtenis gespro-
 ken worden van 't geen zij
 gedaan heeft.

10. En Judas Iskariot, een
 van de twaalf, ging henen
 tot de overpriesters, opdat
 hij hem hun zoude overleve-
 11. ren. En zij dat hoorende wa-
 ren verblijd, en beloofden
 hem geld te geven; en hij
 zocht hoe hij hem bekwaam-
 lijk overleveren zoude.
 12. En op den eersten dag der
 ongezuurde brooden, wan-
 neer zij het pascha slagten,
 zeilen zijne discipelen tot
 hem: Waar wilt gij dat wij
 henengaan en bereiden, dat
 13. gij het pascha eet? En hij
 zond twee van zijne disci-
 pelen uit, en zeide tot hen:
 Gaat henen in de stad, en u
 zal een mensch ontmoeten,
 dragende een kruik water:
 14. volgt dien; en zoowaar hij
 ingaat, zegt tot den heer des
 huizes: De Meester zegt:
 Waar is de eetzaal, waar ik
 het pascha met mijne disci-
 15. pelen eten zal? En hij zal
 u wijzen een groote opper-
 zaal, toegerust en gereed:
 16. bereidt het ons aldaar. En
 zijne discipelen gingen uit,
 en kwamen in de stad, en
 vonden het gelijk hij hun
 gezegd had, en bereidden
 het pascha.
 17. En als het avond gewor-
 den was, kwam hij met de
 18. twaalf. En als zij aanzaten
 en aten, zeide Jezus: Voor-
 waar ik zeg u, dat een van
 u, die met mij eet, mij zal
 19. verraden. En zij begonnen
 bedroefd te worden, en de
 één na den ander tot hem
 te zeggen: Ben ik 't? en
 20. een ander: Ben ik 't? Maar
 hij antwoordde en zeide tot
 hen: 't Is een uit de twaalf,
 die met mij in den scho-
 21. tel indoopt. De Zoon des
 menschen gaat wel henen
 gelijk van hem geschreven
 is, maar wee dien mensch
 door welchen de Zoon des
 menschen verraden wordt:
 het ware hem goed zoo die

- menach niet geboren ware geweest.
22. En als zij aten nam Jezus brood, en als hij gezegend had brak hij het, en gaf het hun, en zeide: Neemt, eet,
23. dat is mijn ligchaam. En hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende gaf hun *die*, en zij dronken allen
24. uit denzelve. En hij zeide tot hen: Dat is mijn bloed, het *bloed* des nieuwen testaments, 't welk voor velen
25. vergoten wordt. Voorwaar ik zeg u, dat ik niet meer zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer ik dezelve nieuw zal drinken in het koningrijk Gods.
26. En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij
27. uit naar den Olijfberg. En Jezus zeide tot hen: Gij zult in dezen nacht allen aan mij *geërgerd* worden; want er is geschreven: Ik zal den herder slaan, en de schapen zullen verstrooid worden. Maar nadat ik zal opgestaan zijn, zal ik u voorgaan naar Galilea. En Petrus zeide tot hem: Ofschoon zij allen *geërgerd* wierden, zoo zal ik toch niet *geërgerd* worden.
28. En Jezus zeide tot hem: Voorwaar ik zeg u, dat heden in dezen nacht, eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, gij mij driemaal
29. zult verloochenen. Maar hij zeide nog destemeer: Al moest ik met u sterven, zoo zal ik u geenszins verloochenen. En insgelijks zeiden zij ook allen.
30. En zij kwamen in een plaats welker naam was Gethsemané, en hij zeide tot zijne discipelen: Zit hier neder totdat ik gebeden zal hebben. En hij nam met zich Petrus en Jacobus en Johannes, en begon ontzet
31. en zeer beangst te worden, en zeide tot hen: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe: blijft hier en waakt. En een weinig voortgegaan zijnde viel hij op de aarde, en bad, zoo het mogelijk ware, dat die ure van hem voorbijginge. En hij zeide: Abba, Vader, alle dingen zijn u mogelijk: neem dezen drinkbeker van mij weg; doch niet wat ik wil, maar wat gij *wilt*. En hij kwam en vond hen slapeude, en zeide tot Petrus: Simon, slaapt gij? Kunt gij niet één uur waken? Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt: de geest is wel gewillig, maar het
32. vleesch is zwak. En wederom heengegaan zijnde, bad hij, sprekende dezelfde woorden. En wedergekeerd zijnde, vond hij ze wederom slapende, want hunne oogen waren bezwaard; en zij wisten niet wat zij hem antwoorden zouden. En hij kwam ten derden male, en zeide tot hen: Slaapt nu voort en rust: het is genoeg, de ure is gekomen; zie, de Zoon des menschen wordt overgeleverd in de handen der zondaren. Staat op, laat ons gaan: zie, die mij ver-raadt is nabij.
33. En terstond als hij nog sprak, kwam Judas aan, die een was van de twaalf, en met hem een groote schare met zwaarden en stokken, *gezonden* van de overpriesters en de schriftgeleerden en de ouderlingen. En die hem verried had hun een onderling teeken gegeven, zeggende: Wien ik kussen zal, die is 't: grijpt hem, en leidt hem zekerlijk henen.
34. En als hij gekomen was, ging hij terstond tot hem, en zeide: Rabbi, Rabbi, en kuste hem; en zij sloegen

- hunne handen aan hem, en
 47. grepen hem. En een dergenen die daarbij stonden, het zwaard trekkende, sloeg den dienstknecht des hoogepriesters en bleef hem zijn oor
 48. af. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moorde-
 49. naar om mij te vangen? Dagelijks was ik bij ulieden in den tempel leerende, en gij hebt mij niet gegrepen; maar *dit geschiedt* opdat de Schriften vervuld zouden worden.
 50. En zij hem verlatende zijn
 51. allen gevloten. En een zeker jongeling volgde hem, hebbende een lijnwaad omgedaan over het naakte *lijf*, en de jongelingen grepen
 52. hem; en hij het lijnwaad verlatende is naakt van hen gevloten.
 53. En zij leidden Jezus henen tot den hoogepriester, en bij hem vergaderden al de overpriesters en de ouderlingen
 54. en de schriftgeleerden. En Petrus volgde hem van verre tot binnen in de zaal des hoogepriesters, en hij was medezittende met de diena-
 55. ren, en zich warmende bij het vuur.
 56. En de overpriesters en de geheele raad zochten getuigenis tegen Jezus, om hem te dooden, en vonden niet;
 57. want velen getuigden valschelijk tegen hem, en de getuigenissen waren niet
 58. eenparig. En eenigen opstaande getuigden valschelijk tegen hem, zeggende:
 59. Wij hebben hem hooren zeggen: Ik zal de ten tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en in drie dagen een anderen, zonder handen
 60. gemaakt, bouwen. En ook alzoo was hunne getuigenis
 61. niet eenparig. En de hoogepriester in 't midden opstaande, vraagde Jezus, zeg-
 gende: Antwoordt gij niets? Wat getuigen dese tegen u?
 62. Maar hij zweeg stil en antwoordde niets. Wederom vraagde hem de hoogepriester en zeide tot hem: Zijt gij de Christus, de Zoon des gezegenden *Gods*? En Jezus zeide: Ik ben 't; en gijlieden zult den Zoon des menschen zien zitten ter rechterhand der kracht *Gods*, en komen met de wolken des hemels. En de hoogepriester verscheurende zijne kleed-
 63. ren, zeide: Wat hebben wij nog getuigen van noode? Gij hebt de *godslastering* gehoord: wat dunkt ulieden? En zij allen veroordeelden hem des doods schuldig te
 64. zijn. En sommigen begonnen hem te bespuwen, en zijn aangezicht te bedekken, en met vuisten te slaan, en tot hem te zeggen: Profeteer; en de diensars gaven hem kinnebakslagen.
 65. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hoogepriesters; en ziende Petrus zich warmende, zag zij hem aan, en zeide: Ook gij waart met Jezus den Nazarener. Maar hij heeft het geloochend, zeggende: Ik ken hem niet, en ik weet niet wat gij zegt. En hij ging buiten in de voorzaal, en de
 66. haan kraaide. En de dienstmaagd hem wederom ziende, begon te zeggen tot degenen die daarbij stonden: Deze
 67. is één van die. Maar hij loochende het wederom. En een weinig daarna die daarbij stonden zeiden wederom tot Petrus: Waarlijk gij zijt één van die; want gij zijt óók een Galileër, en uwe spraak
 68. gelijkt. En hij begon zichzelf te vervloeken, en te zweren: Ik ken dezen mensch
 69. niet dien gij zegt. En de haan kraaide de tweede maal; en

Petrus werd indachtig aan het woord 't welk Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben zult gij mij driemaal verloochenen. En hij *zich* vandaar makende, weende.

HOOFDSTUK 15.

1. En terstond des morgens vroeg hielden de overpriesters tezamen raad met de ouderlingen en schriftgeleerden, en de geheele raad; en Jezus gebonden hebbende, bragten zij *hem* henen, en gaven *hem* aan Pilatus over.
2. En Pilatus vraagde hem: Zijt gij de Koning der Joden? En hij antwoordende zeide
3. tot hem: Gij zegt het. En de overpriesters beschuldigden hem van vele *zaken*, maar
4. hij antwoordde niets. En Pilatus vraagde hem wederom, zeggende: Antwoordt gij niets? Zie hoe vele *zaken*
5. zij tegen u getuigen. En Jezus heeft niets meer geantwoord, zoodat Pilatus zich verwonderde.
6. En op het feest liet hij hun een gevangene los, wien zij
7. ook begeerden. En er was een genaamd Barabbas, gevangen met *andere* medeopvoerders, die in het oproer een doodslag gedaan
8. hadden. En de schare riep uit, en begon te begeeren *dat hij deed* gelijk hij hun
9. altijd gedaan had. En Pilatus antwoordde hun, zeggende: Wilt gij dat ik u den Koning der Joden loslate?
10. (Want hij wist dat hem de overpriesters door rijd over-
11. geleverd hadden.) Maar de overpriesters bewogen de schare, dat hij hun liever
12. Barabbas zoude loslaten. En Pilatus antwoordende zeide wederom tot hen: Wat wilt gij dan dat ik *met hem* doen zal, dien gij een Koning der
13. Joden noemt? En zij riepen
14. wederom: Kruis hem. Doch Pilatus zeide tot hen: Wat heeft hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer:
15. Kruis hem. Pilatus nu willende der schare genoeg doen, heeft hun Barabbas losgelaten, en gaf Jezus over, als hij *hem* gegeeseld had, om gekruist te worden.
16. En de krijgsknechten leidden hem binnen in de zaal, welke is het regthuis, en riepen de gansche bende te-
17. zamen; en deden hem een purperen mantel aan, en eene doornenkroon gevlochten hebbende, zetteden hem
18. *die* op; en begonnen hem te groeten, zeggende: Wees gegroet *gij* Koning der Joden;
19. en sloegen zijn hoofd met een rietstok, en bespuwden hem, en vallende op de
20. knieën aanbadden hem. En als zij hem bespot hadden, deden zij hem den purperen mantel af, en deden hem zijne eigene kleederen aan, en leidden hem uit om hem te kruisigen.
21. En zij dwongen eenen Simon van Cyrene, die *dauw* voorbijging, komende van den akker, den vader van Alexander en Rufus, dat hij
22. zijn kruis droeg. En zij bragten hem tot de plaats Golgotha, 't welk is overgezet zijnde Hoofdschedel-
23. plaats. En zij gaven hem gemirreden wijn te drinken;
24. maar hij nam *dies* niet. En als zij hem gekruisigd hadden, verdeelden zij zijne kleederen, werpende het lot over dezelve, wat een lege-
25. blijk wegnemen zoude. En het was de derde ure, en zij
26. kruisigden hem. En het opschrift zijner beschuldiging was boven hem geschreven: DE KONING DER JO-
27. DEN. En zij kruisigden met hem twee moordenaars, één aan zijne rechter- en één aan

28. zijne linkersijde. En de Schrift is vervuld geworden, die zegt: En hij is met de misdadigen gerekend.
29. En die voorbijgingen lasterden hem, schuddende hunne hoofden, en zeggende: Ha, gij die den tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, behoud uzelveu en kom af van het kruis. En insgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden zeiden tot elkander al spottende: Hij heeft anderen verlost, zichzelf kan hij niet verlossen; de Christus, de Koning Israels kome nu af van het kruis, opdat wij het zien en gelooven mogen. Ook die met hem gekruist waren smaadden hem.
31. En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de geheele aarde, tot de negende ure toe. En ter negende ure riep Jezus met groote stem, zeggende: Eloi, Eloi, lama sabbachtáni, 't welk is overgezegt zijnde: mijn God, mijn God, waarom hebt gij mij verlaten! En sommigen van wie daarbij stonden *dit* hoorende, zeiden: Zie, hij roept Elia. En er liep een en vulde een spons met edik, en stak ze op een rietstok, en gaf hem te drinken, zeggende: Houdt stil, laat ons zien of Elia komt om hem afnemenen.
37. En Jezus een groote stem van *zich* gegeven hebbende,
38. gaf den geest. En het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, van boven tot beneden. En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover hem stond, ziende dat hij alzóó roepende den geest gegeven had, zeide: Waarlijk deze mensch was Gods Zoon.
40. En er waren ook vrouwen

- van verre *dit* aanschouwende, onder welke ook was Maria Magdalena, en Maria de moeder van Jacobus den kleine en van Joses, en Salome, welke ook, toen hij in Galilés was, hem waren gevolgd en hem gediend hadden, en vele andere vrouwen die met hem naar Jeruzalem opgekomen waren.
42. En als het nu avond was geworden, dewijl het de voorbereiding was, welke is de vóórsabbat, kwam Jozef die van Arimathea was, een aanzienlijk raadsheer, die ook zelf het koninkrijk Gods was verwachende, en zich verstoutende ging hij in tot Pilatus en begeerde het ligchaam van Jezus. En Pilatus verwonderde zich dat hij alreede gestorven was, en den hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroegde hem of hij lang gestorven was; en als hij 't van den hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het ligchaam. En hij kocht sijn lijnwaad, en hem afgenomen hebbende, wond hem in dat sijn lijnwaad, en leide hem in een graf 't welk uit een steenrots gehouwen was, en hij wentelde een steen tegen de deur des grafs. En Maria Magdalena en Maria de moeder van Joses aanschouwden waar hij gelegd werd.

HOOFDSTUK 16.

1. En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena, en Maria de moeder van Jacobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en hem zalfden. En zeer vroeg op den eersten dag der week kwamen zij tot het graf, als de zon opging, en zeiden tot elkander: Wie zal ons den steen van de deur des grafs

4. afwentelen? (En opziende zagen zij dat de steen afge- wenteld was) want hij was
5. zeer groot. En in 't graf ingegaan zijnde, zagen zij een jongeling zittende ter rechterzijde, bekleed met een wit lang kleed, en werden verbaasd. Maar hij zeide tot haar: Zijt niet verbaasd. Gij zoekt Jezus den Nazarener die gekruist was: hij is opgestaan, hij is hier niet; zie, de plaats waar zij hem gelegd hadden. Doch gaat heen, zegt zijnen discipelen en Petrus, dat hij u voorgaat naar Galilea: aldaar zult gij hem zien, gelijk hij u lieden gezegd heeft. En zij haastig uitgegaan zijnde, vloten van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen; en zij zeiden niemand iets, want zij waren bevreesd.
9. En als Jezus opgestaan was 's morgens vroeg op den eersten dag der week, verscheen hij eerst aan Maria Magdalena, uit welke hij zeven duivelen uitgeworpen had. Deze henengaande boodschapten bet dengen die met hem geweest waren, welke treurden en weenden. En als deze hoorden dat hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij 't niet. En nadezen is hij geopenbaard in een andere gedaante aan twee van hen, daar zij wandelden en in het veld gingen. Deze ook henengaande boodschapten 't den anderen, maar zij geloofden ook die niet. Daarna is hij geopenbaard aan de elf daar zij aanzaten, en verweet hun hunne ongeloovigheid en hardigheid der harten, omdat zij niet geloofd hadden degenen die hem gezien hadden nadat hij opgestaan was. En hij zeide tot hen: Gaat heen in de geheele wereld, predikt het evangelie allen creaturen.
16. Wie geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar wie niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. En degenen die geloofd zullen hebben, zullen deze teekenen volgen: in mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken; slangen zullen zij opnemen; en al is 't dat zij iets doodelijks zullen drinken, dat zal hun niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden.
19. De Heer dan nadat hij tot hen gesproken had, is opgenomen in den hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods. En zij uitgegaan zijnde predikten overal, en de Heer werkte mede, en bevestigde het woord door teekenen die daarop volgden. Amen.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR [DE BESCHRIJVING VAN]

L U C A S.

HOOFDSTUK I.

1. Naardemaal velen ter hand genomen hebben, om in orde te stellen een verhaal van de dingen die onder ons volkomen zekerheid hebben, gelijk ons overgeleverd hebben die van den beginne zelve aanschouwers en dienaars
3. des woords geweest zijn: zoo heeft het ook mij goedgedocht, hebbende alles van voren aan naarstig onderzocht, verzoigens aan u te schrijven, voortreffelijke
4. Theofilus, opdat gij moogt kennen de zekerheid der dingen waarvan gij onderwezen zijt.
5. In de dagen van Herodes den koning van Judëa was er een zeker priester met name Zacharias, van de dagorde van Abia; en zijne vrouw was uit de dochteren Aärons,
6. en haar naam Elizabet. En zij waren beiden regtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en regten des
7. heeren onberispelijk. En zij hadden geen kind, omdat Elizabet onvruchtbaar was en zij beiden ver op hante dagen gekomen waren.
8. En het geschiedde dat als hij het priesteraamt bediende voor God in de beurt zijner dagorde, naar de gewoonte der priesterlijke bediening, op hem het lot was gevallen, dat hij zoude lu-

- gaan in den tempel des Heeren om te reukofferen; en al de menigte des volks was buiten biddende, ter ure des
11. reukoffers. En van hem werd gezien een engel des Heeren, staande ter rechterzijde van het altaar des reukoffers.
 12. En Zacharias hem ziende werd ontroerd, en vrees is
 13. op hem gevallen. Maar de engel zeide tot hem: Vrees niet Zacharias, want uw gebed is verhoord, en uwe vrouw Elizabet zal u een zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Johannes;
 14. en u zal blijdschap en verheuging zijn, en velen zullen zich over zijne geboorte ver-
 15. blijden. Want hij zal groot zijn voor den Heer; noch wijn noch sterken drank zal hij drinken, en hij zal met den Heiligen Geest vervuld worden, ook van den
 16. moederschoot af; en hij zal velen der kinderen Israëls bekeeren tot den Heer hunnen God; en hij zal vóór hem henengaan in den geest en de kracht van Elia, om te bekeeren de harten der vaders tot de kinderen, en de ongehoorzamen tot de voorzigtigheid der regtvaardigen, om den Heer te berei-
 18. den een toegerust volk. En Zacharias zeide tot den engel: Waarbij zal ik dat weten? Want ik ben oud, en mijne vrouw is ver op
 19. hare dagen gekomen. En de engel antwoordde en zeide

- tot hem: Ik ben Gabriël, die voor God sta, en ben uitgezonden om tot u te spreken en u deze dingen te verkondigen; en zie, gij zult zwijgen en niet kunnen spreken, tot op den dag dat deze dingen geschied zullen zijn; omdat gij mijne woorden niet geloofd hebt, welke vervuld zullen worden op hunnen tijd.
21. En het volk was wachtende op Zacharias, en zij waren verwonderd dat hij zo lang vertoefde in den tempel. En als hij uitkwam kon hij tot hen niet spreken; en zij bekeuden dat hij een gezigt in den tempel gezien had. En hij wenkte hun toe, en bleef stom. En het geschiedde als de dagen zijner bediening vervuld waren, dat hij naar zijn huis ging. En na die dagen werd Elizabeth zijne vrouw bevrucht; en zij verborg zich vijf maanden, zeggende: Alzoo heeft mij de Heer gedaan, in de dagen in welke hij mij aangezien heeft, om mijne versmaadheid onder de menschen wegteneemen.
26. En in de zesde maand werd de engel Gabriël van God gezonden naar een stad in Gallée, genaamd Nazareth, tot een maagd, die ondertrouwd was met een man wiens naam was Jozef, uit den huize Davids; en de naam der maagd was Maria.
28. En de engel tot haar ingekomen zijnde, zeide: Wees gegroet gij begenadigde; de Heer is met u, gij zijt gezegend onder de vrouwen. En als zij hem zag, werd zij zeer ontroerd over dit zijn woord, en overleide hoedanig deze groetenis mogt zijn. En de engel zeide tot haar: Vrees niet Maria, want gij hebt genade bij God gevonden.
31. En zie, gij zult bevrucht worden, en een zoon baren, en zult zijnen naam heeten
32. Jezus. Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden, en God de Heer zal hem den troon van zijnen vader David geven; en hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in eeuwigheid, en aan zijn koningrijk zal geen einde zijn.
34. En Maria zeide tot den engel: Hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man beken?
35. En de engel antwoordende zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwē: daarom ook dat heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.
36. En zie, Elizabeth uwe nicht is ook zelve bevrucht met een zoon in haren ouderdom; en deze maand is haar, die onvruchtbaar genaamd was, de zesde; want geen ding zal bij God onmogelijk zijn.
38. En Maria zeide: Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord. En de engel ging weg van haar.
39. En Maria opgestaan zijnde in die dagen, reisde met haast naar het gebergte tot een stad van Juda, en kwam in het huis van Zacharias, en groette Elizabeth. En 'r geschiedde als Elizabeth de groetenis van Maria hoorde, zoo sprong het kindeken op in haren schoot; en Elizabeth werd vervuld met den Heiligen Geest, en riep uit met groote stem, en zeide: Gezegend zijt gij onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht uws schoots. En vanwaar koudt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt? Want zie, als de stem uwer groetenis in mijne ooren geschiedde, zoo sprong het kindeken van vreugde op

45. in mijnen schoot. En zalig is zij die geloofd heeft; want de dingen die haar van den Heer gezegd zijn, zullen
46. volbragt worden. En Maria zeide: Mijn ziel maakt groot
47. den Heer, en mijn geest verheugt zich in God mijnen Zalmaker, omdat hij de geringheid zijner dienstmaagd heeft aangezien; want zie, van nu aan zullen mij zaligsprekten al de geslachten;
48. want groote dingen heeft aan mij gedaan hij die magtig is, en heilig is zijn naam,
49. en zijne barmhartigheid is van geslacht tot geslacht over degenen die hem vreezen. Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijnen arm; hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten; hij heeft magtigen van de troonen afgetrokken, en nederigen
50. heeft hij verhoogd; hongrigen heeft hij met goederen vervuld, en rijken heeft hij ledig weggezonden. Hij heeft Israel zijnen knecht opgenomen, opdat hij gedachtig ware der barmhartigheid,
51. (gelijk hij gesproken heeft tot onze vaders, *namelijk* tot Abraham en zijn nageslacht), in eeuwigheid. En Maria bleef bij haar omtrent drie maanden, en keerde weder tot haar huis.
52. En de tijd van Elizabeth werd vervuld dat zij baren zoude, en zij baarde een zoon. En die daar rondom woonden en hare magen hoorden, dat de Heer zijne barmhartigheid grootelijks aan haar bewezen had, en waren met haar verblijd. En het geschiedde dat zij op den achtsten dag kwamen om het kindeken te besnijden, en noemden het Zacharias daar den naam zijns vaders. En zijne moeder antwoordde en zeide: Niet
53. *alzo*, maar hij zal Johannes
54. heeten. En zij zeiden tot haar: Er is niemand in uw maagschap die met dien
55. naam genaamd wordt. En zij wenkten zijnen vader, hoe hij wilde dat hij genaamd
56. zoude worden. En als hij een schrijfstafelken gefischt had, schreef hij, zeggende: Johannes is zijn naam. En zij verwonderden zich allen.
57. En terstond werd zijn mond geopend en zijne tong *losgemaakt*, en hij sprak, God lovende. En er kwam vrees over allen die rondom hen woonden; en in het geheele gebergte van Judéa werd veel gesproken van al deze
58. dingen. En allen die het hoorden namen het ter harte, zeggende: Wat zal toch dit kindeken wezen? En de hand des Heeren was met hem.
59. En Zacharias zijn vader werd vervuld met den Heiligen Geest en profeteerde,
60. zeggende: Geloofd zij de Heer de God Israels, want hij heeft bezocht, en verlossing teweeggebragt zijnen
61. volke, en heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht in het huis van David zijnen
62. knecht, gelijk hij gesproken heeft door den mond zijner heilige profeten, die van het begin der wereld *gewest*
63. zijn, *namelijk* eene verlossing van onze vijanden en van de hand al dergenen die ons
64. haten; opdat hij barmhartigheid deed aan onze vaders, en gedachtig ware aan
65. zijn heilig verbond, en aan den eed dien hij Abraham onzen vader gezworen heeft,
66. om ons te geven dat wij verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, hem dienen zouden
67. zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor hem, al de dagen onzes levens. En
68. gij kindeken zult een profet

- des Allerhoogsten genaamd worden; want gij zult voor het aangezicht des Heeren henen gaan om zijne wegen
77. te berisden, om zijn volk kennis der zaligheid te geven, in vergeving hunner
78. zonden, door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods, met welke ons bezocht heet de Opgang
79. uit de hoogte, om te verschijnen dengenen die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods, om onze voeten te richten op den weg des vredes.
80. En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en was in de woestijnen tot den dag zijner vertooning aan Israel.

HOOFDSTUK 2.

1. En het geschiedde in die dagen dat er een gebod uitging van den keizer Augustus, dat de geheele wereld beschreven zoude worden.
2. Deze eerste beschrijving geschiedde als Cyrenius over
3. Syrië stadhouder was. En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk
4. naar zijn eigen stad. En Jozef ging ook op van Galiléa, uit de stad Nazareth, naar Judéa tot de stad Davids die Bethlehém genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en
5. geslacht Davids was), om beschreven te worden met Maria zijne ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was.
6. En het geschiedde als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden dat zij baren
7. zoude; en zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wond hem in doeken, en leide hem neder in de krib, omdat voor hen geen plaats was in de herberg.
8. En er waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld, en hielden

- de nachtwacht over hunne
9. kudde. En zie, een engel des Heeren stond bij hen, en de heerlijkheid des Heeren omscheen ze, en zij vreesden
10. met groote vrees. En de engel zeide tot hen: Vrees niet; want zie, ik verkondig u groote blijdschap, die al
11. den volke wezen zal, namelijk dat u beden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heer, in de stad
12. Davids. En dit zal u het teeken zijn: gij zult het kindeken vinden in doeken gewonden en liggende in de krib.
13. En van stonde aan was daar met den engel een menigte des hemelschen heitlegers, prijzende God en zeggende:
14. Eere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen.
15. En het geschiedde als de engelen van hen weggevaaren waren naar den hemel, dat de herders tot elkander zeiden: Laat ons dan henen gaan naar Bethlehém, en laat ons zien het woord dat er geschied is, 't welk de Heer ons heeft verkondigd.
16. En zij kwamen met haast, en vonden Maria en Jozef, en het kindeken liggende in
17. de krib. En als zij het gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord dat hun van dit kindeken gezegd
18. was. En allen die het hoorden verwonderden zich over hetgeen hun van de herders
19. gezegd werd; doch Maria bewaarde deze woorden alle tezamen, overleggende die
20. in haar hart. En de herders keerden weder, verheerlijkende en prijzende God over alles wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was.
21. En als acht dagen vervuld waren dat men het kindeken besnijden zoude, zoo werd

- zijn naam genaamd JESUS, welke genoomd was van den engel eer hij in het ligchaam ontvangen was. En als de dagen harer reiniging vervuld waren naar de wet van Mozes, bragten zij hem te Jeruzalem, opdat zij hem den Heere vooratelden, (gelijk geschreven is in de wet des Heeren: Alwat mannelijk is dat de moeder opent, zal den Heere heilig genaamd worden), en opdat zij offerande gaven, naar hetgeen in de wet des Heeren gezegd is, een paar tortelduiven oft twee jonge duiven.
- En zie, er was een mensch te Jeruzalem wiens naam was Simeon; en deze mensch was rechtvaardig en godvruchtend, verwachtende de vertroosting Israels, en de Heilige Geest was op hem; en hem was een Goddelijke openbaring gedaan door den Heiligen Geest, dat hij den dood niet zien zoude eer hij den Christus des Heeren zoude zien. En hij kwam door den Geest in den tempel; en als de ouders het kindeken Jezus inbragten, om naar de gewoonte der wet met hem te doen, zoo nam hij hetzelfde in zijne armen, en loofde God, en zeide: Nu laat gij Heer uwen dienstknecht gaan in vrede, naar uw woord; want mijne oogen hebben uwe zaligheid gezien, die gij bereid hebt voor het aangezigt van al de volkeren; een licht tot verlichting der heidenen en tot heerlijkheid van uw volk Israel. En Jozef en zijne moeder verwonderden zich over hetgeen van hem gezegd werd. En Simeon zegende hen en zeide tot Maria zijne moeder: Zie, deze wordt gezet tot een val en opstanding van velen in Israel, en tot een teeken dat wedersproken zal worden, (en ook een zwaard zal door uw eigen ziel gaan), opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden.
- En daar was Anna een profetes, een dochter Fanuels, uit den stam Aser; deze was tot grooten ouderdom gekomen, welken met haren man zeven jaren had geleefd van haren maagdom af; en zij was een weduw van omtrent vierentachtig jaren, dewelke niet week uit den tempel, met vasten en bidden God dienende nacht en dag. En deze te dier ure daarbij komende, heeft insgelijks den Heer beleden, en sprak van hem tot allen die de verlossing in Jeruzalem verwachtten.
- En als zij alles voleindigd hadden wat naar de wet des Heeren te doen was, keerden zij weder naar Galiléa tot hunne stad Nazareth. En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest en vervuld met wijsheid, en de genade Gods was over hem.
- En zijne ouders reisden alle jaren naar Jeruzalem op het feest van pascha. En toen hij twaalf jaren oud geworden was, en zij naar Jeruzalem opgegaan waren, naar de gewoonte van den feestdag, en de dagen aldaar voleindigd hadden, toen zij wederkeerden, bleef het kind Jezus te Jeruzalem, en Jozef en zijne moeder wisten 't niet; maar meenende dat hij in 't gezelschap op den weg was, zingen zij een dagreis, en zochten hem onder de bekenden. En als zij hem niet vonden, keerden zij weder naar Jeruzalem, hem zoekende. En het geschiedde na drie dagen, dat zij hem

vonden in den tempel, zittende in het midden der leeraren, hen hoorende en
 47. hen ondervragende; en allen die hem hoorden ontzetteden zich over zijn verstand
 48. en antwoorden. En zij hem ziende werden verslagen, en zijne moeder zeide tot hem: Kind, waarom hebt gij ons zóó gedaan? Zie, uw vader en ik hebben u met angst
 49. gezocht. En hij zeide tot hen: Wat is 't dat gij mij gezocht hebt? Wist zij niet dat ik moet zijn in de dingen
 50. mijns Vaders? En zij verstonden het woord niet dat
 51. hij tot hen sprak. En hij ging met hen af, en kwam te Nazareth, en was hun onderdanig. En zijne moeder bewaarde al deze dingen in haar hart.
 52. En Jezus nam toe in wijsheid en in grootte en in genade bij God en de menschen.

HOOFDSTUK 3.

1. En in het vijftiende jaar der regering van den keizer Tiberius, als Pontius Pilatus stadhouder was over Judéa, en Herodes een viervorst over Galiléa, en Philippus zijn beoeder een viervorst over Ituréa en over het land Trachonitis, en Lysanias een viervorst over Abiléne,
 2. onder de hooge priesters Annas en Kajafas, geschiedde het woord Gods tot Johannes den zoon van Zacharias
 3. in de woestijn; en hij kwam in al het omliggende land des Jordans, predikende den doop der bekeering tot
 4. vergeving der zonden, gelijk geschreven is in het boek der woorden van Jesaja den profeet, zeggende: De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt
 5. zijne paden recht: alle

dal zal gevuld worden, en alle berg en heuvel zal vernederd worden, en de kromme wegen zullen tot een rechten weg worden, en de oneffene tot effene wegen: en alle vleesch zal de zaligheid Gods zien.
 7. Hij zeide dan tot de scharen die uitkwamen om van hem gedoopt te worden: Gij adderengebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden
 8. toorn? Brengt dan vruchten voort der bekeering waardig; en begint niet te zeggen bij uzelve: Wij hebben Abraham tot een vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze steenen Abraham kinderen
 9. kan verwekken. En de bijligning ook alrede aan den wortel der boomen: alle boom dan die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. En de scharen
 10. vraagden hem, zeggende: Wat zullen wij dan doen?
 11. En hij antwoordende zeide tot hen: Wie twee rokken heeft deele hem mede die er geen heeft, en wie spijze heeft doe desgelijks. En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeiden tot hem: Meester, wat
 12. zullen wij doen? En hij zeide tot hen: Eischt niets meer
 13. dan 't geen u gezet is. En hem vraagden ook de krijgslieden, zeggende: En wij, wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: Doet niemand overlast, en ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldingen.
 15. En als het volk verwachtte, en allen in hunne harten overleiden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus
 16. ware, zoo antwoordde Jo-

- hannes aan allen, zeggende: ik doop u wel met water, maar hij komt die sterker is dan ik, wien ik niet waardig ben den riem van zijne schoenen te ontbinden: déze zal u doopen met den Heiligen Geest en met vuur;
17. wiens wau in zijne hand is, en hij zal zijnen dorschvloer dóórzuiveren, en de tarwe zal hij in zijne schuur tezaamenbrengen, maar het kaf zal hij met onuitblusschelijk vuur verbranden.
18. Hij dan ook nog vele andere dingen vermanende, verkondigde den volke het
19. evangelie. Maar als Herodes de viervorst van hem bestraft werd, om den wille van Herodias de vrouw van Filippus zijnen broeder, en over alle booze stukken die
20. Herodes deed, zoo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft.
21. En het geschiedde toen al het volk gedoopt werd, en Jezus ook gedoopt was en bad, dat de hemel geopend werd, en dat de Heilige Geest op hem nederdaalde in lichamelijke gedaante gelijk een duif, en dat er een stein geschiedde uit den hemel, zeggende: Gij zijt mijn geliefde Zoon, in u heb ik mijn welbehagen.
22. En hij Jezus begon omtrent dertig jaren oud te wezen, zijnde (alzo men meende) de zoon van Jozef, den zoon van Heli, den zoon van Matthat, den zoon van Levi, den zoon van Melchi, den zoon van Jannas, den zoon van Jozef, den zoon van Mattathias, den zoon van Amos, den zoon van Naüm, den zoon van Esli, den zoon van Naggai, den zoon van Maath, den zoon van Mattathias, den zoon van Semel,
- den zoon van Jozef, den zoon van Juda, den zoon van Johannes, den zoon van Rhea, den zoon van Zorobabel, den zoon van Salathiël, den zoon van Neri, den zoon van Melchi, den zoon van Addi, den zoon van Kosam, den zoon van Elmodam, den zoon van Er, den zoon van Joses, den zoon van Eliëzer, den zoon van Jorim, den zoon van Matthat, den zoon van Levi, den zoon van Simoon, den zoon van Juda, den zoon van Jozef, den zoon van Jonan, den zoon van Eljakim, den zoon van Meleus, den zoon van Maïnan, den zoon van Mattatha, den zoon van Nathan, den zoon van David, den zoon van Jesse, den zoon van Obed, den zoon van Boöz, den zoon van Salmon, den zoon van Nabasson, den zoon van Aminadab, den zoon van Aram, den zoon van Eskrom, den zoon van Fares, den zoon van Juda, den zoon van Jakob, den zoon van Isaäk, den zoon van Abraham, den zoon van Thara, den zoon van Nachor, den zoon van Saruch, den zoon van Ragau, den zoon van Falek, den zoon van Heber, den zoon van Sala, den zoon van Kainan, den zoon van Arfaxad, den zoon van Sem, den zoon van Noach, den zoon van Lamech, den zoon van Mathusala, den zoon van Enoch, den zoon van Jared, den zoon van Malaleël, den zoon van Kainan, den zoon van Enos, den zoon van Seth, den zoon van Adam, den zoon van God.

HOOFDSTUK 4.

1. En Jezus vol des Heiligen Geestes keerde weder van den Jordaan, en werd door den Geest geleid in de woestijn, en werd veertig dagen verzocht van den duivel, en

- at gansch niet in die dagen; en als dezelve geëindigd waren, zoo hongerde hem ten
3. laatste. En de duivel zeide tot hem: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg tot dezen steen
4. dat hij brood worde. En Jezus antwoordde hem, zeggende: Er is geschreven, dat de mensch bij brood alleen niet zal leven, maar bij alle woord Gods.
5. En als hem de duivel geleid had op een hoogen berg, toonde hij hem al de koninkrijken der wereld in een
6. oogenblik tijds; en de duivel zeide tot hem: Ik zal u al deze magt en de heerlijkheid dier koninkrijken geven; want zij is mij overgegeven, en ik
7. geef ze wien ik ook wil; indien gij dan mij zult aanbidden, zoo zal alles het uwe
8. zijn. En Jezus antwoordende zeide tot hem: Ga weg van mij, satan; want er is geschreven: Gij zult den Heer uwen God aanbidden, en hem alleen dienen.
9. En hij leidde hem naar Jeruzalem en stelde hem op de tinnen des tempels, en zeide tot hem: Indien gij de Zoon Gods zijt, werp uzelfen
10. van hier nederwaarts; want er is geschreven, dat hij zijne engelen van u bevelen zal, dat zij u be-
11. waren zullen, endat zij u op de handen nemen zullen, opdat gij uwen voet niet te eenigertijd
12. aan een steen stoot. En Jezus antwoordende zeide tot hem: Er is gezegd: Gij zult den Heer uwen God
13. niet verzoeken. En als de duivel alle verzoeking voleindigd had, week hij van hem voor een tijd.
14. En Jezus keerde weder door de kracht des Geestes naar Galilëa; en het gerucht van hem ging uit door het ge-
15. heele omliggende land. En hij leerde in hunne synagogen, en werd van allen geprezen.
16. En hij kwam te Nazareth, waar hij opgevoed was, en ging, naar zijne gewoonte, op den dag des sabbats in de synagoge, en stond op om
17. te lezen. En hem werd gegeven het boek van den profeet Jesaja; en als hij het boek opengedaan had, vond hij de plaats waar geschreven was:
18. De Geest des Heeren is op mij, daarom heeft hij mij gezalfd; hij heeft mij gezonden om den armen het evangelie te verkondigen, om te genezen wie gebroken
19. zijn van hart, om den gevangenen te prediken loslating en den blinden het gezigt, om de verslagenen henen te zenden in vrijheid, om te prediken het aangename jaar des Heeren.
20. En als hij het boek toegedaan en den dienaar wedergegeven had, zat hij neder; en de oogen van allen in de synagoge waren op hem
21. geslagen. En hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uwe ooren vervuld.
22. En zij gaven hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden die uit zijnen mond voortkwamen, en zeiden: Is deze niet de zoon Jozefs?
23. En hij zeide tot hen: Gij zult zonder twijfel tot mij dit spreekwoord zeggen: Medicijnmeester, genees uzelfen; alwat wij gehoord hebben dat in Kapernaüm geschied is, doe dat ook hier in uw
24. vaderland. En hij zeide: Voorwaar ik zeg u, dat geen profeet aangenaam is in zijn
25. vaderland. Maar ik zeg u in

- waarheid, er waren vele weduwen in Israel in de dagen van Elia, toen de hemel drie jaren en zes maanden gesloten was, zoodat er groote hongersnood werd over het geheele land; en tot geen van haar werd Elia gezonden dan naar Sarepta Sidonis, tot een vrouw die weduwe was.
27. En er waren vele meelaatschen in Israel ten tijde van den profeet Elisa; en geen van hen werd gereinigd dan Naäman de Syriër. En zij werden allen in de synagoge met toorn vervuld, als zij dit hoorden; en opstaande wierpen zij hem uit buiten de stad, en leidden hem op den top des bergs op den welke hunne stad gebouwd was, om hem van de steilte aftewerpen; maar hij door het midden van hen doorgeslaan zijnde ging weg.
31. En hij kwam af naar Kapernaüm, een stad van Galiléa, en leerde hen op de sabbatdagen. En zij stonden verslagen over zijne leer, want zijn woord was met magt. En in de synagoge was een mensch hebbende een geest eens onreinen duivels, en hij riep uit met groote stem, zeggende: Last af, wat hebben wij met u te doen, gij Jezus Nazarener? Zijt gij gekomen om ons te verderven? Ik ken u wie gij zijt, namelijk de Heilige Gods. En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg still en ga van hem uit. En de duivel hem in 't midden geworpen hebbende, voer van hem uit, zonder hem iets te beschadigen. En er kwam een verbaasdheid over allen, en zij spraken tezamen tot elkander, zeggende: Wat woord is dit, dat hij met magt en kracht den onreinen geesten gebiedt en zij varen uit! En het gerucht van hem ging uit in alle plaatsen des omliggenden lands.
38. En Jezus opgegaan zijnde uit de synagoge, ging in het huis van Simon; en Simons vrouwamoeder was met een groote koorts bevangen, en zij baden hem voor haar.
39. En staande boven haar, bestrafte hij de koorts, en de koorts verliet haar; en zij van stonde aan opstaande diende hen.
40. En als de zon onderging, bragten allen die kranken baden, met verscheiden ziekten bevangen, die tot hem, en hij leide een iegelijk van hen de handen op, en genas dezelve. En ervoeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt de Christus, de Zoon Gods. En hen bestraffende, liet hij die niet spreken, omdat zij wisten dat hij de Christus was.
42. En als het dag werd, ging hij uit en trok naar een woeste plaats, en de scharen zochten hem, en kwamen tot bij hem, en hielden hem op, dat hij van hen niet zoude weggaan. Maar hij zeide tot hen: Ik moet ook aan andere steden het evangelie van het koninkrijk Gods verkondigen, want daartoe ben ik uitgezonden.
44. En hij predikte in de synagogen van Galiléa.

HOOFDSTUK 5.

1. En het geschiedde als de schare op hem aandrongtom het woord Gods te hooren, dat hij stond bij het meer Gennésareth; en hij zag twee schepen aan den oever van 't meer liggende, en de visschers waren daaruit gegaan en spoelden de netten.
3. En hij ging in een van die schepen hetwelk van Simon was, en bad hem dat hij een weinig van 't land afstak:

- en nederzittende leerde hij
 4. de scharen uit het schip. En als hij affiet van spreken, zeide hij tot Simon: Steek af naar de diepte, en werpt uwe netten uit om te vangen.
 5. En Simon antwoordde en zeide tot hem: Meester, wij hebben den geheelen nacht over gearbeid en niets gevangen; doch op uw woord zal
 6. ik het net uitwerpen. En als zij dat gedaan hadden, besloten zij een groote menigte visschen, en hun net
 7. scheurde. En zij wenkten hunne medegenooten die in het andere schip waren, dat zij hen zouden komen helpen; en zij kwamen, en vulden beide de schepen, zoodat zij bijna zonken. En
 8. Simon Petrus dat ziende, viel neder aan de knieën van Jezus, zeggende: Heer, ga uit van mij, want ik ben
 9. een zondig mensch. Want verhaasdheid had hem bevangen en allen die met hem waren, over de vangst der
 10. visschen die zij gevangen hadden; en desgelijks ook Jacobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, die Simons medegenooten waren.
 En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet; van nu aan zult
 11. gij menschen vangen. En als zij de schepen aan land gestuurd hadden, verlieten zij alles en volgden hem.
 12. En het geschiedde als hij in een dier steden was, zie, er was een man vol melaatschheid; en Jezus ziende viel hij op het aangezicht, en bad hem, zeggende: Heer, zoo gij wilt, zij kunt mij
 13. reinigen. En hij de hand uitstreckende raakte hem aan, en zeide: Ik wil, word gereinigd. En terstond ging de melaatschheid van hem.
 14. En hij gebod hem dat hij het niemand zeggen zoude; maar ga henen, *zeide hij,*
 vertoon uzelf den priester, en offer voor uwe reiniging gelijk Mozes geboden heeft.
 15. Hun tot een getuigenis. Maar het gerucht van hem ging temeer voort, en vele scharen kwamen tezamen om hen te hooren, en door hem genezen te worden van hunne
 16. krankheden; maar hij vertrok in de woestijnen, en bad *aldaar.*
 17. En 't geschiedde op een dier dagen dat hij leerde, en er zaten farizeërs en leeraars der wet, die van alle vlekken van Galilëa en Judëa en Jeruzalem gekomen waren; en de kracht des Heeren was
 18. *daar* om hen te genezen. En zie, *eenige* mannen bragten op een bed een mensch die geraakt was, en zochten hem in te brengen en vóór hem te
 19. leggen. En niet vindende waardoor zij hem inbrengen mogten, wegens de schare, zoo klommen zij op het dak, en lieten hem door de tiggchelen neder met het beddeken, in het midden, vóór
 20. Jezus. En hij ziende hun geloof, zeide tot hem: Mensch, uwe zonden zijn u verge-
 21. ven. En de schriftgeleerden en de farizeërs begonnen te overdenken, zeggende: Wie is deze, die *godslastering* spreekt? Wie kan de zonden vergeven dan God alleen?
 22. Maar Jezus hunne overdenkingen bekennde, antwoordde en zeide tot hen: Wat overdenkt gij in uwe
 23. harten? Wat is ligter, te zeggen: Uwe zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta
 24. op en wandel? Doch opdat gij moogt weten dat de Zoon des menschen magt heeft op de aarde de zonden te vergeven (zeide hij tot den geraakte): Ik zeg u, sta op en neem uw beddeken op, en
 25. ga henen naar uw huis. En hij terstond vóór hen op-

- staande, en opgenomen hebbende 't geen waar hij op gelegen had, ging henen naar zijn huis, God verheerlijkende.
26. En ontzetting heeft Aem allen bevangen, en zij verheerlijkten God, en werden vervuld met vrees, zeggende: Wij hebben heden ongeloofelijke dingen gezien.
27. En naderen ging hij uit, en zag een tollenaar, met name Levi, zitten in het tolhuis, en zeide tot hem: Volg mij. En hij alles verlatende stond op en volgde hem.
28. En Levi rigtte hem een grooten maaltijd aan in zijn huis; en er was een groote schare van tollenaars en van anderen die met hen aanzaten.
29. En hunne schriftgeleerden en de farizeers inurmureerden tegen zijne discipelen, zeggende: Waarom eet en drinkt gij met tollenaars en zondaren?
30. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Wie gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van noode, maar wie ziek zijn. Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekeering.
31. En zij zeiden tot hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes dikwijls en doen gebeden, desgelijks ook de discipelen der farizeers, maar de uwe eten en drinken?
32. Doch hij zeide tot hen: Kunt gij de bruidskinderen terwijl de bruidegom bij hen is doen vasten?
33. Maar de dagen zullen komen wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn: dan zullen zij vasten in die dagen.
34. En hij zeide ook tot hen een gelijkenis: Niemand zet een lap van een nieuw kleed op een oud kleed; anders scheurt ook dat nieuwe het oude, en de lap van het nieuwe komt niet met het oude niet overeen.
35. En niemand doet nieuwen wijn in oude lederen zakken; anders zal de nieuwe wijn de lederen zakken doen bersten, en de wijn zal uitgestort worden, en de lederen zakken zullen verderven; maar nieuwen wijn moet men in nieuwe lederen zakken doen, en zij worden beide tezamen behouden.
36. En niemand die ouden drinkt, begeert terstond nieuwen; want hij zegt: De oude is beter.

HOOFDSTUK 6.

1. En het geschiedde op den tweeden eersten sabbat, dat hij door het gezaaide ging; en zijne discipelen plukten aren, en aten ze, die wrijvende met de handen. En sommigen der farizeers zeiden tot hen: Waarom doet zij wat niet geoorloofd is te doen op de sabbaten? En Jezus hun antwoordende zeide: Hebt gij ook dat niet gelezen, 't welk David deed wanneer hem hongerde en dengenen die met hem waren? hoe hij ingegaan is in het huis Gods, en de toonbrooden genomen en gegeten heeft, en ook gegeven dengenen die met hem waren, welke het niet geoorloofd is te eten dan alleen den priesteren? En hij zeide tot hen: De Zoon des menschen is een Heer ook van den sabbat.
2. En het geschiedde ook op een anderen sabbat, dat hij in de synagoge ging, en leerde. En daar was een mensch, en zijne rechterhand was dor; en de schriftgeleerden en de farizeers namen hem waar, of hij op den sabbat genezen zoude, opdat zij eenige beschuldiging tegen hem mogten vinden.
3. Doch hij kende hunne gedachten, en zeide tot den mensch die de dorre hand

- had: Rijs op en sta in 't midden. En hij opgestaan zijnde
9. stond *overeind*. Zoo zeide dan Jezus tot hen: Ik zal u vragen, wat is geoorloofd op de sabbaten, goedtedoen of kwaadtedoen? een mensch te behouden of te verderen?
10. En hen allen rondom aangezien hebbende, zeide hij tot den mensch: Streck uwe hand uit; en hij deed alzo, en zijne hand werd hersteld
11. gezond gelijk de andere. En zij werden vervuld met uit-zinnigheid, en spraken tezamen met elkander, wat zij Jezus doen zouden.
12. En het geschiedde in die dagen dat hij uitging naar den berg om te bidden, en hij bleef den nacht over in
13. het gebed tot God. En als het dag was geworden, riep hij zijne discipelen tot zich, en verkoos er twaalf uit hen, die hij ook apostelen noemde:
14. de: *namelijk* Simon, welken hij ook Petrus noemde, en Andréas zijnen broeder, Jacobus en Johannes, Filippus
15. en Bartholomeüs; Mattheüs en Thomas, Jacobus den zoon van Alfeüs, en Simon
16. genaamd Zelotes; Judas Jacobi, en Judas Iskariot, die ook de verrader geworden is.
17. En met hen afgekomen zijnde, stond hij op een vlakke plaats, en met hen de schare zijner discipelen, en een groote menigte des volks van geheel Judéa en Jeruzalem, en van den zee-kant van Tyrus en Sidon,
18. die gekomen waren om hem te hooren en om van hunne ziekten genezen te worden, en die van onreine geesten gekweld waren; en zij werden genezen. En al de schare zocht hem aanteraken; want er ging kracht van hem uit, en hij genas ze allen.
19. En hij zijne oogen opslaande over zijne discipelen, zeide: Zalig zijt gij armen, want uwer is het koningrijk Gods. Zalig zijt gij die nu hongert, want gij zult verzadigd worden. Zalig zijt gij die nu weent, want gij zult lagchen. Zalig zijt gij wanneer u de menschen haten, en wanneer zij u afscheiden en smaden, en uwen naam als kwaad verwerpen, om des Zoons des menschen wil. Verblijdt u te dien dage en zijt vrolijk; want zie, uw loon is groot in den hemel; want hunne vaderen deden desgelijks den profeten.
20. Maar wee u gij rijken, want gij hebt uwen troost weeg. Wee u die verzadigd zijt, want gij zult hongeren. Wee u die nu lacht, want zij zult treuren en weenen.
21. Wee u wanneer al de menschen wél van u spreken, want hunne vaderen deden desgelijks den valschen profeten.
22. Maar ik zeg ulieden die *dit* hoort, hebt uwe vijanden lief, doet wél dengenen die u haten, zegent degenen die u vervloeken, en bidt voor degenen die u geweld doen.
23. Dengene die u op de wang slaat, bied ook de andere; en dengeen die u den mantel neemt, verhinder ook den rok niet *te nemen*; maar geef een iegelijk die van u begeert, en van dengeen die het uwe neemt eisch niet weder. En gelijk gij wilt dat u de menschen doen zullen, doet gij hun ook desgelijks.
24. En indien gij liefhebt wie u liefhebben, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars hebben lief degenen die hen liefhebben. En indien gij goeddoet dengenen die u goeddoen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen hetzelfde. En indien

- gij leent dengenen van welke
gij hoort weder te ontvan-
gen, wat dank hebt gij?
Want ook de zondaars leen-
en den zondaren, opdat zij
evengelijk weder mogen ont-
35. vangen. Maar hebt uwe vij-
anden lief, en doet goed, en
leent zonder iets weder te
hopen; en uw loon zal groot
zijn, en gij zult kinderen des
36. Allerhoogsten zijn; want hij
is goedertieren over de on-
dankbaren en boozen. Weest
dan barmhartig, gelijk ook
37. uw Vader barmhartig is. En
oordeelt niet, en gij zult
niet geoordeeld worden; ver-
doemt niet, en gij zult niet
verdoemd worden; laat los,
en gij zult losgelaten wor-
38. den; geeft, en u zal gegeven
worden: een goede, neêrge-
drukte en geschudde en over-
loopende maat zal men in
uwen schoot geven; want
met dezelfde maat waarmede
gij lieden meet, zal ulieden
wedergemeten worden.
39. En hij zeide tot hen een
gelijkenis: Kan ook wel een
blinde eenen blinde op den
weg leiden? Zullen zij niet
beiden in de gracht vallen?
40. De discipel is niet boven
zijn meester; maar een
iegeijk volmaakt *discipel* zal
zijn gelijk zijn meester.
41. En wat ziet gij den splin-
ter die in uws broeders oog
is, en den balk die in uw
eigen oog is merkt gij niet?
42. Of hoe kunt gij tot uwen
broeder zeggen: Broeder,
laat toe dat ik den splinter
die in uw oog is uitdoe, daar
gij zelf den balk die in uw
oog is niet ziet? Gij geveins-
de, doe eerst den balk uit
uw oog, en dan zult gij be-
zien om den splinter uitte-
doen die in uws broeders
oog is.
43. Want het is geen goede
boom, die kwade vrucht
voortbrengt, en geen kwade
- boom, die goede vrucht
44. voortbrengt. Want elke
boom wordt uit zijn eigen
vrucht gekend; want men
leest geen vijgen van door-
nen, en men snijdt geen
45. druif van brauen. De goede
mensch brengt het goede
voort uit den goeden schat
zijns harten, en de kwade-
mensch brengt het kwade
voort uit den kwaden schat
zijns harten; want uit den
overvloed des harten spreekt
zijn mond.
46. En wat noemt gij mij Hee-
re, Heere, en doet niet bet-
47. teen ik zeg? Een iegelijk
die tot mij komt en mijne
woorden hoort en dezelve
doet, ik zal u toonen wien
48. hij gelijk is. Hij is gelijk
een mensch die een huis
bouwde, en groef, en uit-
diepte, en leide het funda-
ment op een steenrots: als
nu de hooge vloed kwam,
zoo sloeg de waterstroom te-
gen dat huis aan, en kon
het niet bewegen; want het
was op de steenrots gegrond.
49. Maar wie ze gehoord en niet
gedaan zal hebben, is gelijk
een mensch die een huis
bouwde op de aarde zonder
fundament: tegen hetwelk
de waterstroom aansloeg, en
het viel terstond, en de val
van dat huis was groot.

HOOFDSTUK 7.

1. Nadat hij nu al zijne woor-
den voleindigd had ten aan-
hoore des volks, ging hij
2. in te Kapernaüm. En een
dienstknecht van een zeker
hoofdman over honderd, die
hem zeer waard was, krank
zijnde lag op zijn sterven.
3. En van Jezus gehoord heb-
bende, zond hij tot hem de
ouderlingen der Joden, hem
biddende dat hij wilde ko-
men en zijnen dienstknecht
4. gezondmaken. Deze nu tot
Jezus gekomen zijnde, ba-

- den hem ernstig, zeggende: Hij is waardig dat gij hem
5. dat doet; want hij heeft ons volk lief, en heeft zelf ons
 6. de synagoge gebouwd. En Jezus ging met hen. En als hij nu niet ver van het huis was, zond de hoofdman over honderd tot hem *eenige* vrienden, en zeide tot hem: Heer, neem de moeite niet; want ik ben niet waardig dat gij onder mijn dak zoudt inkomen: daarom heb ik ook
 7. mijzelf niet waardig geacht om tot u te komen; maar zeg *het* met een woord, en mijn knecht zal genezen
 8. worden. Want ik ben ook een mensch onder de magt van anderen gesteld, hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: Ga, en hij gaat; en tot den anderen: Kom, en hij komt; en tot mijnen dienstknecht:
 9. Doe dat, en hij doet *het*. En Jezus dit hoorende, verwonderde zich over hem, en zich omkeerende zeide tot de schare die hem volgde: Ik zeg ulieden, ik heb zoogroot een geloof zelfs in Israel niet
 10. gevonden. En die gezonden waren, wedergekeerd zijnde in het huis, vonden den kranken dienstknecht gezond.
 11. En het geschiedde op den volgende *dag*, dat hij ging naar een stad genaamd Nain, en met hem gingen velen van zijne discipelen en een groote
 12. schare. En als hij de poort der stad genaakte, ziedaar, een doode werd uitgedragen, die een eeuiggeboren zoon zijner moeder was, en zij was weduw, en een groote schare van de stad was met
 13. haar. En de Heer haar ziende, werd innerlijk met ontferming over haar bewogen, en zeide tot haar: Ween niet.
 14. En hij ging toe en raakte de baar aan, (de dragers nu stonden stil), en hij zeide: Jongeling, ik zeg u, sta op.
 15. En de doode zat overeind en begon te spreken; en hij gaf
 16. hem aan zijne moeder. En vrees beving ze allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot profeet is onder ons opgestaan, en: God
 17. heeft zijn volk bezocht. En dit gerucht van hem ging uit in geheel Judéa en in al het omliggende land.
 18. En de discipelen van Johannes boodschapten hem
 19. van al deze dingen. En Johannes zekere twee van zijne discipelen tot zich geroepen hebbende, zond ze tot Jezus, zeggende: Zijt gij degeen die komen zoude, of
 20. verwachten wij een ander? En als de mannen tot hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de Dooper heeft ons tot u afgezonden, zeggende: Zijt gij die komen zoude, of
 21. verwachten wij een ander? En in die ure genas hij er velen van ziekten en kwalen en booze geesten, en velen blinden gaf hij het
 22. gezigt. En Jezus antwoordende zeide tot hen: Gaat henen en boodschapt Johannes weder de dingen die gij gezien en
 23. gehoord hebt, *namelijk* dat de blinden ziende worden, de kreupelen wandelen, de melastschen gereinigd worden, de dooven hooren, de dooden opgewekt worden, den armen het evangelie verkondigd wordt; en zalig is hij die aan mij niet zal
 24. gergerd worden. Als nu de boden van Johannes weggegaan waren, begon hij van Johannes tot de scharen te zeggen: Wát zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? Een riet dat van den wind ginda en weder bewogen wordt?
 25. Maar wát zijt gij uitgegaan te zien? Een mensch met

- zachte kleederen bekleed? Zie, die in heerlijke kleeding en wellust zijn, die zijn in
26. de koninklijke hoven. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een profeet? Ja ik zeg u, ook veel meer dan
27. een profeet. Deze is 't van welken geschreven is: Zie, ik zend mijnen engel voor u aangezigt, die u wen weg voor u henen
28. bereiden zal. Want ik zeg ulieden, onder die van vrouwen geboren zijn is niemand meerder profeet dan Johannes de Dooper; maar de minste in het koningrijk
29. Gods is meerder dan hij. En al het volk hem hoorende, en de tollenaars die met den doop van Johannes gedoopt waren, rechtvaardigden God;
30. maar de farizeërs en de wetgeleerden hebben den raad Gods tegen zichzelf verworpen, van hem niet gedoopt zijnde.
31. En de Heer zeide: Bij wien zal ik dan de menschen van dit geslacht vergelijken, en
32. wien zijn zij gelijk? Zij zijn gelijk de kinderen die op de markt zitten en elkander toeroepen, en zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedaunst, wij hebben u klaagliederen gezongen en gij hebt niet ge-
33. weend. Want Johannes de Dooper is gekomen noch brood etende noch wijn drinkende, en gij zegt: Hij heeft
34. den duivel. De Zoon des menschen is gekomen etende en drinkende, en gij zegt: Ziedaar een mensch die een vraat en wijzuiper is, een vriend van tollenaars en
35. zondaren. Doch de wijsheid is geregvaardigd geworden van al hare kinderen.
36. En een der farizeërs had hem dat hij met hem ate; en ingegaan zijnde in des farizeërs huis zat hij aan. En
37. zie, een vrouw in de stad welke een zondares was, verstrande dat hij in des farizeërs huis aanzat, bragt een albasten flesch met zalf; en staande achter aan zijne voeten weenede, begon zij zijne voeten uittemaken met tranen, en zij droogde ze af met het haar van haar hoofd, en kuste zijne voeten, en zalfde
38. ze met de zalf. En de farizeër die hem genood had zulks ziende, sprak bij zichzelf, zeggende: Deze indien hij een profeet ware, zoude wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is die hem aanraakt, want zij is
39. een zondares. En Jezus antwoordende zeide tot hem: Simon, ik heb u wat te zeggen. En hijsprak: Meester,
40. zeg het. Jezus zeide: Een zeker schuldenaar had twee schuldenaars; de één was schuldig vijfhonderd penningen, en de ander vijftig; en als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van deze zal hem meer lief-
41. hebben? En Simon antwoordende zeide: Ik acht dat hij 't is wien hij het meeste kwijtscholden heeft. En hij zeide tot hem: Gij hebt recht
42. geoordeeld. En hij zich ontkeerende naar de vrouw, zeide tot Simon: Ziet zij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen: water hebt gij niet tot mijne voeten gegeven; maar deze heeft mijne voeten met tranen natgemaakt en met het haar van haar hoofd afgedroogd. Gij hebt mij geen kus gegeven; maar deze, vandat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten mijne voeten te kussen.
43. Met alle hebt gij mijn hoofd niet gezalfd; maar deze heeft mijne voeten met zalf gezalfd. Daarom zeg ik u, hare zonden zijn haar verge-

ven die vele waren, want zij heeft veel liefgehad; maar wien weinig vergeven wordt, 48. die heeft weinig lief. En hij zeide tot haar: Uw zonden 49. zijn u vergeven. En die medeaanzaten begonnen te zeggen bij zichzelf: Wie is deze die ook de zonden ver- 50. geeft? Maar hij zeide tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden, ga henen in vrede.

HOOFDSTUK 8.

1. En het geschiedde daarna dat hij reisde van de ééne stad en vlek tot de andere, predikende en verkondigende het evangelie van het koningrijk Gods; en de twaalf 2. waren met hem, en sommige vrouwen die van booze greeken en krankheden genezen waren, *namelijk* Maria genaamd Magdalena, van welke zeven duivelen uitgegaan waren, en Johanna de huisvrouw van Chuzas den rentmeester van Herodes, en Susanna, en vele andere, die hem dienden van hare goederen.

3. Als nu een groote schare bijéénvergaderde, en zij van alle steden tot hem kwamen, 5. zo zeide hij door gelijkenis: Een zaaijer ging uit om zijn zaad te zaaijen; en als hij zaaide viel het ééne bij den weg, en werd vertreden, en de vogelen des hemels 6. aten dat op; en het andere viel op een steenrots, en opgewassen zijnde is het verdord, omdat het geen vochtigheid had; en het andere viel in 't midden van de doornen, en de doornen medeopwassende verstikten 8. hetzelfde; en het andere viel op de goede narde, en opgewassen zijnde bragt het honderdvoudige vrucht voort. Dit zeggende riep hij: Wie ooren heeft om te hooren, die hoore.

9. En zijne discipelen vraagden hem, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen? 10. En hij zeide: U is 't gegeven de verborgenheden van het koningrijk Gods te verstaan; maar tot de anderen *spreek ik* in gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien, en hoorende niet verstaan. Dit is nu de gelijkenis: Het zaad 12. is het woord Gods. En die bij den weg *bezaaid worden* zijn deze die hooren; daarna komt de duivel en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden gelooven 13. en zalig worden. En die op de steenrots *bezaaid worden* zijn deze, die wanneer zij 't gehoord hebben, het woord met vreugd ontvangen; en deze hebben geen wortel, die maar voor een tijd gelooven, en in den tijd der verzoeking 14. wijken zij af. En dat in de doornen valt, deze zijn die gehoord hebben, en henen gaande verstikt worden door de zorgvuldigheden en rijkdom en wellusten des levens, en voldragen geen 15. vrucht. En dat in de goede aarde valt zijn deze, die het woord gehoord hebbende, 't zelve in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volstandigheid vruchten voortbrengen.

16. En niemand die een kaars ontsteekt, bedekt dezelve met een vat of zet ze onder een bed, maar zet ze op een kandelaar, opdat degenen die inkomen het licht zien 17. mogen. Want er is niets verborgen dat niet openbaar zal worden, noch heimelijk dat niet bekend zal worden en in 't openbaar komen.

18. Ziet dan hoe gij hoort; want zoowje heeft, dien zal gegeven worden; en zoowie niet heeft, ook 't geen hij meent te hebben zal van hem genomen worden.

19. En zijne moeder en zijne broeders kwamen tot hem, en konden bij hem niet komen vanwege de schare. En hem werd gebodschaft van eenigen die zeiden: Uwe moeder en uwe broeders staan daarbuiten, begeerende u te zien. Maar hij antwoordde en zeide tot hen: Mijne moeder en mijne broeders zijn deze, die Gods woord hooren en hetzelfde doen.
22. En het geschiedde op een van die dagen dat hij in een schip ging, en zijne discipelen met hem; en hij zeide tot hen: Laat ons overvaren aan de andere zijde des meers.
23. En zij staken af. En als zij voeren, viel hij in slaap; en er kwam een storm van wind op het meer, en zij werden vol water en waren in nood.
24. En zij gingen tot hem en wekten hem op, zeggende: Meester, Meester, wij vergaan. En hij opgestaan zijnde bestrafte den wind en de watergolven, en zij hielden op, en er werd stilte.
25. En hij zeide tot hen: Waar is uw geloof? Maar zij bevreesd zijnde verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch deze, dat hij ook de winden en het water gebiedt en zij zijn hem gehoorzaam!
26. En zij voeren voort naar het land der Gadarenen, hetwelk is tegenover Galilea.
27. En als hij aan het land uitgegaan was, ontmoette hem een zeker man uit de stad, die sedert langen tijd met duivelen was bezeten geweest; en hij was met geen kleederen gekleed, en bleef in geen huis, maar in de graven. En hij Jezus ziende, en zeer roepende, viel voor hem neder, en zeide met een groote stem: Wat heb ik met u te doen, Jezus, gij Zoon Gods des Allerhoogsten? Ik bid u dat gij mij niet pijnigt.
29. Want hij had den onreinen geest geboden dat hij van den mensch zoude uitvaren; want hij had hem menigen tijd bevangen gehad, en hij werd met ketenen en met boeijen gebonden om bewaard te zijn, en hij verbrak de banden, en werd van den duivel gedreven in de woestijnen. En Jezus vrugde hem, zeggende: Welke is uw naam? En hij zeide: Legio; want vele duivelen waren in hem gevangen. En zij baden hem, dat hij hun niet gebieden zoude in den afgrond henentevaren. En aldaar was een kudde van vele zwijnen weidende op den berg; en zij baden hem, dat hij hun wilde toelaten in dezelve te varen; en hij liet het hun toe. En de duivelen uitvarende van den mensch, voeren in de zwijnen; en de kudde stortte van de stelte af in het meer, en versmoorde. En die ze weidden, ziende 't geen geschied was, zijn gevlugt, en henengaande boodschapten 't in de stad en op het land.
35. En zij gingen uit om te zien 't geen geschied was, en kwamen tot Jezus, en vonden den mensch van welken de duivelen uitgevaren waren, zittende aan de voeten van Jezus, gekleed en wél bij zijn verstand; en zij werden bevreesd. En ook die het gezien hadden verhaalden hun hoe de bezetene was verlost geworden. En de geheele menigte van het omliggende land der Gadarenen bad hem dat hij van hen wegging, want zij waren met groote vrees bevangen, en hij in het schip gegaan zijnde keerde weder. En de man van welken de duivelen uitgevaren waren, bad hem dat hij mogt bij hem zijn. Maar Jezus liet hem van zich

39. gaan, zeggende: Keer weder naar uw huis, en vertel wat groote dingen u God gedaan heeft. En hij ging henen, door de geheele stad verkondigende wat groote dingen Jezus hem gedaan had.
40. En het geschiedde als Jezus wederkeerde, dat hem de schare ontving; want zij waren allen hem verwachtende.
41. En zie, er kwam een man wiens naam was Jairus, en hij was een overste der synagoge; en hij viel aan de voeten van Jezus, en bad hem dat hij in zijn huis wilde komen; want hij had een éénige dochter van omtrent twaalf jaren, en deze lag op haar sterven.
- En als hij henenging zoo verdrongen hem de scharen.
43. En een vrouw die twaalf jaren lang den vloed des bloeds gehad had, welke al haren leefstogt aan medicijnmeesters ten koste gelegd had, en van niemand had kunnen genezen worden, van achteren tot hem komende, raakte den zoom zijns kleeds aan; en terstond stelpte de vloed haars bloeds. En Jezus zeide: Wie is 't die mij heeft aangeraakt? En als zij 't allen ontkenden, zeide Petrus en die met hem waren: Meester, de scharen drukken en verdringen u, en zegt gij: Wie is 't die mij aangeraakt heeft? En Jezus zeide: Iemand heeft mij aangeraakt; want ik heb bekend dat kracht van mij uitgegaan is.
47. De vrouw nu ziende dat zij niet verborgen was, kwam bevende, en voor hem nedervallende verklaarde hem voor al het volk, om wat oorzaak zij hem aangeraakt had, en hoe zij terstond genezen was.
48. En hij zeide tot haar: Dochter, wees welgemoed, uw geloof heeft u behouden; ga henen in vrede.
49. Als hij nog sprak, kwam er een van *het huis van den overste der synagoge*, zeggende tot hem: Uwe dochter is gestorven; wees den Meester niet moeilijk. Maar Jezus dat hoorende antwoordde hem, zeggende: Vrees niet; geloof alleenlijk, en zij zal behouden worden. En als hij in het huis kwam, liet hij niemand inkomen dan Petrus en Jacobus en Johannes, en den vader en de moeder des kinds. En zij schreiden allen en maakten misbaar over haar. En hij zeide: Schreift niet: zij is niet gestorven, maar zij slaapt. En zij belachten hem, wetende dat zij gestorven was. Maar als hij ze allen uitgedreven had, greep hij hare hand en riep, zeggende: Kind, sta op. En haar geest keerde weder, en zij is terstond opgestaan; en hij gebod dat men haar te eten geven zouden.
56. En hare ouders ontzetten zich; en hij beval hun dat zij niemand zouden zeggen hetgeen geschied was.

HOOFDSTUK 9.

1. En zijne twaalf discipelen tezamen geroepen hebbende, gaf hij hun kracht en magt over al de duivelen, en om ziekten te genezen, en zond ze henen om te prediken het koningrijk Gods, en de kranken gezondtemaken. En hij zeide tot hen: Neemt niets mede tot den weg, noch stafven, noch malle, noch brood, noch geld; noch iemand van u zal twee rokken hebben.
4. En in wat huis gij ook zult ingaan, blijft aldaar, en gaat vandaar uit. En zoowie u niet zullen ontvangen, uitgaande van die stad schudt ook het stof af van uwe voeten, tot
6. een getuigenis tegen hen. En zij uitgaande doorgingen al de vlekken, verkondigende

- het evangelie en genezende *de zieken* overal.
7. En Herodes de viervorst hoorde al de dingen die van hem geschieden, en was twijfelmoedig, omdat van sommigen gezegd werd, dat Johannes van de dooden was opgestaan; en van sommigen, dat Elia verechenen was; en van anderen, dat een profet van de ouden was opgestaan. En Herodes zeide: Johannes heb ik onthoofd: wie is nu dese, van welken ik zulke dingen hoor? En hij zocht hem te zien.
10. En de apostelen wedergekeerd zijnde, verhaalden hem alwat zij gedaan hadden. En hij nam ze mede, en vertrok alleen in een woeste plaats der stad genaamd Bethesda. En de scharen *dat* verstaande, volgden hem; en hij ontving ze, en sprak tot hen van het koningrijk Gods; en wie genezing van noode hadden maakte hij gezond.
12. En de dag begon te dalen; en de twaalf tot hem komende, zeiden tot hem: Laat de schare van u, opdat zij hennegsande in de omliggende vlekken en dorpen berberg nemen mogen, en spijs vinden; want wij zijn hier in een woeste plaats. Maar hij zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden: Wij hebben niet meer dan vijf brooden en twee visschen; tenzij dan dat wij hennegaan en spijs koopen voor al dit volk. Want er waren omtrent vijftuizend mannen. Doch hij zeide tot zijne discipelen: Doet hen nederzitten bij afdeelingen, elk van vijftig. En zij deden alzo, en deden ze allen nederzitten. En hij de vijf brooden en de twee visschen genomen hebbende, zag op naar den hemel en zegende die, en brak ze, en gaf ze den discipelen om ze der schare voortelleggen. En zij aten en werden allen verzadigd; en er werd opgenomen 't geen hun van de brokken overgeschoten was, twaalf korven.
18. En het geschiedde als hij alleen was biddende, dat de discipelen met hem waren, en hij vraagde hen, zeggende: Wie zeggen de scharen dat ik ben? En zij antwoordende zeiden: Johannes de Dooper; en anderen, Elia; en anderen, dat eenig profet van de ouden opgestaan is. En hij zeide tot hen: Maar gijlieden, wie zegt gij dat ik ben? En Petrus antwoordende zeide: De Christus Gods. En hij gebod hun scherpelijk en beval dat zij dit niemand zeggen zouden, zeggende: De Zoon des menschen moet veel lijden, en verworpen worden van de ouderlingen en overpriesters en schriftgeleerden, en gedood en ten derden dage opgewekt worden.
23. En hij zeide tot allen: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis dagelijks op en volge mij.
24. Want zowie zijn leven behouden wil, die zal het verliezen; maar zowie zijn leven verliezen zal om mijuentwil, die zal het behouden.
25. Want wat baat het een mensch die de geheele wereld zoude winnen, en zichzelf verliezen of schade aan zichzelf lijden? Want zowie zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben, diens zal de Zoon des menschen zich schamen, wanneer hij komen zal in zijne heerlijkheid en in de heerlijkheid des Vaders en der heilige engelen. En ik zeg u waarlijk, er zijn sommi-

- gen dergenen die hier staan, die den dood niet zullen smaken, totdat zij het koningrijk Gods zullen gezien hebben.
28. En het geschiedde omtrent acht dagen na deze woorden, dat hij medenam Petrus en Johannes en Jacobus, en klom op den berg om te bidden. En als hij bad, werd de gedaante zijns aangezichts veranderd, en zijne kleeding wit en zeer blinkende. En zie, twee mannen spraken met hem, welke waren Mozes en Elia; dewelke gezien zijnde in heerlijkheid, zeiden zijnen uitgang dien hij zoude volbrengen te Jeruzalem. Petrus nu en die met hem *waren*, waren met slaap bezwaard; en ontwaakt zijnde zagen zij zijne heerlijkheid en de twee mannen die bij hem stonden. En het geschiedde als zij van hem afscheiden, zoo zeide Petrus tot Jezus: Meester, het is goed dat wij hier zijn; en laat ons drie tabernakelen maken, voor u een, en voor Mozes een, en voor Elia een, niet wetende wat hij zeide.
34. Als hij nu dit zeide, kwam een wolk en overschaduwde hen; en zij werden bevreesd, als die in de wolk ingingen.
35. En er geschiedde een stem uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon: hoort hem. En als de stem geschiedde, zoo werd Jezus alleen gevonden. En zij zweven stil, en verhaalden in die dagen niemand iets van 't geen zij gezien hadden.
37. En het geschiedde des daags daarann, als zij van den berg afkwamen, dat hem een groote schare in 't gemoet kwam. En zie, een man van de schare riep uit, zeggende: Meester, ik bid u, zie toch mijnen zoon aan, want hij is mij een eenigge-
39. borene; en zie, een geest neemt hem, en van stonde aan roept hij, en bij scheurt hem dat hij schuimt, en wijkt nasauwelijks van hem, en verplettert hem; en ik heb uwe discipelen gebeden dat zij hem zonden uitwerpen, en zij konden niet. En Jezus antwoordende zeide: Ongeloovig en verkeerd gezlacht, hoelang zal ik nog bij ulieden zijn en ulieden verdragen? Breng uwen zoon hier. En nog als hij *naar hem* toekwam, scheurde hem de duivel en verscheurde hem; maar Jezus bestrafte den onreinen geest, en maakte het kind gezond, en gaf hem zijnen vader weder. En zij werden allen verslagen over de grootdadigheid Gods. En als zij allen zich verwonderden over al de dingen die Jezus gedaan had, zeide hij tot zijne discipelen: Legt gij deze woorden in uwe ooren: Want de Zoon des menschen zal overgeleverd worden in der menschen handen. Maar zij verstonden dit woord niet, en het was voor hen verborgen, alzoo dat zij het niet begrepen; en zij vreesden van dat woord hem te vragen.
46. En er rees een overlegging onder hem, namelijk wie van hen de meeste ware. Maar Jezus ziende de overlegging hunner harten, nam een kindeken en stelde dat bij zich, en zeide tot hen: Zoowie dit kindeken ontvangen zal in mijnen naam, die ontvangt mij; en zoowie mij ontvangen zal, die ontvangt hem die mij gezonden heeft. Want wie de minste onder u allen
49. is, die zal groot zijn. En Johannes antwoordde en zeide: Meester, wij hebben eenen gezien die in uwen naam de duivelen uitwierp, en wij hebben 't hem verboden, omdat hij u met ons

50. niet volgt. En Jezus zeide tot hem: Verbiedt het niet; want wie tegen ons niet is, die is voor ons.
51. En het geschiedde als de dagen zijner openeining vervuld werden, zoo rigtte hij zijn aangezicht om naar Jeruzalem te reizen; en hij zond boden uit voor zijn aangezicht; en zij henegereld zijnde, kwamen in een vlek der Samaritanen, om voor hem *berberg* te bereiden. En zij ontvingen hem niet, omdat zijn aangezicht was als reizende naar Jeruzalem.
52. Als nu zijne discipelen Jacobus en Johannes dat zagen, zeiden zij: Heer, wilt gij dat wij zeggen, dat vuur van den hemel nederdalle en deze verslinde, gelijk ook
53. Elia gedaan heeft? Maar zich omkeerende bestrafte hij ze, en zeide: Gij weet niet van hoedanigen geest
54. gij zijt; want de Zoon des menschen is niet gekomen om der menschen zielen te verderven, maar om te behouden. En zij gingen naar een ander vlek.
55. En het geschiedde op den weg als zij reisden, dat een tot hem zeide: Heer, ik zal u volgen waar gij ook henen gaat. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet waar
56. hij het hoofd nederlegge. En hij zeide tot een ander: Volg mij. Doch hij zeide: Heer, laat mij toe dat ik henenga en eerst mijnen vader be-
57. grave. Maar Jezus zeide tot hem: Laat de dooden hunne dooden begraven; doch gij, ga henen en verkondig het
58. koningrijk Gods. En ook een ander zeide: Heer, ik zal u volgen; maar laat mij eerst toe dat ik afscheid neme van degenen die in mijn huis
59. zijn. En Jezus zeide tot hem: Niemand die zijne hand aan den ploeg slaat en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het koningrijk Gods.

HOOFDSTUK 10.

1. En nadexen stelde de Heer nog zeventig anderen, en zond ze henen voor zijn aangezicht, twee en twee, in ledere stad en plaats waar
2. hij komen zoude. Hij zeide dan tot hen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; daarom bidt den Heer des oogstes, dat hij arbeiders in zijnen oogst uit-
3. stoot. Gaat henen: zie, ik zend u als lammeren in 't
4. midden der wolven. Draagt geen buidel, noch malle, noch schoenen, en groet niemand op den weg. En in wat huis gij zult ingaan, zegt eerst: Vrede zij dezen
5. huize. En indien aldaar een zoon des vredes is, zoo zal uw vrede op hem rusten; maar indien niet, zoo zal *uw vrede* tot u wederkeeren. En blijft in dat huis, etende en drinkende 't geen van hen *voorgezet* wordt; want de arbeider is zijns loons waardig. Gaat niet over van 't *éene*
6. huis in 't *andere* huis. En in wat stad gij zult ingaan en zij u ontvangen, eet hetgeen
7. ulieden voorgezet wordt, en geneest de zieken die daar in zijn, en zegt tot hen: Het koningrijk Gods is nabij u
8. gekomen. Maar in wat stad gij zult ingaan en zij u niet ontvangen, uitgaande op ha-
9. re straten zoo zegt: Ook het stof dat uit uwe stad aan ons kleeft, schudden wij af op ulieden; nochtans weet dit, dat het koningrijk Gods
10. nabij u gekomen is. En ik zeg u, dat het voor *die van Sodom* verdragelijker wezen zal in dien dag dan voor die

13. stad. Wee u Chorazin, wee u Bethsaida! Want zoo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren die in u geschied zijn, zij zouden eertijds in zak en asch zittende
14. zich bekeerd hebben. Doch het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in het oordeel dan ulieden. En gij Kapernaum, dat tot den hemel toe verhoogd zijt, gij zult tot de hel toe nedergestooten
16. worden. Wie u hoort die hoort mij, en wie u verwerpt die verwerpt mij; en wie mij verwerpt die verwerpt deungeen die mij gezonden heeft.
17. En de zeventig zijn wedergekeerd met blijdschap, zeggende: Heer, ook de duivelen zijn ons onderworpen in
18. uwen naam. En hij zeide tot hen: Ik zag den satan als een bliksem uit den hemel
19. vallen. Zie, ik geef u de magt om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht des vijands; en geen ding zal u eenigzins
20. beschadigen. Doch verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn; maar verblijdt u veelmeer dat uwe namen geschreven zijn in de hemelen.
21. Te dier ure verheugde zich Jezus in den geest, en zeide: Ik dank u Vader, Heer des hemels en der aarde, dat gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard; ja Vader, want alzoo is geweest
22. het welbehagen voor u. Alle dingen zijn mij van mijnen Vader overgegeven; en niemand weet wie de Zoon is dan de Vader, en wie de Vader is dan de Zoon, en wien het de Zoon zal willen openbaren.
23. En zich keerende naar de discipelen, zeide hij tot hen alleen: Zalig zijn de oogen
24. die zien 't geen gij ziet. Want ik zeg u dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien 't geen gij ziet, en hebben 't niet gezien, en te hooren 't geen gij hoort, en hebben 't niet gehoord.
25. En zie, een zeker wetgeleerde stond op, hem verzoekende, en zeggende: Meester, wat doende zal ik het
26. eeuwige leven beërven? En hij zeide tot hem: Wat is in de wet geschreven? Hoe
27. leest gij? En hij antwoordende zeide: Gij zult den Heer uwen God liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uwe
28. naaste als uzelf. En hij zeide tot hem: Gij hebt recht geantwoord: doe dat,
29. en gij zult leven. Maar hij willende zichzelve rechtvaardigen, zeide tot Jezus: En
30. wie is mijn naaste? En Jezus antwoordende zeide: Een zeker mensch kwam af van Jeruzalem naar Jericho, en viel onder de moordenaars, welke hem ook uitgeplunderd en daartoe zware slagen gegeven hebbende, hennegingen, en lieten hem halfdood liggen. En bij geval kwam een zeker priester dien weg af, en hem ziende ging hij tegenover hem voorbij. En de agelijka ook een leviet, als hij was bij die plaats kwam hij en zag hem, en ging tegenover hem voorbij. Maar een zeker Samaritaan reizende kwam omtrent hem, en hem ziende werd hij met innerlijke ontferming bewogen; en hij tot hem gaande verbond zijne wonden, gietende daarin olie en wijn; en hem heffende op zijn eigen beest, voerde hij hem in de herberg en verzorgde hem. En des anderen

daags weggaande, haalde hij twee penningen uit, en gaf ze den waard, en zeide tot hem: Draag zorg voor hem; en zoowat gij meer aan hen ten koste zult leggen, dat zal ik u wedergeven als ik 36. wederkom. Wie dan van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn desgenen die onder de moordenaars gevallen was? En hij zeide: Die barmhartigheid aan hem gedaan heeft. Zoo zeide dan Jezus tot hem: Ga henen en doe gij desgelijks.

38. En het geschiedde als zij reisden, dat hij kwam in een vlek; en een zekere vrouw met name Martha ontving hem in haar huis. En deze had een zuster genaamd Maria, welke ook zittende aan de voeten van Jezus zijn 40. woord hoorde. Doch Martha was zeer bezig met veel dienen, en daar bijkomende zeide zij: Heer, trekt gij u dat niet aan, dat mijne zuster mij alleén laat dienen? Zeg dan haar dat zij mij 11. helpe. En Jezus antwoordende zeide tot haar: Martha, Martha, gij bekommert en ontrast u over vele dingen, maar één ding is noodig; doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal weggenomen worden.

HOOFDSTUK II.

1. En het geschiedde toen hij in een zekere plaats was biddende, als hij ophield, dat een van zijne discipelen tot hem zeide: Heer, leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijnen discipelen geleerd heeft. En hij zeide tot hen: Wanneer gij bidt, zoo zegt: Onze Vader die in de hemelen zijt, uw naam worde geheiligd; uw koninkrijk kome; uw wil geschiede gelijk in den hemel *21266* ook

3. op de aarde; geef ons elken dag ons dagelijksch brood; 1. en vergeef ons onze zonden, want ook wij vergeven aan een iegelijk die ons schuldig is; en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze.

5. En hij zeide tot hen: Wie van u zal een vriend hebben, en zal te middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: Vriend, leen mij drie 6. brooden, overmits mijn vriend van de reis tot mij gekomen is, en ik heb niet 7. wat ik hem voorzette: en dat die van binnen antwoordende zoude zeggen: Doe mij geen moeite aan; de deur is nu gesloten, en mijne kinderen zijn met mij in de slaapkamer; ik kan niet opstaan om 8. u te geven. Ik zeg ulieden, hoewel hij niet zoude opstaan en hem geven omdat hij zijn vriend is, nochtans om zijner onbeschaamdheid wil zal hij opstaan en hem geven zoo- 9. vele als hij er behoeft. En ik zeg ulieden, bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden. 10. Waat een iegelijk die bidt, die ontvangt; en wie zoekt, die vindt; en wie klopt, dien 11. zal opengedaan worden. En wat vader onder u, dien de zoon om brood bidt, zal hem een steen geven? of ook om een visch, zal hem voor een 12. visch een slang geven? of zoo hij ook om een ei zoude bidden, zal hij hem een 13. schorpioen geven? Indien dan gij die boos zijt weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoeveeltmeer zal de hemelsche Vader den Heiligen Geest geven dengenen die hem bidden.

14. En hij wierp een duivel uit, en die was stom; en het geschiedde als de duivel uitgevaren was, dat de storme

- sprak. En de scharen ver-
15. wonderden zich, maar sommigen van hen zeiden: Hij werpt de duivelen uit door Beëlzebul den overste der
16. duivelen. En anderen hem verzockende, begeerden van hem een teeken uit den
17. hemel. Maar hij kennende hunne gedachten, zeide tot hen: Ieder koningrijk dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en een huis tegen zichzelf *verdeeld zijnde*,
18. valt: indien nu ook de satan tegen zichzelf verdeeld is, hoe zal zijn rijk bestaan? Dewijl gij zegt dat ik door Beëlzebul de duivelen uit-
19. werp. En indien ik door Beëlzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen ze uwe zonen uit? Daarom zullen *déze* uwe regters zijn.
20. Maar indien ik door den vinger Gods de duivelen uitwerp, zoo is dan het koningrijk Gods tot u gekomen.
21. Wanneer een sterke gewaande zijn hof bewaart, zoo is *alwat* hij heeft in vrede;
22. maar als een daarover komt die sterker is dan hij, en hem overwint, die neemt zijne geheele wapenrusting waar hij op vertrouwde, en
23. deelt zijnen roof uit. Wie met mij niet is, die is tegen mij; en wie met mij niet vergadert, die verstrooit.
24. Wanneer de onreine geest van den mensch uitgevaren is, zoo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en die niet vindende zegt hij: Ik zal wederkeeren in mijn huis waar ik uitgevaren
25. ben; en komende vindt hij het *met bezenen* geveegd en versierd. Dan gaat hij hen en neemt met zich zeven andere geesten, booser dan hij zelf is, en ingegaan zijnde wonen zij aldaar; en het laatste van dien mensch wordt *erger* dan het eerste.
27. En het geschiedde als hij deze dingen sprak, dat een zekere vrouw de stem verheffende uit de schare, tot hem zeide: Zalig is de schoot die u gedragen heeft, en de borsten die gij hebt gezogen. Maar hij zeide: Ja zalig zijn degenen die het woord Gods hooren en hetzelfde bewaren.
29. En als de scharen dicht bijdenvergaderden, begon hij te zeggen: Dit is een boos geslacht: het verzoekt centeeken, en hun zal geen teeken gegeven worden dan het teeken van Jona den profeet.
30. Want gelijk Jona den Nineviten een teeken geweest is, alzóó zal ook de Zoon des menschen zijn voor dit ge-
31. slacht. De koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met de mannen van dit geslacht, en zal ze veroordeelen; want zij is gekomen van de einden der aarde om te hooren de wijsheid Salomo's — en zie, meer dan
32. Salomo is hier. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen 't zelve veroordeelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona — en zie, meer dan Jona is hier.
33. En niemand die een kaars ontsteekt, zet *die* in 't verborgen noch onder een korenmaat, maar op een kandelaar, opdat degenen die in-komen het licht zien mogen.
34. De kaars des ligchaams is het oog: wanneer dan uw oog eenvoudig is, zoo is ook uw geheele ligchaam verlicht; maar zoo het boos is, zoo is ook uw *gehele* lig-
35. chaam duister. Zie dan toe, dat niet het licht 't welk in
36. u is duisternis zij. Indien dan uw ligchaam geheel verlicht is, niet hebbende eenig deel dat duister is, zoo zal 't

- geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de kaars met het schijnsel u verlicht.
37. Als hij nu *dit* sprak, bad hem een zeker farizeër dat hij bij hem het middagmaal wilde eten; en ingegaan
38. zijnde zat hij aan. En de farizeër *dat* ziende, verwonderde zich dat hij niet eerst
39. vóór het middagmaal zich gewaschen had. En de Heer zeide tot hem: Nu gij farizeërs, gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar het binnenste van u is vol van roof
40. en boosheid. Gij onverstandigen, die het buitenste heeft gemaakt, heeft hij ook niet het binnenste gemaakt?
41. Doch geeft tot aalmoezen heeften daarin is, en zie,
42. alles is u rein. Maar wee u farizeërs, want gij vertient kruisemunt en wijruut en alle moeskruid, en gij gaat voorbij het oordeel en de liefde Gods. Dit moest men doen en het andere niet nalaten. Wee u farizeërs, want gij bemint het voorgestoelte in de synagogen, en de begroetingen op de markten.
43. Wee u gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden; want gij zijt gelijk de graven die niet openbaar zijn, en de menschen die daarover wandelen weten 't niet.
44. En een van de wetgeleerden antwoordende zeide tot hem: Meester, als gij deze dingen zegt, zoo doet gij ook ons smaadheid aan.
45. Doch hij zeide: Wee ook u wetgeleerden, want gij belast de menschen met lasten zwaar om te dragen, en zelve raakt gij die lasten niet aan met één van uwe vingeren.
46. Wee u, want gij bouwt de graven der profeten, en uwe vaders hebben dezelve ge-
47. dood. Zoo getuigt gij dan dat gij medebegagen hebt

- aan de werken uwer vaders; want zij hebben ze gedood, en gij bouwt hunne
48. graven. Waarom ook de wijsheid Gods zegt: Ik zal profeten en apostelen tot hen zenden, en van die zullen zij *sommigen* dooden, en *sommigen* zullen zij uitjagen,
49. opdat van dit geslacht afgeëischt worde het bloed van al de profeten dat vergoten is van de grondlegging
50. der wereld af, van het bloed Abels tot het bloed van Zacharia, die gedood is tus-
51. schen het altaar en het huis Gods; ja zeg ik u, het zal afgeëischt worden van dit geslacht. Wee u gij wetgeleerden, want gij hebt den sleutel der kennis weggenomen: gij zelve zijt niet ingegaan, en wie ingingen hebt gij verhinderd.
52. En als hij deze dingen tot hen zeide, begonnen de schriftgeleerden en farizeërs hard aantehouden, en hem van vele dingen te doen spre-
53. ken, hem lagen leggende, en zoekende iets uit zijnen mond te bejagen, opdat zij hem beschuldigen mogten.

HOOFDSTUK 12.

1. Als intusschen vele duizenden der schare hijéénvergaderd waren, zoodat zij elkander vertraden, begon hij te zeggen tot zijne discipelen: Vooreerst wacht uzelve voor den zuurdeesem der farizeërs, welke is geveinsd-
2. held. En er is niets bedekt dat niet zal ontdekt worden, en verborgen dat niet zal ge-
3. weten worden. Daarom alwat gij in de duisternis gezegd hebt zal in 't licht gehoord worden, en wat gij in het oor gesproken hebt in de binnenkamers zal op de da-
4. ken gepredikt worden. En ik zeg u mijnen vrienden, vrees niet voor degenen die

- het ligchaam dooden, en daarna niets méér kunnen
5. doen; maar ik zal u toonen wien gij vreezen zult: vrees dien, die nadat hij gedood heeft ook magt heeft in de hel te werpen: ja ik zeg u,
6. vrees dien. Worden niet vijf muschken verkocht voor twee penningskens? En niet één van die is voor God ver-
7. geten. Ja ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vrees dan niet: gij gaat vele musch-
8. kens teboven. En ik zeg u, een iegelijk die mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden voor de enge-
9. len Gods; maar wie mij verloochenen zal voor de menschen, die zal verloochend worden voor de engelen Gods.
10. En een iegelijk die *eenig* woord spreken zal tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar wie tegen den Heiligen Geest gelasterd zal hebben, dien zal het niet vergeven worden.
11. En wanneer zij u henenbrengen zullen in de synagogen en *tot* de overheden en de magten, zoo zijt niet bezorgd, hoe of wat gij tot verantwoording zeggen of wat gij
12. spreken zult; want de Heilige Geest zal u in die ure leeren 't geen gij spreken moet.
13. En een uit de schare zeide tot hem: Meester, zeg mijnen broeder dat hij met mij
14. de erfenis deele. Maar hij zeide tot hem: Mensch, wie heeft mij tot een regter of scheidsman over u lieden gesteld? En hij zeide tot hen: Ziet toe en wacht u van de gierigheid; want het is niet in den overvloed *gelegen*, dat iemand leeft van zijne goederen. En hij zeide tot hen een gelijkenis, en sprak: Eens rijken menschen land
17. had wél gedragen; en hij overleide bij zichzelf, zeg-
- gende: Wat zal ik doen? want ik heb niet waarin ik mijne vruchten zal verzame-
18. len. En hij zeide: Dit zal ik doen: ik zal mijne schuren afbreken en grootere bouwen, en zal aldaar verzamelen al dit mijn gewas en deze
19. mijne goederen, en ik zal tot mijne ziel zeggen: Ziel, gij hebt vele goederen die opgelegd zijn voor vele jaren: neem rust, eet, drink, wees vrolijk. Maar God zeide tot hem: Gij dwaas, in dezen nacht zal men uwe ziel van u afischen; en 't geen gij bereid hebt, wiens
21. zal het zijn? *Alzoo is 't met dien* die zichzelf schatten vergadert, en niet rijk is in God.
22. En hij zeide tot zijne discipelen: Daarom zeg ik u, zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten zult, noch voor het ligchaam, waarmede gij u kleeden zult: het leven is meer dan het voedsel, en het ligchaam dan de kleeding. Aanmerkt de raven, dat zij niet zaaien noch maaijen, welke geen spijkamer noch schuur hebben, en God voedt dezelve: hoeveel gaat gij de vogelen teboven! Wie toch van u kan met bezorgd te zijn één el
26. tot zijne lengte toedoen? Indien gij dan ook het minste niet kunt, wat zijt gij voor de andere dingen bezorgd?
27. Aanmerkt de liliën, hoe zij wassen: zij arbeiden niet en spinnen niet, en ik zeg u, ook Salomo in al zijne heerlijkheid is niet bekleed geweest als een van deze. Indien nu God het gras, dat heden op het veld is en morgen in den oven geworpen wordt, alzoo bekleedt, hoeveelmeer u, gij kleingelovigen! En gij lieden, vraagt niet wat gij eten of wat gij drinken zult, en weest niet

30. wankelmoedig; want al deze dingen zoeken de volkeren der wereld; maar uw Vader weet dat gij deze dingen behoeft. Maar zoekt het koninkrijk Gods, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.
32. Vrees niet, gij klein kuddeken, want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het koninkrijk te geven.
33. Verkoopt hetgeen gij hebt, en geeft aalmoes; maakt uzelfen buidels die niet verouden, een schat die niet afneemt in de hemelen, waar de dief niet bijkomt noch de mot verderft. Want waar uw schat is, aldaar zal ook uw hart zijn. Laat uwe lendenen omgord zijn, en de kaarsen brandende; en zijt gij den menschen gelijk die op hunnen heer wachten, wanneer hij wederkomen zal van de bruiloft, opdat als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen opendoen. Zalig zijn die dienstknechten, welke de heer als hij komt zal wakende vinden: voorwaar ik zeg u, dat hij zich zal omgorden, en zal ze doen aanzitten, en bijkomende zal hij hen dienen. En zoo hij komt in de tweede nachtwaak, en komt in de derde waak, en vindt ze alzoo, zalig zijn die dienstknechten.
39. Maar weet dit, dat indien de heer des huizes geweten had in welke ure de dief zoude komen, hij zoude gewaakt hebben en zoude zijn huis niet hebben laten doorgraven. Gij dan, zijt ook bereid, want in welke ure gij het niet meent zal de Zoon des menschen komen.
41. En Petrus zeide tot hem: Heer, zegt gij deze gelijkheid tot ons, of ook tot allen?
42. En de Heer zeide: Wie is dan de getrouwe en voorzigtige huysbezorger, dien de heer over zijne diensthoden zal zetten, om *hem* ter regter tijd het bescheiden deel spijsze te geven? Zalig is die dienstknecht, welken zijn heer als hij komt zal vinden
44. alzoo doende: waarlijk ik zeg ulieden dat hij hem over al zijne goederen zetten zal.
45. Maar indien die dienstknecht in zijn hart zoude zeggen: Mijn heer vertoest te komen, en zoude beginnen de knechten en de dienstmaagden te slaan, en te eten en te drinken en dronken te worden,
46. zoo zal de heer van dien dienstknecht komen ten dage op welken hij hem niet verwacht, en ter ure die hij niet weet, en zal hem afscheiden, en zal zijn deel zetten
47. met de ontrouwen. En die dienstknecht welke geweten heeft den wil zijns heeren, en *zich* niet bereid noch naar zijnen wil gedaan heeft, die zal met vele *slagen* geslagen worden; maar die *denzelven* niet geweten heeft, en gedaan heeft *dingen* die slagen waardig zijn, die zal met weinige *slagen* geslagen worden. Een iegelijk wien veel gegeven is, van dien zal veel geëischt worden; en wien men veel vertrouwd heeft, van dien zal men overvloediger eischen.
49. Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen; en wat wil ik, indien het alreede ontstoken is? Maar ik moet met een doop gedoopt worden, en hoe word ik geparst, totdat het volbragt
51. zij! Meent gij dat ik gekomen ben om vrede te geven op de aarde? Neen zeg ik u, maar veeleer verdeeldheid. Want van nu aan zullen er vijf in één huis verdeeld zijn, drie tegen twee, en twee tegen drie; de vader zal tegen den zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen den

vader; de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen de moeder; de schoonmoeder tegen hare schoondochter, en de schoondochter tegen hare schoonmoeder.

34. En hij zeide ook tot de scharen: Wanneer gij een wolk ziet opgaan van het westen, terstond zegt gijlieden: Er komt regen; en het geschiedt alzo; en wanneer gij den zuidewind ziet waaijen, zoo zegt gij: Er zal hitte zijn; en het geschiedt. Gij geveinsden, het aanschijn der aarde en des hemels weet gij te beproeven, en hoe beproeft gij dezen tijd niet?
37. En waarom oordeelt gij ook van uzelve niet 't geen regt is? Want als gij hennegraat niet uwe wederpartij voor de overheid, zoo hebrarstig u op den weg om van hem verlost te worden; opdat hij misschien u niet voordien regter trekke, en de regter u den geregtsdienaar overlevere, en de geregtsdienaar u in de gevangenis werpe. Ik zeg u, gij zult vandaar geenstins uitgaan, totdat gij ook het laatste penningaken betaald zult hebben.

HOOFDSTUK 13.

1. En er waren te dier tijd eenigen tegenwoordig, die hem boodschappen van de Galileërs, welker bloed Pilatus met hunne offeranden gemengd had. En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Meent gij dat deze Galileërs zondaars zijn geweest hoven al de Galileërs, omdat zij zulks geleden hebben? Ik zeg u, neen ze; maar indien gij u niet bekeert, zoo zult gij allen desgelijks vergaan.
1. Of die achtien op welke de toren in Siloam viel en doodde ze, meent gij dat

deze schuldenaars zijn geweest boven alle menschen die in Jeruzalem wonen? Ik zeg u, neen ze; maar indien gij u niet bekeert, zoo zult gij allen insgelijks vergaan.

6. En hij zeide deze gelijkenis: Een zeker man had een vijgeboom, geplant in zijnen wijngaard; en hij kwam en zocht vrucht daarop, en vond ze niet. En hij zeide tot den wijngaardnier: Zie, ik kom nu drie jaren zoekende vrucht op dezen vijgeboom, en vind ze niet; houw hem uit: waartoe beslaat hij ook nutteloos de aarde? En hij antwoordde zeide tot hem: Heer, laat hem ook *nog* dit jaar, totdat ik om hem gegraven en mest gelegd zal hebben; en indien hij vrucht zal voortbrengen, *laat hem staan*; maar indien niet, zoo zult gij hem later uithouwen.
10. En hij leerde op den sabbat in een der synagogen.
11. En zie, er was een vrouw die een geest der krankheid achttien jaren lang gehad had, en zij was tezamengehogen en kon zich ganschelijk niet oprigten. En Jezus haar ziende riep ze tot zich, en zeide tot haar: Vrouw, gij zijt verlost van uwe krankheid. En hij leide de handen op haar, en zij werd terstond weder regt, en verheerlijkte God. En de overste der synagoge, kwalijknemende dat Jezus op den sabbat genezen had, antwoordde en zeide tot de schare: Er zijn zes dagen op welke men moet werken; komt dan op dezelve en laat u genezen, en niet op den dag des sabbats. De Heer dan antwoordde hem en zeide: Gij geveinsde, maakt niet een iegelijk van u op den sabbat zijnen os of ezel van de krib los, en leidt

- hem henen om hem te doen
 16. drinken? En deze die een
 dochter Abrahams is, welke
 de satan, zie, nu achttien
 jaren gebonden had, moest
 die niet losgemaakt worden
 van dezen band op den dag
 17. des sabbats? En als hij dit
 zeide, werden zij allen beschaamd die zich tegen hem
 stelden, en al de schare ver-
 blijdde zich over al de heer-
 lijke dingen die van hem ge-
 geschieden.
18. En hij zeide: Waaraan is
 het koningrijk Gods gelijk,
 en waarbij zal ik 't zelve ver-
 19. gelijken? Het is gelijk een
 mostaardzand, 't welk een
 mensch genomen en in zijn
 nen hot geworpen heeft; en
 het wies op en werd tot een
 grooten boom, en de vogel-
 en des hemels nestelden in
 zijne takken.
20. En hij zeide wederom:
 Waarbij zal ik 't koningrijk
 21. Gods vergelijken? Het is ge-
 gelijk een zaurdeesem, welken
 een vrouw nam en verborg
 in drie maten meel, totdat
 het geheel gezuurd was.
22. En hij reisde van de ééne
 stad en vlek tot de andere,
 leerende, en rigtende zijne
 23. reis naar Jeruzalem. En er
 zeide een tot hem: Heer,
 zijn er ook weinigen die zal-
 24. lig worden? En hij zeide tot
 hen: Strijdt om integaan
 door de enge poort; want ve-
 len (zeg ik u) zullen zoeken
 integaan, en zullen niet
 25. kunnen; namelijk nadat de
 heer des huizes zal opge-
 staan zijn en de deur zal ge-
 sloten hebben, en gij zult
 beginnen buitentestsan en
 aan de deur te kloppen, zeg-
 gende: Heer, heer, doe ons
 open; en hij zal antwoorden
 en tot u zeggen: Ik ken u
 26. niet vanwaar gij zijt. Alsdan
 zult gij beginnen te zeggen:
 Wij hebben in uwe tegen-
 woordigheid gegeten en ge-
 dronken, en gij hebt in onze
 27. straten geleerd. En hij zal
 zeggen: Ik zeg u, ik ken u
 niet vanwaar gij zijt: wijkt
 van mij af, alle gij werkers
 28. der ongerechtigheid. Aldaar
 zal zijn weening en knersing
 der tanden, wanneer gij zult
 zien Abraham en Isaak en
 Jakob en al de profeten in
 het koningrijk Gods, maar
 ulieden buiten uitgeworpen.
29. En er zullen er komen van
 oosten en westen, en van
 noorden en zuiden, en zul-
 len aanzitten in het koning-
 30. rijk Gods. En zie, er zijn
 laatsten die de eersten zul-
 len zijn, en er zijn eersten
 die de laatsten zullen zijn.
31. Te dien dage kwamen er
 eenige farizeërs, zeggende
 tot hem: Ga weg en vertrek
 van hier, want Herodes wil
 32. u dooden. En hij zeide tot
 hen: Gaat henen en zegt
 dien vos: Zie, ik werp du-
 velen uit en maak gezond,
 heden en morgen, en ten
 33. derden dage word ik volein-
 digd. Doch ik moet heden
 en morgen en den volgende
 34. dag reizen, want het ge-
 beurt niet dat een profet
 gedood wordt buiten Jeru-
 zalem. Jeruzalem, Jeruza-
 lem, gij die de profeten
 doodt, en steenigt die tot
 u gezonden zijn, hoemenig-
 maal heb ik uwe kinderen
 willen bijéénvergaderen, ge-
 lijkterwijs een hen hare kie-
 keus onder de vleugelen ver-
 35. gaderert, en gijlieden hebt
 niet gewild. Zie, uw huis
 wordt ulieden woest gelaten.
 En voorwaar ik zeg u dat gij
 mij niet zult zien, totdat de
 tijd zal gekomen zijn als gij
 zult zeggen: Gezegend is hij
 die komt in den naam des
 Heeren.

HOOFDSTUK 15.

1. En het geschiedde als hij
 gekomen was in het huis

- van een der overaten der farizeers, op den sabbat, om brood te eten, dat zij hem
2. waarnamen. En zie, er was een zeker waterzuchtig
 3. mensch vóór hem. En Jezus antwoordende zeide tot de wetgeleerden en farizeers, en sprak: Is 't ook geoorloofd op den sabbat
 4. gezondremaken? Maar zij zwegen stil. En hij nam hem en genas hem, en liet
 5. hem gaan. En hij hun antwoordende zeide: Wiens ezel of os van ulieden zal in een put vallen, en die hem niet teratond zal uittrekken op
 6. den dag des sabbats? En zij konden hem daarop niet wederantwoorden.
 7. En hij zeide tot de genooden een gelijkenis, aanmerkende hoe zij de vooraanzittingen verkozen, zeggende
 8. tot hen: Wanneer gij van iemand ter bruiloft genood zult zijn, zoo zet u niet op de eerste zitplaats; opdat niet misschien een waardiger dan gij van hem genood
 9. zij, en hij komende die u en hem genood heeft, tot u zegge: Geef dezen plaats, en gij alsdan zoudt beginnen met schaamte de laatste plaats te houden. Maar
 10. wanneer gij genood zult zijn, ga henen en zet u op de laatste plaats; opdat wanneer hij komt die u genood heeft, hij tot u zegge: Vriend, ga hoogerop: alsdan zal 't u eer zijn voor degenen die met u aanzitten.
 11. Want een iegelijk die zichzelf verhoogt zal vernederd worden, en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.
 12. En hij zeide ook tot denken die hem genood had: Wanneer gij een middagmaal of avondmaal zult houden, zoo roep niet uwe vrienden, noch uwe broeders, noch
- uwe magen, noch uwe rijke geburen, opdat ook dezelve u niet te eeniger tijd wedernooden en u vergelding
 13. achiede. Maar wanneer gij een maaltijd zult houden, zoo nood armen, verminkten,
 14. ten, kreupelen, blinden; en gij zult zalig zijn, omdat zij niet hebben om u te vergelden; want het zal u vergolden worden in de opstanding der regtvaardigen.
 15. En als een van degenen die medeaanzaten deze dingen hoorde, zeide hij tot hem: Zalig is hij die brood eet in 't koningrijk Gods.
 16. Maar hij zeide tot hem: Een zeker mensch bereidde een groot avondmaal, en hij
 17. noodde er velen; en hij zond zijnen dienstknecht uit ter ure des avondmaals, om den genooden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed. En zij begonnen allen
 18. zich eendragtig te verontschuldigen. De eerste zeide tot hem: Ik heb een akker gekocht, en het is noodig dat ik uitga en hem bezie; ik bid u, houd mij voor veront-
 19. schuldigd. En een ander zeide: Ik heb vijf juk ossen gekocht, en ik ga henen om die te beproeven; ik bid u, houd mij voor verontschul-
 20. digd. En een ander zeide: Ik heb een vrouw getrouwd, en daarom kan ik niet komen. En die dienstknecht
 21. wedergekomen zijnde boodschapte deze dingen zijnen heer. Toen werd de heer des huizes toornig, en zeide tot zijnen dienstknecht: Ga haastelijk uit in de straten en wijken der stad, en breng de armen en verminkten en kreupelen en blinden hier
 22. in. En de dienstknecht zeide: Heer, het is geschied gelijk gij bevolen hebt, en
 23. nog is er plaats. En de heer zeide tot den dienstknecht:

Ga uit in de wegen en hegen, en dwing ze in te komen, opdat mijn huis vol worde; want ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen die genood waren mijn avondmaal smaken zal.

24. En vele scharen gingen met hem; en hij zich omkeerende zeide tot hen: Indien iemand tot mij komt, en niet haat zijn vader en moeder, en vrouw en kinderen, en broeders en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan mijn discipel niet zijn; en wie zijn kruis niet draagt en mij navolgt, die kan mijn discipel niet zijn.

25. Want wie van u willende een toren bouwen, zit niet eerst neder en overrekent de kosten, of hij ook heeft 't geen tot volmaking *nodig is*? opdat niet misschien, als hij het fundament gelegd heeft en niet kan voleindigen, allen die het zien hem beginnente bespotten, zeggende: Deze mensch heeft beginnen te bouwen, en heeft niet kunnen voleindigen. Of wat koning gaande naar den krijg om tegen een anderen koning te strijden, zit niet eerst neder en beraadslaagt, of hij magtig is met tienduizend te ontmoeten dengeen die met twintigduizend tegen hem komt? Anders zendt hij gezanten uit, terwijl gene nog verre is, en begeert 't geen tot vrede *dient*. Alzóó dan een legelijk van u die niet verlaat alles wat hij heeft, die kan mijn discipel niet zijn. Het zout is goed; maar indien het zout smakeloos geworden is, waarmede zal het smakelijk gemaakt worden?

26. Het is noch voor het land noch voor den mesthoop geschikt: men werpt het weg. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore.

HOOFDSTUK 15.

1. En al de tollenaars en de zondaars naderden tot hem

2. om hem te hooren. En de farizeërs en de schriftgeleerden murmureerden, zeggende: Deze ontvangt de zondars, en eet met hen. En hij sprak tot hen deze gelijkenis, zeggende: Wat mensch onder u hebbende honderd schapen, en één van die verliezende, verlaat niet de negenenegentig in de woestijn, en gaat naar het verlorene, totdat hij 't

3. zelve vindt? En als hij 't gevonden heeft, legt hij 't op zijne schouders, verblijdt zijnde; en tehuis komende roept hij de vrienden en de geburen tezamen, zeggende tot hen: Weest blijde met mij, want ik heb mijn schaap gevonden dat verloren was. Ik zeg ulieden, dat er alzóó blijdschap zal zijn in den hemel over éénen zondaar die zich bekeert, *meer* dan over negenenegentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben. Of wat vrouw hebbende tien penningen, indien zij ééne penning verliest, ontsteekt niet een kaars, en veegt het huis *met bezemen*, en zoekt naarstig totdat zij *dien* vindt?

4. En als zij *dien* gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de geburinnen tezamen, zeggende: Weest blijde met mij, want ik heb den penning gevonden dien ik

5. verloren had. Alzóó (zeg ik ulieden) is er blijdschap voor de engelen Gods over ééne zondaar die zich bekeert.

6. En hij zeide: Een zeker mensch had twee zonen. En de jongste van hen zeide tot den vader: Vader, geef mij het deel des goeds dat *mij* toekomt. En hij deelde hui

7. het goed. En niet vele da-

- zen daarna, de jongste zoon alles bijéénvergaderd hebbende, is weggereisd in een vergelegd land, en heeft aldaar zijn goed doorgebracht, levende overdadig. En als hij het alles verteerd had, werd er een groote hongersnood in dat land, en hij begon gebrek te lijden; en hij ging henen en voegde zich bij een van de burgers van dat land, en die zoud hem op zijn land om de zwijnen te weiden; en hij begeerde zijn buik te vullen met den draf dien de zwijnen aten, en niemand gaf hem dien. En tot zichzelf gekomen zijnde, zeide hij: Hoevele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u, en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden: maak mij als een van uwe huurlingen. En opstaande ging hij naar zijnen vader. En als hij nog verre van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen, en toeloopende viel hij hem om zijnen hals en kuste hem. En de zoon zeide tot hem: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden. Maar de vader zeide tot zijne dienstknechten: Brengt hier vóór het beste kleed en doet het hem aan, en geeft een ring aan zijne hand en schoenen aan de voeten, en brengt het gemeste kalf en slagt het, en laat ons eten en vrolijk zijn; want deze mijn zoon was dood en is weder levend geworden, en hij was verloren en is gevonden. En zij be-
25. gounen vrolijk te zijn. En zijn oudste zoon was in 't veld, en als hij kwam en het huis genaakte, hoorde hij het gezang en het gerei; en tot zich geroepen hebbende een van de knechten, vroegle 26. wat dat mocht zijn. En deze zeide tot hem: Uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslagt, omdat hij hem gezond wederontvaugen heeft. Maar hij werd toornig en wilde niet ingaan. Zoo ging dan zijn vader uit, en bad hem. 27. Doch hij antwoordende zeide tot den vader: Zie, ik dien u nu zoovele jaren en heb nooit uw gebod overtreden, en gij hebt mij nooit een bokken gegeven, opdat ik met mijne vrienden mocht vrolijk zijn; 28. maar als deze uw zoon gekomen is, die uw goed met hoeren doorgebracht heeft, zoo hebt gij hem het gemeste kalf geslagt. En hij zeide tot hem: Kind, gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is 29. het uwe: men behoorde dan vrolijk en blijde te zijn; want deze uw broeder was dood en is weder levend geworden, en hij was verloren en is gevonden.

HOOFDSTUK 16.

1. En hij zeide ook tot zijne discipelen: Er was een zeker rijk mensch, welke een rentmeester had; en deze werd bij hem verklaagd als die zijne goederen doorbragt.
2. En hij riep hem en zeide tot hem: Hoe hoor ik dit van u? Geef rekenschap van uw rentmeesterschap, want gij zult niet meer rentmeester kunnen zijn. En de rentmeester zeide bij zichzelf: Wat zal ik doen, dewijl mijn heer dit rentmeesterschap van mij neemt? Graven kan ik niet, te bedelen schaam ik mij. Ik weet wat ik doen

- zal, opdat wanneer ik van 't rentmeesterschap afgezet zal wezen, zij mij in hunne huizen ontvangen. En hij riep tot zich een iegelijk van de schuldenaars zijns heeren, en zeide tot den eerste: Hoeveel zijt gij mijnen heer schuldig? En hij zeide: Honderd vaten olie. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en nederzittende schrijf haastelijk vijftig. Daarna zeide hij tot een ander: En gij, hoeveel zijt gij schuldig? En hij zeide: Honderd mudden tarwe. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift en schrijf tachtig. En de heer prees den onregtvaardigen rentmeester, omdat hij voorzigtig gedaan had; want de kinderen dezer wereld zijn voorzigtiger dan de kinderen des lichts in hun geslacht. En ik zeg ulieden, maakt uzelfen vrienden uit den onregtvaardigen Mammon, opdat wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de ewige tabernakelen. Wie getrouw is in 't minste, die is ook in 't groote getrouw; en wie in het minste onregtvaardig is, die is ook in het groote onregtvaardig. Zoo gij dan in den onregtvaardigen Mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen? En zoo gij in eens anders goed niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven? Geen huisknecht kan twee heeren dienen; want of hij zal den éenen haten en den anderen liefhebben, of hij zal den éenen aanhangen en den anderen verachten. Gij kunt God niet dienen en den Mammon.
14. En al deze dingen hoorden ook de farizeers die geldgierig waren, en zij beschimp-
15. ten hem. En hij zeide tot hen: Gij zijt het die uzelve regtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten; want wat hoog is onder de menschen, is een
16. gruwel voor God. De wet en de profeten zijn tot op Johannes; van dien tijd af wordt het koningrijk Gods verkondigd, en een iegelijk
17. doet geweld op hetzelfde. En het is lichter dat de hemel en de aarde voorbijgaan, dan dat één tittel der wet valle.
18. Een iegelijk die zijn vrouw verlaat en een andere trouwt, die doet overspel; en een iegelijk die de verlatene van den man trouwt, die doet
19. ook overspel.
20. En er was een zeker rijk mensch, en hij was gekleed met purper en zeer sijn lijn-waad, levende alle dagen vrolijk en prachtig. En er was een zeker bedelaar met name Lazarus, welke lag voor zijn poort, vol zweren,
21. en begeerde verzadigd te worden van de kruimkens die van de tafel des rijken vielen; maar ook de honden kwamen en likten zijne zweren.
22. En het geschiedde dat de bedelaar stierf, en van de engelen gedragen werd in den schoot Abrahams. En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel zijne oogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus
23. in zijnen schoot. En hij riep en zeide: Vader Abraham, ontferm u mijner en zend Lazarus, dat hij het ultieme zijns vingers in het water doope, en verkoele mijne tong; want ik lijd
24. smarten in deze vlam. Maar Abraham zeide: Kind, gedenk dat gij uw goed ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelijks het kwade; en nu wordt hij vertroost, en gij lijdt smarten.

26. En boven dit alles, tusschen ons en ulieden is een groote kloof gevestigd, zoodat degenen die vanhier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die *door* zijn, vandaar tot ons over-
27. komen. En hij zeide: Ik bid u dan vader, dat gij hem zendt tot mijns vaders huis;
28. want ik heb vijf broeders: dat hij hun *dit* betuige, opdat ook zij niet komen in deze plaats der pijniging.
29. Abraham zeide tot hem: Zij hebben Mozes en de profeten: dat ze die hooren. En
30. hij zeide: Neen vader Abraham, maar zoo iemand van de dooden tot hen henenging, zij zouden zich bekeeren.
31. Doch *Abraham* zeide tot hem: Indien zij Mozes en de profeten niet hooren, zoo zullen zij ook, al ware 't dat er iemand uit de dooden opstond, zich niet laten zeggen.

HOOFDSTUK 17.

1. En hij zeide tot de discipelen: Het kan niet wezen dat er geen erkennissen komen, doch wee *hem* door welken zij komen; het zoude hem nutter zijn dat een molensteen om zijnen hals gedaan ware, en hij in de zee geworpen, dan dat hij één van deze kleinen zoude ergeren.
2. Wacht uzelve. En indien uw broeder tegen u zondigt, zoo bestraf hem; en indien het hem leed is, zoo vergeef het hem.
3. En indien hij zevenmaal 's daags tegen u zondigt, en zevenmaal 's daags tot u wederkeert, zeggende: Het is mij leed, zoo zult gij 't hem vergeven.
4. En de apostelen zeiden tot den Heer: Vermeerder ons het geloof. En de Heer zeide: Zoo gij een geloof hadt als een mostaardzaad, gij zoudt tegen dezen moer-
- beziënboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant, en hij zoude u gehoorzaam zijn.
5. En wie van u heeft een dienstknecht ploegende of de beesten hoedende, die tot hem als hij van den akker inkomt terstond zal zeggen:
6. Kom bij en zit aan? Maar zal hij niet tot hem zeggen: Bereid wat ik te avond zal eten, en omgord u en dien mij, totdat ik zal gegeten en gedronken hebben, en eet
7. en drink gij daarna? Dankt hij ook dien dienstknecht, omdat hij gedaan heeft 't geen hem bevolen was? Ik
8. meen, neen. Alzoo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zoo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben *maar* gedaan 't geen wij schuldig waren te doen.
9. En het geschiedde als hij naar Jeruzalem reisde, dat hij door het midden van Samarië en Galiléa ging. En als hij in een zeker vlek kwam, ontmoetten hem tien melastische mannen, welke van verre stonden; en zij verhieven *huane* stem, zeggende: Jezus, Meester, ontferm u
10. onzer. En als hij ze zag, zeide hij tot hen: Gaat heen en vertoont uzelve den priesteren. En het geschiedde terwijl zij henengingen, dat zij gereinigd werden. En een van hen ziende dat hij genezen was, keerde weder, met groote stem God verheerlijkende; en hij viel op het
11. aangezicht voor zijne voeten, hem dankende: en deze was een Samaritaan. En Jezus antwoordende zeide: Zijn niet de tien gereinigd geworden? En waar zijn de negen?
12. Zijn er geene gevonden die wederkeeren om Gode eer te geven, dan deze vreemdeling? En hij zeide tot hem:

- Sta op en ga henen; uw geloof heeft u behouden.
20. En gevraagd zijnde van de farizeers, wanneer het koninkrijk Gods komen zoude, heeft hij hun geantwoord en gezegd: Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaar, en men zal niet zeggen: Zie hier of zie daar; want zie, het koninkrijk Gods is binuen u lieden.
21. En hij zeide tot de discipelen: Er zullen dagen komen, wanneer gij zult begeeren één der dagen van den Zoon des menschen te zien, en gij zult dien niet zien. En zij zullen tot u zeggen: Zie hier of zie daar is hij: gaat niet henen, en volgt niet.
22. Want gelijk de blikaem, die van 't ééne einde onder den hemel bliksemt, tot het andere onderden hemel schijnt, alzóó zal ook de Zoon des menschen wezen in zijnen dag. Maar eerst moet hij veel lijden, en verworpen worden van dit geslacht. En gelijk het geschied is in de dagen van Noach, alzóó zal het ook zijn in de dagen van den Zoon des menschen: zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven, tot den dag op welken Noach in de ark ging, en de zondvloed kwam en verloorf ze allen. Desgelijks ook gelijk het geschiedde in de dagen van Lot: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden; maar op den dag op welken Lot van Sodom uitging, regende het vuur en zwavel van den hemel, en verloorf ze allen: even alzóó zal het zijn in den dag op welken de Zoon des menschen geopenbaard zal worden. In dien dag wie op het dak zal zijn, en zijn huisraad in huis, die kome niet

- af om hetzelfde wegtenemen; en wie op den akker zijn zal, die keere desgelijks niet naar hetgeen achter is. Gedenkt aan de vrouw van Lot. Zoo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal 't verliezen; en zoowie hetzelfde zal verliezen, die zal het in 't leven behouden. Ik zeg u, in dien nacht zullen twee op één bed zijn: de één zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. Twee vrouwen zullen tezamen malen: de ééne zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. Twee zullen op den akker zijn: de één zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. En zij antwoordden en zeiden tot hem: Waar Heer? En hij zeide tot hen: Waar het ligchaam is, aldaar zullen de arenden vergaderd worden.

HOOFDSTUK 18.

1. En hij zeide ook een gelijkenis tot hen, daartoe strekkende dat men altijd bidden moet en niet vertragen, zeggende: Er was een zeker regter in een stad, die God niet vreesde en geen mensch ontzag. En er was een zekere weduw in die stad, en zij kwam tot hem, zeggende: Doe mij recht tegen mijne wederpartij. En hij wilde voor een langen tijd niet; maar daarna zeide hij bij zichzelf: Hoewel ik God niet vrees en geen mensch ontzie, nogtans omdat deze weduw mij moeijelijk valt, zoo zal ik haar recht doen, opdat zij niet eindelijk kome en mij het hoofd breke. En de Heer zeide: Hoort wat de onrechtvaardige regter zegt: zal God dan geen recht doen zijnen uitverkorenen die dag en nacht tot hem roepen, hoewel hij lankmoedig is over hen? Ik zeg u dat

- hij hun haastig recht doen zal. Doch de Zoon des menschen als hij komt, zal hij ook geloof vinden op de aarde?
9. En hij zeide ook tot sommigen die bij zichzelf vertrouwden dat zij rechtvaardig waren, en de anderen niets achtten, deze gelijkenis:
10. Twee menschen gingen op in den tempel om te bidden: in de één was een farizeër en de ander een tollenaar. De farizeër staande bad dit bij zichzelf: O God, ik dank u dat ik niet ben gelijk de andere menschen, roovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar:
11. ik vast tweemaal ter week, ik geef tienden van alles wat ik bezit. En de tollenaar van verre staande wilde ook zelfs de oogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God, wees mij zondaar genadig. Ik zeg ulieden, deze ging af geregtvaardigd in zijn huis *meer* dan die; want een ieder die zichzelf verhoogt zal vernederd worden, en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.
12. En zij bragten ook de kinderkens tot hem, opdat hij die zoude aanraken; en de discipelen *dat* ziende bestrafden dezelve. Maar Jezus riep die *kinderkens* tot zich, en zeide: Laat de kinderkens tot mij komen, en verhindert hen niet; want derzulken is het koningrijk Gods. Voorwaar zeg ik u, zowie het koningrijk Gods niet zal ontvangen als een kindeken, die zal geenszins in hetzelfde komen.
13. En een zeker overste vroeg hem, zeggende: Goede meester, wat doende zal ik het eeuwige leven beërven?
14. En Jezus zeide tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan één, na-
15. melijk God. Gij weet de geboden: gij zult geen overspel doen; gij zult niet dooden; gij zult niet stelen; gij zult geen valache getuigenis geven; eer uwen vader en uwe moeder. En hij zeide: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijne jonkheid aan. Doch Jezus dit hoorende zeide tot hem: Nog één ding ontbreekt u: verkoop alles wat gij hebt en deel het onder de armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, volg mij. Maar als hij dit hoorde werd hij zeer droevig; want hij was zeer rijk.
16. Jezus nu ziende dat hij zeer droevig geworden was, zeide: Hoe bezwaarlijk zullen degenen die goed hebben in het koningrijk Gods ingaan. En die *dit* hoorden zeiden: Wie kan dan zalig worden? En hij zeide: De dingen die onmogelijk zijn bij de menschen, zijn mogelijk bij God.
17. En Petrus zeide: Zie, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd. En hij zeide tot hen: Voorwaar ik zeg ulieden, dat er niemand is die verlaten heeft huis, of ouders of broeders, of vrouw of kinderen, om het koningrijk Gods, die niet zal veelvoudig wederontvangen in dezen tijd, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven.
18. En hij nam de twaalf bij zich, en zeide tot hen: Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbragt worden aan den Zoon des menschen, wat geschreven is door de profeten; want hij zal den heidenen overgeleverd worden, en hij zal be-

- spot worden en smadelijk behandeld worden en be-
 33. spuwd worden, en hem ge-
 weeseld hebbende zullen zij hem dooden; en ten derden dage zal hij wederopstaan.
 34. En zij verstonden geen van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet 't geen gezegd werd.
 35. En het geschiedde als hij nabij Jericho kwam, dat een zeker blinde aan den weg zat, bedelende. En deze hoorende de schare voorbijgaan, vraagde wat dat was.
 37. En zij boodschapten hem, dat Jezus de Nazarener voorbijging. En hij riep, zeggende: Jezus, zij Zoon Davids, ontferm u mijner.
 39. En die voorbijgingen bestraften hem, opdat hij zwijgen zoude; maar hij riep zooveeltemeer: Zoon Davids, ontferm u mijner. En Jezus stilstaande beval dat men denzelven tot hem brengen zoude; en als hij nabij hem gekomen was, vraagde hij hem, zeggende: Wat wilt gij dat ik u doen zal?
 42. En hij zeide: Heer, dat ik ziende mag worden. En Jezus zeide tot hem: Word ziende: uw geloof heeft u behouden. En terstond werd hij ziende, en volgde hem, God verheerlijkende. En al het volk dat ziende, gaf Gode lof.

HOOFDSTUK 19.

1. En Jezus ingekomen zijnde, ging door Jericho. En zie, er was een man met name geheeten Zacheüs; en deze was een overste der tolenaren, en hij was rijk; en hij zocht Jezus te zien, wie hij was, en kon niet vanwege de schare, omdat hij klein van persoon was. En vooruitlopende klom hij op een wilden vijgeboom, opdat

- bij hem mogt zien; want hij zoude langs dien weg voorbijgaan. En als Jezus aan die plaats kwam, opwaarts ziende zag hij hem, en zeide tot hem: Zacheüs, haast u en kom af, want ik moet heden in uw huis blijven. En hij haastte zich en kwam af, en ontving hem met blijdschap. En allen die 't zagen murmureerden, zeggende: Hij is tot een zondigen man ingegaan om te herbergen.
8. En Zacheüs stond en zeide tot den Heer: Zie, de helft van mijne goederen, Heer, geef ik den armen; en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder. En Jezus zeide tot hem: Heden is dezen huize zaligheid geschied, naardemaal ook deze een zoon Abrahams is; want de Zoon des menschen is gekomen om te zoeken en zaligtemaken wat verloren was.
11. En als zij dat hoorden, voegde hij daarbij en zeide een gelijkenis, omdat hij nabij Jeruzalem was, en omdat zij meenden dat het koningrijk Gods terstond zoude openbaar worden. Hij zeide dan: Een zeker welgeboren man reisde in een vergelegen land, om voor zichzelf een koningrijk te ontvangen, en dat wedertekeeren. En geroepen hebbende zijne tien dienstknechten, gaf hij hun tien ponden, en zeide tot hen: Doet handeling totdat ik kom. En zijne burgers haatten hem, en zonden hem gezanten na, zeggende: Wij willen niet dat deze over ons koning zij. En het geschiedde toen hij wederkwam, als hij het koningrijk ontvangen had, dat hij zeide dat die dienstknechten tot hem zouden geroepen worden, wien hij het geld gegeven had, opdat hij weten

16. mogt wat een iegelijk met handelen gewonnen had. En de eerste kwam en zeide: Heer, uw pond heeft tien ponden daarenboven gewonnen. En hij zeide tot hem: Wel, gij goededienstknecht, dewijl gij in het minste getrouw zijt geweest, zoo heb
 17. magt over tien steden. En de tweede kwam en zeide: Heer, uw pond heeft vijf
 18. ponden gewonnen. En hij zeide ook tot dezen: En gij, wees over vijf steden. En
 19. een ander kwam zeggende: Heer, zie hier uw pond, 't welk ik in een zweetdoek
 20. weggelegd had: want ik vreesde u, omdat gij een straf mensch zijt; gij neemt weg wat gij niet gelegd hebt, en gij maakt wat gij niet gezaaid hebt. Maar hij zeide
 21. tot hem: Uit uwen mond zal ik u oordeelen, gij boosedienstknecht. Gij wist dat ik een straf mensch ben, wegnemende wat ik niet gelegd heb, en maaijende wat ik niet gezaaid heb: waarom
 22. hebt gij dan mijn geld niet in de bank gegeven, en ik komende had hetzelfde met
 23. winst mogen eischen? En hij zeide tot degenen die bij hem stonden: Neemt dat pond van hem weg, en geeft het dien die de tien ponden
 24. heeft. En zij zeiden tot hem: Heer, hij heeft tien ponden.
 25. Want ik zeg u, dat eenen iegelijk die heeft zal gegeven worden; maar van den geen die niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat
 26. hij heeft. Doch deze mijne vijanden, die niet hebben gevild dat ik over hen koning zoude zijn, brengt ze hier en slaat ze hier voor mij dood.
 27. En dit gezegd hebbende reisde hij voor hen heen, en ging op naar Jeruzalem. En het geschiedde als hij nabij Bethfagé en Bethanië geko-

men was, aan den berg genaamd de Olijfberg, dat hij twee van zijne discipelen
 30. uitzond, zeggende: Gaat heen in dat vlek dat tegen u over is, in 't welk inkomende zult gij een veulen gebonden vinden, waarop
 31. geen mensch ooit heeft gezeten: ontbindt hetzelfde en brengt het. En indien iemand u vraagt: Waarom ontbindt gij dat? zoo zult gij alzo
 32. tot hem zeggen: Omdat de Heer het van noode heeft.
 33. En die uitgezonden waren henengezaad zijnde, vonden 't gelijk hij hun gezegd had.
 34. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heeren van hetzelfde tot hen: Waarom
 35. ontbindt gij het veulen? En zij zeiden: De Heer heeft het van noode. En zij brachten hetzelfde tot Jezus; en hunne kleederen op het veulen geworpen hebbende, zeten
 36. zij Jezus daarop. En als hij voortreisde, spreidden zij hunne kleederen onder
 37. hem op den weg. En als hij nu genaaakte aan den afgang des Olijfbergs, begon al de menigte der discipelen zich te verblijden, en God te loven met groote stem, vanwege al de krachtige daden
 38. die zij gezien hadden, zeggende: Gezegend is de Koning die komt in den naam des Heeren! Vrede zij in den hemel, en heerlijkheid in de
 39. hoogste plaatsen! En sommigen der farizeërs uit de schare zeiden tot hem: Meester, bestraf uwe discipelen.
 40. En hij antwoordende zeide tot hen: Ik zeg ulieden, dat zoo deze zwijgen, de steenen haast roepen zullen.
 41. En als hij nabij kwam en de stad zag, weende hij over
 42. haar, zeggende: Och of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, 't geen tot uwen vrede dient! Maar nu

- is het verborgen voor uwe oogen. Want er zullen dagen over u komen, dat uwe vijanden een wal rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen en u van alle zijden benaauwen, en zullen u tot den grond nederwerpen, en uwe kinderen in u, en zij zullen in u den éénen steen op den anderen steen niet laten, daarom dat gij den tijd uwer bezoeking niet bekend hebt.
45. En gegaan zijnde in den tempel, begon hij uittedrijven degenen die daarin verkochten en kochten, zeggende tot hen: Er is geschreven: Mijn huis is een huis des gebeds; maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt.
47. En hij leerde dagelijks in den tempel; en de overpriesters en de schriftgeleerden en de oversten des volks zochten hem te dooden, en zij vonden niet wat zij doen zouden; want al het volk hing hem aan en hoorde hem.

HOOFDSTUK 20.

1. En het geschiedde op een van die dagen, als hij in den tempel het volk leerde en het evangelie verkondigde, dat de overpriesters en schriftgeleerden met de ouderlingen daarover kwamen,
2. en spraken tot hem, zeggende: Zeg ons door wat magt gij deze dingen doet, of wie hij is die u deze magt heeft gegeven? En hij antwoordende zeide tot hen: Ik zal u ook één woord vragen,
4. en zegt mij: de doop van Johannes, was die uit den hemel of uit de menschen?
5. En zij overleiden onder elkander, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zoo zal hij zeggen: Waarom hebt

- gij dan hem niet geloofd?
6. En indien wij zeggen: Uit de menschen, zoo zal ons al het volk steenigen; want zij houden voor zeker, dat Johannes een profeet was. En zij antwoordden, dat zij niet wisten vanwaar *die was*. En Jezus zeide tot hen: Zoo zeg ik u ook niet door wat magt ik deze dingen doe.
9. En hij begon tot het volk deze gelijkenis te zeggen: Een zeker mensch plantte een wijngaard, en hij verhuurde dien aan landlieden, en trok een langen tijd buitenslands. En als 't de tijd was, zond hij tot de landlieden een dienstknecht, opdat zij hem van de vrucht des wijngaards geven zouden; maar de landlieden sloegen denzelfden, en zonden hem ledig benen. En wederom zond hij nog een anderen dienstknecht; maar ook dien geslagen en smadelijk behandeld hebbende, zonden zij hem ledig benen. En wederom zond hij nog een anderen; maar zij verwonden ook dezen, en wierpen hem uit. En de heer des wijngaards zeide: Wat zal ik doen? Ik zal mijnen geliefden zoon zenden; mogelijk dezen ziende zullen zij hem ontsien. Maar als de landlieden hem zagen, overleiden zij onder elkander, en zeiden: Deze is de erfgenaam; komt laat ons hem dooden, opdat de erfenis ons worde. En als zij hem buiten den wijngaard uitgeworpen hadden, doodden zij hem. Wat zal dan de heer des wijngaards hun doen? Hij zal komen en deze landlieden verderven, en zal den wijngaard aan anderen geven.
- En als zij dat hoorden zeiden zij: Dat zij verre. Maar hij zag ze aan, en zeide: Wat is dan dit 't welk ge-

- schreven staat: De steen dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is tot een hoofd des hoeks geworden? Een iegelijk die op dien steen valt, zal verpletterd worden, en op wien hij valt, dien zal hij vermorzelen.
19. En de overpriesters en de schriftgeleerden zochten te dier ure de handen aan hem te slaan, maar zij vreesden het volk; want zij verstonden dat hij deze gelijkenis tegen hen gesproken had. En zij namen hem waar, en zonden verspleders uit, die zichzelve veinsden regtvaardig te zijn, opdat zij hem in zijne rede vangen mogten, om hem aan de heerschappij en de magt des stadhouders overteleveren. En zij vraagden hem, zeggende: Meester, wij weten dat gij rēgt spreekt en leert, en den persoon niet aanneemt, maar den weg Gods leert in waarheid: is 't ons geoorloofd den keizer schatting te geven of niet?
23. En hij hunne arglistigheid bemerkende, zeide tot hen: Wat verzoekt gij mij? Toont mij een penning: wiens beeld en opschrift heeft hij? En zij antwoordende zeiden: Des keizers. En hij zeide tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. En zij konden hem in zijne woord niet vatten voor het volk, en zich verwonderende over zijn antwoord zwegen zij stil.
27. En tot hem kwamen sommigen der sadduceers, welke tegensprekende zeggen dat er geen opstanding is, en vraagden hem, zeggende: Meester, Mozes heeft ons geschreven, zoo iemands broeder sterft, die een vrouw heeft, en hij sterft zonder kinderen, dat zijn broeder
- de vrouw nemen zal en zijnen broeder kroost
29. verwekken. Er waren nu zeven broeders; en de eerste nam een vrouw, en hij stierf
30. zonder kinderen. En de tweede nam die vrouw, en ook deze stierf zonder kinderen.
31. En de derde nam die vrouw, en desgelijks ook de zeven, en hebben geen kinderen nagelaten, en zijn gestorven.
32. En ten laatste na allen stierf
33. ook de vrouw. In de opstanding dan wiens vrouw van deze zal zij zijn? want die zeven hebben dezelve tot een
34. vrouw gehad. En Jezus antwoordende zeide tot hen: De kinderen dezer eeuw trouwen en worden ten huwelijk
35. uitgegeven; maar wie waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de dooden, zullen noch trouwen noch ten huwelijk uitgegeven worden:
36. want zij kunnen niet meer sterven, want zij zijn den engelen gelijk; en zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn.
37. En dat de dooden opgewekt zullen worden, heeft ook Mozes aangewezen bij het doornbosch, als hij den heer noemt den God Abrahams en den God Isaaks en den God Jakobs: God nu is niet een God der dooden maar der levenden; want zij leven hem
38. allen. En sommigen der schriftgeleerden antwoordende zeiden: Meester, gij hebt wel gezegd. En zij durden hem niet meer iets vragen.
41. En hij zeide tot hen: Hoe zeggen zij dat de Christus Davids zoon is? En David zelf zegt in het boek der psalmen: De Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: Zit aan mijne
43. rechterhand, totdat ik

- uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwervoeten.
44. David dan noemt hem *zijnen* Heer, en hoe is hij zijn zoon?
45. En daar al het volk *het* hoorde, zeide hij tot zijne
46. discipelen: Wacht u van de schriftgeleerden, die willen wandelen in lange kleederen, en beminnen de groetingen op de markten, en de voorgestelten in de synagogen, en de vooraanzittingen
47. bij de maaltijden; die der weduwen huizen opeten, en onder een schijn lange gebeden doen: deze zullen zwaarder oordeel ontvangen.

HOOFDSTUK 21.

1. En opziende zag hij de rijken kunne gaven in de schatkist werpen. En hij zag ook een zekere arme weduw twee kleine *penningskens* daarin
3. werpen; en hij zeide: Waarlijk ik zeg u, dat deze arme weduw meer dan allen heeft
4. *ingeworpen*; want die allen hebben van hunnen overvloed *ingeworpen* tot de gaven Gods, maar *dóze* heeft van haar gebrek al den leeftogt dien zij had *daarin* geworpen.
5. En als sommigen zeiden van den tempel, dat hij met schoone steenen en begiftigingen versierd was, zeide
6. hij: *Wat* deze dingen *aangaat* die gij aanschouwt, er zullen dagen komen, in welke niet *een* steen op *den* *anderen* steen zal gelaten worden, die niet zal worden
7. afgebroken. En zij vraagden hem, zeggende: Meester, wanneer zullen dan deze dingen zijn? en welk is het teeken wanneer deze dingen
8. zullen geschieden? En hij zeide: Ziet dat gij niet verleid wordt; want velen zullen er komen onder mijnen

- naam, zeggende: Ik ben *de Christus*, en de tijd is nabij gekomen: gaat dan hen niet
9. na. En wanneer gij zult hooren van oorlogen en be-roerten, zoo wordt niet ver-schrikt; want deze dingen moeten eerst geschieden, maar *nog* is terstond het einde niet.
10. Toen zeide hij tot hen: Het *éene* volk zal tegen het *andere* volk opstaan, en het *éene* koningrijk tegen het *an-dere* koningrijk; en er zullen groote aardbevingen wezen in verscheiden plaatsen, en hongersnooden, en pestilentiën; er zullen ook schrikkelijke dingen en groote teekenen van den hemel geschieden. Maar *vóór* dit alles zullen zij hunne handen aan ulieden slaan, en u ver-volgen, u overleverende in de synagogen en gevangnissen; en gij zult getrokken worden voor koningen en stadhouders, om mijns naams wil;
13. en *dít* zal u overkomen tot
14. een getuigenis. Neemt dan in uwe harten voor, van tevoren niet te overdenken *hoe* gij u verantwoorden zult;
15. want ik zal u mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan allen die
16. zich tegen u zetten. En gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders en magen en vrienden, en zij zullen er *sommigen* uit u doo-den, en gij zult van allen gehaat worden om mijns
18. naams wil. Doch niet een haar uit uw hoofd zal verlo-19. ren gaan. Bezit uwe zielen in uwe lijdzaamheid.
20. Maar wanneer gij zien zult dat Jeruzalem van heillegers omsingeld wordt, zoo weet aldan dat hare verwoesting
21. nabij gekomen is. Aldan wie in Judéa zijn, dat ze vlieden naar de bergen; en

wie in 't midden van dezelve
 22. zijn, dat ze daar nittrekken;
 en wie op de velden zijn,
 dat ze in dezelve niet kom-
 23. men; want deze zijn dagen
 der wraak, opdat alles vervuld
 24. worde wat geschreven is.
 Doch wee den bevruchten
 25. en den zogenden *trov-
 men* in die dagen; want er
 zal groote nood zijn in het
 land, en toorn over dit volk;
 26. en zij zullen vallen door de
 scherpte des zwaards, en ge-
 vankelijk weggevoerd wor-
 den onder alle volken; en
 Jeruzalem zal van de heide-
 27. nen vertreden worden, tot-
 dat de tijden der heidenen
 vervuld zullen zijn. En er
 zullen teekenen zijn in de
 zon en maan en sterren, en
 op de aarde benauwdheid
 der volkeren, met twijfel-
 28. moedigheid, als de zee en
 watergolven groot geluid
 29. zullen geven, en den men-
 schen het hart zal bezwijken
 van vrees en verwachting
 der dingen die het aardrijk
 30. zullen overkomen; want de
 krachten der hemelen zullen
 31. bewogen worden. En alsdan
 zullen zij den Zoon des men-
 schen zien komen in een
 wolk met groote kracht en
 32. heerlijkheid. Als nu deze
 dingen beginnen te geschie-
 den, zoo ziet omhoog en beft
 uwe hoofden opwaarts, om-
 dat uwe verlossing nabij is.
 33. En hij zeide tot hen een
 gelijkenis: Ziet den vijge-
 boom en al de boomen; wan-
 neer zij nu uitspruiten, en
 34. gij dat ziet, zoo weet gij nit
 uzelve dat de zomer nu nabij
 35. is: alzóó ook gij, wanneer
 gij deze dingen zult zien ge-
 schieden, zoo weet dat het
 koninkrijk Gods nabij is.
 36. Voorwaar ik zeg u, dat dit
 geslacht geenszins zal voor-
 37. bijgaan totdat alles zal ge-
 schied zijn. De hemel en de
 38. aarde zullen voorbijgaan,

maar mijne woorden zullen
 geenszins voorbijgaan.
 34. En wacht uzelve, dat uwe
 harten niet te eeniger tijd
 bezwaard worden met bras-
 serij en dronkenschap en
 zorgvuldigheden dezes le-
 35.vens, en dat u die dag niet
 onvoorziens overkome. Want
 gelijk een strik zal hij kom-
 36. men over al degenen die op
 den ganschen aardbodem ge-
 zeten zijn. Waakt dan te
 aller tijd biddende, dat gij
 moogt waardig geacht wor-
 den te ontvlieden al deze
 37. dingen die geschieden zul-
 len, en te staan voor den
 Zoon des menschen.
 38. Des daags nu was hij lee-
 rende in den tempel; maar
 des nachts ging hij uit, en
 vernachtte op den berg ge-
 39. naamd de Olijfberg. En al
 het volk kwam 's morgens
 vroeg tot hem in den tem-
 pel, om hem te hooren.

HOOFDSTUK 22.

1. En het feest der ongezuur-
 de *brooden*, genaamd pascha,
 2. was nabij; en de overpries-
 ters en de schriftgeleerden
 zochten hoe zij hem ombren-
 gen zouden; want zij vrees-
 den het volk.
 3. En de satan voer in Judas
 die toegenaamd was Iska-
 riot, zijnde uit het getal der
 4. twaalf; en hij ging henen en
 sprak met de overpriesters
 en de hoofdmannen, hoe hij
 hem hun zoude overleveren.
 5. En zij waren verblijd, en
 zijn 't ééns geworden dat zij
 6. hem geld geven zouden. En
 hij beloofde het, en zocht ge-
 legenheid om hem hun over-
 televeren zonder oproer.
 7. En de dag der ongezuurde
brooden kwam, op dewelke
 het pascha moest geslagt
 8. worden. En hij zond Petrus
 en Johannes uit, zeggende:
 Gaat henen en bereidt ons
 het pascha, opdat wij het

9. eten mogen. En zij zeiden tot hem: Waar wilt gij dat wij het bereiden? En hij zeide tot hen: Zie, als gij in de stad zult gekomen zijn, zoo zal u een mensch ontmoeten, dragende een kruik water; volgt hem in het huis.
10. waar hij ingaat; en gij zult zeggen tot den huisvader van dat huis: De Meester zegt u: Waar is de eetzaal, waar ik het pascha met mijne discipelen eten zal? En hij zal u een groote toegeruste opperzaal wijzen: bereidt het aldaar. En zij henengaaude vonden 't gelijk hij hun gezegd had, en bereidden het pascha.
11. En als de ure gekomen was, zat hij aan en de twaalf apostelen met hem. En hij zeide tot hen: Ik heb grootelijks begeerd dit pascha met u te eten eerdat ik lijd; want ik zeg u dat ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het koningrijk Gods. En als hij een drinkbeker genomen had, en gedankt had, zeide hij: Neemt dezen en deelt hem onder ulieden; want ik zeg u, dat ik niet drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het koningrijk Gods zal gekomen zijn. En hij nam brood, en als hij gedankt had brak hij het, en gaf 't hun, zeggende: Dat is mijn lichaam 't welk voor u gegeven wordt: doet dat tot mijne gedachtenis. Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in mijn bloed, 't welk voor u vergoten wordt. Doch zie, de hand degenen die mij verraadt is met mij aan de tafel; en de Zoon des menschen gaat wel hen gelijk besloten is, doch wee dien mensch door welchen hij verraden wordt.
23. En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het toch mogt zijn die dat doen zoude.
24. En er werd ook twisting onder hen, wie van hen scheen de meeste te zijn. En hij zeide tot hen: De koningen der volkeren heerschen over hen, en die magt over hen hebben worden weldadige heeren genaamd. Doch gij niet alzoo; maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste; en die voorganger is, als een die dient. Want wie is meerder, die aanzit of die dient? Is 't niet die aanzit? Maar ik ben in 't midden van u als een die dient. En gij zijt degenen die met mij steeds gebleven zijt in mijne verzoeken.
29. En ik verordineer u het koningrijk, gelijkerwijs mijn Vader mij dat verordineerd heeft; opdat gij eet en drinkt aan mijne tafel in mijn koningrijk, en zit op troonen, oordeelende de twaalf geslachten Israels.
31. En de Heer zeide: Simon, Simon, zie, de satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe; maar ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude; en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zoo versterk uwe broeders.
33. En hij zeide tot hem: Heer, ik ben bereid met u ook in de gevangenis en in den dood te gaan. Maar hij zeide: Ik zeg u Petrus, de haan zal heden niet kraaijen, eer gij driemaal zult geloochend hebben dat gij mij kent.
35. En hij zeide tot hen: Als ik u uitzond zonder buidel en male en schoenen, heeft u ook iets ontbroken? En zij zeiden: Niets. Hij zeide dan tot hen: Maar nu, wie een buidel heeft, die neemt hem, desgelijks ook een male, en wie er geen heeft.

die verkoope zijn kleed en
 37. koope een zwaard. Want ik
 zeg u, dat nog dit 't welk
 geschreven is in mij moet
 volbragt worden, name-
 lijk: En hij is met de
 misdadigen gerekend;
 want ook die dingen die van
 mij *geschreven zijn* hebben
 38. een einde. En zij zeiden:
 Heer, zie hier twee zwaar-
 den. En hij zeide tot hen:
 Het is genoeg.
 39. En uitgaande vertrok hij,
 gelijk hij gewoon was, naar
 den Olijfberg; en hem volg-
 40. den ook zijne discipelen. En
 als hij aan die plaats geko-
 men was, zeide hij tot hen:
 Bidt dat gij niet in verzo-
 41. eking komt. En hij scheidde
 zich van hen af, omtrent een
 steenworp, en knielde neder
 42. en bad, zeggende: Vader, of
 gij wildet dezen drinkbeker
 van mij wegnemen! Doch
 niet mijn wil maar de uwe
 43. geschiede. En van hem werd
 gezien een engel uit den he-
 mel die hem versterkte. En
 44. in zwaren strijd zijnde, bad
 hij te ernstiger. En zijn zweet
 werd gelijk groote druppelen
 45. bloed die op de aarde afflie-
 pen. En als hij van het ge-
 bed opgestaan was, kwam
 hij tot zijne discipelen, en
 vond hen slapende van droef-
 46. held; en hij zeide tot hen:
 Wat slaapt gij? Staat op en
 bidt, opdat gij niet in ver-
 zoeking komt.
 47. En als hij nog sprak, zie-
 daar een schare; en een van
 de twaalf, die genaamd was
 Judas, ging hun voor, en
 kwam bij Jezus om hem te
 48. kussen. En Jezus zeide tot
 hem: Judas, verraadst gij den
 Zoon des menschen met een
 kus?
 49. En die bij hem waren,
 ziende wat er geschieden
 zoude, zeiden tot hem: Heer,
 zullen wij met het zwaard
 50. slaan? En een uit hen sloeg

den dienstknecht des hoo-
 gepriesters en hieuw *hem*
 51. zijn regteroor af. En Jezus
 antwoordende zeide: Laat
 ze tot hiertoe *geworden*, en
 raakte zijn oor aan en heelde
 hem.

52. En Jezus zeide tot de over-
 priesters en de hoofdmannen
 des tempels en de ouderlin-
 gen, die tegen hem geko-
 men waren: Zijt gij uitge-
 gaan met zwaarden en stok-
 ken als tegen een moorde-
 53. naar? Als ik dagelijks met
 u was in den tempel, zoo
 hebt gij de handen tegen mij
 niet uitgestoken; maar dit
 is uwe ure en de magt der
 54. duisternis. En zij grepen
 hem en leidden *hem weg*, en
 bragten hem in het huis des
 hoogepriesters.

En Petrus volgde van ver-
 55. re; en als zij vuur ontstoken
 hadden in 't midden van de
 zaal, en zij tezamen neder-
 zaten, zat Petrus in 't mid-
 56. den van hen. En een zekere
 dienstmaagd ziende hem bij
 het vuur zitten, en hare
 oogen op hem houdende,
 zeide: Ook deze was met
 57. hem. Maar hij verloochende
 hem, zeggende: Vrouw, ik
 58. ken hem niet. En kort daar-
 na een ander hem ziende,
 zeide: Ook gij zijt van die.
 Maar Petrus zeide: Mensch,
 59. ik ben niet. En als 't om-
 trent één uur geleden was,
 bevestigde *dat* een ander,
 zeggende: In waarheid ook
 deze was met hem, want hij
 60. is ook een Galileër. Maar
 Petrus zeide: Mensch, ik
 weet niet wat gij zegt. En
 terstond als hij nog sprak
 61. kraaide de haan; en de Heer
 zich omkeerende zag Petrus
 aan, en Petrus werd indach-
 tig aan het woord des Hee-
 reu, hoe hij hem gezegd had:
 Eer de haan zal gekraaid
 hebben zult gij mij drie maal
 62. verloochenen. En Petrus

naarbuiten gaande weende bitterlijk.

63. En de mannen die Jezus hielden bespotteden hem,
64. en sloegen hem; en als zij hem overdekt hadden, sloegen zij hem op 't aangezicht, en vraagden hem, zeggende: Profeteer, wie het is die u geslagen heeft? En vele andere dingen zeiden zij tegen hem lasterende.
66. En als het dag geworden was, vergaderden de ouderlingen des volks, en de overpriesters en schriftgeleerden, en bragten hem
67. in hunnen raad, zeggende: Zijt gij de Christus? zeg het ons. En hij zeide tot hen: Indien ik 't u zeg, gij zult
68. het niet gelooven; en indien ik ook vraag, gij zult mij niet antwoorden of loslaten.
69. Van nu aan zal de Zoon des menschen gezeten zijn aan de rechterhand der kracht Gods.
70. En zij zeiden allen: Zijt gij dan de Zoon Gods? En hij zeide tot hen: Gij zegt dat
71. ik het ben. En zij zeiden: Wat hebben wij nog getuigenis van noode? Want wij zelve hebben 't uit zijnen mond gehoord.

HOOFDSTUK 23.

1. En de geheele menigte van hen stond op en leidde hem
2. tot Pilatus. En zij begonnen hem te beschuldigen, zeggende: Wij hebben bevonden dat deze het volk verkeert, en verbiedt den keizer schattingen te geven, zeggende dat hij zelf Christus
3. de Koning is. En Pilatus vraagde hem, zeggende: Zijt gij de Koning der Joden? En hij antwoordde hem en
4. zeide: Gij zegt het. En Pilatus zeide tot de overpriesters en de scharen: Ik vind geen schuld in dezen
5. mensch. En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij

beroert het volk, leerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea
6. tot hertoe. Als nu Pilatus van Galilea hoorde, vraagde hij of die mensch een Galil-
7. leer was; en verstaande dat hij uit het gebied van Herodes was, zond hij hem henen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was.

8. En als Herodes Jezus zag, werd hij zeer verblijd; want hij was sedert lang bekeerig geweest hem te zien, omdat hij veel van hem hoorde, en hoopte eenig teeken te zien dat van hem gedaan zoude
9. worden. En hij vraagde hem met vele woorden: doch hij
10. antwoordde hem niets. En de overpriesters en deschriftgeleerden stonden en beschuldigden hem berisig. En Herodes met zijne krijgslie-
11. den hem veracht en bespot hebbende, deed hem een blinkend kleed aan, en zond
12. hem weder tot Pilatus. En op dien dag werden Pilatus en Herodes vrienden met elkander; want zij waren tevoren in vijandschap tegen elkander.
13. En als Pilatus de overpriesters en de oversten en het volk bijéengeropen had,
14. zeide hij tot hen: Gij hebt dezen mensch tot mij gebragt als een die het volk afkeerig maakt; en zie, ik heb hem in uwe tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in dezen mensch geen schuld gevonden van 't geen waar gij hem mede beschuldigt; ja ook Herodes niet; want ik heb ulieoen tot hem gezonden, en zie, er is van hem niets gedaan dat des doods waar-
15. dig is: zoo zal ik hem dan
16. kastijden en loslaten. En hij moest hun op het feest eenen
17. loslaten. Doch al de menigte riep gelijkelijk, zeggende:

- Weg met dezen, en laat ons
19. Barabbas los: dewelke was om zeker oproer dat in de stad geschied was, en om een doodslag, in de gevangenis geworpen. Pilatus dan riep *hem* wederom toe, willende Jezus loslaten. Maar zij riepen daartegen, zeggende: Kruis *hem*, kruis *hem*.
22. En hij zeide ten derden male tot hen: Wat heeft deze dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in hem gevonden: zoo zal ik hem dan
23. kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, eischende dat hij zoude gekruist worden, en hun en der overpriesteren geroep
24. werd geweldiger. En Pilatus oordeelde dat hun eisch geschieden zoude; en hij liet hun los dengeen die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welken zij geëischt hadden, maar Jezus gaf hij over tot hunnen wil.
26. En als zij hem weglediden, namen zij eenen Simon van Cyrene, komende van den akker, en leidden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg. En een groote menigte van volk en van vrouwen volgde hem, welke ook weenden en hem
28. beklagden. En Jezus zich tot haar keerende, zeide: Gij dochters van Jeruzalem, weent niet over mij, maar weent over uzelve en over
29. uwe kinderen: want zie, er komen dagen in welke men zeggen zal: Zalig *zijn* de onvruchtbaren, en de schooten die niet gebaar hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben. Alsdan zullen zij
30. begiopen te zeggen tot de bergen: Valt op ons, en tot de heuvelen: Bedekt ons; want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?
32. En er werden ook twee anderen, zijnde kwaaddoeners, geleid om met hem gedood
33. te worden. En toen zij kwamen op de plaats genaamd Hoofdschedelplaats, kruisigden zij hem aldaar, en de kwaaddoeners, den één ter rechter- en den ander ter linkerzijde. En Jezus zeide: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. En verdeelende zijne kleederen, wierpen zij het lot.
35. En het volk stond en zag het aan; en ook de oversten met hen beschimpten *hem*, zeggende: Anderen heeft hij verlost, dat bij nu zichzelf verlosse, zoo hij is de Christus, de uitverkorene
36. Gods. En ook de krijgsknechten tot *hem* komende bespotteden hem, en bragten hem edik, en zeiden: Indien gij de Koning der Joden zijt,
38. zoo verlos uzelve. En er was ook een opschrift boven hem geschreven, met Griekache en Romeinsche en Hebreeuwsche letters: DEZE IS DE KONING DER JODEN.
39. En één van de kwaaddoeners die gehangen waren lasterde hem, zeggende: Indien gij de Christus zijt, verlos uzelve en ons. Maar de andere antwoordende bestrafte hem, zeggende: Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? En wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf waardig 't geen wij gedaan hebben; maar deze heeft niets on-
42. behoortlijks gedaan. En hij zeide tot Jezus: Heer, gedenk mijner als gij in uw koningrijk zult gekomen zijn.
43. En Jezus zeide tot hem: Voorwaar zeg ik u, heden zult gij met mij in het paradijs zijn.
44. En het was omtrent de zesde ure, en er werd duisternis over de geheele aarde,

45. tot de negende ure toe; en de zon werd verduisterd, en het voorhangsel des tempels
46. scheurde middendoor. En Jezus roepende met groote stem zeide: Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest. En als hij dat gezegd
47. had, gaf hij den geest. Als nu de hoofdman over honderd zag wat er geschied was, verheerlijkte hij God en zeide: Waarlijk deze
48. mensch was rechtvaardig. En al de scharen die tezamengekomen waren om dit te aanschouwen, ziende de dingen die geschied waren, keerden weder, slaande op
49. hunne borsten. En al zijne bekenden stonden van verre, ook de vrouwen die hem tezamen gevolgd waren van Galiléa, en zagen dit aan.
50. En z'c, een man met name Jozef, zijnde een raadgeer, een goed en rechtvaardig man, (deze had niet mede bewilligd in hunnen raad en handel), van Arimathéa een stad der Joden, en die ook zelf het koningrijk
51. Gods verwachtte: deze ging tot Pilatus en begeerde het
52. lichaam van Jezus. En als hij 't zelve afgenomen had, wond hij dat in een lijnwaad, en leide het in een graf, in een rots gehouwen, waarin nog nooit iemands
53. gelegd was. En het was de dag der voorbereiding, en
54. de sabbat kwam aan. En ook de vrouwen, die met hem gekomen waren uit Galiléa, volgden, en aanschouwden het graf, en hoe zijn lichaam gelegd werd.
56. En wedergekeerd zijnde bereidden zij specerijen en zalven; en op den sabbat rustten zij naar het gebod.

HOOFDSTUK 24.

1. En op den eersten dag der week, zeer vroeg in den

- morgenatond, gingen zij naar het graf, dragende de specerijen die zij bereid hadden, en sommigen met haar.
2. En zij vonden den steen afgewenteld van het graf; en ingegaan zijnde vonden zij het ligchaam des Heeren
3. Jezus niet. En het geschiedde als zij daarover twijfelmoedig waren, zie, twee mannen stonden bij haar in
4. blinkende kleederen; en als zij zeer bevreemd werden en het aangezigt naar de aarde neigden, zeiden zij tot haar: Wat zoekt gij den levende
5. bij de dooden? Hij is hier niet, maar hij is opgestaan. Gedenkt hoe hij tot u gesproken heeft als hij nog in
6. Galiléa was, zeggende: De Zoon des menschen moet overgeleverd worden in de handen der zondige menschen, en gekruisigd worden, en ten derden dage wederopstaan. En zij werden
7. indachtig aan zijne woorden; en wedergekeerd zijnde van het graf, boodschapten zij al deze dingen aan de elf
8. en aan al de anderen. En deze waren Maria Magdaléna, en Johanna, en Maria de moeder van Jacobus, en de anderen met haar, die dit
9. tot de apostelen zeiden. En hare woorden schenen voor hen als ijdel geklap, en zij
10. verloofden haar niet. Doch Petrus opstaande liep tot het graf, en nederbukkende zag hij de linnen doeken liggende alleen, en ging weg, zich verwonderende bij zichzelf over 't geen geschied was.
11. En zie, twee van hen gingen op dien dag naar een vlek dat zestig stadien van Jeruzalem was, welks naam
12. was Emmaüs; en zij spraken tezamen onder elkander van al deze dingen die
13. er gebeurd waren. En het

- geschiedde terwijl zij te-
 samen spraken en elkander
 ondervraagden, dat Jezus
 zelf bij hen kwam en met
 16. hen ging: en hunne oogen
 werden gehouden, dat zij
 17. hem niet kenden. En hij
 zeide tot hen: Wat redenen
 zijn dit, die gij wandelende
 onder elkander verhandelt,
 en waarom ziet gij droevig?
 18. En de één, wiens naam was
 Kleopas, antwoordende zei-
 de tot hem: Zijt gij alleen
 een vreemdeling te Jeruza-
 lem, en weet niet de dingen
 die deze dagen daarin ge-
 19. schied zijn? En hij zeide
 tot hen: Welke? En zij zei-
 den tot hem: De dingen aan-
 gaande Jezus den Nazare-
 ner, welke een profeet was
 krachtig in werken en woor-
 den, voor God en al het
 20. volk; en hoe onze overpries-
 ters en oversten denzelven
 overgeleverd hebben tot het
 oordeel des doods, en hem
 21. gekruisigd hebben. En wij
 hoopten dat hij was degeen
 die Israel verlossen zoude;
 doch ook benevens dit alles
 is 't heden de derde dag van
 dat deze dingen geschied
 22. zijn. Maar ook sommige
 vrouwen uit ons hebben ons
 ontsteld, die vroeg in den
 morgenstond aan het graf
 23. geweest zijn; en zijn lig-
 chaam niet vindende kwa-
 men zij en zeiden, dat zij
 ook een gezigt van engelen
 gezien hadden, die zeggen
 24. dat hij leeft. En sommigen
 dergenen die met ons zijn
 gingen henen tot het graf,
 en bevonden 't alzóó gelijk
 ook de vrouwen gezegd had-
 den; maar hem zagen zij
 25. niet. En hij zeide tot hen:
 O onverstandigen en tragen
 van hart om te gelooven al
 hetgeen de profeten gespro-
 26. ken hebben, moest de Chris-
 tus niet deze dingen lijden,
 en alzóó in zijne heerlijkheid
 27. ingaan? En begonnen heb-
 bende van Mozes en van al
 de profeten, leide hij hun
 uit in al de Schriften 't geen
 28. van hem geschreeven was. En
 zij kwamen nabij het vlek
 waar zij naartoe gingen, en
 hij hield zich alsof hij ver-
 29. der gaan zoude; en zij dwon-
 gen hem, zeggende: Blijf
 met ons, want het is bij den
 avond en de dag is gedaald.
 En hij ging in, om met hen
 30. te blijven. En het geschiedde
 als hij met hen aanzat, dat
 hij het brood nam en het ze-
 gende: en als hij het gebro-
 31. ken had gaf hij het hun; en
 hunne oogen werden ge-
 opend; en zij kenden hem;
 en hij kwam weg uit hun ge-
 32. zigt. En zij zeiden tot elkan-
 der: Was ons hart niet brand-
 dende in ons, als hij tot ons
 sprak op den weg en als hij
 ons de Schriften opende?
 33. En zij opstaande te dier
 ure, keerden weder naar Je-
 ruzalem, en vonden de elf te-
 34. zamenvergaderd, en die met
 hen waren, welke zeiden: De
 Heer is waarlijk opgestaan,
 35. en is van Simon gezien. En
 zij vertelden 't geen op den
 weg geschied was, en hoe hij
 hun bekend was geworden in
 't breken des broods.
 36. En als zij van deze dingen
 spraken, stond Jezus zelf in
 't midden van hen, en zeide
 tot hen: Vrede zij ulieden.
 37. En zij verschrikt en zeer
 bevreesd geworden zijnde,
 meenden dat zij een geest
 38. zagen. En hij zeide tot hen:
 Wat zijt gij ontroerd, en
 waarom klimmen zulke over-
 leggingen in uwe harten?
 39. Ziet mijne handen en mijne
 voeten, want ik ben 't zelf;
 tast mij aan en ziet, want
 een geest heeft geen vleesch
 en been, gelijk gij ziet dat
 40. ik heb. En als hij dit zeide,
 toonde hij hun de handen en
 41. de voeten. En toen zij 't van

blijdschap nóg niet geloofden en zich verwonderden, zeide hij tot hen: Hebt gij hier iets om te eten? En zij gaven hem een stuk van een gebraden visch, en van honigraten, en hij nam 't en at het voor hunne oogen. En hij zeide tot hen: Dit zijn de woorden die ik tot u sprak als ik nog met u was, *namelijk* dat het alles moest vervuld worden wat van mij geschreven is in de wet van Mozes en de profeten en de psalmen. Toen opende hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden, en zeide tot hen: Alzóó is er geschreven, en alzóó moest de Christus lijden, en van de dooden opstaan ten derden dage, en in zijnen naam ge-

predikt worden bekeering en vergeving der zonden onder alle volken, beginnende van Jeruzalem. En gij zijt getuigen van deze dingen. En zie, ik zend de belofte mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. En hij leidde hen buiten tot aan Bethanië, en zijne handen opheffende zegende hij hen. En het geschiedde als hij ze zegende, dat hij van hen scheidde en werd opgenomen in den hemel. En zij aanbadden hem, en keerden weder naar Jeruzalem met groote blijdschap. En zij waren te allen tijde in den tempel lovende en dankende God. Amen.

HET HEILIG EVANGELIE

NAAR [DE BESCHRIJVING VAN]

J O H A N N E S.

HOOFDSTUK I.

1. In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God. Alle dingen zijn door hetzelfde gemaakt, en zonder hetzelfde is geen ding gemaakt dat gemaakt is. In hetzelfde was het leven, en het leven was het licht der menschen; en het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft hetzelfde niet begrepen.
 6. Er was een mensch van God gezonden, wiens naam was Johannes: deze kwam tot een getuigenis, om van

het licht te getuigen, opdat zij allen door hem gelooven zouden. Hij was het licht niet, maar *was gezonden* opdat hij van het licht getuigen zoude. Dit was het waarachtige licht, 't welk verlicht een iegelijk mensch komende in de wereld. Hij was in de wereld, en de wereld is door hem gemaakt; en de wereld heeft hem niet gekend. Hij is gekomen tot het zijne, en de zijnen hebben hem niet aangenomen.
 12. Maar zoovelen hem aangenomen hebben, dien heeft hij magt gegeven kinderen Gods te worden, *namelijk* die in zijnen naam gelooven;

13. welke niet uit den bloede, noch uit den wil des vleesches, noch uit den wil des mans, maar uit God geboren zijn.
14. En het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als van den Eeniggeborene des Vaders) vol van genade en waarheid.
15. Johannes getuigt van hem en heeft geroepen, zeggende: Deze was 't van welken ik zeide: Die na mij komt is vóór mij geworden, want
16. hij was eer dan ik. En uit zijne volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade
17. voor genade; want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden.
18. Niemand heeft ooit God gezien: de eeniggeborene Zoon die in den schoot des Vaders is, die heeft hem ons verklaard.
19. En dit is de getuigenis van Johannes, toen de Joden eenige priesters en leviten afzonden van Jeruzalem, opdat zij hem zouden vragen:
20. Wie zijt gij? En hij beleet, en loochende het niet, en beleet: Ik ben de Christus
21. niet. En zij vraagden hem: Wat dan? Zijt gij Elia? En hij zeide: Ik ben die niet. Zijt gij de profeet? En hij
22. antwoordde: Neen. Zij zeiden dan tot hem: Wie zijt gij? opdat wij antwoord geven mogen den genen die ons gezonden hebben; wat zegt
23. gij van uzelf? Hij zeide: Ik ben de stem des roependen in de woestijn: Maakt den weg des Heeren recht, gelijk Jesaja de profeet gesproken heeft. En de afgezonden waren uit de
24. farizeërs; en zij vraagden hem en spraken tot hem: Waarom doopt gij dan, zoo
25. gij de Christus niet zijt, noch Elia, noch de profeet? Johannes antwoordde hun, zeggende: Ik doop met water, maar hij staat midden onder ulieden dien gij niet
26. kent: dezelve is 't die na mij komt, welke vóór mij geworden is, wien ik niet waardig ben dat ik zijnen schoenriem zoude ontbinden. Deze
27. dingen zijn geschied in Bethabara over den Jordaan, waar Johannes was doopende.
28. Des anderen dags zag Johannes Jezus tot zich komen, en zeide: Zie, het Lam Gods dat de zonde der wereld
29. wegneemt. Deze is 't van welken ik gezegd heb: Na mij komt een man die vóór mij geworden is, want hij
30. was eer dan ik. En ik kende hem niet; maar opdat hij aan Israel zoude geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen doopende met
31. het water. En Johannes getuigde, zeggende: Ik heb den Geest zien nederdalen uit den hemel gelijk een duif, en hij bleef op hem.
32. En ik kende hem niet; maar die mij gezonden heeft om te doopen met water, die had mij gezegd: Op welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op hem blijven, deze is 't die met den Heiligen
33. Geest doopt. En ik heb gezien en heb getuigd, dat deze de Zoon Gods is.
34. Des anderen dags wederom stond Johannes, en twee uit zijne discipelen; en ziende op Jezus daar wandelende, zeide hij: Zie, het
35. Lam Gods. En die twee discipelen hoorden hem dat spraken, en zij volgden Jezus.
36. En Jezus zich omkeerende en ziende hen volgen, zeide tot hen: Wat zoekt gij? En zij zeiden tot hem: Rabbi ('t welk is te zeggen,

- overgezet zijnde, Meester)
40. waar woont gij? Hij zeide tot hen: Komt en ziet. Zij kwamen en zagen waar hij woonde, en bleven dien dag bij hem; en het was omtrent
41. de tiende ure. Andréas de broeder van Simon Petrus was een van de twee, die het van Johannes gehoord hadden en hem gevolgd waren:
42. deze vond eerst zijnen broeder Simon, en zeide tot hem: Wij hebben gevonden den Messias, 't welk is, overgezet zijnde, de Christus. En hij leidde hem tot Jezus. En Jezus hem aanziende zeide: Gij zijt Simon de zoon van Jona: gij zult genaamd worden Cefas, 't welk overgezet wordt Petrus.
44. Des anderen daags wilde Jezus henegaan naar Galiléa, en vond Filippus en zeide tot hem: Volg mij.
45. Filippus nu was van Bethsaida, uit de stad van Andréas en Petrus. Filippus vond Nathanaël en zeide tot hem: Wij hebben dien gevonden, van welken Mozes in de wet geschreven heeft, en de profeten, *namelijk* Jezus den zoon Jozefs, van Nazareth. En Nathanaël zeide tot hem: Kan uit Nazareth iets goeds zijn? Filippus zeide tot hem: Kom en zie. Jezus zag Nathanaël tot zich komen, en zeide van hem: Zie waarlijk een Israëliet in welken geen bedrog is. Nathanaël zeide tot hem: Vanwaar kent gij mij? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Eer u Filippus riep, daar gij onder den vijgeboom
50. waart, zag ik u. Nathanaël antwoordde en zeide tot hem: Rabbi, gij zijt de Zoon Gods, gij zijt de Koning Israëls.
51. Jezus antwoordde en zeide tot hem: Omdat ik u gezegd heb: Ik zag u onder den vijgeboom, zoo geloof gij: gij

zult grooter dingen zien dan deze. En hij zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg ik ulieden, van nu aan zult gij den hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des menschen.

HOOFDSTUK 2.

1. En op den derden dag was er een bruiloft te Kana in Galiléa, en de moeder van Jezus was aldaar; en Jezus was óók genood, en zijne discipelen, tot de bruiloft.
3. En alser wijn ontbrak, zeide de moeder van Jezus tot hem: 4. Zij hebben geen wijn. Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat heb ik met u *te doen*? Mijne ure is nog niet gekomen.
5. Zijne moeder zeide tot de dienaars: Zoowat hij ulieden 6. zal zeggen, doet *dat*. En aldaar waren zes steenen watervaten gesteld, naar de reiniging der Joden, elk houdende twee of drie metréten.
7. Jezus zeide tot hen: Vult de watervaten met water. En zij vulden ze tot boven toe.
8. En hij zeide tot hen: Schept nu en draagt het tot den hofmeester. En zij droegen 't.
9. Als nu de hofmeester het water dat wijn geworden was geproefd had, (en hij wist niet vanwaar *de wijn* was, maar de dienaren die het water geschept hadden wisten 't), zoo riep de hofmeester 10. den bruidegom, en zeide tot hem: Alleman zet eerst den goeden wijn op, en wanneer men wél gedronken heeft, aladan den minderen; *maar* gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard.
11. Dit begin der teekenen heeft Jezus gedaan te Kana in Galiléa, en heeft zijne heerlijkheid geopenbaard; en zijne discipelen geloofden in hem. Daarna ging hij af naar Kapernaüm, hij en zijne moe-

der en zijne broeders en zijne discipelen, en zij bleven aldaar niet vele dagen.

13. En het pascha der Joden was nabij, en Jezus ging op
14. naar Jeruzalem. En hij vond in den tempel die ossen en schapen en duiven verkochten, en de wisselaars daar
15. zittende; en een geesel van touwkens gemaakt hebbende, dreef hij ze allen uit den tempel, ook de schapen en de ossen; en het geld der wisselaren stortte hij uit; en
16. keerde de tafels om; en hij zeide tot degenen die de duiven verkochten: Neemt deze dingen vanhier weg, maakt niet het huis mijns Vaders tot een huis van koophandel.
17. En zijne discipelen werden indachtig dat er geschreven is: De lju ervan u w huis heeft mij verslonden.
18. De Joden antwoordden dan en zeiden tot hem: Wat teeken toont gij ons, dat gij
19. deze dingen doet? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Breekt dezen tempel, en in drie dagen zal ik denzelven
20. oprigten. De Joden zeiden dan: Zeseneveertig jaren is over dezen tempel gebouwd, en gij, zult gij dien in drie
21. dagen oprigten? Maar hij zeide *dit* vanden tempel zijns
22. ligchaams. Daarom als hij opgestaan was van de dooden, werden zijne discipelen gedachtig dat hij dit tot hen gezegd had, en zij geloofden de Schrift en het woord dat Jezus gesproken had.
23. En als hij te Jeruzalem was op het pascha, op het feest, geloofden velen in zijnen naam, ziende zijne tekenen die hij deed; maar
24. Jezus zelf betrouwde hun zichzelf niet, omdat hij ze
25. allen kende, en omdat hij niet van noode had dat iemand getuigen zoude van

den mensch; want hij zelf wist wat in den mensch was.

HOOFDSTUK 3.

1. En er was een mensch uit de farizeërs, wiens naam was Nicodemus, een overste der
2. Joden: deze kwam des nachts tot Jezus, en zeide tot hem: Rabbi, wij weten dat gij zijt een leernaar van God gekomen; want niemand kan deze teekenen doen die gij doet, zoo God met hem niet
3. is. Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koninkrijk Gods niet zien. Nicodemus zeide tot hem: Hoe kan een mensch geboren worden, nu oud zijnde? Kan hij ook andermaal in den schoot zijner moeder ingaan en geboren worden? Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan.
6. Hetgeen uit het vleesch geboren is, *dat* is vleesch, en hetgeen uit den Geest geboren is, *dat* is geest. Verwonder u niet dat ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.
8. De wind blaast waarhenen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt en waar hij henegaat: alzoo is een iegelijk die uit den Geest geboren is. Nicodemus antwoordde en zeide tot hem: Hoe kunnen deze dingen geschieden? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zijt gij een leeraar Israels en weet gij
11. deze dingen niet? Voorwaar, voorwaar zeg ik u, wij spreken wat wij weten, en getuigen wat wij gezien hebben, en gijlieden neemt

- onze getuigenis niet aan.
12. Indien ik ulieden de aard-
sche dingen gezegd heb en
gij niet gelooft, hoe zult gij
gelooven indien ik ulieden
de hemelsche zoude zeggen?
13. En niemand is opgevaren in
den hemel, dan die uit den
hemel nedergekomen is, *na-
melijk* de Zoon des menschen
14. die in den hemel is. En ge-
lijk Mozes de slang in de
woestijn verhoogd heeft, al-
zôo moet de Zoon des men-
schen verhoogd worden, op-
dat een iegelijk die in hem
gelooft niet verderve maar
het eeuwige leven hebbe:
16. want alzôo lief heeft God de
wereld gehad, dat hij zijnen
eeniggeboren Zoon gegeven
heeft, opdat een iegelijk
die in hem gelooft niet ver-
derve maar het eeuwige le-
ven hebbe. Want God heeft
zijnen Zoon niet gezonden
in de wereld opdat hij de
wereld veroordeelen zoude,
maar opdat de wereld door
hem zoude behouden worden.
18. Wie in hem gelooft wordt
niet veroordeeld, maar wie
niet gelooft is alreede ver-
oordeeld, dewijl hij niet
heeft geloofd in den naam
van den eeniggeboren Zoon
19. Gods. En dit is het oordeel,
dat het licht in de wereld
gekomen is, en de menschen
hebben de duisternis liever
gehad dan het licht; want
hunne werken waren boos.
20. Want een iegelijk die kwaad-
doet, haat het licht, en komt
tot het licht niet, opdat zijne
werken niet bestraft wor-
den; maar wie de waarheid
doet, komt tot het licht, op-
dat zijne werken openbaar
worden dat zij in God ge-
daan zijn.
22. Nadezen kwam Jezus en
zijne discipelen in het land
van Judéa, en onthield zich
aldaar met hen, en doopte.
23. En Johannes doopte ook in
Enon bij Salim, dewijl al-
daar vele wateren waren; en
zij kwamen daar en werden
24. gedoopt; want Johannes was
nog niet in de gevangenis
geworpen.
25. Er rees dan een vraag van
eenigen uit de discipelen van
Johannes met de Joden over
26. de reiniging; en zij kwamen
tot Johannes en zeiden tot
hem: Rabbi, die met u was
over den Jordaan, welken
gij getuigenis geeft, zie, die
doopt en zij komen allen tot
27. hem. Johannes antwoordde
en zeide: Een mensch kan
geen ding aannemen, zoo
het hem uit den hemel niet
gegeven is. Gij zelve zijt
mijne getuigen dat ik ge-
zegd heb: Ik ben de Chris-
tus niet, maar dat ik voor
hem henen uitgezonden ben.
29. Wie de bruid heeft is de brui-
degom; maar de vriend des
bruidegoms, die staat en
hem hoort, verblijdt zich
met blijdschap om de stem
des bruidegoms. Zoo is dan
deze mijne blijdschap ver-
vuld geworden. Hij moet
wassen, maar ik minder
31. worden. Die van boven komt
is boven allen. Wie uit de
aarde is *voortgekomen*, die
is uit de aarde en spreekt uit
de aarde; die uit den hemel
32. komt is boven allen; en 't
geen hij gezien en gehoord
heeft, dat getuigt hij, en
zijn getuigenis neemt nie-
mand aan. Wie zijn getui-
genis aangenomen heeft, die
heeft bezegeld dat God waar-
achtig is; want dien God
gezonden heeft, die spreekt
de woorden Gods, want God
geeft *hem* den Geest niet met
mate. De Vader heeft den
35. Zoon lief, en heeft alle din-
gen in zijne hand gegeven.
36. Wie in den Zoon gelooft, die
heeft het eeuwige leven;
maar wie den Zoon onge-
hoorzaam is, die zal net le-

ven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

HOOFDSTUK 4.

1. Als dan de Heer verstond dat de farizeërs gehoord hadden, dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan
2. Johannes, (hoewel Jezus zelf niet doopte, maar zijne discipelen), zoo verliet hij Judéa en ging wederom henen
3. naar Galiléa. En hij moest door Samarië gaan. Hij kwam dan in een stad van Samarië genaamd Sichar, nabij het stuk land 't welk Jakob zijnen zoon Jozet gaf;
4. en aldaar was de fontein Jakob's. Jezus dan vermoeid zijnde van de reis, zat alzoo neder nevens de fontein: het was omtrent de zesde ure.
5. Er kwam een vrouw uit Samarië om water te putten. Jezus zeide tot haar: Geef mij te drinken. (Want zijne discipelen waren henengegaan in de stad, opdat zij spijs zouden koopen.) Zoo zeide dan de Samaritaansche vrouw tot hem: Hoe begeert gij, die een Jood zijt, van mij te drinken die een Samaritaansche vrouwen? Want de Joden houden geen gemeenschap met
6. de Samaritanen. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kent, en wie hij is die tot u zegt: Geef mij te drinken, zoo zoudt gij van hem hebben begeerd, en hij zoude u levend water gegeven hebben.
7. De vrouw zeide tot hem: Heer, gij hebt niets om mede te putten, en de put is diep: vanwaar hebt gij dan het levend water?
8. Zijt gij meerder dan onze vader Jakob die ons den put gegeven heeft, en hij zelf heeft daaruit gedronken, en zijne kinderen, en zijn vee?
9. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Een ieder die van dit water drinkt zal wederom dorsten; maar zoowic gedronken zal hebben van het water dat ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten, maar het water dat ik hem zal geven zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. De vrouw zeide tot hem: Heer, geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten. Jezus zeide tot haar: Ga henen, roep uwen man en kom hier.
10. De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Jezus zeide tot haar: Gij hebt wél gezegd: Ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt is uw man niet: dat hebt gij met waarheid gezegd. De vrouw zeide tot hem: Heer, ik zie dat gij een profet zijt. Onze vaders hebben op dezen berg aanbeden, en gijlieden zegt dat te Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden. Jezus zeide tot haar: Vrouw, geloof mij, de ure komt, wanneer gijlieden noch op dezen berg noch te Jeruzalem den Vader zult aanbidden. Gijlieden aanbidt wat gij niet weet, wij aanbidden wat wij weten, want de zaligheid is uit de Joden; maar de ure komt en is nu, wanneer de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook zulken die hem *alzoó* aanbidden. God is een geest, en wie hem aanbidden, moeten hem aanbidden in geest en waarheid. De vrouw zeide tot hem: Ik weet dat de Messias komt (die genaamd wordt Christus); wanneer die zal gekomen zijn, zoo zal hij ons

26. alle dingen verkondigen. Jezus zeide tot haar: Ik ben 't, die met u spreek.

27. En daarop kwamen zijne discipelen, en verwonderden zich dat hij met een vrouw sprak. Nogtans zeide niemand: Wat vraagt gij, of wat spreekt gij met haar?

28. Zoo verliet de vrouw dan haar watervat, en ging henen in de stad, en zeide tot de lieden: Komt, ziet een mensch die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb: is deze niet de Christus? Zij dan gingen uit de stad en kwamen tot hem.

31. En ondertusschen baden hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet. Maar hij zeide tot hen: Ik heb een spijs om te eten die gij niet weet. Zoo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft hem iemand te eten gebragt? Jezus zeide tot hen: Mijn spijs is, dat ik doe den wil desgeneu die mij gezonden heeft, en zijn werk volbrengte. Zegt gijlieden niet: Het zijn nog vier maanden en dan komt de oogst? Zie, ik zeg u, heft uwe oogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreede wit om te oogsten. En die maait ontvangt loon, en vergadert vrucht ten eeuwigen leven, opdat zich tezamen verblijde beide die zaait en die maait; want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is 't die zaait en een ander die maait. Ik heb u uitgezonden om te maaien 't geen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben 't bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan.

39. En velen der Samaritanen uit die stad geloofden in hem, om het woord der vrouw die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb. Als dan de

Samaritanen tot hem gekomen waren, baden zij hem dat hij bij hen bleve, en hij bleef aldaar tweedagen. En er geloofden er veel meerderen om zijns woords wil, en zeiden tot de vrouw: Wij gelooven niet meer om uwe zeggens wil, want wij zelve hebben hem gehoord, en weten dat deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld.

43. En na de twee dagen ging hij vandaar, en ging henen naar Galilëa; want Jezus heeft zelf getuigd, dat een profceet in zijn eigen vaderland geen eer heeft. Als hij dan in Galilëa kwam, ontvingen hem de Galilëers, gezien hebbende al de dingen die hij te Jeruzalem op het feest gedaan had; want ook zij waren tot het feest gegaan. Zoo kwam dan Jezus wederom te Kana in Galilëa, waar hij het water wijn gemaakt had.

En er was een zeker koninklijk *huweling*, wiens zoon krank was, te Kapernaüm: deze gehoord hebbende dat Jezus uit Judëa in Galilëa kwam, ging tot hem en bad hem dat hij afkwame en zijnen zoon gezondmaakte; want hij lag op zijn sterven.

48. Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden teekenen en wonderen ziet, zoo zult gij niet gelooven. De koninklijke *huweling* zeide tot hem: Heer, kom af eer mijn kind sterft. Jezus zeide tot hem: Ga henen, uw zoon leeft. En de mensch geloofde het woord dat Jezus tot hem zeide, en ging henen. En als hij nu afging, kwamen hem zijne dienstknechten tegemoet en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft. Zoo vraagde hij dan van hen de ure in welke het beter met hem geworden

was, en zij zeiden tot hem: Gisteren te zeven uur verliet hem de koorts. De vader bekende dan, dat het in die ure *was* in dewelke Jezus tot hem gezegd had: Uw zoon leeft; en hij geloofde zelf, en zijn geheele huis. Dit tweede teeken heeft Jezus wederom gedaan als hij uit Judéa in Galiléa gekomen was.

HOOFDSTUK 5.

1. Nadezen was er een feest der Joden, en Jezus ging op 2. naar Jeruzalem. En er is te Jeruzalem aan de Schaaps-poort een badwater, 't welk in 't Hebreeuwach toege-naamd wordt Bethesda, heb-bende vijf zalen. In dezelve lag een groote menigte van kranken, blinden, kreupelen, verdorden, wachtende op de rocing des waters; 4. want een engel daalde neder op zekeren tijd in het badwater, en beroerde het water: wie dan het eerst daarin kwam na de beroering van het water, die werd gezond, van wat ziekte hij ook be- 5. vangen was. En aldaar was een zeker mensch die acht-ondertig jaren krank gelegen 6. had. Jezus ziende dezen liggen, en wetende dat hij nu langen tijd gelegen had, zeide tot hem: Wilt gij gezond 7. worden? De kranke antwoordde hem: Heer, ik heb geen mensch om mij te werpen in het badwater, wanneer het water beroerd wordt; en terwijl ik kom, zoo daalt een 8. ander vóór mij neder. Jezus zeide tot hem: Sta op, neem uw beddeken op en wandel. 9. En terstond werd de mensch gezond, en nam zijn beddeken op en wandelde. En het was sabbat op dien dag. 10. De Joden zeiden dan tot dengeen die genezen was: Het is sabbat, 't is u niet ge-

oorloofd het beddeken te dra- 11. gen. Hij antwoordde hun: Die mij gezondgemaakt heeft, die heeft mij gezegd: Neem uw beddeken op en 12. wandel. Zij vrasgden hem dan: Wie is de mensch die u gezegd heeft: Neem uw bed- 13. deken op en wandel? En die gezondgemaakt was wist niet wie hij was; want Jezus was ontweken, alzoo er een *groot*e schare in die plaats 14. was. Daarna vond hem Jezus in den tempel en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden: zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede. De mensch ging henen en boodschapte den Joden, dat het Jezus was die 16. hem gezondgemaakt had. En daarom vervolgden de Joden Jezus, en zochten hem te dooden, omdat hij deze dingen op den sabbat deed. 17. En Jezus antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe, 18. en ik werk *ook*. Daarom zochten dan de Joden te meer hem te dooden, omdat hij niet alleen den sabbat brak, maar ook zeide dat God zijn eigen Vader was, zichzelfe Gode evengelíjk makende. 19. Jezus dan antwoordde en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, de Zoon kan niets van zichzelf doen, tenzij hij den Vader dat ziet doen; want zoowat die doet, 't zelve doet ook 20. de Zoon desgelíjks. Want de Vader heeft den Zoon lief, en toont hem alles wat hij doet, en hij zal hem grooter werken toonen dan deze, opdat zij u verwondert. Want gelijk de Vader de dooden opwekt en levendmaakt, al- 21. zoo maakt ook de Zoon levend wie hij wil. Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den 22. Zoon gegeven, opdat zij allen den Zoon eeren gelijk zij

- den Vader eeren. Wie den Zoon niet eert, eert den Vader niet die hem gezonden heeft. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, wie mijn woord hoort, en geloof hem die mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, de ure komt en is nu, wanneer de doden zullen hooren de stem van den Zoon Gods, en wie ze gehoord hebben zullen leven; want gelijk de Vader het leven heeft in zichzelf, alzo heeft hij ook den Zoon gegeven het leven te hebben in zichzelf, en heeft hem magt gegeven ook gerigt te houden, omdat hij des menschen Zoon is. Verwondert u daar niet over; want de ure komt, in welke allen die in de graven zijn zijne stem zullen hooren, en zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens, en wie het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis.
- Ik kan van mijzelf niets doen: gelijk ik hoor, oordeel ik, en mijn oordeel is rechtvaardig; want ik zoek niet mijnen wil, maar den wil des Vaders die mij gezonden heeft. Indien ik van mijzelf getuig, mijn getuigenis is niet waarachtig: er is een ander die van mij getuigt, en ik weet dat de getuigenis welke hij van mij getuigt waarachtig is. Gijlieden hebt tot Johannes gezonden, en hij heeft der waarheid getuigenis gegeven; doch ik neem geen getuigenis van een mensch, maar dit zeg ik opdat gijlieden zoudt behouden worden. Hij was een brandende en lichtende kaars, en gij hebt u voor een korten tijd in zijn licht willen verheugen; maar ik heb een getuigenis meerder dan *die* van Johannes; want de werken die mij de Vader gegeven heeft om die te volbrengen, die werken die ik doe, getuigen van mij dat mij de Vader gezonden heeft. En de Vader die mij gezonden heeft, die heeft zelf van mij getuigd: gij hebt noch zijne stem ooit gehoord noch zijn gedaante gezien, en zijn woord hebt gij niet in u blijvende; want gij geloofst dien niet, dien hij gezonden heeft.
- Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn 't die van mij getuigen; en gij wilt tot mij niet komen opdat gij 't leven moogt hebben. Ik neem geen eer van menschen; maar ik ken ulieden, dat gij de liefde Gods in uzelve niet hebt. Ik ben gekomen in den naam mijns Vaders, en gij neemt mij niet aan; zoo een ander komt in zijn eigen naam, dien zult gij aannemen. Hoe kunt gij gelooven, gij die eer van elkander neemt, en de eer die van God alleen is niet zoekt? Meent niet dat ik u verklagen zal bij den Vader: die u verklaagt is Mozes, op welken gij gehoopt hebt. Want indien gij Mozes geloofdet, zoo zoudt gij mij gelooven; want hij heeft van mij geschreven. Maar zoo gij zijne schriften niet geloofst, hoe zult gij mijne woorden gelooven?

HOOFDSTUK 6.

1. Nadexen vertrok Jezus over de zee van Galiléa, welke is
2. de zee van Tiberias; en hem volgde een groote schare, omdat zij zijne teekenen zagen die hij deed aan de kranen. En Jezus ging op den berg, en zat aldaar neder met zijne discipelen. En het

- parcha, het feest der Joden, 5. was nabij. Jezus dan de oogen opheffende en ziende dat een groote schare tot hem kwam, zeide tot Filippus: Vanwaar zullen wij brooden koopen, opdat deze 6. eten mogen? (Doch dit zeide hij hem beproevende, want hij wist zelf wat hij doen 7. zoude.) Filippus antwoordde hem: Voortweehonderd penningen brood is dezen niet genoeg, opdat een iegelijk van hen een weinig neme. 8. Een van zijne discipelen, *namelijk* Andreas de broeder van Simon Petrus, zeide tot 9. hem: Hier is een jongskens dat vijf gerstebrooden heeft, en twee vischkens; maar wat zijn deze onder zooveel 10. len? En Jezus zeide: Doet de menschen nederzitten. En er was veel gras in die plaats. Zoo zaten dan de mannen neder, omtrent vijfduizend 11. in getal. En Jezus nam de brooden, en gedankt hebbende deelde hij ze den discipelen uit, en de discipelen dengenen die nedergezeten waren; desgelijks ook van de vischkens zooveel zij wilden. 12. En als zij verzadigd waren, zeide hij tot zijne discipelen: Vergadert de overgeschoten brokken, opdat 13. dat er niets verloren ga. Zij vergaderden ze dan, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebrooden, welke overgeschoten waren dengenen die gegeten hadden. 14. De menschen dan gezien hebbende het teeken dat Jezus gedaan had, zeiden: Deze is waarlijk de profeet die in de wereld komen zoude. 15. Jezus dan wetende dat zij zonden komen, en hem met geweld nemen opdat zij hem koning maakten, ontweek wederom op den berg, hij zelf alleen.
16. En als het avond geworden was, gingen zijne discipelen af naar de zee; en in het schip gegaan zijnde kwamen zij over de zee naar Kapernaum. En het was alreede duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen; en de zee verhief zich, overmits er een groote wind 18. waaide. En als zij omtrent vijftwintig of dertig stadiën gevaren waren, zagen zij Jezus wandelende op de zee en komende bij het schip, en zij werden bevreesd. Maar hij zeide tot hen: Ik ben 't, zijt niet bevreesd. Zij hebben dan hem gewillig in het schip genomen; en terstond kwam het schip aan het land waar zij naartoe voeren.
22. Des anderen daags de schare die aan de andere zijde der zee stond, ziende dat aldaar geen ander scheepken was dan dat ééne waar zijne discipelen ingegaan waren, en dat Jezus met zijne discipelen in dat scheepken niet was gegaan, maar dat zijne discipelen alléén weggevaaren waren, (doch er kwamen andere scheepkens van Tiberias nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden als de Heer gedankt had); 24. toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was noch zijne discipelen, zoo gingen zij óók in de schepen, en kwamen te Kapernaum, zoekende Jezus; en als zij hem gevonden hadden óver de zee, zeiden zij tot hem: Rabbi, wanneer zijt gij hier 26. gekomen? Jezus antwoordde hun en zeide: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, gij zoekt mij niet omdat gij teekenen gezien hebt, maar omdat gij van de brooden gegeten hebt en verzadigd zijt. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs die blijft

- tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des menschen ulieden geven zal; want dezen heeft God de Vader bezegeld. Zij zeiden dan tot hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in hem dien hij gezonden heeft. Zij zeiden dan tot hem: Wat teeken doet gij dan, opdat wij het mogen zien en u gelooven?
41. Wat werkt gij? Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun 't brood uit den hemel te eten. Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit den hemel; want het brood Gods is hij die uit den hemel nederdaalt, en die der wereld het leven geeft. Zij zeiden dan tot hem: Heer, geef ons altijd dit brood. En Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens; wie tot mij komt zal geenszins hongeren, en wie in mij gelooft zal nimmermeer dorsten. Maar ik heb u gezegd, dat gij mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet. Alwat mij de Vader geeft zal tot mij komen, en wie tot mij komt zal ik geenszins uitwerpen.
38. Want ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat ik mijnen wil zoude doen, maar den wil desgenen die mij gezonden heeft. En dit is de wil des Vaders die mij gezonden heeft, dat alwat hij mij gegeven heeft, ik daaruit niet verlieze, maar hetzelfde opwekke ten uitersten dage. En dit is de wil desgenen die mij gezonden heeft, dat een iegelijk die den Zoon aanschouwt en in hem gelooft, het eeuwige leven hebben, en ik zal hem opwekken ten uitersten dage.
41. De Joden dan murmureerden over hem, omdat hij gezegd had: Ik ben het brood dat uit den hemel nedergedaald is; en zij zeiden: Is deze niet Jezus de zoon Jozefs, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit den hemel nedergedaald. Jezus antwoordde dan en zeide tot hen: Murmureert niet onder elkander. Niemand kan tot mij komen, tenzij dat de Vader die mij gezonden heeft hem trekke; en ik zal hem opwekken ten uitersten dage.
45. Er is geschreven in de profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot mij; niet dat iemand den Vader gezien heeft dan die van God is: deze heeft den Vader gezien. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, wie in mij gelooft heeft het eeuwige leven. Ik ben het brood des levens. Uwe vaders hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn gestorven: dit is het brood dat uit den hemel nederdaalt, opdat de mensch daarvan ete en niet sterfe. Ik ben het levende brood dat uit den hemel nedergedaald is: zoo iemand van dit brood eet, die zal in eeuwigheid leven, en het brood dat ik geven zal is mijn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld.
52. De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan ons deze zijn vleesch te eten geven? Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik ulieden, tenzij dat gij

het vleesch van den Zoon des menschen eet en zijn bloed drinkt, zoo hebt gij geen
 54. leven in uzelve. Wie mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige
 55. leven, en ik zal hem opwekken ten uitersten dage; want mijn vleesch is waarlijk
 56. spijs, en mijn bloed is waarlijk drank. Wie mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt,
 57. die blijft in mij en ik in hem. Gelijkwijls mij de levende Vader gezonden heeft en ik leef door den Vader, *alsoo* wie mij eet, dezelve zal
 58. leven door mij. Dit is het brood dat uit den hemel nedergedaald is; niet gelijk uwe vaders het manna gegeten hebben en zijn gestorven: wie dit brood eet zal in
 59. eeuwigheid leven. Deze dingen zeide hij in de synagoge, leerende te Kapernaüm.
 60. Velen dan van zijne discipelen *dit* hoorende, zeiden: Deze rede is hard, wie kan
 61. dezelve hooren! Jezus nu wetende bij zichzelf dat zijne discipelen daarover murmurcerden, zeide tot hen: Ergert ulieden dit?
 62. *Wat zoude 't dan zijn* zoo gij den Zoon des menschen zaagt opvaren waar hij tevooren was? De geest is 't die levendmaakt, het vleesch is niets nut: de woorden die ik tot u spreek zijn geest en
 63. zijn leven. Maar er zijn sommigen van ulieden die niet gelooven. Want Jezus wist van den beginne wie zij waren die niet geloofden, en wie hij was die hem verraden zoude. En hij zeide:
 64. Daarom heb ik u gezegd, dat niemand tot mij komen kan tenzij dat het hem gegeven zij van mijnen Vader.
 65. Van toen af gingen velen zijner discipelen terug, en wandelden niet meer met
 66. hem. Jezus dan zeide tot de

67. twaalf: Wilt gijteden oók niet weggaan? Simon Petrus dan antwoordde hem: Heer, tot wien zullen wij henengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens; en wij hebben geloofd en bekend, dat gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods. Jezus antwoordde hun: Heb ik niet u twaalf uitverkoren? en één uit u is
 68. een duivel. En hij zeide *dit* van Judas Simons zoon Iskariot; want deze zoude hem verraden, zijnde een van de twaalf.

HOOFDSTUK 7.

1. En nadezen wandelde Jezus in Galiléa; want hij wilde in Judéa niet wandelen, omdat de Joden hem
 2. zochten te dooden. En het feest der Joden, *namelijk* de loofhuttenzetting, was na
 3. bij. Zoo zeiden dan zijne broeders tot hem: Vertrek vanhier en ga henen in Judéa, opdat ook uwe discipelen uwe werken mogen
 4. aanschouwen die gij doet; want niemand doet iets in 't verborgen, en zoekt zelf dat men openlijk van hem spreke. Indien gij deze dingen doet, zoo openbaar uzelfen aan de
 5. wereld. Want ook zijne broeders geloofden niet in hem.
 6. Jezus dan zeide tot hen: Mijn tijd is nog niet daar, maar uw tijd is altijd bereid.
 7. De wereld kan ulieden niet haten, maar mij haat zij, omdat ik van dezelve getuig dat hare werken boos zijn.
 8. Gaat gijlieden op tot dit feest: ik ga nog niet op tot dit feest, want mijn tijd is nog niet vervuld.
 9. En als hij deze dingen tot hen gezegd had, bleef hij in
 10. Galiléa. Maar als zijne broeders opgegaan waren, toen ging hij ook zelf op tot het feest, niet openlijk maar als

11. in 't verbergen. De Joden dan zochten hem op het feest, en zeiden: Waar is hij? En er was veel gemompel van hem onder de scharen; sommigen zeiden: Hij is goed; en anderen zeiden: Neen, maar hij verleidt de schare. Nogtans sprak niemand vrijmoedig van hem, om de vrees der Joden.
14. Doch als het nu in het midden van het feest was, zoo ging Jezus op in den tempel en leerde. En de Joden verwonderden zich, zeggende: Hoe weet deze de Schriften, daar hij ze niet geleerd heeft? Jezus antwoordde hun en zeide: Mijn leer is de mijne niet, maar desgenen die mij gezonden heeft: zoo iemand wil deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, dan of ik van mijzelf spreek. Wie van zichzelf spreekt, zoekt zijn eigen eer; maar wie de eer zoekt desgenen die hem gezonden heeft, die is waarachtig en geen ongerechtigheid is in hem. Heeft Mozes u niet de wet gegeven? en niemand van u doet de wet. Wat zoekt gij mij te dooden?
20. De schare antwoordde en zeide: Gij hebt den duivel; wie zoekt u te dooden? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Een werk heb ik gedaan, en gij verwondert u allen. Daarom Mozes heeft u lieden de beënjdenis gegeven, (niet dat ze uit Mozes is, maar uit de vaders), en gij beënjdt een mensch op den sabbat. Indien een mensch de beënjdenis ontvangt op den sabbat, opdat de wet van Mozes niet verbroken worde, zijt gij toornig op mij, dat ik een geheel mensch gezondgemaakt heb op den sabbat? Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt een rechtvaardig oordeel.
25. Sommigen dan uit die van Jeruzalem zeiden: Is deze niet wien zij zoeken te dooden? En zie, hij spreekt vrijmoedig en zij zeggen hem niets. Zouden nu wel de oversten waarlijk weten, dat deze waarlijk is de Christus? Doch van dezen weten wij vanwaar hij is; maar de Christus wanneer hij komcu zal, zoo zal niemand weten vanwaar hij is.
28. Jezus dan riep, in den tempel leerende en zeggende: En gij kent mij, en gij weet vanwaar ik ben; en ik ben van mijzelf niet gekomen, maar hij is waarachtig die mij gezonden heeft, welken gij lieden niet kent; maar ik ken hem, want ik ben van hem, en hij heeft mij gezonden. Zij zochten hem dan te grijpen; maar niemand sloeg de hand aan hem, want zijne ure was nog niet gekomen.
31. En velen uit de schare geloofden in hem, en zeiden: Wanneer de Christus zal gekomen zijn, zal hij ook meer teekenen doen dan die welke deze gedaan heeft?
32. De farizeërs hoorden dat de schare dit van hem mompelde; en de farizeërs en de overpriesters zonden dienaaren, opdat zij hem grijpen zonden. Jezus dan zeide tot hen: Nog een kleinen tijd ben ik bij u, en ik ga henen tot dengeen die mij gezonden heeft. Gij zult mij zoeken en gij zult mij niet vinden, en waar ik ben kunt gij niet komen. De Joden dan zeiden tot elkander: Waar zal deze henengaan, dat wij hem niet zullen vinden? Zal hij tot de verstrooide Grieken gaan, en de Grieken leeren? Wat is dit voor een rede die hij gezegd heeft: Gij zult mij zoeken en zult mij

niet vinden, en waar ik beu-
kunt gij niet komen?

37. En op den laatsten dag,
zijnde de groote dag van het
feest, stond Jezus en riep,
zeggende: Zoo iemand dorst,
die kome tot mij en drinke.
38. Wie in mij gelooft, gelijker-
wijs de Schrift zegt, stroom-
en des levenden wa-
ters zullen uit zijn
39. binnenste vloeijen. (En
dit zeide hij van den Geest,
denwelken ontvangen zou-
den wie in hem gelooven;
want de Heilige Geest was
nog niet, overmits Jezus nog
40. niet verheerlijkt was.) Velen
dan uit de schare deze rede
hoorende, zeiden: Deze is
41. waarlijk de profeet; ande-
ren zeiden: Deze is de Chris-
tus; en anderen zeiden: Zal
dan de Christus uit Galiléa
42. komen? Zegt de Schrift
niet, dat de Christus komen
zal uit den zede Davids, en
van het vlek Bethlehem,
waar David was?
43. Er werd dan tweedragt
onder de schare om zijnent-
44. wil; en sommigen van hen
wilden hem grijpen, maar
niemand sloeg de handen
45. aan hem. De dienaars dan
kwamen tot de overpriesters
en farizeërs; en die zeiden
tot hen: Waarom hebt gij
46. hem niet gebragt? De dia-
naars antwoordden: Nooit
heeft een mensch alzóó ge-
sproken gelijk deze mensch.
47. De farizeërs dan antwoordden
hun: Zijt ook gijlieden
48. verleid? Heeft iemand uit
de oversten in hem geloofd,
49. of uit de farizeërs? Maar
deze schare, die de wet niet
50. weet, is vervloekt. Nicodemus
zeide tot hen, welke
des nachts tot hem gekomen
was, zijnde een uit hen:
51. Oordeelt ook onze wet den
mensch, tenzij dat ze eerst
van hem gehoord heeft en
52. verstaat wat hij doet? Zij

- antwoordden en zeiden tot
hem: Zijt gij óók uit Gali-
léa? Onderzoek en zie, dat
uit Galiléa geen profeet op-
gestaan is. En een iezelijk
ging henen naar zijn huis.

HOOFDSTUK 9.

1. Maar Jezus ging naar den
2. Olijfberg. En des morgens
vroeg kwam hij wederom in
den tempel, en al het volk
kwam tot hem; en nederge-
zeten zijnde leerde hij hen.
3. En de schriftgeleerden en
de farizeërs bragten tot hem
een vrouw in overspel gegre-
4. pen; en haar gesteld heb-
bende in 't midden, zeiden
zij tot hem: Meester, deze
vrouw is op de daad zelve
gegrepen, overspel begaan-
5. de; en Mozes heeft ons in
de wet geboden, dat dezul-
ken gesteenigd zullen wor-
den: gij dan, wat zegt gij?
6. En dit zeiden zij hem ver-
zoekende, opdat zij iets had-
den om hem te beschuldigen.
Maar Jezus nederbukkende
schreef met den vinger in
7. de aarde; en als zij hem ble-
ven vragen, rigtte hij zich
op en zeide tot hen: Wie
van ulieden zonder zonde is,
werpe het eerst den steen op
8. haar. En wederom neder-
bukkende schreef hij in de
9. aarde. Maar zij *dit* hoo-
rende, en van *kunne* conscien-
tie overtuigd zijnde, gingen
uit, de één na den ander,
beginnende van de oudsten
tot de laatsten; en Jezus
werd alléén gelaten, en de
vrouw in 't midden staande.
10. En Jezus zich oprigtende,
en niemand ziende dan de
vrouw, zeide tot haar: Vrouw,
waar zijn dese uwe beschul-
digers? Heeft u niemand
11. veroordeeld? En zij zeide:
Niemand Heer. En Jezus
zeide tot haar: Zoo veroor-
deel ik u óók niet: ga henen
en zondig niet meer.

12. Jezus dan sprak wederom tot hen, zeggende: Ik ben het licht der wereld; wie mij volgt zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben. De farizeers dan zeiden tot hem: Gij getuigt van uzelf, uw getuigenis is niet waarachtig.
13. Jezus antwoordde en zeide tot hen: Hoewel ik van mijzelf getuig, zoo is *nochtans* mijn getuigenis waarachtig, want ik weet vanwaar ik gekomen ben en waar ik henenga; maar gijlieden weet niet vanwaar ik kom en waar ik henenga.
14. Gij oordeelt naar het vleesch.
15. Ik oordeel niemand. En indien ik ook oordeel, mijn oordeel is waarachtig; want ik ben niet alléén, maar ik en de Vader die mij gezonden heeft. En er is ook in uwe wet geschreven, dat de getuigenis van twee menschen waarachtig is: ik ben 't die van mijzelf getuig, en de Vader die mij gezonden heeft getuigt van mij.
16. Zij dan zeiden tot hem: Waar is uw vader? Jezus antwoordde: Gij kent noch mij noch mijnen Vader; indien gij mij kendet, zoo zoudt gij ook mijnen Vader kennen. Deze woorden sprak Jezus bij de schatkist, leerende in den tempel; en niemand greep hem, want zijne ure was nog niet gekomen.
17. Jezus dan zeide wederom tot hen: Ik ga henen, en gij zult mij zoeken, en in uwe zonde zult gij sterven; waar ik henenga kunt gijlieden niet komen. De Joden dan zeiden: Zal hij ook zichzelf doodden, omdat hij zegt: Waar ik henenga kunt gijlieden niet komen? En hij zeide tot hen: Gijlieden zijt van beneden, ik ben van boven; gij zijt uit deze wereld, ik ben niet uit deze
18. wereld. Ik heb u dan gezegd dat gij in uwe zonden zult sterven; want indien gij niet geloofst dat ik *die* ben, gij zult in uwe zonden sterven.
19. Zij zeiden dan tot hem: Wie zijt gij? En Jezus zeide tot hen: Wat ik van den beginne
20. ulieden ook zeg. Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordeelen; maar die mij gezonden heeft is waarachtig, en de dingen die ik van hem gehoord heb, dezelve
21. spreek ik tot de wereld. Zij verstonden niet dat hij hun
22. van den Vader sprak. Jezus dan zeide tot hen: Wanneer gij den Zoon des menschen zult verhoogd hebben, dan zult gij verstaan dat ik *die* ben, en *dat* ik van mijzelf niets doe, maar deze dingen spreek ik gelijk mijn Vader
23. mij geleerd heeft. En die mij gezonden heeft is met mij: de Vader heeft mij niet alléén gelaten, want ik doe altijd wat hem behagelijk is.
24. Als hij deze dingen sprak
25. geloofden velen in hem. Jezus dan zeide tot de Joden die *in* hem geloofden: Indien gijlieden in mijn woord blijft, zoo zijt gij waarlijk
26. mijne discipelen, en zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken.
27. Zij antwoordden hem: Wij zijn Abrahams kroost, en hebben nooit iemand gediend; hoe zegt gij *dan*: Gij
28. zult vrij worden? Jezus antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, een legerlijk die de zonde doet is een
29. dienstknecht der zonde; en de dienstknecht blijft niet eenwig in het huis, de zoon blijft er eeuwig. Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zoo zult gij waarlijk
30. vrij zijn. Ik weet dat gij Abrahams kroost zijt; maar gij zoekt mij te doodden, want mijn woord heeft in u

38. geen plaats. Ik spreek wat ik bij mijnen Vader gezien heb: gij doet dan ook wat gij bij uwen vader gezien hebt.
39. Zij antwoordden en zeiden tot hem: Abraham is onze vader. Jezus zeide tot hen: Indien gij Abrahams kinderen waart, zoo zoudt gij de werken Abrahams doen;
40. maar nu zoekt gij mij te dooden, een mensch die u de waarheid gesproken heb, welke ik van God gehoord heb: dat deed Abraham niet.
41. Gij doet de werken uws vaders. Zij zeiden dan tot hem: Wij zijn niet geboren uit hoererij; wij hebben éénen
42. vader, *namelijk* God. Jezus dan zeide tot hen: Indien God uw vader ware, zoo zoudt gij mij liefhebben; want ik ben van God uitgegaan en kom *van hem*; want ik ben ook van mijzelven niet gekomen, maar hij heeft
43. mij gezonden. Waarom kent gij mijne spraak niet? *Het is omdat gij mijn woord niet*
44. kunt hooren. Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen. Die was een menschemoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zoo spreekt hij uit het zijne; want hij is een leugenaar
45. en de vader der *leugen*. Maar mij, omdat ik u de waarheid
46. zeg, gelooft gij niet. Wie van u overtuigt mij van zonde? En indien ik de waarheid zeg, waarom gelooft gij
47. mij niet? Wie uit God is hoort de woorden Gods; daarom hoort gijlieden niet, omdat gij uit God niet zijt.
48. De Joden dan antwoordden en zeiden tot hem: Zeggen wij niet wél, dat gij een Samaritaanu zijt en den duivel hebt? Jezus antwoordde:

- Ik heb den duivel niet, maar ik eer mijnen Vader, en gij
50. onteert mij. Doch ik zoek mijne eer niet: er is een die
51. ze zoekt en oordeelt. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, zoo iemand mijn woord *zal* bewaard hebben, die zal den dood niet zien in eeuwigheid.
52. De Joden dan zeiden tot hem: Nu bekenne wij dat gij den duivel hebt. Abraham is gestorven, en de profeten, en zegt gij: Zoo iemand mijn woord bewaard zal hebben, die zal den dood niet awaken in eeuwigheid?
53. Zijt gij meerder dan onze vader Abraham, welke gestorven is? En de profeten zijn gestorven: wien maakt
54. gij uzelfen? Jezus antwoordde: Indien ik mijzelven eer, zoo is mijne eer niets: mijn Vader is 't die mij eert, welke gij zegt dat uw God
55. is, en gij kent hem niet; maar ik ken hem, en indien ik zeg dat ik hem niet ken, zoo zal ik ulieden gelijk zijn, *dat is* een leugenaar; maar ik ken hem en bewaar zijn
56. woord. Abraham uw vader heeft met verheuging verlangd, opdat hij mijnen dag zien zoude, en hij heeft *hem* gezien en is verblijd geweest.
57. De Joden dan zeiden tot hem: Gij hebt nog geen vijftig jaren, en hebt gij Abraham gezien? Jezus zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, eer Abraham was
58. ben ik. Zij namen dan steenen op, dat zij ze op hem wierpen; maar Jezus verborg zich, en ging uit den tempel, gaande door het midden van hen, en ging alzoo voorbij.

HOOFDSTUK 9.

1. En voorbijgaande zag hij een mensch blind van de geboorte af. En zijne discipelen vraagden hem, zeg-

- gende: Rabbi, wie heeft er gezondigd, deze of zijne ouders, dat hij blind zoude geboren worden? Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd noch zijne ouders, maar *dit is geschied* opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden. Ik moet werken de werken degenen die mij gezond hebben, zoolang het dag is: de nacht komt, wanneer niemand werken kan. Zoolang ik in de wereld ben, ben ik het licht der wereld. Dit gezegd hebbende spuwde hij op de aarde, en maakte slijk uit dat speeksel, en streek dat slijk op de oogen des blinden, en zeide tot hem: Ga henen, wasch u in het badwater Siloam ('t welk overgezet wordt Uitgezonden). Hij dan ging henen en wiesch zich, en kwam ziende. De geburen dan, en die hem tevoren gezien hadden dat hij blind was, zeiden: Is deze niet die zit en bedelde? Anderen zeiden: Hij is 't; en anderen: Hij is hem gelijk. Hij zeide: Ik ben 't. Zij dan zeiden tot hem: Hoe zijn u de oogen geopend? Hij antwoordde en zeide: De mensch genaamd Jezus maakte slijk, en bestreek mijne oogen, en zeide tot mij: Ga henen naar het badwater Siloam en wasch u. En ik ging henen en wiesch mij, en ik werd ziende. Zij dan zeiden tot hem: Waar is die? Hij zeide: Ik weet het niet.
13. Zij bragten hem tot de farizeers, hem *namelijk* die tevoren blind *gewest* was.
14. En het was sabbat als Jezus het slijk maakte en zijne oogen opende. De farizeers dan vraagden hem ook wederom, hoe hij ziende geworden was; en hij zeide tot hen: Hij leide slijk op mijne oogen, en ik wiesch mij, en ik
16. zie. Sommigen dan uit de farizeers zeiden: Deze mensch is van God niet, want hij houdt den sabbat niet. Anderen zeiden: Hoe kan een mensch *die* een zondaar is zulke teekenen doen? En er was tweedragt onder hen.
17. Zij zeiden wederom tot den blinde: Gij, wat zegt gij van hem, dewijl hij uwe oogen geopend heeft? En hij zeide: 18. Hij is een profeet. De Joden dan geloofden van hem niet dat hij blind geweest was en ziende was geworden, totdat zij geroepen hadden de ouders degenen die ziende geworden was; en zij vraagden hen, zeggende: Is deze uw zoon welke gij zegt dat blind geboren is? Hoe ziet hij dan nu? Zijne ouders antwoordden hun en zeiden: Wij weten dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is; maar hoe hij nu ziet weten wij niet, of wie zijne oogen geopend heeft weten wij niet; hij heeft *zijn* ouderdom, vraagt hem zelve: hij zal van zichzelf spreken. Dit zeiden zijne ouders omdat zij de Joden vreesden; want de Joden hadden alreede tezamen een besluit gemaakt, zoo iemand hem beleed Christus te zijn, dat die uit de synagoge zoude geworpen worden; daarom zeiden zijne ouders: Hij heeft *zijn* ouderdom, vraagt hem zelve.
21. Zij dan riepen voor de tweede maal den mensch die blind geweest was, en zeiden tot hem: Geef God de eer: wij weten dat deze mensch een zondaar is. Hij dan antwoordde en zeide: Of hij een zondaar is weet ik niet: *één* ding weet ik, dat ik blind was, en nu zie. En zij zeiden wederom tot hem: Wat heeft hij u gedaan, hoe heeft hij uwe oogen ge-

27. opend? Hij antwoordde hun: Ik heb 't u alreede gezegd en gij hebt het niet gehoord; wat wilt gij 't wederom hooren? Wilt gijlieden óók zijne discipelen

28. worden? Zij gaven hem dan scheldwoorden, en zeiden: Gij zijt zijn discipel, maar wij zijn discipelen van Mozes; wij weten dat God tot Mozes gesproken heeft, maar van dezen weten wij niet

29. vanwaar hij is. De mensch antwoordde en zeide tot hen: Hierin is immers *wat* wonders, dat gij niet weet vanwaar hij is, en *nogtans* heeft hij mijne oogen geopend.

30. En wij weten dat God de zondaars niet hoort; maar zoo iemand godvruchtig is en zijnen wil doet, dien

31. hoort hij. Van *alle* eeuw is het niet gehoord, dat iemand eens blindgeborenen oogen

32. geopend heeft. Indien deze van God niet ware, hij zoude niets kunnen doen. Zij

33. antwoordden en zelden tot hem: Gij zijt geheel in zonden geboren, en leert gij ons? En zij wierpen hem uit.

34. Jezus hoorde dat zij hem uitgeworpen hadden, en hem vindende zeide hij tot hem: Geloofst gij in den Zoon

35. Gods? Hij antwoordde en zeide: Wie is hij, Heer, opdat ik in hem mag gelooven?

36. En Jezus zeide tot hem: En gij hebt hem gezien, en die met u spreekt, dezelve is 't. En hij zeide: Ik geloof, Heer; en hij aanbad hem.

37. En Jezus zeide: Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat degenen die niet zien, zien mogen, en die zien, blind

38. worden. En dit hoorden *eenigen* uit de farizeërs die bij hem waren, en zeiden tot hem: Zijn wij dan óók

39. blind? Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zoo

zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: Wij zien: zoo blijft dan uwe zonde.

HOOFDSTUK 10.

1. Voorwaar, voorwaar zeg ik ulieden, wie niet ingaat door de deur in den stal der schapen, maar van elders inklimt, die is een dief en
2. moordenaar; maar wie door de deur ingaat is een herder
3. der schapen. Dezen doet de deurwachter open, en de schapen hooren zijne stem, en hij roept zijne schapen
4. bij name, en leidt ze uit. En wanneer hij zijne schapen uitgedreven heeft, zoo gaat hij voor hen henen; en de schapen volgen hem, overmits zij zijne stem kennen;
5. maar een vreemde zullen zij geenszins volgen, maar zullen van hem vlieden, overmits zij de stem der vreemden niet kennen.
6. Deze gelijkenis zeide Jezus tot hen, maar zij verstonden niet wat het was dat
7. hij tot hen sprak. Jezus dan zeide wederom tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik u, ik
8. ben de deur der schapen. Allen, zoovelen als er vóór mij zijn gekomen, zijn dieven en moordenaars; maar de schapen hebben hen niet
9. gehoord. Ik ben de deur: indien iemand door mij ingaat, die zal behouden worden, en hij zal ingaan en uitgaan,
10. en weide vinden. De dief komt niet dan opdat hij stele en slagte en verderve: ik ben gekomen opdat zij het leven hebben en overvloed hebben.
11. Ik ben de goede Herder. De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen; maar
12. de huurling en die geen herder is, wien de schapen niet toebehooren, ziet den wolf komen en verlaat de schapen, en vliedt, en de wolf

- grijpt ze en verstroot de
 13. schapen; en de huurling vliedt, overmits hij een huurling is, en heeft geen zorg
 14. voor de schapen. Ik ben de goede Herder, en ik ken de mijnen en word van de mijnen gekend. Gelijkerwijs de
 15. Vader mij kent, *alzo* ken ik ook den Vader; en ik stel mijn leven voor de schapen.
 16. Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn: deze moet ik óók toebrengen; en zij zullen mijne stem hooren, en het zal worden één kudde *en* één herder. Daarom heeft mij de
 17. Vader lief, overmits ik mijn leven afleg, opdat ik 't zelve
 18. wederom neme. Niemand neemt hetzelfde van mij, maar ik leg het van mijzelf af; ik heb magt hetzelfde afteleggen en heb magt hetzelfde wederom te nemen; dit gebod heb ik van mijnen Vader ontvangen.
 19. Er werd dan wederom tweedragt onder de Joden om de
 20. zer woorden wil; en velen van hen zeiden: Hij heeft den duivel en is uitzinnig:
 21. wat hoort gij hem? Anderen zeiden: Dit zijn geen woorden eens bezetenen; kan ook de duivel der blinden oogen openen?
 22. En het was het feest der vernieuwing des tempels te Jeruzalem, en het was winter;
 23. ter; en Jezus wandelde in den tempel, in het voorhof
 24. Salomo's. De Joden dan omringden hem, en zeiden tot hem: Hoelang houdt gij onze ziel op? Indien gij de Christus zijt, zeg het ons
 25. vrijuit. Jezus antwoordde hun: Ik heb 't u gezegd en gij gelooft het niet. De werken die ik doe in den naam mijns Vaders, die getuigen
 26. van mij; maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijne schapen, gelijk
 27. ik u gezegd heb. Mijne schapen hooren mijne stem, en ik ken dezelve, en zij volgen
 28. mij, en ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit
 29. mijne hand rukken. Mijn Vader, die ze mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders.
 30. Ik en de Vader zijn één.
 31. De Joden dan namen wederom steenen op om hem te
 32. steenigen. Jezus antwoordde hun: Ik heb u vele trefelijke werken getoond van mijnen Vader: om welk van die werken steenigt gij mij?
 33. De Joden antwoordden hem, zeggende: Wij steenigen u niet over *eenig* goed werk, maar over *godslastering*, en omdat gij een mensch zijnde
 34. uzelfen God maakt. Jezus antwoordde hun: Is er niet geschreven in uwe wet: Ik heb gezegd: Gij zijt
 35. goden? Indien *de wet* diegenen goden genaamd heeft tot welke het woord Gods geschied is, en de Schrift niet kan verbroken worden,
 36. zegt gijlieden *tot mij*, dien de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God, omdat ik gezegd
 37. heb: Ik ben Gods Zoon? Indien ik niet doe de werken mijns Vaders, zoo gelooft
 38. mij niet; maar indien ik ze doe, en zoo gij mij niet gelooft, zoo gelooft de werken; opdat gij moogt bekennen en gelooven dat de Vader in mij is, en ik in hem.
 39. Zij zochten dan wederom hem te grijpen, en hij ontging uit hunne hand. En hij ging wederom over den Jordaan, tot de plaats waar Johannes eerst doopte, en hij bleef aldaar. En velen kwamen tot hem en zeiden: Johannes deed wel geen tee-

ken, maar alles wat Johannes van dezen zeide was waar.
12. En velen geloofden aldaar in hem.

HOOFDSTUK III.

1. En er was een zeker man krank, genaamd Lazarus, van Bethanië, uit het vlek van Maria en hare zuster Martha. (Maria nu was degene die den Heer gezalfd heeft met zalf, en zijne voeten afgedroogd heeft met haar haren: welker broeder 3. Lazarus krank was.) Zijne zusters dan zonden tot hem, zeggende: Heer, zie, dien 4. gij liefhebt is krank. En Jezus dat hoorende zeide: Deze krankheid is niet tot den dood, maar ter heerlijkheid Gods, opdat de Zoon Gods door dezelve verheerlijkt 5. worde. Jezus nu had Martha en hare zuster en Lazarus lief. Als hij dan gehoord had dat hij krank was, toen bleef hij *nog* twee dagen op 7. de plaats waar hij was; daarna zeide hij verder tot de discipelen: Laat ons wederom naar Judëa gaan. De discipelen zeiden tot hem: Rabbi, de Joden hebben u nu *onlangs* zoeken te steenigen, en gaat gij wederom 9. derwaarts? Jezus antwoordde: Zijn er niet twaalf uuren in den dag? Indien iemand in den dag wandelt, zoo stoot hij zich niet, overmits hij het licht dezer wereld 10. ziet; maar indien iemand in den nacht wandelt, zoo stoot hij zich, overmits het licht 11. in hem niet is. Dit sprak hij, en daarna zeide hij tot hen: Lazarus onze vriend slaapt, maar ik ga henen om hem uit den slaap opte- 12. wekken. Zijne discipelen dan zeiden: Heer, indien hij slaapt zoo zal hij gezond 13. worden. Doch Jezus had gesproken van zijnen dood;

maar zij meenden dat hij sprak van de rust des slaaps.
14. Toen zeide dan Jezus tot hen vrijult: Lazarus is gestorven, 15. en ik ben blijde om u wewentwil dat ik daar niet geweest ben, opdat gij gelooven moogt; doch laat ons tot 16. hem gaan. Thomas dan, genaamd Didymus, zeide tot zijne medediscipelen: Laat ons 66k gaan, opdat wij met hem sterven.
17. Jezus dan gekomen zijnde vond dat hij nu vier dagen in het graf geweest was. 18. (Bethanië nu was nabij Jeruzalem, omtrent vijftien 19. stadiën vandaar.) En velen uit de Joden waren gekomen tot Martha en Maria, opdat zij haar vertroosten zouden 20. over haren broeder. Martha dan, als zij hoorde dat Jezus kwam, ging hem tegemoet; doch Maria bleef in huis zittende. Zoo zeide Martha dan tot Jezus: Heer, waart gij hier geweest, zoo ware mijn 22. broeder niet gestorven; maar ook nu weet ik, dat alles wat gij van God begeeren zult, God het u geven zal.
23. Jezus zeide tot haar: Uw broeder zal wederopstaan. 24. Martha zeide tot hem: Ik weet dat hij opstaan zal in de opstanding ten laatsten 25. dage. Jezus zeide tot haar: Ik ben de opstanding en het leven: wie in mij gelooft zal leven al ware hij ook gestorven; en een iegelijk die leeft, en in mij gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid: 27. gelooft gij dat? Zij zeide tot hem: Ja Heer, ik heb geloofd dat gij zijt de Christus, de Zoon Gods die in de wereld komen zoude.
28. En dit gezegd hebbende ging zij henen, en riep Maria hare zuster heimelijk, zeggende: De Meester is 29. daar en hij roept u. Deze als zij dat hoorde, stond haastig

30. op en ging tot hem. (Jezus nu was nog in het vlek niet gekomen, maar was op de plaats waar hem Martha tegemoetgekomen was.)
31. De Joden dan die met haar in het huis waren en haar vertroostten, ziende Maria dat zij haastig opstond en uitging, volgden haar, zeggende: Zij gaat naar het graf, opdat zij aldaar weene.
32. Maria dan als zij kwam waar Jezus was, en hem zag, viel aan zijne voeten, zeggende tot hem: Heer, indien gij hier geweest waart, zoo ware mijn broeder niet gestorven. Jezus dan als hij haar zag weenen, en de Joden die met haar kwamen *oik* weenen, werd zeer bewogen in den geest en ontroerde zichzelf, en zeide: Waar hebt gij hem gelegd? Zij zeiden tot hem: Heer, kom en zie het. Jezus weende. De Joden dan zeiden: Zie, hoe lief hij hem had.
37. En sommigen uit hen zeiden: Kon hij, die de oogen des blinden geopend heeft, niet maken dat ook deze niet gestorven ware?
38. Jezus dan wederom in zichzelf zeer bewogen zijnde, kwam tot het graf; en het was een spelonk, en een steen was daarop gelegd.
39. Jezus zeide: Neemt den steen weg. Martha de zuster des gestorvenen zeide tot hem: Heer, hij riekt nu al, want hij heeft vier dagen *aldaar gelegen*. Jezus zeide tot haar: Heb ik u niet gezegd, dat zoo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult? Zij namen dan den steen weg, waar de gestorvene lag; en Jezus hief de oogen opwaarts en zeide: Vader, ik dank u dat gij mij gehoord hebt. Doch ik wist dat gij mij altijd hoort; maar om der schare wil die rondom staat heb ik *dit* gezegd, opdat zij zouden gelooven dat gij mij gezonden hebt. En als hij dit gezegd had, riep hij met groote stem: Lazarus kom uit. En de gestorvene kwam uit, gebonden aan handen en voeten met grafdoeken, en zijn aangezicht was omwonden met een zweetdoek. Jezus zeide tot hen: Ontbindt hem en laat hem henengaan.
45. Velen dan uit de Joden die tot Maria gekomen waren, en aanschouwd hadden 't geen Jezus gedaan had, geloofden in hem; maar sommigen van hen gingen tot de farizeërs, en zeiden tot hen 't geen Jezus gedaan had. De overpriesters dan en de farizeërs vergaderden den raad, en zeiden: Wat zullen wij doen? Want deze mensch doet vele teekenen. Indien wij hem alzóó laten *gecordeu*, zij zullen allen in hem gelooven, en de Romeinen zullen komen en wegnemen beide onze plaats en volk.
49. En een uit hen, *namelijk* Kajafas, die de hoogepriester van dat jaar was, zeide tot hen: Gij verstaat niets, en gij bedenkt niet dat het ons nut is, dat één mensch sterve voor het volk, en het geheele volk niet verloren ga.
51. En dit zeide hij niet uit zichzelf, maar zijnde de hoogepriester van dat jaar, profeteerde hij dat Jezus sterven zoude voor het volk; en niet alleen voor dat volk, maar opdat hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zoude vergaderen.
53. Van dien dag dan af beradslaagden zij tezamen, dat zij hem dooden zouden.
54. Jezus dan wandelde niet meer vrijelijk onder de Joden, maar ging vandaar naar het land bij de woestijn, naar de stad genaamd Efraïm, en

verkeerde aldaar met zijne discipelen.

55. En het pascha der Joden was nabij, en velen uit dat land gingen op naar Jeruzalem vóór het pascha, opdat zij zichzelve reinigden. Zij zochten dan Jezus, en zeiden onder elkander, staande in den tempel: Wat dunkt u? *Dunkt u* dat hij niet komen zal tot het feest? De overpriesters nu en de farizeers hadden een gebod gegeven, dat zoo iemand wist waar hij was, hij het zoude te kennen geven, opdat zij hem mogten vangen.

HOOFDSTUK 12.

1. Jezus dan kwam zes dagen vóór het pascha te Bethanië, waar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken hij opgewekt had uit de dooden. Zij bereidden hem dan aldaar een avondmaal, en Martha diende; en Lazarus was een van degenen die met hem aanzaten. Maria dan genomen hebbende een pond zalf van onvervalschten zeer kostelijken nardus, heeft de voeten van Jezus gezalfd, en met haar haren zijne voeten afgedroogd; en het huis werd vervuld van den reuk der zalf. Zoo zeide dan een van zijne discipelen, *namelijk* Judas Simons zoon Iskariot, die hem verraden zoude: *Waarom is deze zalf niet verkocht voor driehonderd penningen, en den armen gegeven?* En dit zeide hij niet omdat hij bezorgd was voor de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs had, en droeg hetgeen gegeven werd. Jezus dan zeide: Laat af van haar; zij heeft dit bewaard tegen den dag mijner begravenis. Want de armen hebt rijkheden altijd met u, maar mij hebt gij niet altijd.
2. Een groote schare dan der

- Joden verstond dat hij aldaar was; en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar omdat zij ook Lazarus zouden zien, dien hij uit de dooden opgewekt had. En de overpriesters beraadslaagden dat zij ook Lazarus dooden zouden; want velen van de Joden gingen benen om zijnen wil en geloofden in Jezus.
12. Des anderen daags een groote schare die tot het feest gekomen was, hoo rende dat Jezus naar Jeruzalem kwam, nam de takken van palmboomen, en zij gingen uit hem tegemoet, en riepen: Hosanna, gezegend is hij die komt in den naam des Heeren, *hij die is de Koning Israëls!* En Jezus vond een jongen ezels en zat daarop, gelijk geschreven is: *Vrees niet gij dochter Sions: zie, uw Koning komt, zittende op het veulen eener ezellu.*
 16. Doch dit verstonden zijne discipelen in 't eerst niet; maar als Jezus verheerlijkt was, toen werden zij indachtig dat dit van hem geschreven was, en dat zij hem dit gedaan hadden. De schare dan die met hem was, getuigde dat hij Lazarus uit het graf geroepen en hem uit de dooden opgewekt had.
 18. Daarom ging ook de schare hem tegemoet, overmits zij gehoord had dat hij dat teeken gedaan had. De farizeers dan zeiden onder elkander: *Ziet gij wel dat gij gansch niet vordert? Zie, de geheele wereld gaat hem na.*
 20. En er waren sommige Grieken, uit degenen die opgekomen waren opdat zij op het feest zouden aanblijven: deze dan gingen tot Filippus die van Bethsaida in Galiléa was, en baden hem, zeggende: Heer, wij wilden Jezus *wel* zien. Fi-

lippus kwam en zeide 't Andréas, en Andréas en Philippus wederom zeiden 't Jezus.

23. Maar Jezus antwoordde hun, zeggende: De ure is gekomen, dat de Zoon des menschen zal verheerlijkt worden.
24. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zoo blijft hetzelfde alléén; maar indien het sterft, zoo brengt het veel vrucht voort. Wie zijn leven liefheeft, zal 't zelve verliezen; en wie zijn leven haat in deze wereld, zal 't zelve bewaren tot het eeuwige leven. Zoo iemand mij dient, die voige mij, en waar ik ben, aldaar zal ook mijn dienaar zijn. En zoo iemand mij dient, de Vader zal hem eeren. Nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal ik zeggen? Vader, verlos mij uit deze ure? Maar hierom ben ik in deze ure gekomen. Vader, verheerlijk uwen naam.

Er kwam dan een stem uit den hemel, zeggende: En ik heb hem verheerlijkt, en ik zal hem wederom verheerlijken. De schare dan die er stond en dit hoorde, zeide dat er een donderslag geschied was; anderen zeiden: Een engel heeft tot hem gesproken.

30. Jezus antwoordde en zeide: Niet om mijnentwil is deze stem geschied, maar om uwentwil. Nu is het oordeel dezer wereld: nu zal de overate dezer wereld buitengeworpen worden; en ik, zoowanneer ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ze allen tot mij trekken. (En dit zeide hij beteekenende hoedanigen dood hij sterven zoude.) De schare antwoordde hem: Wij hebben uit de wet gehoord dat de Christus blijft in eeuwigheid, en hoe zegt gij dat de

Zoon des menschen moet verhoogd worden? Wie is deze Zoon des menschen?

35. Jezus dan zeide tot hen: Nog een kleinen tijd is het licht bij ulieden; wandelt terwijl gij het licht hebt, opdat de duisternis u niet bevange; en wie in de duisternis wandelt, weet niet waar hij benenraat. Terwijl gij het licht hebt, geloof in het licht, opdat gij kinderen des lichts moogt zijn. Deze dingen sprak Jezus, en weggaande verborg hij zich van hen.
37. En hoewel hij zoovele teekenen voor hen gedaan had, nochtans geloofden zij in hem niet, opdat het woord van Jesaja den profeet vervuld wierd, dat hij gesproken heeft: Heer, wie heeft onze prediking geloofd, en wien is de arm des Heeren geopenbaard? Daarom konden zij niet gelooven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft: Hij heeft hunne oogen verblind en hun hart verhard, opdat zij met de oogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zij bekeerd worden, en ik hen geneze. Dit zeide Jesaja, toen hij zijne heerlijkheid zag en van hem sprak.
42. Nogtans geloofden ook zelfs velen uit de oversten in hem; maar om der farizeers wil beleden zij 't niet, opdat zij uit de synagoge niet zouden geworpen worden; want zij hadden de eer der menschen lief, meer dan de eer Gods.
43. En Jezus riep en zeide: Wie in mij gelooft, geloof in mij niet, maar in dengeen die mij gezonden heeft; en wie mij ziet, die ziet dengeen die mij gezonden heeft.
46. Ik ben een licht in de wereld

gekomen, opdat een iegelijk die in mij geloofd in de duis-

47. ternis niet blijve. En indien iemand mijne woorden gehoord en niet geloofd zal hebben, ik oordeel hem niet; want ik ben niet gekomen opdat ik de wereld oordeele, maar opdat ik de wereld zal-

48. ligmake. Wie mij verwerpt en mijne woorden niet ontvangt, heeft wie hem oordeelt: het woord dat ik gesproken heb, dat zal hem oordeelen ten laatsten dage.

49. Want ik heb uit mijzelven niet gesproken; maar de Vader die mij gezonden heeft, die heeft mij een gebod gegeven, wat ik zeggen zal en

50. wat ik spreken zal. En ik weet dat zijn gebod het eeuwige leven is. Hetgeen ik dan spreek, dat spreek ik alzóó gelijk mij de Vader gezegd heeft.

HOOFDSTUK 13.

1. En vóór het feest van het pascha, Jezus wetende dat zijne ure gekomen was, dat hij uit deze wereld zoude overgaan tot den Vader, alzóó hij de zijnen die in de wereld waren liefgehad had, zoo heeft hij ze liefgehad tot den einde.

2. En als het avondmaal gedaan was, (toen nu de duivel in het hart van Judas Simons zoon Iskariot gegeven had dat hij hem verraden zoude), Jezus wetende dat de Vader hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat hij van God uitgegaan was en tot God henenging,

3. stond op van het avondmaal, en leide zijne kleedren af, en nemende een linnen doek, omgordde zichzelf; daarna goot hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wasschen, en afgedroogen met den linnen doek waar-

6. mede hij omgord was. Hij dan kwam tot Simon Petrus, en die zeide tot hem: Heer, zult gij mij de voeten

7. wasschen? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat ik doe weet gij nu niet, maar gij zult het nadezen verstaan.

8. Petrus zeide tot hem: Gij zult mijne voeten niet wasschen in eeuwigheid. Jezus antwoordde hem: Indien ik u niet wasch, gij hebt geen

9. deel met mij. Simon Petrus zeide tot hem: Heer, niet alleen mijne voeten, maar ook de handen en het hoofd.

10. Jezus zeide tot hem: Wie gewasschen is heeft niet van noode dan de voeten te wasschen, maar is geheel rein; en gijlieden zijt rein, doch

11. niet allen. Want hij wist wie hem verraden zoude; daarom zeide hij: Gij zijt niet allen rein.

12. Als hij dan hunne voeten gewasschen en zijne kleedren genomen had, zat hij wederom aan, en zeide tot hen: Verstaat gij wat ik

13. ulieden gedaan heb? Gijheet mij Meester en Heer, en gij zegt wél, want ik ben 't.

14. Indien dan ik, de Heer en de Meester, uwe voeten gewasschen heb, zoo zijt gij ook schuldig elkanders voeten te wasschen; want ik heb u een exempel gegeven, opdat gelijkewijs ik u gedaan heb, gijlieden óók

16. doet. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, een dienstknecht is niet meerder dan ziju heer, noch een gezant meerder dan die hem gezonden

17. heeft. Indien gij dese dingen weet, zalig zijt gij zoo

18. gij dezelve doet. Ik zeg niet van u allen: ik weet welke ik uitverkoren heb; maar *dit geschiedt* opdat de Schrift vervuld worde: Die met mij het brood eet, heeft tegen mij zijne verze

19. opgeheven. Van nu zeg ik het ulieden eer het geschied is, opdat wanneer het geschied zal zijn, gij gelooven.
20. moogt dat ik 't ben. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, zoo ik iemand zend, wie dien ontvangt, die ontvangt mij; en wie mij ontvangt, die ontvangt hem die mij gezonden heeft.
21. Jezus deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in den geest, en betoigde en zeide: Voorwaar, voorwaar ik zeg u, dat een van ulieden mij zal verraden. De discipelen dan zagen op elkander, twijfelende van wien hij dat zeide. En een van zijne discipelen was aanzittende in den schoot van Jezus, welchen Jezus liefhad:
24. Simon Petrus dan wenkte dezen dat hij vragen zoude, wie hij toch ware van welken hij dit zeide. En deze vallende op de borst van Jezus, zeide tot hem: Heer, wie is 't? Jezus antwoordde: Deze is 't, wien ik de bete, als ik ze ingedooft heb, geven zal. En als hij de bete ingedooft had, gaf hij ze Judas Simons zoon Iskariot.
27. En na de bete, toen voer de satan in hem. Jezus dan zeide tot hem: Wat gij doet, doe het haastig. En dit verstond niemand dergenen die aanzaten, waartoe hij hem dat zeide; want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat hem Jezus zeide: Koop 't geen wij van noode hebben tot het feest; of dat hij den armen wat geven zoude. Hij dan de bete genomen hebbende, ging terstond uit; en het was nacht.
31. Als hij dan uitgegaan was zeide Jezus: Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt, en God is in hem verheerlijkt. Iadten God in hem verheerlijkt is, zoo zal ook God hem verheerlijken in zichzelf, en hij zal hem terstond verheerlijken. Kinderkens, nog een kleinen tijd ben ik bij u. Gij zult mij zoeken, en gelijk ik den Joden gezegd heb: Waar ik henenga kunt zij niet komen, *alsoo* zeg ik ulieden nu ook. Een nieuw gebod geef ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt. Hieraan zullen zij allen bekennen dat gij mijne discipelen zijt, zoo gij liefde hebt onder elkander. Simon Petrus zeide tot hem: Heer, waar gaat gij heen? Jezus antwoordde hem: Waar ik henenga kunt zij mij nu niet volgen, maar gij zult mij later volgen. Petrus zeide tot hem: Heer, waarom kan ik u nu niet volgen? Ik zal mijn leven voor u zetten.
34. Jezus antwoordde hem: Zult gij uw leven voor mij zetten? Voorwaar, voorwaar zeg ik u, de haan zal niet kraaijen totdat gij mij driemaal verloochend zult hebben.

HOOFDSTUK 14.

1. Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in
2. God, geloof ook in mij. In het huis mijns Vaders zijn vele woningen; anders zoude ik het u gezegd hebben: ik ga henen om u plaats te bereiden. En zoowaanneer ik henen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zoo kom ik weder en zal u tot mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar ik ben. En waar ik henenga weet gij, en den weg weet gij.
3. Thomas zeide tot hem: Heer, wij weten niet waar gij henengaat, en hoe kunnen wij den weg weten? Jezus zeide tot hem: Ik ben de weg, en de waarheid, en

- het leven: niemand komt tot den Vader dan door mij.
7. Indien gijlieden mij gekend hadt, zoo zoudt gij ook mijnen Vader gekend hebben; en van nu aan kent gij hem
8. en hebt hem gezien. Philippus zeide tot hem: Heer, toon ons den Vader, en het
9. is ons genoeg. Jezus zeide tot hem: Ben ik zoo langen tijd met ulieden, en hebt gij mij niet gekend Philippus? Wie mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien: en hoe zegt gij: Toon ons den
10. Vader? Geloofst gij niet dat ik in den Vader *ben*, en de Vader in mij is? De woorden die ik tot ulieden spreek, spreek ik van mijzelf niet, maar de Vader die in mij blijft, die doet de werken.
11. Geloofst mij dat ik in den Vader *ben*, en de Vader in mij is; en indien niet, zoo geloofst mij om de werken
12. zelve. Voorwaar, voorwaar zeg ik ulieden, wie in mij geloofst, de werken die ik doe zal hij óók doen, en zal meerdere doen dan deze; want ik ga henen tot mijnen
13. Vader, en zoowat gij begeeren zult in mijnen naam, dat zal ik doen, opdat de Vader in den Zoon verheerlijkt worde. Zoo gij iets begeeren zult in mijnen naam, ik zal 't doen.
15. Indien gij mij liefhebt, zoo bewaart mijne geboden:
16. en ik zal den Vader bidden, en hij zal u een anderen Trooster geven, opdat hij bij
17. u blijve in eeuwigheid, *namelijk* den Geest der waarheid, welken de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet hem niet en kent hem niet; maar gij kent hem, want hij blijft bij ulieden en zal in u
18. zijn. Ik zal u geen weezen laten, ik kom *weder* tot u.
19. Nog een kleine *tijd* en de wereld zal mij niet meer zien;
20. ik leef en gij zult leven. In dien dag zult gij bekennen dat ik in mijnen Vader *ben*,
21. en gij in mij, en ik in u. Wie mijne geboden heeft en dezelfde bewaart, die is 't die mij liefheeft; en wie mij liefheeft zal van mijnen Vader geliefd worden, en ik zal hem liefhebben, en ik zal mijzelf aan hem openbaren.
22. Judas, niet de Iskariot, zeide tot hem: Heer, wat is het, dat gij uzelfen aan ons zult openbaren en niet aan de wereld? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zoo iemand mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren; en mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen tot hem komen en zullen woning bij hem maken. Wie mij niet liefheeft, die bewaart mijne woorden niet; en het woord dat gijlieden hoort is het mijne niet, maar des Vaders die mij gezonden heeft.
25. Deze dingen heb ik tot u gesproken, bij u blijvende;
26. maar de Trooster, de Heilige Geest, welken de Vader zenden zal in mijnen naam, die zal u alles leeren, en zal u indachtig maken alles wat ik u gezegd heb. Vrede laat ik u, mijnen vrede geef ik u: niet gelijkterwijs de wereld *hem* geeft, geef ik *hem* u. Uw hart worde niet ontroerd en zij niet versaagd.
28. Gij hebt gehoord dat ik tot u gezegd heb: Ik ga henen en kom *weder* tot u. Indien gij mij liefhadt, zoo zoudt gij u verblijden omdat ik gezegd heb: Ik ga henen tot den Vader; want mijn Vader
29. is meerder dan ik. En nu heb ik het u gezegd eer het geschied is, opdat wanneer het geschied zal zijn, gij gelooven moogt. Ik zal niet veel meer met u spreken;

want de overste dezer wereld komt, en heeft aan mij
 31. niets; maar opdat de wereld wete dat ik den Vader liefheb, en alzoo doe gelijkerwijs mij de Vader geboden heeft. Staat op, laat ons vanhier gaan.

HOOFDSTUK 15.

1. Ik ben de ware wijnstok, en mijn Vader is de landman.
2. Alle rank die in mij geen vrucht draagt, die neemt hij weg, en alle die vrucht draagt, die reinigt hij opdat zij meer vrucht draze.
3. Gijlieden zijt nu rein om het woord dat ik tot u gesproken heb: blijft in mij, en ik in u. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelfe, zoo zij niet in den wijnstok blijft, alzoo ook gij niet, zoo gij in mij niet blijft.
4. Ik ben de wijnstok en gij de ranken: wie in mij blijft, en ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder mij kunt gij niets doen.
5. Zoo iemand in mij niet blijft, die is buitengeworpen gelijkerwijs de rank, en is verdord; en men vergadert dezelve, en men werpt ze in 't vuur, en zij worden verbrand.
6. Indien gij in mij blijft en mijne woorden in u blijven, zoowat gij wilt zult gij begeeren, en het zal u geschieden.
7. Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult mijne discipelen zijn.
8. Gelijkerwijs de Vader mij liefgehad heeft, heb ik ook u liefgehad: blijft in deze
9. mijne liefde.
10. Indien gij mijne geboden bewaart, zoo zult gij in mijne liefde blijven, gelijkerwijs ik de geboden mijns Vaders bewaard heb en blijf in zijne liefde.
11. Deze dingen heb ik tot u gesproken, opdat mijne blijd-

schap in u blijve, en uwe blijdschap vervuld worde.

12. Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt gelijkerwijs ik u liefgehad heb.
13. Niemand heeft meerder liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijne vrienden.
14. Gij zijt mijne vrienden, zoo gij doet wat ik u gebied.
15. Ik heet u niet meer dienstknechten, want de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet; maar ik heb u vrienden genoemd, want alwat ik van mijnen Vader gehoord heb, dat heb ik u bekendgemaakt.
16. Gij hebt mij niet uitverkoren, maar ik heb u uitverkoren, en ik heb u gesteld dat gij zoudt henegaan en vrucht dragen, en dat uwe vrucht blijve; opdat zoowat gij van den Vader begeeren zult in mijnen naam, hij u dat geve.
17. Dit gebied ik u, opdat gij elkander liefhebt.
18. Indien u de wereld haat, zoo weet dat zij mij eer dan
19. u gehaat heeft.
20. Indien gij van de wereld waart, zoo zoude de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld.
21. Gedenkt aan het woord dat ik u gezegd heb: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien zij mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen; indien zij mijn woord bewaard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren.
22. Maar al deze dingen zullen zij u doen om mijns naams wil, omdat zij hem niet kennen die mij gezonden heeft.
23. Indien ik niet gekomen was en tot hen gesproken had, zij hadden geen zonde; maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hunne zonde.
24. Wie mij haat, die haat ook

24. mijnen Vader. Indien ik de werken onder hen niet had gedaan die niemand anders gedaan heeft, zij hadden geen zonde; maar nu hebben zij ze gezien, en beide mij en mijnen Vader gehaat.
25. Maar *dit geschiedt* opdat het woord vervuld worde dat in huune wet geschreven is: Zij hebben mij zonder
26. oorzaak gehaat. Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, dien ik u zenden zal van den Vader, *namelijk* de Geest der waarheid die van den Vader uitgaat, die zal van mij getuigen; en gij zult óók getuigen, want gij zijt van den beginne met mij geweest.

HOOFDSTUK 16.

1. Deze dingen heb ik tot u gesproken, opdat gij niet
2. geërgerd wordt. Zij zullen u uit de synagogen werpen; ja de ure komt, dat een tegelijk die u zal dooden, zal meenen Gode een dienst te
3. doen. En deze dingen zullen zij u doen, omdat zij den Vader niet gekend hebben
4. noch mij. Maar deze dingen heb ik tot u gesproken, opdat wanneer de ure zal gekomen zijn, gij aan dezelve moogt gedenken dat ik ze u gezegd heb. Doch deze dingen heb ik u van 't begin niet gezegd, omdat ik bij
5. u allen was; en nu ga ik henen tot dengeen die mij gezonden heeft, en niemand van u vraagt mij: Waar gaat
6. gij henen? Maar omdat ik deze dingen tot u gesproken heb, zoo heeft de droefheid
7. uw hart vervuld. Doch ik zeg u de waarheid, het is u nut dat ik wegga; want indien ik niet wegga, zoo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien ik henen ga, zoo
8. zal ik hem tot u zenden. En die gekomen zijnde zal de

- wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en
9. van oordeel: van zonde, omdat zij in mij niet gelooven; 10. en van gerechtigheid, omdat ik tot mijnen Vader henen ga, en gij zult mij niet meer
11. zien; en van oordeel, omdat de overste dezer wereld geoordeeld is.
12. Nog vele dingen heb ik u te zeggen, doch gij kunt die nu niet dragen; maar wanneer die zal gekomen zijn, *namelijk* de Geest der waarheid, hij zal u in al de waarheid leiden; want hij zal van zichzelf niet spreken, maar zoowat hij zal gehoord hebben zal hij spreken, en de toekomende dingen zal
14. hij u verkondigen. Die zal mij verheertijken; want hij zal 't uit het mijne nemen,
15. en zal 't u verkondigen. Alwat de Vader heeft is het mijne; daarom heb ik gezegd dat hij 't uit het mijne zal nemen en u verkondigen.
16. Een kleine *tijd* en gij zult mij niet zien, en wederom een kleine *tijd* en gij zult mij zien; want ik ga henen tot den Vader.
17. *Sommigen* dan uit zijne discipelen zeiden tot elkander: Wat is dit dat hij tot ons zegt: Een kleine *tijd* en gij zult mij niet zien, en wederom een kleine *tijd* en gij zult mij zien; en. Want ik ga henen tot den Vader? Zij zeiden dan: Wat is dit dat hij zegt: Een kleine *tijd*? Wij weten niet wat hij zegt.
19. Jezus dan bekende dat zij hem wilden vragen, en zeide tot hen: Vraagt gij daarvan onder elkander, dat ik gezegd heb: Een kleine *tijd* en gij zult mij niet zien, en wederom een kleine *tijd* en
20. gij zult mij zien? Voorwaar, voorwaar ik zeg u, dat gij zult schrijven en klageblijk weenen, maar de wereld zal

zich verblijden; en gij zult bedroefd zijn, maar uwe droefheid zal tot blijdschap worden. Een vrouw wanneer zij baart, heeft droefheid, dewijl hare ure gekomen is; maar wanneer zij het kinden gebaard heeft, zoo gedenkt zij de benuuwdheid niet meer, om de blijdschap dat een mensch ter wereld geboren is. En gij dan hebt nu wel droefheid, maar ik zal u wederzien, en uw hart zal zich verblijden, en niemand zal uwe blijdschap van u wegnemen; en in dien dag zult gij mij niets vragen. Voorwaar, voorwaar ik zeg u, alwat gij den Vader zult bidden in mijnen naam, *dat* zal hij u geven. Tot nogtoe hebt gij niets gebeden in mijnen naam: bidt en gij zult ontvangen, opdat uwe blijdschap vervuld zij.

25. Deze dingen heb ik door gelijkenissen tot u gesproken; maar de ure komt dat ik niet meer door gelijkenissen tot u spreken zal, maar u vrijuit van den Vader zal verkondigen. In dien dag zult gij in mijnen naam bidden; en ik zeg u niet dat ik den Vader voor u bidden zal; want de Vader zelf heeft u lief, dewijl gij mij liefgehad hebt, en hebt geloofd dat ik van God ben uitgegaan. Ik ben van den Vader uitgegaan en ben in de wereld gekomen, wederom verlaat ik de wereld en ga henen tot den Vader.

29. Zijne discipelen zeiden tot hem: Zie, nu spreekt gij vrijuit en zegt geen gelijkenis; nu weten wij dat gij alle dingen weet, en gij hebt niet van noode dat u iemand vrage: hierom gelooven wij dat gij van God uitgegaan zijt. Jezus antwoordde hun:

32. Gelooft gij nu? Zie, de ure komt en is nu gekomen, dat

gij zult verstrooid worden een iegelijk naar het zijne, en gij mij alleen zult laten. En *nochtans* ben ik niet alleen, want de Vader is met mij. Deze dingen heb ik tot u gesproken, opdat gij in mij vrede hebt. In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goeden moed, ik heb de wereld overwonnen.

HOOFDSTUK 17.

1. Dit heeft Jezus gesproken, en hij hief zijne oogen op naar den hemel, en zeide: Vader, de ure is gekomen, verheerlijk uwen Zoon, opdat ook uw Zoon u verheerlijkje, gelijkerwijs gij hem magt gegeven hebt over alle vleesch, opdat alwat gij hem gegeven hebt, hij hun het eeuwige leven geve. En dit is het eeuwige leven, dat zij u kennen den eenigen waarachtigen God, en Jezus Christus dien gij gezonden hebt. Ik heb u verheerlijkt op de aarde, ik heb voleindigd het werk dat gij mij gegeven hebt om te doen: en nu verheerlijk mij, gij Vader, bij uzelf, met de heerlijkheid die ik bij u had eer de wereld was. Ik heb uwen naam geopenbaard den menschen die gij mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren de uwen, en gij hebt mij dezelve gegeven, en zij hebben uw woord bewaard.

7. Nu hebben zij bekend dat alles wat gij mij gegeven hebt van u is; want de woorden die gij mij gegeven hebt, heb ik hun gegeven, en zij hebben ze ontvangen, en zij hebben waarlijk bekend dat ik van u uitgegaan ben, en hebben geloofd dat gij mij gezonden hebt. Ik bid voor hen; ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen die gij mij gegeven hebt, want zij zijn de uwen; en al het

- mijne is het uwe, en het uwe is het mijne; en ik ben
11. in hen verheerlijkt. En ik ben niet meer in de wereld, maar deze zijn in de wereld, en ik kom tot u. Heilige Vader, bewaar ze in uwen naam, die gij mij gegeven hebt, opdat zij één zijn ge-
12. lijk als wij. Toen ik met hen in de wereld was, bewaarde ik ze in uwen naam: wie gij mij gegeven hebt heb ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon der verderfenis, opdat de Schrift vervuld worde.
13. Maar nu kom ik tot u, en spreek dit in de wereld, opdat zij mijne blijdschap vervuld mogen hebben in zichzelfe. Ik heb hun uw woord gegeven; en de wereld heeft ze gehaat, omdat zij van de wereld niet zijn, gelijk als ik van de wereld niet ben.
15. Ik bid niet dat gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat gij hen bewaart van den booze. Zij zijn niet van de wereld, gelijkewijs ik van de wereld niet ben. Heilig ze in uwe waarheid: uw
18. woord is de waarheid. Gelijkewijs gij mij gezonden hebt in de wereld, *alsoo* heb ik hen ook in de wereld gezonden; en ik heilig mijzelfen voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. En ik bid niet alleen voor deze, maar ook voor degenen die door hun woord in mij gelooven zullen: opdat zij allen één zijn, gelijkewijs zij Vader in mij, en ik in u, dat ook zij in ons één zijn; opdat de wereld geloove dat gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven die gij mij gegeven hebt, opdat zij één zijn gelijk als wij één zijn:
24. ik in hen, en gij in mij; opdat zij volmaakt zijn in één, en opdat de wereld bekenne

- dat gij mij gezonden hebt, en hen liefgehad hebt gelijk
24. gij mij liefgehad hebt. Vader, ik wil dat waar ik ben, ook die bij mij zijn die gij mij gegeven hebt, opdat zij mijne heerlijkheid mogen aanschouwen, die gij mij gegeven hebt, want gij hebt mij liefgehad *vóór* de grond-
25. legging der wereld. Rechtvaardige Vader, de wereld heeft u niet gekend; maar ik heb u gekend, en deze hebben bekend dat gij mij
26. gezonden hebt; en ik heb hun uwen naam bekendgemaakt en zal hem bekendmaken, opdat de liefde waarmee gij mij liefgehad hebt in hen zij, en ik in hen.

HOOFDSTUK 18.

1. Jezus dit gezegd hebben, ging uit met zijne discipelen over de beek Kedron, waar een hof was, in welken hij ging en zijne discipelen.
2. En Judas die hem verried wist óók die plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met zijne
3. discipelen: Judas dan genomen hebbende de bende *krijgsknechten* en *eenige* dienaars van de overpriesters en farizeërs, kwam aldaar met lantaarnen en fakkelen
4. en wapenen. Jezus dan wetende alles wat hem overkomen zoude, ging uit en zeide
5. tot hen: Wien zoekt gij? Zij antwoordden hem: Jezus den Nazarener. Jezus zeide tot hen: Ik ben 't. En Judas die hem verried stond óók
6. bij hen. Als hij dan tot hen zeide: Ik ben 't, gingen zij achterwaarts en vielen ter
7. aarde. Hij vraagde hun dan wederom: Wien zoekt gij? En zij zeiden: Jezus den
8. Nazarener. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd dat ik 't ben: indien gij dan mij zoekt, zoo laat deze henen-

9. gaan. Opdat het woord vervuld zoude worden dat hij gezegd had: Uit degenen die gij mij gegeven hebt heb ik niemand verloren.
10. Simon Petrus dan hebbende een zwaard, trok 't zelve uit, en sloeg des hoogepriesters dienstknecht en hieuw zijn regteroor af; en de naam van den dienstknecht
11. was Malchus. Jezus dan zeide tot Petrus: Steek uw zwaard in de scheede. De drinkbeker dien mij de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken?
12. De bende dan en de overste over duizend en de dienaars der Joden namen Jezus gezamenlijk en bonden hem, en leidden hem henen, eerst tot Annas; want hij was de vrouwsvader van Kajafas, welke de hoogepriester van
14. dat jaar was: Kajafas nu was degeen die den Joden geraden had, dat het nut was dat één mensch voor het volk stierve.
15. En Simon Petrus volgde Jezus, en een ander discipel: deze discipel nu was den hoogepriester bekend, en ging met Jezus in des
16. hoogepriesters zaal; en Petrus stond buiten aan de deur. De andere discipel dan, die den hoogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarder, en bragt
17. Petrus in. De dienstmaagd dan die de deurwaarder was zeide tot Petrus: Zijt ook gij niet uit de discipelen van dezen mensch? Hij zeide:
18. Ik ben niet. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het koud was, en warmden zich; en Petrus stond bij hen en warmde zich.
19. De hoogepriester dan vraagde Jezus van zijne discipelen en van zijne leer-
20. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; ik heb altijd geleerd in de synagoge en in den tempel, waar de Joden van alle plaatsen tezamenkomen, en in 't verborgen heb ik
21. niets gesproken: wat ondervraagt gij mij? Ondervraag degenen die 't gehoord hebben, wat ik tot hen gesproken heb; zie, deze weten wat
22. ik gezegd heb. En als hij dit zeide, gaf een van de dienaars, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt gij alzó den hoogepriester? Jezus antwoordde hem: Indien ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade; en indien wél,
24. waarom slaat gij mij? (Annas dan had hem gebonden gezonden tot Kajafas den hoogepriester.)
25. En Simon Petrus stond en warmde zich; zij zeiden dan tot hem: Zijt ook gij niet uit zijne discipelen? Hij loochende het, en zeide: Ik
26. ben niet. Een van de dienstknechten des hoogepriesters, die maagschap was van dengeen wien Petrus het oor afgehouden had, zeide: Heb ik u niet gezien in den hof met hem? Petrus dan loochende het wederom; en terstond kraaide de haan.
28. Zij dan leidden Jezus van Kajafas in het regthuis, en het was 's morgens vroeg. En zij gingen niet in het regthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het pascha
29. eten mochten. Pilatus dan ging tot hen uit, en zeide: Wat beschuldiging brengt gij tegen dezen mensch? Zij antwoordden en zeiden tot hem: Indien deze geen kwaaddoener was, zoo zouden wij hem u niet overgeleverd hebben. Pilatus dan zeide tot hen: Neemt gij hem en oor-

- deelt hem naar uwe wet. De Joden dan zeiden tot hem: Het is ons niet geoorloofd iemand te dooden. Opdat het woord van Jezus vervuld wierd, dat hij gezegd had beteekenende hoedanigen dood hij sterven zoude.
33. Pilatus dan ging wederom in het regthuis, en riep Jezus, en zeide tot hem: Zijt gij de Koning der Joden?
34. Jezus antwoordde hem: Zegt gij dit van uzelfen, of hebben 't u anderen van mij gezegd?
35. Pilatus antwoordde: Ben ik een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben u aan mij overgeleverd: wat hebt gij gedaan?
36. Jezus antwoordde: Mijn koningrijk is niet van deze wereld: indien mijn koningrijk van deze wereld was, zoo zouden mijne dienaars gestreden hebben, opdat ik den Joden niet ware overgeleverd; maar nu is mijn koningrijk niet van hier.
37. Pilatus dan zeide tot hem: Zijt gij dan een koning? Jezus antwoordde: Gij zegt dat ik een koning ben. Hiertoe ben ik geboren en hiertoe ben ik in de wereld gekomen, opdat ik der waarheid getuigenis geven zoude. Een iegelijk die uit de waarheid is hoort mijne stem.
38. Pilatus zeide tot hem: Wat is waarheid? En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide tot hen: Ik vind geen schuld in hem.
39. Doch gij hebt een gewoonte, dat ik u op het pascha eenen loslate: wilt gij dan dat ik u den Koning der Joden loslate? Zij dan riepen allen wederom, zeggende: Niet dezen, maar Barabbas. En Barabbas was een moordenaar.

HOOFDSTUK 19.

1. Toen nam Pilatus dan Jezus en geeselde hem. En de

- krijgsknechten een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetteden die op zijn hoofd, en wierpen hem een purperen kleed om, en zeiden: Wees gegroet gij Koning der Joden; en zij gaven hem kinnebakslagen.
4. Pilatus dan kwam wederom uit, en zeide tot hen: Zie, ik breng hem tot ulieden uit, opdat gij weet dat ik in hem geen schuld vind.
5. Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en het purperen kleed; en Pilatus zeide tot hen: Zie, de mensch.
6. Als hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: Kruis hem, kruis hem. Pilatus zeide tot hen: Neemt gijlieden hem en kruis hem, want ik vind in hem geen schuld.
7. De Joden antwoordden hem: Wij hebben een wet, en naar onze wet moet hij sterven, want hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt.
8. Toen Pilatus dan dit woord hoorde werd hij meer bevreesd, en ging wederom in het regthuis, en zeide tot Jezus: Vanwaar zijt gij? Maar Jezus gaf hem geen antwoord.
9. Pilatus dan zeide tot hem: Spreekt gij tot mij niet? Weet gij niet dat ik magt heb u te kruisigen en magt heb u loslaten? Jezus antwoordde: Gij zoudt geen magt hebben tegen mij, indien het u niet van boven gegeven was; daarom die mij aan u heeft overgeleverd, heeft grooter zonde. Van toen af zocht Pilatus hem loslaten; maar de Joden riepen, zeggende: Indien gij dezen loslaat, zoo zijt gij des keizers vriend niet: een iegelijk die zichzelf koning maakt, wederspreekt den keizer.
13. Als Pilatus dan dit woord hoorde, bragt hij Jezus uit, en zat neder op den rechter-

- stoel, in de plaats genaamd Lithostrôtos, en in 't Hebr. 14. breeuwach Gabbatha. En het was de voorbereiding van het pascha, en omtrent de zesde ure; en hij zeide tot de Joden: 15. Zie, uw Koning. Maar zij riepen: Neem weg, neem weg, kruis hem. Pilatus zeide tot hen: Zal ik uwen Koning kruisigen? De overpriesters antwoordden: Wij hebben geen koning dan den 16. keizer. Toen gaf hij hem dan hun over, opdat hij gekruist zoude worden.
- En zij namen Jezus en 17. leidden hem weg, en hij dragende zijn kruis, ging uit naar de plaats genaamd Hoofdschedelplaats, welke in 't Hebr. breeuwach genoemd 18. wordt Golgotha; alwaar zij hem kruisten en met hem twee anderen, aan elke zijde één, en Jezus in 't midden. 19. En Pilatus schreef ook een opschrift, en zette dat op het kruis; en er was geschreven: JESUS DE NAZARENER, DE 20. KONING DER JODEN. Dit opschrift dan lazen velen van de Joden, want de plaats waar Jezus gekruist werd was nabij de stad; en het was geschreven in 't Hebr. breeuwach, in 't Grieksch, en in 't Latijn. De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: 21. Schrijf niet: De Koning der Joden, maar dat hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der 22. Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.
23. De krijgsknechten dan als zij Jezus gekruist hadden, namen zijne kleederen (en maakten vier deelen, voor elken krijgsknecht een deel) en den rok. De rok nu was zonder naad, van boven af 24. uit één stuk geweven; zij dan zeiden tot elkander: Laat ons dien niet scheuren, maar laat ons daarover loten, voor wien die zijn zal; opdat de Schrift vervuld worde, die zegt: Zij hebben mijne kleederen onder zich verdeeld, en over mijne kleeding hebben zij het lot geworpen. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan.
25. En bij het kruis van Jezus stonden zijne moeder, en zijne moederszuster Maria de vrouwe van Klopas, en 26. Maria Magdalena. Jezus nu ziende zijne moeder, en den discipel dien hij liefhad daarbij staande, zeide tot zijne moeder: Vrouw, zie, 27. uw zoon. Daarna zeide hij tot den discipel: Zie, uwe moeder. En van die ure aan nam haar de discipel in zijn huis.
28. Hierna Jezus wetende dat nu alles volbragt was, opdat de Schrift zoude vervuld 29. worden, zeide: Mij dorst. Er stond dan een vat vol edik, en zij vulden een spons met edik, en omleiden ze met hysop, en bragten ze aan 30. zijnen mond. Toen Jezus dan den edik genomen had, zeide hij: Het is volbragt, en het hoofd buigende gaf hij den geest.
31. De Joden dan, opdat de lichamen niet aan het kruis zouden blijven op den sabbat, dewijl het de voorbereiding was, (want die dag des sabbats was groot), baden Pilatus dat hunne beenen zouden gebroken en zij 32. weggenomen worden. De krijgsknechten dan kwamen, en braken wel de beenen des eersten en des anderen die met hem gekruist 33. was, maar komende tot Jezus, als zij zagen dat hij nu gestorven was, zoo braken 34. zij zijne beenen niet, maar een der krijgsknechten doortak zijne zijde met een speer, en terstond kwam er

35. bloed en water uit. En die het gezien heeft die heeft het getuigd, en zijn getuigenis is waarachtig, en hij weet dat hij zegt 't geen waar is, opdat ook gij gelooven moogt. Want deze dingen zijn geschied opdat de Schrift vervuld worde: Ge en been van hem zal verbroken worden; en wederom zegt een andere Schrift; Zij zullen zien in welken zij gestoken hebben.
38. En daarna Jozef van Arimathéa (die een discipel van Jezus was, maar bedekt om de vrees der Joden) bad Pilatus dat hij mogt het lichaam van Jezus wegnemen; en Pilatus liet het toe. Hij dan ging en nam het lichaam van Jezus weg. En Nicodemus kwam óók, (die des nachts tot Jezus het eerst gekomen was), bringende een mengsel van mirre en aloë, omtrent honderd ponden gewigt. Zij namen dan het lichaam van Jezus en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven. En er was in de plaats waar hij gekruist was een hof, en in den hof een nieuw graf, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest: aldaar dan leiden zij Jezus, om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was.

HOOFDSTUK 20.

1. En op den eersten dag der week ging Maria Magdalena vroeg, als het nog duister was, naar het graf, en zag den steen van het graf weggenomen. Zij liep dan en kwam tot Simon Petrus en tot den anderen discipel, welken Jezus liefhad, en zeide tot hen: Zij hebben den Heer weggenomen uit

- het graf, en wij weten niet waar zij hem gelegd hebben.
3. Petrus dan ging uit, en de andere discipel, en zij kwamen tot het graf; en deze twee liepen tegelijk. En de andere discipel liep vooruit, sneller dan Petrus, en kwam het eerst tot het graf; en als hij nederbukte zag hij de doeken liggen, nochtans ging hij er niet in. Simon Petrus dan kwam en volgde hem, en ging in het graf, en zag de doeken liggen; en den zweetdoek, die op zijn hoofd geweest was, zag hij niet bij de doeken liggen, maar afzonderlijk in een andere plaats zamengerold. Toen ging dan ook de andere discipel er in, die het eerst tot het graf gekomen was, en zag het en geloofde; want zij wisten nog de Schrift niet, dat hij van de dooden moest opstaan. De discipelen dan gingen wederom naar huis.
11. En Maria stond buiten bij het graf weenende. Als zij dan weende, bukte zij in het graf, en zag twee engelen in witte kleeders zitten, één aan het hoofd en één aan de voeten, waar het lichaam van Jezus gelegen had. En die zeiden tot haar: Vrouw, wat weent gij? Zij zeide tot hen: Omdat zij mijnen Heer weggenomen hebben, en ik weet niet waar zij hem gelegd hebben. En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts, en zag Jezus staan, en zij wist niet dat het Jezus was. Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat weent gij? Wien zoekt gij? Zij meenende dat het de hovenier was, zeide tot hem: Heer, zoo gij hem weggedragen hebt, zeg mij waar gij hem gelegd hebt, en ik zal hem wegnemen. Jezus zeide tot haar: Maria! Zij zich

- omkeerende zeide tot hem: Rabbouni, 't welk is gezegd
17. Meester. Jezus zeide tot haar: Raak mij niet aan, want ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader; maar ga henen tot mijne broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, en *tot* mijnen God en uwen God. Maria Magdalena ging en boodschapte den discipelen, dat zij den Heer gezien had, en *dat* hij haar dit gezegd had.
18. Als het dan avond was op dien eersten dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren, om de vrees der Joden, kwam Jezus en stond in het midden, en zeide tot hen: Vrede zij ulieden. En dit gezegd hebbende toonde hij hun zijne handen en *zijne* zijde. De discipelen dan werden verblijd als zij den Heer zagen. Jezus dan zeide wederom tot hen: Vrede zij ulieden: gelijkwijls mij de Vader gezonden heeft, zend ik ook ulieden.
22. En als hij dit gezegd had, blies hij *op* hen, en zeide tot hen: Ontvangt den Heiligen Geest. Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden ze vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, *dien* zijn ze gehouden.
24. En Thomas, een van de twaalf, gezegd Didymus, was met hen niet toen Jezus *daar* kwam. De andere discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben den Heer gezien. Doch hij zeide tot hen: Indien ik in zijne handen niet zie het teeken der nagelen, en mijnen vinger steek in het teeken der nagelen, en steek mijne hand in zijne zijde, ik zal geenszins gelooven.
26. En na acht dagen waren zijne discipelen wederom binnen, en Thomas met hen; en Jezus kwam als de deuren gesloten waren, en stond in het midden, en zeide: Vrede zij ulieden. Daarna zeide hij tot Thomas: Breng uwen vinger hier, en zie mijne handen, en breng uwe hand en steek ze in mijne zijde, en wees niet ongeloovig maar geloovig. En Thomas antwoordde en zeide tot hem: Mijn Heer en mijn God. Jezus zeide tot hem: Omdat gij mij gezien hebt, Thomas, zoo hebt gij geloofd: zalig *zijn* ze die niet zullen gezien hebben en *nochtans* zullen geloofd hebben.
30. Jezus dan heeft nog vele andere teekenen in de tegenwoordigheid zijner discipelen gedaan, die niet zijn geschreven in dit boek; maar deze zijn geschreven, opdat gij geloofd dat Jezus is de Christus, de Zoon Gods, en opdat gij geloovende het leven hebt in zijnen naam.

HOOFDSTUK 21.

1. Nadezen openbaarde Jezus zichzelf wederom den discipelen aan de zee van Tiberias; en hij openbaarde zich
2. aldus. Er waren tezamen Simon Petrus, en Thomas gezegd Didymus, en Nathanaël die van Kana in Galilea was, en de *zonen* van Zebedeüs, en twee andere van zijne discipelen. Simon Petrus zeide tot hen: Ik ga visschen. Zij zeiden tot hem: Wij gaan ook met u. Zij gingen uit, en traden terstond in het schip, en in dien
4. nacht vingen zij niets. En als het nu morgenstond geworden was, stond Jezus op den oever; doch de discipelen wisten niet dat het Jezus was. Jezus dan zeide tot hen: Kinderkens, hebt gij niet eenige toespisje? Zij antwoordden hem: Neen.

6. En hij zeide tot hen: Werpt het net aan de rechterzijde van 't schip, en gij zult vinden. Zij wierpen 't dan, en konden hetzelfde niet meer trekken vanwege de menigte
7. der visschen. De discipel dan welken Jezus liefhad zeide tot Petrus: Het is de Heer. Simon Petrus dan hoorende dat het de Heer was, omgordde het opperkleed (want hij was naakt) en wierp zichzelf in de
8. zee. En de andere discipelen kwamen met het scheepken, (want zij waren niet ver van 't land, maar omtrent tweehonderd ellen), slepende het
9. net met de visschen. Als zij dan aan 't land gegaan waren, zagen zij een kolenvuor liggen, en visch daarop liggen, en brood. Jezus zeide tot hen: Brengt van de visschen die gij nu gevangen
10. hebt. Simon Petrus ging op en trok het net op het land, vol groote visschen, tot honderd drieënvijftig; en hoewel er zoovele waren, zoo
11. scheurde het net niet. Jezus zeide tot hen: Komt herwaarts, houdt het middagmaal. En niemand van de discipelen durfde hem vragen: Wie zijt gij? wetende
12. dat het de Heer was. Jezus dan kwam, en nam het brood, en gaf het hun, en
13. den visch desgelijks. Dit was nu de derde maal dat Jezus zijnen discipelen geopenbaard is, nadat hij van de dooden opgewekt was.
14. Toen zij dan het middagmaal gehouden hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: Simon Jona's zoon, hebt gij mij liever dan deze? Hij zeide tot hem: Ja Heer, gij weet dat ik u liefheb. Hij zeide tot hem: Weid mijne
15. lammeren. Hij zeide wederom tot hem ten tweeden male: Simon Jona's zoon,
16. hebt gij mij lief? Hij zeide tot hem: Ja Heer, gij weet dat ik u liefheb. Hij zeide tot hem: Hoed mijne schapen. Hij zeide tot hem ten
17. derden male: Simon Jona's zoon, hebt gij mij lief? Petrus werd bedroefd, omdat hij ten derden male tot hem zeide: Hebt gij mij lief? en zeide tot hem: Heer, gij weet alle dingen, gij weet dat ik u liefheb. Jezus zeide tot hem: Weid mijne schapen.
18. Voorwaar, voorwaar zeg ik u, toen gij jonger waart, gorddet gij uzelf en wandeldet alwaar gij wilt; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zoo zult gij uwe handen uitstrekken, en een ander zal u gorden en brengen waar gij niet
19. wilt. En dit zeide hij, betekenende met hoedanigen dood hij God verheerlijken zoude.
20. En dit gesproken hebbende zeide hij tot hem: Volg mij. En Petrus zich omkeerende zag den discipel volgen welken Jezus liefhad, die ook aan het avondmaal op zijne borst gevallen was en gezegd had: Heer, wie is 't
21. die u verraden zal? Als Petrus dezen zag, zeide hij tot Jezus: Heer, maar wat zal
22. deze? Jezus zeide tot hem: Indien ik wil dat hij blijve totdat ik kom, wat gaat het
23. u aan? Volg gij mij. Dit woord dan ging uit onder de broederen, dat deze discipel niet zoude sterven; en Jezus had tot hem niet gezegd dat hij niet sterven zoude, maar: Indien ik wil dat hij blijve totdat ik kom, wat gaat het
24. u aan? Deze is de discipel die van deze dingen getuigt en deze dingen geschreven heeft, en wij weten dat zijn getuigenis
25. waarachtig is. En er zijn nog vele andere dingen die Jezus

gedaan heelt, welke zoo ze elk in 't bijzonder geschreven werden, ik acht dat ook

de wereld zelve de geschreven boeken niet zoude bevatten. Amen.

DE HANDELINGEN

DER

APOSTELEN,

BESCHREVEN DOOR LUCAS.

HOOFDSTUK 1.

1. Het eerste boek heb ik gemaakt, o Theofilus, van al hetgeen Jezus begonnen heeft beide te doen en te
2. leeren, tot op den dag op welken hij opgenomen is, nadat hij door den Heiligen Geest aan de apostelen, die hij nitverkoren had, bevelen
3. had gegeven; aan welke hij ook, nadat hij geleden had, zichselven levend vertoond heeft, met vele gewisse kentekenen, veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen die het koningrijk
4. Gods aangaan. En als hij met hen vergaderd was, beval hij hun dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden, maar verwachten de belofte des Vaders, die gij (*zeide hij*) van mij gehoord hebt;
5. want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden niet lang na
6. deze dagen. Zij dan die tezamengekomen waren vroegden hem, zeggende: Heer, zult gij in dezen tijd aan Israel het koningrijk weder-
7. oprigten? En hij zeide tot hen: Het komt u niet toe te weten de tijden of gele-
8. genheden, die de Vader in zijn eigene magt gesteld heeft; maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes die over u komen zal, en gij zult mijne getuigen zijn, zoo te Jeruzalem als in geheel Judéa en Samarié, en tot aan het uiter-
9. ste der aarde. En als hij dit gezegd had, werd hij opgenomen daar zij het zagen, en een wolk nam hem
10. weg van hunne oogen. En als zij hunne oogen naar den hemel hielden terwijl hij henenvoer, zie, twee mannen stonden bij hen in
11. witte kleeding, welke ook zeiden: Gij Galileesche mannen, wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in den hemel, zal alzóó komen gelijkerwijs gij hem naar den hemel hebt zien henenvaren.
12. Toen keerden zij weder naar Jeruzalem, van den berg die genaamd wordt de *Olijfberg*, welke is nabij Jeruzalem, liggende *vandaar*
13. een sabbatsreis. En als zij ingekomen waren, gingen zij op in de opperzaal waar zij bleven, *namelijk* Petrus en Jacobus, en Johannes, en Andréas, Filippus en

- Thomas, Bartholomeus en Mattheüs, Jacobus *de zoon van Alpha*, en Simon Zelotes, en Judas *de broeder van*
11. Jacobus. Deze allen waren eendragtig volhardende in 't bidden en smeeken, met de vrouwen, en Maria de moeder van Jezus, en met zijne broeders.
15. En in die dagen stond Petrus op in 't midden der discipelen, en sprak (er was nu een schare bijéén van ontrent honderd en twintig personen): Mannen broeders, deze Schrift moest vervuld worden, welke de Heilige Geest door den mond Davids voorzegt heeft van Judas, die de leidsman geweest is dergenen die Jezus
17. vingen: want hij was met ons gerekend en had het lot dezer bediening verkregen.
18. Deze dan heeft verworven een akker door het loon der ongerechtigheid, en voorovergevallen zijnde is midden opgeborsten, en al zijne ingewanden zijn uitgestort;
19. en het is bekend geworden allen die te Jeruzalem wonen, alsoo dat die akker in hun eigen taal genoemd wordt *akeldama*, dat is, een akker des bloeds. Want er staat geschreven in 't boek der psalmen: Zijne woonstede worde woest, en er zij niemand die in dezelve wone, en: Een ander neme zijn opsienersambt. Het is dan
21. noodig dat van de mannen, die met ons omgegaan hebben al den tijd in welken de Heer Jezus onder ons in-
22. en uitgegaan is, beginnende van den doop van Johannes, tot den dag toe op welken hij van ons opgenomen is, óen derzelve met ons getuige
23. worde zijner opstanding. En zij stelden er twee, Jozef genaamd Barsabas, die toe-

- genaamd was Justus, en
24. Matthias. En zij baden en zeiden: Gij Heer, gijkenner der harten van allen, wijs van deze twee óén aan dien
25. gij uitverkoren hebt, om te ontvangen het lot van deze bediening en dit apostelschap, waarvan Judas afgeweken is, dat hij henenging
26. in zijn eigen plaats. En zij wierpen hunne loten, en het lot viel op Matthias, en hij werd met algemeene toestemming tot de elf apostelen gekozen.

HOOFDSTUK 3.

1. En als de dag van het pinksterfeest vervuld werd, waren zij allen eendragtig
2. bijéén. En er geschiedde haastelijk uit den hemel een geluid, gelijk als van een geweldigen gedreven wind, en vervulde het geheele huis
3. waar zij zaten; en van hen werden gezien verdeeldetongen als van vuur, en het zat
4. op een iegelijk van hen; en zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zooals de Geest hun gaf uittespreken.
5. En er waren Joden te Jeruzalem wonende, godvruchtige mannen van allen volke dergenen die onder den hemel zijn: en als deze stem geschied was, kwam de menigte tezamen en werd beroerd, want een iegelijk hoorde hen in zijn eigen taal
7. spreken. En zij ontzetterden zich allen en verwonderden zich, zeggende tot elkander: Zie, zijn niet alle deze die
8. daar spreken Galileërs? En hoe hooren wij ze een iegelijk in onze eigen taal in
9. welke wij gehoren zijn? Parthers en Meders en Elamieten, en die inwoners zijn van Mesopotamië, en Judëa, en Cappadocië, Pontus en

10. Azie, en Frygië, en Pamfylie, Egypte, en de deelen van Libye hetwelk bij Cyrene ligt, en uitlandſche Romeinen, beide Joden en Jodegenooten, Cretenzen en Arabieren, wij hooren ze in onze talen de groote werken Gods spreken. En zij ontzetteden zich allen en werden twijfelmoedig, zeggende de één tegen den ander: Wat wil toch dit zijn? En anderen spottende zeiden: Zij zijn vol zonten wijn.
11. Maar Petrus staande met de elf, verhief zijne stem en sprak tot hen: Gij Joodſche mannen, en gij allen die te Jeruzalem woont, dit zij u bekend, en laat mijne woorden tot uwe ooren ingaan.
12. Want deze zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt; want het is eerst de derde ure van den dag; maar dit is het wat gesproken is door den profeet Joël: En het zal zijn in de laatste dagen (zegt God), ik zal uitstorten van mijnen Geest op alle vleesch, en uwe zonen en uwe dochters zullen profeteren, en uwe jongelingen zullen gezigten zien, en uwe ouden zullen droomen en droomen; en ook op mijne dienstknechten en op mijne dienstmaagden zal ik in die dagen van mijnen Geest uitstorten, en zij zullen profeteren.
13. En ik zal wonderen geven in den hemel boven, en teekenen op de aarde beneden, bloed en vuur en rookdamp.
14. De zon zal veranderen worden in duisternis, en de maan in bloed, eerdat de groote en doorluchtige dag des Heeren komt. En het zal zijn dat een iegelijk, die den naam des Heeren zal aanroepen, zalig zal worden. Gij Israelitische mannen, hoort deze woorden: Jezus de Nazarener, een man van God onder ulieden betoond door krachten en wonderen en teekenen, die God door hem gedaan heeft in 't midden van u, gelijk ook gij zelve weet: dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onregtvaardigen aan 't kruis gehecht en gedood: welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzoo het niet mogelijk was dat hij van denzelve zoude gehouden worden.
15. Want David zegt van hem: Ik zag den Heer te alentijde vóór mij: want hij is aan mijne rechterhand, opdat ik niet be-wogen worde. Daarom is mijn hart verblijd en mijn tong verheugt zich, ja ook mijn vleesch zal rusten in hope; want gij zult mijne ziel in de hel niet verlaten, en zult uwen Heilige niet overgeven om verderving te zien. Gij hebt mij de wegen des levens bekend gemaakt; gij zult mij vervullen met verheuging door uw aangezicht. Gij mannen broeders, het is mij geoorloofd vrijuit tot u te spreken van den patriarch David, dat hij beide gestorven en begraven is, en zijn graf is onder ons tot op dezen dag.
16. Alzoo hij dan een profeet was, en wist dat God hem met eede gezworen had, dat hij uit de vrucht zijner leude, zooveel het vleesch aan-

- zaat, den Christus verwekken zoude, om hem op zijnen troon te zetten, zoo heeft hij dit voorziende gesproken van de opstanding van Christus, dat zijne ziel niet is verlaten in de hel noch zijn vleesch verderving heeft gezien.
32. Dezen Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort wat gij nu ziet en hoort.
34. Want David is niet opgevaren in de hemelen; maar hij zegt: De Heer heeft gesproken tot mijnen Heer: Zit aan mijne rechterhand, totdat ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten.
36. Zoo wete dan zekerlijk het gansche huis Israels, dat God hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft, namelijk dezen Jezus dien gij gekruist hebt.
37. En als zij dit hoorden, werden zij verslagen in het hart, en seiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen, mannen 38. broeders? En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen.
39. Want u komt de belofte toe, en uwen kinderen, en allen die verre zijn, zoovelen als er de Heer onze God toe roepen zal. En met veel meer andere woorden betuigde hij en vermaande ze, zeggende: Wordt behouden van dit verkeerds geslacht. Wie dan zijn woord gaarne aannamen werden gedoopt; en er werden op dien dag tot hen toegedaan omtrent drieduizend zielen.
42. En zij waren volhardende in de leer der apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking des broods, en in de gebeden. En een vrees kwam over alle ziele, en vele wonderen en teekenen geschiedden door de apostelen.
44. En allen die geloofden waren bij één, en hadden alle dingen gemeen; en zij verkochten hunne goederen en have, en verdeelden dezelve aan allen, naardat elk van noode had; en dagelijks eendragtig in den tempel volhardende, en van huis tot huis brood brekende, aten zij tezamen met verheuging en eenvoudigheid des harten, en prezen God en hadden genade bij het gansche volk. En de Heer deed dagelijks tot de gemeente die zalig werden.

HOOFDSTUK 3.

1. Petrus nu en Johannes gingen tezamen op naar den tempel omtrent de ure des gebeds, zijnde de negende ure.
2. En een zeker man, die kreupel was van den moederschoot af, werd gedragen, welken zij dagelijks zetteden aan de deur des tempels genaamd de Schoone, om een aalmoes te begeeren van degenen die in den tempel gingen: welke Petrus en Johannes ziende als zij in den tempel zouden ingaan, bad dat hij een aalmoes mogt ontvangen. En Petrus sterk op hem ziende, met Johannes, zeide: Zie op ons. En hij hield de oogen op hen, verwachtende dat hij iets van hen zoude ontvangen.
3. En Petrus zeide: Zilver en goud heb ik niet, maar t'geen ik heb dat geef ik u: in den naam van Jezus Christus den Nazarener, sta op en

7. wandel. En hem grijpende bij de rechterhand, rigtte hij hem op; en terstond werden zijne voeten en enkels vast.
8. en hij opspringende stond en wandelde, en ging met hen in den tempel, wandelende en springende en lovende God. En al het volk zag hem wandelen en God
10. loven; en zij kenden hem dat hij die was, die om een aalmoes gezeten had aan de Schoone poort des tempels, en zij werden vervuld met verbaasdheid en ontzetting over hetgeen hem geschied was.
11. En als de kreupele, die gezondgemaakt was, aan Petrus en Johannes vasthield, liep al het volk gezamenlijk tot hen in het voorhof't welk Salomo's voorhof genaamd
12. wordt, verbaasd zijnde. En Petrus dat ziende, antwoordde tot het volk: Gij Israëlitische mannen, wat verwondert gij u over dit, of wat ziet gij zoo sterk op ons, alsof wij door onze eigene kracht of godzaligheid dezen hadden doen wandelen?
13. De God Abrahams en Isaaks en Jakobs, de God onzer vaders, heeft zijn kind Jezus verheerlijkt, welken gij overgeleverd hebt, en hebt hem verloochend voor het aangezigt van Pilatus, als hij oordeelde dat men hem
14. zoude loslaten; maar gij hebt den Heilige en Rechtvaardige verloochend, en hebt begeerd dat u een man die een doodslager was zoude
15. geschonken worden; en den Vorst des levens hebt gij gedood: welken God opgewekt heeft uit de dooden, waar-
16. van wij getuigen zijn. En door het geloof in zijnen naam heeft zijn naam dezen gesterkt, dien gij ziet en kent; en het geloof dat door hem is heeft hem deze
- volmaakte gezondheid gegeven, in u aller tegenwoordigheid.
17. En nu broeders, ik weet dat gij 't door onwetendheid gedaan hebt, gelijk als ook
18. uwe oversten; maar God heeft alzóó vervuld 't geen hij door den mond van al zijne profeten tevoren verkondigd had, dat de Christus lijden zoude. Betert u dan en bekeert u, opdat uwe zonden mogen uitgewischt worden, wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezigt
20. des Heeren, en hij gezonden zal hebben Jezus Christus, die u tevoren gepredikt is:
21. welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprigting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond van al zijne heilige
22. profeten van alle eeuw. Want Mozes heeft tot de vaders gezegd: De Heer uw God zal u een profeet verwekken uit uwe broeders gelijk mij: dien zult gij hooren in alles wat hij tot u spreken
23. zal; en het zal geschieden dat alle ziele die dezen profeet niet zal gehoord hebben, uitgeroeid zal worden uit
24. het volk. En ook al de profeten van Samuel aan, en die daarna gevolgd zijn, zoovelen als er hebben gesproken, die hebben ook dese dagen tevoren verkondigd. Gijlieden zijt kinderen der profeten, en des verbonds 't welk God met onze vaders opgerigt heeft, zeggende tot Abraham: En in uwen zede zullen alle geslachten der aarde gezegend
26. worden. God opgewekt hebbende zijn kind Jezus, heeft denzelfden het eerst tot u gezonden, dat hij u lieden zegenen zoude, daarin dat hij

een tegelijk van u afkeere van uwe boosheden.

HOOFDSTUK 4.

1. En terwijl zij tot het volk spraken, kwamen daarover tot hen de priesters en de hoofdman des tempels en de sadduceërs, zeer ontevreden zijnde, omdat zij het volk leerden en verkondigden in Jesus de opstanding uit de dooden, en zij sloegen de handen aan hen en zetteden ze in bewaring tot den anderen dag; want het was nu avond. En velen van degenen die het woord gehoord hadden geloofden, en het getal der mannen werd omtrent vijfduizend.
2. En het geschiedde des anderen daags, dat hunne oversten en ouderlingen en schriftgeleerden te Jeruzalem vergaderden, en Annas de hoogepriester, en Kajafas en Johannes en Alexander, en zoovelen er van het hoogepriesterlijk geslacht waren; en als zij ze in het midden gesteld hadden, vraagden zij: Door wat kracht of door wat naam hebt gijlieden dit gedaan?
3. Toen zeide Petrus, vervuld zijnde met den Heiligen Geest, tot hen: Gij oversten des volks en gij ouderlingen Israëls, alzoo wij heden geregtelijk onderzocht worden over de weldaad aan een krank mensch *geschied*, waardoor hij gezond geworden is, zoo zij aan u allen kenkelijk en aan het gansche volk Israëls, dat door den naam van Jezus Christus den Nazarener, dien gij gekruist hebt, welken God van de dooden heeft opgewekt, door hem *zeg ik* staat deze hier vóór u gezond.
4. Deze is de steen die van u, de bouwlieden, veracht is, welke tot een hoofd des hoeka geworden is. En de zaligheid is in geen ander; want er is ook onder den hemel geen andere naam die onder de menschen gegeven is, door welken wij moeten zalig worden.
5. Zij nu ziende de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes, en vernemende dat zij ongeleerde en eenvoudige menschen waren, verwonderden zich, en kenden hen dat zij met Jezus geweest waren; en ziende den mensch bij hen staan die genezen was, hadden zij niets daartegen te zeggen. En hun geboden hebbende uittegaan buiten den raad, overleiden zij met elkander, zeggende: Wat zullen wij dezen menschen doen? Want dat er een bekend teeken door hen geschied is, is openbaar aan allen die te Jeruzalem wonen, en wij kunnen 't niet loochenen; maar opdat het niet meer en meer onder het volk verspreid worde, laat ons hen scherp dreigen, dat zij niet meer tot eenig mensch in dezen naam spreken. En als zij ze geroepen hadden, zeiden zij hun aan, dat zij ganschelijk niet zouden spreken noch leeren in den naam van Jezus. Maar Petrus en Johannes antwoordende zeiden tot hen: Oordeelt gij of het recht is voor God, ulieden meer te hooren dan God; want wij kunnen niet laten te spreken 't geen wij gezien en gehoord hebben. Maar zij dreigden ze nog meer, en lieten ze gaan, niets vindende hoe zij ze straffen zouden, om des volks wil; want zij verheerlijkten allen God over hetgeen er geschied was; want de mensch was meer dan veertig jaren oud, aan welken dit teeken der genezing geschied was.
6. En zij losgelaten zijnde

kwaam tot de hinnen, en verkondigden alwat de overpriesters en de ouderlingen tot hen gezegd hadden. En als deze dat hoorden, hieven zij eendragtig *hunn*e stem op tot God en zeiden: Heer, gij zijt de God die gemaakt hebt den hemel en de aarde en de zee en alle dingen die in dezelve zijn; die door den mond van David uwen knecht gezegd hebt: Waarom woeden de heidenen en hebben de volken ijdele dingen bedacht? De koningen der aarde zijn *tezamen* opgestaan, en de oversten zijn bij één vergaderd tegen den Heer en tegen zijnen Gezalfde. Want in waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig kind Jezus, welken gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israels, om te doen alwat uwe hand en uw raad tevoren bepaald had dat geschieden zoude. En nu *dan* Heer, zie op hunne dreigingen, en geef uwen dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw woord te spreken, daarin dat gij uwe hand uittrekt tot genezing, en dat teekenen en wonderen geschieden door den naam van uw heilig kind Jezus. En als zij gebeden hadden, werd de plaats in welke zij vergaderd waren bewogen, en zij werden allen vervuld met den heiligen Geest, en spraken het woord Gods met vrijmoedigheid.

En der menigte van degenen die geloofden was één hart en één ziel, en niemand zeide dat iets van 't geen hij had zijn eigendom was, maar alle dingen waren hun gemeen. En de apostelen gaven met groote kracht ge-

tuigenis van de opstanding des Heeren Jezus; en er was groote genade over hen allen. Want er was ook niemand onder hen die gebrek had; want zoovelen als er bezitters waren van landen of huizen, die verkochten zij, en bragten den prijs der verkochte *goederen* en leidden aan de voeten der apostelen; en aan een iegelijk werd uitgedeeld naardat elk van noode had. En *Joses*, van de apostelen toegenamd Barnabas, ('t welk is, overgezet zijnde, een zoon der vertroosting), een leviet, van geboorte uit Cyprus, alzo hij een akker had, verkocht *dien*, en bragt het geld en leide het aan de voeten der apostelen.

HOOFDSTUK 3.

1. En een zeker man met name Ananias, met Saffira zijne vrouw, verkocht een
2. have, en ontrok van den prijs, ook met medeweten zijner vrouw, en bragt een zeker deel en leide *dat* aan
3. de voeten der apostelen. En Petrus zeide: Ananias, waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij den Heiligen Geest liegen zoudt en onttrekken van den prijs
4. des lands? Zoo het gebleven was, bleef het niet het uwe, en verkocht zijnde, was het niet in uwe magt? Wat is 't dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt den menschen niet
5. gelogen maar Gode. En Ananias deze woorden hoorende viel neder en gaf den geest. En er kwam groote vrees over allen die dit hoorden.
6. En de jongelingen opstaande schikten hem toe, en droegen *hem* uit, en begroeven *hem*.
7. En het was omtrent drie uren daarna, dat ook zijne

- vrouw daar inkwam, niet wetende wat er geschied was.
8. En Petrus antwoordde haar: Zeg mij, hebt gijlieden het land voor zóóveel verkocht? En zij zeide: Ja, voor zóó-
9. veel. En Petrus zeide tot haar: Wat is 't dat gij onder u hebt overéengestemd te verzoeken den Geest des Heeren? Zie, de voeten dergenen die uwen man begraven hebben zijn voor de deur, en zullen u uitdragen.
10. En zij viel terstond neder voor zijne voeten, en gaf den geest; en de jongelingen ingekomen zijnde vonden ze dood, en droegen ze uit, en begroeven ze bij haren man.
11. En er kwam groote vrees over de geheele gemeente en over allen die dit hoorden.
12. En door de handen der apostelen geschiedden vele teekenen en wonderen onder het volk. En zij waren allen eendragtig in het voorhof
13. Salomo's; en van de anderen durfde niemand zich bij hen voegen. Maar het volk hield ze in groote achting; en er werden er meer en meer toegedaan die den Heere geloofden, menigten beide van
15. mannen en van vrouwen: alzoo dat zij de kranken uitdroegen op de straten en leiden op bedden en beddens, opdat als Petrus kwam, ook maar de schaduw iemand van hen beschaduwen mogt.
16. En ook de menigte uit de omliggende steden kwam gezamenlijk te Jeruzalem, brengende kranken en die van onreine geesten gekweld waren, welke allen genezen werden.
17. En de hooge priester stond op, en allen die met hem waren, (welke was de sekte der sadduceërs), en werden
18. vervuld met nijdigheid, en sloegen hunne handen aan de apostelen, en zetteden ze in de algen: *eene gevangenis.*
19. Maar de engel des Heeren opende des nachts de deuren der gevangenis, en leidde ze uit, en zeide: Gaat henen, en staat en spreekt in den tempel tot het volk al de woorden dezès levens. Als zij nu *dit* gehoord hadden, gingen zij tegen den morgenstond in den tempel en leerden.
- Maar de hooge priester, en die met hem waren, gekomen zijnde riepen den raad tezamen, en al de oudsten der kinderen Israëls, en zonden naar den kerker om hen te halen. Doch als de dienars daar kwamen, vonden zij hen in de gevangenis niet, maar keerden weder en boodschapten *dit*, zeggende: Wij vonden wel den kerker met alle verzekerdheid toegesloten, en de wachters buiten staande voor de deuren, maar als wij *die* geopend hadden, vonden wij niemand
24. daarbinnen. Toen nu de *hooge* priester en de hoofdman des tempels en de overpriesters deze woorden hoorden, werden zij twijfelmoedig over hen, wat toch dit worden zoude. En er kwam een en boodschapte hun, zeggende: Zie, de mannen die gij in de gevangenis gezet hebt staan in den tempel en leeren het volk.
26. Toen ging de hoofdman henen met de dienaren, en bragt ze, *doch* niet met geweld; (want zij vreesden het volk, opdat zij niet gesteenigd wierden); en als zij hen gebragt hadden, stelden zij ze voor den raad; en de hooge priester vraagde hen en zeide: Hebben wij u niet ernstig aangezegd dat gij in dezen naam niet zoudt leeren? En zie, gij hebt met deze uwe leer Jeruzalem vervuld, en gij wilt het bloed

van dezen mensch over ons
 29. brengen. Maar Petrus en de
 apostelen antwoordden en
 zeiden: Men moet Gode meer
 gehoorzaam zijn dan den
 30. menschen. De God onzer va-
 deren heeft Jezus opgewekt,
 welchen gij omgebragt hebt,
 hangende hem aan het hout.
 31. Dezen heeft God door zijne
 regterhand verhoogd tot een
 Vorst en Zaligmaker, om
 32. Israel te geven bekeering en
 vergeving der zonden. En
 wij zijn zijne getuigen van
 deze woorden, en ook de
 Heilige Geest, welchen God
 gegeven heeft denzenen die
 hem gehoorzaam zijn.
 33. Als zij nu dit hoorden
 borst hun 't hart, en zij hiel-
 den raad om hen te dooden.
 34. Maar een zeker farizeër stond
 op in den raad, met name
 Gamaliel, een leeraar der
 wet in waarde gehouden bij
 al het volk, en gebod dat
 men de apostelen een weinig
 35. zoude doen buitenstaan, en
 zeide tot hen: Gij Israeliti-
 sche mannen, ziet voor u,
 wat gij doen zult aangaande
 36. deze menschen. Want vóór
 deze dagen stond Theudas
 op, zeggende dat hij wat
 was, wien een getal van om-
 trent vierhonderd mannen
 aanhing: welke is omge-
 bragt, en allen die hem ge-
 hoor gaven zijn verstrooid en
 37. tot niet geworden. Na hem
 stond op Judas de Galileër,
 in de dagen der beschrijving,
 en maakte veel volk afvallig
 achter zich: en deze is óók
 vergaan, en allen die hem
 38. gehoor gaven zijn verstrooid
 geworden. En nu zeg ik ulie-
 den, houdt af van deze men-
 schen en laat ze gaan: want
 indien deze raad of dit werk
 uit menschen is, zoo zal
 39. het verbroken worden: maar
 indien het uit God is, zoo
 kunt gij dat niet verbreken;
 opdat gij niet mischien ge-

vonden wordt ook tegen God
 40. te strijden. En zij gaven
 hem gehoor: en als zij de
 apostelen tot zich geroepen
 hadden, geeselden zij *dezel-*
re, en geboden hun dat ze
 niet zouden spreken in den
 naam van Jezus, en lieten ze
 41. gaan. Zij dan gingen henen
 van het aangezicht des raada,
 verblijd zijnde dat zij wa-
 ren waardig geacht geweest,
 om zijns naams wil smaad-
 42. heid te lijden; en zij hielden
 niet op alle dagen in den
 tempel en bij de huizen te
 leeren en Jezus Christus te
 verkondigen.

HOOFDSTUK 6.

1. En in die dagen, als de
 discipelen vermenigvuldig-
 den, ontstond er een murmu-
 rering der Griekschcn tegen
 de Hebreërs, omdat hunne
 weduwen in de dagelijksche
 bediening verzuimd werden.
2. En de twaalf riepden de men-
 nigte der discipelen tot zich,
 en zeiden: Het is niet be-
 hoorlijk dat wij het woord
 Gods nalaten en de tafels
 3. dienen. Ziet dan om, broe-
 ders, naar zeven mannen uit
 u, die *goede* getuigenis heb-
 ben, vol des Heiligen Gees-
 tes en der wijsheid, welke
 wij mogen stellen over deze
4. noodige zaak; maar wij zul-
 len volharden in het gebed en
 in de bediening des woords.
5. En dit woord behaagde aan
 al de menigte; en zij verko-
 zen Stefaans, een man vol
 des geloofs en des Heiligen
 Geestes, en Filippus, en
 Prochorus, en Nicanor, en
 Timon, en Parmenas, en
 Nicolaas, een Jodegenoot
6. van Antiochië: welke zij
 voor de apostelen stelden;
 en *deze*, als zij gebeden had-
 den, leidden hun de handen
7. op. En het woord Gods wies,
 en het getal der discipelen
 vermenigvuldigde te Jeru-

zalem zeer, en een groote schare der priesteren werd den geloove gehoorzaam.

8. En Stefanus, vol geloof en kracht, deed wonderen en groote teekenen onder het
9. volk. En er stonden op sommigen die waren van de synagoge genaamd der Libertijnen, en der Cyreneërs, en der Alexandrijnen, en dergenen die van Cilicië en Azië waren, en twistten met Stefanus; en zij konden niet wederstaan de wijsheid en den Geest door welken hij sprak.
11. Toen maakten zij mannen op die zeiden: Wij hebben hem hooren spreken lasterlijke woorden tegen Mozes
12. en God; en zij beroerden het volk en de ouderlingen en de schriftgeleerden, en hem aanvallende grepen zij hem en leidden hem voor den raad,
13. en stelden valsche getuigen die zeiden: Deze mensch houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de wet;
14. want wij hebben hem hooren zeggen, dat deze Jezus de Nazarener deze plaats zal verbreken, en dat hij de zeden veranderen zal die ons Mozes overgeleverd heeft.
15. En allen die in den raad zaten, de oogen op hem houdende, zagen zijn aangezicht als het aangezicht eens engels.

HOOFDSTUK 7.

1. En de hoogepriester zeide: Zijn dan deze dingen alzoo?
2. En hij zeide: Gij mannen broeders en vaders, hoort toe. De God der heerlijkheid verscheen onzen vader Abraham *nog* zijnde in Mesopotamië, eer hij woonde in Haran, en zeide tot hem: Ga uit uw land en uit uw maagschap, en kom in een land
4. dat ik u wijzen zal. Toen ging hij uit het land der

- Chaldeërs, en woonde in Haran. En vandaar, nadat zijn vader gestorven was, bragt hij hem over in dit land waar gij nu in woont;
5. en hij gaf hem geen erfdeel in hetzelfde, ook niet een voetatp, en beloofde dat hij hem 't zelve tot een besitting geven zoude, en aan zijn nageslacht na hem, als
6. hij *nog* geen kind had. En God sprak alzoo, dat zijn nageslacht vreemdeling zijn zoude in een vreemd land, en dat zij het zouden dienstbaar maken en kwalijk behandelen vierhonderd jaren;
7. en het volk dat zij dienen zullen zal ik oordeelen, sprak God, en daarna zullen zij uitgaan, en zij zullen mij dienen in deze plaats.
8. En hij gaf hem het verbond der besnijdenis; en alzoo gewon hij Isaak, en besneed hem op den achtsten dag; en Isaak *gewon* Jakob, en Jakob de twaalf patriarchen.
9. En de patriarchen nijdig zijde verkochten Jozef om naar Egypte *gebragt te worden*; en God was met hem,
10. en verlost hem uit al zijne verdrukkingen, en gaf hem genade en wijsheid voor Farao den koning van Egypte; en hij stelde hem tot een overste over Egypte en zijn geheele huis.
11. En er kwam een hongersnood over het geheele land van Egypte en Kanaan, en groote bennauwdheid, en onze vaders vonden geen
12. spijs. Maar als Jakob hoorde dat in Egypte koren was, zond hij onze vaders de
13. eerste maal uit; en bij de tweede *reis* werd Jozef zijnen broederen bekend, en het geslacht van Jozef werd
14. aan Farao openbaar. En Jozef zond hen en ontbond zijnen vader Jakob, en

- al zijn geslacht, *bestaande* 15. in vijftenzeventig zielen. En Jakob kwam af in Egypte, en stierf, hij zelf en onze 16. vaders; en zij werden overgebracht naar Sichem, en gelegd in het graf, 't welk Abraham gekocht had voor een som geld, van de zonen van Hemor *den vader* van Sichem.
17. Maar als nu de tijd der belofte die God aan Abraham gezworen had genaakte, wies het volk en vernienig- 18. vuldige in Egypte; totdat een ander koning opstond, die Jozef niet gekend had. 19. Deze gebruikte listigheid tegen ons geslacht, en handelde kwalijk met onze vaders, zoodat ze hunne jonge kinderen moesten wegwerpen, opdat zij niet zouden 20. vernienigvuldigen. In welken tijd Mozes werd geboren, en was uitnemend schoon; welke drie maanden opgevoed werd in het 21. huis zijns vaders; en als hij weggeworpen was, nam hem de dochter van Farao op, en voedde hem voor zichzelf 22. op tot een zoon. En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren, en was magtig in woorden en in werken.
23. Als hem nu de tijd van veertig jaren vervuld was, kwam *hem* in zijn hart zijne broeders de kinderen Isra- 24. els te bezoeken. En ziende eenen die onrecht leed, beschermde hij *hem*, en wreekte dengeen wien overlust geschiedde, en versloeg 25. den Egyptenaar. En hij meende dat zijne broeders zouden verstaan, dat God door zijne hand hun verlossing geven zoude; maar zij 26. hebben 't niet verstaan. En den volgenden dag werd hij van hen gezien daar zij vochten, en hij drong ze tot vrede, zeggende: Mannen, gij zijt broeders: waarom doet 27. gij elkander ongelijk? En die zijnen naaste ongelijk deed verstiet hem, zeggende: Wie heeft u tot een overste en regter over ons 28. gesteld? Wilt gij mij *ook* ombrengen gelijkewijs gij gisteren den Egyptenaar om- 29. gebracht hebt? En Mozes vlugtte op dat woord, en werd een vreemdeling in het land Midian, waar hij twee zonen gewon.
30. En als veertig jaren vervuld waren, verscheen hem de Engel des Heeren in de woestijn van den berg Sinai, in een vlamdend vuur van 31. het doornbosch. Mozes nu *dat* ziende verwonderde zich over het gezicht; en als hij derwaarts ging om *dat* te bezien, zoo geschiedde een stem des Heeren tot hem, 32. zeggende: Ik ben de God uwer vaders, de God Abrahams en de God Isaaks en de God Jakobs. En Mozes werd zeer bevende, en durfde 33. *het* niet bezien. Ende Heer zeide tot hem: Ontbind de schoenen van uwe voeten, want de plaats op welke gij 34. staat is heilig land. Ik heb duidelijk gezien de mishandeling mijns volks dat in Egypte is, en ik heb hun zuchten gehoord, en ben nedergekomen om hen daaruit te verlossen; en nu kom herwaarts, ik zal u naar Egypte 35. zenden. Dezen Mozes welken zij verloochend hadden, zeggende: Wie heeft u tot een overste en regter gesteld? dezen *zeg ik* heeft God tot een overste en verlosser gezonden door de hand des engels die hem verscheenen was in het doornbosch. 36. Deze heeft hen uitgeleid, doende wonderen en teekenen in 't land van Egypte, en in de Roode zee, en in de

37. woestijn, veertig jaren. Deze is die Mozes die tot de kinderen Israels gezegd heeft: De Heer uw God zal een profeet verwekken uit uwe broederen gelijk mij: dien zult gij hooren. Deze is 't die in de vergadering *des volks* in de woestijn was met den engel die tot hem sprak op den berg Sinai, en met onze vaders; welke de levende woorden ontving, om ons die te geven; denwelke onze vaders niet wilden gehoorzaam zijn, maar verwierpen hem, en keerden met hunne harten weder naar Egypte, zeggende tot Aäron: Maak ons goden die voor ons uitgaan; want wat dezen Mozes aangaat, die ons uit het land van Egypte geleid heeft, wij weten niet wat hem geschied is. En zij maakten een kalf in die dagen, en bragten offerande tot den afgod, en verheugden zich in de werken hunner handen. En God keerde *zich*, en gaf hen over dat zij het heil des hemels dienden, gelijk geschreven is in het boek der profeten: Hebt gij ook alagtofferen en offeranden mij opgeofferd, veertig jaren in de woestijn, gij huis Israels? Ja gij hebt opgenomen den tabernakel Molochs, en het gesternte van uwen god Kemfan, de afbeeldingen die gij gemaakt hebt om die te aanbidden; en ik zal u overvoeren op gene zijde van Babylonie.
44. De tabernakel der getuigenis was onder onze vaders in de woestijn, gelijk geordineerd had hij die tot Mozes zeide, dat hij denzelven maken zoude naar de afbeelding die hij gezien had: welken ook onze vaders ontvingen hebbende, met Jozua gebragt hebben in 't land dat de heidenen bezaten, die God verdreven heeft van het aangezicht onzer vaders, tot de dagen Davids toe: dewelke voor God genade gevonden heeft, en begeerd heeft te vinden een woonstede voor den God Jakobs. En Salomo bouwde hem een huis. Maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt, gelijk de profeet zegt: De hemel is mijn eentroon, en de aarde een voetbank mijner voeten: hoedanighuis zult gij mij bouwen, zegt de Heer, of welke is de plaats mijner rust? Heeft niet mijne hand al deze dingen gemaakt?
51. Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en ooren, gij wederstaat altijd den Heiligen Geest, gelijk uwe vaders *alsoo* ook gij. Wien van de profeten hebben uwe vaders niet vervolgd? En zij hebben gedood degenen die tevoren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van welken gijlieden nu verraders en moorders geworden zijt, gij die de wet ontvangen hebt door bestellingen der engelen, en hebt ze niet gehouden.
54. Als zij nu dit hoorden, borsten hunne harten, en zij knersten de tanden tegen hem. Maar hij vol zijnde des Heiligen Geestes, en de oogen houdende naar den hemel, zag de heerlijkheid Gods, en Jezus staande ter rechterhand Gods; en hij zeide: Zie, ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des menschen staande ter rechterhand Gods. Maar zij roepende met groote stem, stopten hunne ooren, en vielen eendragtig op hem aan,

58. en wierpen hem ter stad uit, en steenigden hem. En de getuigen leidden hunne kleederen af aan de voeten eens jongelings genaamd Saulus,
59. en zij steenigden Stefanus, aanroepende en zeggende: Heere Jezus, ontvang mijnen geest. En vallende op de knieën riep hij met groote stem: Heer, reken hun deze zonde niet toe. En als hij dat gezegd had ontsliep hij.

HOOFDSTUK 8.

1. En Saulus had mede een welbehagen aan zijnen dood. En er werd te dien dage een groote vervolging tegen de gemeente die te Jeruzalem was, en zij werden allen verstrooid door de landen van Judéa en Samarië, behalve 2. de apostelen. En eenige godvruchtige mannen droegen Stefanus tezamen *ten grave*, en maakten grooten rouw 3. over hem. En Saulus verwoestte de gemeente, gaande in de huizen; en trekkende mannen en vrouwen, leverde hij ze over in de gevangenissen.
4. Zij dan nu die verstrooid waren, gingen *het land* door en verkondigden het woord.
5. En Filippus kwam af in de stad van Samarië, en predikte hun Christus. En de scharen hielden zich eendragtig aan 't geen van Filippus gezegd werd, dewijl zij hoorden en zagen de teekenen die hij deed. Want van velen die onreine geesten hadden gingen *dezelve* uit, roepende met groote stem, en vele geraakten en kreupelen werden genezen; en er werd groote blijdschap in 9. die stad. En een zeker man met name Simon was tevooren in de stad plegende tooverij, en verrukkende de zinnen des volks van Samarië, zeggende van zichzelf

10. dat hij wat groote was; welken zij allen aanhingen, van den kleine tot den groote, zeggende: Deze is de groote 11. kracht Gods. En zij hingen hem aan, omdat hij een langen tijd met tooverijen hunne 12. zinnen verrukt had. Maar toen zij Filippus geloofden, die het evangelie van het koninkrijk Gods en van den naam van Jezus Christus verkondigde, werden zij gedoopt, beide mannen en 13. vrouwen. En Simon geloofde ook zelf, en gedoopt zijnde bleef voortdurend bij Filippus; en ziende de teekenen en groote krachten die er geschieden, ontzette hij zich.
14. Als nu de apostelen die te Jeruzalem waren hoorden, dat Samarië het woord Gods aangenomen had, zonden zij tot hen Petrus en Johannes, dewelke afgekomen zijnde baden voor hen, dat zij den Heiligen Geest ont- 16. vangen mogten; (want hij was nog op niemand van hen gevallen, maar zij waren alleen gedoopt in den naam 17. des Heeren Jezus.) Toen leidden zij de handen op hen, en zij ontvingen den Heiligen Geest.
18. En als Simon zag dat door de oplegging van de handen der apostelen de Heilige Geest gegeven werd, zoo 19. bood hij hun geld aan, zeggende: Geeft ook mij deze magt, opdat zoowien ik de handen opleg, hij den Heiligen Geest ontvang. Maar Petrus zeide tot hem: Uw geld zij met u ten verderve, omdat gij gemeend hebt dat de gave Gods door geld ver- 21. kregen wordt. Gij hebt geen deel noch lot in dit woord, want uw hart is niet recht 22. voor God. Bekeer u dan van deze uwe boosheid, en bid God, of misschien u deze

overlegging uws harten ver-
 23. geven wierd; want ik zie dat
 gij zijt in eene zeer bittere
 24. gal en texamenknooping der
 ongerechtigheid. Doch Si-
 mon antwoordende zeide:
 Bidt gijlieden voor mij tot
 den Heer, opdat niets mij
 overkome van 't geen gij ge-
 25. zegd hebt. Zij dan nu, als
 zij het woord des Heeren be-
 tuigd en gesproken hadden,
 keerden weder naar Jeruza-
 lem, en verkondigden het
 evangelie in vele vlekken
 der Samaritanen.

26. En een engel des Heeren
 sprak tot Filippus, zeggen-
 de: Sta op en ga henen te-
 gen het zuiden, op den weg
 die van Jeruzalem afdaalt
 naar Gaza, welke woest is.

27. En hij stond op en ging he-
 nen. En zie, een Moorman,
 een kamerling en een mag-
 tig heer van Candacé de ko-
 ningin der Mooren, die over
 al haren schat was, welke
 was gekomen om aantebid-
 28. den te Jeruzalem: en hij
 keerde weder, en zat op zij-
 nen wagen, en las den pro-
 29. feet Jesaja. En de Geest
 zeide tot Filippus: Ga toe
 en voeg u bij dezen wagen.

30. En Filippus liep toe, en
 hoorde hem den profeet Jesa-
 ja lezen, en zeide: Verstaat
 31. gij ook 't geen gij leest? En
 hij zeide: Hoe zoude ik toch
 kunnen, zoo mij niet iemand
 onderrigt? En hij bad Filip-
 pus dat hij zoude opkomen
 32. en bij hem zitten. En de
 plaats der Schriftuur die hij
 las was deze: Hij is gelijk
 een schaap ter slag-
 ring geleid; en gelijk
 een lam stemmelooz
 is voor dien die het
 scheert, alzoo doet hij
 33. zijnen mond niet open.
 In zijne vernedering is
 zijn oordeel weggenom-
 men, en wie zal zijn ge-
 slacht verhalen? Want

zijn leven wordt van
 de aarde weggenomen.

34. En de kamerling antwoordde
 Filippus en zeide: Ik bid u,
 van wien zegt de profeet dit?
 van zich-zelf en of van iemand
 35. anders? En Filippus deed zij-
 nen mond open, en begin-
 nende van die Schrift, ver-
 36. kondigde hij hem Jezus. En
 als zij overweg reisden, kwa-
 men zij aan een zeker water,
 en de kamerling zeide: Zie-
 daar water: wat verhindert
 37. mij gedoopt te worden? En
 Filippus zeide: Indien gij
 van ganscher harte gelooft,
 zoo is 't geoorloofd. En hij
 antwoordende zeide: Ik ge-
 loof dat Jezus Christus de
 38. Zoon Gods is. En hij gebood
 den wagen stiltehouden, en
 zij daalden beiden af in het
 water, zoo Filippus als de
 kamerling, en hij doopte
 39. hem. En toen zij uit het wa-
 ter waren opgekomen, nam
 de Geest des Heeren Filip-
 pus weg, en de kamerling
 zag hem niet meer; want hij
 reisde zijnen weg met blijd-
 40. schap. Maar Filippus werd
 gevonden te Azótus; en 't
 land doorgaande, verkondig-
 de hij het evangelie in alle
 steden, totdat hij te Cesaréa
 kwam.

HOOFDSTUK 9.

1. En Saulus blazende nog
 dreiging en moord tegen de
 discipelen des Heeren, ging
 2. tot den hooge priester, en
 begeerde brieven van hem
 naar Damascus aan de syna-
 gogen, opdat zoo hij eni-
 gen die van dien weg waren
 vond, hij *deselve*, beide man-
 nen en vrouwen, zoude ge-
 bonden brengen naar Jeru-
 3. zalem. En als hij reisde is 't
 geschied dat hij nabij Da-
 mascus kwam, en hem om-
 scheen anellijk een licht van
 4. den hemel; en ter aarde ge-
 vallen zijnde, hoorde hij een

- stem die tot hem zeide: Saul, Saul, wat vervolgt gij mij? En hij zeide: Wie zijt gij Heer? En de Heer zeide: Ik ben Jezus dien gij vervolgt: het is u hard de verzenen tegen de prikkels te slaan. En hij bevende en verbaasd zijnde, zeide: Heer, wat wilt gij dat ik doen zal? En de Heer zeide tot hem: Sta op en ga in de stad, en u zal *aldaar* gezegd worden wat gij doen moet. En de mannen die met hem overweg reisden stonden verbaasd, hoorende wel de stem maar niemand ziende. En Saulus stond op van de sardes; en als hij zijne oogen opendeed, zag hij niemand, en zij hem bij de hand leidende, bragten hem te Damascus. En hij was drie dagen dat hij niet zag, en niet at noch dronk.
10. En er was een zeker discipel te Damascus, met name Ananias; en de Heer zeide tot hem in een gezigt: Ananias! En hij zeide: Zie *hier* ben ik, Heer. En de Heer zeide tot hem: Sta op, en ga in de straat genaamd de Rechte, en vraag in het huis van Judas naar *eenen* met name Saulus van Tarsus: 12. want zie, hij bidt, en hij heeft in een gezigt gezien, dat een man met name Ananias inkwam en hem de hand opleide, opdat hij wederom ziende wierd. En Ananias antwoordde: Heer, ik heb nit velen gehoord van dezen man, hoeveel kwaad hij uwen heiligen in Jeruzalem gedaan heeft; en hij heeft hier magt van de overpriesters, om te binden allen die uwen naam 15. aanroepen. Maar de Heer zeide tot hem: Ga henen, want deze is mij een uitverkoren vat, om mijnen naam te dragen voor de heldenen en de koningen en de kinde-
16. ren Israels; want ik zal hem toonen hoeveel hij lijden moet om mijnen naam.
17. En Ananias ging henen en kwam in het huis, en de handen op hem leggende, zeide hij: Saul, broeder, de Heer heeft mij getonden, *namelijk* Jezus die u verschenen is op den weg dien gij kwaamt, opdat gij weder ziende en met den Heiligen Geest vervuld zoudt worden.
18. En terstond vielen af van zijne oogen gelijk als schellen, en hij werd terstond wederom ziende, en stond op, en werd gedoopt; en als hij spijs genomen had, werd hij versterkt.
- En Saulus was sommige dagen bij de discipelen die te Damascus waren; en hij predikte terstond Christus in de synagogen, dat hij de Zoon Gods is. En zij ontzettekeden zich allen die het hoorden, en zeiden: Is deze niet degeen die te Jeruzalem verstoorde wie dezen naam aanlepen, en die daarom hier gekomen is, opdat hij dezelve gebonden zoude brengen tot de overpriesters? Doch Saulus werd meer en meer bekrachtigd, en overtuigde de Joden die te Damascus wonden, bewijzende dat deze de Christus is.
23. En als vele dagen verlopen waren, zoo hielden de Joden tezamen raad om hem te doden; maar hunne lage werd Saulus bekend. En zij bewaarden de poorten, beide des daags en des nachts, opdat zij hem doden mogten; doch de discipelen namen hem des nachts en lieten hem neder door den muur, hem aflatende in een mand.
26. Saulus nu te Jeruzalem gekomen zijnde, poogde zich bij de discipelen te voegen; maar zij vreesden hem allen,

27. niet geloovende dat hij een
 28. discipel was. Maar Barna-
 29. bas hem tot zich nemende,
 30. leidde hem tot de apostelen,
 31. en verhaalde hun hoe hij op
 32. den weg den Heer gezien
 33. had, en dat hij tot hem ge-
 34. sproken had, en hoe hij te
 35. Damascus vrijmoedig ge-
 36. sproken had in den naam
 37. van Jezus. En hij was met
 38. hen ingaande en uitgaande
 39. te Jeruzalem; en vrijmoedig
 40. sprekende in den naam des
 41. Heeren Jezus, sprak hij ook
 42. en handelde tegen de Griek-
 43. sche Joden; maar deze tracht-
 44. ten hem te dooden. Doch
 45. de broeders dit verstaande,
 46. geleidden hem tot Cesaréa,
 47. en zonden hem af naar
 48. Tarsus.
 49. De gemeenten dan door ge-
 50. heel Judéa en Galiléa en Sa-
 51. marië hadden vrede, en wer-
 52. den gesticht; en wandelende
 53. in de vreeze des Heeren en
 54. de vertroosting des Heiligen
 55. Geestes, werden zij vermen-
 56. nigvuldigd.
 57. En het geschiedde als Pe-
 58. trus alom doortrok, dat hij
 59. ook afkwam tot de heiligen
 60. die te Lydda woonden. En
 61. aldaar vond hij een zeker
 62. mensch met name Eneas,
 63. die acht jaren te bed gelegen
 64. had, welke geraakt was. En
 65. Petrus zeide tot hem: Eneas,
 66. Jezus Christus maakt u ge-
 67. zond: sta op en spreid uzel-
 68. ven het bed. En hij stond
 69. terstond op; en zij zagen
 70. hem allen die te Lydda en
 71. Saróna woonden, dewelke
 72. sich bekeerden tot den
 73. Heer.
 74. En te Joppe was een ze-
 75. kere discipelin met name
 76. Tabitha, hetwelk overgezét
 77. zijnde is gezegd Dorcas: deze
 78. was vol van goede werken
 79. en salmoezen die zij deed.
 80. En het geschiedde in die da-
 81. gen dat zij krank werd en
 82. stierf; en als zij ze gewas-

83. schen hadden, leiden zij haar
 84. in de opperzaal. En alzoo
 85. Lydda nabij Joppe was, de
 86. discipelen hoorende dat Pe-
 87. trus aldaar was, zonden twee
 88. mannen tot hem, biddende
 89. dat hij niet zoude vertoeven
 90. tot hen overtekomen. En
 91. Petrus stond op en ging met
 92. hen; welken zij, als hij daar
 93. gekomen was, in de opper-
 94. zaal leidden; en al de wedu-
 95. wen stonden bij hem, wee-
 96. nende en toonende de rokken
 97. en kleederen, die Dorcas ge-
 98. maakt had als zij bij haar
 99. was. Maar Petrus hebbende
 100. hen allen uitgedreven, kniel-
 101. de neder en bad; en zich
 102. keerende tot het ligchaam
 103. zeide hij: Tabitha, sta op.
 104. En zij deed hare oogen open,
 105. en Petrus gezien hebbende
 106. zat zij overeind; en hij gaf
 107. haar de hand en rigtte ze
 108. op, en de heiligen en de
 109. weduwen geroepen heb-
 110. bende, stelde hij ze levend
 111. vóór hen. En dit werd be-
 112. kend door geheel Joppe,
 113. en velen geloofden in den
 114. Heer. En het geschiedde
 115. dat hij vele dagen te Joppe
 116. bleef bij een zekerén Simon,
 117. een lederbereider.

HOOFDSTUK 10.

1. En er was een zeker man
 2. te Cesaréa met name Corne-
 3. lius, een hoofdman over hon-
 4. derd, uit de bende genaamd
 5. de Italianasche, godzalig,
 6. en vreesende God met ge-
 7. heel zijn huis, en doende
 8. vele salmoezen aan het volk,
 9. en God gedurig biddende.
 10. Deze zag in een gezigt klaar-
 11. lijk omtrent de negende ure
 12. des daags een engel Gods tot
 13. hem inkomen, en tot hem
 14. zeggende: Cornelius! En
 15. hij de oogen op hem hou-
 16. dende, en zeer bevreesd ge-
 17. worden zijnde, zeide: Wat
 18. is 't Heer? En hij zeide tot
 19. hem: Uwe gebeden en uwe

- aalmoezen zijn tot gedachtenis opgekomen voor God.
5. En nu zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon die toegenaamd wordt Petrus: deze ligt tehuis bij eenen Simon, een lederbe-reider, die *zijn* huis heeft bij de zee; deze zal u zeg-
7. gen wat gij doen moet. En als de engel die tot Corne-lius sprak weggegaan was, riep hij twee van zijne huis-knechten, en een godzaligen krijgsknecht van degenen die voortdurend bij hem wa-
8. ren; en als hij hun alles verhaald had, zond hij ze naar Joppe.
9. En des anderen daags, terwijl deze reisden en nabij de stad kwamen, klom Pe-trus op 't dak om te bidden,
10. omtrent de zesde ure. En hij werd hongerig en be-geerde te eten; en terwijl zij het bereidden, overviel hem een vertrekking van zinnen,
11. en hij zag den hemel ge-opend, en een zeker vat tot hem nederdalen, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden, en nedergelaten op de aarde;
12. in hetwelk waren al de vier-voetige *dieren* der aarde, en de wilde en de kruipende *dieren*, en de vogelen des he-mels. En er geschiedde een stem tot hem: Sta op Pe-
14. trus, slagt en eet. Maar Pe-trus zeide: Geenszins Heer, want ik heb nooit gegeten iets dat gemeen of onrein
15. was. En een stem *geschiedde* wederom ten tweeden male tot hem: 't Geen God gerei-nigd heeft zult gij niet ge-
16. meen maken. En dit ge-schiedde tot driemaal; en het vat werd wederom opge-nomen in den hemel.
17. En als Petrus bij zichzel-ven twijfelde wat toch het gezigt mogt zijn dat hij ge-zien had, zie, de mannen die van Cornelius afgezonden waren, gevraagd hebbende naar het huis van Simon,
18. stonden aan de poort; en iemand geroepen hebbende vraagden zij, of Simon toe-genaamd Petrus daar tehuis-
19. lag. En als Petrus over dat gezigt nadacht, zeide de Geest tot hem: Zie, drie
20. mannen zoeken u: daarom sta op, ga af, en reis met hen, niet twijfelende; want
21. ik heb hen gezonden. En Petrus ging af tot de man-nen die van Cornelius tot hem gezonden waren, en zeide: Zie, ik ben 't dien gij zoekt; wat is de oorzaak
22. waarom gij hier zijt? En zij zeiden: Cornelius, een hoofd-man over honderd, een regt-vaardig man, en vreezende God, en die *goede* getuigenis heeft van het gansche volk der Joden, is door Godde-lijke openbaring vermaand van een heiligen engel, dat hij u zoude ontbieden te zij-nen huize, en dat hij van u woorden *der zaligheid* zoude
23. hooren. Als hij ze dan inge-roepen had, ontving hij ze in huis. Doch des anderen daags ging Petrus met hen henen, en sommigen der broederen die van Joppe wa-ren gingen met hem.
24. En des anderen daags kwa-men zij te Cesaréa; en Cor-nelius verwachtte hen, teza-mengeropen hebbende die van zijn maagschap en bij-zonderste vrienden. En als het geschiedde dat Petrus inkwam, ging hem Corne-lius tegemoet, en vallende aan *zijne* voeten aanbad hij.
26. Maar Petrus rigtte hem op, zeggende: Sta op, ik ben ook zelf een mensch. En met hem sprekende ging hij in, en vond er velen die te-
28. zamengekomen waren; en hij zeide tot hen: Gij weet hoe het een Joodschen man

ongevoerd is, zich te voegen of te gaan tot een vriende; doch God heeft mij getoond dat ik geen mensch zoude gemeen of onrein heeten; daarom ben ik ook zonder tegenpreken gekomen, ontboden zijnde. Zoo vraag ik dan, om wat reden gijlieden mij hebt ontboden? En Cornelius zeide: Sedert vier dagen was ik vastende tot deze ure toe, en ter negende ure bad ik in mijn huis; en zie, een man stond vóór mij in een blinkend kleet, en zeide: Cornelius, uw gebed is verhoord en uwe aalmoezen zijn voor God gedacht geworden. Zend dan naar Joppe, en ontbied Simon die toegenaamd wordt Petrus: deze ligt tehuis in het huis van Simon den lederbereider aan de zee, welke hier gekomen zijnde tot u spreken zal. Zoo heb ik dan van stonde aan tot u gezonden, en gij hebt wel gedaan dat gij hier gekomen zijt. Wij zijn dan allen nu hier tegenwoordig voor God, om te hooren al hetgeen u van God bevolen is.

34. En Petrus den mond opendoende zeide: Ik verneem in waarheid, dat God geen aansenemer des persoons is; maar in allen volke is wie hem vreest en gerechtigheid werkt hem aangenaam. Dit is het woord dat hij gezonden heeft den kinderen Israels, verkondigende vrede door Jezus Christus: deze is een Heer van allen. Gijlieden weet de zaak die geschied is door geheel Judéa, beginnende van Galiléa, na den doop welken Johannes gepredikt heeft, aangaande Jezus van Nazareth, hoe hem God gezalfd heeft met den Heiligen Geest en met kracht; welke het land doorgegaan is goeddoende, en genezende allen

die van den duivel overweldigd waren; want God was met hem. En wij zijn getuigen van al hetgeen hij gedaan heeft, beide in het Joodsche land en te Jeruzalem; welken zij gedood hebben, hem hangende aan een hout. Dezen heeft God opgewekt ten derden dage, en gegeven dat hij openbaar zoude worden, niet al den volke, maar den getuigen die van God tevoren verkooren waren, ons namelijk die met hem gegeten en gedronken hebben nadat hij uit de dooden opgestaan was; en hij heeft ons geboden den volke te prediken en te betuigen, dat hij is degeen die van God verordineerd is tot een Regter van levenden en dooden. Dezen geven al de profeten getuigenis, dat een iegelijk die in hem geloofit vergeving der zonden ontvangen zal door zijnen naam.

44. Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen die het woord hoorden. En de geloovigen die uit de beënjdenis waren, zoovelen als er met Petrus waren gekomen, ontzette den zich dat de gave des Heiligen Geestes ook op de heidenen uitgestort werd; want zij hoorden hen spreken met vreemde talen, en God grootmaken. Toen antwoorde Petrus: Kan ook iemand het water weren, dat deze niet gedoopt zouden worden, welke den Heiligen Geest ontvangen hebben gelijk als ook wij? En bij beval dat zij zouden gedoopt worden in den naam des Heeren. Toen baden zij hem dat hij eenige dagen bij hen wilde blijven.

HOOFDSTUK III.

1. De apostelen nu en de broeders die in Judéa waren

- hebben gehoord, dat ook de heideneu het woord Gods
2. aangenomen hadden. En toen Petrus opgegaan was naar Jeruzalem, twistten tegen hem degenen die uit
 3. de beënjdenis waren, zeggende: Gij zijt ingegaan tot mannen die de voorhuid hebben, en hebt met hen ge-
 4. ten. Maar Petrus beginnende verhaalde het hun vervol-
 5. gens, zeggende: Ik was in de stad Joppe biddende, en zag in een vertrekking van zinnen een gezigt, *namelijk* een zeker vat, gelijk een groot linnen laken, nederdalende, bij de vier hoeken nedergelaten uit den hemel, en het kwam tot bij mij;
 6. op welk *laken* als ik de oogehield, zoo merkte ik en zag de viervoetige *dieren* der aarde, en de wilde en de kruipende *dieren*, en de
 7. vogelen des hemels. En ik hoorde eene stem die tot mij zeide: Sta op Petrus, slag
 8. en eet. Maar ik zeide: Geenszins Heer, want nooit is iets dat gemeen of onrein was in mijnen mond ingegaan.
 9. Doch de stem antwoordde mij ten tweeden male uit den hemel: Hetgeen God gereinigt heeft zult gij niet
 10. gemeen maken. En dit geschiedde tot driemaal; en alles werd wederom opge-
 11. trokken in den hemel. En zie, terzelfder *ure* stonden er drie mannen voor het huis waar ik in was, die van Caesarea tot mij afgezonden waren. En de Geest zeide tot mij, dat ik met hen gaan soude, niet twijfelende. En met mij gingen ook deze zes broeders, en wij zijn in des
 12. mans huis ingegaan; en hij heeft ons verhaald hoe hij een engel gezien had, die in zijn huis stond en tot hem zeide: Zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon die
 13. toegenaamd is Petrus, die woorden tot u zal spreken, door welke gij zult zalig worden, en geheel uw huis.
 14. En als ik begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, gelijk ook op ons in het be-
 15. gin. En ik werd gedachtig aan het woord des Heeren, hoe hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gijlieden zult gedoopt worden met den Heiligen Geest.
 16. Indien dan God hun evengelijke gave gegeven heeft als ook ons die in den Heer Jezus Christus geloofd hebben, wie was ik toch die
 17. God kon weren? En als zij dit hoorden waren zij tevreden en verheerlijkten God, zeggende: Zoo heeft dan God ook den heideneu de bekeering gegeven ten leven.
 18. Degenen nu die verstrooid waren door de verdrukking dieom Stefanus geschied was, gingen 't land door tot Fenicië toe, en Cyprus, en Antiochië, tot niemand het woord sprekende dan alleen
 19. tot de Joden. En er waren eenige Cyprische en Cyrenetische mannen uit hen, welke te Antiochië gekomen zijnde, spraken tot de Griekschcn, verkondigende den
 20. Heer Jezus. En de hand des Heeren was met hen, en een groot getal geloofde en bekeerde zich tot den Heer.
 21. En het gerucht van hen kwam tot de ooren der gemeente die te Jeruzalem was, en zij zonden Barnabas uit, dat hij 't land doorging
 22. tot Antiochië toe; dewelke daar gekomen zijnde, en de genade Gods ziende, verblijd werd, en ze allen vermaande, dat zij met een voornemen des harten bij den Heer zou-
 23. den blijven; want hij was een goed man, en vol des Heiligen Geestes en des ge-

- loofs. En er werd een groote schare den Heere toegevoegd.
25. En Barnabas ging uit naar Tarsus om Saulus te zoeken; en als hij hem gevonden had, bragt hij hem te Antiochië.
26. En het is geschied dat zij een geheel jaar *tezamen* vergaderden in de gemeente, en een groote schare leerden, en dat de discipelen het eerst te Antiochië Christenen genaamd werden.
27. En in die dagen kwamen *eenige* profeten af van Jeruzalem te Antiochië; en één uit hen met name Agabus stond op, en gaf te kennen door den Geest, dat er een groote hongersnood zoude wezen over de geheele wereld; dewelke ook gekomen is onder den keizer Claudius.
28. En naardat een iegelijk der discipelen vermogt, besloot eik van hen *iets* te zenden ten dienste der broederen die in Judéa woonden: hetwelk zij ook deden, en zonden 't tot de ouderlingen door de hand van Barnabas en Saulus.

HOOFDSTUK 12.

1. En omtrent dien tijd sloeg de koning Herodes de handen aan sommigen van de gemeente, om die kwalijk te behandelen. En hij doodde Jacobus den broeder van Johannes met het zwaard; en toen hij zag dat het den Joden behagelijk was, voer hij voort ook Petrus te vangen; (en het waren de dagen der *ongezuurde brooden*); denwelken hij ook gegrepen hebbende, in de gevangenis zette, en gaf hem over aan vier *wachten*, elk van vier krijgsknechten, om hem te bewaren, willende na het paaschfeest hem voorbrengen voor het volk. Petrus dan werd in de gevangenis

bewaard; maar van de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.

6. Toen hem nu Herodes zoude voorbrengen, sliep Petrus dien nacht tusschen twee krijgsknechten, gebonden met twee ketenen; en de wachters voor de deur bewaarden de gevangenis. En zie, een engel des Heeren stond daar, en een licht scheen in de woning, en slaande de zijde van Petrus wekte hij hem op, zeggende: Sta haastig op. En zijne ketenen vielen af van de handen. En de engel zeide tot hem: Omgord u en bind uwe schoenzolen aan. En hij deed alzo. En hij zeide tot hem: Werp uwen mantel om en volg mij. En uitgaande volgde hij hem, en wist niet dat het waarachtig was 't geen door den engel geschiedde, maar hij meende dat hij een gezigt zag. En als zij door de eerste en tweede wacht gegaan waren, kwamen zij aan de ijzeren poort die naar de stad leidt, dewelke vanzelf hun geopend werd; en uitgegaan zijnde gingen zij ééne straat voort, en terstond scheidde de engel van hem.
11. En Petrus tot zichzelf gekomen zijnde, zeide: Nu weet ik waarlijk dat de Heer zijnen engel uitgezonden heeft, en mij verlost heeft uit de hand van Herodes en uit al de verwachting van het volk der Joden. En als hij *alles* overlegd had, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes die toegensamd was Marcus, alwaar velen *tezamen* vergaderd en biddende waren. En als Petrus aan de deur van de voorpoort klopte, kwam een dienstmaagd vóór om te luisteren, met name Rhode;

14. en zij de stem van Petrus bekennde, deed van blijdschap de voorpoort niet open, maar liep naarbinnen en boodschapte dat Petrus
15. voor de voorpoort stond. En zij zeiden tot haar: Gij raast. Doch zij bleef er sterk bij dat het alzoo was. En zij zeiden: Het is zijn engel.
16. Maar Petrus bleef kloppen; en als zij opengedaan hadden, zagen zij hem en ontzettekden zich. En als hij hun met de hand gewenkt had dat ze zwijgen zouden, verhaalde hij hun hoe hem de Heer uit de gevangenis uitgeleid had, en zeide: Boodschapt dit aan Jacobus en de broederen. En hij uitgegaan zijnde reisde naar een andere plaats.
18. En als het dag was geworden, was er geen kleine beoerte onder de krijgsknechten, wat toch aan Petrus mogt geschied zijn. En als Herodes hem gezocht had en niet vond, en de wachters geregteijk ondervraagd had, gebod hij dat ze weggeleid zouden worden. En hij vertrok van Judéa naar Caesaréa, en hield zich *al-*
daar.
20. En Herodes had in den zin tegen de Tyriërs en Sidoniërs te krijgen; maar zij kwamen eendragtig tot hem, en Blastus, die des konings kamerling was, overreed hebbende, begeerden zij vrede, omdat hun land gesplijzigt werd van des konings
21. *land*. En op een gezetten dag Herodes een koninklijk kleed aangedaan hebbende, en op den regterstoel gezeten zijnde, deed een rede tot
22. hen; en het volk riep *hem* toe: Een stem Gods en niet
23. eens menschen! En van stonde aan sloeg hem een engel des Heeren, daarom dat hij Gode de eer niet gaf,

- en hij werd van de wormen gegeten en gaf den geest.
24. En het woord Gods wies
25. en vermenigvuldigde. Barnabas nu en Saulus keerden weder van Jeruzalem, als zij den dienst volbragt hadden, medegenomen hebbende ook Johannes die toegenaamd werd Marcus.

HOOFDSTUK 13.

1. En er waren te Antiochië, in de gemeente die daar was, eenige profeten en leeraars, namelijk Barnabas, en Simeon genaamd Niger, en Lucius van Cyrene, en Manahan die met Herodes den viervorst opgevoed was, en
2. Saulus. En als zij den Heer dienden, en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert mij af beide Barnabas en Saulus tot het werk waartoe
3. ik ze geroepen heb. Toen vastten en baden zij, en hun de handen opgelegd hebbende, lieten zij ze gaan.
4. Deze dan uitgezonden zijnde van den Heiligen Geest, kwamen af naar Seleucië, en vandaar voeren zij af naar
5. Cyprus; en gekomen zijnde te Salamis, verkondigden zij het woord Gods in de synagogen der Joden; en zij hadden ook Johannes tot een
6. dienaar. En als zij het eiland doorgedaan waren tot Pafos toe, vonden zij een zekeren toovenaar, een valschen profeet, een Jood wiens naam
7. was Barjesus, welke was bij den stadhouder Sergius Paulus, een verstandigen man. Deze Barnabas en Saulus tot zich geroepen hebbende, zocht zeer het woord Gods
8. te hooren; maar Elymas de toovenaar (want alzoo wordt zijn naam overgezet) wederstond hen, zoekende den stadhouder van het geloof
9. aftekeeren. Doch Saulus (die ook Paulus genaamd is)

- vervuld met den Heiligen Geest, en de oogen op hem
10. houdende, zeide: O gij kind des duivels, vol van alle bedrog en van alle arglistigheid, vijand van alle gerechtigheid, zult gij niet ophouden te verkeerren de rechte
11. wegen des Heereu? En nu zie, de hand des Heeren is tegen u, en gij zult blind zijn en de zon niet zien voor een tijd. En van stonde aan viel op hem donkerheid en duisternis, en rondom gaande zocht hij die hem met de
12. hand mogten leiden. Als de stadhouder zag 't geen geschied was, toen geloofde hij, verlagen zijnde over de leer des Heeven.
13. En Paulus en die met hem waren, van Pafos afgevaeren zijnde, kwamen te Perge, een stad in Pamfyllië; maar Johannes van hen scheldende keerde weder naar Jeruzalem. En zij van Perge 't land doorgaande, kwamen te Antiochië, een stad in Pisi-dië; en gegaan zijnde in de synagoge op den dag des
14. sabbats, zaten zij neder. En na het lezen der wet en der profeten zonden de oversten der synagoge tot hen, zeggende: Mannen broeders, indien er eenig woord van vertroosting tot het volk in
15. u is, zoo spreekt. En Paulus stond op en wenkte met de hand, en zeide: Gij Israëlitische mannen en gij die God
16. vreest, hoort toe. De God van dit volk Israel heeft onze vaders uitverkoren, en het volk verhoogd als zij vreemdelingen waren in 't land van Egypte, en heeft ze met een hoogen arm daarnit geleid; en heeft omtrent den
17. tijd van veertig jaren hunne zeden verdragen in de woestijn; en zeven volkeren uitgeroeld hebbende in het land Kanaän, heeft hij hun door
18. het lot het land derzelve uitgedeeld; en daarna, omtrent vierhonderd en vijftig jaren, gaf hij hun rigters, tot op
19. Samuel den profeet. En van toen aan begeerden zij een koning, en God gaf hun Saul den zoon van Kis, een man uit den stam Benjamin, veertig jaren; en dezen afgezet hebbende, verwekte hij hun David tot een koning; denwelke hij ook getuigenis gaf, en zeide: Ik heb gevonden David den zoon van Isai, een man naar mijn hart, die al
20. mijnen wil zal doen. Van het zaad van dezen heeft God Israel, naar de belofte, verwekt den Zaligmaker Jezus, als Johannes eerst al den volke Israels vóór zijne aankomst gepredikt had den
21. doop der bekeering. Doch als Johannes den loop vervulde, zeide hij: Wie meent gijlieden dat ik ben? Ik ben de Christus niet; maar zie, hij komt na mij, wien ik niet waardig ben de schoenen zijner voeten te ontbinden.
22. Mannen broeders, kinderen van 't geslacht Abrahams, en wie onder u God vreezen, tot u is het woord dezer zaligheid gezonden.
23. Want die te Jeruzalem wonen, en hunne oversten, dezen niet kennende, hebben ook de stemmen der profeten, die op elken sabbatdag gelezen worden, hem veroordeelde, vervuld; en geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd dat hij zoude gedood
24. worden; en als zij alles volbragt hadden wat van hem geschreven was, namen zij hem af van het hout en leiden
25. hem in het graf. Maar God heeft hem uit de dooden opgewekt; welke gezien is geweest, vele dagen lang, van degenen die met hem opge-

- komen waren van Galilea naar Jeruzalem, die zijne getuigen zijn bij het volk.
32. En wij verkondigen u de belofte die tot de vaderen geschied is, dat *namelijk* God dezelve vervuld heeft aan ons hunne kinderen, als hij Jezus verwekt heeft: gelijk ook in den tweeden psalm geschreven staat: Gij zijt mijn Zoon, heden heb ik u gegeneerd. En dat hij hem uit de dooden heeft opgewekt, alsoo dat hij niet meer zal tot verderving keeren, heeft hij aldus gezegd: ik zal ulieden de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn: waarom hij ook in een anderen psalm zegt: Gij zult uwen Heiligen niet overgeven om verderving te zien. Want David, als hij in zijnen tijd den raad Gods gediend had, is ontalpen, en is bij zijne vaderen gelegd, en heeft wel verderving gezien; maar hij, dien God opgewekt heeft, heeft geen verderving gezien. Zoo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kondt geregtvaardigd worden door de wet van Mozes, door dezen een legelijk die geloofd geregtvaardigd wordt. Ziet dan toe dat over ulieden niet kome 't geen gezegd is in de profeten: Ziet, gij verachters, en verwondert u, en verdwijnt; want ik werk een werk in uwe dagen, een werk 't welk gij niet zult gelooven zoo het u iemand verhaalt.
42. En als de Joden uitgegaan waren uit de synagoge, baden de heidenen dat tegen den naasten sabbat hun die woorden zouden gesproken worden. En als de synagoge gescheiden was, volgden velen van de Joden en van de godsdienstige Jodegenooten Paulus en Barnabas; welke tot hen spraken, en hen vermaanden te blijven bij de genade Gods. En op den volgende sabbat kwam bijna de geheele stad tezamen om het woord Gods te hooren.
45. Doch de Joden de scharen ziende werden met ijdelheid vervuld, en wederspraken hetgeen van Paulus gezegd werd, wedersprekende en lasterende. Maar Paulus en Barnabas vrijmoedigheid gebruikende seiden: Het was noodig dat eerst tot u het woord Gods gesproken zoude worden; doch naardemaal gij hetzelfde verstoort, en uzelve des eeuwigen levens niet waardigoordeelt, zie, wij keeren ons tot de heidenen. Want alzó heeft ons de Heer geboden, *zeggende*: Ik heb u gesteld tot een licht der heidenen, opdat gij zoudt zijn tot zaligheid, tot aan het uiterste der aarde. Als nu de heidenen *dit* hoorden, verblijdden zij zich en prezen het woord des Heeren, en er geloofden zoovelen als er geordineerd waren tot het eeuwige leven; en het woord des Heeren werd door het geheele land uitgebreid.
50. Maar de Joden maakten de godsdienstige en aanzienlijke vrouwen en de voornamesten van de stad óp, en verwekten vervolging tegen Paulus en Barnabas, en wierpen ze uit hunne landpalen. Doch zij schuddeden het stof van hunne voeten af tegen dezelve, en kwamen te Iconium; en de discipelen werden vervuld met blijdschap en met den Heiligen Geest.

HOOFDSTUK 14.

1. En het geschiedde te Iconium, dat zij tezamen gingen in de synagoge der Joden, en alzoo spraken, dat een groote menigte beide van Joden en Grieken geloofde.
2. Maar de Joden die ongehoorzaam waren outstaken en verbitterden de zielen der heidenen tegen de broeders.
3. Zij verkeerden dan *aldaar* een langen tijd, vrijmoedig sprekende in den Heer, die getuigenis gaf aan het woord zijner genade, en gaf dat teekenen en wonderen geschiedden door hunne handen. En de menigte der stad werd verdeeld, en sommigen waren met de Joden, en sommigen met de apostelen.
5. En als er een oploop geschiedde beide van heidenen en van Joden, met hunne oversten, om hun smaadheid aantedoca en hen te steenigen, zijn zij, *alles* overlegd hebbende, gevlugt naar de steden van Lycaonië, *namelijk* Lystra en Derbe, en het omliggende land, en verkondigden aldaar het evangelie.
8. En een zeker man te Lystra zat onmagtig aan de voeten, kreupel zijnde van den moederschoot af, die nooit had gewandeld. Deze hoorde Paulus spreken; welke de oogen op hem houdende, en ziende dat hij geloof had om gezond te worden,
10. zeide met groote stem: Sta regt op uwe voeten. En hij sprong op en wandelde. En de scharen ziende 't geen Paulus gedaan had, verbleven hunne stemmen en zeiden in 't Lycaonisch: De goden zijn den menschen gelijk geworden en tot ons nedergekomen; en zij noemden Barnabas Jupiter, en Paulus Mercurius, omdat hij het
13. woord voerde. En de priester van Jupiter die vóór hunne stad was, als hij ossen en kransen aan de voorpoorten gebragt had, wilde hij offeren met de scharen. Maar de apostelen Barnabas en Paulus *dat* hoorende, scheurden hunne kleederen en sprongen onder de schare, roepende en zeggende: Mannen, waarom doet gij deze dingen? Wij zijn óók menschen van gelijke bewegingen als gij, en verkondigen ulieden, dat gij u zoudt van deze ijdele *dingen* bekeeren tot den leveaden God, die gemaakt heeft den hemel en de aarde en de zee en al 't geen
16. in dezelve is: welke in de verledene tijden al de heidenen heeft laten wandelen
17. in hunne wegen; hoewel hij nochtans zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goeddoende van den hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijs en vrolijkheid. En dit zeggende wederhieldden zij nauwelijks de scharen, dat zij hun niet oferden. Maar daarover kwamen Joden van Antiochië en Iconium, en overreedden de scharen, en steenigden Paulus, en sleepten hem buiten de stad, meenende dat hij
20. dood was. Doch als hem de discipelen omringd hadden, stond hij op en kwam in de stad.
- En des anderen daags ging hij met Barnabas uit naar
21. Derbe. En als zij aan die stad het evangelie verkondigd en vele discipelen gemaakt hadden, keerden zij weder naar Lystra en Iconium en Antiochië, veraterkende de zielen der discipelen, *en* vermanende dat ze zouden blijven in het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in

23. het koningrijk Gods. En als zij hun in elke gemeente met opsteken der handen ouderlingen verkoren hadden, gebeden hebbende met vasten, bevalen zij ze den heer in welken zij geloofd hadden.
24. En Pisidië doorgereisd hebbende, kwamen zij in Pam-
25. fylië; en als zij te Perge het woord gesproken hadden, kwamen zij af naar Attalië;
26. en vandaar voeren zij af naar Antiochië, vanwaar zij der genade Gods bevolen waren geweest tot het werk dat zij
27. volbragt hadden. En daar gekomen zijnde, en de gemeente vergaderd hebbende, verhaalden zij wat groote dingen God met hen gedaan had, en dat hij den heidenen de deur des geloofs geopend
28. had. En zij verkeerden aldaar geen kleinen tijd met de discipelen.

HOOFDSTUK 15.

1. En sommigen die afgekomen waren van Judëa leerden de broederen, zeggende: Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, zoo kunt gij niet zalig worden. Als er dan geen
2. kleine wederstand en twisting geschiedde van Paulus en Barnabas tegen hen, zoo hebben zij geordineerd dat Paulus en Barnabas en eenige anderen uit hen zouden opgaan tot de apostelen en ouderlingen naar Jeruzalem, wegens deze vraag. Zij dan van de gemeente uitgeleid zijnde, reisden door Fenicië en Samarië, verhalende de bekeering der heidenen, en deden al den broederen
3. groote blijdschap aan. En te Jeruzalem gekomen zijnde, werden zij ontvangen van de gemeente en de apostelen en de ouderlingen; en zij verkondigden wat groote
4. dingen God met hen gedaan
5. had. Maar, zelden zij, er zijn sommigen opgestaan van die van de sekte der farizeërs, die geloovig zijn geworden, zeggende dat men hen moet besnijden, en gebieden de wet van Mozes te onderhouden.
6. En de apostelen en de ouderlingen vergaderden tezamen om op deze zaak te let-
7. ten. En als daarover groote twisting geschiedde, stond Petrus op en zeide tot hen: Mannen broeders, gij weet dat God sedert langen tijd onder ons mij verkoren heeft, dat de heidenen door mijnen mond het woord des evangelies zouden hooren en gelooven. En God de kenner der harten heeft hun getuigenis gegeven, hun gevende den Heiligen Geest gelijk
8. als ook ons, en heeft geen onderscheid gemaakt tus-
9. schen ons en hen, gereinigd hebbende hunne harten door
10. het geloof. Nu dan, wat verzoekt gij God, om een juk op den hals der discipelen te leggen, 't welk noch onze vaders noch wij hebben kunnen dragen?
11. Maar wij gelooven door de genade des Heeren Jezus Christus zalig te worden op
12. zulke wijze als ook zij. En al de menigte zweeg stil, en zij hoorden Barnabas en Paulus verhalen, wat groote teekenen en wonderen God door hen onder de heidenen gedaan had.
13. En nadat deze zwegen, antwoordde Jacobus, zeggende: Mannen broeders,
14. hoort mij. Simeon heeft verhaald hoe God eerst de heidenen heeft bezocht, om uit hen een volk te aante nemen
15. voor zijnen naam. En hiermede stemmen overëen de woorden der profeten, gelijk
16. geschreven is: Nadezen zal ik wederkeeren en

- wederopbouwen den tabernakel Davids die vervallen is, en 't geen daarvan verbroken is wederopbouwen, en ik zal denzelven wederoprigten, opdat de overblijvende menschen den Heer zoeken, en al de heidenen over welke mijn naam aangeroeven is, spreekt de Heer die dit alles doet. Gode zijn al zijne werken van eeuwigheid bekend. Daarom oordeel ik, dat men degenen die uit de heidenen zich tot God bekeeren niet beroere, maar hen zal aanschrijven, dat zij zich onthouden van de dingen die door de afgoden besmet zijn, en van hoererij, en van het verstikte, en van bloed. Want Mozes heeft er van oude tijden in elke stad die hem prediken, en hij wordt op elken sabbat in de synagogen gelezen.
- Toen heeft het den apostelen en den ouderlingen met de geheele gemeente goedgedocht, *eenige* mannen uit zich te verkiezen en met Paulus en Barnabas te zenden naar Antiochië, *namelijk* Judas die toegenaamd wordt Barsabas, en Silas, mannen die voorgangers waren onder de broeders; en zij schreven door hen dit *navolgende*: De apostelen en de ouderlingen en de broeders *wenschen* den broederen uit de heidenen, die in Antiochië en Syrië en Cilicië zijn, zaligheid. Naardemaal wij gehoord hebben dat sommigen, die van ons uitgegaan zijn, u met woorden ontroerd hebben, en uwe zielen wankelend gemaakt, zeggende dat gij moet beandhouden worden en de wet onderhouden, welken wij *dat* niet bevolen hadden, zoo heeft het ons eendragtigh tezamen zijnde goedgedocht, *eenige* mannen te verkiezen en tot u te zenden met onze geliefden Barnabas en Paulus, menschen die hunne zielen overgegeven hebben voor den naam onzes Heeren Jezus Christus. Wij hebben dan Judas en Silas gezonden, die óók met den mond hetzelfde zullen verkondigen. Want het heeft den Heiligen Geest en ons goedgedocht, alieden geen merderen last opteleggen dan deze noodzakelijke dingen: *namelijk* dat gij u onthoudt van 't geen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij; van welke dingen indien gij uzelve wacht, zoo zult gij wél doen. Vaartwel.
- Deze dan hun afscheid ontvangen hebbende, kwamen te Antiochië; en de menigte vergaderd hebbende, gaven zij den brief over. En zij *dien* gelezen hebbende verblijdden zich over de vertroosting. Judas nu en Silas, die ook zelve profeten waren, vermaanden de broeders met vele woorden, en versterkten ze. En als zij *daar* een tijd lang vertoefd hadden, lieten hen de broeders *wederom* gaan met vrede, tot de apostelen. Maar het docht Silas goed aldaar te blijven. En Paulus en Barnabas onthielden zich te Antiochië, leerende en verkondigende met nog vele anderen het woord des Heeren.
- En na *eenige* dagen zeide Paulus tot Barnabas: Laat ons nu wederkoeren, en bezoeken onze broeders in elke stad in welke wij het woord des Heeren verkondigd hebben, hoe zij het hebben. En Barnabas ried dat zij Johannes die genaamd is Marcus zouden medenemen; maar

- Paulus achtte billijk dat men dien niet zoude medenemen, die van Pamfylië af van hen was afgeweken, en met hen niet was gegaan tot het werk.
39. Er ontstond dan een verbittering, alzoo dat zij van elkander geschelden zijn, en dat Barnabas Marcus medenam en naar Cyprus afvoer.
40. Maar Paulus verkoos Silas, en reisde henen, der genade Gods van de broederen bevoelen zijnde; en hij doorreisde Syrië en Cilicië, versterkende de gemeenten.

HOOFDSTUK 16.

1. En hij kwam te Derbe en Lystra. En zie, aldaar was een zeker discipel met name Timotheüs, zoon van eene geloovige Joodsche vrouw, maar van een Griekschen vader; welken goede getuigenis gegeven werd van de broederen te Lystra en Iconium. Deze wilde Paulus dat met hem zoude reizen; en hij nam en beëdeed hem, om der Joden wil die in die plaatsen waren; want zij kenden allen zijnen vader dat hij een Griek was.
4. En als zij de steden doorreisden, gaven zij hun de ordonnantiën over, die van de apostelen en de ouderlingen te Jeruzalem goedgevonden waren, om die te onderhouden. De gemeenten dan werden bevestigd in het geloof, en werden dagelijks overvloediger in getal. En als zij Frygië en het land van Galatië doorgereisd hadden, werden zij van den Heiligen Geest verhinderd het woord in Azië te spreken; en aan Mysië gekomen zijnde, poogden zij naar Bithynië te reizen, en de Geest liet het hun niet toe; en zij kwamen af naar Troas. En van Paulus werd in den nacht een gezicht gezien: er was een Macedonisch man staande, die hem bad en zeide: Kom over in Macedonië en help ons. Als hij nu dit gezicht gezien had, zoo zochten wij terstond naar Macedonië te reizen, besluitende daaruit, dat ons de Heer geroepen had om denzelfden het evangelie te verkondigen.
11. Van Troas dan afgevaren zijnde, liepen wij regt naar Samothrace, en den volgenden dag naar Neapolis; en vandaar naar Filippi, welke is de eerste stad van dit deel van Macedonië, een kolonie; en wij onthielden ons in die stad ettelijke dagen. En op den dag des sabbats gingen wij buiten de stad aan de rivier, waar het gebed plagt te geschieden, en nedergezeten zijnde spraken wij tot de vrouwen die tezamengekomen waren. En een zekere vrouw met name Lydia, een purperverkoopster van de stad Thyatira, die God diende, hoorde ons; welker hart de Heer heeft geopend, dat zij achtnam op hetgeen van Paulus gesproken werd.
15. En als zij gedoopt was en haar huis, bad zij ons, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld dat ik den Heer getrouw ben, zoo komt in mijn huis en blijft er; en zij dwong ons.
16. En het geschiedde als wij tot het gebed henengingen, dat een zekere dienstmaagd, hebbende een waarzeggende geest, ons ontmoette, welke haren heeren groot gewin toebragt met waarzeggen. Deze volgde Paulus en ons achterna, en riep, zeggende: Deze menschen zijn dienstknachten Gods des Allerhoogsten, die ons den weg der zaligheid verkondigen. En dit deed zij vele dagen lang. Maar Paulus

- daarover* ontevreden zijnde, keerde zich om en zeide tot den geest: Ik gebied u in den naam van Jezus Christus dat gij van haar uitgaat. En hij ging uit terzelfder ure.
19. Als nu de heeren van dezelve zagen dat de hoop hun gewins weg was, grepen zij Paulus en Silas en trokken ze naar de markt voor de
20. oversten; en als zij ze tot de hoofdmannen gebragt hadden, zeiden zij: Deze menschen beroeren onze stad,
21. daar zij Joden zijn; en zij verkondigen zeden die het ons niet geoorloofd is aantenemen of te doen, alzoo
22. wij Romeinen zijn. En de schare stond gezamenlijk tegen hen op; en de hoofdmannen hun de kleederen afgescheurd hebbende, bevalen ze te geeseien; en als
23. zij hun vele slagen gegeven hadden, wierpen zij ze in de gevangenis, en geboden den
24. stokbewaarder dat hij ze zekerklijk bewaren zoude: dewelke zulk een gebod ontvangen hebbende, wierphen in den binnensten kerker en verzekerde hunne voeten in den stok.
25. En omtrent middernacht baden Paulus en Silas en zongen Gode lofzangen, en de gevangenen hoorden naar
26. hen. En er geschiedde snelk een groote aardbeving, alzoo dat de fundamente des kerkers bewogen werden; en terstond werden al de deuren geopend, en de banden van allen werden
27. los. En de stokbewaarder wakker geworden zijnde, en ziende de deuren der gevangenis geopend, trok een zwaard en zoude zichzelf omgebragt hebben, meenende dat de gevangenen ontvloten waren. Maar Paulus riep met groote stem, zeggende: Doe uzelfen geen
28. kwaad, want wij zijn allen hier. En als hij licht ge-eischt had, sprong hij naarbinnen, en werd zeer bevende en viel neder *aan de roeten* van Paulus en Silas;
29. en hen buiten gebragt hebbende, zeide hij: *lieve heeren*, wat moet ik doen opdat
30. ik zalig worde? En zij zeiden: Geloof in den Heer Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis.
31. En zij spraken tot hem het woord des Heeren, en tot allen die in zijn huis waren.
32. En hij nam hen tot zich in die ure des nachts, en wiesch *hen* van de striemen; en hi werd terstond gedoopt, en
33. al de zijnen; en hij bragt ze in zijn huis, en zette *hen* de tafelvoor, en verheugde sich dat hij met al zijn huis aan God geloovig geworden was.
34. En als het dag geworden was, zonden de hoofdmannen de stadsdienaars, zeggende: Laat die menschen
35. los. En de stokbewaarder boodschapte deze woorden aan Paulus, zeggende: De hoofdmannen hebben gezonden dat gij zoudt losgelaten worden: gaat dan nu uit en
36. reist henen in vrede. Maar Paulus zeide tot hen: Zij hebben ons die Romeinen zijn onveroordeeld in 't openbaar gegeeseld en in de gevangenis geworpen, en werpen ze ons nu heimelijk daaruit? Niet alzo; maar dat ze zelve komen en ons
37. uitleiden. En de stadsdienaars boodschapten deze woorden wederom den hoofdmannen; en zij werden bevreesd, hoorende dat zij
38. Romeinen waren; en zij komende baden hen, en als zij ze uitgeleid hadden, begeerden zij dat ze uit de stad
39. gaan zouden. En uitgegaan zijnde uit de gevangenis,

gingen zij in bij Lydia; en de broeders zeilen hebbende, vertroostten zij dezelve, en gingen uit de stad.

HOOFDSTUK 17.

1. En door Amphipolis en Apollonia *hinnen* weg genomen hebbende, kwamen zij te Thessalonica, alwaar een
2. synagoge der Joden was. En Paulus, gelijk hij gewoon was, ging tot hen in, en drie sabbaten lang handelde hij met hen uit de Schriften,
3. *dezelve* openende, en voor *oogen* stellende dat de Christus moest lijden en opstaan uit de dooden, en dat deze Jezus is de Christus, dien ik, *zeide hij*, ulieden verkondig. En sommigen uit hen geloofden en werden Paulus en Silas toegevoegd, en van de godsdienstige Grieken een groote menigte, en van de voornaamste vrouwen niet
5. weinige. Maar de Joden die ongehoorzaam waren *dit* benijdende, namen tot zich eenige booze mannen uit de marktboeven, en maakten dat het volk te hoop liep, en beroerden de stad; en op het huis Jasons aanvallende, zochten zij ze tot het volk te
6. brengen; en als zij ze niet vonden, trokken zij Jason en eenige broeders voor de oversten der stad, roepende: Deze die de wereld in beroering hebben gebragt, zijn
7. ook hier gekomen, welke Jason in *zijn huis* genomen heeft; en alle deze doen tegen de geboden des keizers, zeggende dat er een andere koning is, *namelijk* Jezus.
8. En zij beroerden de schare en de oversten der stad die
9. dit hoorden; doch als zij van Jason en de anderen voldoening ontvangen hadden, lieten zij ze gaan.
10. En de broeders zonden terstond des nachts Paulus en Silas weg naar Beréa; welke daar gekomen zijnde gingen henen naar de synagoge der
11. Joden: en deze waren edeler dan die te Thessalonica waren, *als* die het woord ontvingen met alle toegeneigdheid, onderzoekende daggelijks de Schriften, of deze
12. dingen alzo waren. Velen dan uit hen geloofden, en van de Grieksche aanzienlijke vrouwen en van de man-
13. nen niet weinige; maar als de Joden van Thessalonica verstonden dat het woord Gods ook te Beréa van Paulus verkondigd werd, kwamen zij ook daár en bewogen
14. de scharen. Doch de broeders zonden toen van stonde aan Paulus weg, dat hij ging als naar de zee; maar Silas en Timotheus bleven al-
15. daár. En die Paulus geleidden bragten hem tot Athene toe, en als zij bevel gekregen hadden voor Silas en Timotheus, dat zij op het spoedigst tot hem zouden komen, vertrokken zij.
16. En terwijl Paulus hen te Athene verwachtte, werd zijn geest in hem ontstoken, ziende dat de stad zoozeer
17. afgodisch was. Hij handelde dan in de synagoge met de Joden en met degenen die godsdienstig waren, en op de markt alle dagen met degenen die *hem* voorkwamen.
18. En sommigen van de Epicureische en Stoische filosofen strenden met hem, en sommigen zeiden: Wat wil toch deze klapper zeggen? maar anderen *zeiden*: Hij schijnt een verkondiger te zijn van vreemde goden, omdat hij hun Jezus en de opstanding
19. verkondigde. En zij namen hem en bragten *hem* op de plaats genaamd Areopagus, zeggende: Kunnen wij niet weten welke deze nieuwe leer is waar gij van spreekt?

20. Want gij brengt eenige vreemde dingen voor onze ooren: wij willen dan weten
21. wat toch dit zijn wil. (Die van Athene nu allen, en de vreemdelingen die zich daar onthielden, besteedden hunnen tijd tot niets anders dan om wat nieuws te zeggen en te hooren.)
22. En Paulus staande in 't midden van de plaats genaamd Areopagus, zeide: Gij mannen van Athene, ik bemerk dat gij allezins gelijk als godsdienstiger zijt;
23. want de stad doorgaande, en aanschouwende uwe heiligdommen, heb ik ook een altaar gevonden op hetwelk een opschrift stond: DEN ONBEKENDEN GOD. Dezen dan, dien gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden.
24. De God die de wereld gemaakt heeft en alles wat daarin is, deze zijnde een Heer des hemels en der aarde, woont niet in tempelen
25. met handen gemaakt, en wordt ook van menschehanden niet gediend als iets behoevende, alzoo hij zelf allen het leven en den adem en alle dingen geeft; en heeft uit één bloed het kausche geslacht der menschen gemaakt, om op den geheelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden tevoren geordineerd, en de bepalingen van hunne
27. woning, opdat zij den Heer zouden zoeken, of zij hem immers tasten en vinden mogten, hoewel hij niet ver is van een iegelijk van ons.
28. Want in hem leven wij, en bewegen wij ons, en zijn wij, gelijk ook eenigen van uwe poëten gezegd hebben: Want wij zijn ook zijn geslacht. Wij dan zijnde Gods geslacht, moeten niet menen dat de Godheid goud of zilver of steen gelijk zij,
- welke door mensche-kunst en bedenking gesneden zijn.
30. God dan de tijden der onwetendheid voorbijgezien hebbende, verkondigt nu allen menschen alom dat zij zich
31. bekeeren: daarom dat hij een dag gesteld heeft op welchen hij den aardbodem rechtvaardig zal oordeelen, door een man dien hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daaraan doende aan allen, dewijl hij hem uit de dooden opgewekt heeft.
32. Als zij nu van de opstanding der dooden hoorden, spotteden sommigen daarmede, en sommigen zeiden: Wij zullen u wederom hier
33. van hooren. En alzoo is Paulus uit het midden van hen weggegaan: doch sommige mannen hingen hem aan en geloofden, onder welke ook Dionysius de Areopagiet was, en een vrouw met name Damaris, en anderen met dezelve.

HOOFDSTUK 19.

1. En nadezen scheidde Paulus van Athene en kwam te
2. Corinthe, en vond een zekeren Jood met name Aquila, van geboorte uit Pontus, die onlangs van Italië gekomen was, en Priscilla zijne vrouw, (omdat Claudius bevolen had dat al de Joden uit Rome vertrekken zouden), en hij ging tot hen;
3. en omdat hij van 't zelfde handwerk was, bleef hij bij hen en werkte; want zij waren tentemakers van hand-
4. werk. En hij handelde op elken sabbat in de synagoge, en bewoog tot het geloof Joden en Grieken.
5. En als Silas en Timotheüs van Macedonië afgekomen waren, werd Paulus door den Geest gedrongen, betulgende den Joden dat Jezus is de
6. Christus. Maar als zij we-

- derstonden en lasterden, schudde hij *zijne* kleederen af en zeide tot hen: Uw bloed zij op uw hoofd; ik ben rein, en van nu af zal ik tot de heidenden heengaan.
7. En vandaar gegaan zijnde, kwam hij in het huis van een *man* met name Justus, die God diende, wiens huis
8. paalde aan de synagoge. En Crispus de overste der synagoge geloofde aan den Heer met geheel zijn huis, en velen van de Corinthiërs *hem* behoorende geloofden en werden gedoopt. En de Heer zeide tot Paulus door een gezigt in den nacht: Wee niet bevreesd, maar spreek, en zwijg niet; want ik ben met u, en niemand zal de *hand* aan u leggen om u kwaadtedoen, want ik heb veel volk in deze stad. En hij onthield zich *aldaar* een jaar en zes maanden, leevende onder hen het woord Gods.
12. Maar als Gallio stadbouder van Achaje was, stonden de Joden eendragtig tegen Paulus op, en bragten hem
13. voor den regterstoel, zeggende: Deze raadt de menschen aan, dat ze God zouden dienen tegen de wet. En als Paulus *zeker* mond zonde opendoen, zeide Gallio tot de Joden: Zoo er eenig ongelijk of kwaad stuk *begaan* ware, o Joden, zoo zoude ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord en namen en over de wet die onder u is, zoo zult gij zelve toezien, want ik wil over deze dingen geen regter zijn. En hij dreef ze weg van den regterstoel.
17. Maar al de Grieken namen Sosthenes den overste der synagoge en sloegen *hem* voor den regterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan.
18. En als Paulus daar nog vele dagen gebleven was, nam hij afscheid van de broederen, en voer vandaar naar Syrië, en Priscilla en Aquilla met hem, *zijn* hoofd te Cenchrea geschooren hebbende, want hij had een gelofte *ge-*
19. *daan*. En hij kwam te Efeze aan, en liet ze aldaar; maar hij ging in de synagoge en handelde met de Joden. En als zij baden dat hij langer bij hen blijven zoude,
20. bewilligde hij 't niet, maar hij nam afscheid van hen, zeggende: Ik moet noodzakelijk het toekomende feest te Jeruzalem houden; doch ik zal tot u wederkeren, zoo God wil. En hij voer weg van Efeze. En als hij te Cesarëa was gekomen, ging hij op *naar Jeruzalem*, en de gemeente gegroet hebbende, ging hij af naar Antiochië; en als hij *aldaar* eenigen tijd gewest was, ging hij weg, en doorreisde vervolgens het land van Galatië en Frygië, versterkende al de discipelen.
24. En een zekere Jood met name Apollos, van geboorte een Alexandriër, een wel-sprekend man, kwam te Efeze, magtig zijnde in de
25. Schriften. Deze was in den weg des Heeren onderwezen; en vurig zijnde van geest, sprak hij en leerde naarstig de zaken des Heeren, wetende alleen den doop van
26. Johannes; en deze begon vrijmoedig te spreken in de synagoge. En als hem Aquilla en Priscilla gehoord hadden, namen zij hem tot zich en leidden hem den weg Gods nauwkeuriger uit. En als hij wilde naar Achaje reizen, schreven de broeders, *hem* vermaand hebbende, aan de discipelen dat zij hem ontvangen zouden; welke daar gekomen zijnde veel

heeft toegebracht aan degenen die geloofden door de
28. genade. Want hij overtuigde de Joden met grooten ernst in 't openbaar, bewijzende door de Schriften dat Jezus de Christus was.

HOOFDSTUK 19.

1. En 't geschiedde terwijl Apollos te Corinthe was, dat Paulus de bovenste deelen *des lands* doorreisid hebbende te Efese kwam; en eenige discipelen *aldaar* vindende.
2. zeide hij tot hen: Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen als gij geloofd hebt? En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord of er
3. een Heilige Geest is. En hij zeide tot hen: Waarin zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: In den doop van Johannes. Maar Paulus zeide: Johannes heeft wel gedoopt den doop der bekeering, zeggende tot het volk dat zij gelooven zouden in dengeen die na hem kwam, dat is in
5. Christus Jezus. En die *hem* hoorden werden gedoopt in den naam des Heeren Jezus; en als Paulus hun de handen opgelegd had, kwam de Heilige Geest op hen, en zij spraken met *vreemde* talen en profeteerden. En alle deze waren omtrent twaalf mannen.
8. En hij ging in de synagoge en sprak vrijmoedig drie maanden lang, *met hen* handelende en *aan* aanraddende de zaken van het koningrijk Gods. Maar als sommigen verhard werden en ongehoorzaam waren, kwaadsprekende van den weg *des Heeren* voor de menigte, week hij van hen en scheidde de discipelen af, dagelijks handelende in de school van zekeren Tyrannus. En dit
10. geschiedde twee jaren lang, alzoo dat allen die in Azië woonden het woord des Heeren Jezus hoorden, beide Joden en Grieken.
11. En God deed ongewone krachten door de handen van
12. Paulus, alzoo dat ook van zijn lijf op de kranken gedragen werden de zweetdoeken of gordeldoeken, en dat de zieken van hen weken en de booze geesten van hen
13. uitvoeren. En sommigen van de omzwervende Joden, zijnde *duivel*bezweerders, hebben zich onderwonden den naam des Heeren Jezus te noemen over degenen die booze geesten hadden, zeggende: Wij bezweren a bij Jezus dien Paulus predikt.
14. *Deze* nu waren zekere zeven zonen van Sceva, een Joodsch overpriester, die dit
15. deden. Maar de booze geest antwoordende zeide: Jezus ken ik, en *wie* Paulus is weet ik; maar gijlieden, wie zijt
16. gij? En de mensch in welken de booze geest was sprong op hen, en hen meester geworden zijnde kreeg hij de overhand tegen hen, alzoo dat zij naakt en gewond uit dat huis ontvloden.
17. En dit werd allen bekend, beide Joden en Grieken die te Efese woonden, en een vrees overviel hen allen, en de naam des Heeren Jezus
18. werd grootgemaakt; en velen dergenen die geloofden kwamen, belijdende en verkondigende hunne daden.
19. Velen ook dergenen die ijdele *kunsten* gepleegd hadden, bragten de boeken bijéén en verbrandden ze in aller tegenwoordigheid, en berekenden de waarde derzelve, en bevonden *die* vijftigduizend zilveren penningen. Alzoo wies het woord des Heeren met magt en nam de overhand.
21. En als deze dingen volbragt waren, nam Paulus voor in

- den geest, Macedonië en Achaje doorgegaan hebben, de naar Jeruzalem te reizen, zeggende: Nadat ik aldaar zal geweest zijn, moet ik ook Rome zien. En als hij naar Macedonië gezonden had twee van degenen die hem dienden, *namelijk* Timotheüs en Erastus, bleef hij zelf een tijd lang in Azië.
23. Maar op dien tijd ontstond er geen kleine beroerte vanwege den weg *des Heeren*.
24. Want een met name Demetrius, een zilversmid die kleine zilveren tempelen van Diana maakte, bragt dien van die kunst geen klein gewin toe: welke hij tezamenvergaderd hebbende met de handwerkers van dergelijke dingen, zeide: Mannen, gij weet dat wij uit dit gewin onze welvaart hebben; en gij ziet en hoort, dat deze Paulus veel volk niet alleen van Efeze maar ook bijna van geheel Azië overreed en afgekeerd heeft, zeggende dat het geen goden zijn die met handen gemaakt worden; en wij zijn niet alleen in gevaar dat dit deel in verachting komme, maar dat ook de tempel van de groote godin Diana als niets geacht zal worden, en dat ook hare majesteit zal tenondergaan, aan welke gansch Azië en de *geheele* wereld godsdienst bewijst. Als zij nu *dit* hoorden, werden zij vol van toornigheid en riepen, zeggende: Groot is de Diana der Efeziërs! En de geheele stad werd vol verarring, en zij liepen met een gedruisch eendragtig naar de schouwplaats, met zich trekkende Gajus en Aristarchus, Macedoniërs, medgezellen van Paulus op de reis.
30. En als Paulus tot het volk wilde ingaan, lieten 't hem de discipelen niet toe; en sommigen ook der oversten van Azië, die zijne vrienden waren, zonden tot hem en baden dat hij zichzelven op de schouwplaats niet zoude begeven. Zij riepen dan *de één dit*, de ander wat anders; want de vergadering was verward, en 't meerendeel wist niet om wat oorzaak zij tezamengekomen waren. En zij deden Alexander uit de schare voorkomen, alzoo hem de Joden voortstieten; en Alexander gewenkt hebbende met de hand, wilde bij het volk verantwoording doen. Maar als zij verstonden dat hij een Jood was, werd er ééne stem van allen, roepende omtrent twee uren lang: Groot is de Diana der Efeziërs!
35. En als de *stadsschrijver* de schare gestild had, zeide hij: Gij mannen van Efeze, wat mensch is er toch die niet weet, dat de stad der Efeziërs de tempelbewaarder is van de groote godin Diana, en van *het beeld* dat uit den hemel gevallen is? Dewijl dan deze dingen onweder-sprekelijk zijn, zoo is 't behoorlijk dat gij stil zijt en niets onbedachts doet. Want gij hebt deze mannen *hier* gebragt, die noch kerkrovers zijn noch uwe godin lasteren. Indien dan nu Demetrius, en die met hem van de kunst zijn, tegen iemand eenige zaak hebben, de regsdagen worden gehouden en er zijn stadhouders: laat ze elkander verklagen. En indien gij iets van andere dingen verzoekt, dat zal in een wettelijke vergadering beslecht worden. Want wij staan in gevaar dat wij van oproer zullen verklaagd worden om *den dag* van heden, alzoo er geen oorzaak is waardoor wij reden zullen kunnen geven van dezen op-

loop. En dit gezegd hebbende liet hij de vergadering gaan.

HOOFDSTUK 20.

1. Nadat nu het oproer gestild was, Paulus de discipelen tot zich geroepen en gegroet hebbende, ging uit om naar Macedonië te reizen.
2. En als hij die deelen doorgereisd en hen met vele redenen vermaand had, kwam hij in Griekenland;
3. en als hij *aldaar* drie maanden doorgebracht had, en hem van de Joden lagen gelegd werden als hij naar Syrië zoude varen, zoo werd hij van zijn wedertekeeren door 1. Macedonië. En hem vergezelschapte tot in Azië Sopater van Berëa, en van de Thessalonicenzen Aristarchus en Secundus, en Gajus van Derbe, en Timotheüs, en van die van Azië Tychicus en Trofimus; deze vooruitgegaan zijnde wachtten 6. ons te Troas. Wij nu voeren af van Filippi na de dagen der ongezuurde brooden, en kwamen in vijf dagen bij hen te Troas, alwaar wij ons zeven dagen onthielden.
7. En op den eersten *dag* der week, als de discipelen bijéengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen; en hij strekte *zijne* rede uit tot middernacht; en er waren vele lichten in de opperzaal waar 9. zij vergaderd waren. En een zeker jongeling met name Eutychus zat in het venster, en met een diepen slaap overvallen zijnde, alzo Paulus lang *tot hen* sprak, door den slaap nederstortende viel van de derde zoldering nederwaarts, en werd dood 10. opgenomen. Doch Paulus afgekomen zijnde, viel op hem, en *hem* omvangende
- zeide hij: Weest niet be-roerd, want zijne ziel is in 11. hem. En als hij *weder* boven gegaan was, en brood gebroken en *wat* gegeten had, en lang tot den dage-raad toe met hen gesproken 12. had, vertrok hij alzo. En zij bragten den knecht levend, en waren bovenmate vertroost.
13. Maar wij vooruit naar het schip gegaan zijnde, voeren af naar Assus, waar wij Paulus zouden innemen; want hij had het alzo bevolen, en hij zelf zoude te voet gaan.
14. En als hij zich te Assus bij ons gevoegd had, namen wij hem in, en kwamen te Mitylène; en vandaar afgevaren zijnde kwamen wij den volgenden *dag* tegen Chios over, en des anderen *daags* leidden wij aan te Samos, en bleven te Trogyllium, en den *dag* daaraan kwamen wij te Mileté. Want Paulus had voorgenomen Efeze voorbijteva- 16. ren, opdat hij niet den tijd in Azië zoude verslijten; want hij spoedde zich, om (zoo het hem mogelijk ware) op den pinksterdag te Jeruzalem te zijn.
17. Maar hij zond van Mileté naar Efeze, en hij ontbood de ouderlingen der gemeen- 18. te; en als zij tot hem gekomen waren zeide hij tot hen: Gijlieden weet, van den eersten dag af dat ik in Azië ben aangekomen, hoe ik bij u den ganschen tijd 19. weest ben, dienende den heer met alle ootmoedigheid, en vele tranen, en verzoekingen, die mij overkomen zijn door de lagen der 20. Joden; hoe ik niets achtergehouden heb van 't geen nuttig was, dat ik u niet zoude verkondigd en u geleerd hebben, in 't openbaar 21. en bij de huizen, betuigende beide Joden en Grieken de

- bekeering tot God en het geloof in onzen Heer Jezus
22. Christus. En nu zie, gebonden zijnde door den Geest reis ik naar Jeruzalem, niet wetende wat mij daar ont-
23. moeten zal, dan dat de Heilige Geest van stad tot stad betuigt, zeggende dat mij banden en verdrukkingen
24. aanstaande zijn. Maar ik acht op geen ding, en houd mijn leven niet dierbaar voor mijzelfen, opdat ik mijnen loop met blijdschap mag volbrengen, en den dienst welken ik van den Heer Jezus ontvangen heb, om te betuigen het evangelie der genade
25. Gods. En nu zie, ik weet dat gij allen, waar ik doorgegaan ben predikende het koninkrijk Gods, mijn aangezigt niet meer zien zult.
26. Daarom betuig ik ulieden op dezen huidigen dag, dat ik rein ben van het bloed van
27. u allen; want ik heb niets achtergehouden, dat ik u niet zoude verkondigd hebben al den raad Gods. Zoo hebt dan acht op uzelve, en op de geheele kudde over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke hij verkregen heeft door zijn eigen bloed.
29. Want dit weet ik, dat na mijn vertrek zware wolven tot u inkomen zullen, die
30. de kudde niet sparen; en uit u zelve zullen mannen opstaan sprekende verkeerde dingen, om de discipelen af-
31. tetrokken achter zich. Daarom waakt, en gedenkt, dat ik drie jaren lang nacht en dag niet opgehouden heb een iegelijk met tranen te
32. vermanen. En nu broeders, ik beveel u Gode en den woorde zijner genade, die magtig is u optebouwen en u een erfdeel te geven onder
33. al de geheiligden. Ik heb
- niemands zilver of goud of
34. kleeding begeerd; en zij zelve weet, dat deze handen tot mijne nooddrift, en den genen die met mij waren,
35. gediend hebben. Ik heb u in alles getoond, dat men alzóó arbeidende de zwakken moet opnemen, en gedenken aan de woorden des Heeren Jezus, dat hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven dan
36. te ontvangen. En als hij dit gezegd had, heeft hij nederknielende met hen allen gebeden.
37. En er werd een groot gevee van hen allen; en zij vallende om den hals van
38. Paulus kusten hem, zeer bedroefd zijnde, allermoest over het woord dat hij gezegd had, dat zij zijn aangezigt niet meer zien zouden. En zij geleidden hem naar het schip.

HOOFDSTUK 21.

1. En als het geschiedde dat wij van hen gescheiden en afgevaren waren, zoo liepen wij regtuit en kwamen te Cós, en den dag daaraan te Rhodus, en vandaar te Patara. En een schip gevonden hebbende dat naar Fenicië overvoer, gingen wij er
2. in en voeren af. En als wij Cyprus in 't gezigt gekregen en dat aan de linkerhand gelaten hadden, voeren wij naar Syrië, en kwamen aan te Tyrus; want het schip zoude aldaar den last ontladen.
3. En de discipelen gevonden hebbende, bleven wij daar zeven dagen; dewelke tot Paulus zeiden door den Geest, dat hij niet zoude opgaan naar Jeruzalem.
4. Toen het nu geschiedde dat wij deze dagen doorgebracht hadden, gingen wij uit en reisden voort; en zij geleidden ons allen met vrouwen en kinderen tot buiten de

- stad, en aan den oever nederknielende hebben wij gebeden; en als wij elkander gegroet hadden, gingen wij in het schip, maar zijliclen keerden weder *elk* naar het zijne.
7. Wij nu de vaart volbragt hebbende van Tyrus, kwamen aan te Ptolemais, en de broeders gegroet hebbende, bleven één dag bij hen.
8. En des anderen *daags* gingen Paulus en wij die met hem waren vandaar en kwamen te Cesaréa, en gegaan zijnde in het huis van Philippus den evangelist, (die een was van de zeven), bleven wij bij hem. Deze nu had vier dochters, *wog* maagden, die profeteerden. En als wij daar vele dagen gebleven waren, kwam er een zeker profet af van Judéa, met name Agabus; en hij kwam tot ons, en nam den gordel van Paulus, en zichzelve handen en voeten gebonden hebbende, zeide: Dit zegt de Heilige Geest: Den man wiens deze gordel is zullen de Joden alzóó te Jeruzalem binden, en overleveren in de handen der heidenen. Als wij nu dit hoorden, baden beide wij en die van die plaats waren, dat hij niet zoude opgaan naar Jeruzalem. Maar Paulus antwoordde: Wat doet gij dat gij weent en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor den naam des Heeren Jezus. En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevreden, zeggende: De wil des Heeren geschiede.
15. En na die dagen maakten wij ons gereed en gingen op naar Jeruzalem; en met ons gingen ook *sommigen* der discipelen van Cesaréa, leidendes met zich een zekeren Mnason van Cyprus, een ouden discipel, bij denwelke wij zouden tehuusliggen.
17. En als wij te Jeruzalem gekomen waren, ontvingen ons de broeders blijdelijk.
18. En den volgenden *dag* ging Paulus met ons in tot Jacobus; en al de ouderlingen waren daar gekomen. En als hij ze gegroet had, verhaalde hij van stuk tot stuk, wat God onder de heidenen door zijnen dienst gedaan had. En zij *dat* gehoord hebbende, loofden den Heer, en zeiden tot hem: Gij ziet broeder, hoevele duizenden van Joden er zijn die gelooven, en zij zijn allen ijveraars voor de wet; en zij zijn aangaande u berigt, dat gij al de Joden die onder de heidenen zijn leert van Moza afvallen, zeggende dat zij de kinderen niet zouden besnijden noch naar de wijzen *der wet* wandelen. Wat is er dan *te doen*? Het is zeer noodig dat de menigte tezamenkome; want zij zullen hooren dat gij gekomen zijt. Doe dan 't geen wij u zeggen. Wij hebben vier mannen die een gelofte gedaan hebben: neem deze tot u, en heilig u met hen, en doe de onkosten nevens hen, opdat zij het hoofd beschermen mogen; en allen mogen weten, dat er niets is aan 't geen waarvan zij aangaande u berigt zijn, maar *dat* gij *alzóó* wandelt, dat gij ook zelf de wet onderhoudt. Doch van de heidenen die gelooven hebben wij geschreven en goedgevonden, dat zij niets dergelijks zouden onderhouden, dan dat zij zich wachten van 't geen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van 't verstikte, en van hoererij.
26. Toen nam Paulus de mannen met zich, en den dag

- daaraan met hen geheiligd zijnde, ging hij in den tempel, en verkondigde dat de dagen der heiliging vervuld waren, *blijvende daar* totdat voor een legelijk van hen de offerande geofferd was.
27. Als nu de zeven dagen zouden voleindigd worden, zagen hem de Joden van Azië in den tempel, en beroerden al het volk, en sloegen de handen aan hem, roepende: Gij Israëlitische mannen, komt te hulp! Deze is de mensch die tegen het volk en de wet en deze plaats allen overal leert; en bovendien heeft hij ook Grieken in den tempel gebragt, en heeft deze heilige plaats ont-heiligd. Want zij hadden tevoren Trofimus den Efesiër met hem in de stad gezien, welken zij meenden dat Paulus in den tempel gebragt had. En de geheele stad kwam in beroering, en het volk liep tezamen, en zij grepen Paulus en trokken hem buiten den tempel; en terstond werden de deuren gesloten.
31. En als zij hem zochten te dooden, kwam het gerucht tot den overste der bende, dat geheel Jeruzalem in ver-warring was; welke terstond krijgsknechten en hoofd-mannen over honderd tot zich nam, en liep af naar hen toe. Zij nu den overste en de krijgsknechten ziende, hielden op van Paulus te slaan. Toen naderde de overste en greep hem, en beval dat men hem met twee ketenen zoude binden, en vroegde wie hij was en wat hij gedaan had. En onder de schare riep *de één dit*, de ander wat anders; doch als hij de zekerheid niet kon weten vanwege de beroerte, beval hij dat men hem in de legerplaats zoude brengen.
35. En als hij aan de trappen gekomen was, gebeurde het dat hij van de krijgsknechten gedragen werd, vanwege het geweld der achare; want de menigte des volks volgde, al roepende: Weg met hem!
37. En als Paulus nu in de legerplaats zoude geleid worden, zeide hij tot den overste: Is 't mij geoorloofd tot u wat te spreken? En hij zeide: Kent gij Grieksch?
38. Zijt gij dan niet de Egyptenaar, die vóór deze dagen oproer verwekte en de vierduizend moordenaars naar de woestijn uitleidde? Maar Paulus zeide: Ik ben een Joodach man van Tarsus, een burger van eene niet onvermaarde stad in Cilicië, en ik bid u, laat mij toe tot het volk te spreken. En als hij 't toegelaten had, Paulus staande op de trappen wenkte met de hand tot het volk; en als er groote stilte geworden was, sprak hij ze aan in de Hebreeuwache taal, zeggende:

HOOFDSTUK 23.

1. Mannen broeders en vaders, hoort mijne verantwoording die ik tegenwoordig tot u *doen zal*. (Als zij nu hoorden dat hij in de Hebreeuwache taal hen aansprak, hielden zij zich te meer stil. En hij zeide:) Ik ben een Joodach man, te Tarsus in Cilicië geboren, opgevoed in deze stad, aan de vorten Gamaliëls onderwezen naar de nauwgezette wijze der vaderlijke wet, zijnde een ijveraar Gods gelijkkerwijs gij allen heden
4. zijt; die dezen weg vervolgd heb tot den dood, bindende en in de gevangenissen overleverende beide mannen en
5. vrouwen; gelijk mij ook de hooge priester getuige is, en

- de geheele raad der ouderlingen, van dewelke ik ook brieven genomen hebbende tot de broeders, ben naar Damascus gereisd, om ook degenen die daár waren gebonden te brengen naar Jeruzalem, opdat zij gestraft
6. zouden worden. Maar het geschiedde mij als ik reisde en Damascus genaakte, omtrent den middag, dat snel-
 7.ijk uit den hemel een groot licht mij rondom omscheen;
 8. en ik viel ter aarde, en ik hoorde eene stem tot mij zeggende: Saul, Saul, wat
 9. vervolgt gij mij? En ik antwoordde: Wie zijt gij Heer? En hij zeide tot mij: Ik ben Jezus de Nazarener welken
 10. gij vervolgt. En die met mij waren zagen wel het licht, en werden zeer bevreesd, maar de stem degenen die tot mij sprak hoorden zij
 11. niet. En ik zeide: Heer, wat zal ik doen? En de Heer zeide tot mij: Sta op en ga henen naar Damascus, en aldaar zal met u gesproken worden van al hetgeen u ge-
 12. ordineerd is te doen. En als ik vanwege de heerlijkheid van dat licht niet zag, zoo werd ik bij de hand geleid van degenen die met mij waren, en kwam te Damascus.
13. En een zekere Ananias, een godvruchtig man naar de wet, goede getuigenis hebbende van al de Joden die daar woonden, kwam tot mij, en bij mij staande zeide tot mij: Saul, broeder, word weder ziende. En terzelfder ure werd ik ziende op hem.
14. En hij zeide: De God onzer vaders heeft u tevoren verordineerd om zijnen wil te kennen, en den Regtvaardige te zien, en de stem uit
 15. zijnen mond te hooren; want gij zult zijn getuige zijn bij alle menschen van 't geen gij
 16. gezien en gehoord hebt. En nu wat vertoest gij? Sta op, en laat u doopen en uwe zonden afwassen, aantroepende den naam des Heeren.
17. En het gebeurde mij als ik te Jeruzalem wedergekeerd was en in den tempel bad, dat ik in een vertrekking van
 18. zinnen was, en dat ik hem zag, en hij tot mij zeide: Spoed u en ga in haast uit Jeruzalem, want zij zullen uwe getuigenis van mij niet
 19. sannemen. En ik zeide: Heer, zij weten dat ik in de gevangenis wierp en in de synagogen geeselde wie in u
 20. geloofden; en toen het bloed van Stefanus uwen getuige vergoten werd, dat ik daar óók bijstond, en mede een welbehagen had in zijnen dood, en de kleederen bewaarde dergenen die hem
 21. doodden. En hij zeide tot mij: Ga henen, want ik zal u ver tot de heidenen afzenden.
22. Zij hoorden hem nu tot dit woord toe; en zij verhieven hunne stem, zeggende: Weg van de aarde met zulk een, want het is niet behoorlijk
 23. dat hij leve. En als zij riepen en de kleederen van zich smeten en stof in de lucht
 24. wierpen, zoo beval de overste dat men hem in de legerplaats zoude brengen, en zeide dat men hem niet geesels onderzoeken zoude, opdat hij verstaan mogt om
 25. hem riepen. En als zij hem met de riemen uitrekten, zeide Paulus tot den hoofdman over honderd die daar stond: Is 't ulieden geoorloofd een Romeinschen mensch, en dien onveroordeeld, te geselen? Als nu de
 26. hoofdman over honderd dat hoorde, ging hij toe en boodschapte het den overste, zeggende: Zie wat gij te doen hebt, want deze mensch is

27. een Romein. En de overste kwam toe en zeide tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zeide: Ja. En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een groote som *geld* verkregen. En Paulus zeide: Maar ik ben ook een *burger* geboren.
29. Terstond dan lieten zij van hem af, die hem zouden onderzocht hebben; en de overste werd óók bevreesd, toen hij verstonde dat hij een Romein was, en dat hij hem had gebonden.
30. En des anderen *daags*, willoende de zekerheid weten, waarom hij van de Joden beschuldigd werd, maakte hij hem los van de banden, en beval dat de overpriesters en hun geheele raad zouden komen; en Paulus afgebragt hebbende stelde hij hem vóór hen.

HOOFDSTUK 23.

1. En Paulus de oogen op den raad houdende, zeide: Mannen broeders, ik heb met alle goede conscientie voor God gewandeld tot op dezen dag. Maar de hooge priester Ananias beval degenen die bij hem stonden, dat zij hem op den mond zouden slaan.
3. Toen zeide Paulus tot hem: God zal u slaan, gij gewitte wand. Zit gij ook om mij te oordeelen naar de wet, en beveelt gij tegen de wet dat men
4. mij zal slaan? En die daarbij stonden zelden: Scheldt gij den hooge priester Gods?
5. En Paulus zeide: Ik wist niet, broeders, dat het de hooge priester was: want er is geschreven: Den overste uwa volka zult gij niet vloeken.
6. En Paulus wetende dat het ééne deel was van de sadduceërs en het andere van de farizeërs, riep in den raad: Mannen broeders, ik ben een farizeër, eens farizeërs zoon: ik word over de hoop en opstanding der dooden
7. geoordeeld. En als hij dit gesproken had, ontstond er tweedragt tusschen de farizeërs en de sadduceërs, en de menigte werd verdeeld.
8. Want de sadduceërs zeggen dat er geen opstanding is, noch engel of geest; maar de farizeërs belijden het beide.
9. En er geschiedde een groot geroep; en de schriftgeleerden van de zijde der farizeërs stonden op en stredden, zeggende: Wij vinden geen kwaad in dezen mensch; en indien een geest tot hem gesproken heeft of een engel, laat ons tegen God niet strijden. En als er groote tweedragt ontstaan was, de overste vreezende dat Paulus van hen verscheurd mogt worden, gebod dat het krijgsvolk zoude afkomen en hem uit het midden van hen wegrukken en in de legerplaats
- 11 brengen. En den volgenden nacht stond de Heer bij hem, en zeide: Heb goeden moed Paulus; want gelijk gij te Jeruzalem van mij betuigd hebt, alzóó moet gij ook te Rome getuigen.
12. En als het dag geworden was, maakten sommigen van de Joden een tezamenrotting, en vervloekten zichzelf, zeggende dat zij noch eten noch drinken zouden totdat zij Paulus zouden gedood hebben. En zij waren meer dan veertig die dezen eed tezamen gedaan hadden;
13. dewelke gingen tot de overpriesters en de ouderlingen, en zelden: Wij hebben onszelve met vervloeking vervloekt, niets te zullen nuttigen totdat wij Paulus zullen gedood hebben. Gij dan nu, laat den overste weten met den raad, dat hij hem morgen tot u afbrenge, alsof gij

- nader kennis zoudt nemen van zijne zaken; en wij zijn bereid hem omtebrengen eer
16. hij bij u komt. En als de zoon van Paulus zuster deze lage gehoord had, kwam hij daar en ging in de legerplaats, en boodschapte het
17. Paulus. En Paulus riep tot zich een van de hoofdmannen over honderd, en zeide: Leid dezen jongeling henen tot den overste, want hij heeft hem wat te bood-
18. schappen. Deze dan nam hem en bragt hem tot den overste, en zeide: Paulus de gevangene heeft mij tot zich geroepen, en begeerd dat ik dezen jongeling tot u zoude brengen, die u wat
19. heeft te zeggen. De overste nu nam hem bij de hand, en terzijde gekaan zijnde vroegde hij: Wat is 't dat gij mij hebt te boodschap-
20. pen? En hij zeide: De Joden zijn overéingekomen om van u te begeeren, dat gij Paulus morgen in den raad zoudt afbrengen, alsof zij iets van hem vader zou-
21. den onderzoeken. Doch geloof hen niet; want meer dan veertig mannen uit hen leggen hem lagen, welke zichzelf met een vervloeking verbonden hebben, noch te eten noch te drinken totdat zij hem zullen omgebragt hebben; en zij zijn nu gereed, verwachtende de toezegging van u.
22. De overste dan liet den jongeling gaan, hem gebiedende: Zeg niemand voort, dat gij mij zulks geopen-
23. baard hebt. En zekere twee van de hoofdmannen over honderd tot zich geroepen hebbende, zeide hij: Maakt tweehonderd krijgsknechten gereed, opdat zij naar Cesaréa trekken, en zeventig ruiters, en tweehonderd schutters, tegen de derde ure des
24. nachts; en laat ze *radel* beesten bestellen, opdat zij Paulus daarop zetten en behouden overbrengen tot den stadhouder Felix.
25. En hij schreef een brief, hebbende dezen inhoud:
26. Claudius Lysias aan den magtigsten stadhouder Felix groetenis. Alzoo deze man van de Joden gegrepen was, en van hen omgebragt zoude geworden zijn, ben ik daarover gekomen met het krijgsvolk, en heb hem *hun* outnomen, berigt zijnde dat
28. hij een Romein is; en willende de zaak weten waarover zij hem beschuldigden, bragt ik hem af in hunnen
29. raad: welken ik bevond beschuldigd te worden over vragen hunner wet, maar geen beschuldiging tegen hem te zijn die den dood of
30. banden waardig is. En als mij te kennen gegeven was, dat van de Joden een lage tegen dezen man *gelegd* zoude worden, zoo heb ik hem terstond aan u gezonden, gebiedende ook de beschuldigers voor u te zeggen 't geen zij tegen hem hadden. Vaarwel.
31. De krijgsknechten dan, gelijk hun bevolen was, namen Paulus en bragten hem des nachts tot Antipatria;
32. en des anderen daags, latende de ruiters met hem trekken, keerden zij weder
33. naar de legerplaats. Dewelke als zij te Cesaréa gekomen waren en den brief den stadhouder overgeleverd hadden, hebben zij ook Paulus vóór hem gesteld. En de stadhouder *den brief* gelezen hebbende, vroegde uit wat provincie hij was; en verstaande dat hij van Cilicië was, zeide hij: Ik zal u hooren als ook uwe beschuldigers hier zullen gekomen zijn. En hij beval dat hij in

het regthuis van Herodes zoude bewaard worden.

HOOFDSTUK 24.

1. En vijf dagen daarna kwam de hoo­gepriester Ananias af met de ouderlingen en een zekeren voorspraak genaamd Tertullus, dewelke versche­nen voor den stadhouder te­gen Paulus. En als hij ge­roepen was, begon Tertullus hem te beschuldigen, zeg­gende: Dat wij grooten vrede door u bekomen, en dat vele loffelijke diensten dezen volke geschieden door uwe voorzigtigheid, magtigste Felix, nemen wij gansche­lijk en overal met alle dank­baarheid aan. Maar opdat ik u niet lang ophoude, ik bid u dat gij ons, naar uwe billijkheid, kortelijk hoort.
2. Want wij hebben dezen man bevonden te zijn een pest, en een die oproer verwekt onder al de Joden door de gansche wereld, en een op­persten voorstander van de sekte der Nazareners; die ook gepoogd heeft den tem­pel te ontheiligen; welken wij ook gegrepen hebben en naar onze wet hebben willen oordeelen. Maar Lysias de overste daarover komende, heeft hem met groot geweld uit onze handen weggebragt, gebiedende zijne beschuldi­gers tot u te komen: van denwelke gij zelf, Aem onderzocht hebbende, zult kun­nen verstaan al hetgeen waarvan wij hem beschuldi­gen. En ook de Joden stem­den het toe, zeggende dat deze dingen alzo waren.
3. Maar Paulus, als hem de stadhouder gewenkt had dat hij zoude spreken, antwoordde: Dewijl ik weet dat gij nu vele jaren over dit volk regter geweest zijt, zoo ver­antwoord ik mijzelven met gij kunt weten dat het niet meer dan twaalf dagen zijn, van dat ik ben opgekomen om te aanbidden te Jeruza­lem. En zij hebben mij noch in den tempel gevonden tot iemand sprekende of eenige tezamenrotting des volks ma­kende, noch in de synago­gen, noch in de stad; en zij kunnen niet bewijzen waar­van zij mij nu beschuldigen.
4. Maar dit beken ik u, dat ik, naar dien weg welken zij sekte noemen, den God der vaderen alzoo dien, geloovende alles wat in de wet en in de profeten geschreven is, hebbende hoop op God, welke deze ook zelve ver­wachten, dat er een opstan­ding der dooden wezen zal, beide der regtvaardigen en der onregtvaardigen; en hierin oefen ik mijzelven, om altijd een ongerlijke conscientie te hebben bij God en de menschen. Doch na vele jaren ben ik geko­men om aalmoezen te doen aan mijn volk, en offeran­den: temidden waarvan mij gevonden hebben, geheiligd zijnde, in den tempel, niet met volk noch met beroerte, eenige Joden uit Azië; welke behoorden hier voor u tegen­woordig te zijn en mij te be­schuldigen, indien zij iets tegen mij hadden. Of dat deze zelve zeggen, of zij enig onregt in mij gevon­den hebben als ik voor den raad stond, dan van dit éénig woord, 't welk ik riep staan­de onder hen: Over de op­standing der dooden word ik heden van ulieden geoor­deeld.
5. Toen nu Felix dit gehoord had, stelde hij ze uit, zeg­gende: Als ik nader weten­schap van dezen weg zal hebben, wanneer Lysias de overste zal afgekomen zijn, zoo zal ik volle kennis ne­

23. men van uwe zaken. En hij beval den hoofdman over honderd dat Paulus zoude bewaard worden, en verligting hebben, en dat hij niemand van de zijnen zoude beletten hem te dienen of tot hem te komen.
24. En na sommige dagen Felix daar gekomen zijnde met Drusilla zijne vrouw, die een Jodin was, ontboud Paulus, en hoorde hem van het geloof in Christus. En als hij handelde van rechtvaardigheid en matigheid en van het toekomend oordeel, Felix zeer bevreemd geworden zijnde, antwoordde: Voor ditmaal ga henen, en als ik gelegen tijd zal hebben bekomen, zoo zal ik u tot mij roepen; en tegelijk ook hopende, dat hem van Paulus geld gegeven zoude worden opdat hij hem losliet; waarom hij hem ook dikwijls ontboud, en sprak met hem.
27. Maar als twee jaren vervuld waren, kreeg Felix Porcius Festus in zijne plaats; en Felix willende den Joden gunst bewijzen, liet Paulus gevangen.

HOOFDSTUK 25.

1. Festus dan in de provincie gekomen zijnde, ging na drie dagen van Cesaréa op
2. naar Jeruzalem; en de hoogepriester en de voornaamsten der Joden verachenden vóór hem tegen Paulus, en
3. baden hem, bezeerende gunst tegen hem, opdat hij hem zoude doen komen te Jeruzalem, en leggende eene lage om hem op den weg omtrent
4. brengen. Doch Festus antwoordde dat Paulus te Cesaréa bewaard werd, en dat hij zelf haast *derwaarts* zoude
5. verreizen: Wie dan, zeide hij, onder u kunnen, dat zij medeafreizen, en zoo er iets onbehoorlijks in dezen man

- is, dat zij hem beschuldigen.
6. En als hij onder hen niet meer dan tien dagen doorgebracht had, kwam hij af naar Cesaréa; en des anderen daags op den rechterstoel gezeten zijnde, beval hij dat Paulus zoude *voorgebragt*
7. worden. En als hij daar gekomen was, stonden de Joden die van Jeruzalem afgekomen waren rondom hem, vele en zware beschuldigingen tegen Paulus inbrengende, die zij niet konden
8. bewijzen; dewijl hij zich verantwoordende zeide: Ik heb noch tegen de wet der Joden, noch tegen den tempel, noch tegen den keizer
9. iets gezondigd. Maar Festus willende den Joden gunst bewijzen, antwoordde Paulus en zeide: Wilt gij naar Jeruzalem opgaan, en aldaár voor mij over deze dingen geoordeeld worden? En Paulus zeide: Ik sta voor den rechterstoel des keizers, waar ik geoordeeld moet worden; den Joden heb ik geen onrecht gedaan, gelijk
11. gij ook zeer wel weet. Want indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is aan 't geen waarvan deze mij beschuldigen, zoo kan niemand mij hun uit gunst overgeven. Ik beroep mij op
12. den keizer. Toen antwoordde Festus, als hij met den raad gesproken had: Hebt gij u op den keizer beroepen, gij zult tot den keizer gaan.
13. En als eenige dagen voorbijgegaan waren, kwamen de koning Agrippa en Bernice te Cesaréa om Festus te
14. begroeten. En toen zij aldaar vele dagen doorgebracht hadden, heeft Festus de zaken van Paulus aan den koning verhaald, zeggende:

- Hier is een zeker man van*
15. Felix gevangen gelaten; om wiens wil, als ik te Jeruzalem was, de overpriesters en de ouderlingen der Joden verschenen, hegeerende vonden
 16. nis tegen hem: aan dewelke ik antwoordde, dat de Romeinen de gewoonte niet hebben enig mensch uit gunst ter dood overtegeven, eer de beschuldigde de beschuldigers tegenover zich heeft, en plaats van verantwoording gekregen heeft
 17. over de beschuldiging. Als zij dan gezamenlijk alhier gekomen waren, zoo heb ik, geen uitstel nemende, des daags daaraan mij op den registerstoel gezet, en beval dat de man zoude *voorgebragt*
 18. worden; over welken de beschuldigers *hier* staande geen zaak hebben ingebracht waar-
 19. van ik vermoeden had, maar hadden tegen hem eenige vragen van hunnen godsdienst, en van zekeren Jezus die gestorven was, welken Paulus zeide te leven.
 20. En als ik over de onderzoeking van deze zaak in twijfeling was, zeide ik of hij wilde gaan naar Jeruzalem, en aldaar over deze dingen
 21. geoordeeld worden. En als Paulus zich beriep dat men hem tot de kennisneming des keizers bewaren zoude, zoo heb ik bevolen, dat hij bewaard zoude worden ter tijd toe dat ik hem tot den
 22. keizer zenden zoude. En Agrippa zeide tot Festus: Ik wilde ook zelf dien mensch *wel* hooren. En hij zeide: Morgen zult gij hem hooren.
 23. Des anderen daags dan als Agrippa gekomen was en Bernice met groote pracht, en als zij ingegaan waren in het rexthuis met de oversten over duizend en de mannen die de voornaamsten der stad
- waren, werd Paulus op bevel van Festus *voorgebragt*.
24. En Festus zeide: Koning Agrippa, en gij mannen alle, die met ons *hier* tegenwoordig zijt, gij ziet dezen, van welken mij de gausche menigte der Joden heeft aangesproken, beide te Jeruzalem en hier, roepende dat hij niet meer behoort te leven.
 25. Maar ik bevonden hebbende dat hij niets des doods waardig gedaan had, en dewijl hij ook zelf zich op den keizer beroepen heeft, heb besloten hem te zenden. Van welken ik niets zekers heb aan den heer te schrijven: daarom heb ik hem voor ulieden *voorgebragt*, en meest voor u, koning Agrippa, opdat ik, na gedane onderzoeking,
 27. wat hebbe te schrijven; want het dunkt mij tegen rede, een gevangene te zenden, en niet ook de beschuldigingen die tegen hem zijn te kennen te geven.

HOOFDSTUK 26.

1. En Agrippa zeide tot Paulus: Het is u geoorloofd voor uzelfen te spreken.
Toen strekte Paulus de hand uit, en verantwoordde
2. zich *aldus*: Ik acht mijzelf gelukkig, o koning Agrippa, dat ik mij heden voor u zal verantwoorden van alles waarover ik van de Joden beschuldigd word;
3. allermeest dewijl ik weet dat gij kennis hebt van alle gewoonten en vragen die onder de Joden zijn: daarom bid ik u dat gij mij lankmoedig hoort.
4. Mijn leven dan van der jonkheid aan, hetwelk van den beginne onder mijn volk te Jeruzalem geweest is, weten al de Joden, als die sedert lang mij tevoren gekend hebben, (indien zij 't wilden getuigen), dat ik naar de

- naauwgezette sekte van onzen godadienst als een sari-
 6. zeer geleefd heb. En nu sta ik en word geoordeeld over de hoop der belofte, die van God tot de vaderen geschied
 7. is; tot dewelke onze twaalf geslachten, gedurig nacht en dag *God* dienende, ver-
 8. hopen te komen; over welke hoop ik, o koning Agrippa, van de Joden word beschul-
 9. digd. Wat? Wordt het bij ulieden ongelooftelijk geoordeeld dat God de dooden op-
 9. wekt? Ik meende waarlijk bij mijzelfen, dat ik tegen den naam van Jezus van Nazareth vele wederpartijdige
 10. dingen moest doen; 't welk ik ook gedaan heb te Jeruzalem, en ik heb velen van de heiligen in de gevangnissen gesloten, de magt van de overpriesters ontvangen hebbende; en als zij omgebragt werden, stemde
 11. ik het toe; en door al de synagogen heb ik ze dikwijls gestraft en gedwongen te lasteren; en bovenmate tegen hen woedende, heb ik ze vervolgd ook tot in de buitenlandsche steden.
 12. En als ik daarvoor ook naar Damascus reisde, met magt en last welke ik van de
 13. overpriesters had, zag ik, o koning, in 't midden van den dag op den weg een licht, boven den glans der zon, van den hemel mij en degenen die met mij reisden
 14. omschijnende; en als wij allen ter aarde nedergevalen waren, hoorde ik eene stem tot mij sprekende, en zeggende in de Hebreusche taal: Saul, Saul, waar-
 15. vervolgt gij mij? Het is u hard tegen de prikkels de verzenen te slaan. En ik zeide: Wie zijt gij Heer? En hij zeide: Ik ben Jezus
 16. dien gij vervolgt. Maar richt u op en sta op uwe voeten; want hiertoe ben ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt en in welke ik u *nog*
 17. zal verschijnen, verlossende u van dit volk en van de heidenden, tot dewelke ik u nu
 18. zend om hunne oogen te openen, en hen te bekeeren van de duisternis tot het licht, en van de magt des satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in mij.
 19. Daarom, o koning Agrippa, ben ik dat hemelsch gezigt niet ongehoorzaam ge-
 20. weest, maar heb, eerst den genen die te Damascus waren, en te Jeruzalem, en in 't geheele land van Judéa, en den heidenen verkondigd, dat zij zich zouden beteren en tot God bekeeren, werken doende der bekeering
 21. waardig. Om dezer zaken wil hebben mij de Joden in den tempel gegrepen en
 22. gien omtebrengen. Dan hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag, betuigende beiden klein en groot, niets zeggende buiten hetgeen de profeten en Mozes gesproken hebben dat geschieden zoude: *namelijk* dat de Christus lijden moest, en dat hij de eerste uit de opstanding der dooden zijde, een licht zoude verkondigen aan dit volk en aan de heidenden.
 24. En als hij deze dingen tot verantwoording sprak, zeide Festus met groote stem: Gij raast Paulus, de groote geleerdheid brengt u tot rael-
 25. zernij. Maar hij zeide: Ik raas niet, magtigste Festus, maar ik spreek woorden van waarheid en van gezond ver-
 26. stand. Want de koning weet van deze dingen, tot welken

- ik ook vrijmoedigheid ge-
bruikende spreek; want ik
geloof niet dat hem iets van
deze dingen verborgen is,
want dit is in geen hoek ge-
schied. Geloofst gij, o koning
27. Agrippa, de profeten? Ik weet dat gij ze gelooft.
28. En Agrippa zeide tot Paulus: Gij beweegt mij bijna
29. een Christen te worden. En Paulus zeide: Ik wenschte wel van God, dat en bijna en geheel, niet alleen gij maar ook allen die mij heden hooren, zoodanigen wierden gelijk als ik ben, uitgenomen deze handen.
30. En als hij dit gezegd had, stond de koning op, en de stadhouder, en Bernice, en die met hen gezeten waren;
31. en terzijde gegaan zijnde, spraken zij tot elkander, zeggende: Deze mensch doet niets des doods of der banden waardig. En Agrippa zeide tot Festus: Deze mensch kon losgelaten worden, indien hij zich op den keizer niet had beroepen.

HOOFDSTUK 27.

1. En als het besloten was dat wij naar Italië zouden afvaren, leverden zij Paulus en eenige andere gevangenen over aan een hoofdman over honderd met name Julius, van de keizerlijke ben-
2. de. En in een Adramytrensche schip gegaan zijnde, alzo wij de plaatsen langs Azië bevaren zouden, voeren wij af; en Aristarchus de Macedoniër van Thessalonica
3. was met ons. En des anderen *daags* kwamen wij aan te Sidon; en Julius vriendelijk met Paulus handelende, liet hem toe tot de vrienden te gaan om van hen verzorgd
4. te worden. En vandaar afgevoeren zijnde, voeren wij onder Cyprus henen, omdat de winden ons tegen waren;
5. en de zee die langs Cilicië en Pamfylië is doorgevaren zijnde, kwamen wij aan te
6. Myra in Lycië. En de hoofdman aldaar een schip gevonden hebbende van Alexandrië, dat naar Italië voer, deed ons in hetzelfde over-
7. gaan. En als wij vele dagen langzaam voortvoeren, en ternaauwernood tegenover Cnidus gekomen waren, overmits de wind het ons niet toeliet, zoo voeren wij
8. over Salmone; en hetzelfde ternaauwernood voorbijzeilende, kwamen wij in een zekere plaats genaamd Schoone havens, waar de stad Lasea nabij was.
9. En als er veel tijd verlopen en de vaart nu zorgelijk was, omdat ook de vaste nu voorbij was, vermaande ze
10. Paulus en zeide tot hen: Mannen, ik zie dat de vaart zal geschieden met hinder en groote schade, niet alleen van de lading en van het schip, maar ook van ons
11. leven. Doch de hoofdman geloofde meer den stuurman en den schipper dan 't geen
12. van Paulus gezegd werd. En alzo de haven ongelegen was om te overwinteren, vond het meerendeel geraden ook vandaar te varen, of zij soms te Fenix konden aankomen om te overwinteren, zijnde een haven in Creta, strekkende tegen het zuidwesten en tegen het noord-
13. westen. En alzo de zuidwind zacht waaide, meenden zij hun voornemen verkregen te hebben, en afgevoeren zijnde zelden zij dicht voorbij Creta henen.
14. Maar niet lang daarna sloeg tegen hetzelfde een stormwind genaamd Euro-
15. clydon; en als het schip daarmede weggerukt werd, en niet tegen den wind

- kon opzeilen, gaven wij het
 16. op en dreven henen. En loo-
 pendende onder een zeker eil-
 landeken genaamd Clauda,
 konden wij naauwelijks de
 17. boot magtig worden; de-
 welke opgehaald hebbende,
 gebruikten zij *alle* hulpmid-
 delen, het schip ondergor-
 dende; en alzoo zij vreesden
 dat zij op de *droogte* Syrtis
 vervallen zouden, streken
 zij het zeil en dreven alzoo
 18. henen; en alzoo wij van 't
 onweder geweldig gesling-
 gerd werden, deden zij den
 volgenden *dag* een uitworp,
 19. en den derden *dag* wierpen
 wij met onze eigene handen
 het scheepgereedschap uit;
 20. en als noch zon noch ge-
 sternten verschenen in vele
 dagen, en geen klein onwe-
 der *ons* drukte, zoo werd *ons*
 voorts alle hoop van behou-
 den te worden benomen.
 21. En als men langen tijd
 zonder eten geweest was,
 toen stond Paulus op in 't
 midden van hen, en zeide:
 O mannen, men behoorde
 mij wel gehoor gegeven te
 hebben en van Creta niet af-
 gevaren te zijn, en dezen
 22. hinder en deze schade ver-
 hoed te hebben. Doch als nu
 vermaan ik ulieden goeds-
 moeds te zijn; want er zal
 geen verlies geschieden van
 23. *iemands* leven onder u, maar
 alleen van het schip. Want
 dezen zelfden nacht heeft bij
 mij gestaan een engel Gods,
 wiens ik ben, welken ik ook
 24. dien, zeggende: Vrees niet
 Paulus, gij moet voor den
 keizer gesteld worden; en
 zie, God heeft u geschon-
 ken allen die met u varen.
 25. Daarom zijt goedsmoeds
 mannen, want ik geloof
 God, dat het alzóó zijn zal
 26. *gelijkerwijs* het mij gezegd
 is. Doch wij moeten op een
 zeker eiland vervallen.
 27. Als nu de veertiende nacht
 gekomen was, alzoo wij in
 de Adriatische zee herwaarts
 en derwaarts gedreven wer-
 den, ontrent het midden
 des nachts, vermoedden de
 scheepslieden dat hun eenig
 28. land naderde. En het diep-
 lood uitgeworpen hebbende,
 vonden zij twintig vademen;
 en een weinig voortgevaren
 zijnde wierpen zij wederom
 het dieplood uit, en vonden
 29. vijftien vademen; en vree-
 zende dat zij ergens op har-
 de plaatsen vervallen mog-
 ten, wierpen zij vier ankers
 van het achterschip uit, en
 wenschten dat het dag wierd.
 30. Maar als de scheepslieden
 zochten uit het schip te
 vlieden, en de boot neder-
 lieten in de zee, onder den
 31. achijn alsof zij uit het voor-
 schip de ankers zouden uit-
 brengen, zeide Paulus tot
 den hoofdman en tot de
 krijgsknechten: Indien deze
 in het schip niet blijven,
 32. kunt gij niet behouden wor-
 den. Toen hieuwen de krijg-
 knechten de touwen af van
 de boot en lieten haar af-
 vallen.
 33. En tegen dat het dag zoude
 worden, vermaande Paulus
hen allen dat zij zouden spijs
 nemen, en zeide: Het is be-
 den de veertiende dag, dat
 gij verwachtende blijft zon-
 der eten en niets hebt geno-
 34. men: daarom vermaan ik u
 spijs te nemen, want dat
 dient tot uw behoud; want
 niemand van u zal een haar
 35. van het hoofd vallen. En als
 hij dit gezegd en brood ge-
 nomen had, dankte hij God
 in aller tegenwoordigheid,
 en 't *zelve* gebroken hebben-
 36. de, begon hij te eten. En
 zij allen goedsmoeds gewor-
 den zijnde, namen ook *zelve*
 37. spijs. Wij waren nu in het
 schip in alles tweehonderd
 38. zesenzeventig zielen. En als
 zij met spijs verzadigd wa-

ren, lichtten zij het schip en wierpen het koren uit in de zee.

39. En toen het dag werd kenden zij het land niet; maar zij merkten een zekeren inham die een oever had, tegen denwelke zij geraden vonden, zoo zij konden, het schip aantezetten. En als zij de ankers opgehaald hadden, gaven zij *het schip* aan de zee over, met één de roerhanden losmakende; en het razeil naar den wind opgehaald hebbende, hielden zij het naar den oever toe. Maar vervallende op een plaats die aan beide zijden de zee bad, zetteden zij het schip daarop; en het voorschip vastzittende bleef onbewegelijk, maar het achterschip brak van 't geweld der baren. De raadslag nu der krijgslieden was, dat zij de gevangenen zouden dooden, opdat niemand ontzwommen zijnde zoude ontvlieden; maar de hoofdman willende Paulus behouden, belette hun dat voornemen, en beval dat degenen die zwemmen konden zich het eerst zouden afwerpen en aan land komen, en de anderen, sommigen op planken, en sommigen op eenige stukken van 't schip. En alzoo is 't geschied dat zij allen behouden aan land gekomen zijn.

HOOFDSTUK 28.

1. En als zij ontkomen waren, toen verstonden zij dat het eiland Melite heette. En de barbaren bewezen ons ongemeene vriendelijkheid; want een groot vuur ontstoken hebbende, namen zij ons allen in, om den regen die opkwam en om de koude.
3. En als Paulus een hoop rijst bij ééngeraapt en op het vuur gelegd had, kwam er een adder uit door de hitte en

4. vatte zijne hand. En als de barbaren het beest aan zijne hand zagen hangen, zeiden zij tot elkander: Deze mensch is gewis een doodslager, welken de wraak niet laat leven, daar hij uit

5. de zee ontkomen is. Maar hij schudde het beest af in het vuur, en leed niets.
6. kwaads; en zij verwachtten dat hij zoude opzwellen of terstond dood nedervallen. Maar als zij lang verwacht hadden en zagen dat geen ongemak hem overkwam, veranderden zij en zeiden dat hij een god was.
7. En hier omtrent die plaats had de voornaamste van 't eiland met name Publius zijne landhoeven, die ons ontving en drie dagen vriendelijk herbergde. En het geschiedde dat de vader van Publius, met koorts en den rooden loop bevangen zijnde, te bed lag; tot denwelke Paulus inging, en als hij gebeden had leide hij de handen op hem, en maakte
9. hem gezond. Als dit dan geschied was, kwamen ook tot hem de anderen die krankheden hadden op het eiland, en werden genezen: die ons ook eerden met veel eer, en als wij vertrekken zouden, bestelden zij ons 't geen van noode was.
11. En na drie maanden voeren wij af in een schip van Alexandrie, dat op 't eiland overwinterd had, hebbende tot een teeken Castor en
12. Pollux. En als wij te Syracuse aangekomen waren, bleven wij *aldaar* drie dagen;
13. gen; vanwaar wij omvoeren, en kwamen aan te Rhegium; en alzoo na één dag de wind zuid werd, kwamen wij den tweeden dag te Puteoli; alwaar wij broeders vonden, en werden gebeden zeven dagen bij hen te blij-

- ven; en alzo gingen wij naar
15. Rome. En vandaar kwamen de broeders, van onze zaken gehoord hebbende, ons tegemoet tot Appiusmarkt en de Drie tabernen; welke Paulus ziende, dankte hij God en greep moed.
16. En toen wij te Rome gekomen waren, gaf de hoofdman de gevangenen over aan den overste des legers; maar aan Paulus werd toegelaten op zichzelf te wonen met den krijgsknecht die hem
17. bewaarde. En het geschiedde na drie dagen dat Paulus tezamenriep degenen die de voornaamsten der Joden waren, en als zij tezamengekomen waren zeide hij tot hen: Mannen broeders, ik die niets gedaan heb tegen het volk of de vaderlijke gewoonten, ben gebonden uit Jeruzalem overgeleverd in de handen der Romeinen,
18. dewelke mij onderzocht hebbende, mij wilden loslaten, omdat geen schuld des doods
19. in mij was; maar als de Joden zulks tegenspraken, werd ik genoodzaakt mij op den keizer te beroepen, doch niet alsof ik mijn volk van iets te beschuldigen had.
20. Om deze oorzaak dan heb ik u bij mij geroepen, om u te zien en aantespreken; want vanwege de hoop Israels ben ik met deze keten omvan-
21. gen. Maar zij zeiden tot nem: Wij hebben noch brieven u aangaande van Judéa ontvangen, noch iemand van de broeders hier gekomen zijnde heeft van u iets kwaads gehoordschap of gesproken. Maar wij begeeren wel van u te hooren, wat zij gevoelt; want wat deze sekte aangaat, ons is bekend dat ze overal tegengesproken wordt.
22. En als zij hem een dag
- gesteld hadden, kwamen er velen in zijne woonplaats; denwelken hij het koningrijk Gods uitleide, en betuigde, en poogde hen te bewegen tot het geloof van Jezus, beide uit de wet van Mozes en de profeten, van 's morgens vroeg tot den
24. avond toe. En sommigen geloofden wel hetgeen gezegd werd, maar sommigen geloofden niet; en tegen elkander oneens zijnde scheidden zij, als Paulus dit ééne woord gezegd had, namelijk: Wel heeft de Heilige Geest gesproken door Jesaja den profet tot onze vadersen,
26. zeggende: Ga henen tot dit volk, en zeg: Met het gehoorzult gij hooren en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins
27. bemerken; want het hart dezeevolks is dik geworden, en met de ooren hebben zij waarlijk gehoord, en hunne oogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eeniger tijd met de oogen zouden zien, en met de ooren hooren, en met het hart verstaan, en zij zich bekeeren en ik
28. hen geneze. Het zij u dan bekend, dat de zaligheid Gods den heidenen gezonden is, en deze zullen
29. hooren. En als hij dit gezegd had gingen de Joden weg, veel twistig hebbende onder elkander.
30. En Paulus bleef twee geheele jaren in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen die tot hem kwamen,
31. predikende het koningrijk Gods, en leerende van den Peer Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onverhinderd.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

R O M E I N E N .

HOOFDSTUK 1.

1. Paulus een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen apostel, afgezonderd
2. tot het evangelie Gods, (hetwelk hij tevoren beloofd had door zijne profeten, in de
3. heilige Schriften), van zijnen Zoon, (die geworden is uit den zade Davids naar het
4. vleesch; die krachtig bewezen is te zijn de Zoon Gods naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der dooden), *namelijk* Jezus
5. Christus onzen Heer: (door welken wij hebben ontvangen genade en het apostelschap, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen, voor zijnen naam;
6. onder welke gij óók zijt, geroepenen van Jezus Christus): allen die te Rome zijt, geliefden Gods, en geroepen heiligen, genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.
8. Eerstelijk dank ik mijnen God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in de geheele
9. wereld. Want God is mijn getuige, welken ik dien in mijnen geest, in het evangelie zijns Zoons, hoe ik zonder nalaten uwer gedenk,
10. altijd in mijne gebeden biddende, of moegelijk mij nog te eeniger tijd goede gelegenheid gegeven wierd door den wil Gods om tot ulieden
11. te komen. Want ik verlang om u te zien, opdat ik u eenige geestelijke gave mogt mededeelen, teneinde gij versterkt zoudt worden: dat is, om medevertroost te worden onder u, door het onderling geloof, zoo het uwe als het mijne. Doch ik wil niet dat u onbekend zij, broeders, dat ik menigmaal voorgenomen heb tot u te komen, (en ben tot nogtoe verhinderd geweest), opdat ik ook onder u eenige vrucht zoude hebben, gelijk als ook onder de andere heidenen. Beide Grieken en barbaren, beide wijzen en onwijzen ben ik een schuldenaar: alzoo 't geen in mij is, dat is volvaardig om u ook die te Rome zijt het evangelie te verkondigen. Want ik schaam mij des evangelies van Christus niet; want het is een kracht Gods tot zaligheid een leglijk die geloort, eerst den Jood, en ook den Griek.
17. Want de regtvaardigheid Gods wordt in 't zelve geopenbaard uit geloof tot geloof, gelijk geschreven is: Maar de regtvaardige zal uit het geloof leven.
18. Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der menschen, *als* die de waarheid in ongerechtigheid tenonderhouden: overmits hetgeen van God kennelijk is in hen openbaar is, want God heeft het hun geopenbaard. Want

- zijne onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijne eeuwige kracht en goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden
21. zijn: omdat zij God kennende *hem* als God niet hebben verheerlijkt of gedankt, maar zijn verijdeld geworden in hunne overleggingen, en huu onverstandig hart is
22. verduisterd geworden. Zich uitgevende voor wijzen, zijn
23. zij dwaas geworden, en hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beeds van een verderfelijk mensch, en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende *gedierten*. Daarom heeft ze God ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid, om hunne lichamen onder elkander te onteeren:
25. *als* die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geëerd en gediend hebben boven den Schepper, die te prijzen is in eeuwigheid, amen.
26. Daarom heeft ze God overgegeven tot oneerbare bewegingen; want ook hunne vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in
27. het *gebruik* tegen natuur, en insgelijks ook de mannen nalatende het natuurlijk gebruik der vrouw, zijn verhit geworden in hunnen lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding van hunne dwaling die *daar toe* behoorde in zichzelfe
28. ontvangende. En gelijk het hun niet goedgedocht heeft God in erkenenis te houden, zoo heeft God ze overgegeven in een verkeerden zin, om te doen dingen die
29. niet betamen: vervuld zijn-

- de met alle ongerechtigheid, hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid; vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid;
30. oorblazers, achterklappers, haters van God, smaders, hoovaardigen, laatdunkenden, uitvinders van kwade dingen, den ouders onge-
31. hoorzaam; onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoe-
32. lijken, onbarmhartigen: dewelke daar zij het regt Gods weten, (*namelijk* dat degenen die zulke dingen doen des doods waardig zijn), niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen die ze doen.

HOOFDSTUK 2.

1. Daarom zijt gij niet te verontschuldigen o mensch, wie gij zijt, die *anderen* oordeelt; want waarin gij een ander oordeelt, veroordeelt gij uzelfen; want gij die *anderen* oordeelt doet dezelve dingen. En wij weten dat het oordeel Gods naar waarheid is over degenen
2. die zulke dingen doen; en denkt gij dit, o mensch, die oordeelt degenen die zulke dingen doen, en dezelve doet, dat gij het oordeel
3. Gods zult ontvlieden? Of veracht gij den rijkdom zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot
4. bekeering leidt? Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart vergadert gij uzelfen toorn als een schat in den dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods, welke een iegelijk vergelden zal naar
5. zijne werken: den genen wel, die met volharding in goeddoen heerlijkheid en eer en

- onverderfelijkheid zoeken,
8. het eeuwige leven; maar den genen die twistgierig zijn, en die der waarheid ongehoorzaam doch der ongerechtigheid gehoorzaam zijn, zal verholgenheid en toorn *ver-*
 9. *golden worden*: verdrukking en benaauwdheid over alle ziele des menschen die het kwade werkt, eerst van den Jood, en ook van den Griek;
 10. maar heerlijkheid en eer en vrede een iegelijk die het goede werkt, eerst den Jood, en ook den Griek.
 11. Want er is geen aanneeming des persoons bij God.
 12. Want zoovelen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zoovelen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden; (want de hoorders der wet zijn niet rechtvaardig voor God, maar de daders der wet zullen geoordeeld worden; want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen die der wet zijn, deze de wet niet hebbende zijn zichzelf een
 15. wet, als die betoonen het werk der wet geschreven in hunne harten, hunne conscientie medegetuigende, en de gedachten onder elkander *ken* beschuldigende of ook
 16. ontschuldigende): in den dag wanneer God de verborgen dingen der menschen zal oordeelen door Jesus Christus, naar mijn evangelie.
 17. Zie, gij wordt een Jood genaamd, en rust op de wet,
 18. en roemt op God; en gij weet *zijn* wil, en beproeft de dingen die *daarvan* verschillen, zijnde onderweten
 19. uit de wet; en gij betrouwt uzelfen te zijn een leidsman der blinden, een licht der genen die in duisternis zijn,
 20. een onderrigter der ouwijzen en een leermeester der onwetenden, hebbende de gedaante der kennis en der
 21. waarheid in de wet: die dan een ander leert, leert gij uzelfen niet? Die predikt dat men niet stelen zal, steelt
 22. gij? Die zegt dat men geen overspel doen zal, doet gij overspel? Die van de afgoden een gruwel hebt, be-
 23. rooft gij het heilige? Die op de wet roemt, onteert gij God door de overtreding der
 24. wet? Want de naam Gods wordt om u wentwil gelasterd onder de heidenen, gelijk geschreven is. Want de besnijdenis is wel nut indien gij de wet doet, maar indien gij een overtreder der wet zijt, zoo is uwe besnijdenis voor
 26. geworden. Indien dan de voorhuid de regten der wet bewaart, zal niet zijne voorhuid tot een besnijdenis ge-
 27. rekend worden, en zal de voorhuid, die uit de natuur is, als zij de wet volbrengt u niet oordeelen, die door de letter en besnijdenis een
 28. overtreder der wet zijt? Want die is niet een Jood, die 't in 't openbaar is, noch die is de besnijdenis, die 't in 't openbaar in het vleesch
 29. is; maar die is een Jood, die 't in 't verborgen is; en de besnijdenis des harten, in den geest, niet in de letter, is de besnijdenis; wiens lof niet is uit de menschen maar uit God.

HOOFDSTUK 3.

1. Welk is dan het voordeel van den Jood, of welke is de nuttigheid der besnijdenis?
2. Veel in alle manier. Want *dit is* wel het eerste, dat hun de woorden Gods zijn toebe-
3. trouwd. Want wat is 't, al zijn sommigen ongeloovig geweest? Zal hunne ongeloovigheid het geloof Gods

4. tenietdoen? Dat zij verre; doch God zij waarachtig, maar alle mensch leugenachtig, gelijk als geschreven is: Opdat gij geregtvaardigd wordt in uwe woorden, en overwint wanneer gij oordeelt.
5. Indien nu onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid bevestigt, wat zullen wij zeggen? Is God onregtvaardig als hij toorn over ons brengt? (ik spreek naar den mensch:) dat zij verre; anders hoe zal God de wereld oordeelen? Want indien de waarheid Gods door mijne leugen overvloediger is geworden tot zijne heerlijkheid, wat word ik ook nog als een zondaar geoordeeld, en seggen wij niet liever (gelijk wij gelasterd worden, en gelijk sommigen zeggen dat wij zeggen): Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome? Welker verdoemenis regtvaardig is.
9. Wat dan? Zijn wij uitnemender? Ganschelijk niet; want wij hebben tevoren beschuldigd beide Joden en Grieken, dat ze allen onder de zonde zijn, gelijk geschreven is: Er is niemand regtvaardig, ook niet één; er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt; allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden, er is niemand die goed doet, er is er ook niet tot één toe; hun keel is een geopend graf; met hunne tongen plegen zij bedrog; slangevenen is onder hunne lippen; welker mond vol is van vervloeking en bitterheid; hunne voeten zijn snel om bloed te verspelen; vernieling en ellende is in huue-
17. wegen, en den weg des vredes hebben zij niet gekend; er is geen vrees Gods voor hunne oogen. Wij weten nu dat alwat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt worde en de geheele wereld voor God verdoemelijk zij: daarom zal uit de werken der wet geen vleesch geregtvaardigd worden voor hem; want door de wet is de kennis der zonde.
21. Maar nu is de regtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten: namelijk de regtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen en over allen die gelooven; want er is geen onderscheid. Want zij hebben allen gezondigd enerven de heerlijkheid Gods, en worden om niet geregtvaardigd uit zijne genade door de verlossing die in Christus Jezus is, welken God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in zijne bloed, tot een betooning van zijne regtvaardigheid door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods, tot een betooning van zijne regtvaardigheid in dezen tegenwoordigen tijd; opdat hij regtvaardig zij, en regtvaardigende dengen die uit het geloof van Jezus is.
27. Waar is dan de roem? Hij is uitgesloten. Door wat wet? der werken? Neen, maar door de wet des geloofs.
28. Wij besluiten dan dat de mensch door het geloof geregtvaardigd wordt, zonder de werken der wet. Is God een God der Joden alleen, en is hij 't niet ook der heidenen? Ja ook der heidenen; naardemaal hij een éénig

God is, die de besnijdenis regtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het

31. geloof. Doen wij dan de wet teniet door het geloof? Dat zij verre, maar wij bevestigen de wet.

HOOFDSTUK 4.

1. Wat zullen wij dan zeggen dat Abraham onze vader verkregen heeft naar het
2. vleesch? Want indien Abraham uit de werken geregtvaardigd is, zoo heeft hij roem, maar niet bij God.
3. Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem gerekend tot regtvaardigheid. Nu, dengeen die werkt wordt het loon niet toegerekend naar genade,
5. maar naar schuld; doch dengeen die niet werkt, maar gelooft in hem die den goddelooze regtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot
6. regtvaardigheid, gelijk ook David den mensch zaligspreekt welken God de regtvaardigheid toerekent
7. zonder werken, *zeggende*: Zalig zijn ze welker ongerechtigheden vergeven zijn en welker
8. zonden bedekt zijn, zalig is de man welken de Heer de zonde niet toerekent.
9. Deze zaligspreking dan, is die *alleen* over de besnijdenis of ook over de voorhuid? Want wij zeggen dat aan Abraham het geloof gerekend is tot regtvaardigheid.
10. Hoe is 't hem dan toegerekend? Als hij in de besnijdenis was of in de voorhuid? Niet in de besnijdenis, maar
11. in de voorhuid. En hij heeft het teeken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der regtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was *toegerekend*, opdat hij zoude

- zijn een vader van allen die gelooven in de voorhuid zijnde, teneinde ook hun de regtvaardigheid toegerekend
12. worde, en een vader der besnijdenis, dengeen *namelijk* die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van onzen vader Abraham, 't welk in de voorhuid was.
13. Want de belofte is niet door de wet aan Abraham of zijn nageslacht *geschied*, namelijk dat hij een erfgenaam der wereld zoude zijn, maar door de regtvaardigheid des
14. geloofs. Want indien degenen die uit de wet zijn erfgenaamen zijn, zoo is het geloof ijdel geworden en de belofte tenietgedaan.
15. Want de wet werkt toorn; want waar geen wet is *daar* is ook geen overtreding.
16. Daarom is ze uit het geloof, opdat ze zij naar genade, teneinde de belofte vast zij voor al het nageslacht, niet alleen dat uit de wet is, maar ook dat uit het geloof Abrahams is, welke is een vader van
17. ons allen, (gelijk geschreven staat: ik heb u tot een vader van vele volken gesteld;) voor hem aan welken hij geloofd heeft, *namelijk* God die de dooden levendmaakt, en roept de dingen die niet zijn
18. alsof ze waren. Welke tegen hoop op hoop geloofd heeft, dat hij zoude worden een vader van vele volken, volgens 't geen gezegd was: Alzóó zal uw nakroost we-
19. zen; en niet verzwakt zijnde in 't geloof, heeft hij zijn eigen ligchaam niet aangemerkt dat alreede verstorven was, alzoo hij omtrent honderd jaren oud was, *noch* ook dat de moeder in Sara ver-
20. storven was; en hij heeft aan de belofte Gods niet

getwijfeld door ongelooft; maar is gesterkt geweest in 't geloof, gevende God de eer, en tenvolle verzekerd zijnde dat hij ook machtig was te doen hetgeen beloofd was. Daarom is het hem ook tot regtvaardigheid gerekend. Nu is 't niet alleen om zijnentwil geschreven, dat het hem toegerekend is, maar ook om onzentwil, welken het zal toegerekend worden, *namelijk* dengenen die gelooven in hem die Jezus onzen Heer uit de dooden opgewekt heeft, welke overgeleverd is om onze zonden en opgewekt om onze regtvaardigmaking.

HOOFDSTUK 5.

1. Wij dan geregtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heer Jezus Christus; door welken wij ook de toeleiding hebben door 't geloof tot de zegenade in welke wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. En niet alleen *dit*, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt, en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop; en de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den Heiligen Geest die ons is gegeven. Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te zijner tijd voor de goddeloozen gestorven. Want nauwelijks zal iemand voor een regtvaardige sterven; want voor den goede zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven; maar God bevestigt zijne liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is als wij nog zondaars waren; veelmeer dan, zijnde nu geregtvaardigd door zijn bloed, zullen wij door hem

behouden worden van den toorn. Want indien wij vijanden zijnde met God verzoend zijde door den dood zijns Zoons, veelmeer zullen wij verzoend zijnde behouden worden door zijn leven; en niet alleen *dit*, maar wij roemen ook in God door onzen Heer Jezus Christus, door welken wij nu de verzoening gekregen hebben. Daarom gelijk door ééneu mensch de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood, en alzóó de dood tot alle menschen doorgeshaan is, in welken allen gezondigd hebben; want tot de wet was de zonde in de wereld; maar de zonde wordt niet toegerekend als er geen wet is; maar de dood heeft geheerscht van Adam tot Mozes toe, ook over degenen die niet gezondigd hadden in de gelijkheid der overtreding van Adam, welke een voorbeeld is desgenen die komen zoude. Doch niet gelijk de misdaad, alzóó is ook de genadegift. Want indien door de misdaad van ééneu velen gestorven zijn, zoo is veelmeer de genade Gods, en de gave door de genade, die daar is van ééneu mensch Jezus Christus, overvloedig geweest over velen. En niet gelijk *de schuld* was door den ééneu die gezondigd heeft, *alzóó* is de gift. Want de schuld is wel uit ééne misdaad tot verdoemenis, maar de genadegift is uit vele misdaden tot regtvaardigmaking. Want indien door de misdaad van ééneu de dood geheerscht heeft door dien ééneu, veelmeer zullen degenen die den overvloed der genade en der gave der regtvaardigheid ontvangen, in het leven heerschen door dien ééneu, *namelijk* Jezus

18. Christus. Zoo dan gelijk door ééne misdaad *de schuld gekomen is* over alle menschen tot verdoemenis, alzoó ook door ééne regtvaardigheid *komt de genade* over alle menschen tot regtvaardiging.
19. digmaking des levens; want gelijk door de ongehoorzaamheid van dien éénen mensch velen *tot zondaars gesteld zijn* geworden, alzoó zullen ook door de gehoorzaamheid van éénen velen *tot regtvaardigen gesteld worden*. Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde: en waar de zonde meerder geworden is, *daar is de genade* veel meer overvloedig geweest; opdat gelijk de zonde geheerscht heeft tot den dood, alzoó ook de genade zoude heerschen door regtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus onzen Heer.

HOOFDSTUK 6.

1. Wat zullen wij dan zeggen? Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde? Dat zij verre. Wij die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven? Of weet gij niet, dat zoovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in zijnen dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met hem begraven door den doop in den dood, opdat gelijkwij Christus uit de dooden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzoó ook wij in nieuwheld des levens wandelen zouden. Want indien wij met hem ééne plant geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, zoo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking zijner opstanding, dit wetende dat onze oude mensch met hem gekruisigd is, opdat het ligchaam der zonde tenietgedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen; want wie gestorven is, die is geregtvaardigd van de zonde. Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zoo gelooven wij dat wij ook met hem zullen leven, wetende dat Christus opgewekt zijnde uit de dooden niet meer sterft: de dood heerscht niet meer over hem. Want wat hij gestorven is, dat is hij der zonde éénumaal gestorven; en wat hij leeft, dat leeft hij Gode. Alzoó ook gijlieden, houdt het daarvoor dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus onzen Heer. Dat dan de zonde niet heersche in uw sterfelijk ligchaam, om haar te gehoorzamen in deszelfs begeerlijkheden; en stelt uwe leden niet der zonde tot wapenen der ongerechtigheid, maar stelt uzelve Gode als uit de dooden levend geworden zijnde, en stelt uwe leden Gode tot wapenen der gerechtigheid. Want de zonde zal over u niet heerschen; want gij zijt niet onder de wet maar onder de genade.
15. Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet zijn onder de wet maar onder de genade? Dat zij verre.
16. Weet gij niet, dat wien gij uzelve stelt tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen wien gij gehoorzaamt, of der zonde tot den dood, of der gehoorzaamheid tot gerechtigheid? Maar Gode zij dank, dat gij *wel* dienstknechten der zonde waart, maar *dat* gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer tot hetwelk gij overgegeven zijt, en vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten der gerechtig-

19. heid. Ik spreek op mensche-
lijke wijs, om den wil der
zwakheid uws vleesches;
want gelijk gij uwe leden
gesteld hebt om dienstbaar
te zijn der onreinigheid en
der ongerechtigheid tot onge-
rechtigheid, alzóó stelt nu
uwe leden om dienstbaar *te*
zijn der gerechtigheid tot hei-
20. ligmaking. Want toen gij
dienstknechten waart der
zonde, zoo waart gij vrij van
21. de gerechtigheid. Wat vrucht
dan hadt gij toen van die
dingen waarover gij u nu
schaamt? Want het einde
22. derzelve is de dood. Maar
nu van de zonde vrijgemaakt
zijnde, en Gode dienstbaar
gemaakt zijnde, hebt gij
uwe vrucht tot heiligma-
king, en het einde het eeu-
23. wige leven. Want de bezol-
diging der zonde is de dood,
maar de genadegift Gods is
het eeuwige leven door Je-
zus Christus onzen Heer.

HOOFDSTUK 7

1. Weet gij niet broeders,
(want ik spreek tot degenen
die de wet verstaan), dat
de wet heerscht over den
mensch zoolang tijd als hij
2. leeft? Want een vrouw die
onder den man staat is aan
den levenden man verbonden
door de wet; maar indien de
man gestorven is, zoo is zij
vrijgemaakt van de wet des
3. mans. Daarom dan indien
zij eens anderen mans wordt
terwijl de man leeft, zoo
zal zij een overspeelster ge-
naamd worden; maar indien
de man gestorven is, zoo is
zij vrij van de wet, alsoo dat
zij geen overspeelster is als
zij eens anderen mans wordt.
4. Zoo dan mijne broeders, gij
zijt ook der wet gedood door
het ligchaam van Christus,
opdat gij zoudt worden eens
anderen, *namelijk* desgenen
die van de dooden opgewekt

- is, opdat wij Gode vruchten
5. dragen zouden. Want toen
wij in het vleesch waren,
werkten de bewegingen der
zonden die door de wet zijn
in onze leden, om den dood
6. vruchten te dragen; maar
nu zijn wij vrijgemaakt van
de wet, overmits wij dien
gestorven zijn onder welken
wij gehouden waren, alsoo
dat wij dienen in nieuwhed
des geestes, en niet in de
oudheid der letter.
7. Wat zullen wij dan zeg-
gen? Is de wet zonde? Dat
zij verre; ja ik kende de
zonde niet dan door de wet;
want ook had ik de begeer-
lijkheid niet geweten *zonde*
te zijn, indien de wet niet
zeide: Gij zult niet be-
8. geeren. Maar de zonde
oorzaak genomen hebbende
door het gebod, heeft in mij
alle begeerlijkheid gewerkt;
want zonder de wet is de
9. zonde dood. En zonder de
wet, zoo leefde ik eertijds;
maar als het gebod geko-
men is, zoo is de zonde we-
der levend geworden, doch
10. ik ben gestorven, en het ge-
bod dat ten leven was, 't
zelve is mij ten dood bevon-
11. den. Want de zonde oorzaak
genomen hebbende door het
gebod, heeft mij verleid en
12. door hetzelfde gedood. Alzo
is dan de wet heilig, en het
gebod is heilig en regtvaar-
13. dig en goed. Is dan het goe-
le mij de dood geworden?
Dat zij verre; maar de zonde
is mij de dood geworden, op-
dat zij zonde openbaar wor-
den *zonde te zijn*, werkende
mij door het goede den dood,
opdat de zonde bovenmate
wierd zondigende door het
14. gebod. Want wij weten dat
de wet geestelijk is, maar ik
ben vleeschelijk, verkocht
15. onder de zonde. Want 't
geen ik doe, dat ken ik niet;
want 't geen ik wil, dat doe

- ik niet, maar 't geen ik
 16. haat, dat doe ik. En indien ik 't gene doe dat ik niet wil, zoo stem ik de wet toe
 17. dat zij goed is: ik dan doe datzelve nu niet meer, maar de zonde die in mij woont.
 18. Want ik weet dat in mij, dat is in mijn vleesch, geen goed woont. Want het willen is *wel* bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet;
 19. want het goede dat ik wil doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, dat doe ik.
 20. Indien ik 't gene doe dat ik niet wil, zoo doe ik nu 't zelve niet meer, maar de
 21. zonde die in mij woont. Zoo vind ik dan deze wet *in mij*, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt;
 22. want ik heb een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mensch, maar ik zie een andere wet in mijne leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde die in mijne
 24. leden is. Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen uit het
 25. ligchaam dezès doods? Ik dank God door Jezus Christus onzen Heer. Zoo dan ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vleesch de wet der zonde.

HOOFDSTUK 8.

1. Zoo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vleesch wandelen maar naar den Geest.
2. Want de wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods.
3. Want 't geen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, heeft God zijnen Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vleeschès, en *dat* voor de zonde, de zonde veroor-
4. deeld in het vleesch; opdat het regt der wet vervuld zoude worden in ons, die niet naar het vleesch wandelen
5. maar naar den Geest. Want wie naar het vleesch zijn bedenken wat des vleeschès is, maar wie naar den Geest zijn *bedenken* wat des Geestes is; want het bedenken des vleeschès is de dood, maar het bedenken des Geestes is het leven en vrede;
7. daarom dat het bedenken des vleeschès vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet;
8. en wie in het vleesch zijn kunnen Gode niet behagen.
9. Doch gílieden zijt niet in het vleesch, maar in den Geest, zoo namelijk de Geest Gods in u woont; maar zoo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt hem
10. niet toe. En indien Christus in ulieden is, zoo is wel het ligchaam dood om der zonde wil, maar de geest is leven
11. om der gerechtigheid wil. En indien de Geest desgenen die Jezus uit de dooden opgewekt heeft in u woont, zoo zal hij, die Christus uit de dooden opgewekt heeft, ook uwe sterfelijke ligchamen levendmaken door zijnen Geest die in u woont.
12. Zoo dan broeders, wij zijn schuldenaars niet aan het vleesch, om naar het vleesch
13. te leven. Want indien gij naar het vleesch leeft, zoo zult gij sterven; maar indien gij door den Geest de werkingen des ligchaams doodt,
14. zoo zult gij leven. Want zooveel als er door den Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods.
15. Want gij hebt niet ontvangen den geest der dienstbaarheid wederom tot vrees, maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot

- kinderen, door welken wij
16. roepen: Abba, Vader! Deze Geest getuigt met onzen geest dat wij kinderen Gods
17. zijn; en indien wij kinderen zijn, zoo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods en medeërfgenen van Christus; zoo wij namelijk met hem lijden, opdat wij ook met hem verheerlijkt worden.
18. Want ik houd 't daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds als niets is te waarden tegen de heerlijkheid die aan ons zal geopenbaard worden.
19. Want het schepsel, als met opgestoken hoofd, verwacht de openbaring der kinderen
20. Gods. Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil die het *der ijdelheid* onderworpen heeft; op hoop dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid van de heerlijkheid der kinderen
22. Gods. Want wij weten dat het gansche schepsel tezamen zucht en tezamen *als* in
23. barenood is tot nu toe. En niet alleen *dit*, maar ook wij zelve die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelve *zeg ik* zuchten in onszelve, verwachtende de aanneming tot kinderen, *namelijk* de verlossing onzes lichaams. Want wij zijn in hope zalig geworden. De hoop nu die gezien wordt is geen hoop; want 't geen iemand ziet, waarom zal hij 't
25. ook hopen? Maar indien wij hopen 't geen wij niet zien, zoo verwachten wij 't met lijdzaamheid.
26. En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest
- zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen;
27. en die de harten doorzoekt, weet welke de meening des Geestes zij, dewijl hij naar God voor de heiligen bidt.
28. En wij weten, dat dengenen die God liefhebben alle dingen medewerken ten goede, *namelijk* dengenen die naar *zijn* voornemen geroepen
29. zijn. Want die hij tevoren gekend heeft, die heeft hij ook tevoren verordineerd den beelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat hij de eerstgeborene zij onder vele
30. broederen; en die hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft hij ook geroepen; en die hij geroepen heeft, deze heeft hij ook geregtvaardigd; en die hij geregtvaardigd heeft, deze heeft hij ook verheerlijkt.
31. Wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? Zoo God vóór ons is, wie zal tegen
32. ons zijn? Die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft hem voor ons allen overgegeven, hoe zal hij ons ook met hem niet alle
33. dingen scheuken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is 't die regtvaardig
34. maakt. Wie is 't die verdoemt? Christus is 't die gestorven is, ja wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die
35. ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of bennauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard?
36. (gelijk geschreven is: Want om u wentwil worden wij den ganschen dag gedood, wij zijn geacht als schapen der slagting.) Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door hem die ons liefgehad

38. heeft. Want ik ben verze-
kerd, dat noch dood noch
leven, noch engelen noch
overheden, noch magten,
noch tegenwoordige noch
39. toekomstige dingen, noch
hoogte noch diepte, noch
eenig ander schepsel ons zal
kunnen scheiden van de lief-
de Gods welke is in Christus
Jezus onzen Heer.

HOOFDSTUK 9.

1. Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet, (mijn conscientie mij mede-getuigenis gevende door den Heiligen Geest), dat het mij een groote droefheid, en mijn hart een gedurige smart is.
2. Want ik zoude zelf wel wenschen verbannen te zijn van Christus voor mijne broederen, die mijn maagschap
3. zijn naar het vleesch; welke Israeliten zijn, welker is de naamgeving tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst Gods, en de be-
4. loftenissen; welker zijn de vaders, en uit welke Christus is zooveel het vleesch aangast, dewelke is God boven allen te prijzen in eeuwigheid, amen.
5. Doch ik zeg dit niet alsof het woord Gods ware uitgevallen. Want die zijn niet allen Israel, die uit Israel
6. zijn; noch omdat zij Abrahams kroost zijn, zijn zij allen kinderen, maar, In
7. Izaak zal u het kroost genoemd worden: dat is, niet de kinderen des vleesches, die zijn kinderen Gods; maar de kinderen der belofte worden voor
8. het kroost gerekend. Want dit is het woord der belofte: Omtrent dezen tijd zal ik komen, en Sara zal een zoon hebben.
9. En niet alleen dese, maar ook Rebekka is daarvan een

10. bewijs, als zij uit éénen bevrucht was, namelijk Izaak
11. onzen vader. Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods dat naar de verkiezing is vastbleve, niet uit de werken
 12. maar uit den roepende, zoo werd tot haar gezegd: De meerdere zal den min-
 13. dere dienen; gelijk geschreven is: Jakob heb ik liefgehad, en Esau heb ik gehaat.
 14. Wat zullen wij dan zeggen? Is er onregtvaardigheid bij God? Dat zij verre.
 15. Want hij zegt tot Mozes: Ik zal mij ontfermen wiens ik mij ontferm, en zal barmhartig zijn wien ik barmhartig
 16. ben. Zoo is 't dan niet degenen die wil noch degenen die loopt, maar den
 17. ontfermenden Gods. Want de Schrift zegt tot Farao: Hiertoe heb ik u verwekt, opdat ik in u mijne kracht bewijzen zoude, en opdat mijn naam verkondigd worde op de gansche aarde.
 18. Zoo ontfermt hij zich dan wiens hij wil, en verhardt
 19. wien hij wil. Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt hij dan nog? want wie heeft
 20. zijnen wil wederstaan? Maar toch, o mensch, wie zijt gij die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengeen die 't gemaakt heeft zeggen: Waarom hebt gij
 21. mij alzóó gemaakt? Of heeft de pottemaker geen magt over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het ééne vat ter eere en het an-
 22. dere ter oneere? En of God willende zijnen toorn bewijzen en zijne magt bekendmaken, met veel laukmoedigheid verdragen heeft de

vaten des toorns, tot het
 23. verderf voorbereid; en opdat hij zoude bekendmaken den rijkdom zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid?
 24. Welke hij ook geroepen heeft, *namelijk* ons, niet alleen uit de Joden maar ook
 25. uit de heidenen: gelijk hij ook in Hoséa zegt: Ik zal 't geen mijn volk niet was mijn volk noemen, en die niet bemind was
 26. *mijne* beminde; en het zal zijn in de plaats waar tot hen gezegd was: Gijlieden zijt mijn volk niet, aldaar zullen zij kinderen des levenden Gods genaamd
 27. worden. En Jesaja roept over Israel: Al ware het getal der kinderen Israels gelijk het zand der zee, zoo zal het overblijfsel behouden
 28. worden. Want hij vol-eindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid; want de Heer zal een afgewenden zaak doen op de
 29. aarde. En gelijk Jesaja tevoren gezegd heeft: Indien de Heer Zebaôth ons geen kroost had overgelaten, zoo waren wij als Sodom geworden, en Gomorra gelijkmak-
 30. *maakt* geweest. Wat zullen wij dan zeggen? Dat de heidenen, die de rechtvaardigheid niet zochten, de rechtvaardigheid ver-
 31. kregen hebben, doch de rechtvaardigheid die uit het geloof is; maar Israel, dat de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen.
 32. *Waarom?* Omdat ze die *zoch-*ten niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet; want zij hebben zich gestoo-

ten aan den steen des aan-
 33. *stoots*, gelijk geschreven is: Zie, ik leg in Sion een steen des aanstoots en een rots der ergernis, en een iegelijk die in hem gelooft zal niet beschaamd worden.

HOOFDSTUK 10.

1. Broeders, de toegenegenheid mijns harten en het gebed dat ik tot God voor Israel doe, is tot *uwanne* zaligheid.
2. Want ik geef hun getuigenis, dat zij een ijver tot God hebben, maar niet met verstand.
3. Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken opterigheit, zoo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen.
4. Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk die gelooft.
5. Want Mozes beschrijft de rechtvaardigheid die uit de wet is, *zeggende*: De mensch die deze dingen doet zal door dezelve leven.
6. Maar de rechtvaardigheid die uit het geloof is spreekt aldus: Zeg niet in uw hart: Wie zal in den hemel opklimmen? Dat is Christus.
7. *van boven* afbrengen. Of wie zal in den afgrond neder dalen? Dat is Christus uit de dooden opbrengen.
8. Maar wat zegt ze? Nabij u is het woord, in uwen mond en in uw hart. Dit is het woord des geloofs 't
9. *welk* wij prediken: *namelijk*, indien gij met uwen mond zult belijden den Heer Jezus, en met uw hart geloo-
 ven dat God hem uit de dooden opgewekt heeft, zoo zult
 10. gij zalig worden; want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met den mond belijdt men ter zalig-
 11. *heid*. Want de Schrift zegt: Een iegelijk die in hem

- gelooft, die zal niet beschaamd worden.
12. Want er is geen onderscheid noch van Jood noch van Griek; want dezelfde is Heer van allen, rijk zijnde over allen die hem aanroepen.
13. pen. Want een iegelijk dieden naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden. Hoe zullen zij dan hem aanroepen, in welken zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in hem gelooven, van welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij hooren, zonder wie *hun* predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Gelijk geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten dergenen die vrede verkondigen, dergenen die het goede verkondigen!
16. Doch zij zijn niet allen het evangelie gehoorzaam geweest; want Jesaja zegt: Heer, wie heeft onze prediking geloofd? Zoo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het woord Gods. Maar ik zeg: hebben zij 't niet gehoord? Ja toch, hun geluid is over de geheele aarde uitgegaan, en hunne woorden tot de einden der wereld. Maar ik zeg: heeft Israel het niet verstaan? Mozes zegt eerst: Ik zal ulieden tot ja loerschheid verwekken door *degenen die geen volk zijn*, door een onverstandig volk zal ik u tot toorn verwekken. En Jesaja verstaat zich en zegt: Ik ben gevonden van dengeen die mij niet zochten, ik ben openbaar geworden dengeen die naar mij niet vraagden. Maar tegen Israel zegt hij: Den geelendag heb ik mijne handenuitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk.
- HOOFDSTUK 11.
1. Ik zeg dan: heeft God zijn volk verstooten? Dat zij verre; want ik ben óók een Israëliet, uit het geslacht Abrahams, van den stam Benjamin. God heeft zijn volk niet verstooten, 't welk hij tevoren gekend heeft. Of weet gij niet wat de Schrift zegt van Elia? hoe hij God aanspreekt tegen Israel, zeggende: Heer, zij hebben uwe profeten gedood en uwe altaren omgeworpen, en ik ben alleen overgebleven, en zij zoeken mijne ziel. Maar wat zegt tot hem het Goddelijk antwoord? Ik heb mijzelven nog zeventuizend mannen overgelaten, die de knie voor het *beeld* van Baal niet gebogen hebben. Alsoo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade. En indien het door genade is, zoo is 't niet meer uit de werken; anders is de genade geen genade meer. En indien het is uit de werken, zoo is 't geen genade meer; anders is het werk geen werk meer. Wat dan? Hetgeen Israel zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben 't verkregen, en de anderen zijn verhard geworden, (gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven een geestesdiepen slaap, oogen om niet te zien, en ooren om niet te hooren), tot op den huidige dag. En David zegt: Hun tafel worde tot een strik en tot een val

- en tot een aanstoot
 en tot een vergelding
 10. voor hen; dat hunne
 oogen verduisterd wor-
 den om niet te zien,
 en verkrom hunnen
 rug te allen tijde.
11. Zoo zeg ik dan: hebben zij
 gestruikeld opdat zij vallen
 zouden? Dat zij verre; maar
 door hunnen val is de zalig-
 heid den heidenen geworden,
 om hen tot jaloerschheid te
12. verwekken. En indien hun
 val de rijkdom is der wereld,
 en hunne vermindering de
 rijkdom der heidenen, hoe-
 veeltemeer hunne volheid.
13. Want ik spreek tot u, heidenen:
 voor zooveel ik der heidenen
 apostelen, maak ik
14. mijne bediening heerlijk, of
 ik soms mijn vleesch tot
 jaloerschheid verwekken en
 eenigen uit hen behouden
15. mogt. Want indien hunne
 verwerping de verzoening is
 der wereld, wat zal de aan-
 neming wezen, anders dan
16. het leven uit de dooden? En
 indien de eerstelingen heilig
 zijn, zoo is ook het deeg heilig;
 en indien de wortel heilig
 is, zoo zijn ook de takken
 heilig.
17. En zoo eenige der takken
 afgebroken zijn, en gij een
 wilde olijfboom zijnde in
 derzelver plaats zijt ingeënt,
 en des wortels en der vettig-
 heid des olijfbooms mede-
 deelachtig zijt geworden.
18. zoo roem niet tegen de tak-
 ken; en indien gij daartegen
 roemt, gij draagt den wortel
19. niet, maar de wortel u. Gij
 zult dan zeggen: De takken
 zijn afgebroken, opdat ik
20. zoude ingeënt worden 't is
 wél; zij zijn door ongeloof
 afgebroken, en gij staat door
 het geloof. Wees niet hoog-
 gevoelende, maar vrees; want
21. is 't dat God de natuurlijke
 takken niet gespaard heeft,
 zie toe dat hij ook mogelijk u
22. niet spare. Zie dan de goe-
 dertierenheid en de gestreng-
 heid Gods: de gestrengheid
 wel over degenen die geval-
 len zijn, maar de goedertie-
 renheid over u, indien gij in
 de goedertierenheid blijft;
 anders zult ook gij afgehou-
 23. wen worden. Maar ook zij,
 indien ze in het ongeloof
 niet blijven, zullen ingeënt
 worden; want God is mag-
 tig dezelve weder inteënten.
24. Want indien gij afgehouden
 zijt uit den olijfboom die
 van nature wild was, en te-
 gen nature in den goeden
 olijfboom ingeënt, hoeveel-
 temeer zullen deze, die na-
 tuurlijke takken zijn, in
 hun eigen olijfboom geënt
 worden!
25. Want ik wil niet, broe-
 ders, dat u deze verborgen-
 heid onbekend zij, (opdat gij
 niet wijs zijt bij uzelve), dat
 de verharding voor een deel
 over Israel gekomen is, tot-
 dat de volheid der heidenen
26. zal ingegaan zijn; en alzóó
 zal geheel Israel zalig wor-
 den; gelijk geschreven is:
 De Verlosser zal uit
 Sion komen, en zal
 de goddeloosheden af-
 27. wenden van Jakob: en
 dit is hun een verbond
 van mij, als ik hunne
 zonden zal wegnemen.
28. Zoo zijn zij wel vijanden wat
 aangaat het evangelie, om
 uwentwil, maar wat aangaat
 de verkiezing zijn zij bemin-
 den, om der vaderen wil;
29. want de genadegiften en de
 roeping Gods zijn onberou-
 30. welijk. Want gelijkerwijs
 ook gijlieden eertijds Gode
 ongehoorzaam geweest zijt,
 maar nu barmhartigheid ver-
 kregen hebt door de onge-
 31. hoorzaamheid van deze, al-
 zóó zijn ook deze nu onge-
 hoorzaam geweest, opdat ook
 zij door uwe barmhartigheid
 zouden barmhartigheid ver-

32. krijgen; want God heeft ze allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat hij hun allen zoude barmhartig
 33. zijn. O diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods! Hoe ondoorzoekelijk zijn zijne oordeelen, en onnaspeurlijk zijne
 34. wegen! Want wie heeft den zin des Heeren gekend, of wie is zijn
 35. raad aangeveest? Of wie heeft hem eerst gegeven, en het zal hem weder vergolden wor-
 36. den? Want uit hem, en door hem, en tot hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

HOOFDSTUK 13.

1. Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uwe lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke
2. godadienst; en wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil
3. Gods zij. Want door de genade die mij gegeven is zeg ik een legelijk die onder u is, dat hij niet wijs zij boven hetgeen men behoort wijs te zijn, maar dat hij wijs zij tot matigheid, gelijk als God een legelijk de mate des geloofs toegedeeld heeft.
4. Want gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden niet alle dezelfde
5. werking hebben, alzóó zijn wij velen één lichaam in Christus, maar elkeen zijn
6. wij elkanders leden. Hebbende nu verscheiden gaven, naar de genade die ons ge-
7. ven is, zoo laat ons die gaven beleden, hetzij profetie, naar de mate des geloofs; hetzij

- bediening, in het bedienen; hetzij die leert, in het leeren; hetzij die vermaant, in het vermanen; die uitdeelt, in eenvoudigheid; die een voorstander is, in naarstig-
 heid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.
 9. De liefde zij ongeveind. Hebt een afkeer van het booze, en hangt het goede aan.
 10. Hebt elkander hartelijk lief met broederlijke liefde, met eere de één den ander voor-
 11. gaande. Zijt niet traag in 't benaarstigen. Zijt vurig van
 12. geest. Dient den Heer. Verblijdt u in de hoop. Zijt geduldig in de verdrukking.
 13. Volhardt in het gebed. Deelt mede tot de behoeften der heiligen. Tracht naar her-
 14. bergzaamheid. Zegent ze die u vervolgen: zegent, en ver-
 15. vloekt niet. Verblijdt u met de blijden, en weent met de
 16. weenenden. Weest eensgezind onder elkander. Tracht niet naar de hooge dingen, maar voegt u tot de nederige.
 17. Zijt niet wijs bij uzelve. Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Bezorgt 't geen eerlijk is voor alle menschen.
 18. Indien het mogelijk is, zoo veel in u is, houdt vrede met
 19. alle menschen. Wreekt uzelve niet, beminden, maar geeft den toorn plaats; want er is geschreven: *Mij komt de wraak toe, ik zal 't vergelden*, zegt de Heer.
 20. Indien dan u wenvijand hongert, zoo spijzig hem; indien hem dorst, zoo geef hem te drinken; want dat doende zult gij kolen vuur op zijn hoofd hoopen.
 21. Word van het kwade niet overwonnen, maar overwin het kwade door het goede.

HOOFDSTUK 13.

1. Alle siele zij den magten over haar gesteld onderwor-

- pen; want er is geen magt dan van God, en de magten die er zijn, die zijn van God
2. geordineerd: alzoo dat wie zich tegen de magt stelt, de ordinantie Gods wederstaat; en wie ze wederstaan, zullen over zichzelf een oor-
 3. deel halen. Want de oversten zijn niet tot een vrees den goeden werken, maar den kwaden. Wilt gij nu de magt niet vreezen, doe het goede, en gij zult lof van
 4. haar hebben, want zij is Gods dienaars, u ten goede. Maar indien gij kwaaddoet, zoo vrees, want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; want zij is Gods dienaars, een wreekster tot straf den-
 5. gene die kwaaddoet. Daarom is 't noodig onderworpen te zijn, niet alleen om der straf maar ook om der conscientie
 6. wil. Want daarom betaalt gij ook schatting; want zij zijn dienaars Gods, hierin voortdurend bezig zijnde.
 7. Zoo geeft dan een iegelijk wat gij schuldig zijt, schatting wien gij de schatting, tol wien gij den tol, vrees wien gij de vrees, eer wien gij de eer *schuldig zijt*.
 8. Zijt niemand iets schuldig, dan elkander liefste hebben: want wie den ander liefheeft, die heeft de wet
 9. vervuld. Want dit: Gij zult geen overspeldoen, gij zult niet doden, gij zult niet stelen, gij zult geen valsche getuigenis geven, gij zult niet begeeren, en zoo er eenig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, *namelijk* in dit: Gij zult uwen naasteliefhebben gelijk uzelfven. De liefde doet den naaste geen kwaad; zoo is dan de liefde de vervulling der wet.
 11. En dit zeg ik *temeer*, de-

- wijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is dat wij nu uit den slaap opwaken; want de zaligheid is ons nu nader dan toen wij
12. *het eerst* geloofd hebben. De nacht is voorbijgegaan en de dag is nabij gekomen: laat ons dan afleggen de werken der duisternis, en aandoen
 13. de wapenen des lichts: laat ons, als in den dag, eerbaar wandelen, niet in brassenrijen en dronkenschappen, niet in slaapkameren en ontuchtigheden, niet in twist
 14. en nijdigheid; maar doet aan den Heer Jezus Christus, en verzorgt het vleesch niet tot begeerlijkheden.

HOOFDSTUK 15.

1. Degeen nu die zwak is in 't geloof, neemt *hem* aan, maar niet tot twistige *texa-*
2. menaprekingen. De één gelooft wel dat men alles eten mag, maar wie zwak is eet
3. moeskruiden. Wie eet verachte hem niet die niet eet, en wie niet eet oordeele hem niet die eet; want God heeft
4. hem aangenomen. Wie zijt gij die eens anders huisknecht oordeelt? Hij staat of hij valt zijnen eigen heer; doch hij zal vastgesteld worden, want God is magtig
5. hem vaststellen. De één acht wel den *éenen* dag boven den *anderen* dag, maar de ander acht al de dagen *gelijk*. Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed tenvolle ver-
6. zekerd. Wie den dag waarneemt, die neemt *hem* waar den Heere; en wie den dag niet waarneemt, die neemt *hem* niet waar den Heere. Wie eet, die eet *zulk*s den Heere, want hij dankt God; en wie niet eet, die eet *zulk*s den Heere niet, en hij dankt
7. God. Want niemand van ons leeft zichzelf, en niemand
8. sterft zichzelf; want hetzij

- dat wij leven, wij leven den Heere, hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere: hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn
9. des Heeren. Want dáartoe is Christus ook gestorven en opgestaan en weder levend geworden, opdat hij beide over dooden en levenden
 10. heerschen zoude. Maar gij, wat oordeelt gij uwen broeder? Of ook gij, wat verwacht gij uwen broeder? Want wij zullen allen voor den rechterstoel van Christus gesteld
 11. worden; want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heer; voor mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God belijden. Zoo dan een iegelijk van ons zal voor zichzelf Gode rekenschap geven.
 12. Laat ons dan elkander niet meer oordeelen; maar oordeelt dit liever, namelijk dat gij den broeder geen aanspoot of ergernis geeft. Ik weet en ben verzekerd in den Heer Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelf; dan wie acht iets onrein te zijn, dien is 't onrein. Maar indien uw broeder om der spijsze wil bedroefd wordt, zoo wandelt gij niet meer naar liefde. Verderf dien niet met uwe spijs, voor welken Christus gestorven is.
 13. Dat dan uw goed niet gelasterd worde. Want het koningrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door den Heiligen Geest.
 14. Want wie Christus in deze dingen dient, is Gode welbehagelijk en aangenaam
 15. den menschen. Zoo dan laat ons najagen 't geen tot den vrede en 't geen tot de stichting onder elkander dient.
 16. Verbreek het werk Gods niet om der spijsze wil. Alle dingen zijn wel rein, maar het
- is kwaad voor den mensch
17. die met aanstoot eet. Het is goed geen vleesch te eten noch wijn te drinken, noch iets waaraan uw broeder zich spoot of geërgerd wordt, of
 18. waarin hij zwak is. Hebt gij geloof, heb dat bij uzelfen voor God: zalig is hij die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt.
 19. Maar wie twijfelt indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit het geloof eet; en alwat uit het geloof niet is, dat is zonde.

HOOFDSTUK 15.

1. Maar wij die sterk zijn, zijn schuldig de zwakheden der onsterken te dragen, en niet onszelfen te behagen.
2. Dat dan een iegelijk van ons *zijn* naaste behage ten goede, tot stichting. Want ook Christus heeft zichzelf niet behaagd, maar gelijk geschreven is: De smaadheden dergenen die u smaden zijn op mij gevallen. Want alwat tevoren geschreven is, dat is tot onze leering tevoren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop hebben zouden.
3. Doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar
4. Christus Jezus, opdat gij eendragtig met éénen mond moogt verheerlijken den God en Vader onzes Heeren Jezus Christus. Daarom neemt elkander aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft tot de heerlijkheid Gods.
5. En ik zeg, dat Jezus Christus een dienaar geworden is der beënjdenis vanwege de waarheid Gods, opdat hij bevestigten zoude de beloftenissen der vaderen, en de heideneu God vanwege de

- barmhartigheid zonden verheerlijken; gelijk geschreven is: Daarom zal ik u belijden onder de heidenen, en uwen naam
10. lofsingen. En wederom zegt hij: Weest vrolijk gij heidenen met zijn
11. volk. En wederom: Looft den Heer alle gij heidenen, en prijst hem
12. alle gij volken. En wederom zegt Jesaja: Er zal zijn de wortel van Isai, en een die opstaat om over de heidenen te gebieden: op hem zullen de heidenen hopen.
13. De God nu der hope vervulle ulieden met alle blijdschap en vrede in 't gelooven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop, door de kracht des Heiligen Geestes.
14. Doch mijne broeders, ook ik zelf ben verzekerd van u, dat gij ook zelve vol zijt van goedheid, vervuld met alle kennis, magtig om ook elk-
15. ander te vermanen; maar ik heb u eenigzins stoutmoediger geschreven, broeders, u als wederom *dit* indachtig makende, om de genade die
16. mij van God gegeven is, opdat ik een dienaar van Jezus Christus zij onder de heidenen, het evangelie Gods bedienende, opdat de offerande der heidenen aangenaam worde, geheiligd door den
17. Heiligen Geest. Zoo heb ik dan roem in Christus Jezus in die dingen die God aangaan. Want ik zoude niet
18. durven iets zeggen, 't welk Christus door mij niet gewerkt heeft tot gehoorzaamheid der heidenen, met woorden en werken, door kracht
19. van teekenen en wonderen, en door de kracht van den Geest Gods, zoodat ik van Jeruzalem af en rondom, tot Illyrië toe, het evangelie
20. van Christus vervuld heb; en alzoo zeer begeerig geweest ben om het evangelie te verkondigen, niet waar Christus genoemd was, opdat ik niet op eens anders fundamente zoude bouwen; maar
21. gelijk geschreven is: Denwelken van hem niet was geboodschapt, die zullen 't zien, en dewelke het niet gehoord hebben, die zullen 't verstaan.
22. Waarom ik ook menigmaal verhinderd geweest ben tot
23. u te komen; maar nu geen plaats meer hebbende in deze gewesten, en sedert vele jaren groot verlangen hebbende om tot u te komen,
24. zoo zal ik wanneer ik naar Spanje reis tot u komen; want ik hoop in 't doorreizen u te zien, en van u derwaarts geleid te worden, als ik eerst van ulieder *tegenwoordigheid* eenigzins verzadigd zal zijn. Maar nu reis ik naar Jeruzalem, diene-
26. de den heiligen. Want het heeft *dien van Macedonië* en Achaje goedgevoelt, een algemeene handreiking te doen aan de armen onder de heiligen die te Jeruzalem zijn.
27. Want het heeft hun *100* goedgevoelt; ook zijn zij hunne schuldenaars; want indien de heidenen hunner geestelijke *goederen* deelachtig zijn geworden, zoo zijn zij ook schuldig hen van ligchamelijke *goederen* te dienen. Als ik dan dit volbragt en hun deze vrucht verzegeld zal hebben, zoo zal ik doorulieder *stad* naar Spanje afkomen; en ik weet dat ik tot u komende, met vollen zegen des evangelies van Christus
30. komen zal. En ik bid u broeders, door onzen Heer Jezus Christus en door de liefde des Geestes, dat gij met mij strijdt in de gebeden

31. tot God voor mij; opdat ik mag bevrijd worden van de ongehoorzamen in Judéa, en dat deze mijn dienst, dien ik aan Jeruzalem doe, aangaan.
32. genaam zij den heiligen; opdat ik met blijdschap door den wil Gods tot u mag komen en met u verkwikt worden.
33. den. En de God des vredes zij met u allen. Amen.

HOOFDSTUK 16.

1. En ik beveel u Febe onze zuster, die een dienares is dergemeente die te Cenchrea is;
2. is; opdat zij haar ontvangt in den Heer gelijk het den heiligen betaamt, en haar bijstaat in wat zaak zij u zoude mogen van noode hebben; want zij is een voorstandster geweest van velen, ook van mijzelfen.
3. Groet Priscilla en Aquila, mijne medewerkers in Christus Jezus, die voor mijn leven hunnen hals gesteld hebben; dewelke niet alleen ik dank, maar ook al de gemeenten der heidenen. Groet ook de gemeente in hun huis. Groet Epénetus mijnen beminde, die de eersteling is van Achaje in Christus. Groet Marla, die veel voor ons ge-
 7. arbeid heeft. Groet Andronicus en Junias, mijne magen en mijne medegevangenen, welke vermaard zijn onder de apostelen, die ook vóór mij in Christus geweest zijn.
8. Groet Amplias mijnen beminde in den Heer. Groet Urbanus onzen medearbeider in Christus, en Stachys
10. mijnen beminde. Groet Apelles die beproefd is in Christus. Groet ze die van het huisgezin van Aristobólus
11. zijn. Groet Herodion die van mijn maagschap is. Groet ze die van het huisgezin van Narcissus zijn, degenen namelijk die in den Heer zijn.
12. Groet Tryfóna en Tryfóna,

- vrouwen* die in den Heer arbeiden. Groet Persis de beminde *zuster*, die veel gearbeid heeft in den Heer. Groet Rufus den uitverkorene in den Heer, en zijne moeder
14. en de mijne. Groet Aayncritus, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, en de broeders die met hen zijn. Groet Filologus en Julia, Nereus en zijne zuster, en Olympas, en al de heiligen die met hen
16. zijn. Groet elkander met een heiligen kus. De gemeenten van Christus groeten ulieden.
17. En ik bid u broeders, neemt acht op degenen die tweedragt en ergernissen aanrichten tegen de leer die gij van ons geleerd hebt, en
18. wijkt af van dezelve; want dezulken dienen onzen Heer Jezus Christus niet, maar hunnen buik, en verleiden door schoonspreken en prijzen de harten der eenvoudigen. Want uwe gehoorzaamheid is tot kennis van allen gekomen. Ik verblijd mij dan uwenhalve; en ik wil dat gij wijs zijt in het goede, doch onnoozel in het kwade.
20. En de God des vredes zal den satan haast onder uwe voeten verpletteren. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met ulieden. Amen.
21. U groeten Timotheüs mijn medearbeider, en Lucius en Jason en Sosipater mijne bloedverwanten. Ik Tertius, die den brief geschreven heb, groet u in den Heer.
23. U groet Gajus, de hulswaard van mij en van de geheele gemeente. U groet Krastus de rentmeester der stad, en de broeder Quartus. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met u allen. Amen.
25. Hem nu die magtig is u te bevestigen, naar mijn evan-

gelle en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid die van de tijden der eeuwen verzwegen is geweest, maar nu geopenbaard is, en door de profetische Schriften, naar

het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heideneu 27. bekend is gemaakt; hem, den alleen wijzen God, zij door Jezus Christus de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.

DE EERSTE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

CORINTHIËRS.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus een geroepen apostel van Jezus Christus door den wil Gods, en Sosthenes 2. de broeder aan de gemeente Gods die te Corinthe is, den geheiligden in Christus Jezus, den geroepen heiligen, met allen die den naam van onzen Heer Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beide hunnen en onzen Heer; 3. genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus. 4. Ik dank mijnen God altijd over u, van wege de genade Gods die u gegeven is 5. in Christus Jezus, dat gij in alles zijt rijk geworden in hem, in alle rede en alle 6. kennis, gelijk de getuigenis van Christus bevestigd 7. is onder u; alsoo dat het u aan geen gave ontbreekt, verwachtende de openbaring onzes Heeren Jezus Christus: welke God u ook zal bevestigen tot den einde toe, om onstraffelijk te zijn in den dag onzes Heeren Jezus Christus. God is getrouw, door welken gij geroepen zijt tot de gemeen-

schap van zijnen Zoon Jezus Christus onzen Heer.

10. Maar ik bid u broeders, door den naam onzes Heeren Jezus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt en dat er onder u geen scheuringen zijn, maar dat gij tezamen gevoegd zijt in denzelfden zin en in hetzelfde 11. de gevoelen. Want mij is van u bekendgemaakt, mijne broeders, door die van Chloë's huisgezin zijn, dat er 12. twisten onder u zijn. En dit zeg ik dat een iegelijk van u zegt: Ik ben van Paulus, en ik van Apollos, en ik van Cefas, en ik van 13. Christus. Is Christus gedeeld? Is Paulus voor u gekruist? Of zijt gij in Paulus 14. naam gedoopt? Ik dank God dat ik niemand van ulieden gedoopt heb dan Crispus en 15. Gajus; opdat niet iemand zegge dat ik in mijnen naam 16. gedoopt heb. Doch ik heb ook het huisgezin van Stefanus gedoopt; voorts weet ik niet of ik iemand anders gedoopt heb. 17. Want Christus heeft mij niet gezonden om te doopen, maar om het evangelie

te verkondigen; niet met wijsheid van woorden, opdat het kruis van Christus niet verijdeld worde. Want het woord des kruises is wel dengenen die verloren gaan dwaasheid, maar ons die behouden worden is het een kracht Gods; want er is geschreven: Ik zal de wijsheid der wijzen doen vergaan, en het verstand der verstandigen zal ik tenietmaken. Waar is de wijze? Waar is de schriftgeleerde? Waar is de onderzoeker dezer eeuw? Heeft God de wijsheid dezer wereld niet dwaas gemaakt? Want naardemaal in de wijsheid Gods de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zoo heeft het God behaagd door de dwaasheid der prediking zalte maken die gelooven: overmits de Joden een teken begieren, en de Grieken wijsheid zoeken; doch wij prediken Christus den gekruisigde, den Joden wel een ergernis, en den Grieken een dwaasheid; maar hun die geroepen zijn, beide Joden en Grieken, prediken wij Christus de kracht Gods en de wijsheid Gods. Want het dwaze Gods is wijzer dan de menschen, en het zwakke Gods is sterker dan de menschen. Want gij ziet uwe roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vleesch, niet vele magtigen, niet vele edelen; maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat hij de wijzen beschamen zoude; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat hij het sterke zoude beschamen; en het onedele der wereld en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat hij 'c geen iets is teniet zoude maken; opdat

geen vleesch zoude roemen voor hem. Maar uit hem zijt gij in Christus Jesus, die ongeworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing; opdat het zij gelijk geschreven is: Wie roemt, roeme in den Heer.

HOOFDSTUK 2.

1. En ik, broeders, als ik tot u gekomen ben, ben niet gekomen met uitnemendheid van woorden of van wijsheid u verkondigende de getuigenis Gods; want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jesus Christus, en dien gekruisigd. En ik was bij ulieden in zwakheid en in vrees en in vele bevirg, en mijne rede en mijne prediking was niet in bewegelijke woorden der menschelijke wijsheid, maar in betoening des geestes en der kracht; opdat uw geloof niet zoude zijn in wijsheid der menschen, maar in de kracht Gods.

2. En wij spreken wijsheid onder de volmaakten; doch eene wijsheid niet dezer wereld, noch der oversten dezer wereld die teniet worden; maar wij spreken de wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid, die bedekt was, welke God tevoren verordineerd heeft tot heerlijkheid van ons, eer de wereld was; welke niemand van de oversten dezer wereld gekend heeft; want indien zij ze gekend hadden, zoo zouden zij den Heer der heerlijkheid niet gekruisigd hebben; naar gelijk geschreven is: 't Geen het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des menschen niet is opgekloppen, 't geen God bereid heeft dien die

10. hem lief hebben; doch God heeft *het* ons geopenbaard door zijnen Geest. Want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten
11. Gods. Want wie van de menschen weet hetgeen des menschen is, dan de geest des menschen die in hem is? Alzoo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest
12. Gods. Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen die ons van
13. God geschonken zijn; dewelke wij ook spreken, niet met woorden die de menschelijke wijsheid leert, maar met *woorden* die de Heilige Gerst leert, geestelijke dingen met geestelijke
14. tezamenvoegende. Maar de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelijk onderscheiden worden.
15. Doch de geestelijke *mensch* onderscheidt wel alle dingen, maar hij zelf wordt van niemand onderscheiden.
16. Want wie heeft den zin des Heeren gekend, die hem zoude onderrigten? Maar wij hebben den zin van Christus.

HOOFDSTUK 3.

1. En ik, broeders, kon tot u niet spreken als tot geestelijken, maar als tot vleeschelijken, als tot jonge kinderen in Christus. Ik heb u met melk gevoed, en niet met *vaste* spijs, want gij vermogt *toes* nog niet; ja gij vermoogt ook nu nog
2. niet, want gij zijt nog vleeschelijk; want dewijl er onder u nijd is en twist en tweedragt, zijt gij niet vleeschelijk en wandelt *gij* niet
3. naar den mensch? Want als

- de één zegt: Ik ben van Paulus, en een ander: Ik ben van Apollos, zijt gij niet vleeschelijk? Wie is dan Paulus, en wie is Apollos, anders dan dienaars door welke gij geloofd hebt, en *dat* gelijk de Heer aan een iegelijk gegeven heeft? Ik heb geplant, Apollos heeft natgemaakt, maar God heeft
4. den wasdom gegeven: zoo is dan noch hij die plant iets, noch hij die natmaakt, maar God die den wasdom
5. geeft. En die plant en die natmaakt zijn één; maar een iegelijk zal zijn loon ontvangen naar zijnen arbeid. Want wij zijn Gods medearbeiders: Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij.
6. Naar de genade Gods die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouwde daarop. Maar een iegelijk zie toe hoe hij
7. daarop bouwt. Want niemand kan een ander fundament leggen dan 't geen gelegd is, 't welk is Jesus
8. Christus. En indien iemand op dit fundament bouwt, goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi, stoppelen,
9. eens iegelijks werk zal openbaar worden; want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven.
10. Zoo iemands werk blijft dan hij daarop gebouwd heeft,
11. die zal loon ontvangen; zoo iemands werk zal verbrand worden, die zal schade lijden; maar zelf zal hij behouden worden, doch alsóó
12. als door vuur. Weet gij niet dat gij Gods tempel zijt en de Geest Gods in ulieden
13. woont? Zoo iemand den tempel Gods schendt, dien zal God schenden; want de tempel Gods is heilig, welke

18. gij zijt. Niemand bedriege
zichzelven: zoo iemand on-
der u dunkt dat hij wijs is
in deze wereld, die worde
dwaas opdat hij wijs mag
19. worden. Want de wijsheid
dezer wereld is dwaasheid
bij God. Want er is geschre-
ven: Hij vat de wijzen
in hunne arglistig-
20. heid; en wederom: De
Heer kent de overleg-
gingen der wijzen dat
21. ze ijdel zijn. Niemand
dan roeme op menschen,
22. want alles is het uwe: hetzij
Paulus hetzij Apollos hetzij
Cefas, hetzij de wereld het-
zij leven hetzij dood, hetzij
tegenwoordige hetzij toeko-
mende dingen, zij zijn alle
23. de uwe; doch gij zijt van
Christus, en Christus is
Gods.

HOOFDSTUK 4.

1. Alzoo houde ons een *ieder*
mensch als dienaars van
Christus en uitdeelaars der
2. verborgenheden Gods. En
voorts wordt in de uit-
deelaars vereischt, dat elk
getrouw bevonden worde.
3. Doch mij is 't voor het minst
dat ik van ulieden geoor-
deeld worde, of van een
menschelijk oordeel; ja ik
oordeel ook mijzelf niet;
4. want ik ben mijzelf van
geen ding bewust, doch ik
ben daardoor niet geregt-
vaardigd; maar die mij oor-
5. deelt is de Heer. Zoo dan
oordeelt niets vóór den tijd,
totdat de Heer zal gekomen
zijn, welke ook in 't licht
zal brengen 't geen in de
duisternis verborgen is, en
openbaren de raadslagen der
harten; en aldan zal een
iegelijk lof hebben van
God.
6. En deze dingen, broe-
ders, heb ik op mijzelf
en Apollos bij gelijkenis
toegepast om uwentwil, op-

dat gij aan ons zoudt leeren
niet te gevoelen boven 't geen
geschreven is, dat gij niet,
de één om eens anders wil,
opgeblazen wordt tegen den
7. ander. Want wie onder-
scheidt u? En wat hebt gij
dat gij niet hebt ontvan-
gen? En zoo gij het ook
ontvangen hebt, wat roemt
gij alsof gij het niet ontvan-
8. gen hadt? Alreede zijt gij
verzadigd, alreede zijt gij
rijk geworden, zonder ons
hebt gij gebeerscht; en och
of gij heerschtet, opdat ook
wij met u heerschen mog-
9. ten. Want ik acht dat God
ons, die de laatste apostelen
zijn, ten toon heeft gesteld
als tot den dood verwezen;
want wij zijn een schouw-
spel geworden der wereld en
den engelen en den men-
10. schen. Wij zijn dwaazen om
Christus wil, maar gij zijt
wijzen in Christus; wij zijn
zwakken, maar gij sterken;
gij zijt heerlijken, maar wij
11. verachten. Tot op deze te-
genwoordige ure lijden wij
honger en lijden wij dorst,
en zijn naakt, en worden
niet vuisten geslagen, en
hebben geen vaste woon-
12. plaats, en arbeiden, wer-
kende met onze eigene han-
den; wij worden gescholden
en wij zegenen, wij worden
vervolgd en wij verdragen,
13. wij worden gelasterd en wij
bidden; wij zijn geworden
als ultvaagsels der wereld
en aller afschrapsel tot nu
toe.
14. Ik schrijf deze dingen niet
om u te beschamen, maar
als mijne lieve kinderen
15. vermaan ik u. Want al hadt
gij tienduizend leermeesters
in Christus, zoo *hebt gij*
toch niet vele vaders; want
in Christus Jezus heb ik u
door 't evangelie verwekt.
16. Zoo vermaan ik u dan, zijt
17. mijne navolgers. Daarom

heb ik Timotheüs tot u gezonden, die mijn lieve en getrouwe zoon is in den heer, welke u zal indachtig maken mijne wegen die in Christus zijn, gelijkerwijs ik alom in alle gemeenten leer. Doch sommigen zijn opgeblazen, alsof ik tot ulieden niet komen zoude; maar ik zal haast tot u komen, zoo de heer wil, en ik zal dan verstaan niet de woorden dergenen die opgeblazen zijn, maar de kracht; want het koninkrijk Gods is niet *gelegen* in woorden, maar in kracht. Wat wilt gij? Zal ik met de roede tot u komen, of in liefde en in den geest der zachtmoedigheid?

HOOFDSTUK 5.

1. Men hoort voor zeker dat er hoererij onder u is, en zoodanige hoererij die ook onder de heidenen niet genaamd wordt, alzoo dat er een zijns vaders huisvrouw heeft: en zijt gij *nog* opgeblazen, en hebt niet veelmeer leed gedragen, opdat hij uit het midden van u weggedaan worde die deze daad begaan heeft? Doch ik, als wel met het ligchaam afwezend maar tegenwoordig zijnde met den geest, heb alreede, alsof ik tegenwoordig *ware*, dengeen die dat alzoo bedreven heeft bealoten, in den naam onzes Heeren Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest *tezamen* vergaderd zullen zijn, met de kracht onzes Heeren Jezus Christus, denzulke overtegeven den satan tot verderf des vleesches, opdat de geest behouden mag worden in den dag des Heeren Jezus.
6. Uw roem is niet goed. Weet gij niet dat een weinig zuurdeesem het geheele deeg

7. zuur maakt? Zuivert dan den ouden zuurdeesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons pascha is voor ons geslagt, *namelijk*
8. Christus: zoo dan laat ons feesthouden, niet in den ouden zuurdeesem, noch in den zuurdeesem der kwaadheid en der boosheid, maar in de ongezuurde *brooden* der oprechtheid en der waarheid.
9. Ik heb u geschreven in den brief, dat gij u niet zoudt vermengen met de hoereerders; doch niet geheel met de hoereerders dezer wereld, of met de gierigaards, of met de roovers, of met de afgodendienaars; want anders zoudt gij moeten uit de
11. wereld gaan. Maar nu heb ik u geschreven dat gij u niet zult vermengen, *namelijk* indien iemand een broeder genaamd zijnde een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een roover, dat gij met zoodanig een ook niet zult eten.
12. Want wat heb ik ook wie buiten zijn te oordeelen? Oordeelt gijlieden niet wie binnen zijn? Maar wie buiten zijn oordeelt God. En doet gij dezen booze uit ulieden weg.

HOOFDSTUK 6.

1. Durft iemand van ulieden, die een zaak heeft tegen een ander, te regt gaan voor de onregtvaardigen, en niet
2. voor de heiligen? Weet gij niet dat de heiligen de wereld oordeelen zullen? En indien door u de wereld geoordeeld wordt, zijt gij onwaardig de minste regtzaken? Weet gij niet dat wij de engelen oordeelen zullen, hoeveeltmeer de zaken
4. die dit leven aangaan? Zoo gij dan regtzaken hebt die

- dit leven aangaan, zet die *daarover* die in de gemeente
5. het minst geacht zijn. Ik zeg u dit tot schaamte. Is er dan alzo onder u geen die wijs is, ook niet één, die zonde kunnen oordeelen tus-
 6. schen zijne broeders? Maar de *éne* broeder gaat met den *anderen* broeder te regt, en
 7. dat voor ongeloovigen. Zoo is er dan nu ganschelijk het gebrek onder u, dat gij met elkander regtzaken hebt. Waarom lijdt gij niet liever ongelijk, waarom lijdt gij
 8. niet liever schade? Maar gijlieden doet ongelijk en doet schade, en dat den
 9. broederen. Of weet gij niet dat de onregtvaardigen het koningrijk Gods niet zullen
 10. beërven? Dwaalt niet: noch hoerers, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkards, geen lasteraars, geen roovers zullen het koningrijk Gods beër-
 11. ven. En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewasschen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt geregtvaardigd in den naam des Heeren Jezus en door den Geest onzes Gods.
 12. Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal onder geen magt
 13. mij laten brengen. De spijzen zijn voor den buik, en de buik is voor de spijzen; maar God zal beide dezen en die tenietdoen. Doch het ligchaam is niet voor de hoererijs, maar voor den Heer, en de Heer voor het lig-
 14. chaam; en God heeft ook den Heer opgewekt, en zal ons opwekken door zijne kracht.
 15. Weet gij niet dat uwe lig-

- chamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen en maken ze leden eener hoer?
16. Dat zij verre. Of weet gij niet, dat wie de hoer aanhangt één ligchaam *met haar* is? Want die twee, zegt hij, zullen tot één
 17. vleesch wezen. Maar wie den Heer aanhangt is
 18. één geest *met hem*. Vliedt de hoererijs. Alle zonde die de mensch doet is buiten het ligchaam; maar wie hoererijs bedrijft, die zondigt tegen
 19. zijn eigen ligchaam. Of weet gij niet, dat ulieder ligchaam een tempel is des Heiligen Geestes die in u is, dien gij van God hebt, en dat gij van uselve niet zijt?
 20. Want gij zijt duur gekocht: zoo verheerlijkt dan God in uw ligchaam en in uwen geest, welke Gods zijn.

HOOFDSTUK 7.

1. Aangaande nu de dingen waarvan gij mij geschreven hebt, het is een mensch goed geen vrouw aantrekken;
2. maar om der hoererijs wil zal een iegelijk *man* zijn eigen vrouw hebben, en een iegelijke *vrouw* zal haren
3. eigen man hebben. De man zal aan de vrouw de schuldige goedwilligheid betalen, en desgelijks ook de vrouw
4. aan den man. De vrouw heeft de magt niet over haar eigen ligchaam, maar de man; en desgelijks ook de man heeft de magt niet over zijn eigen ligchaam, maar de vrouw.
5. Onttrekt u elkander niet, tenzij dan met beider toestemming voor een tijd, opdat gij u tot vasten en bidden moogt verledigen; en komt wederom bij één, opdat u de satan niet verzoeken, omdat gij u niet kunt ont-
6. houden. Doch dit zeg ik uit toelating, niet uit bevel.

7. Want ik wilde dat alle menschen waren gelijk als ik zelf *ben*; maar een iegelijk heeft zijn eigen gave van God, de één wel aldus, maar de ander alzóó.
8. Doch ik zeg den ongetrouwden en den weduwen: het is hun goed indien zij 9. blijven gelijk als ik; maar indien zij zich niet kunnen onthouden, dat ze trouwen; want het is beter te trouwen 10. dan te branden. Doch den getrouwden gebied niet ik, maar de Heer, dat de vrouw van den man niet scheidt; 11. en indien zij ook scheidt, dat zij ongetrouwd blijve, of zich met den man verzoene; en dat de man de vrouw niet verlate.
12. Maar den anderen zeg ik, niet de Heer: indien enig broeder een ongeloovige vrouw heeft, en dezelve tevreden is bij hem te wonen, 13. dat hij ze niet verlate; en een vrouw die een ongeloovigen man heeft, en hij tevreden is bij haar te wonen, dat zij hem niet verlate.
14. Want de ongeloovige man is geheiligd door de vrouw, en de ongeloovige vrouw is geheiligd door den man; want anders waren uwe kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig. Maar indien de ongeloovige scheidt, dat hij scheidt: de broeder of de zuster wordt in zoodanige gevallen niet dienstbaar gemaakt. Maar God heeft ons tot vrede 16. geroepen. Want wat weet gij vrouw, of gij den man zult zaligmaken? Of wat weet gij man, of gij de vrouw zult zaligmaken?
17. Doch gelijk God aan een iegelijk heeft toebedeeld, gelijk de Heer een iegelijk geroepen heeft, dat hij alzóó wandele; en alzóó ordneer ik in al de gemeenten.
18. Is iemand besneden zijnde geroepen, die late zich geen voorhuid aantrekken; is iemand in de voorhuid zijnde geroepen, die late zich niet 19. besnijden. De besnijdenis is niets en de voorhuid is niets, maar de onderhouding der 20. geboden Gods. Een iegelijk blijve in die roeping waarin 21. hij geroepen is. Zijt gij een dienstknecht zijnde geroepen, laat u dat niet bekommeren; maar indien gij ook kunt vrij worden, gebruik 22. dat liever. Want wie in den Heer geroepen is een dienstknecht zijnde, die is een vrijgelatene des Heeren; desgelijks ook wie vrij zijnde geroepen is, die is een dienstknecht van Christus. Gij zijt duur gekocht: 23. wordt geen dienstknechten 24. der menschen. Een iegelijk waarin hij geroepen is, broeders, die blijve in 't zelve bij God.
25. Aangaande nu de maagden heb ik geen bevel des Heeren; maar ik zeg mijn gevoelen, als die barmhartigheid van den Heer gekregen heb om getrouw te zijn.
26. Ik houd dan dit goed te zijn om den aanstaanden nood, dat het *zey* ik den mensch 27. goed is alzóó te zijn. Zijt gij aan een vrouw verbonden, zoek geen ontbinding; zijt gij niet verbonden aan een vrouw, zoek geen vrouw.
28. Maar indien gij ook trouwt, gij zondigt niet; en indien een maagd trouwt, zij zondigt niet. Doch dezulken zullen verdrukking hebben in het vleesch, en ik spaar ulieden.
29. Maar dit zeg ik, broeders, dat de tijd voorts kort is; opdat ook wie vrouwen hebben, zouden zijn als niet hebbende; en wie weenen, als niet weenende; en wie blijde zijn, als niet blijde zijnde; en wie koopen, als

31. niet bezittende; en wie deze wereld gebruiken, als niet misbruikende; want de gedaante dezer wereld gaat
32. voorbij. En ik wil dat gij zonder bekommernis zijt. De ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, hoe hij den Heer zal behagen; maar wie getrouwd is bekommert zich met de dingen der wereld, hoe hij
33. de vrouw zal behagen. Een vrouw en een maagd zijn onderscheiden: de ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, opdat zij heilig zij beide naar lichaam en naar geest; maar die getrouwd is bekommert zich met de dingen der wereld, hoe zij den man zal behagen.
34. En dit zeg ik tot uw eigen voordeel, niet opdat ik een strik over u zoude werpen, maar om u te leiden tot hetgeen wèl voegt en bekwaam is om den Heer wèl aante hangen, zonder herwaarts en derwaarts getrokken te
35. worden. Maar zoo iemand acht dat hij niet gevoegelijk handelt met zijne maagd, indien zij over den jeugdigen tijd gaat, en het alsoo moet geschieden, die doe wat hij wil, hij zondigt niet:
36. dat ze trouwen. Doch wie vaststaat in zijn hart, geen noodzaak hebbende, maar magt heeft over zijn eigen wil, en dit in zijn hart besloten heeft dat hij zijne maagd zal bewaren, die doet wèl.
37. Alsoo dan wie haar ten huwelijk uitgeeft, die doet wèl; en wie ze ten huwelijk niet uitgeeft, die doet beter.
38. Een vrouw is door de wet verbonden zoolang den tijd haar man leeft; maar indien haar man ontalpen is, zoo is zij vrij om te trouwen wien zij wil, alleenlijk in
39. den Heer. Maar zij is geluk-

kiger indien zij alzóó blijft, naar mijn gevoelen: en ik meen ook den Geest Gods te hebben.

HOOFDSTUK 8.

1. Aangaande nu de dingen die den afgoden geofferd zijn, wij weten dat wij allen tezamen kennis hebben. De kennis maakt opgeblazen,
2. maarde liefde sticht. En zoo iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend gelijk men behoort te kennen; maar zoo iemand God liefheeft, die is van hem gekend. Aangaande dan het eten der dingen die den afgoden geofferd zijn, wij weten dat een afgod niets is in de wereld, en dat er geen
3. ander God is dan één. Want hoewel er ook zijn die goden genaamd worden, 't zij in den hemel 't zij op de aarde, (gelijk er vele goden en vele
4. heeren zijn), nochtans hebben wij maar éénen God, den Vader, uit welken alle dingen zijn en wij tot hem, en maar éénen Heer, Jezus Christus, door welken alle dingen zijn en wij door hem.
5. Doch in allen is de kennis niet; maar sommigen met een conscientie des afgods tot nocht toe, eten het als iets dat den afgoden geofferd is; en hunne conscientie zwak zijnde wordt bevlekt.
6. De spijs nu maakt ons Gode niet aangenaam; want 't zij dat wij eten, wij hebben geen overvloed; en 't zij dat wij niet eten, wij hebben geen gebrek. Maar ziet toe, dat deze uwe magt niet eenigerwijze een aanstoot worde dengenen die zwak
7. zijn. Want zoo iemand u die de kennis hebt ziet in der afgoden tempel aansitten, zal de conscientie van hem die zwak is niet gestijft worden om te eten de dingen die

- den afgoden geofferd zijn,
 11. en zal de broeder die zwak is door uwe kennis verloren gaan, om welken Christus gestorven is? Doch gijlieden alzóó tegen de broeders zondigende en hunne zwakke conscientie kwetseude, zondigt tegen Christus. Daarom indien de spijs mijnen broeder ergert, zoo zal ik in eeuwigheid geen vleesch eten, opdat ik mijnen broeder niet ergere.

HOOFDSTUK 9.

1. Ben ik niet een apostel? Ben ik niet vrij? Heb ik niet Jezus Christus onzen Heer gezien? Zijt gijlieden niet mijn werk in den Heer? Zoo ik anderen geen apostel ben, nochtans ben ik 't ulieden; want het zegel mijns apostelschaps zijt gijlieden in den Heer. Mijne verantwoordung aan degenen die onderzoek over mij doen is deze. Hebben wij niet magt om te eten en te drinken? Hebben wij niet magt om eene vrouw een zuster zijnde met ons omteteiden, gelijk ook de andere apostelen en de broeders des Heeren en Cefas? Of hebben alleen ik en Barnabas geen magt van niet te werken? Wie dient ooit in den krijg op eigen bezoldiging? Wie plant een wijngaard, en eet niet van zijne vrucht? Of wie weidt een kudde, en eet niet van de melk der kudde?
 8. Spreek ik dit naar den mensch, of zegt ook de wet dit niet? Want in de wet van Mozes is geschreven: Gij zult een dorschenden os niet muilbanden. Zorgt God ook voor de ossen? Of zegt hij dat gauschelijk om onzentwil? Want om onzentwil is dat geschreven; overmits wie ploegt op hope moet ploeg-

- gen, en wie op hope dorscht moet zijner hoop deelachtig worden. Indien wij ulieden het geestelijke gezaaid hebben, is het een groote zaak zoo wij het uwe dat ligchamelijk is maaijen? Indien anderen dixer magt over u deelachtig zijn, waarom niet veelmeer wij? Doch wij hebben deze magt niet gebruikt, maar wij verdragen 't alles, opdat wij niet eenige verandering geven aan het evangelie van Christus.
 13. Weet gij niet dat degenen die de heilige dingen bedienen, van het heilige eten, en die steeds bij het altaar zijn, met het altaar deelen?
 14. Alzóó heeft ook de Heer geordineerd dengeenen die het evangelie verkondigen, dat zij van het evangelie leven.
 15. Maar ik heb geen van deze dingen gebruikt. En ik heb dit niet geschreven opdat het alzóó aan mij geschieden zoude; want het ware mij beter te sterven, dan dat iemand dezen mijnen roem zoude ijdel maken.
 16. Want indien ik het evangelie verkondig, 't is mij geen roem; want de nood is mij opgelegd, en wee mij indien ik het evangelie niet verkondig. Want indien ik dat gewillig doe, zoo heb ik loon; maar indien onwillig, de uitdeeling is mij *evenwel* toebedrouwd. Wat loon heb ik dan? *Namelijk* dat ik het evangelie verkondigende, het evangelie van Christus kosteloos stel, om mijne magt in het evangelie niet te misbruiken. Want daar ik van allen vrij was, heb ik mijzelven allen dienstbaar gemaakt, opdat ik er meer zoude winnen; en ik ben den Joden geworden als een Jood, opdat ik de Joden winnen zoude; dengeenen die onder de wet zijn *ben ik gewor-*

- den als onder de wet zijnde, opdat ik degenen die onder de wet zijn winnen zoude;
21. den genen die zonder de wet zijn *ben ik geworden* als zonder de wet zijnde, (voor God *nochtans* zijnde niet zonder de wet, maar voor Christus onder de wet), opdat ik degenen die zonder de wet zijn
22. winnen zoude; ik ben den zwakken geworden als een zwakke, opdat ik de zwakken winnen zoude; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers eenigen behouden
23. zoude. En dit doe ik om des evangelies wil, opdat ik hetzelfde mededeelachtig zoude worden.
24. Weet gijlieden niet, dat wie in de loopbaan loopen, allen wel loopen, maar *dat één den prijs ontvangt?* Loopt alzóó, dat gij *dien*
25. moogt verkrijgen. En een iegelijk die *om prijs* strijdt onthoudt zich in alles. *Déze dan doet wel dit* opdat zij een verderfelijke kroon zouden ontvangen, maar wij een
26. onverderfelijke. Ik loop dan alzóó niet als op 't onzekere; ik kamp alzóó niet als de
27. lucht slaande; maar ik bedwing mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid, opdat ik niet soms daar ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde.

HOOFDSTUK 10.

1. En ik wil niet, broeders, dat gij onwetend zijt, dat onze vaders allen onder de wolk waren, en allen door
2. de zee doorgeslaan zijn, en allen in Mozes gedoopt zijn
3. in de wolk en in de zee, en allen dezelfde geestelijke
4. spijs gegeten hebben, en allen denzelfden geestelijken drank gedronken hebben; want zij dronken uit de geestelijke steenrots die volgde, en de steenrots was Christus.

5. Maar in 't meerendeel van hen heeft God geen welgevallen gehad; want zij zijn in de woestijn ternedergelegagen.
6. En deze dingen zijn geschied ons tot voorbeelden, opdat wij geen lust tot het kwaad zouden hebben, gelijkterwijs als zij lust gehad
7. hebben. En wordt geen afgodendienaars gelijkterwijs als sommigen van hen, gelijk geschreven staat: Het volk zat neder om te eten en om te drinken, en zij stonden op om te
8. spelen. En laat ons niet hoereren, gelijk sommigen van hen gehoereerd hebben, en er vielen op éénen dag
9. drieëntwintigduizend. En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield. En murmureert niet, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben, en werden vernield van den verderver.
11. En deze dingen alle zijn hun overkomen tot voorbeelden, en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelke de einden der eeu-
12. wen gekomen zijn. Zoo dan wie meent te staan, zie toe
13. dat hij niet valle. Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menschelijke; doch God is getrouw, welke u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt, maar hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen.
14. Daarom mijne geliefden, vliedt van den afgodendienst.
15. Als tot verstandigen spreek ik: oordeelt gij 't geen ik
16. zeg. De drinkbeker der dankzegging dien wij *dankzeggende* zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds

van Christus? Het brood dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des ligchaams

17. van Christus? Want één brood is het, *106* zijn wij velen één ligchaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig
18. zijn. Ziet Israel dat naar het vleesch is: hebben niet degenen die de offeranden eten gemeenschap met het
19. altaar? Wat zeg ik dan? Dat een afgod iets is, of dat het
20. afgodenoferiets is? *Ja ik zeg* dat 't geen de heidenen offeren, zij *het* den duivelen offeren, en niet Gode; en ik wil niet dat gij met de duivelen
21. gemeenschap hebt. Gij kunt den drinkbeker des Heeren niet drinken en den drinkbeker der duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn der tafel des Heeren en der tafel
22. der duivelen. Of tergen wij den Heer? Zijn wij sterker dan hij?
23. Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen stichten
24. niet. Niemand zoek wat zijnszelfs is, maar een iegelijk *zoek* wat des anderen
25. is. Eet alwat in het vleeschhuis verkocht wordt, niets ondervragende om der conscientie wil; want de aarde is des Heeren, en de
26. volheid derzelve. En indien u iemand van de ongeloovigen noodt, en gij *daar* gaan wilt, eet alwat ulieden voorgesteld wordt, niets ondervragende om der conscientie wil. Maar zoo iemand tot ulieden zegt: Dat is afgodenofer, eet *het* niet, om desgenen wil die u *dat* te kennen gegeven heeft, en om der conscientie wil; want de aarde is des Heeren, en de volheid derzelve.
29. Doch ik zeg *om* de conscientie, niet van uzelfen maar des

anderen; want waarom wordt mijne vrijheid geoordeeld van een andere conscientie?

30. En indien ik door genade *der spijs* deelachtig ben, waarom word ik gelasterd over 't geen waarvoor ik dankzeg?
31. Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets *anders* doet, doet het alles ter eere Gods.
32. Weest zonder aanstoot te geven, en den Joden, en den Grieken, en der gemeente
33. Gods; gelijkerwijs ik ook in alles allen behaag, niet roekende mijn eigen voordeel, maar het *oordeel* van velen, opdat zij mogten behouden worden.

HOOFDSTUK II.

1. Weest mijne navolgers, gelijkerwijs ook ik van Christus.
2. En ik prijs u broeders, dat gij in alles mijner gedachtig zijt, en de inzettingen behoudt gelijk ik u *die*
3. overgegeven heb. Doch ik wil dat gij weet, dat Christus het hoofd is eens iegelijks mans, en de man het hoofd der vrouw, en God het
4. hoofd van Christus. Een iegelijk man die bidt of profeteert hebbende *iets* op het hoofd, die onteert zijn eigen
5. hoofd; maar een iegelijke vrouw die bidt of profeteert met ongedekten hoofde, onteert haar eigen hoofd; want het is één en 't zelfde alsof *haar* het haar afgesneden
6. ware. Want indien een vrouw niet gedekt is, dat zij ook geschoren worde; maar indien het leelijk is voor een vrouw, geschoren te zijn of 't haar afgesneden te hebben,
7. dat zij zich dekke. Want de man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het beeld en de heerlijkheid Gods is; maar de vrouw is de heerlijkheid des mans. Want de man is uit de vrouw niet,

- maar de vrouw uit den man; 23. Want ik heb van den Heer
 9. want ook is de man niet ge- ontvangen 't geen ik ook u
 10. de vrouw om de man. Daar- overgegeven heb, dat de Heer
 om moet de vrouw een magt Jezus in den nacht in wel-
 11. der engelen wil. Nogtans ken hij verraden werd het
 is noch de man zonder de brood nam, en als hij ge-
 12. want gelijkerwijs de vrouw dankt had brak hij 't, en
 uit den man is, alzoo is ook zeide: Neemt, eet, dat is
 13. alle dingen *zijn* uit God. Oor- mijn ligchaam dat voor u
 deelt gij onder uzelve, is het gebroken wordt: doet dat tot
 14. gedekt God bidde? Of leert mijne gedachtenis. Desge-
 15. ook de natuur zelve niet lijks *nam* hij ook den drink-
 dat zoo een man lang haar biker na het eten des avond-
 16. draagt, het hem een oneer maals, en zeide: Deze drink-
 17. is, maar zoo een vrouw lang beker is het nieuwe testa-
 haar draagt, dat het haar ment in mijn bloed: doet
 18. een eer is, omdat haar het dat, zoodikwijls als gij *dien*
 lange haar voor een dekael zult drinken, tot mijne ge-
 19. is gegeven? Doch indien dachtenis. Want zoodik-
 iemand schijnt twistgierig wijls als gij dit brood zult
 20. te zijn, wij hebben zulke eten en dezen drinkbeker
 gewoonte niet, noch de ge- den dood des Heeren, totdat
 meenten Gods. 27. hij komt. Zoo dan wie on-
 21. Dit nu 't geen ik u aanzeg waardig dit brood eet of
 prijs ik niet, *namelijk* dat gij den drinkbeker des Heeren
 22. niet tot beter maar tot erger drinkt, die zal schuldig zijn
 tezamenkomt. Want eerste- aan het ligchaam en bloed
 23. lijk, als gij tezamenkomt 28. des Heeren. Maar de mensch
 in de gemeente, zoo hoor beproeve zichzelf, en ete
 ik dat er scheuringen zijn alzoo van het brood en drin-
 24. onder u, en ik geloof het ke van den drinkbeker; want
 25. ten deele. Want er mochten wie onwaardig eet en drinkt,
 ook ketterijen onder u zijn, die eet en drinkt zichzelf
 26. opdat degenen die opregt een oordeel, niet onder-
 zijn openbaar zingen worden scheidende het ligchaam des
 27. onder u. Als gij dan te- 30. Heeren. Daarom zijn onder
 samen bijeenkomt, *dat* is niet u vele zwakken en krankten,
 28. des Heeren avondmaal eten; 31. en velen slapen. Want in-
 29. want in het eten neemt een dien wijnszelve oordeelden,
 legelijk tevoren zijn eigen zoo zouden wij niet geoor-
 30. avondmaal; en deze is hon- deeld worden; maar als wij
 31. gerig, en de ander is dron- geoordeeld worden, zoo wor-
 32. ken. Hebt gij dan geen huis- den wij van den Heer getuch-
 zen, om er te eten en te tigd, opdat wij niet de we-
 33. drinken? Of versacht gij de reld niet zouden veroordeeld
 gemeente Gods, en beschaamt worden, zoo dan mijne
 34. gij degenen die niet broeders, als gij tezamen-
 hebben? Wat zal ik u zeg- komt om te eten, verwacht
 35. gen? Zal ik u prijzen? Inde- 36. elkander. Doch zoo iemand
 36. zen prijs ik u niet. 37. hongert, dat hij tehuis ete,
 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

HOOFDSTUK 12.

1. En van de geestelijke gaven, broeders, wil ik niet dat
2. gij onwetend zijt. Gij weet dat gij heidenen waart, tot de stomme afgoden heenge-trokken naardat gij geleid
3. werdt. Daarom maak ik u be-kend, dat niemand die door den Geest Gods spreekt, Jezus een vervloeking noemt; en niemand kan zeggen Jezus den Heer *te zijn*, dan door den Heiligen Geest.
4. En er is verscheidenheid der gaven, doch het is de-
5. zelfde Geest; en er is ver-scheidenheid der bedienin-gen, en het is dezelfde Heer;
6. en er is verscheidenheid der werkingen, doch het is de-zelfde God die alles in allen
7. werkt. Maar aan een iegel-lijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen
8. oorbaar is. Want dezen wordt door den Geest gege-ven het woord der wijsheid, en aan een ander het woord der kennis, door denzelfden
9. Geest; en aan een ander het geloof, door denzelfden Geest; en aan een ander de gaven der gezondmakingen,
10. door denzelfden Geest; en aan een ander de werkingen der krachten; en aan een ander profetie; en aan een ander onderscheidingen der keesten; en aan een ander menigerlei talen; en aan een ander uitlegging der talen:
11. doch deze dingen alle werkt één en dezelfde Geest, toe-deelende aan een iegelijk in 't bijzonder gelijkerwijs hij wil.
12. Want gelijk het ligchaam één is en vele leden heeft, en al de leden van dit ééne ligchaam vele zijnde *maar één ligchaam zijn*, alzóó ook
13. Christus; want ook wij allen zijn door éenen Geest tot één ligchaam gedoopt, het-

- zij Joden hetzij Grieken, hetzij dienstknechten hetzij vrijen: en wij zijn allen tot
14. éenen Geest gedrenkt. Want ook het ligchaam is niet één
15. lid, maar vele *leden*. Indien de voet zeide: Dewijl ik de hand niet ben, zoo ben ik van het ligchaam niet, is die daarom niet van het lig-
16. chaam? En indien het oor zeide: Dewijl ik het oog niet ben, zoo ben ik van het lig-chaam niet, is het daarom
17. niet van het ligchaam? Ware het geheele ligchaam het oog, waar *zoude* het gehoor *zijn*? Ware het geheele *lig-chaam* gehoor, waar *zoude* de
18. reuk *zijn*? Maar nu heeft God de leden gezet, elk van dezelve in het ligchaam ge-
19. lijk hij gewild heeft. En waren ze allen *maar één lid*, waar *zoude* het ligchaam
20. *zijn*? Maar nu zijn er wel vele leden, doch *maar één*
21. *ligchaam*. En het oog kan niet zeggen tot de hand: Ik heb u niet van noode, of wederom het hoofd tot de voeten: Ik heb u niet van noode.
22. Ja veeleer, de leden die *ons* denken de zwakste des lig-chaams te zijn, die zijn nood-
23. dig; en die *ons* denken de minst aanzienlijke *leden* des ligchaams te zijn, denzel-ven doen wij overvloediger eer aan, en onze onsierlijke
24. *leden* hebben overvloediger *versiering*. Doch onze sier-lijke hebben 't niet van nood-; maar God heeft het ligchaam *alzóó* tezamenge-voegd, gevende overvloediger eer aan 't geen gebrek
25. *aan dezelve* heeft, opdat geen tweedragt in het ligchaam zij, maar de leden voor elk-ander gelijke zorg zouden dragen. En hetzij dat één lid lijdt, zoo lijden al de leden mede; 't zij dat één lid ver-heerlijkt wordt, zoo verblij-den zich al de leden mede.

27. En giffieden zijt het ligchaam van Christus, en leden in 't bijzonder. En God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, hulpbewijzingen, regeringen, menigerlei talen. Zijn ze allen apostelen? Zijn ze allen profeten? Zijn ze allen leeraars? Zijn ze allen krachten? Hebben ze allen gaven der gezondmakingen? Spreken ze allen met *menigerlei* talen? Zijn ze allen uitleggers? Doch ijvert naar de beste gaven, en ik wijs u een weg die nog uitnemender is.

HOOFDSTUK 13.

1. Al ware 't dat ik de talen der menschen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zoo ware ik een klinkend metaal of luidende schel geworden. En al ware 't dat ik de *gave* der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap, en al ware 't dat ik al het geloof had, zoodat ik bergen verzetze, en de liefde niet had, zoo ware ik niets.
2. En al ware 't dat ik al mijne goederen tot onderhoud der *armen* uitdeelde, en al ware 't dat ik mijn ligchaam overgaf opdat ik verbrand zoude worden, en had de liefde niet, zoo zoude 't mij geen nuttigheid geven.
3. De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet ligtvaardig, zij is niet opgeblazen; zij handelt niet ongeschikt, zij zoekt zichzelfe niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad; zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij ver-

- blijdt zich in de waarheid; zij bedekt alle dingen, zij geloofst alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen.
4. De liefde vergaast nimmermeer; maar 't zij profetiën, zij zullen tenietgedaan worden; 't zij talen, zij zullen ophouden; 't zij kennis, zij zal tenietgedaan worden.
 5. Want wij kennen ten deele en wij profeteren ten deele; doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten deele is tenietgedaan worden. Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind; maar wanneer ik een man geworden ben, zoo heb ik tenietgedaan 't geen eens kinds was. Want wij zien nu door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan *zullen wij zien* aangezigt tot aangezigt; nu ken ik ten deele, maar alsdan zal ik kunnen gelijk ook ik gekend ben. En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde.

HOOFDSTUK 14.

1. Jaagt de liefde na, en ijvert om de *gerestelijke gaven*, maar meest dat gij moogt profeteren. Want wie een *vreemde* taal spreekt, spreekt niet den menschen maar Gode; want niemand verstaat *het*, doch niet den geest spreekt hij verborgenheden; maar wie profeteert, spreekt den menschen stichting en vermaning en vertroosting. Wie een *vreemde* taal spreekt, die sticht zichzelfe; maar wie profeteert, die sticht de gemeente. En ik wil *wel* dat gij allen in *vreemde* talen spreekt, maar meer dat gij profeteert; want wie profeteert is meer-

- der dan wie *vreemde* talen spreekt, tenzij dan dat hij 't nitlegge, opdat de gemeente stichting mag ontvangen.
6. En nu broeders, indien ik tot u kwam en sprak *vreemde* talen, wat nuttigheid zoude ik u doen, zoo ik tot u niet sprak of in openbaring, of in kennis, of in profetie, of in leering? Zelfs ook de levenlooze dingen die geluid geven, 't zij fluit 't zij eiter, zoo zij geen onderscheid niet kunnen klank geven, hoe zal bekend worden 't geen op de fluit of op de eiter gespeeld wordt? Want ook indien de bazuin een onzeker geluid geeft, wie zal zich tot den krijg bereiden? Alzoo ook gijlieden indien gij niet door de taal een duidelijke rede geeft, hoe zal verstaan worden 't geen gesproken wordt? Want gij zult zijn *als* die in de lucht spreekt. Er zijn, naar het voervalt, zoovele soorten van stemmen in de wereld, en geen derzelve is zonder stem; indien ik dan de kracht der stem niet weet, zoo zal ik hem die spreekt barbaarsch zijn, en hij die spreekt zal bij mij barbaarsch zijn. Alzoo ook gij, dewijl gij ijverig zijt naar geestelijke gaven, zoo zoekt dat gij moogt overvloedig zijn tot stichting der gemeente. Daarom wie in een *vreemde* taal spreekt, die bidde dat hij 't mag uitleggen;
14. want indien ik in een *vreemde* taal bid, mijn geest bidt *wel*, maar mijn verstand is zonder vrucht. Wat is 't dan? Ik zal *wel* met den geest bidden, maar ik zal ook met het verstand bidden; ik zal *wel* met den geest zingen, maar ik zal ook met het verstand zingen. Anders indien gij dankzegt met den geest, hoe zal degeen die de plaats eens ongeleerden vervult
- amen zeggen op uwe dankzegging, dewijl hij niet weet
17. wat gij zegt? Want gij dankzegt wel behoorlijk, maar de ander wordt niet gesticht.
18. Ik dank mijnen God dat ik meer *vreemde* talen spreek
19. dan gij allen; maar ik wil *liever* in de gemeente vijf woorden spreken met mijn verstand, opdat ik ook anderen mag onderwijzen, dan tienduizend woorden in een *vreemde* taal.
20. Broeders, wordt geen kinderen in het verstand, maar zijt kinderen in de boosheid, en wordt in 't verstand vol-
21. wassen. In de wet is geschreven: Ik zal doorlieden van andere talen en door andere lippen tot dit volk spreken, en ook alzoo zullen zij mij niet hooren, zegt de Heer. Zoo dan, de *vreemde* talen zijn tot een teeken niet dengenen die gelooven, maar den ongeloovigen; en de profetie niet den ongeloovigen, maar dengenen die gelooven. Indien dan de geheele gemeente bij éénvergaderd ware, en zij allen in *vreemde* talen spraken, en *eenige* ongeleerden of ongeloovigen inkwamen, zouden zij niet zeggen dat gij uitsinnig waart? Maar indien zij allen profeteerden, en een ongeloovige of ongeleerde inkwam, die wordt van allen overtuigd *en* hij wordt
25. van allen geoordeeld, en alzoo worden de verborgen dingen zijns harten openbaar; en alzoo vallende op *zijn* aangezicht zal hij God aanbidden, en verkondigen dat God waarlijk onder u is.
26. Wat is 't dan broeders? Wanneer gij tezamenkomt, een iegelijk van u heeft hij een psalm, heeft hij eene *vreemde* taal, heeft hij eene openba-

- ring, heeft hij eene uitlegging, laat alle dingen geschieden tot sticting. En zoo iemand een *vreemde* taal spreekt, dat het door twee of ten meeste drie *geschiede*, en bij beurte, en dat één het uitlegge; maar indien er geen uitlegger is, dat hij zwijge in de gemeente, doch dat hij tot zichzelf spreke en tot God. En dat twee of drie profeten spreken, en dat de anderen oordeelen; doch indien eenen ander die er zit *iets* geopenbaard is, dat de eerste zwijge; want gij kunt allen de één na den ander profeteren, opdat zij allen leeren en allen getroost worden. En de geesten der profeten zijn den profeten onderworpen; want God is geen *God* van verwarring maar van vrede, gelijk in al de gemeenten der heiligen.
34. Dat uwe vrouwen in de gemeenten zwijgen; want het is haar niet toegelaten te spreken, maar *bevolen* onderworpen te zijn, gelijk ook de wet zegt. En zoo zij iets willen leeren, laat ze tehuis hare eigene mannen vragen; want het staat leelijk voor de vrouwen dat zij in de gemeente spreken.
36. Is het woord Gods van u uitgegaan, of is het tot u alléén gekomen? Indien iemand meent een profeet te zijn of geestelijk, die erkenne dat 't geen ik u schrijf des Heeren geboden zijn; maar zoo iemand onwetend is, die zij onwetend.
39. Zoo dan broeders, ijvert om te profeteren, en verhindert niet in *vreemde* talen te spreken. Laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden.

HOOFDSTUK 15.

1. Voorts broeders, ik maak u bekend het evangelie dat ik u verkondigd heb, het-

- welk gij ook aangenomen hebt, in 't welk gij ook staat, door hetwelk gij ook zalig wordt, indien gij het behoudt op zoodanige wijs als ik het u verkondigd heb, tenzij dan dat gij tevergeefs geloofd hebt.
3. Want ik heb ulieden ten eerste overgegeven 't geen ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften; en dat hij is begraven, en dat hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften; en dat hij is van Cefas gezien, daarna van de twaalf. Daarna is hij gezien van meer dan vijfhonderd broeders op éénmaal, van welke het *meerendeel* nog overig is, en sommigen ook zijn ontslapen. Daarna is hij gezien van Jacobus, daarna van al de apostelen. En ten laatste van allen is hij ook van mij als van een ontijdig geboren gezien. Want ik ben de minste van de apostelen, die niet waardig ben een apostel genaamd te worden, daarom dat ik de gemeente Gods vervolgd heb; doch door de genade Gods ben ik wat ik ben; en zijne genade die *aan* mij *bewezen* is, is niet ijdel geweest, maar ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen; doch niet ik, maar de genade Gods die met mij is. Hetzij dan ik hetzij zijlieden, alzóó prediken wij en alzóó hebt gij geloofd.
12. Indien nu Christus gepredikt wordt dat hij uit de dooden opgewekt is, hoe zeggen sommigen onder u dat er geen opstanding der dooden is? En indien er geen opstanding der dooden is, zoo is Christus óók niet opgewekt; en indien Christus niet opgewekt is, zoo is dan onze prediking ijdel, en

15. ijdel is ook uw geloof; en zoo worden wij ook bevonden valsche getuigen Gods, want wij hebben van God getuigd dat hij Christus opgewekt heeft; dien hij niet heeft opgewekt, zoo namelijk de dooden niet opgewekt worden. Want indien de dooden niet opgewekt worden, zoo is ook Christus niet opgewekt; en indien Christus niet opgewekt is, zoo is uw geloof tevergeefs, zoo zijt gij nog in uwe zonden; zoo zijn dan ook verloren wie in Christus ontslapen zijn. Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zoo zijn wij de ellendigste van alle menschen.
20. Maar nu, Christus is opgewekt uit de dooden, en is de eersteling geworden dergenen die ontslapen zijn.
21. Want dewijl de dood door een mensch is, zoo is ook de opstanding der dooden door een mensch. Want gelijk ze allen in Adam sterven, alzóó zullen ze ook in Christus allen levendgemaakt worden; maar een iegelijk in zijn orde: de eersteling Christus, daarna wie van Christus zijn in zijne toekomst; daarna zal het einde zijn, wanneer hij het koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben, wanneer hij zal tenietgedaan hebben alle heerschappij en alle magt en kracht. Want hij moet als Koning heerschen, totdat hij al de vijanden onder zijne voeten zal gelegd hebben. De laatste vijand die tenietgedaan wordt is de dood. Want hij heeft alle dingen zijner voeten onderworpen. Doch wanneer hij zegt dat hem alle dingen onderworpen zijn, zoo is 't openbaar dat hij uitgenomen wordt die hem alle dingen onderworpen heeft; en wanneer hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon zelf onderworpen worden dien die hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen.
28. Anders wat zullen zij doen die voor de dooden gedoopt worden? Indien de dooden ganschelijk niet opgewekt worden, waarom worden zij voor de dooden ook gedoopt?
29. Waarom zijn ook wij alie ure in gevaar? Ik sterf alle dagen, 't welk ik betuig bij onzen roem dien ik heb in Christus Jezus onzen Heer.
30. Zoo ik naar den mensch tegen de heesten gevochten heb te Efeze, wat nuttigheid is 't mij? Indien de dooden niet opgewekt worden, laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij. Dwaalt niet. Kwade tezamenprekingen verderven goede zeden. Waakt op rechtvaardig, en zondig niet; want sommigen hebben de kennis Gods niet. Ik zeg 't u tot schaamte.
31. Maar, zal iemand zeggen, hoe zullen de dooden opgewekt worden, en met hoedanig een ligchaam zullen zij komen? Gij dwaas, 't geen gij zaait wordt niet levend tenzij dat het gestorven zij; en 't geen gij zaait, daarvan zaait gij het ligchaam niet dat worden zal, maar een bloot graan, naar het voorvalt, van tarwe of van eenig der andere granen; maar God geeft aan hetzelfde een ligchaam gelijk hij wil, en aan ieder zaad zijn eigen ligchaam.
32. Alle vleesch is niet hetzelfde vleesch; maar een ander is het vleesch der menschen, en een ander is 't vleesch der

- beesten, en een ander der viasschen, en een ander der vogelen; en er zijn hemelsche lichamen en er zijn aardsche lichamen, maar een andere is de heerlijkheid der hemelsche en een andere der aardsche. Een andere is de heerlijkheid der zon, en een andere is de heerlijkheid der maan, en een andere is de heerlijkheid der sterren; want de *éene* ster verrechilt in heerlijkheid van de *andere* ster. Alzoo zal ook de opstanding der dooden zijn. Het *lichaam* wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in *ou*verderfelijkheid; het wordt gezaaid in *oneer*, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht; een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er opgewekt; er is een natuurlijk lichaam en er is een geestelijk lichaam. Alzoo is er ook geschreven: De eerste mensch *A* dam is geworden tot een levende ziel, de laatste Adam tot een levendmakenden geest. Doch het geestelijke is niet eerst, maar het natuurlijke, daarna het geestelijke. De eerste mensch is uit de aarde aardsch, de tweede mensch is de Heer uit den hemel.
48. Hoedanig de aardsche *is*, zoodanig zijn ook de aardschen; en hoedanig de hemelsche *is*, zoodanig zijn ook de hemelschen; en gelijkterwijs wij het beeld des aardschen gedragen hebben, alzoo zullen wij ook het beeld des hemelschen dragen. Doch dit zeg ik broeders, dat vleesch en bloed het koninkrijk Gods niet beerven kunnen, en de verderfelijkheid heeft de onverderfelijkheid niet.
51. Zie, ik zeg u eene verborgenheid; wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een punt *des tijds*, in een oogenblik, met de laatste bazuin; want de bazuin zal slaan, en de dooden zullen onverderfelijk opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden. Want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen. En wanneer dit verderfelijke onverderfelijkheid zal aangedaan hebben, en dit sterfelijke onsterfelijkheid zal aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden dat geschreven is: De dood is verolonden tot overwinning.
55. Dood, waar is uw prikkel? Heel, waar is uwe overwinning? De prikkel nu des doods is de zonde, en de kracht der zonde is de wet; maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onzen Heer Jezus Christus.
58. Zoo dan mijne geliefde broeders, zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet dat uw arbeid niet ijdel is in den Heer.

HOOFDSTUK 16.

1. Aangsaande nu de inzaming die voor de heiligen *geschiedt*, gelijk als ik aan de gemeenten in Galatië verordneerd heb, doet ook gij alzoo.
2. Op elken eersten *dag* der week legge een iegelijk van u *iets* bijzichzelven weg, vergaderende een schat, naardat hij welvaart verkregen heeft; opdat de inzamingen alsdan niet *eerst* geschieden, wanner ik gekomen zal zijn. En wanneer ik zal gekomen zijn, zoowij gij zult bekwaam achten

door brieven, dezelve zal ik zenden om uwe gave naar Jeruzalem overtedragen; en indien het *de moeite* waardig mogt zijn dat ik ook *zelf* reizen zoude, zoo zullen zij met mij reizen.

5. Doch ik zal tot u komen wanneer ik Macedonië zal doorgegaan zijn (want ik zal

6. door Macedonië gaan); en ik zal mogelijk bij u blijven of ook overwinteren, opdat zij mij moogt geleiden waar

7. ik zal henenreizen. Want ik wil u nu niet zien in 't voorbijgaan, maar ik hoop eenigen tijd bij u te blijven, indien 't de Heer zal toelaten.

8. Maar ik zal te Efeze blijven

9. tot den pinksterdag: want mij is een groote en krachtige deur geopend, en er zijn vele tegenstanders.

10. Zoo nu Timotheüs komt, ziet dat hij buiten vreeze bij u zij; want hij werkt het werk des Heeren gelijk als

11. ik: dat hem dan niemand verachte, maar geleidt hem in vrede, opdat hij tot mij kome; want ik verwacht hem met de broederen.

12. En wat aangaat Apollos den broeder, ik heb hem zeer gebeden dat hij met de broederen tot u komen zoude; maar het was gansche-lijk *zijn* wil niet dat hij nu zoude komen, doch hij zal

komen wanneer het hem welgelegen zal zijn.

13. Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt

14. sterk. Dat al uwe dingen in liefde geschieden.

15. En ik bid u broeders, gij kent het huis van Stefanus, dat het is de eersteling van Achaïe, en *dat* zij zichzelf den heiligen ten dienste hebben

16. gesteld, dat gij ook u aan de zoodanigen onderwerpt, en aan een tegelijk die medewerkt en arbeidt.

17. En ik verblijd mij over de aankomst van Stefanus en Fortunatus en Achaïcus, want deze hebben vervuld 't

18. geen *mij* aan u ontbrak; want zij hebben mijnen geest verkwikt, en ook den uwen. Erkent dan de zoodanigen.

19. U groeten de gemeenten van Azië. U groeten zeer in den Heer Aquila en Priscilla, met de gemeente die

20. te hunnen huize is. U groeten al de broeders. Groet elkander met een heiligen kus.

21. De groetenis met mijne hand: Paulus. Indien iemand den Heer Jezus Christus niet liefheeft, die zij een

23. vervloeking: Maranatha. De genade des Heeren Jezus

24. Christus zij met u. Mijn liefde zij met u allen in Christus Jezus. Amen.

DE TWEDE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

CORINTHIËRS.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus een apostel van Jezus Christus door den wil Gods en Timotheüs de broeder aan de gemeente Gods die te Corinthe is, met al de heiligen die in geheel Achaje
2. zijn: genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.
3. Geloofd zij de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, de Vader der barmhartigheden en de God aller
4. vertroosting, die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij zouden kunnen vertroosten degenen die in allerlei verdrukking zijn, door de vertroosting met welke wij zelve van God ver-
5. troost worden; want gelijk het lijden van Christus overvloedig is in ons, alzoo is ook door Christus onze ver-
6. troosting overvloedig. Doch 't zij dat wij verdrukt worden, *het is* tot uwe vertroosting en zaligheid, die gewerkt wordt in de lijdzaamheid van hetzelfde lijden 't welk wij óók lijden; 't zij dat wij vertroost worden, *het is* tot uwe vertroosting en
7. zaligheid; en onze hoop van u is vast, als die weten dat gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden, *gij* ook *alzóó* *gemeenschap hebt* aan de vertroosting.
8. Want wij willen niet, broeders, dat gij onwetend sijt van onze verdrukking die ons in Azië overkomen is, dat wij uitermate bezwaard zijn geweest boven *onze* magt, alzoo dat wij zeer in twijfel
9. waren ook van het leven. Ja wij zelve hadden al in onszelve het vonnis des doods, opdat wij niet op onszelve vertrouwen zouden, maar op God die de dooden opwekt;
10. die ons uit zoogroeten dood verlost heeft en *nog* verlost, op welken wij hopen dat hij *ons* ook nog verlossen zal:
11. alzoo gijlieden ook medearbeidt voor ons door het gebed, opdat over de gave door vele personen aan ons toegebracht, *ook* voor ons dankzegging door velen gedaan worde.
12. Want onze roem is deze, *namelijk* de getuigenis onzer conscientie, dat wij in eenvoudigheid en opregtheid Gods, niet in vleeschelijke wijsheid maar in de genade Gods, in de wereld verkeerd hebben, en allermeeft bij
13. ulieden. Want wij schrijven u geen andere dingen dan die gij kent of ook erkent; en ik hoop dat gij ze ook tot den einde toe erkennen zult,
14. gelijkterwijze gij ook ten deele ons erkend hebt dat wij uw roem zijn, gelijk gij ook de onze zijt in den dag des Heeren Jezus.
15. En op dit betrouwen wilde ik tevoren tot u komen, opdat gij een tweede genade
16. zoudt hebben, en door uwe *stad* naar Macedonië gaan, en wederom van Macedonië

- tot u komen, en van ulieden naar Judéa geleid worden.
17. Als ik dan dit voorgenomen heb, heb ik ook ligtvaardigheid gebruikt? Of neem ik naar het vleesch voor, 't geen ik voorneem, opdat bij mij zoude wezen ja ja, en
18. neen neen? Doch God is getrouw, dat ons woord 't welk tot u is *geschied* niet is ge-
19. weest ja en neen; want de Zoon Gods Jezus Christus, die onder u door ons is gepredikt, *namelijk* door mij en Silvanus en Timotheüs, was niet ja en neen, maar is
20. geweest ja in hem; want zoovele beloften Gods als er zijn, die zijn in hem ja, en zijn in hem amen, Gode tot
21. heerlijkheid door ons. Maar die ons met u bevestigt in Christus, en die ons gezalft
22. heeft, is God; die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze
23. harten gegeven. Doch ik roep God aan tot een getuige over mijne ziel, dat ik om u te sparen nog te Corinthe niet ben gekomen.
24. Niet dat wij heerschappij voeren over uw geloof, maar wij zijn medewerkers uwer blijdschap; want gij staat door het geloof.

HOOFDSTUK 2.

1. Maar ik heb dit bij mijzelfen voorgenomen, dat ik niet wederom in droefheid
2. tot u komen zoude; want indien ik ulieden bedroef, wie is 't toch die mij zal vrolijk maken, dan degeen die van mij bedroefd is ge-
3. worden? En dit heb ik u geschreven, opdat ik komende niet zoude droefheid hebben van degenen van welk ik moest verblijd worden; vertrouwende van u allen, dat mijn blijdschap u
4. aller *blijdschap* is. Want ik heb ulieden uit veel verdruk-

- king en benaauwdheid des harten met vele tranen geschreven, niet opdat gij zoudt bedroefd worden, maar opdat gij de liefde zoudt verstaan die ik overvloedig tot u heb.
5. Doch indien iemand bedroefd heeft, die heeft niet mij bedroefd, maar ten deele (opdat ik *hem* niet bezware)
6. ulieden allen. Den zoodanige is deze bestraffing genoeg, die van velen *geschied*
7. is: alzoó dat gij daarentegen *hem* liever moet vergeven en vertroosten, opdat de zoodanige door alte overvloedige droefheid niet soms worde
8. verslonden. Daarom bid ik u dat gij de liefde aan hem
9. bevestigt; want daartoe heb ik ook geschreven, opdat ik uwe beproeving mogt verstaan, of gij in alles ge-
10. hoorzaam zijt. Wien gij nu iets vergeeft, *dien vergeef* ik óók; want zoo ik ook iets vergeven heb, wien ik vergeven heb, *heb ik 't vergeven* om uwentwil, voor het aanzigt van Christus, opdat de satan over ons geen voor-
11. deel krijgje; want zijne gedachten zijn ons niet onbekend.
12. Voorts als ik te Troas kwam om het evangelie van Christus *te prediken*, en als mij een deur geopend was in den heer, zoo heb ik geen rust gehad voor mijnen geest, omdat ik Titus mijnen broeder niet vond; maar afscheid van hen genomen hebbende, vertrok ik naar Macedonië.
13. En Gode zij dank, die ons altijd doet triomferen in Christus, en den reuk zijner kennis door ons openbaar
14. maakt in alle plaatsén; want wij zijn Gode een goede reuk van Christus, in degenen die zalig worden en in dege-
15. nen die verloren gaan: de-

zen wel een reuk des doods ten doode, maar genen een reuk des levens ten leven. En wie is tot deze dingen 17. bekwaam? Want wij dragen niet gelijk velen het woord Gods te koop; maar als uit oprechtheid, maar als uit God, in de tegenwoordigheid Gods, spreken wij het in Christus.

HOOFDSTUK 3.

1. Beginnen wij onszelwe wederom u aanteprijzen? Of behoeven wij ook, gelijk sommigen, brieven van aanbeveling aan u, of *brieven*
2. van aanbeveling van u? Giflieden zijt onze brief, geschreven in onze harten, bekend en gelezen van alle
3. menschen, als die openbaar zijt geworden dat gij een brief van Christus zijt, en door onsen dienst bereid, die geschreven is niet met inkt maar door den Geest des levenden Gods, niet in steenen tafelen maar in vleeschen tafelen des harten.
4. En zoodanig een vertrouwen hebben wij door Christus bij God. Niet dat wij van onszelwe bewaam zijn iets te denken als uit onszelwe, maar onze bekwaamheid is uit God; die ons ook bekwaam gemaakt heeft *om te zijn* dienaars des nieuwen testaments, niet der letter maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest
7. maakt levend. En indien de bediening des doods, in letters *bestaande* en in steenen ingedrukt, in heerlijkheid is geweest, alzoo dat de kinderen Israels het aangezigt van Mozes niet konden sterk aanzien om de heerlijkheid zijns aangezichts, die tenietgedaan zoude worden, hoe zal niet veelmeer de bediening des Geestes in heerlijkheid zijn! Want indien

- de bediening der verdoemenis heerlijkheid geweest is, veelmeer is de bediening der rechtvaardigheid overvloedig
10. in heerlijkheid. Want ook het verheerlijkte is zelfs niet verheerlijkt in dezeu deele, ten aanzien van deze uitnemende heerlijkheid. Want indien 't geen tenietgedaan wordt in heerlijkheid was, veelmeer is hetgeen blijft in heerlijkheid.
 12. Dewijl wij dan zoodanige hoop hebben, zoo gebruiken wij veel vrijmoedigheid in 't
 13. spreken, en *doen* niet gelijkkerwijs Mozes, die een deksel op zijn aangezigt leide, opdat de kinderen Israels niet zouden sterk zien op het einde van hetgeen tenietgedaan wordt. Maar hunne zinnen zijn verhard geworden; want tot op *den dag* van heden blijft hetzelfde deksel in het lezen des ouden testaments, zonder ondekt te worden, hetwelk door Christus tenietgedaan
 15. wordt; maar tot den huidige *dag* toe, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt een deksel op hun hart; doch zoodanig wanneer het tot den Heer zal bekeerd zijn, zoo wordt
 17. het deksel weggenomen. De Heer nu is de Geest; en waar de Geest des Heeren is, al
 18. daar is vrijheid. En wij allen met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren *als in een spiegel* aanschouwende, worden *naar* hetzelfde beeld in gedaante veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.

HOOFDSTUK 4.

1. Daarom dewijl wij deze bediening hebben, naar de barmhartigheid die ons geschied is, zoo vertragen wij
2. niet, maar wij hebben verworpen de bedekselu der

schande, niet wandelende in arglistigheid, noch het woord Gods vervalschende, maar door openbaring der waarheid onszelve aangenaam makende bij alle conscientien der menschen, in de tegenwoordigheid Gods.

3. Doch indien ook ons evangelie bedekt is, zoo is het bedekt in degenen die verloren gaan: in dewelke de god dixer eeuw de zinnen verblind heeft, *namelijk* der ongeloovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het evangelie der heerlijkheid van Christus, die het beeld Gods is. Want wij prediken niet onszelve, maar Christus Jezus den Heer; en onszelve, *dat wij* uwe dieneren *sijn* om Jezus wil. Want God die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zoude schijnen, is degenen die in onze harten geschenen heeft, om *te geven* verlichting van de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus.

7. Maar wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij Gods en niet uit ons: *als* die in alles verdrukt worden doch niet benuwd, twijfelmoedig doch niet mismoedig, vervolgd doch niet *daarin* verlaten, nedergeworpen doch niet verdorven, altijd de dooding des Heeren Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam zoude geopenbaard worden. Want wij die leven worden altijd in den dood overgegeven om Jezus wil, opdat ook het leven van Jezus in ons sterfelijk vleesch zoude geopenbaard worden. Zoo dan de dood werkt wel in ons, maar het leven in ulieden. Dewijl wij nu deuzelfden geest des ge-

loofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook, wetende dat hij die den Heer Jezus opgewekt heeft, ook ons door Jezus zal opwekken en met ulieden daar zal stellen. Want al deze dingen zijn om uwentwil, opdat de vermenigvuldigde genade door de dankzegging van velen overvloedig worde ter heerlijkheid Gods.

16. Daarom vertragen wij niet; maar hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nogtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag. Want onze ligte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gansch zeer uitnemend eeuwig gewigt der heerlijkheid; dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig.

HOOFDSTUK 5.

1. Want wij weten dat zoo ons aardse huis dezes tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, *maar* eeuwig in de hemelen.

2. Want ook in dezen zuchten wij, verlangende met onze woonsteden die uit den hemel is overkleed te worden.

3. zoo wij ook bekleed *en* niet naakt zullen gevonden worden.

4. Want ook wij die in dezen tabernakel zijn, zuchten bezwaard zijnde; naardemaal wij niet willen ontkleed maar overkleed worden, opdat het sterfelijke van het leven verslonden worde. Die ons nu hiertoe bereid heeft is God, die ons

- ook het onderpand des Geestes gegeven heeft.
6. Wij hebben dan altijd goeden moed, en weten dat wij inwonende in het ligchaam, uitwonen van den
 7. Heer; (want wij wandelen door geloof en niet door aanbouwen); maar wij hebben goeden moed, en hebben meer behagen om uit het ligchaam uitwonen en bij den Heer intewonen.
 9. Daarom zijn wij ook zeer begeerig, hetzij inwonende hetzij uitwonnende, om hem
 10. welbehagelijk te zijn. Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage 't geen door het ligchaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed hetzij kwaad.
 11. Wij dan wetende den schrik des Heeren, bewegen de menschen tot het geloof, en zijn Gode openbaar geworden; doch ik hoop ook in uwe conscientien geopenbaard te zijn. Want wij prijzen onszelve u niet wederom aan, maar wij geven u oorzaak van roem over ons, opdat gij stof zoudt hebben tegen degenen die in het aangezicht roemen en niet in het hart. Want 't zij dat wij uitzinnig zijn, wij zijn 't Gode; 't zij dat wij gematigd van zinnen zijn.
 14. wij zijn 't ulieden. Want de liefde van Christus drinkt ons: als die dit oordeelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn; en hij is voor allen gestorven, opdat degenen die leven niet meer zichzelf zouden leven, maar dien die voor hen gestorven en opgewekt is. Zoo dan wij kennen van nu aan niemand naar het vleesch; en indien wij ook Christus

- naar het vleesch gekend hebben, nogtans kennen wij hem nu niet meer naar het vleesch.
17. Zoo dan indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbijgegaan, zie, het is alles nieuw geworden. En al deze dingen zijn uit God, die ons met zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft; 19. want God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zoo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade: wij bidden van Christus wege, laat u 21. met God verzoenen. Want dien die geen zonde gekend heeft, heeft hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in hem.

HOOFDSTUK 6.

1. En wij als medearbeidende bidden u ook, dat gij de genade Gods niet tevergeefs moogt ontvangen hebben;
2. want hij zegt: In den aangenamen tijd heb ik u verhoord, en in den dag der zaligheid heb ik u geholpen; zie, nu is 't de welangename tijd, zie, nu is 't de dag der zaligheid. Wij geven geen aanstoot in eenig ding, opdat de bediening niet gelasterd worde; maar wij als dienaars Gods maken onszelve in alles aangenaam, in veel verdraagzaamheid, in verdrukkingen, in nooden, in beswaauwdheden, in slagen, in gevangnissen, in beroerten, in arbeid, in waken, in vasten, in reinheid, in kennis, in lankmoedigheid, in

- goedertierenheid, in den Heiligen Geest, in ongeveinsde liefde, in het woord der waarheid, in de kracht Gods; door de wapenen der gerechtigheid aan de rechter- en aan de linkerzijde, door eer en oneer, door kwaad gerucht en goed gerucht; als verleiders en *nogtans* waarachtigen, als onbekenden en *nogtans* bekend, als stervende en zie wij leven, als getuchtigd en niet gedood, als droevig zijnde doch altijd blijde, als armen doch velen rijk makende, als niets hebbende en *nogtans* alles bezittende.
11. Onze mond is opengedaan tegen u o Corinthiërs, ons hart is uitgebreid: gij zijt niet naauw in ons, maar gij zijt naauw in uwe ingewanden: nu, om dezelfde vergelding *te doen*, (ik spreek als tot *mijne kinderen*), zoo wordt gij ook uitgebreid.
14. Trekt niet een ongelijk juk aan met de ongeloovigen; want wat deelgenootschap heeft de gerechtigheid met de ongerechtigheid, en wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis? En wat tezamenstemming heeft Christus met Belial, of wat deel heeft de geloovige met den ongeloovige? Of wat tezamenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de tempel des levenden Gods, gelijkterwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen en ik zal onder hen wandelen, en ik zal hun God zijn en zij zullen mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen en scheidt u af, zegt de Heer, en raakt niet aan 't geen onrein is, en ik zal ulieden aannemen, en ik zal u tot een Vader zijn, en gij

zult mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heer de Almagtige.

HOOFDSTUK 7.

1. Dewijl wij dan deze beloften hebben, gellefden, laat ons onszelve reinigen van alle besmetting des vleesches en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreeze Gods.
2. Geeft ons plaats: wij hebben niemand verongelijkt, wij hebben niemand verdorven, wij hebben bij niemand ons voordeel gezocht. Ik zeg *dit* niet tot uwe veroordeeling; want ik heb tevoren gezegd dat gij in onze harten zijt, om tezamen te sterven en tezamen te leven.
4. Ik heb veel vrijmoedigheid in 't spreken tegen u, ik heb veel roem over u; ik ben vervuld met vertroosting, ik ben zeer overvloedig van blijdschap in al onze verdrukking.
5. Want ook als wij in Macedonië gekomen zijn, zoo heeft ons vleesch geen rust gehad, maar wij waren in alles verdrukt; van buiten was strijd, van binnen vrees.
6. Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus;
7. en niet alleen door zijne komst, maar ook door de vertroosting met welke hij over u vertroost is geweest, als hij ons verhaalde uw verlangen, uw kermen, uwen ijver voor mij; alsoo dat ik te meer verblijd ben geweest.
8. Want hoewel ik u in den zendbrief bedroefd heb, 't berouwt mij niet, hoewel het mij berouwd heeft; want ik zie dat die zendbrief, hoewel voor een kleinen tijd, u bedroefd heeft: nu verblijd ik mij, niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar

- omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekeering; want gij zijt bedroefd geweest naar God, zoodat gij in geen ding schade van ons geleden hebt. Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekeering tot zaligheid, maar de droefheid der wereld werkt den dood.
11. Want zie, dit, dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoegroote naarstigheid heeft het in u gewerkt, ja verantwoording, ja onlust, ja vrees, ja verlangen, ja ijver, ja wraak: in alles hebt gij uzelve bewezen rein te zijn in deze zaak.
12. Hoewel ik dan aan u geschreven heb, dat is niet om diens wil die onrecht gedaan had, noch om diens wil wien onrecht gedaan was, maar opdat onze zorg voor u openbaar bij u zoude worden, in de tegenwoordigheid Gods.
13. Daarom zijn wij vertroost geworden over uwe vertroosting; en zijn nog overvloediger verblijd geworden over de blijdschap van Titus, omdat zijn geest van u allen
14. verkwikt is geworden; want indien ik iets bij hem over u geroemd heb, zoo ben ik niet beschaamd geworden; maar gelijk wij alles met waarheid tot u gesproken hebben, alzoo is ook onze roem dien ik bij Titus geroemd heb waarheid geworden.
15. En zijne innerlijke bewegingen zijn te overvloediger jegens u, als hij u aller gehoorzaamheid overdenkt, hoe gij hem met vrees en beven hebt ontvangen. Ik verblijd mij dan dat ik in alles van u vertrouwen mag hebben.

HOOFDSTUK 9.

1. Voorts maken wij u bekend, broeders, de genade Gods die in de gemeenten

- van Macedonië gegeven is:
2. dat in veel beproeving der verdrukking de overvloed hunner blijdschap en hunne zeer diepe armoede overvloedig geweest is tot den rijkdom hunner goeddadigheid.
3. Want zij zijn naar vermogen (ik betuig 't) ja boven ver-
4. mogen gewillig geweest, ons met veel vermaning biddende, dat wij wilden aannemen de gave en de gemeenschap dezer bediening die voor de
5. heiligen *geschiedt*; en zij deden niet alleen gelijk wij gehoopt hadden, maar gaven zichzelf eerst aan den Heer en daarna aan ons,
6. door den wil Gods: alzoo dat wij Titus vermaanden, dat gelijk hij tevoren begonnen had, hij ook alzoo nog deze gave bij u voleinden zoude.
7. Zoo dan gelijk gij in alles overvloedig zijt, in geloof en in woord en in kennis en in alle naarstigheid, en in uwe liefde tot ons, *ziet* dat gij ook in deze gave overvloedig
8. zijt. Ik zeg dit niet als gebiedende, maar als door de naarstigheid van anderen ook de opregtheid uwer liefde
9. de beproevende; want gij weet de genade onzes Heeren Jezus Christus, dat hij om uwentwil is arm geworden daar hij rijk was, opdat gij door zijne armoede zoudt
10. rijk worden. En ik zeg indezen *mijne* meening; want dit is u oorbaar, als die niet alleen het doen maar ook het willen sedert een jaar tevoren hebt begonnen; maar nu voleindigt ook het doen, opdat gelijk als er geweest is de volvaardigheid des gemoeds om te willen, er ook alzoo zij het voleindigen uit het-
12. geen gij hebt. Want indien tevoren de volvaardigheid des gemoeds daar is, zoo is iemand aangenaam naar 't

- geen hij heeft, niet naar 't
13. geen hij niet heeft. Want *dit zeg ik* niet opdat anderen zouden verligting hebben,
 14. en gij verdrukking; maar opdat uit gelijkheid, in dezen tegenwoordigen tijd, uw overvloed zij om hun gebrek te vervullen; opdat ook hun overvloed zij om uw gebrek te vervullen, opdat er gelijk-
 15. heid worde; gelijk geschreven is: Wie veel verzameld had, had niet over, en wie weinig verzameld had, had niet te weinig.
 16. Doch Gode zij dank, die dezelfde naarstigheit voor u in het hart van Titus gegeven heeft, dat hij de vermaning heeft aangenomen, en zeer naarstig zijnde gewillig
 18. tot u gereisd is. En wij hebben ook met hem gezonden den broeder, die lof heeft in het evangelie door al de gemeenten; en dat niet alleen,
 19. maar hij is ook van de gemeenten verkoren, om met ons te reizen met deze gave, die van ons bediend wordt tot de heerlijkheid des Heeren zelve en de volvaardigheid uws gemoeds; dit verhoedende, dat ons niemand moge lasteren in dezen overvloed die van ons wordt bediend; als die bezorgen 't geen eerlijk is, niet alleen voor den Heer maar ook
 22. voor de menschen. Wij hebben ook met hen gezonden onzen broeder, welken wij in vele dingen dikwijls beproefd hebben dat hij naarstig is, en nu veel naarstiger door het groot vertrouwen dat hij heeft tot ulieden.
 23. Hetzij dan Titus, hij is mijn medgezel en medearbeider bij u; hetzij onze broeders, zij zijn afgezanten der gemeenten en een eer van
 24. Christus. Bewijst dan aan hen de bewijzing uwer liefde

en van onzen roem van u, ook voor het aangezicht der gemeenten.

HOOFDSTUK 9.

1. Want van de bediening die voor de heiligen *geschiedt* is het mij onnoodig aan u te
2. schrijven; want ik weet de volvaardigheid uws gemoeds, van welke ik roem over u bij de Macedoniërs, dat Achaje sedert een jaar bereid is geweest, en de ijver van u begonnen heeft er
3. len opgewekt. Maar ik heb deze broeders gezonden, opdat onze roem dien wij over u hebben niet zoude ijdel gemaakt worden in dezen deele, opdat (gelijk ik gezegd heb)
4. gij bereid moogt zijn, en dat niet mogelijk zoo de Macedoniërs met mij kwamen en u onbereid vonden, wij (opdat wij niet zeggen gij) beschaamd worden in dezen vasten grond van roemen.
5. Ik heb dan noodig geacht deze broeders te vermanen, dat zij eerst tot u zouden komen, en voorbereiden uwen tevoren aangedienden zegen; opdat die gereed zij alzo als een zegen, en niet als eene vrekheid.
6. En dit *zeg ik*, wie spaarzaam zaait zal ook spaarzaam maaijen, en wie in zegeningen zaait zal ook in
7. zegeningen maaijen. Een iegelijk *doe* gelijk hij in zijn hart voorneemt, niet uit droefheid of uit nooddwang; want God heeft een blijmoedigen gever lief. En God is
8. magtig alle genade te doen overvloedig zijn in u, opdat gij in alles altijd alle genoegzaamheid hebbende, tot alle goed werk overvloedig
9. moogt zijn, gelijk er geschreven is: Hij heeft gestrooid, hij heeft den armen gegeven, zijne gerechtigheid blijft

10. in een wigheid. Doch die het zaad den zaaijer verleent, die verleene ook brood tot spijs, en vermenigvuldige uw zaaisel, en vermeerdere de vruchten uwer gerechtigheid; dat gij in alles rijk wordt tot alle goeddadigheid, welke door ons werkt
12. dankzegging tot God. Want de bediening van dezen dienst vervult niet alleen het gebrek der heiligen, maar is ook overvloedig door vele
13. dankzeggingen tot God; dewijl zij door de beproeving dezer bediening God verheerlijken over de onderwerping uwer belijdenis onder het evangelie van Christus, en over de goeddadigheid der mededeeling aan hen en aan
14. allen; en door hun gebed voor u, welke naar u verlangen, om de uitnemende genade Gods over u. Doch God de zij dank voor zijne onuitsprekelijke gave.

HOOFDSTUK 10.

1. Voorts ik Paulus zelf bid u door de zachtmoedigheid en goedertierenheid van Christus, die tegenwoordig zijnde wel gering ben onder u, maar afwezend stout ben tegen u; ik bid dan, dat ik tegenwoordig zijnde niet stout mag zijn met die vrijmoedigheid, waarmede ik gesacht word stoutmoedig gehandeld te hebben tegen sommigen, die ons achten alsof wij naar het vleesch wandelden. Want wandelende in het vleesch voeren wij den krijg niet naar het vleesch; want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleeschelijk, maar krachtig door God tot nederwerping der sterkten; dewijl wij de overleggingen ternederwerpen, en alle boogte die zich verheft tegen de kennis Gods, en alle gedachte ge-

6. vangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus, en gereed hebben 't geen dient om te wreken alle ongehoorzaamheid, wanneer uwe gehoorzaamheid zal vervuld zijn.
7. Ziet gij aan wat voor oogten is? Indien iemand bij zichzelf vertrouwt dat hij van Christus is, die denke dit wederom uit zichzelf, dat gelijkterwijs hij van Christus is, alzóó wij óók van Christus zijn. Want indien ik ook iets overvloediger zoude roemen van onze magt, welke de Heer ons gegeven heeft tot stichting, en niet tot uwe nederwerping, zoo zal ik niet beschaamd worden: opdat ik niet zoude schijnen alsof ik u door de brieven wilde verschrikken. Want de brieven (zeggen zij) zijn wel gewigtig en krachtig, maar de tegenwoordigheid des lichaams is zwak en de rede is verachtelijk. Dezulke bedenke dit, dat hoedanigen wij zijn in het woord door brieven als wij afwezig zijn, wij ook zoodanigen zijn in de daad als wij tegenwoordig zijn.
12. Want wij durven onszelven niet rekenen of vergelijken met sommigen die zichzelf prijzen; maar deze verstaan niet dat zij zichzelf met zichzelf meten en zichzelf met zichzelf vergelijken.
13. Doch wij zullen niet roemen buiten de maat, maar *douris* dat wij naar de maat des regels, welke maat God ons toegedeeld heeft, ook tot u toe zijn gekomen; want wij strekken onszelven niet te wijd uit, als die tot u niet zouden komen; want wij zijn ook gekomen tot u toe in het evangelie van Christus; niet roemende buiten de maat in anderer arbeid, maar hebbende hoop, als

uw geloof zal gewassen zijn, dat wij onder ulieden overvloedig zullen vergroot worden naar onzen regel, 16. om het evangelie te verkondigen in de plaatsen die aan gene zijde van u gelegen zijn, niet om te roemen in eens anders regel over het- 17. geen alreede bereid is. Doch wie roemt, die roeme 18. in den Heer; want niet wie zichzelf prijst, maar wien de Heer prijst, die is beproefd.

HOOFDSTUK III.

1. Och of gij mij een weinig verdroegt in de onwijsheid; 2. ja ook verdraagt mij. Want ik ben ijverig over u met een ijver Gods; want ik heb ulieden toebereid, om *als* een reine maagd aan éénen man voortestellen, *namelijk* aan Christus; doch ik vrees dat soms gelijk de slang Eva door hare arglistigheid bedrogen heeft, alzóó uwe zinnen bedorven worden, om *afte wijken* van de eenvoudigheid die in Christus is. Want indien degen die komt een anderen Jezus predikte, dien wij niet gepredikt hebben, of *indien* gij een anderen Geest ontvingt, dien gij niet hebt ontvangen, of een ander evangelie, dat gij niet hebt aangenomen, zoo verdroegt gij *hem* met recht; 3. want ik acht dat ik nergens minder in ben geweest dan de uitnemendste apostelen. 4. En indien ik ook onbedreven ben in woorden, nochtans ben ik 't niet in wetenschap; maar allezins zijn wij in alle dingen onder u openbaar geworden. 5. Heb ik zonde gedaan, als ik mijzelf vernederd heb opdat gij zoudt verhoogd worden, overmits ik u het evangelie Gods om niet ver- 8. kondigd heb? Ik heb andere

gemeenten beroofd, bezoldiging van haar nemende om u te bedienen; en als ik bij u tegenwoordig was en gebrek had, ben ik niemand 9. lastig gevallen; want mijn gebrek hebben de broeders vervuld die van Macedonië kwamen; en ik heb mijzelf in alles gehouden zonder u te bezwaren, en zal *mij* 10. *nog* alzóó houden. De waarheid van Christus is in mij, dat deze roem in de gewesten van Achaje aan mij niet zal verhinderd worden. 11. Waarom? Is 't omdat ik u niet liefheb? God weet het. 12. Maar wat ik doe, dat zal ik nóg doen, om de oorzaak afte snijden dengenen die oorzaak hebben willen, opdat zij in 't geen zij roemen bevonden mogten worden 13. gelijk als wij. Want zulke valsche apostelen zijn bedriegelijke arbeiders, zich veranderende in apostelen 14. van Christus. En het is geen wonder; want de satan zelf verandert zich in een engel 15. des lichts: zoo is 't dan niets groots indien ook zijne dienaars zich veranderen *als waren ze* dienaars der gerechtigheid; van welke het einde zal zijn naar hunne werken. 16. Ik zeg wederom, dat niemand meene dat ik onwijs ben; doch zoo niet, neemt mij *dan* aan als een onwijze, opdat ik óók een weinig 17. mag roemen. Wat ik spreek, spreek ik niet naar den Heer, maar als in onwijsheid, in dezen vasten grond 18. van roemen. Dewijl velen roemen naar het vleesch, 19. zoo zal ik óók roemen. Want gij verdraagt *waarne* de onwijzen, dewijl gij wijs zijt; 20. want gij verdraagt het zoo iemand u dienstbaar maakt, zoo iemand *u* opeet, zoo iemand *van u* neemt, zoo

zich iemand verheft, zoo iemand u in het aangezicht

21. slaat. Ik zeg *dit* naar oneer, alsof wij zwak waren geweest; maar waarin iemand stout is, (ik spreek in onwijsheid), *daarin* ben ik óók

22. stout. Zijn zij Hebreërs? Ik ook. Zijn zij Israëlieten? Ik ook. Zijn zij het geslacht

23. Abrahams? Ik ook. Zijn zij dienaars van Christus? (ik spreek onwijs zijnde:) ik ben boven *hen*: in arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, in gevangnissen overvloediger, in doodsges-

24. vaar menigmaal; van de Joden heb ik veertig *slagen* min één vijfmaal ontvangen;

25. gen; driemaal ben ik met roeden gepeeseld geweest, ééns ben ik gesterenigd, driemaal heb ik schipbreuk geleden, een *ganschen* nacht en dag heb ik op de diepte doorgebracht; in 't reizen menigmaal in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van *mijn* geslacht, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de stad, in gevaren in de woestijn, in gevaren op de zee, in gevaren onder de valsche broeders; in arbeid en moeite, in waken menigmaal, in honger en dorst, in vasten menigmaal, in koude en naaktheid. Behalve de dingen die van buiten zijn overvalt mij dagelijks de zorg van al de gemeenten. Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brand? Indien men moet roemen, zoo zal ik roemen de dingen mijner

31. zwakheid. De God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, die geprezen is in eeuwigheid, weet dat ik niet

32. lieg. De stadhouder van den koning Aretas in Damascus bezette de stad der Damas-

ceens, willende mij van-
 33. gen; en ik werd door een venster in een muur over den muur nedergelaten, en ontvlood zijne handen.

HOOFDSTUK 12.

1. Te roemen is mij waarlijk niet oorbaar; want ik zal komen tot gezigten en openbaringen des Heeren. Ik ken een mensch in Christus, vóór veertien jaren, (of het *geschied* zij in het ligchaam weet ik niet, of buiten het ligchaam, weet ik niet, God weet het), dat de zoodanige opgetrokken is geweest tot in
3. den derden hemel; en ik ken een zoodanig mensch, (of het in het ligchaam of buiten het ligchaam *geschied* zij weet ik niet, God weet
4. het), dat hij opgetrokken is geweest in het paradijs, en gehoord heeft onuitsprekelijke woorden, die het een mensch niet geoorloofd is te
5. spreken. Van den zoodanige zal ik roemen, doch van mijzelf zal ik niet roemen dan in mijne zwakheden.
6. Want zoo ik roemen wil, ik zal niet onwijs zijn, want ik zal de waarheid zeggen; maar ik onthoud mij *daarvan*, opdat niemand van mij denke boven hetgeen hij ziet dat ik ben, of dat hij
7. uit mij hoort. En opdat ik mij door de uitnemendheid der openbaringen niet zoude verheffen, zoo is mij gegeven een scherpe doorn in het vleesch, *wamelijk* een engel des satans, dat hij mij met vuisten slaan zoude, opdat ik mij niet zoude verheffen.
8. Hierover heb ik den Heer driemaal gebeden, opdat hij
9. van mij zoude wijken; en hij heeft tot mij gezegd: Mijne genade is u genoeg, want mijne kracht wordt in zwakheid volbragt. Zoo zal ik dan veel liever roemen in

- mijne zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij
10. wone. Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, in zwaarbeden, in nooden, in vervolgingen, in benaauwdheden, om Christus wil; want als ik zwak ben, dan ben ik magtig.
11. Ik ben roemende onwijs geworden: gij hebt mij genoodzaakt; want ik behoorde van u geprezen te zijn; want ik ben in geen ding minder geweest dan de uitnemendste apostelen, hoe-
12. wel ik niets ben. De merkteekenen van een apostel zijn onder u betoond in alle lijdzaamheid, met teekenen en wonderen en krachten.
13. Want wat is er waarin gij minder geweest zijt dan de andere gemeenten, anders dan dat ik zelf u niet lastig ben geweest? Vergeeft mij
14. dit ongelijk. Zie, ik ben ten derden male gereed om tot u te komen, en zal u niet lastig zijn; want ik zoek niet het uwe maar u; want de kinderen moeten niet schatten vergaderen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen. En ik zal zeer gaarne de kosten doen, en voor uwe zielen ten koste gegeven worden; hoewel ik u overvloediger beminnde minder bemind word.
16. Doch het zij zoo: ik heb u niet bezwaard, maar alsoo ik listig was, heb ik u met bedrog gevangen. Heb ik door iemand dergenen die ik tot u gezonden heb van u mijn
18. voordeel gezocht? Ik heb Titus gebeden, en den broeder medegezonden; heeft ook Titus van u zijn voordeel gezocht? Hebben wij niet in denzelfden geest gewandeld? *Hebben wij niet gewandeld in dezelve voet-*
19. *stappen?* Meent gij wederom dat wij ons bij u veront-

- schuldigen? Wij spreken in de tegenwoordigheid Gods in Christus; en dit alles, geliefden, tot uwe stichting.
20. Want ik vrees, dat als ik gekomen zal zijn, ik u soms niet zal vinden zoodanigen als ik wil, en *dat* ik van u zal gevonden worden zoodanig als gij niet wilt; dat er soms *zijn* twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten: opdat wederom als ik zal gekomen zijn, mijn God mij niet vernedere bij u, en ik rouw hebbe over velen die tevoren gezondigd hebben, en die zich niet bekeerd zullen hebben van de onreinigheid en hoererij en ontuchtigheid die zij gedaan hebben.

HOOFDSTUK 13.

1. Dit is de derde maal *dat* ik tot u kom: in den mond van twee of drie getuigen zal alle woord bestaan. Ik heb het tevoren gezegd, en zeg het tevoren als tegenwoordig zijnde de tweede maal, en ik schrijf het nu afzegend aan degenen die tevoren gezondigd hebben, en aan al de anderen, dat zoo ik wederkom,
3. ik *hen* niet zal sparen; dewijl gij zoekt een proeve van Christus die in mij spreekt, welke in u niet zwak is, maar krachtig is onder u.
4. Want hoewel hij gekruist is door zwakheid, zoo leeft hij nogtans door de kracht Gods; want ook wij zijn zwak in hem, maar zullen met hem leven door de kracht Gods in u.
5. Onderzoekt uzelve of gij in het geloof zijt, beproeft uzelve. Of kent gij uzelve niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij eenig-
6. zins verwerpelijk zijt. Doch ik hoop dat gij zult verstaan

dat wij niet verwerpelijk
7. zijn. En ik wensch van God
dat gij geen kwaad doet;
niet opdat wij beproefd zou-
den bevonden worden, maar
opdat gij het goede zoudt
doen en wij als verwerpelijk
8. zouden zijn. Want wij ver-
mogen niets tegen de waar-
heid, maar voor de waarheid.
9. Want wij verblijden ons
wanneer wij zwak zijn en
gij sterk zijt; en wij wen-
schen ook dit, *namelijk* uwe
10. volmaking. Daarom schrijf
ik afwezend deze dingen,
opdat ik niet tegenwoordig

zijnde gestrengheid zoude
gebruiken, naar de magt die
mij de Heer gegeven heeft
tot opbouwning en niet tot
nederwerping.
11. Voorts broeders, zijt blij-
de, wordt volmaakt, zijt ge-
troost, zijt eensgezind, leeft
in vrede; en de God der lief-
de en des vredes zal met u
12. zijn. Groet elkander met een
heiligen kus. U groeten al
13. de heiligen. De genade des
Heeren Jezus Christus en de
liefde Gods en de gemeen-
schap des Heiligen Geestes
zij met u allen. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

GALATIËRS.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus een apostel (*geroe-
pen* niet van menschen, noch
door een mensch, maar door
Jezus Christus, en God den
Vader die hem uit de dooden
2. opgewekt heeft), en al de
broeders die met mij zijn,
aan de gemeenten van Ga-
3. latië: genade zij u en vrede
van God den Vader en onzen
4. Heer Jezus Christus: die
zichzelven gegeven heeft
voor onze zonden, opdat hij
ons trekken zoude uit deze
tegenwoordige booze we-
reld, naar den wil van onzen
5. God en Vader, denwelke zij
de heerlijkheid in alle eeu-
wigheid, Amen.
6. Ik verwonder mij, dat gij
zoo haast *wijkende* van den-
geen die u in de genade van
Christus geroepen heeft,
overgebracht wordt tot een

7. ander evangelie, daar er
geen ander is; maar er zijn
sommigen die u ontroeren
en het evangelie van Chris-
8. tus willen verkeeren. Doch
al ware 't ook dat wij, of
een engel uit den hemel u
een evangelie verkondigde
buiten 't geen wij u verkon-
digd hebben, die zij ver-
9. vloekt. Gelijk wij tevoren
gezegd hebben, zoo zeg ik
ook nu wederom: indien u
iemand een evangelie verk-
ondigt buiten 't geen gij
ontvangen hebt, die zij ver-
10. vloekt. Want predik ik nu
de menschen of God? Of
zoek ik menschen te beha-
gen? Want indien ik nog
menschen behaagde, zoo
ware ik geen dienstknecht
van Christus.
11. Maar ik maak u bekend,
broeders, dat het evangelie
't welk van mij verkondigd

- is, niet is naar den mensch;
 12. want ik heb ook hetzelfde
 niet van een mensch ont-
 vangen noch geleerd, maar
 door de openbaring van Je-
 13. zus Christus. Want gij hebt
 mijnen omgang gehoord die
 eertijds in het Jodendom
 was, dat ik de gemeente
 Gods uitermste vervolgte en
 11. dezelve verwoestte, en dat
 ik in het Jodendom toevam
 boven velen van mijnen on-
 derdom in mijn gealacht,
 zijnde overloedig ijverig
 voor mijne vaderlijke inze-
 15. tingen. Maar wanneer het
 Gode behaagd heeft, die mij
 van den moederschoot af
 heeft afgezonderd, en ge-
 roepen door zijne genade,
 16. zijnen Zoon in mij te open-
 baren, opdat ik denzelven
 door het evangelie onder de
 heidenen zoude verkondi-
 gen, zoo ben ik terstond
 niet te rade gegaan met
 17. vleesch en bloed, en ben
 niet wedergegaan naar Jeru-
 zalem tot degenen die vóór
 mij apostelen waren, maar ik
 ging henen naar Arabië, en
 keerde wederom naar Da-
 18. mascus. Daarna kwam ik
 na drie jaren weder te Jeru-
 zalem om Petrus te bezoeken,
 en ik bleef bij hem
 19. vijftien dagen, en zag geen
 ander van de apostelen dan
 Jacobus den broeder des
 20. Heeren. Hetgeen nu dat ik
 u schrijf, zie, ik getuig voor
 21. God dat ik niet lieg. Daarna
 ben ik gekomen in de ge-
 westen van Syrië en van Ci-
 22. lië. En ik was van aan-
 gezigt onbekend aan de
 gemeenten in Judëa die
 23. in Christus zijn; maar zij
 hadden alleen gehoord dat
 men zeide: Deggen die ons
 eertijds vervolgte verkondi-
 gdt nu het geloof 't welk
 24. hij eertijds verwoestte; en
 zij verheerlijkten God in
 mij.

HOOFDSTUK 2.

1. Daarna ben ik na veertien
 jaren wederom naar Jeru-
 zalem opgegaan met Barna-
 bas, ook Titus medegenoo-
 2. men hebbende; en ik ging
 op door een openbaring, en
 stelde hun het evangelie
 voor dat ik predik onder de
 heidenen, en in 't bijzonder
 degenen die in achtling wa-
 ren, opdat ik niet soms te-
 vergeefs zoude loopen of ge-
 3. loopen hebben. Maar ook
 Titus die met mij was, een
 Griek zijnde, werd niet ge-
 noodzaakt zich te laten be-
 4. snijden: en dat om den wil
 der toegesloten valsche broe-
 deren, die van tertijsde on-
 gekomen waren om te verpied-
 den onze vrijheid die wij in
 Christus Jezus hebben, op-
 dat zij ons zouden tot dienst-
 5. baarheid brengen: voor wel-
 ke wij ook niet een uur zijn
 geweken met onderwerping,
 opdat de waarheid des
 evangelies bij u zoude ver-
 blijven.
6. En van degenen die ge-
 recht waren wat te zijn, hoe-
 danigen zij eertijds waren
 verschilt mij niet: God
 neemt den persoon des men-
 schen niet aan; want die
 geacht waren hebben mij
 7. niets toegebracht; maar daer-
 entegen, als zij zagen dat
 mij het evangelie der voor-
 huid toebetrouwd was, ge-
 lijk aan Petrus dat der be-
 8. snijdenis; (want die in Pe-
 trus krachtig werkte tot het
 apostelschap der besnijde-
 nis, die werkte ook krachtig
 in mij onder de heidenen);
 9. en als Jacobus en Cefas en
 Johannes, die geacht waren
 pilaren te zijn, de genade die
 mij gegeven was bekenden,
 gaven zij mij en Barnabas
 de regterhand der gemeen-
 schap, opdat wij tot de hei-
 denen en zij tot de besnij-

10. denis zouden gaan; alleen dat wij de armen zouden gedenken, hetwelk ik mij ook benaastigd heb te doen.
11. En toen Petrus te Antiochië gekomen was, wederstond ik hem in het aangezigt, omdat hij te bestraffen was. Want eer sommigen van Jacobus gekomen waren, at hij mede met de heidenen; maar toen zij gekomen waren, onttrok hij *zich* en scheidde zichzelf af, vrezende degenen die uit
12. de besnijdenis waren; en ook de andere Joden veinzen met hem, alzoo dat ook Barnabas medeaftgetrokken werd door hun veinzen.
13. Maar als ik zag dat zij niet recht wandelden naar de waarheid des evangelies, zeide ik tot Petrus in aller tegenwoordigheid: Indien gij die een Jood zijt naar heidensche wijze leeft en niet naar Joodsche wijze, waarom noodzaakt gij de heidenen naar de Joodsche wijze te leven?
14. Wij zijn van nature Joden, en niet zondaars uit de heidenen; *doch* wetende dat de mensch niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar door het geloof van Jezus Christus, zoo hebben wij ook in Christus Jezus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloof van Christus en niet uit de werken der wet; daarom dat uit de werken der wet geen vleesch zal gerechtvaardigd worden. Maar indien wij, die in Christus zoeken gerechtvaardigd te worden, ook zelve zondaars bevonden worden, is dan Christus een dienaar der zonde? Dat zij
15. verre; want indien ik 't geen ik afgebroken heb wederom opbouw, zoo stel ik mijzelf tot een overtreder. Want

- ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zoude. Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, *doch* niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en 't geen ik nu in het vleesch leef, dat leef ik door het geloof des Zoons Gods, die mij liefgehad heeft en zichzelf voor mij overgegeven heeft. Ik doe de genade Gods niet teniet; want indien de rechtvaardigheid door de wet is, zoo is dan Christus tevergeefs gestorven.

HOOFDSTUK 3.

1. O gij uitzinnige Galatiërs, wie heeft u betooverd, dat gij der waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn, denwelken Jezus Christus voor de oogen tevoren geschilderd is geweest, onder u gekruist
2. zijnde? Dit alleen wil ik van u leeren, hebt gij den Geest ontvangen uit de werken der wet of uit de prediking des geloofs? Zijt gij *zoo* uitzinnig? Daar gij met den Geest begonnen zijt, voleindigt gij
3. nu met het vleesch? Hebt gij *zoo* veel tevergeefs geleden? indien ook maar tevergeefs! Die u dan den Geest verleent en krachten onder u werkt, *doet hij dat* uit de werken der wet of uit de prediking des geloofs? gelijkewijs Abraham Gode geloofd heeft, en het is hem tot rechtvaardigheid gerekend. Zoo verstaat gij dan, dat degenen die uit het geloof zijn
4. Abrahams kinderen zijn. En de Schrift tevoren ziende dat God de heidenen uit het geloof zoude rechtvaardigen, heeft tevoren aan Abraham het evangelie verkondigd, *zeggende*: In u zullen al de volkeren gezegend worden. Zoo dan die uit het geloof zijn worden geze-

- gend met den geloovigen
10. Abraham. Want zooveel als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder den vloek: want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.
11. En dat niemand door de wet geregtvaardigd wordt voor God, is openbaar; want de regtvaardige zal uit
12. het geloof leven, doch de wet is niet uit het geloof, maar de mensch die deze dingen doet zal door dezelve leven.
13. Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk die aan het hout
14. hangt: opdat de zegening Abrahams tot de heidenen komen zoude in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof.
15. Broeders, ik spreek naar den mensch: zelfs eens menschen verbond dat bevestigd is doet niemand teniet, noch iemand doet daartoe.
16. Nu zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: En den zaden, als van velen; maar als van één: En u en u zaden, hetwelk is Christus.
17. En dit zeg ik: het verbond dat tevoren van God bevestigd is op Christus, wordt door de wet die na vierhonderd en dertig jaren gekomen is niet krachteloos gemaakt om de beloftenis teniettedoen. Want indien de erfenis uit de wet is, zoo is ze niet meer uit de beloftenis; maar God heeft ze Abraham door de beloftenis genadig gegeven.
19. Waartoe is dan de wet?

- Zij is om der overtredingen wil daarbij gesteld, totdat het zaad zoude gekomen zijn wien het beloofd was; en zij is door de engelen besteld in
20. de hand des middelaars. En de middelaar is niet *middelaar* van éénen, maar God is
21. één. Is dan de wet tegen de beloftenissen Gods? Dat zij verre. Want indien er een wet gegeven ware die magtig was levendtemaken, zoo zoude waarlijk de regtvaardigheid uit de wet zijn; maar
22. de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus den geloovigen zoude gegeven worden.
23. Doch eer het geloof kwam waren wij onder de wet in bewaring gesteld, en zijn besloten geweest tot op het geloof dat geopenbaard zoude
24. worden. Zoo dan, de wet is onzuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden geregt-
25. vaardigd worden; maar nu het geloof gekomen is, zoo zijn wij niet meer onder den
26. tuchtmeester. Want gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus; want zooveel als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan.
28. Daarin is noch Jood noch Griek, waarin is noch dienstbare noch vrije, daarin is geen man en vrouw; want zij allen zijt één in Christus
29. Jezus. En indien gij van Christus zijt, zoo zijt gij dan Abrahams geslacht, en naar de beloftenis erfgenamen.

HOOFDSTUK 4.

1. Doch ik zeg, zoolangen tijd als de erfgenaam een kind is, zoo verschilt hij niets van een dienstknecht, hoewel hij een heer is van
2. alles; maar hij is onder voogden en verzorgers, tot

- den tijd van den vader tevo-
 3. ren gesteld. Alzoo wij ook
 toen wij kinderen waren,
 4. zoo waren wij dienstbaar ge-
 maakt onder de eerste be-
 5. ginselen der wereld; maar
 wanneer de volheid des tijds
 gekomen is, heeft God zijn
 6. Zoon uitgezonden, ge-
 worden uit een vrouw, ge-
 7. worden onder de wet, opdat
 hij degenen die onder de wet
 waren verlossen zoude, en
 opdat wij de aanneming tot
 kinderen verkrijgen zouden.
 8. En overmits gij kinderen
 zijt, zoo heeft God den Geest
 zijns Zoons uitgezonden in
 uwe harten die roept: Abba,
 9. Vader! Zoo dan gij zijt niet
 meer een dienstknecht maar
 een zoon; en indien gij een
 zoon zijt, zoo zijt gij ook
 een erfgenaam Gods door
 Christus.
 10. Maar toen daar gij God
 niet kentet, diendet gij de-
 genen die van nature geen
 11. goden zijn; en nu daar gij
 God kent, ja veelmeer van
 God gekend zijt, hoe keert
 gij u wederom tot de zwakke
 en arme eerste beginselen,
 welke gij wederom van voren
 12. aan wilt dienen? Gij onder-
 houdt dagen, en maanden,
 13. en tijden, en jaren. Ik vrees
 voor u, dat ik soms tever-
 geefs aan u gearbeid heb.
 14. Weest gij als ik, want ook
 ik ben als gij; broeders, ik
 15. heb u. Gij hebt mij geen on-
 gelijk gedaan; en gij weet
 dat ik u door zwakheid des
 vleesches het evangelie de
 eerste maal verkondigd heb,
 16. en mijne verzoeking die in
 mijn vleesch *geschiedde* hebt
 gij niet veracht noch ver-
 foeid, maar gij naamt mij
 aan als eenen engel Gods, ja
 17. als Christus Jezus. Welke
 was dan uwe gelukachting?
 Want ik geef u getuigenis,
 dat gij, zoo het mogelijk wa-
 18. re, uwe oogen zoudt uitge-
 19. graven en mij gegeven heb-
 20. ben. Ben ik dan uw vijand
 geworden, u de waarheid
 21. zeggende. Zij ijveren niet
 regt over u, maar zij willen
 ons uitsluiten, opdat gij over
 22. hen zoudt ijveren. Doch in
 het goede altijd te ijveren is
 goed, en niet alleen als ik bij
 23. u tegenwoordig ben, mijne
 kinderkens, die ik wederom
 in arbeid ben te baren, tot-
 dat Christus een gestalte in
 24. u krijgje. Doch ik wilde dat
 ik nu tegenwoordig bij u
 ware, en mijne stem mogt
 veranderen; want ik ben in
 twijfel over u.
 25. Zegt mij, gij die onder de
 wet wilt zijn, hoort gij de
 26. wet niet? Want er is ge-
 schreven, dat Abraham twee
 zonen had, één uit de dienst-
 maagd en één uit de vrije.
 27. Maar gene die uit de dienst-
 maagd was, is naar het
 vleesch geboren geweest;
 doch deze die uit de vrije
 was, door de belofenis.
 28. Hetwelk dingen zijn die een
 andere beduiding hebben.
 Want deze zijn de twee ver-
 bonden; het één van den
 berg Sinai, tot dienstbaar-
 heid barende, hetwelk is
 29. Hagar; want dit, *namelijk*
 Hagar, is Sinai, een berg
 in Arabië, en komt overeen
 met Jeruzalem dat nu is, en
 dienstbaar is met hare kin-
 30. deren. Maar Jeruzalem dat
 hoven is, dat is vrij, hetwelk
 31. is ons aller moeder; want
 er is geschreven: Wees
 vrolijk, gij onvrucht-
 bare, die niet baart;
 breek uit en roep, gij
 die geen barensood
 hebt; want de kinderen
 der eenzame zijn veel,
 meer dan dergene die
 den man heeft.
 32. Maar wij, broeders, zijn
 kinderen der belofte, als
 33. Isaak was. Doch gelijker-
 wijs toen die naar het vleesch

- geboren was dengeen vervolgd die naar den geest volgde die naar den geest geboren was, alzoo ook nu.
30. Maar wat zegt de Schrift? Werp de dienstmaagd uit en haren zoon; want de zonder dienstmaagd zal geenszins erven met den zoon der
31. vrije. Zoo dan broeders, wij zijn niet kinderen der dienstmaagd maar der vrije.

HOOFDSTUK 5.

1. Staat dan in de vrijheid met welke ons Christus vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen. Zie, ik Paulus zeg u, zoo gij u laat besnijden, dat Christus u niets nut zal zijn;
2. en ik betuig wederom aan een legelijk mensch die zich laat besnijden, dat hij een schuldenaar is de geheele
3. wet te doen. Christus is u ijdel geworden, die door de wet geregtvaardigd *wilt* worden; gij zijt van de genade
4. vervallen. Want wij verwachten door den Geest uit het geloof de hoop der rechtvaardigheid. Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis eenige kracht, noch voorhuid, maar het geloof door de liefde werkende.
5. Gij liept wel: wie heeft u verhinderd der waarheid geschoorzaam te zijn? Dit gevoelen is niet uit hem die u
6. roept. Een weinig zuurdeesem verzuurt het geheele
7. deeg. Ik vertrouw van u in den Heer, dat gij niets anders zult gevoelen; maar wie u ontroert zal het oordeel dragen, wie hij ook zij.
8. Maar ik, broeders, indien ik nog de besnijdenis predik, waarom word ik nog vervolgd? Zoo is dan de ergernis
9. des kruises vernietigd. Och of zij ook afganeden wierden die u onrustig maken.

10. Want gij zijt tot vrijheid geroepen, broeders; alleen gebruikt de vrijheid niet tot een oorzaak voor het vleesch, maar dient elkander door de
11. liefde. Want de geheele wet wordt in één woord vervuld, *namelijk* in dit: Gij zult uwen naaste liefhebben
12. gelijk uzelf. Maar indien gij elkander bijt en verslindt, ziet toe dat gij van elkander niet verteerd wordt.
13. En ik zeg, wandelt door den Geest, en volbrengt de begeerlijkheid des vleesches
14. niet. Want het vleesch begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vleesch; en deze staan tegen elkander over, alzoo dat gij niet doet
15. hetgeen gij wildet. Maar indien gij door den Geest geleid wordt, zoo zijt gij niet
16. onder de wet. De werken des vleesches nu zijn openbaar: welke zijn overspel, boerelij, onreinigheid, ontuchtigheid, afgoderij, vergiftiging, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedragt,
17. ketterijen, nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen, en dergelijke; van de welke ik u te voren zeg, gelijk ik ook tevoren gezegd heb, dat wie zulke dingen doen het koninkrijk Gods
18. niet zullen beerven. Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, godheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid. Tegen de zoodanigen is de wet niet.
19. Maar wie van Christus zijn, hebben het vleesch gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden. Indien wij door den Geest leven, zoo laat ons ook door den Geest wandelen. Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander tergende, elkander benijdende.

HOOFDSTUK 6.

1. Broeders, indien ook een mensch overvallen ware door eenige misdaad, gij die geestelijk zijt, brengt den zoodanige terecht met den geest der zachtmoedigheid; ziende op uzelf, opdat ook gij niet versocht wordt. Draagt elkanders lasten, en vervult alzoo de wet van Christus.
2. Want zoo iemand meent iets te zijn daar hij niets is, die bedriegt zichzelf in zijn
3. gemoe. Maar een iegelijk beproeve zijn eigen werk; en alsdan zal hij aan zichzelf alleen roem hebben, en niet aan een ander; want een iegelijk zal zijn eigen pak dragen.
4. En wie onderwezen wordt in het woord deele mede van alle goederen dengene die hem onderwijst. Dwaalt niet, God laat zich niet bespotten. Want zoowat de mensch zaait, dat zal hij
5. ook maaijen; want wie in zijn eigen vleesch zaait zal uit het vleesch verderfenis maaijen, maar wie in den geest zaait zal uit den geest het eeuwige leven maaijen.
6. Doch laat ons goeddoende niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaijen, zoo wij niet verslappen. Zoo
7. dan terwijl wij tijd hebben, laat ons goeddoen aan allen, maar meest aan de huisgenooten des geloofs.
8. Ziet hoegrooten brief ik u geschreven heb met mijn
9. hand. Al degenen die een schoon gelaat willen toonen naar het vleesch, die noodzaken u besneden te worden, alleen opdat zij vanwege het kruis van Christus niet zouden vervolgd worden. Want ook zij zelve die besneden worden houden de wet niet, maar zij willen dat zij besneden wordt, opdat zij in uw vleesch roemen zouden.
10. Maar het zij verre van mij dat ik zoude roemen anders dan in het kruis onzes Heeren Jezus Christus, door welken de wereld mij gekruisigd is en ik der wereld;
11. want in Christus Jezus heeft noch beënjdenis eenige kracht, noch voorhuid, maar
12. een nieuw schepsel. En zooveel als er naar dezen regel zullen wandelen, over dezelfde zal zijn vrede en barmhartigheid, en over het Israel
13. Gods. Voorts niemand doe mij moeite aan; want ik draag de lidteekenen des Heeren Jezus in mijn ligchaam.
14. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met uwen geest, broeders. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

EFEZIËRS.

HOOFDSTUK 1.

1. Paulus een apostel van Jezus Christus door den wil
2. Gods aan de heiligen die te Efese zijn en geloovigen in Christus Jezus: genade zij u en vrede van God onzen

- Vader en den Heer Jezus Christus.
3. Gezegend zij de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in
 4. Christus, gelijk hij ons uitverkoren heeft in hem vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor hem
 5. in de liefde; die ons tevoren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in zichzelf, naar het welbehagen
 6. van zijnen wil, tot prijs der heerlijkheid zijner genade door welke hij ons begenadigd heeft in den Gelliefde,
 7. in welken wij hebben de verlossing door zijn bloed, *namelijk* de vergeving der misdaden, naar den rijkdom
 8. zijner genade, met welke hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en
 9. voorzigtigheid, ons bekendgemaakt hebbende de verborgenheid van zijnen wil, naar zijn welbehagen 't welk hij voorgenomen had in zichzelf, om in de bedeeeling van de volheid der tijden wederom alles totéén te vergaderen in Christus, beide wat in den hemel is en wat op
 11. de aarde is, in hem in welken wij ook een erfdeel geworden zijn, wij die tevoren verordineerd waren naar het voornemen desgenen die alle dingen werkt naar den raad
 12. van zijnen wil, opdat wij zouden zijn tot prijs zijner heerlijkheid, wij die eerst in Christus gehoopt hebben:
 13. in welken ook gij *zijt*, nadat gij het woord der waarheid, *namelijk* het evangelie uwer zaligheid, gehoord hebt; in welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen
 14. Geest der belofte, die het
- onderpand is van onze erfenis tot de verkregen verlossing, tot prijs zijner heerlijkheid.
 15. Daarom ook gehoord hebbende het geloof in den Heer Jezus dat onder u is, en de liefde tot al de heiligen,
 16. houd ik niet op voor u te danken, gedenkende uwer
 17. in mijne gebeden, opdat de God onzes Heeren Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve den Geest der wijsheid en der openbaring in zijne kennis, *namelijk* verlichte oogen uwer verstands, opdat gij moogt weten welke zij de hoop van zijne roeping, en welke de rijkdom zij van de heerlijkheid zijner erfenis in de heiligen; en welke de uitnemende grootheid zijner kracht zij aan ons die gelooven, naar de werking der
 20. sterkte zijner magt, die hij gewerkt heeft in Christus, als hij hem uit de dooden heeft opgewekt en *hem* heeft gezet tot zijne rechterhand
 21. in den hemel, ver boven alle overheid en magt en kracht en heerschappij, en allen naam die genaamd wordt niet alleen in deze wereld maar ook in de toekomstige, en heeft alle dingen zijnen voeten onderworpen, en heeft hem der gemeente gegeven tot een hoofd boven
 23. alle dingen, welke zijn lichaam is, en de vervulling desgenen die alles in allen vervult.

HOOFDSTUK 2.

1. En u heeft hij medelevendgemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden, in welke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar den overste van de magt der lucht, van den geest die nu werkt in de kinderen der ongehoor-

3. zaamheid, onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleesch, doende den wil des vleesch en der gedachten, en wij waren van nature kinderen des toorns gelijk ook de anderen; maar God, die rijk is in barmhartigheid, heeft door zijne groote liefde waarmede hij ons liefgehad heeft, ook toen wij dood waren door de misdaden, ons levendgemaakt met Christus, (uit genade zijt gij zalig geworden), en heeft ons medeopgewekt, en heeft ons medegezet in den hemel in Christus Jezus: opdat hij zoude betoonen in de toekomstige eeuwen den uitnemenden rijkdom zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus. Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave; niet uit de werken, opdat niemand roeme; want wij zijn zijne maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft opdat wij in dezelve zonden wandelen.
11. Daarom gedenkt, dat gij die eertijds heidenen waart in het vleesch, en die voorhuld genaamd werdt van degenen die genaamd zijn besnijdenis in het vleesch die met handen geschiedt, dat gij in dien tijd waart zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld; maar nu in Christus Jezus zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden door het bloed van Christus. Want hij is onze vrede, die deze beide één gemaakt heeft, en den middelmuur des afscheidsels verbroken hebbende, heeft hij de vijandschap in zijn vleesch tenietgemaakt, namelijk de wet der geboden in inzettingen bestaande, opdat hij die twee in zichzelf tot éénen nieuwen mensch zoude scheppen, vrede makende, en opdat hij die beiden met God in één ligchaam zoude verzoenen door het kruis, de vijandschap aan hetzelfde gedood hebbende.
17. En komende heeft hij door het evangelie vrede verkondigd u die verre waart en dien die nabij waren; want door hem hebben wij beiden den toegang door éénen Geest tot den Vader.
19. Zoo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods, gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste hoeksteen, op welken het geheele gebouw, bekwamelijk tezamen gevoegd zijnde, opvast tot een heiligen tempel in den Heer, op welken ook gij medegebouwd wordt tot een woonstede Gods in den Geest.

HOOFDSTUK 3.

1. Om deze oorzaak ben ik Paulus de gevangene van Christus Jezus voor u die heidenen zijt: indien gij maar gehoord hebt van de bedeeeling der genade Gods die mij gegeven is aan u, dat hij mij door openbaring heeft bekendgemaakt deze verborgenheid, (gelijk ik met weinige woorden tevoren geschreven heb, waaraan gij dit lezende kunt merken mijne wetenschap in deze verborgenheid van Christus), welke in andere eeuwen den kinderen der menschen niet is bekendge-

maakt, gelijk ze nu is ge-
 openbaard aan zijne heilige
 apostelen en profeten door
 6. den Geest: *namelijk* dat de
 heidenen zijn medeërfgena-
 men, en van 't zelfde lig-
 chaam, en mededeelgenoo-
 ten zijner belofte in Chris-
 tus door het evangelie,
 7. waarvan ik een dienaar ge-
 worden ben naar de gave
 der genade Gods, die mij
 gegeven is naar de werkiug
 8. zijner kracht. Mij den aller-
 minste van al de heiligen is
 deze genade gegeven, om
 onder de heidenen door het
 evangelie te verkondigen
 den onnaspeurlijken rijk-
 9. dom van Christus, en allen
 te verlichten, *dat ze mogen*
verstaan welke de gemeen-
 schap der verborgenheid zij,
 die van *alle* eeuwen verbor-
 gen is geweest in God welke
 alle dingen geschapen heeft
 10. door Jezus Christus, opdat
 nu door de gemeente bekend-
 gemaakt worde aan de over-
 heden en de magten in den
 hemel de veelvuldige wijs-
 11. heid Gods, naar het eeuwig
 vooruemen dat hij gesaakt
 heeft in Christus Jezus on-
 12. zen Heer, in denwelke wij
 hebben de vrijmoedigheid
 en den toegang met ver-
 trouwen, door het geloof
 13. aan hem. Daarom bid ik
 dat gij niet vertraagt in
 mijne verdrukkingen voor
 u, 't welk is uwe heerlijk-
 heid.
 14. Om deze oorzaak buig ik
 mijne knieën tot den Vader
 onzes Heeren Jezus Chris-
 15. tus, nit welken al het ge-
 slacht in de hemelen en op
 de aarde genaamd wordt,
 16. opdat hij u geve, naar den
 rijkdom zijner heerlijkheid,
 met kracht versterkt te wor-
 den door zijnen Geest in den
 17. lawendigen mensch, opdat
 Christus door het geloof in
 uwe harten wone, en gij in

de liefde geworteld en ge-
 18. grond zijt; opdat gij ten-
 volle koudet begrijpen met
 al de heiligen, welke de
 breedte en lengte en diepte
 19. en hoogte zij, en bekennen
 de liefde van Christus die de
 kennis tebovengaat, opdat
 gij vervuld wordt tot al de
 volheid Gods.
 20. Hem nu die magtig is
 meer dan overvloedig te
 doen boven alwat wij bidden
 of denken, naar de kracht
 21. die in ons werkt, *heir zeg ik*
 zij de heerlijkheid in de ge-
 meente door Christus Jezus,
 in alle geslachten, tot alle
 eeuwigheid. Amen.

HOOFDSTUK 4.

1. Zoo bid ik u dan, ik de
 gevangene in den Heer, dat
 gij wandelt waardiglijk der
 roeping met welke gij ge-
 2. roepen zijt, met alle oot-
 moedigheid en zachtmoedig-
 heid, met lankmoedigheid,
 verdragende elkander in
 3. liefde, u benaarstigende te
 behouden de eenigheid des
 Geestes door den band des
 vredes.
 4. Een ligchaam is het en
 één Geest, gelijkerwijs gij
 ook geroepen zijt tot éne
 5. hoop uwer roeping; één
 Heer, één geloof, één doop;
 6. één God en Vader van al-
 len, die daar is boven allen
 en door allen en in u allen;
 7. maar aan elk van ons is de
 genade gegeven naar de
 maat der gave van Christus.
 8. Daarom zegt hij: Als hij
 opgevaren is in de
 hoogte, heeft hij de
 gevangenis gevangen
 genomen, en heeft
 den menschen gaven
 9. gegeven. Nu dit: Hij
 is opgevaren, wat is
 't, dan dat hij ook eerst is
 nedergedaald in de beneden-
 10. ste deelen der aarde? Die
 nedergedaald is, is dezelfde

- ook die opgevaren is ver-
boven al de hemelen, op-
dat hij alle dingen vervullen
zoude.
11. En deze heeft gegeven
sommigen tot apostelen, en
sommigen tot profeten, en
sommigen tot evangelisten,
en sommigen tot herders en
12. leeraars, tot de volmaking
der heiligen tot het werk
der bediening, tot opbou-
wing des ligchaams van
13. Christus, totdat wij allen
zullen komen tot de eenig-
heid des geloofs en der ken-
nis van den Zoon Gods, tot
een volkomen man, tot de
maat van de grootte der vol-
14. heid van Christus; opdat
wij niet meer kinderen zou-
den zijn, die als de vloed
bewogen en ongevoerd wor-
den met allen wind der
leer, door de bedriegerij der
menschen, door arglistig-
heid om listig tot dwaling
15. te brengen, maar de waar-
heid betrachtende in liefde,
alzesins zouden opwassen in
hem die het hoofd is, *name-
16. lijk* Christus, uit welken het
geheele ligchaam, bekwa-
melijk tezamen gevoegd en
tezamen vastgemaakt zijnde
door alle voegselen der toe-
brenging, naar de werking
van ieder deel in *zijne* maat,
den wasdom des ligchaams
bekomt, tot opbouwning van
zichzelf in de liefde.
17. Ik zeg dan dit en betuig
het in den Heer, dat gij niet
meer wandelt gelijk als de
andere heidenen wandelen
in de ijdelheid hunn ge-
18. moeds, verduisterd in het
verstand, vervreemd zijnde
van het leven Gods, door de
onwetendheid die in hen is,
door de verharding hunn
19. harten: welke ongevoelig
geworden zijnde, zichzelf
hebben overgegeven tot on-
tuchtigheid, om alle onrei-
nigheid begeerig te bedrij-
20. ven. Doch gij hebt Christus
21. alzóó niet geleerd, indien
gij maar hem geboord hebt
en door hem geleerd zijt,
gelijk de waarheid in Jezus
22. is, *te weten* dat gij zoudt af-
leggen, aangaande den vo-
rigen wandel, den ouden
mensch die verdorven wordt
door de begeerlijkheden der
23. verleiding, en dat gij zoudt
vernieuwd worden in den
24. geest uws gemoeds en den
nieuwen mensch aandoen,
die naar God geschapen is
in ware rechtvaardigheid en
heiligheid.
25. Daarom legt af de leugen,
en spreekt de waarheid een
iegelijk met zijnen naaste;
want wij zijn elkanders le-
26. den. Wordt toornig en zou-
digt niet; de zou ga niet on-
27. der over uwe toornigheid, en
geeft den duivel geen plaats.
28. Wie gestolen heeft stele niet
meer, maar arbeide liever,
werkende wat goed is met
de handen, opdat hij hebbe
medetedeelen dengene die
29. nood heeft. Geen vulle rede
ga uit uwen mond, maar zoo
er enige goede *rede* is tot
nuttige stichting, opdat zij
gena te geve dien die ze hoo-
30. ren. En bedroeft den Hei-
ligen Geest Gods niet, door
welken gij verzegeld zijt tot
31. den dag der verlossing. Alle
bitterheid en toornigheid en
granschap en geroep en las-
tering zij van u geweerd,
32. met alle boosheid; maar zijt
jegens elkander goedertie-
ren, barmhartig, vergevende
elkander, gelijkewijs ook
God in Christus ulieden ver-
geven heeft.

HOOFDSTUK 5.

1. Zijt dan navolgers Gods,
2. als geliefde kinderen; en
wandelt in de liefde, gelij-
kerwijs ook Christus ons
liefgehad heeft en zichzelf
voor ons heeft overgege-

- ven tot een offerande en een slagtoffer, Gode tot een welriekenden reuk.
3. Maar laat hoererij en alle onreinigheid of gierigheid onder u ook niet genaamd worden, gelijkerwijs het den heiligen betaamt; noch oneerbaarheid, noch zot geklap, of gekkernij, welke niet betamen, maar veelmeer dankzegging. Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigwaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het koninkrijk van Christus en van God. Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid.
7. Zoo zijt dan hunne medege-
8. nooten niet. Want gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heer: wandelt als kinderen des lichts, (want de vrucht des Geestes is in alle goedheid en rechtvaardigheid en waarheid), beproevende wat den Heer welbehagelijk zij; en hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veelmeer. Want hetgeen heimelijk van hen geschiedt is schandelijk ook te zeggen.
13. Maar al deze dingen van het licht bestraft zijnde worden openbaar; want alwat openbaar maakt is licht. Daarom zegt hij: Ontwaak gij die slaapt en sta op uit de dooden, en Christus zal over u lichten.
15. Ziet dan hoe gij voorzigtig wandelt, niet als onwizzen maar als wijzen, den tijd uitkoopende, dewijl de dagen boos zijn. Daarom zijt niet onverstandig, maar verstaat welke de wil des Heeren zij.
18. En wordt niet dronken van wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den
19. Geest, sprekende onder elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liederkens, zingende en psalmede den Heer in uw hart, dankende altijd over alle dingen God en den Vader in den naam onzes Heeren Jezus Christus, elkander onderdanig zijnde in de vrees van Gods.
22. Gij vrouwen, weest uw eigen mannen onderdanig, gelijk den Heer; want de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het hoofd der gemeente is; en hij is de behouder des lichaams. Daarom gelijk de gemeente Christus onderdanig is, alzoo ook de vrouwen haren eigen mannen in alles.
25. Gij mannen, hebt uwe eigene vrouwen lief, gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft en zichzelf voor haar heeft overgegeven, opdat hij ze heiligen zoude, haar gereinigd hebbende met het bad des waters door het woord, opdat hij ze zichzelf heerlijk zoude voorstellen, een gemeente die geen vlek of rimpel heeft of iets dergelijks, maar dat zij zoude heilig zijn en onberispelijk. Alzoo zijn de mannen schuldig hunne eigene vrouwen lieftehebben gelijk hunne eigene lichamen. Wie zijne eigene vrouw liefheeft, die heeft zichzelf lief; want niemand heeft ooit zijn eigen vleesch gehaat, maar hij voedt het en onderhoudt het, gelijkerwijs ook de Heer de gemeente; want wij zijn leden zijns lichaams, van zijn vleesch en van zijn been. Daarom zal een mensch zijn vader en moeder verlaten en zal zijne vrouw aanhangen, endietweezul-

len tot een vleesch
 32. wezen. Deze verborgenheid
 is groot, doch ik zeg *dif*
 33. *ziende* op Christus en op de
 gemeente. Zoo dan ook gij-
 leden elk in 't bijzonder,
 een iegelijk hebbe zijn eigen
 vrouw alzóó lief als zichzelf,
 en de vrouw *zie* dat zij
 den man vreeze.

HOOFDSTUK 6.

1. Gij kinderen, zijt uwen
 ouders gehoorzaam in den
 2. Heer; want dat is regt. Eer
 uwen vader en uwe
 moeder, (hetwelk het eer-
 ste gebod is met een belofte),
 3. opdat het u wél ga en
 dat gij lang leeft op
 4. aarde. En gij vaders, ver-
 wekt uwe kinderen niet tot
 toorn, maar voedt ze op in
 de leering en vermaning des
 Heeren.
5. Gij dienstknechten, zijt
 gehoorzaam aan *uwe* heeren
 naar het vleesch, met vrees
 en beven, in eenvoudigheid
 uws harten, gelijk als aan
 6. Christus, niet naar oogen-
 dienst als menschenbeha-
 gers, maar als dienstknech-
 ten van Christus, doende
 7. den wil Gods van harte, die-
 nende met goedwilligheid
 den Heer en niet de men-
 8. schen, wetende dat zoowat
 goed een iegelijk gedaan zal
 hebben, hij dat van den
 Heer zal ontvangen, hetzij
 dienstknecht hetzij vrije.
9. En gij heeren, doet hetzelve
 bij hen, nalatende de dreig-
 ing, als die weet dat ook
 uw eigen Heer in de he-
 melen is, en dat er geen
 aanneming des persoons bij
 hem is.
10. Voorts mijne broeders,
 wordt krachtig in den Heer
 en in de sterkte zijner magt.
11. Doet aan de geheele wapen-
 rusting Gods, opdat gij kunt
 staan tegen de listige omlei-
 12. dingen des duivels; want wij
 hebben den strijd niet tegen
 vleesch en bloed, maar te-
 gen de overheden, tegen de
 magten, tegen de geweld-
 hebbers der wereld, der duis-
 ternis dezer eeuw, tegen de
 geestelijke boosheden in de
 13. lucht. Daarom neemt aan
 de geheele wapenrusting
 Gods, opdat gij kunt weder-
 staan in den boosen dag, en
 alles verrigt hebbende staan-
 14. de blijven. Staat dan uwe
 lende ongord hebbende met
 de waarheid, en aangedaan
 hebbende het borstwapen der
 15. gerechtigheid, en de voeten
 geschoeid hebbende met be-
 reidheid van het evangelie
 16. des vredes; bovenal aange-
 nomen hebbende het schild
 des geloofs, met hetwelk gij
 al de varige pijlen des boos-
 17. schen. En neemt den helm
 der zaligheid, en het zwaard
 des Geestes, 't welk is Gods
 18. woord; met alle bidding en
 smeeking biddende te allen
 tijde in den geest, en daar-
 toe wakende met alle gedu-
 righeid en smeeking voor al
 19. de heiligen, en voor mij, op-
 dat mij het woord gegeven
 worde bij het openen mijns
 monds, met vrijmoedigheid
 om de verborgenheid des
 evangelies bekendtemaken,
 20. waarom ik een gezant ben
 in een keten; opdat ik in 't
 zelve vrijmoedig mag spre-
 ken gelijk mij betaamt te
 spreken.
21. En opdat ook gij moogt
 weten 't geen mij aangaat
 en wat ik doe, dat alles zal
 u Tychicus, de geliefde
 broeder en getrouwe die-
 naar in den Heer, bekend-
 22. maken; denwelken ik te
 dien einde tot u gezonden
 heb, opdat gij onze zaken
 zoudt weten en hij uwe har-
 ten zoude vertroosten.
23. Vrede zij den broederen
 en liefde met geloof, van

God den Vader en den Heer
21. Jezus Christus. De genade
zij met al degenen die onzen

Heer Jezus Christus lief-
hebben in onverderfelijk-
heid. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

FILIPPENZEN.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus en Timotheüs,
dienstknechten van Jezus
Christus, aan al de heiligen
in Christus Jezus die te Fi-
lippi zijn met de opzieners
2. en diakenen: genade zij u
en vrede van God onzen
Vader en den Heer Jezus
Christus,
3. Ik dank mijnen God zoo-
dikwijls als ik uwer ge-
4. denk, (altijd in al mijn ge-
bed voor u allen met blijd-
5. schap 't gebed doende), over
uwe gemeenschap aan het
evangelie, van den eersten
6. dag af tot nu toe: dit ver-
trouwende, dat hij die in u
een goed werk begonnen
heeft, dat voleindigen zal
tot op den dag van Jezus
7. Christus; gelijk het bij mij
regt is dat ik van u allen dit
gevoel, omdat ik in mijn
hart houd dat gij, beide in
mijne banden en in mijne
verantwoording en bevesti-
ging des evangelies, gij
allen zeg ik mijner genade
8. mededeelachtig zijt. Want
God is mijn getuige, hoe-
zeer ik begeerig ben naar u
allen met innerlijke bewe-
gingen van Jezus Christus.
9. En dit bid ik God, dat uwe
liefde nog meer en meer
overvloedig worde in erken-
10. tenis en alle gevoelens, op-

dat gij beproeft de dingen
die daarvan verschillen, op-
dat gij opregt zijt en zonder
aanstoot te geven, tot den
11. dag van Christus, vervuld
met vruchten der gerechtig-
heid die door Jezus Christus
zijn, tot heerlijkheid en
prijs van God.
12. En ik wil dat gij weet,
broeders, dat hetgeen aan
mij is geschied meer tot be-
vordering des evangelies ge-
13. komen is: alzoo dat mijne
banden in Christus openbaar
geworden zijn in 't ganache
regthuis en aan alle ande-
14. ren, en dat het meerendeel
der broederen in den Heer,
door mijne banden vertrou-
wen gekregen hebbende,
overvloediger het woord on-
15. bevreesd durft spreken. Som-
migen prediken ook wel
Christus door nijd en twist,
maar sommigen ook door
16. goedwilligheid; gene ver-
kondigen wel Christus uit
twisting niet zuiver, mee-
nende aan mijne banden
verdrinking toetebrengen;
17. doch deze uit liefde, dewijl
zij weten dat ik tot verant-
woording des evangelies ge-
18. zet ben. Wat dan? Nogtans
wordt Christus op allerlei
wijze, hetzij onder een dek-
sel hetzij in waarheid, ver-
kondigd, en daarin verblijfd
ik mij, ja ik zal mij ook ver-
18*

19. blijden; want ik weet dat dit mij ter zaligheid gedijen zal door uw gebed en toebrengring des Geestes van
20. Jezus Christus, volgens mijne ernstige verwachting en hoop, dat ik in geen zaak zal beschaamd worden, maar *dat* in alle vrijmoedigheid, gelijk altijd alzoo ook nu, Christus zal grootgemaakt worden in mijn lichaam, hetzij door het leven
21. hetzij door den dood. Want het leven is mij Christus, en het sterven is *mij* gewin.
22. Maar te leven in het vleesch, of dit mij oorbaar zij, en wat ik verkiezen zal, weet ik niet.
23. Want ik word van deze twee gedrongen, hebbende begeerte om onthouden te worden en met Christus te zijn, want *dat* is zeer ver het
24. beste; maar in het vleesch te blijven is noodiger om
25. u wentwil. En dit vertrouw en weet ik, dat ik zal blijven en met u allen zal verblijven tot uwe bevordering en blijdschap des geloofs, opdat u roem in Christus Jezus overvloedig zij aan mij, door mijne tegenwoordigheid wederom bij u.
27. Alleen wandelt waardiglijk het evangelie van Christus, opdat 't zij ik kom en u zie, 't zij ik afwezig ben, ik van uwe zaken mag hooren, dat gij staat in éenen geest, met éen gemoed gezamenlijk strijdende door het geloof des evangelies,
28. en dat gij in geen ding verschrikt wordt van degenen die tegenstaan: hetwelk hùn wel een bewijs is des verderfs, maar u der zaligheid,
29. en dat van God; want u is uit genade gegeven in de zaak van Christus, niet alleen in hem te gelooven maar ook voor hem te lijden, denzelfden strijd hebbende, hoedanigen gij in

mij gezien hebt en nu in mij hoort.

HOOFDSTUK 2.

1. Indien er dan eenige vertroosting is in Christus, indien er eenige troost is der liefde, indien er eenige gemeenschap is des Geestes, indien er eenige innerlijke bewegingen en ontfermingen zijn, zoo vervult mijne blijdschap, dat gij moogt eensgezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van éen gemoed en van éen gevoelen zijnde. *Doet* geen ding door twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de éen den ander uituemen-
4. der dan zichzelf. Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op
5. 't geen der anderen is. Want dat gevoelen zij in u 't welk ook in Christus Jezus was,
6. die in de gestaltenis Gods zijnde geen roof geacht heeft
7. Gode evengeliek te zijn, maar heeft zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is den menschen
8. gelijk geworden; en in gedaante gevonden als een mensch, heeft hij zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja den dood des kruises.
9. Daarom heeft God hem ook nitermate verhoogd, en heeft hem een naam gegeven welke
10. boven allen naam is, opdat in den naam van Jezus zich zoude buigen alle knie dergenen die in den hemel en die op de aarde en die onder de
11. aarde zijn, en alle tong zoude belijden dat Jezus Christus de Heer is tot heerlijkheid Gods des Vaders.
12. Alzoo dan mijne geliefden, gelijk gij altijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijne tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in

- mijn afwezen, werkt uwe eigene zaligheid met vrees
13. en beven; want het is God die in u werkt beide het willen en het werken, naar *zijn*
 14. welbehagen. Doet alle dingen zonder murmureren en
 15. tegenspreken, opdat gij moogt onberispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in 't midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welke gij schijnt als lichten
 16. in de wereld. *Amen* voorhoudende het woord des levens, mij tot een roem tegen den dag van Christus, dat ik niet tevergeefs heb geloopt noch
 17. tevergeefs gearbeid. Ja indien ik ook tot een drankoffer geofferd word over de offerande en bediening uws geloofs, zoo verblijd ik mij en verblijd mij met u allen:
 18. en om datzelfde verblijdt gij u óók en verblijdt u ook met mij.
 19. En ik hoop in den Heer Jesus, Timotheüs haast tot u te zenden, opdat ik óók welgemoed mag zijn als ik uwe zaken zal verstaan hebben.
 20. Want ik heb niemand die evenzoo gemoed is, dewelke opregtelijk uwe zaken zal bezorgen; want zij zoeken allen het hunne, niet 't geen
 21. van Christus Jezus is. En gij weet zijne beproeving, dat hij als een kind *zijn* vader, met mij gediend heeft
 22. in het evangelie. Ik hoop dan wel dezen van stonde aan te zenden, *zoo haast* als ik in mijne zaken zal voorzien hebben; doch ik vertrouw in den Heer, dat ik ook zelf haast *tot u* komen
 23. zal. Maar ik heb noodig geacht tot u te zenden Epafroditus, mijnen broeder en medearbeider en medestrijder, en uwen afgezondene en bedienaar mijner nood-
 24. druft, dewijl hij zeer begee-

- rig was naar u allen, en zeer beangst was, omdat gij gehoord hadt dat hij krank
27. was. En hij is ook krank geweest tot nabij den dood; maar God heeft zich zijner ontfermd, en niet alleen zijner maar ook mijner, opdat ik niet droefheid op droef-
 28. heid zoude hebben. Zoo heb ik dan hem te spoediger gezonden, opdat gij hem ziedede wederom u zoudt verblijden, en ik te minder droevig
 29. zoude zijn. Ontvangt hem dan in den Heer met alle blijdschap, en houdt dezul-
 30. ken in waarde; want om het werk van Christus was hij tot nabij den dood gekomen, *zijn* leven niet achtende, opdat hij het gebrek uwer bediening aan mij vervullen zoude.

HOOFDSTUK 3.

1. Voorts mijne broeders, verblijdt u in den Heer. Dezelfde dingen aan u te schrijven is mij niet verdrietig, en het is u zeker.
2. Ziet op de honden, ziet op de kwade arbeiders, ziet op
3. de versnijding. Want wij zijn de besnijding, wij die God in den Geest dienen, en in Christus Jezus roemen, en niet in het vleesch
4. betrouwen; hoewel ik heb dat ik ook in het vleesch betrouwen mogt. Indien iemand anders meent te betrouwen in het vleesch, ik
5. nog meer, besneden ten achtsteden dage, uit het geslacht Israëls, van den stam Benjamin, een Hebreër uit de Hebreërs, naar de wet
6. een farizeër, naar den ijver een vervolger der gemeente, naar de rechtvaardigheid die in de wet is zijnde onberispelijk. Maar 't geen mij
7. gewin was, dat heb ik om Christus wil schade geacht.
8. Ja gewis, ik acht ook alle

dingen schade te zijn om de nitnemendheid der kennis van Christus Jezus mijnen Heer, om wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge

9. gewinnen, en in hem bevonden worde niet hebbende mijne regtvaardigheid die uit de wet is, maar die door 't geloof van Christus is, *namelijk* de regtvaardigheid die uit God is door het geloof; opdat ik hem keune, en de kracht zijner opstanding, en de gemeenschap zijns lijdens, zijnen dood

11. gelijkvormig wordende: of ik soms moge komen tot de wederopstanding der dooden.

12. Niet dat ik het alreede gekregen heb of alreede volmaakt ben; maar ik jaag er naar of ik het ook grijpen mogt, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben.

13. Broeders, ik acht niet dat ik zelf het gegrepen heb;

14. maar één ding *doe ik*, vergetende 't geen achter is, en strekkende mij tot hetgeen vóór is, jaag ik naar het wit tot den prijs der roeping Gods die van boven is in Christus Jezus. Zooveel dan als wij volmaakt zijn, laat ons dit gevoelen; en indien gij iets anders gevoelt, ook dat zal God u

16. openbaren. Doch waar wij toe gekomen zijn, laat ons *daarin* naar denzelfden regel wandelen, laat ons hetzelfde gevoelen.

17. Weest mede mijne navolgers, broeders, en merkt op degenen die alzóó wandelen gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt. Want veien wandelen *anders*, van dewelke ik u dikwijls gezegd heb en nu ook weenende zeg, dat ze vijanden des kruises van Christus zijn;

19. welker einde is het verderf,

welker God is de buik, en *welker* heerlijkheid is in hunne schande, dewelke aardsche dingen bedenken.

20. Maar *daze* wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, *namelijk* den Heer Jezus

21. Christus, die ons vernederd ligchaam veranderen zal, opdat hetzelfde gelijkvormig worde aan zijn heerlijk ligchaam, naar de werking waardoor hij ook alle dingen zichzelf kan onderwerpen.

HOOFDSTUK 4.

1. Zoo dan mijne geliefde en zeer gewenschte broeders, mijne blijdschap en kroon, staat alzóó in den Heer.

2. geliefden. Ik vermaan Eudidia en ik vermaan Syntyché, dat zij eensgezind zijn

3. in den Heer. En ik bid ook u, gij *mijn* opregte medgezel, wees deze *vrouwen* behulpzaam, die met mij gestreden hebben in het evangelie, ook met Clemens en mijne andere medearbeiders, welker namen zijn in het boek des levens.

4. Verblijdt u in den Heer altijd; wederom zeg ik, ver-

5. blijdt u. Uwe bescheidenheid zij allen menschen bekend. De Heer is nabij.

6. Weest in geen ding bezorgd, maar laat uwe begeerten in alles door bidden en smeeken, met dankzegging, bekend worden bij God; en de vrede Gods, die alle verstand tebovengaat, zal uwe harten en uwe zinnen bewaren in

8. Christus Jezus. Voorts broeders, alwat waarachtig is, alwat eerlijk is, alwat regtvaardig is, alwat rein is, alwat liefelijk is, alwat wel luidt, zoo er eenige deugd is en zoo er eenige lof is,

9. bedenkt dat. Hetgeen gij ook geleerd en ontvangen

- en gehoord en in mij gezien hebt, doet dat: en de God des vredes zal met u zijn.
10. En ik ben grootelijks verblijd geweest in den Heer, dat gij nu eenmaal wederom verwakkerd zijt om aan mij te gedenken; waaraan gij ook gedacht hebt, maar gij hebt de gelegenheid niet gehad. Niet dat ik *dit* zeg vanwege gebrek; want ik heb geleerd vergenoegd te zijn
11. in 't geen ik ben; en ik weet vernederd te worden, ik weet ook overvloed te hebben; alzins en in alles ben ik onderwezen, beide verzadigd te zijn en honger te lijden, beide overvloed te hebben en
12. gebrek te lijden. Ik vermag alle dingen door Christus die
13. mij kracht geeft. Nogtans hebt gij wel gedaan dat gij met mijne verdrukking gemeenschap gehad hebt. En ook gij Filippensen weet, dat in het begin des evangelies, toen ik van Macedonië vertrokken ben, geen gemeente mij *iets* medegedeeld
14. heeft tot rekening van uitgaaf en ontvangt, dan gij
15. alleen; want ook in Theassalonica hebt gij mij eenmaal en andermaal gezonden tot
16. *mijne* nooddrift. Niet dat ik de gave zoek, maar ik zoek de vrucht die overvloedig is
17. tot uwe rekening. Maar ik heb alles ontvangen, en ik heb overvloed; ik ben vervuld geworden als ik van Epafroditus ontvangen heb wat van u *gezonden was*, als een welriekenden reuk, een aangename offerande, Gode
18. welbehagelijk. Doch mijn God zal naar zijnen rijkdom vervullen al uwe nooddrift, in heerlijkheid door Christus
19. Jezus. Onzen God nu en Vader zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
20. Groot alle heiligen in Christus Jezus. U groeten de broeders die met mij zijn.
21. Al de heiligen groeten u, en meest die van het huis des keizers zijn.
22. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met u allen. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

COLOSSENZEN.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus een apostel van Jezus Christus door den wil Gods en Timotheüs de broeder aan de heilige en geloovige broederen in Christus die te Colosse zijn: genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.
2. Wij danken den God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, altijd voor u bid-
3. dende; alzoo wij van uw geloof in Christus Jezus gehoord hebben, en van de liefde die *gij hebt* tot alle
4. heiligen, om de hoop die u weggelegd is in de hemelen, van welke gij tevoren gehoord hebt door het woord

- der waarheid, *namelijk* des 6. evangelies; hetwelk tot u gekomen is, gelijk ook in de geheele wereld; en het brengt vruchten voort, gelijk ook onder u, van dien dag af dat gij *het* gehoord hebt en de genade Gods in 7. waarheid bekend hebt: gelijk gij ook geleerd hebt van Epafras onzen geliefden mededienstknecht, dewelke een getrouw dienaar van Christus is voor u, die ons ook verklaard heeft uwe liefde in den Geest.
9. Waarom ook wij, van dien dag af dat wij het gehoord hebben, niet ophouden voor u te bidden en te begeeren, dat gij moogt vervuld worden met de kennis van zijnen wil, in alle wijsheid en 10. geestelijk verstand, opdat gij moogt wandelen waardiglijk den Heer tot alle behagelijkheid, in alle goede werken vrucht dragende, en wassende in de kennis Gods; 11. met alle kracht bekrachtigd zijnde, naar de sterkte zijner heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid, met blijdschap; 12. dankende den Vader, die ons bekwaam gemaakt heeft om *deelte hebben* in de erve 13. der heiligen in het licht; die ons getrokken heeft uit de magt der duisternis, en overgezet heeft in het koninkrijk van den Zoon zijner liefde, 14. in denwelke wij de verlossing hebben door zijn bloed, *namelijk* de vergeving der 15. zonden; dewelke het beeld is des onzienlijken Gods, de eerstgeborene aller creature. 16. Want door hem zijn alle dingen geschapen die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij troonen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij magten: 17. en tot hem geschapen; en hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen 18. door hem, en hij is het hoofd des ligchaams, *namelijk* der gemeente, hij die het begin is, de eerstgeborene uit de dooden, opdat hij in allen 19. de eerste zoude zijn. Want het is *des Vaders* welbehagen geweest, dat in hem al 20. de volheid wonen zoude, en dat hij door hem, vrede gemaakt hebbende door het bloed zijns kruises, door hem *zeg ik* alle dingen verzoenen zoude tot zichselven, hetzij de dingen die op de aarde, hetzij de dingen die in de hemelen zijn.
21. En hij heeft u die eertijds vervreemd waart, en vijanden door het verstand in de booze werken, nu ook verzoend in het ligchaam zijns vleesches door den dood, opdat hij u heilig en onberispelijk en onbestraffelijk vóór 23. zich zoude stellen; indien gij maar blijft in 't geloof gefundeerd en vast, en niet bewogen wordt van de hope des evangelies dat gij gehoord hebt, hetwelk gepredikt is onder al de creature die onder den kemel is; van 't welk ik Paulus een die- 24. naar geworden ben; die mij nu verblijd in mijn lijden voor u, en vervul in mijn vleesch de overblijfselen der verdrukkingen van Christus voor zijn ligchaam, 't welk 25. is de gemeente; welker dienaar ik geworden ben naar de bedeeeling Gods, die mij gegeven is aan u om te vervullen het woord Gods: *namelijk* de verborgenheid, die verborgen is geweest van *alle eeuwen* en van *alle geslachten*, maar nu geopenbaard is aan zijne heiligen, 27. aan wie God heeft willen bekendmaken, welke zij de rijkdom der heerlijkheid de-

zer verborgenheid onder de heidenen, welke is Christus onder u, de hoop der heerlijkheid; denwelken wij verkondigen, vermanende een iegelijk mensch en leerende een iegelijk mensch in alle wijsheid, opdat wij een iegelijk mensch volmaakt zouden stellen in Christus Jezus: waartoe ik ook arbeid, strijdende naar zijne werking die in mij werkt met kracht.

HOOFDSTUK 2.

1. Want ik wil dat gij weet hoegrooten strijd ik voor u heb, en voor degenen die te Laodicéa zijn, en zoovelen als er mijn aangesigt in het vleesch niet hebben gezien, opdat hunne harten vertroost mogen worden, en zij tezamen gevoegd zijn in de liefde, en dat tot allen rijkdom der volle verzekerdheid des verstaads, tot kennis der verborgenheid van God en den Vader, en van Christus, in denwelke al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn. En dit zeg ik opdat niet iemand u misleide met beweegredenen die een schijn hebben; want hoewel ik met het vleesch van u ben, nogtans ben ik met den geest bij u, mij verblijdende en ziende uwe goede orde en de vastheid uws geloofs in Christus.

2. Gelijk gij dan Christus Jezus den Heer hebt aangenomen, wandelt *aiós* in hem, geworteld en opgebouwd in hem, en bevestigd in het geloof, gelijkewijs gij geleerd zijt, overvloedig zijnde in hetzelfde met dankzegging. Ziet toe dat niemand u als een roof vervoere door de filosofie en ijdele verleiding, naar de overlevering der menschen, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus; want

in hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk; en gij zijt in hem volmaakt, die het Hoofd is van alle overheid en magt; in welken gij ook besneden zijt met een besnijdenis die zonder handen geschiedt, in het uittrekken van het ligchaam der zonden des vleesches, door de besnijdenis van Christus: zijnde met hem begraven in den doop, in welken gij ook met hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die hem uit de dooden opgewekt heeft. En hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleesches, mede-levendgemaakt met hem, al uwe misdaden u vergevende; uitgewischt hebbende het handschrift dat tegen ons was, in inzettingen *bestaande*, 't welk *zeg ik* eenigerwijze tegen ons was, en heeft dat uit het midden weggenomen, hetzelfde aan het kruis genageld hebbende; en de overheden en de magten uitgetogen hebbende, heeft hij die in 't openbaar tentoongesteld, en heeft door hetzelfde over hen getriomfeerd.

3. Dat u dan niemand oordeele in spijs of in drank, of in het stuk des feestdags of der nieuwemaan of der sabbaten; welke zijn een schaduw der toekomstige dingen, maar het ligchaam is van Christus. Dat dan niemand u overheersche naar zijnen wil in nederigheid en dienst der engelen, intredende in 't geen hij niet gezien heeft, tevergeefs opgeblazen zijnde door het verstand zijns vleesches, en het hoofd niet behoudende, uit hetwelk het geheele ligchaam, door de tezamenvoegselen en tezamenbindingen voorzien en tezamen-

- gevoegd zijnde, opwaas met
20. Goddelijken wasdom. Indien gij dan met Christus de eerste beginselen der wereld zijt afgestorven, wat wordt gij, alsof gij in de wereld leeftet, met inzet-
21. tingen belast, *namelijk*: Raak niet, en smaak niet,
22. en roer niet aan? welke dingen alle verderven door het gebruik, *ingevoerd* naar de geboden en leeringen der
23. menschen; dewelke wel hebben eene *schijnrede* van wijsheid in eigenwilligen *godsdienst*, en nederigheid, en in het ligchaam niet te sparen, *doch* niet in eenige waarde zijn, *maar* tot verzaaging des vleesches.

HOOFDSTUK 3.

1. Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is zittende
2. aan de rechterhand Gods: bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde
3. zijn. Waut gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God:
4. wanneer nu Christus zal geopenbaard zijn, die ons leven is, dan zult ook gij met hem geopenbaard worden in heerlijkheid.
5. Doodt dan uwe leden die op de aarde zijn, *namelijk* hoererij, onreinigheid, *schandelijke* beweging, kwade begeerlijkheid, en de glerigheid, welke is afgodendienst:
6. om welke de toorn Gods komt over de kinderen der
7. ongehoorzaamheid; in dewelke ook gij eertijds hebt gewandeld, toen gij in de
8. zelve leefdet. Maar nu, legt ook gij dit alles af, *namelijk* gramschap, toornigheid, kwaadheid, lastering, vuil-
9. spreken uit uwen mond; liegt niet tegen elkander, dewijl gij uitgedaan hebt den ouden

- mensch met zijne werken,
10. en aangedaan hebt den nieuwen *mensch*, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld desgenen die hem
11. geschapen heeft; waarin niet is Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid, *barbaar en Scyth*, dienstknecht en vrije, maar Christus is alles en in allen.
12. Zoo doet dan *án*, als nitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid; verdrágende elkander en vergende de één den ander, zoo iemand tegen iemand *eenige* klagt heeft; gelijkerwijs als Christus u vergeven heeft,
14. *doet* ook gij alzoo. En boven dit alles, *doet án* de liefde, dewelke is de band
15. der volmaaktheid. En de vrede Gods heersche in uwe harten, tot welken gij ook geroepen zijt in één ligchaam; en weest dankbaar.
16. Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert en vermaant elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingende den Heer met aangenaamheid in uw
17. hart; en alwat gij doet met woorden of met werken, *doet* het alles in den naam des Heeren Jezus, dankende God en den Vader door hem.
18. Gij vrouwen, zijt uw eigen mannen onderdanig, gelijk het betaamt in den Heer.
19. Gij mannen, hebt uwe vrouwen lief, en wordt niet ver-
20. bitterd tegen haar. Gij kinderen, zijt *uwen* ouders gehoorzaam in alles, want dat is den Heer welbehagelijk.
21. Gij vaders, tergt uwe kinderen niet, opdat zij niet moe-
22. deloos worden. Gij dienstknechten, zijt in alles ge-

hoorzaam *uwen* heeren naar het vleesch, niet met oogendiensten als menschenbehaggers, maar met eenvoudigheid des harten, vreezende

23. God. En alwat gij doet, doet dat van harte als den Heere en niet den menschen, wetende dat gij van den Heer zult ontvangen de vergelding der erfenis; want gij dient den Heer Christus.

24. Maar wie onregt doet, die zal het onregt dragen dat hij gedaan heeft, en er is geen aanneming des persoons.

HOOFDSTUK 4.

1. Gij heeren, doet *uwen* dienstknechten regt en gelijk, wetende dat ook gij een Heer hebt in de hemelen.
2. Houdt sterk aan in het gebed, en waakt in 't zelve met dankzegging; biddende met één ook voor ons, dat God ons de deur des woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus, om welke ik ook gebonden ben, opdat ik dezelve mag openbaren gelijk ik moet spreken.
3. Wandelt met wijsheid bij degenen die buiten zijn, den bekwamen tijd uitkoopende.
4. Uw woord zij altijd in aangenaamheid, met zout besprengd, opdat gij moogt weten hoe gij een legelijk moet antwoorden.
5. Al mijne zaken zal u bekendmaken Tychicus, de geliefde broeder en getrouwe dienaar en mededienstknecht
6. In den Heer, denwelken ik te dien einde tot u gezonden heb, opdat hij uwe zaken wete en uwe harten vertroos-

7. te, met Onesimus den getrouwen en geliefden broeder, dewelke uit de uwen is; zij zullen u alles bekendmaken wat hier is.
8. U groet Aristarchus mijn medegevangene, en Marcus de neef van Barnabas, (aangaande welken gij bevelen ontvangen hebt; zoo hij tot u komt, ontvangt hem), en Jezus gezegd Justus, welke uit de besnijdenis zijn; deze alleen zijn *mijne* medearbeiders in het koninkrijk Gods, die mij een vertroosting ge-
9. weet zijn. U groet Epafraas die uit de uwen is, een dienstknecht van Christus altijd strijdende voor u in de gebeden, opdat gij staan moogt volmaakt en volkomen in al den wil Gods. Want ik geef hem getuigenis dat hij grooten ijver heeft over u en degenen die in Laodicéa zijn en degenen die in Hierapolis
10. zijn. U groet Lucas de medicijnmeester, de geliefde, en Demas.
11. Groet de broederen die in Laodicéa zijn, en Nymfas, en de gemeente die in zijn
12. huis is. En wanneer deze zendbrief van u zal gelezen zijn, maakt dat die ook in de gemeente der Laodicenzen gelezen worde, en dat ook gij dien leest die uit La-
13. odicéa *geschreven is*. En zegt aan Archippus: Zie op de bediening die gij aangegenomen hebt in den Heer, dat gij die vervult.
14. De groetenis met mijne hand: Paulus. Gedeukt mijne banden. De genade zij met u. Amen.

DE EERSTE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

THESSALONICENZEN.

HOOFDSTUK 1.

1. Paulus en Silvanus en Timotheüs aan de gemeente der Thessalonicenzen, welke is in God den Vader en den Heer Jezus Christus; genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.
2. Wij danken God altijd over u allen, uwer gedachtig zijnde in onze gebeden;
3. zonder ophouden gedenkende het werk uws geloofs, en den arbeid der liefde, en de verdraagzaamheid der hoop op onzen Heer Jezus Christus, voor onzen God en Vader;
4. wetende, geliefde broeders, uwe verkiezing van God.
5. Want ons evangelie is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht, en in den Heiligen Geest, en in vele verzekerdheid, gelijk gij weet hoedanigen wij onder u geweest
6. zijn om uwentwil; en gij zijt onze navolgers geworden en des Heeren, het woord aangenomen hebbende in vele verdrukking, met blijdschap
7. des Heiligen Geestes, alzoo dat gij voorbeelden geworden zijt al den geloovigen in
8. Macedonië en Achaje. Want van u is het woord des Heeren rechtbaar geworden niet alleen in Macedonië en Achaje, maar ook in alle plaatsen is nu geloof dat gij op God hebt uitgegaan, zoodat

wij niet van noode hebben iets daarran te spreken; 9. want zij zelve verkondigen van ons, hoedanigen ingang wij tot u hebben, en hoe gij tot God bekeerd zijt van de afgoden, om den levenden en waarachtigen God te dienen, en zijnen Zoon uit de hemelen te verwachten, denwelken hij uit de dooden opgewekt heeft, namelijk Jezus die ons verlost van den toekomenden toorn.

HOOFDSTUK 2.

1. Want gij weet zelve, broeders, onzen ingang tot u, dat die niet ijdel is geweest;
2. maar hoewel wij tevoren geleden hadden, en ook ons smaadheid aangedaan was, gelijk gij weet, te Filippi, zoo hebben wij *noptans* vrijmoedigheid gebruikt in onzen God, om het evangelie Gods tot u te spreken in
3. veel strijd. Want onze vermaning is niet geweest uit verleiding, noch uit onreinigheid, noch met bedrog;
4. maar gelijk wij van God beproefd zijn geweest, dat ons het evangelie zoude toebetrouwd worden, alzoo spreken wij, niet als menschen behagende, maar Gode die
5. onze harten beproeft. Want wij hebben nooit met pluimstrijkende woorden ongegegaan, gelijk gij weet, noch met eenig bedeksel van gierigheid, God is getuige; noch zoekende eer uit menschen.

- noch van u noch van anderen; hoewel wij u tot last konden zijn als Christus 7. apostelen; maar wij zijn vriendelijk geweest in 't midden van u. Gelijk als een voedster hare kinderen 8. koestert, alzóó wij tot u zeer genegen zijnde, hebben u gaarne willen mededeelen niet alleen het evangelie Gods, maar ook onze eigene zielen, daarom dat gij ons 9. lief geworden waart. Want gij gedenkt, broeders, onze arbeid en moeite; want nacht en dag werkende, opdat wij niemand onder u zouden lastig zijn, hebben wij het evangelie Gods onder u gepredikt. Gif zijt getuigen en God, hoe heilig en rechtvaardig en onberispelijk wij u die gelooft geweest zijn: 11. gelijk gij weet, hoe wij een iegelijk van u, als een vader zijne kinderen, vermaanden 12. en vertroostten, en betuigden dat gij zoudt wandelen waardiglijk Gode, die u roept tot zijn koninkrijk en heerlijkheid.
13. Daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat als gij het woord der prediking Gods van ons ontvangen hebt, gij dat aangemen hebt niet *als* der menschen woord, maar (gelijk het waarlijk is) *als* Gods woord, dat ook werkt in u 14. die gelooft. Want gij, broeders, zijt navolgers geworden der gemeenten Gods die in Judéa zijn in Christus Jezus; dewijl ook gij hetzelfde geleden hebt van uwe eigene medeburgers, gelijk 15. als zij van de Joden; welke ook gedood hebben den Heer Jezus en hunne eigene profeten, en ons hebben vervolgd, en Gode niet behagen, en allen menschen tegen zijn, 16. en ons verhinderen te spreken tot de heidenen, dat zij

zalig mogten worden: opdat zij altijd hunne zonden vervullen zouden. En de toorn is over hen gekomen tot het einde.

17. Maar wij, broeders, van u beroofd geweest zijnde voor een kleine wijle tijds, naar het aangezigt, niet naar het hart, hebben ons te overvloediger benaarstigd om u aangezigt te zien, met groote 18. begeerte. Daarom hebben wij tot u willen komen (immers ik Paulus) eenmaal en andermaal, maar de satan 19. heeft *het* ons belet. Want welke is onze hoop of blijdschap of kroon des roems? Zijt gij die ook niet, voor onzen Heer Jezus Christus 20. in zijne toekomst? Want gij zijt onze heerlijkheid en blijdschap

HOOFDSTUK 3.

1. Daarom *deze* begeerte niet langer kunnende verdragen, hebben wij gaarne te Athene willen alléén gelaten worden, 2. den, en hebben gezonden Timotheüs, onzen broeder, en Gods dienaar, en onzen medearbeider in het evangelie van Christus, om u te versterken en u te vermanen 3. aangaande uw geloof, opdat niemand bewogen worde in deze verdrukkingen; want gij weet zelve dat wij hiertoe 4. gesteld zijn. Want ook toen wij bij u waren, voorzeiden wij u dat wij zouden verdrukt worden, gelijk ook geschied 5. is, en gij weet het. Daarom ook *deze* begeerte niet langer kunnende verdragen, heb ik *hem* gezonden om uw geloof te verstaan, of niet misschien de verzoeker u zoude verzocht hebben en onze arbeid ijdel zoude wezen. Maar als Timotheüs nu van ulieden tot ons gekomen was, en ons de goede boodschap gebragt had van uw geloof

- en liefde, en dat gij altijd goede gedachtenis van ons hebt, zeer begeerig zijnde om ons te zien, gelijk wij
7. ook om ulieden: zoo zijn wij daarom, broeders, over u in al onze verdrukking en nood vertroost geworden door uw
 8. geloof; want nu leven wij, indien gij *rustaataat* in den
 9. Heer. Want wat dankzegging kunnen wij Gode tot vergelding wedergeven voor u, vanwege al de blijdschap waarmede wij ons om uwentwil verblijden voor onzen
 10. God, nacht en dag zeer overvloedig biddende om uw aangezigt te mogen zien, en te volmaken 't geen aan uw ge-
 11. loof ontbreekt. Doch onze God en Vader zelf en onze Heer Jezus Christus rigte
 12. onzen weg tot u; en de Heer vermeerdere u en make u overvloedig in de liefde jegens elkander en jegens allen, gelijk wij ook zijn jegens u; opdat hij uwe harten versterke om onberispelijk te zijn in heiligmaking voor onzen God en Vader, in de toekomst onzes Heeren Jezus Christus met al zijne heiligen.

HOOFDSTUK 4.

1. Voorts dan broeders, wij bidden en vermanen u in den Heer Jezus, gelijk gij van ons ontvangen hebt hoe gij moet wandelen en Gode behagen, dat gij *daarin* meer
2. overvloedig wordt. Want gij weet wat bevelen wij u gegeven hebben door den Heer
3. Jezus. Want dit is de wil Gods, uwe heiligmaking: dat gij u onthoudt van de
4. hoererij, dat een iegelijk van u wets zijn vat te bezitten in heiligmaking en eer,
5. niet in *kwade* beweging der begeerlijkheid, gelijk als de heidenen die God niet kennen; dat niemand zijnen
- broeder vertrede noch bedriege in *zijne* handeling; want de Heer is een wreker over dit alles, gelijk wij u ook tevoren gezegd en be-
7. tuigd hebben. Want God heeft ons niet geroepen tot onreinigheid, maar tot heil-
8. ligmaking. Zoo dan wie *dit* verwerpt, die verwerpt geen mensch, maar God die ook zijnen Heiligen Geest in ons heeft gegeven.
9. Van de broederlijke liefde nu hebt gij niet van noode dat ik u schrijve, want gij zelve zijt van God geleerd om elkander liefstehebben;
10. want gij doet ook hetzelfde aan al de broeders die in geheel Macedonië zijn. Maar wij vermanen u broeders, dat gij meer overvloedig wordt,
11. en dat gij u benaastigt stil te zijn, en uwe eigene dingen te doen, en te werken met uwe eigene handen, gelijk wij u bevolen heb-
12. ben, opdat gij eerbaar wandelt bij degenen die buiten zijn, en geen ding van noode hebt.
13. Doch broeders, ik wil niet dat gij onwetend zijt van degenen die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt gelijk als de anderen die
14. geen hoop hebben. Want indien wij gelooven dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzoo zal ook God degenen die ontslapen zijn in Jezus *wederbrengen* met
15. hem. Want dat zeggen wij u door het woord des Heeren, dat wij die levend overblijven zullen tot de toekomst des Heeren, niet zullen *voorkomen* degenen die
16. ontslapen zijn; want de Heer zelf zal met een geroep, met de stem des archangels en met de bazuin Gods, nederdalen van den hemel; en wie in Christus gestorven zijn,
17. zullen eerst opstaan; daarna

wij die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heer tege-
moet, in de lucht; en alzoo zullen wij altijd met den
18. Heer wezen. Zoo dan vertroost elkander met deze woorden.

HOOFDSTUK 5.

1. Maar van de tijden en de gelegenheden, broeders, hebt gij niet van noode dat men
2. u schrijve; want gij weet zelve zeer wel, dat de dag des Heeren alzóó zal komen gelijk een dief in den nacht.
3. Want wanneer zij zullen zeggen: Het is vrede en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf hen overkomen, gelijk de barensood eene bevruchte vrouw, en zij zullen 't geenszins ontvliden.
4. Maar gij broeders, gij zijt niet in duisternia, dat u die dag als een dief soude
5. overvallen: gij zijt allen kinderen des lichts en kinderen des dags, wij zijn niet des nachts noch der duisternis.
6. Zoo laat ons dan niet slapen gelijk als de anderen, maar laat ons waken en
7. nuchteren zijn. Want wie slapen, slapen des nachts, en wie dronken zijn, zijn
8. des nachts dronken; maar wij die des dags zijn, laat ons nuchteren zijn, aangedaan hebbende het borstwapen des geloofs en der liefde, en tot een helm de hoop der
9. zaligheid. Want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid door onzen Heer
10. Jesus Christus, die voor ons gestorven is, opdat wij,

't zij dat wij waken 't zij dat wij slapen, tezamen met
11. hem leven zouden. Daarom vermaant elkander, en sticht de één den ander, gelijk gij ook doet.
12. En wij bidden u broeders, erkent degenen die onder u arbeiden en uwe voorstanders zijn in den Heer en u
13. vermanen, en acht ze zeer veel in liefde, om huns werks wil. Zijt vreedzaam
14. onder elkander. En wij bidden u broeders, vermaant de ongeregelden, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen.
15. Ziet dat niemand kwaad voor kwaad iemand vergelde, maar jaagt altijd het goede na, zoo jegens elkander als
16. jegens allen. Verblijdt u al-
17. tijd. Bidt zonder ophouden.
18. Dankt God in alles; want dit is de wil Gods in Christus
19. Jesus over u. Bluscht den
20. Geest niet uit. Veracht de
21. profetiën niet. Beproeft alle dingen; behoudt het goede.
22. Onthoudt u van allen schijn
23. des kwaads. En de God des vredes zelf heilige u geheel en al, en geheel uw opregte geest en ziel en ligchaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst onzes Heeren
24. Jesus Christus. Hij die u roept is getrouw, die het ook doen zal.
25. Broeders, bidt voor ons.
26. Groet al de broeders met een
27. heiligen kus. Ik bezweer u lieden bij den Heer, dat deze zendbrief al den heiligen broederen gelezen worde.
28. De genade onzes Heeren Jesus Christus zij met ulieden. Amen.

DE TWEDE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

THESSALONICENZEN.

HOOFDSTUK 1.

1. Paulus en Silvanus en Timotheüs aan de gemeente der Thessalonicenzen, *welke is in God onzen Vader en den Heer Jezus Christus:*
2. genade zij u en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.
3. Wij moeten God altijd danken over u, broeders, gelijk billijk is, omdat uw geloof zeer wast, en *dat de liefde van een iegelijk van u allen jegens elkander over-*
4. *vloedig wordt, alsoo dat wij zelve van u roemen in de gemeenten Gods, over uw lijdzaamheid en geloof in al uwe vervolgingen en verdrukkingen die gij verdraagt: een bewijs van Gods rechtvaardig oordeel, opdat gij waardig gesicht wordt het koninkrijk Gods voor het-*
6. *welk gij ook lijdt; alsoo het recht is bij God, verdrukking te vergelden dengenen die u*
7. *verdrukken, en u die verdrukt wordt verkwikking met ons, in de openbaring des Heeren Jezus van den hemel met de*
8. *engelen zijner kracht, met vlammen vuur wraak doende over degenen die God niet kennen, en over degenen die het evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet gehoor-*
9. *zaam zijn; dewelke zullen tot straf lijden het eeuwig verderf van het aangezicht des Heeren en van de heer-*
10. *lijkheid zijner sterkte, wan-*

- neer hij zal gekomen zijn om verheerlijkt te worden in zijne heiligen, en wonderbaar te worden in allen die gelooven (overmits onze getuigenis onder u is geloofd geworden) in dien dag.
11. Waarom wij ook altijd bidden voor u, dat onze God u waardig achte der roeping, en vervulle al het welbehagen *zijner* goedheid, en het werk des geloofs met kracht;
 12. opdat de naam onzes Heeren Jezus Christus verheerlijkt worde in u, en gij in hem, naar de genade van onzen God en den Heer Jezus Christus.

HOOFDSTUK 2.

1. En wij bidden u broeders, bij de toekomst onzes Heeren Jezus Christus en onze
2. toevergadering tot hem, dat gij niet haastelijk bewogen wordt van verstand, of verschrikt, noch door geest, noch door woord, noch door zendbrief als van ons *geschreven*, alsof de dag van Christus aanstaande ware. Dat u niemand verleide op eenigerlei wijze, want *die komt niet* tenzij dat eerst de afval gekomen zij, en *dat* geopenbaard zij de mensch der zonde, de zoon des verderfs, die zich tegenstelt en verheft boven alwat God genaamd of *als God* geëerd wordt, alsoo dat hij in den tempel Gods als een God zal zitten, zichzelf vertoonende dat

5. hij God is. Gedenkt gij niet dat ik nog bij u zijnde u
6. deze dingen gezegd heb? En nu wat *hem* wederhoudt weet gij, opdat hij geopenbaard worde op zijn eigen tijd.
7. Want de verborgenheid der ongerechtigheid wordt alreede gewerkt; alleen die hem nu wederhoudt, *die zal hem wederhouden* totdat hij uit het midden zal *weggedaan* worden; en alsdan zal de ongerechte geopenbaard worden, denwelken de Heer verderven zal door den geest zijns monds, en tenietmaaken door de verschijning
9. zijner toekomst, *hem zeg ik* wiens toekomst is naar de werking des satans, in alle kracht en teekenen en wonderen der leugen, en in alle verleiding der onrechtvaardigheid in degenen die verloren gaan, daarom dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden eene kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden gelooven;
12. opdat zij allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.
13. Maar wij zijn schuldig; altijd God te danken over u, broeders die van den Heer bemind zijt, dat God u van den beginne verkoren heeft tot zaligheid, in heiligmaking des Geestes en geloof der waarheid; waartoe hij u geroepen heeft door ons evangelie, tot verkrijging der heerlijkheid onzes Heeren Jezus Christus. Zoo dan broeders, staat *vast*, en houdt de inzettingen die u geleerd zijn, hetzij door *ons* woord hetzij door onzen
16. zendbrief: en onze Heer Jezus Christus zelf, en onze God en Vader die ons heeft

17. liefgehad, en gegeven heeft een eeuwige vertroosting en goede hoop in genade, vertrooste uwe harten, en versterke u in alle goed woord en werk.

HOOFDSTUK 3.

1. Voorts broeders, bidt voor ons, opdat het woord des Heeren *zijn* loop hebbe, en verheerlijkt worde gelijk
2. ook bij u, en opdat wij mogen verlost worden van de ongeschikte en booze menschen; want het geloof is
3. niet aller. Maar de Heer is getrouw, die u zal versterken en bewaren van den booze. En wij vertrouwen van u in den Heer, dat gij hetgeen wij u bevelen ook doet
5. en doen zult. Doch de Heer rigte uwe harten tot de liefde Gods en tot de lijdzaamheid van Christus.
6. En wij bevelen u broeders, in den naam onzes Heeren Jezus Christus, dat gij u onttrekt aan een legelijk broeder die ongeregeld wandelt, en niet naar de inzetting die hij van ons ontvangen heeft. Want gij zelve weet hoe men ons behoort natevolgen; want wij hebben ons niet ongeregeld gedragen onder u, en wij hebben geen brood bij iemand gegeten voorniet, maar in arbeid en moeite, nacht en dag werkende, opdat wij niet iemand van u zouden
9. lastig zijn; niet dat wij de ruagt niet hebben, maar opdat wij onszelve u geven zouden *tot* een voorbeeld om ons
10. natevolgen. Want ook toen wij bij u waren, hebben wij u dit bevolen, dat zoo iemand niet wil werken, hij ook niet
11. etc. Want wij hooren dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende maar ijdele dingen
12. doende. Doch de zoodani-

- gen bevelen en vermanen wij door onzen Heer Jezus Christus, dat zij met stilheid werkende hun eigen
13. brood eten. En gij broeders, vertraagt niet in goedte-
14. doen. Maar indien iemand on* woord, door dezen brief *geschreven*, niet gehoorzaam is, teekent dien, en vermengt u niet met hem, op-
15. dat hij beschaamd worde; en
- houdt *hem* niet als een vijand, maar vermaant *hem* als een broeder. De Heer nu des vredes zelf geve u vrede altijd op allerlei wijs. De Heer zij met u allen.
17. De groetenis met mijne hand: Paulus; hetwelk is een teeken in iederen zendbrief:
18. alzóó schrijf ik. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met u allen. Amen.

DE EERSTE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

TIMOTHEÛS.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus een apostel van Jezus Christus, naar het bevel van God onzen Zaligmaker, en den Heer Jezus Christus *die* onze hope is,
2. aan Timotheüs *mijnen* opregten zoon in het geloof: genade, barmhartigheid, vrede zij u van God onzen Vader en Christus Jezus onzen Heer,
3. Gelijk ik u vermaand heb dat gij te Efexe zoudt blijven, als ik naar Macedonië reisde, *zoo vermaan ik het u nog*, opdat gij sommigen beveelt geen andere leer te
4. leeren, noch zich te begeven tot fabelen en oneindige geelachtrekningen, welke meer *twistvragen* voortbrengen dan stichting Gods die
5. in het geloof is; maar het einde des gebods is liefde uit een rein hart en *uit* een goede conscientie en *uit* een
6. ongeveinsd geloof; waarvan sommigen afgeweken zijnde, zich gewend hebben tot
7. ijdspreken; willende leeraars der wet zijn, niet verstaande noch wat zij zeggen noch wat zij bevestigen.
8. Doch wij weten dat de wet goed is, zoo iemand die wet
9. telyk gebruikt, en hij dit weet, dat den rechtvaardige de wet niet is gezet, maar den ongerechten en den halsstarrigen, den goddeloozen en den zondaren, den onheiligen en den ongoddelijken, den vadermoorders en den moedermoorders, den
10. doodslagers, den hoerers, dien die bij mannen liggen, den menschedieven, den leugenaars, den meeneedigen, en zoo er iets anders tegen de gezonde leer
11. is, naar het evangelie der heerlijkheid des zaligen Gods, dat mij trouwd is.
12. En ik dank hem die mij bekrachtigd heeft, *namelyk* Christus Jezus onzen Heer, dat hij mij getrouw geacht heeft, *mij* in de bediening
13. gesteld hebbende, die tavo-

- ren een *godslasteraar* was en een vervolger en een verdrukker; maar mij is barmhartigheid geschied, dewijl ik het onwetend gedaan heb in *mijne* ongeloovigheid;
14. doch de genade onzes Heeren is zeer overvloedig geweest, met geloof en liefde
15. die in Christus Jezus is. Dit is een getrouw woord en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zaligtemaken, van welke ik
16. de voornaamste ben; maar daarom is mij barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste ben, al *zijne* lankmoedigheid zoude betoonen, tot een voorbeeld dergenen die in hem gelooven zullen ten eeuwigen leven. Den Koning nu der eeuwen, den onverderfelijken, den onzienlijken, den alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
18. Dit gebod beveel ik u, *mijn* zoon Timotheüs, dat gij naar de profetiën die over u voorafgegaan zijn, in dezelve den goeden strijd strijdt,
19. houdende het geloof, en een goede conscientie; welke sommigen verstooten hebbende, in het geloof schipbreuk geleden hebben; onder welke is Hymenëus en Alexander, die ik den satan overgegeven heb, opdat zij zouden leeren niet *meer* te lusteren.
3. heid en eerbaarheid. Want dat is goed en aangenaam voor God onzen Zaligmaker,
4. welke wil dat alle menschen zalig worden en tot kennis
5. der waarheid komen. Want er is één God, er is ook één Middelaar Gods en der menschen, de mensch Christus
6. Jezus, die zichzelf gegeven heeft *tot* een rantsoen voor allen, *zijnde* de getuigenis te zijner tijd; waartoe ik gesteld ben een prediker en apostel. (ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet), een leeraar der heidenen in geloof en waarheid.
8. Ik wil dan dat de mannen hidden in alle plaatsen, opheffende heilige handen, zonder toorn en twisting;
9. desgelijks ook dat de vrouwen in een eerbaar gewaad met schaamte en matigheid zichzelf versieren, niet in vlechtingen *des* haars, of goud, of paarden, of kostelijke kleeding, maar ('t welk de vrouwen betaamt die de godvruchtigheid belijden)
11. door goede werken. Een vrouw late zich leeren in stilheid, in alle onderdanigheid;
12. heid; doch ik laat de vrouw niet toe dat ze leere, noch over den man heersche, maar *wil* dat ze in stilheid
13. zij. Want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva; en Adam is niet verleid geworden, maar de vrouw verleid zijnde is in overtreding geweest;
15. doch zij zal zalig worden in kinderen te baren, zoo zij blijft in geloof en liefde en heiligmaking met matigheid.

HOOFDSTUK 2.

1. Ik vermaan dan vóór alle dingen, dat er gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle menschen,
2. voor koningen en allen die in hoogheid zijn, opdat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzallig-

HOOFDSTUK 3.

1. Dit is een getrouw woord: zoo iemand tot het ambt eens opziens lust heeft, die begeert een treffelijk werk.
2. Een opziener dan moet onberispelijk zijn, ééner vrouwe

- man, wakker, matig, eerbaar, herbergzaam, be-
 3. kwaam om te leeren; niet geneigd tot den wijn, geen smijter, geen vuilgewinzoker, maar bescheiden, geen
 4. vechter, niet geldgierig; die zijn eigen huis wèl regeert, *zijne* kinderen in onderdanigheid houdende met alle
 5. stemmigheid; (want zoo iemand *zijn* eigen huis niet weet te regeren, hoe zal hij voor de gemeente Gods zorg-
 6. dragen?) geen nieuweling, opdat hij niet opgeblazen worde en in het oordeel des
 7. duivels valle. En hij moet ook een goede getuigenis hebben van degenen die buiten zijn, opdat hij niet valle in smaadheid en in den strik des duivels.
 8. De diakenen insgelijks *moeten* eerbaar zijn, niet tweetongig, niet die zich tot veel wijn begeben, geen vuil-
 9. gewinzokers; houdende de verborgenheid des geloofs in
 10. een reine conscientie. En dat deze ook eerst beproefd worden, en dat ze daarna
 11. dienen, zoo zij onbestraffelijk zijn. De vrouwen insgelijks *moeten* eerbaar zijn, geen lasteraarsters, wakker,
 12. getrouw in alles. Dat de diakenen ééner vrouwe mannen zijn, die *hunne* kinderen en hunne eigene huizen wèl
 13. regeren. Want die wèl gediend hebben verkrijgen zichzelf een goeden opgang en veel vrijmoedigheid in het geloof 't welk is in Christus Jezus.
 14. Deze dingen schrijf ik u, hopende zeer haast tot u te
 15. komen; maar zoo ik vertoef, opdat gij moogt weten hoe men in het huis Gods moet verkeeren, hetwelk is de gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der
 16. waarheid. En buiten allen twijfel, de verborgenheid

der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vleesch, is geregtvaardig in den Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid.

HOOFDSTUK 4.

1. Doch de Geest zegt duidelijk, dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, zich begevende tot verleidende geesten en leeringen der duivelen, door geveinsdheid der leugensprekers, hebbende hunne eigene conscientie *als* met een brandijzer toegeschroeid; verbiedende te huren, *gebiedende* van spijzen te onthouden die God geschapen heeft tot nuttiging met dankzegging, voor de geloovigen en wie de waar-
 4. heid hebben bekend; want alle schepsel Gods is goed, en er is niets verwerpelijk, met dankzegging genomen
 5. zijnde; want het wordt geheiligd door het woord Gods en *door* het gebed
6. Als gij deze dingen den broederen voorstelt, zoo zult gij een goed dienaar van Jezus Christus zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer welke gij ach-
 7. tervolgd hebt; maar verwerp de ongoddelijke en oudwijfsche fabelen. En oefen uzelf
 8. tot godzaligheid; want de lichamelijke oefening is tot weinig nut, maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toe-
 9. komenden levens. Dit is een getrouw woord en alle aan-
 10. neming waardig. Want hiertoe arbeiden wij ook en worden gesmaad, omdat wij gehoopt hebben op den levenden God, die een behouder is aller menschen,

- maar allermeest der geloovigen. Beveel deze dingen en leer ze.
12. Niemand verachte uwe jonkheid; maar wees een voorbeeld der geloovigen in het woord, in wandel, in liefde, in den geest, in geloof, in reinigheid. Houd aan in 't lezen, in 't vermanen, in 't leeren, totdat ik kom. Verzuim de gave niet die in u is, die u gegeven is door de profetie, met oplegging der handen door de ouderlingschap. Bedenk deze dingen, wees hierin bezig, opdat nu toenemen openbaar zij in alles. Heb acht op uzelf en op de leer, volhard hierin; want dat doende zult gij en uzelf behouden en wie u hooren.

HOOFDSTUK 5.

1. Bestraf een ouden man niet hard, maar vermaan hem als eenen vader, de jonge als broeders, de oude vrouwen als moeders, de jonge als zusters in alle reinigheid.
2. Eer de weduwen die waarlijk weduwen zijn. Maar zoo eenige weduw kinderen heeft of kindskinderen, dat die leeren eerst aan hun eigen huis godzaligheid te oefenen, en den voorouderen wederverging te doen; want dat is goed en aangenaam voor God. Die nu waarlijk weduw is en alléén gelaten, die hoopt op God, en blijft in smeekingen en gebeden nacht en dag; maar die haren wellust volgt, die is lewend gestorven. En beveel dit, opdat zij onberispelijk zijn. Doch zoo iemand de zijnen en voornamelijk zijne huisgenooten niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend en is erger dan een ongelovige.
9. Dat een weduw gekozen

- worde niet minder dan van zestig jaren, welke ééns mans vrouw geweest is, getuigenis hebbende van goede werken, zoo zij kinderen opgevoed heeft, zoo zij herbergzaam is geweest, zoo zij der heiligen voeten heeft gewasschen, zoo zij den verdrukten genoegzame hulp gedaan heeft, zoo zij alle goed werk nagestreefd heeft.
10. Maar neem de jonge weduwen niet aan; want als zij weelderig geworden zijn tegen Christus, zoo willen zij huwen, hebbende haar oordeel, omdat zij haar eerste geloof hebben teniet gedaan;
11. en metéén ook leeren zij ledig omgaan bij de huizen, en zijn niet alleen ledig, maar ook klapachtig en ijdele dingen doende, sprekende
12. 't geen niet betaamt. Ik wil dan dat de jonge weduwen huwen, kinderen telen, het huis regeren, geen oorzaak van lastering aan de wederpartij geven; want eenigen hebben zich alreede afgevend achter den satan. Zoo eenig geloovig man of geloovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulp doe, en dat de gemeente niet bezwaard worde, opdat zij aan degenen die waarlijk weduwen zijn genoegzame hulp doen mag.
13. Dat de ouderlingen die wel regeren dubbele eer waardig gesacht worden, voornamelijk die arbeiden in het woord
14. en de leer; want de Schrift zegt: Een dorschenden os zult gij niet mulbanden, en: De arbeider is zijn loon waardig.
15. Neem tegen een ouderling geen beschuldiging aan, anders dan onder twee of drie getuizen. Bestraf wie zondigen in tegenwoordigheid van allen, opdat ook de anderen vrees mogen hebben. Ik be-

- tuig voor God en den Heer Jezus Christus en de ultverkoren engelen, dat gij deze dingen onderboudt zonder vooroordeel, niets doende naar toegenegenheid.
22. Leg niemand haastelijk de handen op, en heb geen gemeenschap aan anderer zonden. Bewaar uzelf rein.
23. Drink niet langer water *alleen*, maar gebruik een weinig wijn, om uwe maaz en uwe menigvuldige zwakheden.
24. Van sommige menschen zijn de zonden tevoren openbaar, en gaan vooraf tot *kanne* veroordeeling, en in sommigen ook volgen zij na: desgelijks ook de goede werken zijn tevoren openbaar, en die waar 't anders mede gelegen is kunnen niet verborgen worden.

HOOFDSTUK 6.

1. De dienstknechten zoovel als er onder het juk zijn, zullen hunne heeren alle eer waardig achten, opdat de naam Gods en de leer niet gelasterd worde. En die geloovige heeren hebben, zullen ze niet verachten omdat ze broeders zijn, maar zullen ze temeer dienen, omdat zij geloovig en geliefd zijn, als die dezer weldaad mededeelachtig zijn. Leer en vermaan deze dingen.
3. Indien iemand een andere leer leert, en niet overeenkomt met de gezonde woorden onzes Heeren Jezus Christus, en met de leer die naar de godzaligheid is, die is opgeblazen en weet niets, maar hij raast omtrent *twist*-vragen en woordenstrijd; uit welke komt rijd, *twist*, lasteringen, kwade bedenkingen, verkeerde krakeelingen van menschen die een verdorven veratand hebben en van de waarheid beroofd zijn, meenende dat de godzaligheid een gewin zij. Wijk af van dezulken.
6. Doch de godzaligheid is een groot gewin met verge-
7. noeging. Want wij hebben niets in de wereld gebragt: het is openbaar dat wij ook niet iets daaruit kunnen dragen; maar als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmede vergenoegd zijn.
9. Doch wie rijk willen worden, vallen in verzoeking en *in* den strik, en *in* vele dwaaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de menschen doen verzingen in verderf en
10. ondergang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad; tot welke sommigen lust hebbende zijn afgedwaald van het geloof, en hebben zichzelf met vele smarten doorstoken.
11. Maar gij o mensch Gods, vlied deze dingen, en jaag naar gerechtigheid, godzaligheid, geloof, liefde, lijszaamheid, zachtmoedigheid.
12. Strijd den goeden strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt en de goede belijdenis beleden hebt
13. voor vele getuigen. Ik beveel u voor God die alle ding levendmaakt, en voor Christus Jezus die onder Pontius Pilatus de goede belijdenis
14. betuigd heeft, dat gij dit gebod houdt, onbevlekt en onberispelijk, tot op de verschijning onzes Heeren Jezus Christus; welke te zijner tijd vertoonen zal de zalige en alleen magtige Heer, de Koning der koningen en Heer der heeren.
16. die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontogankelijk licht bewoont, denwelken geen mensch gezien heeft noch zien kan; welken zij eer en eeuwige kracht. Amen.
17. Beveel de rijken in deze te-

- genwoordige wereld dat zij niet hoogmoedig zijn, noch *aanne* hoop stellen op de ongestadigheid des rijkdoms, maar op den levenden God die ons alle dingen rijkelijk
18. verleent om te genieten; dat zij weldadig zijn, rijk worden in goede werken, gaarne mededeelende en gemeenzaam zijn; leggende zichzelf den weg tot een schat een goed fundament tegen
- het toekomstige, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen mogen.
20. O Timotheüs, bewaar het pand u toebetrouwd, een afkeer hebbende van het ongoddelijk ijdel geroep, en van de tegenstellingen der valschelijk genaamde wetenschap; dewelke sommigen voorgevende, zijn van het geloof afgeweken. De genade zij met u. Amen.

DE TWEDE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

TIMOTHEÛS.

HOOFDSTUK I.

1. Paulus een apostel van Jezus Christus door den wil Gods, naar de belofte des levens dat in Christus Jezus
2. is, aan Timotheüs *mijnen* geliefden zoon: genade, barmhartigheid, vrede zij u van God den Vader en Christus Jezus onzen Heer.
3. Ik dank God, dien ik van *mijne* voorouderen af in een reine conscientie dien, gelijk ik zonder ophouden uwer gedachtig ben in mijne gebeden nacht en dag, zeer begeerig zijnde om u te zien, als ik gedenk aan uwe tranen, opdat ik met blijdschap
4. mag vervuld worden, als ik mij in gedachtenis breng het ongeveer geloof dat in u is, hetwelk eerst gewoond heeft in uwe grootmoeder Lois en uwe moeder Eunice, en ik ben verzekerd dat het ook in u *woont*.
5. Om welke oorzaak ik u indachtig maak, dat gij opwekt de gave Gods, die in u is door de oplegging mijner
7. banden. Want God heeft ons niet gegeven een geest der vreesachtigheid, maar der kracht en der liefde en der
8. gematigdheid. Schaam u dan niet der getuigenis onzer Heeren, noch mijns die zijn gevangene ben; maar lijd verdrukkingen met het evangelie naar de kracht Gods,
9. die ons heeft zaliggemaakt en geroepen met eene heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus vóór de tijden der eeu-
10. wen, doch nu geopenbaard is door de verschijning onzer Zaligmakers Jezus Christus, die den dood heeft tenietgegaan, en het leven en de onverderfelijkheid aan 't licht gebragt door het evangelie, waartoe ik gesteld ben een prediker en een apostel en een leeraar der heidenen;
11. om welke oorzaak ik ook

- deze dingen lijd, maar ik word niet beschaamd; want ik weet wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat hij magtig is mijn pand bij hem weggelegd te bewaren tot dien dag.
13. Houd het voorbeeld der gezonde woorden die gij van mij gehoord hebt, in geloof en liefde die in Christus Jezus is; bewaar het goede pand dat u toebetrouwd is, door den Heiligen Geest die in ons woont.
15. Gij weet dit, dat allen die in Azië zijn zich van mij afgewend hebben, onder dewelke is Fygellus en Hermogenes. De Heer geve den huire van Onesiforus barmhartigheid; want hij heeft mij dikwijls verkwikt, en heeft zich mijner keten niet geschaamd; maar als hij te Rome gekomen was, heeft hij mij zeer naarstig gezocht, en heeft mij gevonden.
18. De Heer geve hem dat hij barmhartigheid vinde bij den Heer in dien dag; en hoeveel hij mij te Efeze gediend heeft weet gij zeer wel.

HOOFDSTUK 2.

1. Gij dan mijn zoon, word gesterkt in de genade die in Christus Jezus is; en 't geen gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen, betrouw dat aan getrouwe menschen, welke bekwaam zullen zijn om ook anderen te leeren. Gij dan lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus.
4. Niemand die in den krijg dient wordt ingewikkeld in de handelingen des leestogts, opdat hij dien moge behagen die hem tot den krijg sangeromen heeft. En indien ook iemand strijdt, die wordt niet gekroond zoo hij niet wettelijk heeft ge-
6. streden. De landman als hij werkt, moet alzo het eerst de vruchten genieten. Merk 't geen ik zeg; doch de Heer geve u verstand in alle dingen. Houd in gedachtenis dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt, welke is uit den zaden Davids, naar mijn evangelie, om 't welk ik verdrukkingen lijd tot de banden toe als een kwaaddoener, maar het woord Gods is niet gebonden.
10. Daarom verdraag ik alles om de uitverkorenen, opdat ook zij de zaligheid zouden verkrijgen die in Christus Jezus is, met eeuwige heerlijkheid. Dit is een getrouw woord; want indien wij met hem gestorven zijn, zoo zullen wij ook met hem leven; indien wij verdragen, wij zullen ook met hem heerschen; indien wij hem verloochenen, hij zal ons óók verloochenen; indien wij ontrouw zijn, hij blijft getrouw, hij kan zichzelf niet verloochenen.
14. Breng deze dingen in gedachtenis, en betuig voor den Heer dat zij geen woordenstrijd voeren, 't welk tot geen ding nut is dan tot verkeerung der toehoorders.
15. Beskietig u om uzelf en Gode beproefd voortestellen, als een arbeider die niet beschaamd wordt, die het woord der waarheid regt snijdt. Maar stel u tegen het ongodelijk lijdal groep; want zij zullen in meerder goddeloosheid toenemen, en hun woord zal voorteten gelijk de kanker. Onder welke is Hymencus en Filétus, die van de waarheid zijn afgeweken, zeggende dat de opstanding alreede geschied is, en het geloof van sommigen verkeeren. Evenwel het vaste fundament Gods staat, heb-

- bende dit zegel: De Heer kent degenen die de zijnen zijn, en: Een iegelijk die den naam van Christus noemt sta af van ongerechtigheid.
20. Doch in een groot huis zijn niet alleen gouden en zilveren vaten, maar ook houten en aarden vaten, en sommige tereere, maar sommige ter oneere: indien dan iemand zichzelf van deze reinigt, die zal een vat zijn ter eere, geheiligd en bekwaam tot gebruik des Heeren, tot alle goed werk toebereid. Maar vlied de begeerlijkheden der jonkheid, en jaag naar rechtvaardigheid, geloof, liefde, vrede met degenen die den Heer aanroepen uit een rein hart.
23. En verwerp de vragen die dwaas en zonder leering zijn, wetende dat ze twistingen voortbrengen; en een dienst knecht des Heeren moet niet twisten, maar vriendelijk zijn jegens allen, bekwaam om te leeren, en die de kwaden kan verdragen; met zachtmoedigheid onderwijzende degenen die tegenstaan, of hun God te eeniger tijd bekeering gawe tot erkentenis der waarheid, en zij wederom ontwaken mogen uit den strik des duivels, onder welken zij gevangen waren tot zijnen wil.

HOOFDSTUK 3.

1. En weet dit, dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden. Want de menschen zullen zijn eigenlievend, geldgierig, laasdunkend, hoovaardig, lasteraars, den ouders ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijk, achterklappers, onmatig, wreed, zonder liefde tot de goeden, verraders, roekeloos, opgeblazen, meer liefhebbende 5. de wellusten dan God, hebbende een gedaante van godzaligheid, maar die de kracht derzelve verloochend hebben. Heb ook een afkeer 6. van deze. Want onder deze zijn wie in de huizen insluipen, en nemen de vrouwkens gevangen die met zonden beladen zijn en door menigerlei begeerlijkheden 7. dreven worden, *vrouckens* die altijd leeren en nimmermeer tot kennis der waarheid 8. kunnen komen. Gelijkwijjs nu Jannes en Jambres Mozes tegenstonden, alzoo staan ook deze de waarheid tegen, menschen verdorven zijnde van verstand, verwerpelijk wat aangaat het 9. loof. Maar zij zullen niet meer toenemen; want hunne uitzinnigheid zal allen openbaar worden, gelijk ook *die* van gene geworden is.
10. Maar gij hebt achtervolgd mijn leer, wijze van doen, voorbemen, geloof, laankmoedigheid, liefde, lijdzaamheid, *mijne* vervolgingen, *mijn* lijden, zooals mij overkomen is in Antiochië, in Iconium en in Lystra: hoedanige vervolgingen ik geleden heb, en de Heer 12. heeft mij uit alle verlost. En ook allen die godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.
13. Doch de booze menschen en bedriegers zullen tot erger voortgaan, verleidende en 14. verleid wordende. Maar blijf gij in 't geen gij geleerd hebt en *waarran* u verzekering gedaan is, wetende van wien gij het geleerd hebt, 15. en dat gij van kinds af de heilige Schriften geweten hebt, die u wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof 't welk in Christus Jezus is. Al de Schrift 16. is van God ingegeven, en is

nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing die in de 17. regtvaardigheid is; opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust.

HOOFDSTUK 4.

1. Ik betuig dan voor God en den Heer Jezus Christus, die de levenden en dooden oordeelen zal in zijne verschijning en in zijn koninkrijk.
2. rijk: predik het woord; houd aan tijdig, ontijdig; wederleg, bestraf, vermaan in alle lankmoedigheid en leer.
3. Want er zal een tijd zijn, wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen; maar kittelachtig zijnde van gehoor, zullen zij zichzelf leeraars opgaan naar hunne 4. eigene begeerlijkheden, en zullen hun gehoor van de waarheid afwenden, en zullen zich keeren tot fabelen.
5. Maar zij wees wakker in alles, tijd verdrukkingen, doe het werk van een evangelist, maak dat men van uwen dienst tenvolle verzekerd zij. Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande. Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden: voorts is mij weggelegd de kroon der regtvaardigheid, welke de Heer, de regtvaardige Rexter, mij in dien dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen die zijne verschijning liefgehad hebben.
9. Benaarstig u haastelijk tot 10. mij te komen: want Demas heeft mij verlaten, hebbende de tegenwoordige wereld

11. liefgekegen, en is naar Thessaalonica gereisd, Creascens naar Galatië, Titus naar Dalmatië: Lucas is alleen met mij. Neem Marcus mede en breng hem met u; want hij is mij zeer nut tot 12. den dienst. Maar Tychicus heb ik naar Efeze gezonden.
13. Breng den reismantel mede, dien ik te Troas bij Carpus gelaten heb, als gij komt, en de boeken, inzonderheid de perkamenten.
14. Alexander de kopermid heeft mij veel kwaad betoond: de Heer vergelde hem 15. naar zijne werken. Wacht zij u ook van dezen, want hij heeft onze woorden zeer tegengestaan.
16. In mijne eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten: het worde hun niet toegerekend; 17. maar de Heer heeft mij bijgestaan en heeft mij bekrachtigd, opdat men door mij tenvolle zoude verzekerd zijn van de prediking, en alle heidenen *deselve* zouden hooren, en ik ben uit den 18. muil des Ieeuws verlost. En de Heer zal mij verlossen van alle boos werk, en bewaren tot zijn hemelsch koninkrijk; denwelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
19. Groot Prisca en Aquila en 20. het huis van Onesiforus. Erastus is te Corintho gebleven, en Trofimius heb ik te 21. Milète krank gelaten. Bereaartig u om vóór den winter te komen. U groot Eubulus, en Pudens, en Linus, en Claudia, en al de broeders.
22. De Heer Jezus Christus zij met uwen geest. De genade zij met ulieden. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

TITUS.

HOOFDSTUK 1.

1. Paulus een dienstknecht Gods en een apostel van Jezus Christus naar het geloof der uitverkorenen Gods, en de kennis der waarheid die
2. naar de godzaligheid is, in de hoop des eeuwigen levens, welke God die niet liegen kan beloofd heeft vóór de tijden der eeuwen, maar geopenbaard heeft te zijner
3. tijd, *namelijk* zijn woord, door de prediking die mij toebetrouwd is, naar het bevel van God onzen Zaligmaker, aan Titus *mijnen* opregten zoon naar het gemeenschappelijk geloof: genade, barmhartigheid, vrede zij u van God den Vader en den Heer Jezus Christus onzen Zaligmaker.
4. Om die oorzaak heb ik u in Creta gelaten, opdat gij hetgeen *nog* ontbrak voorts zoudt teregtbrengen, en *dat* gij van stad tot stad onderlingen zoudt aanstellen, gelijk
6. ik u bevolen heb: indien iemand onberispelijk is, ééner vrouwe man, geloovige kinderen hebbende, die niet te beschuldigen zijn van overdadigheid, noch ongehoorzaam zijn. Want een opzieder moet onberispelijk zijn, als een huisverzorger Gods, niet eigenzinnig, niet geneigd tot toornigheid, niet geneigd tot den wijn, geen smijter, geen vuilgewinzoe-
8. ker; maar die herbergzaam is, die de goeden liefheeft, matig, regtvaardig, heilig, kuisch; die vasthoudt aan het getrouwe woord dat naar de leer is, opdat hij magtig zij beide om te vermanen door de gezonde leer en om de tegensprekers te wederleggen.
10. Want er zijn ook vele ongeregelden, ijdelheidsprekers, en verleiders van zinnen, inzonderheid die uit de
11. besnijder is zijn, welken men den mond moet stoppen; die geheele huizen verkeeren, leerende wat niet behoort
12. om vuilgewins wil. Een uitben, zijnde hun eigen profet, heeft gezegd: De Cretenzen zijn altijd leugenschuldig, kwade beesten, luije
13. buiken. Deze getuigenis is waar. Daarom bestraf ze scherp, opdat zij gezond worden
14. gen zijn in het geloof, en zich niet begeven tot Joodsche fabelen en geboden der menschen die zich van de
15. waarheid afkeeren. Alle dingen zijn wel rein den reinen, maar den bevleekten en ongelooovigen is geen ding rein, maar beide hun verstand en
16. conscientie zijn bevleekt. Zij belijden dat ze God kennen, maar zij verloochenen hem met de werken, alzoo zij afschuwelijk zijn en ongehoorzaam en tot alle goed werk ongeschikt.

HOOFDSTUK 2.

1. Doch gij spreek 't geen de
2. gezonde leer betaamt: dat de

- oude mannen nuchter zijn, stemmig, voorzigtig, gezond in 't geloof, in de liefde,
3. in de lijdzaamheid; de oude vrouwen insgelijks, dat zij in hare dragt zijn gelijk den heiligen betaamt, dat ze geen lasteraarsters zijn, zich niet tot veel wijn begevende, maar leeraren zijn van
 4. 't goede; opdat zij de jonge vrouwen leeren voorzigtig te zijn, hare mannen liefste hebben, hare kinderen liefste hebben, matig te zijn, kuisch te zijn, het huis te bewaren, goed te zijn, haar eigen mannen onderdanig te zijn, opdat het woord Gods niet
 6. gelasterd worde. Vermaan de jonge mannen insgelijks
 7. dat zij matig zijn. Betoon uzelfen in alles een voorbeeld van goede werken; betoon in de leer onvervalscht, 8. deftigheid, oprechtheid, het woord gezond en onverwerpelijk, opdat degeen die daartegen is beschaamd worde en niets kwaads van ulieden te
 9. zeggen hebbe. Vermaan de dienstknechten dat zij hun eiken heeren onderdanig zijn, dat ze in alles welbehagelijk zijn, niet tegensprekende, niets onttrekkende, maar alle goede trouw bewijzende; opdat zij de leer van God onzen Zaligmaker in alles mogen versieren.
 11. Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan
 12. alle menschen, en onderricht ons, dat wij de zedeloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en godzalig leven zouden in deze
 13. tegenwoordige wereld, verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den grooten God en onzen Zaligmaker Jezus
 14. Christus, die zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat hij ons zoude verlossen van

alle ongerechtigheid, en zichzelf een eigen volk zoude reinigen, ijverig in goede werken.

15. Spreek dit, en vermaan en bestraf met allen ernst. Dat niemand u verachte.

HOOFDSTUK 3.

1. Vermaan hen dat zij den overheden en magten onderdanig zijn, dat ze daaraan gehoorzaam zijn, dat ze tot alle goed werk bereid zijn,
2. dat ze niemand lasteren, geen vechters zijn, maar bescheiden zijn, alle zachtmoedigheid bewijzende jegens alle menschen.
3. Want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en welluaten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkander hatende;
4. maar wanneer de goedertierenheid van God onzen Zaligmaker en zijne liefde tot de menschen verschenen is,
5. heeft hij ons zaliggemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid die wij gedaan hadden, maar naar zijne barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen
6. Geestes, denwelken hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus onzen Zaligmaker; opdat wij geregtvaardigd zijnde door zijne genade, erfgenamen zouden worden naar de hope des eeuwigen levens.
8. Dit is een getrouw woord, en deze dingen wil ik dat gij ernstig bevestigt, opdat degenen die aan God gelooven zorgdragen om goede werken voortestaan. Deze dingen zijn 't die goed en nuttig zijn den menschen;
9. maar wedersta de dwaze vragen en geslachteeringen en twistingen en strijdvoe-

- ringen over de wet, want
10. zij zijn onnut en ijdel. Verwerp eenketerschen menschen na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zoodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld.
12. Als ik Artemas tot u zalsenden of Tychicus, zoo be naarstig u tot mij te komen te Nicopolis, want aldaar heb ik voorgenomen te over-
13. winteren. Geleid Zenas den wetgeleerde en Apollos zorgvuldig, opdat hun niets ontbreke. En dat ook de onzen leeren goede werken voortstaan tot noodig gebruik, opdat zij niet onvruchtbaar zijn.
15. Die met mij zijn groeten u allen. Groet ze die ons liefhebben in 't geloof. De genade zij met u allen. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN

FILEMON.

1. Paulus een gevangene van Christus Jezus en Timotheus de broeder aan Filémon den geliefde en onzen medearbeider, en aan Appia de geliefde, en aan Archippus onzen medestrijder, en aan de gemeente die te uwen huize is: genade zij ulieden en vrede van God onzen Vader en den Heer Jezus Christus.
4. Ik dank mijnen God, uwer altijd gedachtig zijnde in
5. mijne gebeden, alzoo ik hoor uw liefde en geloof, hetwelk gij hebt aan den Heer Jezus
6. en jegens al de heiligen, opdat de gemeenschap uws geloofs krachtig worde in de bekendmaking van al het goede 't welk in ulieden is
7. door Christus Jezus. Want wij hebben groote vreugde en vertroosting over uwe liefde, dat de ingewanden der heiligen verkwikt zijn geworden door u, broeder.
8. Daarom hoewel ik groote vrijmoedigheid heb in Christus om u te bevelen 't geen
9. betamelijk is, zoo bid ik *nogtans* liever door de liefde, daar ik zoodanig een ben, te weten Paulus, een oud man, en nu ook een gevangene
10. van Jezus Christus: ik bid u *dan* voor mijnen zoon, denwelken ik in mijne banden heb verwekt, *namelijk*
11. Onesimus; die certijds u onnut was, maar nu u en mij zeer nuttig; denwelken ik
12. wedergezonden heb. Doch gij, neem hem, dat is mijne
13. ingewanden, *weder* aan; denwelken ik wel had willen bij mij behouden, opdat hij mij voor u dienen zoude in de
14. banden des evangelies; maar ik heb zonder uw goedvinden niets willen doen, opdat uwe goeddadigheid niet zoude zijn als naar bedwang, maar naar vrijwilligheid.
15. Want veelligt is hij daarom voor een kleinen tijd van u gescheiden geweest, opdat gij hem eeuwig zoudt weder-
16. hebben: *na* voortaan niet als

- een dienstknecht, maar meer dan een dienstknecht, *namelijk* een geliefden broeder, inzonderheid mij, hoeveeltemeer dan u, beide in het vleesch en in den Heer.
17. Indien gij mij dan houdt voor een medgezel, zoo neem
18. hem aan gelijk als mij. En indien hij u iets verongelijkt heeft of schuldig is, reken
19. dat mij toe. Ik Paulus heb het geschreven met deze mijne hand: ik zal het betalen; opdat ik u niet zegge dat gij mij ook uzelfen daar-
20. enboven schuldig zijt. Ja broeder, laat mij uwer *hierin* genieten in den Heer; verkwik mijne ingewanden in den Heer.
21. Ik heb aan u geschreven vertrouwend op uwe gehoorzaamheid, en ik weet dat gij doen zult ook boven
22. 't geen ik zeg. En bereid mij ook tegelijk een herberg: want ik hoop dat ik door uwe gebeden ulieden zal
23. geschonken worden. U groeten Epafras mijn medegevangene in Christus Jezus,
24. Marcus, Aristarchus, Demas, Lucas, mijne medearbeiders.
25. De genade onzes Heeren Jezus Christus zij met uwen geest. Amen.

DE BRIEF VAN DEN APOSTEL PAULUS

AAN DE

HEBREËRS.

HOOFDSTUK 1.

1. God voortijds veelmaal en op velerlei wijs tot de vaders gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon.
2. Welken hij gesteld heeft tot een erfgenaam van alles, door welken hij ook de wereld gemaakt heeft: dewelke
3. aldoo hij is het afschijnsel zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord zijner kracht, nadat hij de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeggebracht heeft, is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de
4. hoogste hemelen, zooveel treffelijker geworden dan de engelen, als hij uitnemender naam boven hen *geërfd* heeft.
5. Want tot wien van de engelen heeft hij ooit gezegd: Gij zijt mijn Zoon, heden heb ik u gegeneerd? en wederom: Ik zal hem tot een Vader zijn en hij zal mij tot een Zoon
6. zijn? En als hij wederom den eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt hij: En dat alle engelen Gods
7. hem aanbidden. En tot de engelen zegt hij wel: Die zijn engelen maakt geesten, en zijne dienaars een vlam des
8. vuurs; maar tot den Zoon zegt hij: Uw troon o God is in alle eeuwigheid; de scepter uwa koningrijks is een regt-
9. scepter; gij hebt regt-

- vaardigheid liefgehad en ongerechtigheid gehaat; daarom heeft u, o God, uw God gezalfd met olie der vreugde boven uwe medegenooten. En: Gij Heer hebt inden beginnede aarde gegrond, en de hemelen zijn werken uwer handen: dezelve zullen vergaan, maar gij blijft altijd; en zij zullen alle alseenkleed vernuden, 10. en als een dekkleed zult gij ze in één rollen, en zij zullen veranderd worden; maar gij zijt dezelfde, en uwe jaren zullen niet ophouden. 11. En tot welken der engelen heeft hij ooit gezegd: Zit aan mijne rechterhand, tot dat ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten? Zijn ze niet allen gedienslige geesten, die tot dienst uitgezonden worden om dergenen wil die de zaligheid beërven zullen?

HOOFDSTUK 2.

1. Daarom moeten wij ons te meer houden aan hetgeen van ons gehoord is, opdat wij niet te eeniger tijd doorvloeijen. 2. Want indien het woord door de engelen gesproken vast is geweest, en alle overtreding en ongehoorzaamheid regtvaardige vergelding 3. ontvangen heeft, hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zoogroote zaligheid geen acht nemen? Dewelke begonnen zijnde verkondigd te worden door den Heer, aan ons bevestigd is geworden van degenen die hem 4. gehoord hebben, God bovendien medegetuigende door teekenen en wonderen en menigerlei krachten, en beedelingen des Heiligen Geestes naar zijnen wil. 5. Want hij heeft aan de engelen niet onderworpen de toekomstende wereld, van 6. welke wij spreken. Maar iemand heeft erzens betuigd, zeggende: Wat is de mensch dat gij zijner gedenkt, of des menschen Zoon dat gij hem 7. bezoekt! Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen, met heerlijkheid en eer hebt gij hem gekroond, en gij hebt hem gesteld over de werken uwer 8. handen: alle dingen hebt gij onder zijne voeten onderworpen. Want daarin dat hij hem alle dingen heeft onderworpen, heeft hij niets uitgezonderd dat hem niet onderworpen zij; doch nu zien wij nog niet dat hem alle dingen onderworpen zijn. Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond, die een weinig minder dan de engelen geworden was, vanwege het lijden des doods, opdat hij door de genade Gods voor allen den dood smaken zoude. 10. de. Want het betaamde hem, om welken alle dingen zijn en door welken alle dingen zijn, dat hij vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden 11. zoude heiligen. Want en hij die heiligt en zij die gebeligd worden zijn allen uit één; om welke oorzaak hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, zeggende: 12. Ik zal uwen naam mijnen broederen verkondigen, in 't middender gemeente zal ik u lofszingen; en wederom: Ik zal mijn betrouwen op hem stellen; en wederom: Ziedaar, ik en de kinderen die mij God gegeven heeft.

14. Overmits dan de kinderen des vleesches en bloeds deelachtig zijn, zoo is hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden, opdat hij door den dood tenietdoen zoude dengeen die 't geweld des doods had, dat is den duivel,
15. en verlossen zoude al degenen die met vrees des doods door al hun leven der dienstbaarheid onderworpen waren. Want waarlijk hij neemt de engelen niet aan, maar hij neemt het zaad Abraham aan. Waarom hij in alles den broeders moest gelijk worden, opdat hij een barmhartig en een getrouw Hoogepriester zoude zijn in de dingen die bij God *te doen waren*, om de zonden des volks te verzoenen. Want in 't geen hij zelf verzocht zijnde geleden heeft kan hij degenen die verzocht worden te hulp komen.

HOOFDSTUK 3.

1. Hierom, heilige broeders, die der hemelsche roeping deelachtig zijt, aanmerkt den Apostel en Hoogepriester onzer belijdenis Christus
2. Jezus, die getrouw is dengeen die hem gesteld heeft, gelijk ook Mozes in geheel zijn huis was. Want deze is zooveel meerder heerlijkheid waardig geacht dan Mozes, als degeen die het huis gebouwd heeft meerder eer heeft dan het huis. Want ieder huis wordt van iemand gebouwd, maar die dit alles gebouwd heeft is 3. God. En Mozes is wel getrouw geweest in geheel zijn huis als een dienaar, tot getuigenis der dingen die *daarna* gesproken zouden worden, maar Christus als de Zoon over zijn eigen huis, wiens huis wij zijn, indien wij maar de vrijmoedigheid en den roem der
7. Daarom gelijk de Heilige Geest zegt: Heden indien gij zijne stem hoort, 8. zoo verhardt uwe harten niet, gelijk *het geschiedis* in de verbittering ten dage der verzoeking in de woestijn, 9. alwaar mij uwe vaders verzocht hebben; zij hebben mij beproefd, en hebben mijne werken gezien, veertig jaren lang; daarom was ik vertoord over dat geslacht, en sprak: Altijd dwalen zij met het hart, en zij hebben mijne wegen niet gekend; 10. zoo heb ik dan gezwoeren in mijnen toorn: Indien zij in mijner rust zullen ingaan!
12. Ziet toe broeders, dat niet te eeniger tijd in iemand van u zij een boos ongeloovig hart, om afte wijken van 13. den levenden God; maar vermaant elkander te allen dage, zoolang als het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit u verhard worde door de verleiding der zonde.
14. Want wij zijn Christus deelachtig geworden, zoo wij namelijk het begin van dezen vasten grond tot den 15. einde toe vasthouden, terwijl er gezegd wordt: Heden indien gij zijne stem hoort, zoo verhardt uwe harten niet, gelijk in de verbittering *geschiedis*. Want sommigen als zij die gehoord hadden, hebben *hem* verbitterd, doch niet allen die uit Egypte door Mozes uitgegaan zijn.
17. Over welke nu is hij vertoord geweest veertig jaren? Was het niet over degenen die gezondigd hadden, welker lichamen gevallen 18. zijn in de woestijn? En wel-

ken heeft hij gezworen dat zij in zijne rust niet zouden ingaan, anders dan dengenen die ongehoorzaam geweest waren? En wij zien dat zij niet hebben kunnen ingaan vanwege hun ongelooft.

HOOFDSTUK 4.

1. Laat ons dan vreezen, dat niet te eeniger tijd de belofte van in zijne rust integaan nagelaten zijnde, iemand van u achijne achtergebleven te zijn. Want ook ons is het evangelie verkondigd, gelijk als hun; maar het woord der prediking deed hun geen nut, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen die het gehoord hebben. Want wij die geloofd hebben gaan in de rust, gelijk hij gezegd heeft: Zoo heb ik dan gezworen in mijnen toorn: Indien zij zullen ingaan in mijne rust! hoewel zijne werken van de grondlegging der wereld af al volbragt waren. Want hij heeft ergens van den zevenden dag aldus gesproken: En God heeft op den zevenden dag van al zijne werken gerust.
5. En in deze plaats wederom: Indien zij in mijne rust zullen ingaan!
6. Dewijl dan blijft, dat sommigen in die rust ingaan, en degenen wien het evangelie het eerst verkondigd was niet ingegaan zijn vanwege de ongehoorzaamheid,
7. zoo bepaalt hij wederom een zekeren dag, *namelijk* heden, door David zeggende zoolangten tijd daarna (gelijkerwijs gezegd is): Heden indien gij zijne stem hoort, zoo verhardt uwe harten niet.
8. Want indien Jozua hen in de rust gebragt heeft, zoo had hij daarna niet gespro-

ken van een anderen dag.
9. Er blijft dan een rust over voor het volk Gods. Want wie ingegaan is in zijne rust, die heeft zelf óók van zijne werken gerust, gelijk God van de zijne.

11. Laat ons dan ons bemaarstigen om in die rust integaan, opdat niet iemand in hetzelfde exempel der onge-
12. loovigheid valle. Want het woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan eenig tweesnijdend zwaard, en gaat dóór tot de verdeeling der ziel en des geestes, en dertezamenvoegselen en des mergs, en is een oordeeler der gedachten en der overleggingen des harten; en er is geen scep-
13. sel onzichtbaar voor hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de oogen desgeen met welken wij te doen hebben.
14. Dewijl wij dan een grooten Hoogepriester hebben, die door de hemelen doorgegaan is, *namelijk* Jezus den Zoon Gods, zoo laat ons deze belijdenis vasthouden.
15. Want wij hebben geen hoogepriester die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, *doch* zonder
16. zonde. Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden om geholpen te worden ter bekwaamer tijd.

HOOFDSTUK 5.

1. Want alle hoogepriester uit de menschen genomen wordt gesteld voor de menschen in de zaken die hij God *te doen zijn*, opdat hij offere gaven en slagtofferen
2. voor de zonden; die behoorlijk medelijden kan hebben

- met de onwetenden en dwalenden, overmits hij ook zelf met zwakheid omvangen
3. is; en om dier *swakheid* wil moet hij, gelijk voor 't volk, alzóó ook voor zichzelf
 4. offeren voor de zonden. En niemand neemt zichzelf die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijk
 5. kerwijs als Aäron. Alzóó heeft ook Christus zichzelf niet verheerlijkt om hooge priester te worden, maar die tot hem gesproken heeft: Gij zijt mijn Zoon, heden heb ik u gegene-
 6. reerd; gelijk hij ook op een andere *plaats* zegt: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening Melchizédeks.
 7. Die in de dagen zijns vleesches gebeden en smeekingen tot dengeen die hem uit den dood kon verlossen, met sterk geroep en tranen, geofferd hebbende, en verhoord
 8. zijnde uit de vrees, hoewel hij de Zoon was, *nogtans* gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen hij heeft geleden, en geheiligd zijnde, is hij allen die hem gehoorzaam zijn een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden,
 10. en is van God genaamd een Hoogepriester naar de ordening Melchizédeks.
 11. Van denwelke wij hebben vele dingen, en zwaar om te verklaren, te zeggen; dewijl gij traag om te hooren geworden zijt. Want gij, daar gij leerars behoortet te zijn van wege den tijd, hebt wederom van noode dat men u leere welke de eerste beginselen zijn der woorden Gods; en gij zijt geworden *als* wie melk van noode hebben en niet vaste spijs.
 13. Want een iegelijk die der melk deelachtig is, die is onervaren in het woord der gerechtigheid, want hij is een
 14. kind; maar der volmaakten is de vaste spijs, die door de gewoonte de zinnen geëfend hebben tot onderscheiding beide des goeds en des kwaads.

HOOFDSTUK 6.

1. Daarom nalatende de beginselen der leer van Christus, laat ons tot de volmaaktheid voortvaren, niet wederom leggende het fundament van de bekeering van doode werken, en van het
2. geloof in God, van de leer der doopen, en van de oplegging der handen, en van de opstanding der dooden, en
3. van het eeuwig oordeel. En dit zullen wij *ook* doen, indien God het toelaat. Want het is onmogelijk, degenen die ééns verlicht geweest zijn, en de hemelsche gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig
5. geworden zijn, en gesmaakt hebben het goede woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw, en avvallig worden, *die zeg ik* wederom te vernieuwen tot bekeering, als welke zichzelf den Zoon Gods wederom kruisigen en openlijk te schande
7. maken. Want de aarde die den regen menigmaal op haar komende indrinkt, en geschikt kruid voortbrengt voor degenen door welke zij ook gebouwd wordt, die ont-
8. vangt zegen van God; maar die doornen en distelen draagt, die is verwerpelijk en nabij de vervloeking, welker einde is tot verbranding.
9. Maar geliefden, wij verzekeren ons aangaande u betere dingen, en met de zaligheid gevoegd, hoewel wij
10. alzóó spreken. Want God is niet onregtvaardig, dat hij uw werk zoude vergeten, en den arbeid der liefde die

- gij aan zijnen naam bewezen hebt, als die de heiligen gediend hebt en *nog* dient.
11. Maar wij begeeren, dat een iegelijk van u dezelve naartitigheid bewijze tot de volle verzekerdheid der hoop, tot
 12. den einde toe; opdat gij niet traag wordt, maar navolgers zijt dergenen die door geloof en lanckmoedigheid de beloftenissen beërven.
 13. Want als God Abraham de belofte deed, dewijl hij bij niemand die meerder was bad te zweren, zoo zwoer hij
 14. bij zichzelf, zeggende: Waarlijk, zegenende zal ik u zegenen, en vermenigvuldigende zal ik u vermenigvuldigen: en alzóó lanckmoedig verwacht hebbende, heeft hij de belofte verkre-
 15. gen. Want de menschen zweren wel bij den meerdere *dan zij zijn*, en de eed tot bevestiging is denzelfen een einde van alle tegenspre-
 16. king: waarin God willende den erfgenamen der beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid zijns raads, met een eed daartus-
 17. schen is gekomen; opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertrusting zouden hebben, *wij namelijk* die de toevlugt genomen hebben om de voorgestelde hoop
 18. vasttehouden; welke wij hebben als een anker der ziel, 't welk zeker en vast is, en ingaat tot binnen het
 19. voorhangsel, waar de voorlooper voor ons is ingegaan, *namelijk* Jesus, naar de ordening Melchisédeks een Hoogepriester geworden zijnde in eeuwigheid.

HOOFDSTUK 7.

1. Want deze Melchisédek was koning van Salem, een

- priester des allerhoogsten Gods, die Abraham tegemoetging als hij wederkeerde van het verslaan der koningen, en hem zezende;
2. aan welken ook Abraham van alles de tiende toedeelde: die vooreerst overgezet wordt koning der gerechtigheid, en daarna ook was een koning van Salem, 't welk is een koning des vredes;
 3. zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtekening, noch begin der dagen noch einde des levens hebbende; maar den Zoon Gods gelijk geworden zijnde, blijft hij een priester in eeuwigheid.
 4. Aanmerkt nu hoegroot deze gewest is, aan denwelke ook Abraham de patriarch tiende gegeven heeft
 5. uit den buit. En wie uit de kinderen van Levi het priesterschap ontvangen, hebben wel bevel om tiende te nemen van het volk naar de wet, dat is van hunne broederen, hoewel die uit de lende Abrahams voortgekomen zijn; maar hij die *zijne* geslachtekening uit hen niet heeft, die heeft van Abrahams tiende genomen, en hem die de beloftenissen
 6. had heeft hij zezend. Nu zonder eenig tegenspreken, 't geen minder is wordt gezegend van 't geen meerder
 7. is. En hier nemen wel tienden de menschen die sterven, maar aldaar *neemt* ze die van welken getuigd wordt
 8. dat hij leeft. En om zoo te spreken, ook Levi, die tienden neemt, heeft door Abraham tiende gegeven; want hij was nog in de lende des vaders, als hem Melchisédek tegemoetging.
 9. Indien dan nu de volkomenheid door het levitische priesterschap ware, (want onder hetzelfde heeft het volk

de wet ontvangen), wat nood was 't nog, dat een ander priester naar de ordening Melchisédeks zoude opstaan, en die niet zoude gezegd worden te zijn naar de ordening Aarons? Want het priesterschap veranderd zijnde, zoo geschiedt er ook noodzakelijk verandering der wet. Want hij aangaande wien deze dingen gezegd worden, behoort tot een anderen stam, van welken niemand zich tot het altaar be- geven heeft; want het is openbaar dat onze Heer uit Juda gesproten is, aangaande welken stam Mozes niets gesproken heeft van het priesterschap. En *dit* is nog veel meer openbaar, zoo er naar de gelijkenis van Melchisédek een ander priester opstaat, die *dit* niet naar de wet des vleeschelijken gebods is geworden, maar naar de kracht des onvergankelijk- ken levens. Want hij getuigt: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening Melchisédeks.

18. Want de vernietiging van het voorgaande gebod geschiedt om deszelfs zwakheden en onproffijtelijheids wil; want de wet heeft geen ding volmaakt, maar de aanleiding van een betere hoop, door welke wij tot God naken. En voor zooveel het niet zonder eedzwering is geschied, (want géne zijn wel zonder eedzwering priesters geworden, maar déze met eedzwering door dien die tot hem gezegd heeft: De Heer heeft gezworen, en het zal hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening Melchisédeks); van een zooveel beter verbond is Jezus borg geworden.

23. En géne zijn wel vele priesters geworden, omdat zij door den dood verhinderd werden altijd te blijven; 24. maar déze, omdat hij in eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk priesterschap: 25. waarom hij ook volkomen kan zaligmaken degenen die door hem tot God gaan, al- zoo hij altijd leeft om voor hen te bidden. Want zoodanig een Hoogepriester betaamde ons, heilig, onnoozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hooger dan de hemelen geworden; 27. wien het niet alle dagen noodig was, gelijk den hoogepriesters, eerst voor zijne eigene zonden slagtofferen opteofferen, daarna voor de zonden des volks; want dat heeft hij éénmaal gedaan, als hij zichzelf opgeofferd heeft. Want de wet stelt tot hoogepriesters menschen die zwakheid hebben; maar het woord der eedzwering, die na de wet is *gecolgd*, stelt den Zoon die in eeuwigheid geheiligd is.

HOOFDSTUK 8.

1. De hoofdsom nu der dingen waarvan wij spreken is, dat wij hebben zoodanigen Hoogepriester, die gezeten is aan de rechterhand van den troon der Majesteit in
2. de hemelen, een bedienaar des heiligdoms, en des waren tabernakels, welken de Heer heeft opgericht, en geen
3. mensch. Want een iegelijk hoogepriester wordt gesteld om gaven en slagtofferen te offeren; waarom het noodzakelijk was dat ook deze iets had wat hij zoude offeren.
4. Want indien hij op sarde ware, zoo zoude hij zelfs geen priester zijn, dewijl priesters zijn die naar de
5. wet gaven offeren; welke het vóórbeeld en de schaduw der

hemelache dingen dienen, gelijk Mozes door Goddelijke aanspraak vermaand was, als hij den tabernakel volmaken zoude; want zie, zegt hij, dat gij het alles maakt naar de afbeelding die u op den berg 6. getoond is. En nu heeft hij zooveel uitnemender bediening gekregen, als hij ook eens beteren verbonds Middelaar is, 't welk in betere beloftenissen bevestigd is.

7. Want indien dat eerste verbond onberispelijk geweest ware, zoo zoude voor het tweede geen plaats gezocht 8. zijn geweest. Want hen berispende zegt hij tot hen: Zie, de dagen komen, spreekt de Heer, en ik zal over het huis Israels en over het huis van Juda een nieuw verbond oprigten, niet naar het verbond dat ik met hunne vaders gemaakt heb ten dage als ik hen bij de hand nam om hen uit Egypteland te leiden; want zij zijn in dit mijn verbond niet gebleven, en ik heb op hen niet geacht, zegt de Heer.

10. Want dit is het verbond dat ik met het huis Israels maken zal na die dagen, zegt de Heer: Ik zal mijne wetten in hun verstand geven, en in hunne harten zal ik die inschrijven; en ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen mij tot een 11. volk zijn; en zij zullen niet leeren een iegelijk zijnen naaste en een iegelijk zijnen broeder, zeggende: Ken den Heer; want zij zullen mij allen kennen, van den kleine onder hen tot den groote onder 12. der hen; want ik zal

huane ongerechtigheden genadig zijn, en hunne overtredingen zal ik geenszins meer gedenken. Alshij zegt: Een nieuw verbond, zoo heeft hij het eerste oud gemaakt: wat nu oud gemaakt is en verouderd, is nabij de verdwijning.

HOOFDSTUK 9.

1. Zoo had dan wel ook het eerste verbond regten des godsdienstes, en het wereld-
2. lijk heiligdom. Want de tabernakel was toebereid, namelijk de eerste, in welken was de kandelaar en de tafel en de toonbrooden, welke genaamd wordt het heilige.
3. Maar achter het tweede voorhangsel was de tabernakel genaamd het heilige der heiligen, hebbende een gouden wierookvat, en de ark des verbonds alom met goud overdekt, in welke was de gouden kruik waar het manna in was, en de staf Aärons die gebloed had, en de tafelen des verbonds; en boven over deze ark waren de cherubs der heerlijkheid, die het verzoendeksel beschaduwden: van welke dingen wij nu van stuk tot stuk niet zullen zeggen.
6. Deze dingen nu aldus toebereid zijnde, zoo gingen wel de priesters in den eersten tabernakel te allen tijde om de godsdiensten te vol-
7. brengen; maar in den tweeden tabernakel ging alleen de hoogepriester éénmaal des jaars, niet zonder bloed, hetwelk hij offerde voor zichzelf en voor des volks
8. misdaden: waarmede de Heilige Geest dit beduidde, dat de weg des heiligdoms nog niet openbaar gemaakt was zoolang de eerste tabernakel
9. nog bestond, welke was een

- afbeelding voor dien tegenwoordigen tijd, in welken gaven en slagtofferen geofferd werden die dengeen die den dienst pleegde niet konden heiligen naar de conscientie, *bestaande* alleen in 10. spijsen, en dranken, en verscheiden wasschingen, en regtvaardigmakingen des vleesches, tot op den tijd der verbetering opgelegd.
11. Maar Christus de Hoogepriester der toekomstige goederen gekomen zijnde, is door den meerderen en volmaakteren tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van dit maaksel, 12. noch door 't bloed der bokken en kalveren maar door zijn eigen bloed, éénmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweeg- 13. gebracht hebbende. Want indien het bloed der stieren en bokken, en de asch der jonge koe besprengende de onreinen, *ken* heiligt tot de reinigheid des vleesches: 14. hoeveeltmeer zal het bloed van Christus, die door den eeuwigen Geest zichzelf Gode onstraffelijk geofferd heeft, uwe conscientie reinigen van doode werken, om den levenden God te dienen.
15. En dáárom is hij de Middelaar des nieuwen testaments, opdat, de dood *daar-tusschen* gekomen zijnde tot verzoening der overtredingen die onder het eerste testament waren, degenen die geroepen zijn de belofenis der eeuwige erve ontvangen 16. zouden. Want waar een testament is, daar is het noodzaak dat de dood des testamentmakers *tusschen-* 17. kome; want een testament is vast in de dooden, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker 18. leeft; waarom ook het eerste niet zonder bloed is inge- 19. wijd. Want als al de geboden naar de wet van Mozes tot al het volk uitgesproken waren, nam hij het bloed der kalveren en bokken, met water en purperen wol en bysop, en besprengde beide het boek zelf en al het volk, 20. zeggende: Dit is het bloed des testaments 't welk God aan ulie- 21. den heeft geboden. En hij besprengde desgelijks ook den tabernakel en al de vaten van den dienst met 22. het bloed. En alle dingen worden bijna door bloed gereinigt naar de wet, en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving.
23. Zoo was het dan noodzaak, dat wel de vóórbeeldingen der dingen die in de hemelen zijn door deze dingen gereinigt werden, maar de hemelsche dingen zelve door betere offeranden dan 24. deze. Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom dat met handen gemaakt is, 't welk is een tegenbeeld van het ware, maar in den hemel zelve, om nu te verschijnen voor het aangezigt Gods 25. voor ons; noch ook opdat hij zichzelf dikwijls zoude opofferen, gelijk de hoogepriester alle jaren in het heiligdom ingaat met vreemd 26. bloed; (anders had hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af); maar nu is hij éénmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde tenietdoen door de offerande van zichzelf. En 27. gelijk het den menschen gezet is éénmaal te sterven, 28. en daarna het oordeel, alzóó zal ook Christus, éénmaal geofferd zijnde om veler zonden wegtenemen, ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen

die hem verwachten tot zaligheid.

HOOFDSTUK 10.

1. Want de wet, hebbende een schaduw der toekomstige goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden die zij alle jaren gedurig opofferen nimmermeer heiligen degenen
2. die daar toegaan: anders zouden zij opgehouden hebben geofferd te worden, omdat degenen die den dienst pleegden geen conscientie meer zouden hebben der zonden, éénmaal gereinigd
3. geweest zijnde; maar nu *geschiedt* in dezelve alle jaren weder gedachtenis der zonden; want het is onmogelijk dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme.
4. Daarom komende in de wereld zegt hij: Slagtoffer en offerande hebt gij niet gewild, maar gij hebt mij het ligchaam
5. toebereid; brandofferen en offer voor de zonde hebben u niet
6. behaagd: toen sprak ik: Zie, ik kom (in het beginsel des boeks is van mij geschreven) om uwen wil te doen, o
7. God. Als hij tevoren gezegd had: Slagtoffer en offerande en brandoffers en offer voor de zonde hebt gij niet gewild noch hebben u behaagd, (dewelke naar de wet geofferd worden),
8. toen sprak hij: Zie, ik kom om uwen wil te doen, o God. Hij neemt het eerste weg, om het
9. tweede te stellen: in welken wil wij geheiligd zijn door de offerande des ligchaams van Jezus Christus éénmaal *geschied*.
10. En een iegelijk priester stond wel alle dagen dienende, en dezelfde slagtofferen dikwijls offerende, die de zonden nimmermeer kunnen
11. wegnemen; maar deze, één slagtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de
12. rechterhand Gods, voorts wachtende totdat zijne vijanden gesteld worden tot een voetbank zijner voeten.
13. Want met ééne offerande heeft hij in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd
14. worden. En de Heilige Geest getuigt het ons óók; want nadat hij tevoren gezegd had: Dit is het verbond dat ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heer: ik zal mijne wetten geven in hunne harten, en ik zal die inschrijven in
15. hunne verstanden; en hunner zonden en hunner ongerechtigheden zal ik geenszins
16. meer gedenken. Waar nu vergeving derzelve is, daar is geen offerande meer voor de zonde.
17. Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben om integaan in het heiligdom door het bloed van Jezus,
18. op een verachen en levenden weg, welken hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door zijn vleesch,
19. en dewijl wij hebben een grooten Priester over het huis
20. Gods, zoo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van de kwade conscientie, en het ligchaam gewasschen zijnde met rein
21. water; laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vasthouden; (want die het beloofd heeft is getrouw);
22. en laat ons op elkander acht nemen, tot opscherping der liefde en der goede werken;

25. en laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben, maar *elkander* vermanen: en *dat* zooveeltemeer als gij ziet dat de dag nadert.
26. Want zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slakoffer meer over voor de zonden, maar een schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal veralinden.
27. Als iemand de wet van Mozes heeft tenietgedaan, die sterft zonder barmhertigheid onder twee of drie getuigen: hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die den Zoon Gods vertreden heeft, en het bloed des testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?
30. Want wij kennen hem die gezegd heeft: Mijn is de wraak, ik zal't vergelden, spreekt de Heer. En wederom: De Heer zal zijn volk oordeelen.
31. Vreesselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.
32. Doch gedenkt der vorige dagen, in dewelke nadat gij verlicht zijt geweest, gij veel strijd des lijdens hebt verdragen, ten deele als gij door smaadheden en verdrukkingen een schouwspel geworden zijt, en ten deele als gij gemeenschap gehad hebt met degenen die alzoo behandeld werden. Want gij hebt ook over mijne banden medelijden gehad, en den roef uwer goederen met blijdschap aangenomen, wetende dat gij hebt in uzelve een beter en blijvend goed in
35. de hemelen. Werpt dan uwe

- vrijmoedigheid niet weg, welke een groote vergelding des loons heeft. Want gij hebt lijdzzaamheid van nood, opdat gij den wil Gods gedaan hebbende, de belofenis moogt wegdragen; want nog een zeer weinig *tijds*, en hij die te komen staat zal komen en niet vertoeven; maar de regtvaardige zal uit het geloof leven; en zoo *iemand* zich onttrekt, mijne ziel heeft in hem geen behagen. Maar wij zijn niet van degenen die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen die gelooven tot behoud der ziel.

HOOFDSTUK 11.

1. Het geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken die men niet ziet. Want door 't zelve hebben de ouden getuigenis bekomen.
2. Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzoo dat de dingen die men niet gezien worden.
3. Door het geloof heeft Abel een meerdere offerande Gode geofferd dan Kain, door hetwelk hij getuigenis bekomen heeft dat hij regtvaardig was, alzoo God over zijne gaven getuigenis gaf; en door dat *geloof* spreekt hij nog
4. nadat hij gestorven is. Door het geloof is Henoch weggenomen geweest, opdat hij den dood niet zoude zien, en hij werd niet gevonden, daarom dat God hem weggenomen had. Want vóór zijne wegneming heeft hij getuigenis gehad dat hij Gode be-
5. haagde; maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen; want wie tot God komt, moet gelooven dat hij

- is, en een belooner is dergenen die hem zoeken. Door het geloof heeft Noach, door Goddelijke aanspraak vermaand zijnde aangaande de dingen die nog niet gezien werden, en bevreesd geworden zijnde, de ark toebereid tot behoud van zijn huisgezin; door welke ark hij de wereld heeft veroordeeld, en is geworden een erfgenaam der rechtvaardigheid die naar het geloof is.
8. Door het geloof is Abraham geroepen zijnde gehoorzaam geweest, om uittegaan naar de plaats die hij tot een erfdeel ontvangen zoude, en hij is uitgegaan niet wetende waar hij komen zoude.
9. Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land der belofte als in een vreemd land, en heeft in tabernakelen gewoond, met Isaäk en Jakob die medeërfgenen waren derzelfde belofte;
10. want hij verwachtte de stad die fundamentaar heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is. Door het geloof heeft ook Sara zelve kracht ontvangen om kroost te geven, en boven den tijd haars ouderdoms heeft zij gebaar, overmits zij hem getrouw heeft geacht die het be-
12. loofd had. Daarom zijn ook van éenen, en dat van een verstorvene, *zooveelen* in menigte geboren als de sterren des hemels, en als het zand dat aan den oever der zee is, 't welk ontelbaar is.
13. Deze allen zijn in het geloof gestorven, de beloften niet verkregen hebbende, maar hebben dezelve van verre gezien en geloofd en omhelsd, en hebben beleden dat zij gasten en vreemdelingen op de narde waren.
14. Want wie zulke dingen zeggen, betoonen klaarlijk dat
15. zij een vaderland zoeken. En indien zij aan dat vaderland gedacht hadden van 't welk zij uitgegaan waren, zij zouden tijd gehad hebben om
16. wedertekeeren; maar nu zijn zij hegeerig naar een beter, dat is naar het hemelsche. Daarom schaamt zich God hunner niet, om hun God genaamd te worden; want hij had hun een stad bereid.
17. Door het geloof heeft Abraham, als hij verzocht werd, Isaäk geofferd, en hij die de beloften ontvangen had heeft *zijn* eeniggeborene geofferd, (tot denwelke gezegd was: in Isaäk zal u het kruost genaamd worden), overleggende dat God magtig was hem ook uit de dooden optewekken;
19. waaruit hij hem ook bij gelijkenis wedergekregen heeft.
20. Door het geloof heeft Isaäk *zijn* zonen Jakob en Esau gezegend aangaande toekomstende dingen. Door het geloof heeft Jakob stervende een iegelijk der zonen Jozefs gezegend, en heeft aanbeden, *leunende* op het operste van zijnen staf. Door het geloof heeft Jozef stervende melding gemaakt van den uitgaug der kinderen Israels, en heeft bevel gegeven aangaande zijn beente.
23. Door het geloof werd Mozes toen hij geboren was drie maanden lang van zijne ouders verborgen, overmits zij zagen dat het kindeken schoon was; en zij vreesden het gebod des konings niet.
24. Door het geloof heeft Mozes, nu groot geworden zijnde, geweigerd een zoon van Farao's dochter genaamd te
25. worden; verkiezende liever met het volk Gods kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting
26. der zonde te hebben: achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom

te zijn dan de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons. Door het geloof heeft hij Egypte verlaten, niet vreesende den toorn des konings; want hij hield zich vast alsziende den Onzienlijke. Door het geloof heeft hij het pascha aangegrift, en de besprenging des bloeds, opdat de verderver der eerstgeborenen hen niet raken zoude.

29. Door het geloof zijn zij de Roode zee doorgestaan als door het drooge; hetwelk de Egyptenaars óók beproevende, zijn verdrongen. Door het geloof zijn de muren van Jericho gevallen, als ze tot zeven dagen toe omringd waren geweest. Door het geloof is Rachab de hoer niet omgekomen met de ongehoorzamen, als zij de verspieters met vrede had ontvangen.

32. En wat zal ik nog meer zeggen? Want de tijd zal mij ontbreken, zoude ik verhalen van Gideon, en Barak, en Simson, en Jesta, en David, en Samuel, en de profeten; welke door het geloof koningrijken hebben overwonnen, gerechtigheid geoefend, de beloftenissen verkregen, de muilen der leeuwen toegestopt, de kracht des vuurs hebben uitgebluscht, de scherpte des zwaards zijn ontvloden, uit zwakheid krachten hebben gekregen, in den krijg sterk geworden zijn, heiligers der vreemden op de vlugt hebben gebragt; de vrouwen hebben hare dooden uit de opstanding wedergekregen; en anderen zijn uitgerekt geworden, de aangeboden verlossing niet aannemende, opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden; en anderen hebben bespottingen en geeselin-

gen geleden, en ook banden en gevangenis; zijn gesteenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebragt, hebben gezworven in schaapsvelen en in geitvelen, verlaten, verdrukt, kwalijk behandeld zijnde, (welker de wereld niet waardig was), hebben in woestijnen gedood en op bergen en in spelonken en in de hollen der aarde.

39. En deze allen hebbende door het geloof getuigenis gehad, hebben de belofte niet verkregen, alzoo God iets beters over ons voorzien had, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden.

HOOFDSTUK 12.

1. Daarom dan ook, alzoo wij zoogroot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons alleggen allen last en de zonde die ons ligtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid loopen de loopbaan die ons voorgesteld is, ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs Jezus, dewelke voor de vreugde die hem voorgesteld was het kruis heeft verdragen en de schande veracht, en is gezeten aan de rechterhand van den troon Gods. Want aanmerkt dezen, die zoodanig een tegenspreken van de zondaren tegen zich heeft verdragen, opdat gij niet verlaauwt en bezwijkt in uwe zielen.

4. Gij hebt nog ten bloede toe niet tegengestaan, strijdende tegen de zonde; en gij hebt vergeten de vermaning, die tot u als tot zonen spreekt: Mijn zoon, acht niet klein de kastijding des Heeren, en bezwijk niet als gij van hem bestraft wordt; want wien de

- Heer liefheeft kastijdt hij, en hij geeselt een iegelijken zoon 7. dien hij aanneemt. Indien gij de kastijding verdraagt, zoo gedraagt zich God jegens u als zonen; (want wat zoon is er dien de vader niet kastijdt?) 8. maar indien gij zonder kastijding zijt, welker allen deelachtig zijn geworden, zoo zijt gij dan bastaarden 9. en niet zonen. Voorts wij hebben de vaders onzes vleeschens wel tot kastijders gehad, en wij ontzagen ze: zullen wij dan niet veelmeer den Vader der geesten onderworpen zijn, en leven? 10. Want géne hebben ons wel voor een korten tijd naardat het hun goedgevoelt gekastijdt, maar deze kastijdt ons tot ons nut, opdat wij zijner heiligheid zouden 11. deelachtig worden. En alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen raak van vreugde maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich eene vreedzame vrucht der gerechtigheid dengenen die door dezelve geoefend zijn. 12. Daarom rigt weder op de trage handen en 13. de slappe knieën, en maakt rechte paden voor uwe voeten, opdat hetgeen kreupel is niet verdraaid worde, maar dat het veelmeer genezen worde. 14. Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den 15. Heer zien zal: toeliende dat niet iemand verschtere van de genade Gods; dat niet eenige wortel der bitterheid opwaarts spruitende, beroerte make, en door dezelve velen ontreinigd worden; dat niet iemand zij een hoerserder, of een onheilig gelijk Esau, die om ééne spijs het regt van zijne eerstgeboorte weggaf. 17. Want gij weet, dat hij ook daarna de zegening willende beërven, verworpen werd; want hij vond geen plaats des berouws, hoewel hij dezelve met tranen zocht. 18. Want gij zijt niet gekomen tot den tastelijken berg, en 't brandende vuur, en donkerheid, en duisteris, 19. en onweder, en tot het geklank der bazuin, en de stem der woorden, welke die ze hoorden, baden dat het woord tot hen niet meer zoude gedaan worden; (want zij konden niet dragen 't geen er geboden werd: Indien ook een gedierte den berg aanraakt, het zal gesteendigd of met een pijl doorschooten worden; en Mozes, zóó vreesselijk was het gezicht, zeide: Ik ben zeer bevreesd en bevende); 22. maar gij zijt gekomen tot den berg Sion en de stad des levenden Gods, tot het hemelsche Jeruzalem en de vele duizenden der engelen, 23. tot de algemeene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot God den Regter over allen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen, en tot den Middelaar des nieuwen testaments Jezus, en het bloed der besprenging dat betere dingen spreekt dan Abel. 25. Ziet toe dat gij dien die spreekt niet verwerpt; want indien deze niet zijn ontvonden, die dengeen verwerpen welke op aarde Goddelijke antwoorden gaf, veelmeer zullen wij niet ontrieden, zoo wij ons van dien afkeeren die van de hemelen is; 26. wiens stem toen de aarde bewoog, maar nu heeft hij

- verkondigd, zeggende: Nog éénmaal zal ik bewegen niet alleende aarde maar ook den hemel.
27. En dit woord nog éénmaal wijst aan de verandering der bewegelijke dingen als welke gemaakt waren; opdat blijven zouden de dingen die niet bewegelijk zijn.
28. Daarom alzoo wij een onbewegelijk koninkrijk ontvangen, laat ons de genade vasthouden, door dewelke wij God welbehagelijk mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid. Want onze God is een vertorend vuur.

HOOFDSTUK 13.

1. Dat de broederlijke liefde
2. blijve. Vergeet de herbergzaamheid niet; want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd.
3. Gedenkt der gevangenen, alsof gij medegevangenen waart, en dergenen die kwalijk behandeld worden, alsof gij ook zelve in 't lichaam kwalijk behandeld
4. waart. Het huwelijk is eerbear onder allen, en het bed onbevlekt; maar hoereerders en overspelers zal God oordeelen. Uw wandel zij zonder geldgierigheid, en zijt vergenoegd met het tegenwoordige; want hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeben en ik zal u niet
6. verlaten; zoodat wij vrijmoedig durven zeggen: De Heer is mijn helper, en ik zal niet vreezen wat mij een mensch zal doen.
7. Gedenkt uwer voorgangers, die u het woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hunnen wandel. Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde
9. en in eeuwigheid. Wordt

- niet omgevoerd met verscheiden en vreemde leerlingen; want het is goed dat het hart gesterkt worde door genade, niet door spijzen, door welke geen nuttigheid bekomen hebben wie daarin
10. gewandeld hebben. Wij hebben een altaar, van hetwelk geen magt hebben te eten die den tabernakel dienen. Want van de dieren, welker bloed voor de zonde gedragen werd in het heilighdom door den hooge priester, werden de lichamen verbrand buiten de legerplaats. Daarom heeft ook Jezus, opdat hij door zijn eigen bloed het volk zoude heiligen, buiten de poort geleiden. Zoo laat ons dan tot hem uitgaan buiten de legerplaats, zijne smaadheid dragende; want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.
15. Laat ons dan door hem altijd Gode opofferen een offerande des lofs, dat is, de vrucht der lippen die zijnen naam belijden. En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zoodanige offeranden heeft God een welbehagen.
17. Zijt uwen voorgangers gehoorzaam en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uwe zielen, als die reukenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde, en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig. Bidt voor ons; want wij vertrouwen dat wij een goede conscientie hebben, als die in alles eerlijk willen wandelen. En ik bid u te meer dat gij dit doet, opdat ik te eerder ulieden mag wedergegeven worden.
20. De God nu des vredes, die den grooten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen testaments uit de

- dooden heeft wedergebracht, *namelijk* onzen Heer Jezus
21. Christus, die volmake u in alle goed werk, opdat gij zijnen wil moogt doen: weskende in u 't geen voor hem welbehagelijk is door Jezus Christus, denwelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
22. Doch ik bid u broeders, verdraagt het woord dezer vermaning; want ik heb u in 't kort geschreven. Weet dat de broeder Timotheus losgelaten is, met welken (zoo hij haast komt) ik u zal zien. Groet al uwe voorgangers en al de heiligen. U groeten die van Italië zijn. De genade zij met u allen. Amen.

DE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JACOBUS.

HOOFDSTUK I.

1. Jacobus een dienstknecht Gods en des Heeren Jezus Christus aan de twaalf stammen die in de verstrooiing zijn, zaligheid.
2. Acht het voor groote vreugde, mijne broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt, wetende dat de beproeving uws geloofs lijdzaamheid werkt. Doch de lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij moogt volmaakt zijn en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk.
3. En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, die een legelijk mildelijk geeft, en niet verwijt: en zij zal hem gegeven worden. Maar dat hij ze begeere in geloof, niet twijfelende; want wie twijfelt is een baar der zee gelijk, die van den wind gedreven en op- en neêrgevoerd wordt: want die mensche meene niet dat hij iets ontvangen zal van den Heer.
4. Een dubbelhartig man is ongestadig in al zijne wegen.
5. Maar de broeder die nederig is roeme in zijne hoogte, en de rijke in zijne vernedering, want hij zal als een bloem van het gras voorbijgaan. Want de zon is opgegaan met de hitte, en heeft het gras dor gemaakt, en zijn bloem is afgevallen, en de schoone gedaante haars aanschijns is vergaan: alzoo zal ook de rijke in zijne wegen verwelken. Zalig is de man die verzoeking verdraagt; want als hij beproefd zal geweest zijn, zoo zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heer beloofd heeft dengenen die hem liefhebben.
6. Niemand als hij verzocht wordt zegge: Ik word van God verzocht; want God kan niet verzocht worden met het kwade, en hij zelf verzoekt niemand. Maar een legelijk wordt verzocht als hij van zijne eigene begeerlijkheid afgetrokken en ver-

15. lokt wordt: daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende baart zonde, en de zonde voleindigd zijnde baart den dood.
16. Dwaalt niet, mijne geliefde
17. de broeders. Alle goede gave en alle volmaakte gift is van boven, van den Vader der lichten afkomende, bij welchen geen verandering is of schaduw van omkeering.
18. Naar zijnen wil heeft hij ons gebaard door het woord der waarheid, opdat wij zouden zijn *als* eerstelingen zijner schepselen.
19. Zoo dan mijne geliefde broeders, een iegelijk mensch zij rasch om te hooren, traag om te spreken,
20. traag tot toorn; want de toorn des mans werkt Gods
21. gerechtigheid niet. Daarom afgelegd hebbende alle vuilheid en overvloed van boosheid, ontvangt met zachtmoedigheid het woord dat in u geplant wordt, 't welk uwe zielen kan zaligmaken.
22. En zijt daders des woords, en niet alleen hoorders, uzelve met valsche overlegging bedriegende. Want zoo iemand een hoorder is des woords, en niet een dader, die is een man gelijk welke zijn aangeboren aanzicht bemerkt in een spiegel;
24. want hij heeft zichzelf bemerkt, en is weggegaan, en heeft terstond vergeten
25. hoedanig hij was. Maar wie inziet in de volmaakte wet die der vrijheid is, en daarbij blijft, deze geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een dader des werks, deze zeg ik zal geukzalig zijn in dit zijn doen.
26. Indien iemand onder u dunkt dat hij godsdienstig is, en hij zijne tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, diens godsdienst
27. is ijdel. De zuivere en onbevleete godsdienst voor God en den Vader is deze: wezen en weduwen bezoeken in hunne verdrukking, en zichzelf onbesmet bewaren van de wereld.

HOOFDSTUK 2.

1. Mijne broeders, hebt niet het geloof van onzen Heer Jezus Christus, *den Heer* der heerlijkheid, met aaneming des persoons. Want zoo in uwe vergadering kwam een man met een gouden ring aan den vinger, in een sierlijke kleeding, en er kwam ook een arm man in met een slechte kleeding,
3. en gij zoudt aanzien dengeen die de sierlijke kleeding draagt, en tot hem zeggen: Zit gij hier op een aanzienlijke plaats, en zoudt zeggen tot den arme: Sta gij daar, of zit hier onder
4. der mijne voetbank: hebt gij dan niet in uzelve een onderscheid gemaakt, en zijt regters geworden van kwal-
5. de overleggingen? Hoort, mijne geliefde broeders, heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, *om rijk te zijn* in 't geloof, en erkenamen des koninkrijks 't welk hij belooft dengenen
6. die hem liefhebben? Maar gij hebt den arme oneer aangedaan. Overweldigen u niet de rijken, en trekken ze u niet voor de regterstoelen?
7. Laateren zij niet den goeden naam die over u aangeroepen is?
8. Indien gij dan de koninklijke wet volbrengt, naar de Schrift: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelfen, zoo doet gij wel;
9. maar indien gij den persoon aanneemt, zoo doet gij zonde en wordt van de wet bestraft
10. als overtreders. Want wie de geheele wet zal houden,

- en in één zal struikelen, die is schuldig geworden aan
11. alle. Want die gezegd heeft: Gij zult geen overspel doen, die heeft ook gezegd: Gij zult niet dooden. Indien gij nu geen overspel zult doen, maar zult dooden, zoo zijt gij een overtreder
12. der wet geworden. Spreekt alzóó en doet alzóó, als die door de wet der vrijheid zult
13. geoordeeld worden. Want een onbarmhartig oordeel zal gaan over dengeen die geen barmhartigheid gedaan heeft; en de barmhartigheid roemt tegen het oordeel.
14. Wat nuttigheid is het, mijne broeders, indien iemand zegt dat hij het geloof heeft, en heeft de werken niet? Kan dat geloof hem
15. zaligmaken? Indien er nu een broeder of zuster naakt zouden zijn, en gebrek zouden hebben aan dagelijksch
16. voedsel, en iemand van u tot hen zoude zeggen: Gaat henen in vrede, wordt warm en wordt verzadigd, en gijlieden zoudt hun niet geven de nooddrift des lichaams.
17. wat nuttigheid is dat? Alzóó ook het geloof, indien het de werken niet heeft, is bij zichzelf dood.
18. Maar, zal iemand zeggen, gij hebt het geloof, en ik heb de werken. Toon mij uw geloof uit uwe werken, en ik zal u uit mijne werken
19. mijn geloof toonen. Gij geloof dat God een éénig God is; gij doet wél: de duivelen gelooven 't ook, en zij sidderen.
20. Maar wilt gij weten, o ijdel mensch, dat het geloof zonder de werken dood
21. is? Abraham onze vader, is hij niet uit de werken geregtvaardigd, als hij Isaák zijnen zoon geofferd heeft op
22. het altaar? Ziet gij wel dat het geloof medegewerkt
- het geloof volmaakt is ge-
23. weest uit de werken? En de Schrift is vervuld geworden, die zegt: En Abraham geloofde God, en het is hem tot regtvaardigheid gerekend, en hij is een vriend Gods
24. genaamd geweest. Ziet gij dan nu dat een mensch uit de werken geregtvaardigd wordt, en niet alleen uit het
25. geloof? En desgelijks ook Rachab de hoer, is zij niet uit de werken geregtvaardigd geweest, als zij de gezonden heeft ontvangen, en door een anderen weg uitge-
26. laten? Want gelijk het lichaam zonder geest dood is, alzóó is ook het geloof zonder de werken dood.

HOOFDSTUK 3.

1. Zijt niet vele meesters, mijne broeders, wetende dat wij te meerder oordeel zullen
2. ontvangen. Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, magtig om ook het geheele lichaam in den toom
3. te houden. Zie, wij leggen den paarden toomen in de monden, opdat zij ons zouden gehoorzamen, en wij leiden
4. daarmede hun geheele lichaam om; zie, ook de schepen, hoewel ze zoo groot zijn en van harde winden gedreven, zij worden omgewend van een zeer klein roer, waarhenen ook de begeerte
5. des stuurders wil; alzóó is ook de tong een klein lid, en roemt nochtans groote dingen. Zie, een klein vuur, hoegrooten hoop hout het
6. aansteekt. De tong is óók een vuur, een wereld der ongerechtigheid: alzóó is de tong onder onze leden gesteld, welke het geheele lichaam besmet, en ontsteekt het rad onzer geboorte, en

- wordt ontstoken van de hel.
7. Want alle natuur beide der wilde dieren en der vogelen, beide der krulpende en der zeedieren, wordt getemd en is getemd geweest van de
 8. menschelijke natuur; maar de tong kan geen menach temmen: zij is een onbedwingelijk kwaad, vol van
 9. doodelijk venijn. Door haar loven wij God en den Vader, en door haar vervloeken wij de menschen die naar de gelijkenis Gods gemaakt zijn:
 10. uit denzelfden mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, mijne broeders, alzoo niet geschieden.
 11. Welt ook een fontein uit een zelfde ader het zoet en het
 12. bitter? Kan ook, mijne broeders, een vijgeboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Alzóó kan geen fontein zout en zoet water voortbrengen.
 13. Wie is wijs en verstandig onder u? Die bewijze uit *zijn* goeden wandel zijne werken, in zachtmoedige
 14. wijsheid. Maar indien gij bitteren nijd en twistgierigheid hebt in uw hart, zoo roemt en liegt niet tegen de
 15. waarheid. Deze is de wijsheid niet die van boven afkomt, maar is aardisch, natuurlijk, duivelsch. Want waar nijd en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en
 16. alle booze handel. Maar de wijsheid die van boven is, die is ten eerste zuiver, daarna vreedzaam, bescheiden, gezeggelijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, niet partijdig oordeelende, en ongeveinsd. En de vrucht der rechtvaardigheid wordt in vrede gezaaid voor degenen die vrede maken.

HOOFDSTUK 4.

1. Vanwaar komen krijgen en vechterijen onder u? *Komen*

- ze niet hiervan, *namelijk* uit uwe wellusten die in uwe
2. leden strijdvoeren? Gij begeert, en hebt niet; gij bejijdt en ijvert *naar dingen*, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet
 3. bidt; gij bidt, en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uwe wellusten doorbrengen
 4. zoudt. Overspelers en overspelsters, weet gij niet dat de vriendschap der wereld een vijandschap Gods is? Zoowie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt
 5. een vijand Gods gesteld. Of meent gij dat de Schrift tevergeefs zegt: De Geest die in ons woont, heeft die lust tot nijdigheid?
 6. Ja hij geeft meerdere genade. Daarom zegt *de Schrift*: God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft hij ge-
 7. nade. Zoo onderwerpt u dan Gode; wederstaat den duivel, en hij zal van u vlie-
 8. den; naakt tot God, en hij zal tot u naken. Reinigt de handen gij zondaars, en zuivert de barten gij dubbelhartigen.
 9. Gedraagt u als ellendigen en treurt en weent; uw lagchen worde veranderd in treuren, en *uw* blijdschap
 10. in bedroefdheid. Vernedert u voor den Heer, en hij zal u verhooren.
 11. Broeders, spreekt niet kwalijk van elkander. Wie van *zijn* broeder kwalijk spreekt en *zijn* broeder oordeelt, die spreekt kwalijk van de wet en oordeelt de wet; indien gij nu de wet oordeelt, zoo zijt gij geen dader der wet, maar een reg-
 12. ter. Er is een éénig Wetgever, die behouden kan en verderven; doch wie zijt gij, die een ander oordeelt?
 13. Welaan nu gij die zegt:

Wij zullen heden of morgen naar zulk een stad reizen, en aldaar een jaar doorbrengen, en koopmanſchap drijven en winſt doen, gij die niet weet wat morgen *geſchieden zal*; want hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig *tijds* gezien wordt en daarna verdwijnt: in plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heer wil en wij leven zullen, zoo zullen wij dit of dat doen. Maar nu roemt gij in uwen hoogmoed: alle zoodanige roem is boos. Wie dan weet goed te doen en het niet doet, dien is het zonde.

HOOFDSTUK 5.

1. Welaan nu gij rijken, weent en huilt over uwe ellenden die over u komen.
 2. Uw rijkdom is verrot, en uwe kleederen zijn van de motten gegeten geworden;
 3. uw goud en ſilver is verroest, en hun roest zal u zijn tot een getuigenis, en zal uw vleesch als een vuur verteren; gij hebt ſchatten vergaderd in de laatſte dagen.
 4. Zie, het loon der werklieden die uwe landen gemaaid hebben, 't welk van u verkort is, roept, en het geſchreij dergenen die geoogst hebben is gekomen tot in de ooren des Heeren Zebaoth.
 5. Gij hebt weelderig geleefd op de aarde, en welluſten gevolgd; gij hebt uwe harten gevoed als in een dag der ſlagting. Gij hebt veroordeeld, gij hebt gedood den rechtvaardige, en hij wederſtaat u niet.
 7. Zoo zijt dan lankmoedig, broeders, tot de toekomst des Heeren. Zie, de landman verwacht de kostelijke vrucht des lands, lankmoedig zijnde over dezelve, tot dat het den vroegen en ſpelden regen zal hebben ont-

8. vangen: weest gij ook lankmoedig, versterkt uwe harten, want de toekomst des Heeren genaakt. Zucht niet tegen elkander, broeders, opdat gij niet veroordeeld wordt: zie, de Regter ſtaat voor de deur. Mijne broeders, neemt tot een exempel des lijdens en der lankmoedigheid de profeten, die in den naam des Heeren geſproken hebben. Zie, wij houden ze gelukzalig die verdragen; gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde des Heeren gezien, dat de Heer zeer barmhartig is en een ontfermer.
 12. Doch vóór alle dingen, mijne broeders, zweert niet, noch bij den hemel, noch bij de aarde, noch eenigen anderen eed; maar uw ja zij ja, en het neen neen, opdat gij in geen oordeel valt.
 13. Is iemand onder u in lijdens, dat hij bidde. Is iemand goedsmoeds, dat hij psalmzinge. Is iemand krank onder u, dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in den naam des Heeren: en het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heer zal hem oprigten, en zoo hijsonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden.
 16. Belijdt elkander de misdaden, en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt: een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel. Eila was een menſch van gelijke bewegingen als wij, en hij bad een gebed dat het niet zoude regenen, en het regende niet op de aarde in drie jaren en zes maanden; en hij bad wederom, en de hemel gaf regen, en de aarde bragt hare vrucht voort.
 19. Broeders, indien iemand

onder u van de waarheid is afgedwaald, en hem iemand
20. bekeert, die wete, dat de-
geen die een zondaar van de

dwaling zijns wegs bekeert,
eene ziel van den dood zal
behouden, en menigte der
zonden zal bedekken.

DE EERSTE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL PETRUS.

HOOFDSTUK I.

1. Petrus een apostel van Jezus Christus aan de vreemdelingen verstrooid in Pontus, Galatië, Cappadocië,
2. Azië en Bithynië, aan de uitverkorenen naar de voorkennis van God den Vader, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus: genade en vrede zij u vernigvuldigd.
3. Geloofd zij de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, die naar zijne groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus
4. uit de dooden, tot een onverderfelijke en onbevleekelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen be-
5. waard is voor u, die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof, tot de zaligheid die bereid is om geopenbaard te worden in den
6. laatsten tijd. In welken gij u verheugt, nu een weinig tijds (zoo het noodig is) bedroefd zijnde door meniger-
7. lei verzoeking; opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud 't welk vergaat

- en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof en eer en heerlijkheid, in de openbaring
8. van Jezus Christus; denwelken gij niet gezien hebt en *nogtans* liefhebt; in denwelke gij nu, hoewel *hem* niet ziende, maar geloovende, u verheugt met eene onuitsprekelijke en heerlijke vreugde,
 9. verkrijgende het einde uws geloofs, *namelijk* de zalig-
 10. heid der zielen. Van welke zaligheid ondervraagd en onderzocht hebben de profeten, die geprofeteerd hebben van de genade aan u *geschied*,
 11. onderzoekende op welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden *dat* op Christus komen *zoude*, en de heerlijk-
 12. heid daarna *volgende*: aan dewelke geopenbaard is, dat zij niet zichzelf maar ons bedienden deze dingen, die u nu aangediend zijn door degenen die u het evangelie verkondigd hebben door den Heiligen Geest, die van den hemel gezonden is; in welke dingen de engelen boegerig zijn intezien.
 13. Daarom opachortende de leundenen uws verstands, en nuchteren zijnde, hoopt volkomen op de genade die u

- toegebragt wordt in de openbaring van Jezus Christus.
14. Wordt, als gehoorzame kinderen, niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden die tevoren in uwe onwetendheid waren; maar gelijk hij die u geroepen heeft heilig is, zoo wordt ook gij zelve heilig in al uwen wandel,
15. daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want ik ben heilig. En indien gij tot een Vader aanroept dengeen die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, zoo wandelt in vreeze den tijd
16. uwer inwoning; wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uwen ijdel wandel die u van de vaders
17. overgeleverd is, maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraft
18. felijk en onbevlekt lam; dewelke wel vóórgekend is geweest vóór de grondlegging der wereld, maar geopenbaard is in deze laatste
19. tijden om uwentwil, die door hem geloofd in God, welke hem opgewekt heeft uit de dooden, en hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat uw geloof en hoop op God zijn zoude.
20. Hebbende dan uwe zielen gereinigd in de gehoorzaamheid der waarheid, door den Geest, tot ongeveinsde broederlijke liefde, zoo hebt elkander vurig lief uit een rein
21. hart, gij die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende woord
22. Gods. Want alle vleesch is als gras, en alle heerlijkheid des menschen is als een bloem van het gras: het gras is verdord en zijn bloem is af-
23. gevallen; maar het woord des Heeren blijft in eeuwigheid. En dit is het woord dat onder u verkondigd is.

HOOFDSTUK 2.

1. Zoo legt dan af alle kwaadheid en alle bedrog en geveinsdheid en nijdigheid en
2. alle achterklappingen; en zijt, als nieuwgeboren kinderen, zeer begeerig naar de redelijke onvervalschte melk, opdat gij door dezelve
3. moogt opwassen; indien gij namelijk gesmaakt hebt dat
4. de Heer goedertieren is. Tot welken komende als tot een levenden steen, van de menschen wel verworpen maar bij God uitverkoren en dierbaar, zoo wordt ook zelve als levende steenen gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.
5. Daarom is ook vervat in de Schrift: Zie, ik leg in Sion een uitersten hoeksteen, die uitverkoren en dierbaar is; en wie in hem geloofd zal niet beschaamd
6. worden. U dan die geloofd is hij dierbaar; maar den ongehoorzamen wordt gezegd: De steen dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks, en een steen des aanstoots, en een rots der ergernis;
7. dengenen namelijk die zich aan het woord stooten, ongehoorzaam zijnde, waartoe
8. zij ook gezet zijn. Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zondt verkondigen de deugden dengenen die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wan-

10. derbaar licht: gij die eertijds geen volk waart, maar nu Gods volk zijt; die eertijds niet ontfermd waart, maar nu ontfermd zijt geworden.
11. Geliefden, ik vermaan u als inwoners en vreemdelingen, dat gij u onthoudt van de vleeschelijke begeerlijkheden, welke krijgvoeren
12. tegen de ziel; en houdt uwen wandel eerlijk onder de heidenen, opdat in 't geen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken die zij in u zien God verheerlijken mogen in den dag der bezoe-king.
13. Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig om des Heeren wil, hetzij den koning, als de opperste magt hebbende,
14. hetzij den stadhouder, als die van hem gezonden worden tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen die goeddoen. Want alsóó is 't de wil Gods, dat gij weldoende den mond stopt aan de onwetendheid
16. der dwaze menschen; als vrijen, en niet de vrijheid hebbende tot een deksel der boosheid, maar als dienst- knechten Gods. Eert een iegelijk; hebt de broederschap lief; vrees God; eert den koning.
18. Gij huisknechten, zijt met alle vrees onderdanig den heeren, niet alleen den goeden en bescheidenen, maar
19. ook den harden. Want dat is genade, indien iemand om de conscientie voor God zwaarigheid verdraagt, lijdende ten onregte. Want wat lof is het, indien gij verdraagt als gij zondigt en daarover gealagen wordt? Maar indien gij verdraagt als gij wél doet en daarover lijdt, dat is genade bij God.
21. Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus
- voor ons geleden heeft, ons een exempel nalatende, opdat gij zijne voetstappen
22. zoudt navolgen; die geen zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in zijnen mond
23. gevonden; die als hij gescholden werd niet weder- schold, en als hij leed niet dreigde, maar gaf het over aan dien die regtvaardig
24. oordeelt; die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij den zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden; door wiens striemen gij genezen zijt.
25. Want gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt nu bekeerd tot den Herder en Opziener uwer zielen.

HOOFDSTUK 3.

1. Desgelijks gij vrouwen, zijt uw eigen mannen onderdanig, opdat ook zoo eenigen den woorden ongehoorzaam zijn, zij door den wandel der vrouwen zonder woord mogen gewonnen
2. worden, als zij zullen ingezien hebben uwen kuischen wandel in vreeze.
3. Welker versiersel zij, niet 't geen uiterlijk is, bestaande in het vlechten des haars, en omhangen van goud, of van kleederen aantrekken,
4. maar de verborgen mensch des harten, in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God.
5. Want alsóó versierden zichzelf eertijds ook de heilige vrouwen, die op God hoopen, en waren haar eigen
6. mannen onderdanig: gelijk Sara Abraham gehoorzaam is geweest, hem noemende heer, welker dochters gij geworden zijt, als gij weldoet, en niet vrees voor eenige
7. verschrikking. Gij mannen ingelijken, woont bij haar

- met verstand, aan het vrouwelijke vat als het zwakste eere gevende, als die ook mede-erfgenamen der genade des levens met haar zijt, opdat uwe gebeden niet verhinderd worden.
8. En eindelijk, zijt allen eensgezind, medelijdend, de broeders liefhebbende, met innerlijke barmhartigheid
9. bewogen, vriendelijk; vergeldt niet kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden, maar zegent daarentegen; wetende dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegening zoudt beërven. Want wie het leven wil liefhebben, en goede dagen zien, die stille zijn tong van het kwaad, en zijne lippen dat ze geen bedrog spreken; die wijke af van het kwaad, en doe het goede; die zoeken vrede en jagen denzelfden na; want de oogen des Heeren zijn over de rechtvaardigen, en zijne ooren tot hun gebed; maar het aangezicht des Heeren is tegen degenen die kwaaddoen.
13. En wie is 't die u kwaaddoen zal, indien gij navolgers zijt van het goede?
14. Maar indien gij ook lijdt om der gerechtigheid wil, zoo zijt gij zalig; en vrees niet uit vrees van hen, en wordt niet ontroerd; maar heiligt God den Heer in uwe harten; en zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk die u rekenschap afischt van de hoop die in u is, met zachtmoedigheid en vrees.
16. En hebt een goede conscientie, opdat in 't geen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners, zij beschaamd mogen worden die uwen goeden wandel in
17. Christus lasteren. Want het is beter dat gij weldoende (indien 't de wil Gods wil) lijdt, dan kwaaddoende;
18. want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat hij ons tot God zoude brengen; die wel is gedood in het vleesch, maar levendgemaakt door den Geest. In denwelke hij ook henengegaan zijnde den geesten die in de gevangenis zijn geپردikt heeft, die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd, waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water. Waarvan het tegenbeeld de doop ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuilheid des lichaams, maar die een vraag is eener goede conscientie tot God, door de opstanding van Jezus Christus; welke is aan de rechterhand Gods, opgevaren ten hemel, de engelen en magten en krachten hem onderdanig gemaakt zijnde.

HOOFDSTUK 4.

1. Dewijl dan Christus voor ons in het vleesch geleden heeft, zoo wapent gij u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vleesch geleden heeft, die heeft opgehouden van de sonde, om nu niet meer naar de begeerlijkheden der menschen maar naar den wil Gods den tijd die overig is in het vleesch te leven. Want het is ons genoeg, dat wij den voorgaanden tijd des levens der heldenen wil volbragt hebben, en gewandeld hebben in ontuchtigheden, begeerlijkheden, wijsuipe-

- rijen, brasserijen, drinkerijen en gruwelijke afgoderijen: waarin zij zich vreemd houden, als gij niet medeloopt tot dezelfde uitgieting der overdadigheid, en u lasteren; dewelke zullen rekenschap geven dengene die bereid staat om te oordeelen de levenden en de dooden.
6. Want daartoe is ook den dooden het evangelie verkondigd geworden, opdat zij wel zouden geoordeeld worden naar den mensch in het vleesch, maar leven zouden naar God in den geest.
7. En het einde aller dingen is nabij: zijt dan nuchteren, en waakt in de gebeden.
8. Maar vooral hebt vurige liefde tot elkander; want de liefde zal menigte van zonden bedekken. Zijt herbergzaam jegens elkander, zonder murmureren. Een iegelijk gelijk hij gave ontvangen heeft, *alzóó* bediene hij dezelve aan den ander, als goede uideelers der menigerlei genade Gods. Indien iemand spreekt, *die spreke* als de woorden Gods; indien iemand dient, *die diene* als uit kracht die God verleent: opdat God in allen geprezen worde door Jezus Christus, welken toekomt de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
12. Geliefden, houdt u niet vreemd over de hitte *der verdrukking* onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u *iets* vreemde overkwam;
13. maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, *alzóó* verblijdt u: opdat gij ook in de openbaring zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen. Indien gij gesmaad wordt om den naam van Christus, zoo zijt gij zalig, want de Geest der heerlijkheid en de Geest Gods rust

- op u. Wat hen aangaat, hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, hij wordt verheerlijkt. Doch dat niemand van u lijde als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een die zich met eens anders doen bemoeit; maar indien *iemand* lijdt als een Christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen deele.
17. Want het is de tijd dat het oordeel beginne van het huis Gods; en indien het eerst van ons *begint*, welk zal het einde zijn dergenen die het evangelie Gods ongehoorzaam zijn? En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddelooze en zondaar verschijnen? Zoo dan ook wie lijden naar den wil Gods, dat zij hunne zielen *Aem* als den getrouwen Schepper bevelen met wél doen.

HOOFDSTUK 5.

1. De ouderlingen die onder u zijn vermaan ik, die een mede-ouderling en getuige des lijdens van Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid die geopenbaard zal worden: weidt de kudde Gods die onder u is, hebbende opzigt *daarover* niet uit bedwang maar gewillig, noch om vuilgewin maar met een volvaardig gemoed,
2. noch als heerschappij voerende over het erideel *des Heeren*, maar *als* voorbeelden der kudde geworden zijnde; en als de overste Herder verschenen zal zijn, zoo zult gij de onverwelklijke kroon der heerlijkheid behalen.
3. Desgelijks gij jongen, zijt den ouden onderdanig; en zijt allen elkander onderdanig; zijt met de ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat de hoo-

- vaardigen, maar den nederigen geeft hij
6. genade. Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat hij u verhooge
 7. te zijner tijd. Werpt al uwe bekommernis op hem, want
 8. hij zorgt voor u. Zijt nuchteren en waakt; want uw tegenpartij de duivel gaat om als een brieschende leeuw, roekende wien hij zoude mogen veralinden: denwelken wederstaat, vast zijnde in het geloof, wetende dat hetzelfde lijden aan uwe broederschap die in de wereld is volbragt wordt.
 10. De God nu aller genade, die ons geroepen heeft tot zijne eeuwige heerlijkheid

- in Christus Jezus, nadat wij een weinig *tijds* zullen geleden hebben, hij volmake, bevestigte, versterke en fundere ulieden. Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
11. 12. Door Silvanus die u een getrouw broeder is, zoo ik acht, heb ik met weinige woorden geschreven, vermanende en betuigende dat deze is de waarachtige genade Gods in welke gij staat.
 13. U groet de mede-uitverkoren *gemeente* die in Babylon is, en Marcus mijn zoon.
 14. Groet elkander met een kus der liefde.
- Vrede zij u allen die in Christus Jezus zijt. Amen.

DE TWEDE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL PETRUS.

HOOFDSTUK 1.

1. Sinieon Petrus een dienstknecht en apostel van Jezus Christus aan degenen die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, door de rechtvaardigheid onzes Gods en Zaligmakers Jezus Christus: genade en vrede zij u vermenigvuldigd door de kennis van God en van Jezus onzen Heer, gelijk ons zijne Goddelijke kracht alles wat tot het leven en de godzaligheid behoort geschonken heeft, door de kennis desgenen die ons geroepen heeft tot heerlijkheid en
4. deugd; door welke ons de grootste en dierbare beloften geschonken zijn, opdat

- gij door dezelve der Goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloden zijt het verderf dat in de wereld is door de begeerlijkheid. En gij tot hetzelfde ook alle naarstigheit toebringende, voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd kennis, en bij de kennis matigheid, en bij de matigheid lijdzaamheid, en bij de lijdzaamheid godzaligheid,
5. 7. en bij de godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde liefde *je-*
 8. *gens allen*. Want zoo deze dingen bij u zijn en is u overvloedig zijn, zij zullen u niet ledig noch onvruchtbaar laten in de kennis onzes Heeren Jezus Christus;

9. want bij welken deze dingen niet zijn, die is blind, van verre niet ziende, hebbende vergeten de reiniging zijner vorige zonden. Daarom broeders, benaastigt u te meer om uwe roeping en verkiezing vastte maken; want dat doende zult gij nimmermeer struikelen;
10. want alsóó zal u rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig koninkrijk onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus.
11. Daarom zal ik niet verzuimen u altijd daarvan te vermanen, hoewel gij het weet en in de tegenwoordige
12. waarheid versterkt zijt. En ik acht het regt te zijn, zoolang ik in dezen tabernakel ben, dat ik u opwekke door
13. vermaning, alzoó ik weet dat de aflegging mijns tabernakels haast zijn zal, gelijkterwijs ook onze Heer Jezus Christus mij heeft geopenbaard. Doch ik zal ook naarstigheid doen bij alle gelegenheid, dat gij na mijnen uitgang van deze dingen gedachtenis moogt hebben.
14. Want wij zijn geen kunstig verdichte fabelen nagevolgd, als wij u bekendgemaakt hebben de kracht en toekomst onzes Heeren Jezus Christus, maar wij zijn aanschouwers geweest van zijne
15. majesteit. Want hij heeft van God den Vader eer en heerlijkheid ontvangen, als zoodanig een stem van de hoogwaardige heerlijkheid tot hem gebracht werd: Deze is mijn geliefde Zoon, in den welke ik mijn
16. welbehagen heb. En deze stem hebben wij gehoord, als zij van den hemel gebracht is geweest, toen wij met hem op den heiligen
17. berg waren. En wij hebben het profetische woord dat zeer vast is, en gij doet wél

- dat gij daarop acht hebt, als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de morgenster opga in uwe harten:
18. dit eerst wetende dat geen profetie der Schrift is van
19. eigen uitlegging; want de profetie is voortijds niet voortgebracht door den wil eens menschen, maar de heilige menschen Gods van den Heiligen Geest gedreven zijnde hebben se gesproken.

HOOFDSTUK 2.

1. En er zijn ook valsche profeten onder het volk geweest, gelijk ook onder u valsche leeraars zijn zullen, die verderfelijke ketterijen bedektelijk invoeren zullen, ook den Heer die hen gekocht heeft verloochenende, en een haastig verderf over
2. zichzelf brengende; en velen zullen hunne verdorvenheden navolgen, door welke de weg der waarheid zal ge-
3. lasterd worden; en zij zullen door gierigheid, met gemaakte woorden, van u een koopmanschap maken; over welke het oordeel sedert lang niet ledig is, en hun verderf
4. sluitert niet. Want indien God de engelen die gezondigd hebben niet gespaard heeft, maar die in de hel geworpen hebbende overgegeven heeft aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden;
5. en de oude wereld niet heeft gespaard, maar Noach den prediker der gerechtigheid zijn achtstal bewaard heeft, als hij den zondvloed over de wereld der goddeloozen
6. heeft gebracht; en de steden Sodom en Gomorra tot asch verbrandende met omkeering veroordeeld heeft, en tot een exempel gezet den genen die goddeloos zouden

7. leven; en den rechtvaardigen Lot die vermoed was van den ontuchtigen wandel der gruwelijke menschen, *daar-
8. uit* verlost heeft: (want deze rechtvaardige *man* wonende onder hen, heeft dag op dag *zijne* rechtvaardige ziel gekweld door het zien en hooren van *hunne* ongerechtigte werken): zoo weet de heer de godzaligen uit de verzoeking te verlossen, en de onrechtvaardigen te bewaren tot den dag des oordeels om gestraft te worden; maar allermeeft degenen die naar het vleesch in onreine begeerlijkheid wandelen, en de heerschappij verachten: die stout zijn, zichzelf behagen, en die de heerlijkheden niet schromen te lasteren, 11. daar de engelen, in sterkte en kracht meerder zijnde, geen lasterlijk oordeel tegen haar voor den Heer 12. voortbrengen; maar deze, als onredelijke dieren, die de natuur volgen en voortgebracht zijn om gevangen en gedood te worden, dewijl zij lasteren hetgeen zij niet verstaan, zullen in hunne verdorvenheid verdorven worden, en zullen verkrijgen het loon der ongerechtigheid, als die de dagelijksche weelde *hun* vermaak schten, zijnde vlekken en smetten, en zijn weelderig in hunne bedriegerijen, als zij in de 14. maaltijden met u zijn; hebbende de oogen vol overspel en die niet ophouden van zondigen; verlokkende de onvaste zielen, hebbende het hart geoefend in gierigheid, kinderen der vervloeking; 15. die den regten weg verlaten hebbende, zijn verdwaald, en volgen den weg van Bileam den *zoon* Beora, die het loon der ongerechtigheid lief- 16. gehad heeft; maar hij heeft de bestraffing zijner onge-
rechtigheid gehad; want het jukdragende stomme *dier*, sprekende met menschestem, heeft des profeten 17. dwaasheid verhinderd. Deze zijn waterlooze fonteynen, wolken van een draaiwind gedreven, dewelken de donkerheid der duisternis in eeuwigheid bewaard wordt. 18. Want zij zeer opgeblazene ijdelheid sprekende, verlokken door de begeerlijkheden des vleesches, en door ontuchtigheden, degenen die waarlijk ontvloten waren van degenen die in dwaling 19. wandelen, belovende hun vrijheid, daar zij zelve dienatknechten zijn der verdorvenheid; want van wien iemand overwonnen is, dien is hij ook tot een dienatknecht 20. gemaakt. Want indien zij, nadat ze door de kennis des Heeren en Zaligmakers Jezus Christus de beaemtingen der wereld ontvloten zijn, en in dezelve wederom ingewikkeld zijnde, *van de-
zelfde* overwonnen worden, zoo is hun het laatste erger geworden dan het eerste; 21. want het ware hun beter dat zij den weg der gerechtigheid niet gekend hadden, dan dat zij *dien* gekend hebbende, zich *weder* afkeeren van het heilig gebod dat hun over- 22. gegeven was. Maar hun is overkomen 't geen met een waar spreekwoord *gezegd* wordt: De hond is wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel, en de gewasschen zeug tot de wenteling in het slijk.

HOOFDSTUK 3.

- Dezen tweeden zendbrief, geliefden, schrijf ik nu aan u, in welke *beide* ik door vermaning uw opregt gemoed
- opwek, opdat gij gedachtig zijt aan de woorden die van de heilige profeten tevoren

- gesproken zijn, en aan ons gebod, die des Heeren en Zaligmakers apostelen zijn:
3. dit allereerst wetende, dat in 't laatste der dagen spotters komen zullen, die naar hunne eigene begeerlijkheden zullen wandelen, en zeggen: Waar is de belofte zijner toekomst? want van dien *dag* dat de vaderen ontslapen zijn, blijven alle dingen alzóó *gelijk* van het begin der schepping. Want willens is dit hun onbekend, dat door het woord Gods de hemelen van ouds af geweest zijn, en de aarde uit het water en in het water bestaande; door welke de wereld die toen was, met het water van den zondvloed bedekt zijnde, vergaan is; maar de hemelen die nu zijn, en de aarde, zijn door hetzelfde woord als een schat weggelegd, en worden ten vore bewaard tegen den dag des oordeels en der verderving der goddelooze menschen.
 8. Doch deze ééne zaak zij u niet onbekend, geliefden, dat één dag bij den Heer is als duizend jaren, en duizend jaren als één dag. De Heer vertraagt de belofte niet, (gelijk eenigen dat traagheid achten), maar is laukmoedig over ons, niet willende dat eenigen verloren gaan, maar dat ze allen tot bekeering komen. Maar de dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht, in welken de hemelen met een gedruisch zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en ver-
 - gaan, en de aarde en de werken die daarin zijn zullen verbranden.
 11. Dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel
 12. en godzaligheid, verwachtede en haastende tot de toekomst van den dag Gods, in welken de hemelen door vuur ontstoken zijnde zullen vergaan, en de elementen brandende zullen versmelten.
 13. Maar wij verwachten, naar zijne belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid woont.
 14. Daarom geliefden, verwachtende deze dingen, beenaarstigt u dat gij onbevlekt en onbestraffelijk van hem bevonden moogt worden in
 15. vrede; en acht de lankmoedigheid onzes Heeren voor zaligheid, gelijkerwijs ook onze geliefde broeder Paulus naar de wijsheid die hem gegeven is u lieden geschreven
 16. heeft, gelijk ook in alle zendbrieven, daarin van deze dingen sprekende; in welke sommige dingen zwaar zijn om te verstaan, die de ongeleerde en onvaste *menschen* verdraaijen, gelijk ook de andere Schriften, tot hun
 17. eigen verderf. Gij dan geliefden, *zulks* tevoren wetende, wacht u dat gij niet door de verleiding der gruwelijke menschen medaafgerukt wordt, en uitvalt van
 18. uwe vastigheid; maar waat op in de genade en kennis onzes Heeren en Zaligmakers Jesus Christus. Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in den dag der eeuwigheid. Amen.

DE EERSTE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JOHANNES.

HOOFDSTUK 1.

1. Hetgeen van den beginne was, 't geen wij gehoord hebben, 't geen wij gezien hebben met onze oogen, 't geen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben van het Woord des levens: (want het leven is geopenbaard, en wij hebben 't gezien, en wij getuigen en verkondigen ulieden dat eeuwige leven, 't welk bij den Vader was en ons is geopenbaard): 't geen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met den Vader en met zijnen
4. Zoon Jezus Christus. En deze dingen schrijven wij u, opdat uwe blijdschap vervuld zij.
5. En dit is de verkondiging die wij van hem gehoord hebben en wij u verkondigen, dat God een licht is en gansch geen duisternis in hem is. Indien wij zeggen dat wij gemeenschap met hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zoo liegen wij en doen de waarheid niet; maar indien wij in het licht wandelen, gelijk hij in het licht is, zoo hebben wij gemeenschap met elkander, en het bloed van Jezus Christus zijnen Zoon reinigt ons van alle zonde.
8. Indien wij zeggen dat wij

- geen zonde hebben, zoo verleiden wij onszelve en de
9. waarheid is in ons niet. Indien wij onze zonden belijden, hij is getrouw en rechtvaardig, dat hij ons de zonden vergeve en ons reinige
 10. van alle ongerechtigheid. Indien wij zeggen dat wij niet gezondigd hebben, zoo maken wij hem tot een leugenaar en zijn woord is niet in ons.

HOOFDSTUK 2.

1. Mijne kinderkena, ik schrijf u deze dingen opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus
2. den rechtvaardige; en hij is een verzoening voor onze zonden, en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der geheele wereld.
3. En hieraan kennen wij dat wij hem gekend hebben, zoo wij zijne geboden bewa-
4. ren. Wie zegt: Ik ken hem, en zijne geboden niet bewaart, die is een leugenaar, en in dien is de waarheid
5. niet; maar zoowic zijn woord bewaart, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden. Hieraan kennen
6. wij dat wij in hem zijn. Wie zegt dat hij in hem blijft, die moet ook zelf alzóó wandelen gelijk hij gewandeld heeft.
7. Broeders, ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud

- gebod, dat gij van den beginne gehad hebt: dit oude gebod is het woord dat gij van den beginne gehoord hebt. Wederom schrijf ik u een nieuw gebod: 't geen waarachtig is in hem, zij ook in u *waarachtig*; want de duisternis gaat voorbij en het waarachtige licht schijnt nu. Wie zegt dat hij in het licht is, en zijnen broeder haat, die is in de duisternis tot nogtoe. Wie zijnen broeder liefheeft blijft in het licht, en geen ergerenis is in hem; maar wie zijnen broeder haat, is in de duisternis en wandelt in de duisternis, en weet niet waar hij henegaat, want de duisternis heeft zijne oogen verblind.
12. Ik schrijf u, kinderkens, want de zonden zijn u vergeven om zijns naams wil. Ik schrijf u, vaders, want gij hebt *hem* gekend die van den beginne is. Ik schrijf u, jongelingen, want gij hebt den booze overwonnen. Ik schrijf u, kinderen, want gij hebt den Vader gekend.
14. Ik heb u geschreven, vaders, want gij hebt *hem* gekend die van den beginne is. Ik heb u geschreven, jongelingen, want gij zijt *aterk*, en het woord Gods blijft in u, en gij hebt den booze overwonnen. Hebt de wereld niet lief noch 't geen in de wereld is: zoo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem; want alwat in de wereld is, *namelijk* de begeerlijkheid des vleesches en de begeerlijkheid der oogen en de grootschheid des levens, is niet uit den Vader maar is uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en hare begeerlijkheid, maar wie den wil Gods doet blijft in eeuwigheid.
18. Kinderkens, het is de laatste ure; en gelijk gij gehoord hebt dat de antichrist komt, zoo zijn er ook nu vele antichristen geworden; waaruit wij kennen dat het de laatste ure is. Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zoo zouden zij met ons gebleven zijn; maar *dit is geschied* opdat ze zouden openbaar worden dat ze niet allen uit ons zijn. Doch gij hebt de zalving van den Heilige, en gij weet alle dingen. Ik heb u niet geschreven omdat gij de waarheid niet weet, maar omdat gij die weet, en omdat geen leugen uit de waarheid is. Wie is de leugenaar, dan die loochent dat Jezus is de Christus? Deze is de antichrist, die den Vader en den Zoon loochent. Een legelijk die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet.
24. 't Geen gijlieden dan van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u. Indien in u blijft wat gij van den beginne gehoord hebt, zoo zult gij ook in den Zoon en in den Vader blijven. En dit is de belofte die hij ons beloofd heeft, *namelijk* het eeuwige leven.
26. Dit heb ik u geschreven van degenen die u verleiden.
27. En de zalving die gijlieden van hem ontvangen hebt, blijft in u, en gij hebt niet van noode dat iemand u leere; maar gelijk dezelfde zalving u leert van alle dingen, zoo is zij ook waarachtig en is geen leugen; en gelijk zij u geleerd heeft, zoo zult gij in hem blijven.
28. En nu kinderkens, blijft in hem, opdat wanneer hij zal geopenbaard zijn, wij vrijmoedigheid hebben, en wij van hem niet beschaamd

gemaakt worden in zijne
29. toekomst. Indien gij weet
dat hij regtvaardig is, zoo
weet gij dat een iegelijk die
de regtvaardigheid doet uit
hem geboren is.

HOOFDSTUK 3.

1. Ziet hoegroote liefde ons
de Vader gegeven heeft, *na-*
melijk dat wij kinderen Gods
genaamd zouden worden.
Daarom kent ons de wereld
niet, omdat zij hem niet
2. kent. Geliefden, nu zijn wij
kinderen Gods, en het is nog
niet geopenbaard wat wij
zijn zullen; maar wij weten
dat als *hij* zal geopenbaard
zijn, wij hem zullen gelijk
wezen, want wij zullen hem
3. zien gelijk hij is. En een
iegelijk die deze hoop op
hem heeft, die reinigt zich-
zelven, gelijk hij rein is.
4. Een iegelijk die de zonde
doet, die doet ook de onge-
rechtigheid; want de zonde
5. is de ongerechtigheid. En gij
weet dat hij geopenbaard is
opdat hij onze zonden zoude
wegnemen, en geen zonde
6. is in hem. Een iegelijk die
in hem blijft, die zondigt
niet; een iegelijk die zon-
digt, die heeft hem niet
gezien en heeft hem niet
gekend.
7. Kinderkens, dat u nie-
mand verleide. Wie de regt-
vaardigheid doet, die is regt-
vaardig, gelijk hij regtwaar-
8. dig is; wie de zonde doet is
uit den duivel, want de dui-
vel zondigt van den beginne:
hiertoe is de Zoon Gods ge-
openbaard, opdat hij de
werken des duivels verbre-
9. ken zoude. Een iegelijk die
uit God geboren is, die doet
de zonde niet; want zijn zaad
blijft in hem, en hij kan
niet zondigen, want hij is
10. uit God geboren. Hierin
zijn de kinderen Gods en de
kinderen des duivels open-

- baar; een iegelijk die de
regtvaardigheid niet doet,
die is niet uit God, en wie
zijn broeder niet liefheeft.
11. Want dit is de verkondiging
die gij van den beginne ge-
hoord hebt, dat wij elkander
 12. zouden liefhebben: niet ge-
lijk Kain, *die* uit den booze
was en zijn broeder dood-
sloeg; en om wat oorzaak
sloeg hij hem dood? Omdat
zijne werken boos waren,
en die zijns broeders regt-
vaardig.
 13. Verwondert u niet, mijne
broeders, zoo u de wereld
 14. haat. Wij weten dat wij
overgegaan zijn uit den dood
in het leven, dewijl wij de
broeders liefhebben: wie
zijn broeder niet liefheeft,
 15. blijft in den dood. Een iegel-
lijk die zijn broeder haat
is een doodslager, en gij
weet dat geen doodslager het
eeuwige leven heeft in zich
 16. blijvende. Hieraan hebben
wij de liefde gekend, dat hij
zijn leven voor ons gesteld
heeft; en wij zijn schuldig
voor de broeders het leven
 17. te stellen. Zoowie nu het
goed der wereld heeft, en
ziet zijn broeder gebrek
hebben, en sluit zijn hart
toe voor hem, hoe blijft de
liefde Gods in hem?
 18. Mijne kinderkens, laat
ons niet liefhebben met het
woord noch met de tong,
maar met de daad en waar-
 19. heid. En hieraan kennen
wij dat wij uit de waarheid
zijn, en wij zullen onze har-
ten verzekeren voor hem;
 20. want indien ons hart *ons*
veroordeelt, God is meerder
dan ons hart, en hij kent
alle dingen.
 21. Geliefden, indien ons hart
ons niet veroordeelt, zoo heb-
ben wij vrijmoedigheid tot
 22. God, en zoowat wij bidden,
ontvangen wij van hem, de-
wijl wij zijne geboden bewa-

ren en doen 't geen behagelijc is voor hem. En dit is zijn gebod, dat wij gelooven in den naam zijns Zoons Jezus Christus, en elkander liefhebben, gelijk hij ons een gebod gegeven heeft. En wie zijne geboden bewaart, blijft in hem, en hij in denzelve. En hiernaan kennen wij dat hij in ons blijft, *namelijk* uit den Geest dien hij ons gegeven heeft.

HOOFDSTUK 4.

1. Geliefden, geloof niet iederen geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn; want vele valsche profeten zijn uitgegaan in de wereld. Hieraan kent gij den Geest Gods: alle geest die belijdt dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is, die is uit God; en alle geest die niet belijdt dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is, die is uit God niet; maar dit is *de geest* van den antichrist, welke *geest* gij gehoord hebt dat komen zal, en nu alreede in de wereld is.

2. Kinderkens, zij zijt uit God, en hebt hen overwonnen; want hij is meerder die in u is, dan die in de wereld is.

3. Zijt u uit de wereld: daarom spreken zij uit de wereld, en de wereld hoort hen. Wij zijn uit God: wie God kent hoort ons, wie uit God niet is hoort ons niet. Hieruit kennen wij den geest der waarheid en den geest der dwaling.

4. Geliefden, laat ons elkander liefhebben, want de liefde is uit God, en een iegelijk die liefheeft is uit God geboren en kent God.

5. Wie niet liefheeft, die heeft God niet gekend, want God is liefde. Hierin is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God zijnen eenig-

geboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door hem.

6. Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat hij ons lief heeft gehad, en zijnen Zoon gezonden heeft *tot* een verzoening voor onze zonden.

7. Geliefden, indien God ons alzóó lief heeft gehad, zoo zijn ook wij schuldig elkan-

8. der liefste hebben. Niemand heeft ooit God aanschouwd: indien wij elkander liefhebben, zoo blijft God in ons, en zijne liefde is in ons vol-

9. maakt. Hieraan kennen wij dat wij in hem blijven, en hij in ons, omdat hij ons van zijnen Geest gegeven heeft. En wij hebben 't aanschouwd en getuigen, dat de Vader *zijnen* Zoon gezonden heeft *tot* een Zaligmaker der wereld. Zoowie beleden zal hebben dat Jezus de Zoon Gods is, God blijft in hem en hij in God. En wij hebben gekend en geloofd de liefde die God tot ons heeft. God is liefde, en wie in de liefde blijft, die blijft in God en God in hem.

10. Hierin is de liefde bij ons volmaakt, opdat wij vrijmoedigheid mogen hebben in den dag des oordeels, *namelijk* dat gelijk hij is, wij

11. óók zijn in deze wereld. Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees buiten; want de vrees heeft pijn, en wie vreest is niet volmaakt in

12. de liefde. Wij hebben hem lief, omdat hij ons eerst lief-

13. gehad heeft. Indien iemand zegt: Ik heb God lief, en zijnen broeder haat, die is een leugenaar; want wie zijnen broeder niet liefheeft dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben dien

14. hij niet gezien heeft? En dit gebod hebben wij van

hem, *namelijk* dat wie God liefheeft ook zijnen broeder liefhebbe.

HOOFDSTUK 5.

1. Een iegelijk die geloofd dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren; en een iegelijk die liefheeft dengeen die geboren heeft, die heeft ook lief dengeen die
2. uit hem geboren is. Hieraan kennen wij dat wij de kinderen Gods liefhebben, wanneer wij God liefhebben en zijne geboden bewaren.
3. Want dit is de liefde Gods, dat wij zijne geboden bewaren. En zijne geboden zijn
4. niet zwaar; want alwat uit God geboren is overwint de wereld. En dit is de overwinning die de wereld overwint, *namelijk* ons geloof.
5. Wie is 't die de wereld overwint, dan wie geloofd dat Jezus is de Zoon Gods?
6. Deze is 't die gekomen is door water en bloed, *namelijk* Jezus de Christus: niet door het water alleen, maar door het water en het bloed. En de Geest is 't die getuigt dat de geest de waarheid is.
7. Want drie zijn er die getuigen in den hemel: de Vader, het Woord, en de Heilige Geest; en deze drie zijn één.
8. En drie zijn er die getuigen op de aarde: de Geest, en het water, en het bloed; en
9. die drie zijn tot één. Indien wij de getuigenis der menschen aannemen, de getuigenis Gods is meerder; want dit is de getuigenis Gods, welke hij van zijnen Zoon
10. getuigd heeft. Wie in den Zoon Gods geloofd, heeft de getuigenis in zichzelf; wie God niet geloofd, heeft hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis die God getuigd heeft van zij-
11. nen Zoon. En dit is de getuigenis, *namelijk* dat God ons het eeuwige leven gegeven heeft; en dit leven is in
12. zijnen Zoon. Wie den Zoon heeft, die heeft het leven; wie den Zoon Gods niet heeft, die heeft het leven niet.
13. Deze dingen heb ik u geschreven, die geloofd in den naam van den Zoon Gods, opdat gij weet dat gij het eeuwige leven hebt, en opdat gij geloofd in den naam
14. van den Zoon Gods. En dit is de vrijmoedigheid die wij tot hem hebben, dat zoo wij iets bidden naar zijnen wil,
15. hij ons verhoort. En indien wij weten dat hij ons verhoort, wat wij ook bidden, zoo weten wij dat wij de beden verkrijgen die wij van hem gebeden hebben.
16. Indien iemand zijnen broeder ziet zondigen een zonde niet tot den dood, die zal God bidden, en hij zal hem het leven geven, dengeen *zeg ik* die zondigen niet tot den dood. Er is een zonde tot den dood: voor die *zonde zeg ik* niet dat hij zal bidden.
17. Alle ongerechtigheid is zonde, en er is zonde niet tot den dood.
18. Wij weten, dat een iegelijk die uit God geboren is niet zondigt; maar wie uit God geboren is bewaart zichzelf, en de booze vat hem
19. niet. Wij weten dat wij uit God zijn, en dat de geheele wereld in het booze ligt;
20. doch wij weten dat de Zoon Gods gekomen is, en ons het verstand gegeven heeft dat wij den Waarachtige kennen; en wij zijn in den Waarachtige, *namelijk* in zijnen Zoon Jezus Christus: deze is de waarachtige God
21. en het eeuwige leven. Kluderkens, bewaart uzelve van de afgoden. Amen.

DE TWEEDE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JOHANNES.

1. De ouderling aan de uitverkoren vrouw en aan hare kinderen, die ik in waarheid liefheb, en niet alleen ik, maar ook allen die de waar-
2. heid gekend hebben, om der waarheid wil die in ons blijft, en met ons zal zijn in
3. eeuwigheid: genade, barmhartigheid, vrede zij met ulieden van God den Vader en van den Heer Jezus Christus, den Zoon des Vaders, in waarheid en liefde.
4. Ik ben zeer verblijd geweest, dat ik van uwe kinderen gevonden heb die in de waarheid wandelen, gelijk wij een gebod ontvangen
5. hebben van den Vader. En nu bid ik u, *uitverkoren* vrouw, niet als u schrijvende een nieuw gebod, maar 't geen wij gehad hebben van den beginne, *namelijk* dat
6. wij elkander liefhebben. En dit is de liefde, dat wij wandelen naar zijne geboden. Dit is het gebod, gelijk gij lieden van den beginne gehoord hebt, dat gij in hetzelfde zoudt wandelen; want er zijn vele verleiders in
- de wereld gekomen, die niet belijden dat Jezus Christus in het vleesch gekomen is: deze is de verleider en de
8. antichrist. Ziet toe voor uzelve, dat wij niet verliezen 't geen wij gearbeid hebben, maar een vol loon mogen
9. ontvangen. Een iegelijk die overtreedt, en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet; wie in de leer van Christus blijft, deze heeft beide den Vader en
10. den Zoon. Indien iemand tot ulieden komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Wees gegroet;
11. want wie tot hem zegt: Wees gegroet, die heeft gemeenschap aan zijne booze werken.
12. Ik heb veel aan ulieden te schrijven, doch ik heb niet gewild door papier en inkt; maar ik hoop tot ulieden te komen en mond tot mond *met u* te spreken, opdat onze blijdschap volkomen mag
13. zijn. U groeten de kinderen van uwe zuster de uitverkorene. Amen.

DE DERDE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JOHANNES.

1. De ouderling aan den geliefden Gajus, welken ik in waarheid liefheb.
2. Geliefde, vóór alle dingen wensch ik dat gij welvaart en gezond zijt, gelijk uwe
3. ziel welvaart. Want ik ben zeer verblijd geweest, als de broeders kwamen en getuigden van uwe waarheid, gelijk gij in de waarheid wandelt. Ik heb geen meerdere blijdschap dan hierin, dat ik hoor dat mijne kinderen in de waarheid wandelen.
4. Geliefde, gij doet trouwelijk in al 't geen gij doet aan de broeders en aan de vreemdelingen, die getuigd hebben van uwe liefde, in de tegenwoordigheid der gemeente; welken indien gij geleide doet gelijk het Gode waardig is, zoo sult gij wél
5. doen. Want zij zijn voor zijnen naam uitgegaan, niets nemende van de heidenen. Wij dan zijn schuldig de zoodanigen te ontvangen, opdat wij medearbiders mogen worden der waarheid.
6. Ik heb aan de gemeente geschreven; maar Diotrefès, die onder hen zoekt de eerste te zijn, neemt ons niet
7. aan. Daarom, indien ik kom, zoo zal ik in gedachtenis brengen zijne werken die hij doet, met booze woorden rasende tegen ons; en hiermede niet vergenoegd zijnde, zoo ontvangt hij zelf de broeders niet, en verhindert degenen die 't willen doen, en werpt ze uit de gemeente.
8. Geliefde, volg het kwade niet na, maar het goede. Wie goetdoet is uit God, maar wie kwaaddoet heeft God niet gezien.
9. Aan Demetrius wordt getuigenis gegeven van allen, en van de waarheid zelve; en wij getuigen óók, en gij weet dat onze getuigenis waarachtig is.
10. Ik had veel te schrijven, maar ik wil u niet schrijven met inkt en pen; maar ik hoop u haast te zien, en wij zullen mond tot mond spreken. Vrede zij u. De vrienden groeten u. Groot de vrienden met name.

DE ALGEMEENE BRIEF

VAN DEN

APOSTEL JUDAS.

1. Judas een dienstknecht van Jezus Christus, en broeder van Jacobus, aan de geroepenen die door God den Vader geheiligd zijn, en door Jezus Christus be-
2. waard: barmhartigheid en vrede en liefde zij u vermenigvuldigd.
3. Geliefden, alzoo ik alle naastigheid doe om u te schrijven van de *ons* gemeene zaligheid, zoo heb ik noodzaak gehad aan u te schrijven, en u te vermanen dat gij strijdt voor het geloof dat eenmaal den heiligen overgeleverd is. Want er zijn sommige menschen ingeslopen, die eertijds tot dit oordeel tevoren opgeschreven zijn, goddeloozen, die de genade onzes Gods veranderen in ontuchtigheid, en den éénigen Heerscher God en onzen Heer Jezus Christus verloochenen.
4. Maar ik wil u indachtig maken, als die dit eenmaal weet, dat de Heer het volk uit Egypteland verlost hebbende, wederom degenen die niet geloofden verdorven
5. heeft; en de engelen die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigen woonstede verlaten hebben, heeft hij tot het oordeel des grooten dags met eeuwige banden onder de duisternis be-
6. waard: gelijk Sodom en Gomorra en de steden rondom dezelve, die op gelijke wijze als deze gehooreerd hebben
7. en ander vleesch zijn nagegaan, tot een exempel voorgesteld zijn, dragende de straf des eeuwigen vuurs.
8. Desgelijks evenwel ook deze in slaap gebragt zijnde, verontreinigen het vleesch, en verwerpen de heerschappij, en lasteren de heerlijk beden.
9. Maar Michaël de archangel toen hij met den duivel twistte, en handelde van het lichaam van Mozes, durfde geen oordeel van lastering tegen *hem* voortbrengen, maar zeide: De Heer be-
10. straffe u. Maar deze 't geen zij niet weten, dat lasteren zij; en 't geen zij natuurlijk, als de onredelijke dieren, weten, in 't zelve
11. derven zij zich. Wee hun, want zij zijn den weg Kains ingegaan, en door de verleiding van het loon Bileams zijn zij henengestort, en zijn door de tegenspreking
12. Korachs vergaan. Deze zijn vlekken in uwe liefdemaahtijden, en als zij met u ter maaltijd zijn, weiden zij zichzelf zonder vrees; zij zijn waterlooze wolken die van de winden omgedreven worden; zij zijn als boomen in 't afgaan van den herfst, onvruchtbaar, tweemaal ver-
13. storven, en ontworteld; wilde baren der zee, hun eigen schande opschuimende; dwalende sterren, denwelken de donkerheid der duisternis in eeuwigheid be-
14. waard wordt. En van dese

- heeft ook Henoch, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Zie, de Heer is gekomen met zijne vele duizende heiligen, om gerigt te worden tegen allen, en te straffen alle goddeloozen onder hen, vanwege al hunne goddelooze werken die zij goddeloos gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden die de goddelooze zondaars tegen hem gesproken hebben. Deze zijn murmurereers, klagers over hunnen staat, wandelende naar hunne begeerlijkheden, en hun mond spreekt zeer opgeblazene dingen, verwonderende zich over de personen om des voordeels wil.
17. Maar geliefden, gedenkt gij der woorden die voorzegt zijn van de apostelen onzes Heeren Jezus Christus: dat zij u gezegd hebben, dat er in den laatsten tijd spotters zullen zijn, die naar hunne goddelooze begeerlijkheden wandelen zullen. Deze zijn 't die zichzelve afscheiden, natuurlijke menschen, den Geest niet hebbende. Maar geliefden, bouwt gij uzelve op uw allerheiligst geloof, biddende in den Heiligen Geest; bewaart uzelve in de liefde Gods, verwachtende de barmhartigheid onzes Heeren Jezus Christus ten eeuwigen leven. En ontfermt u wel over eenigen, onderscheid makende; maar behoudt anderen door vrees, en grijpt ze uit het vuur; en haat ook den rok die van het vleesch bevekt is.
24. Hem nu die magtig is u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor zijne heerlijkheid in vreugde, den alleen wijzen God onzes Zaligmaker zij heerlijkheid en majesteit, kracht en magt, beide nu en in alle eeuwigheid. Amen.

DE

O P E N B A R I N G

VAN

J O H A N N E S.

HOOFDSTUK 1.

1. De openbaring van Jezus Christus, die God hem gegeven heeft, om zijnen dienstknechten te toonen de dingen die haast geschieden moeten, en die hij door zijnen engel gezonden en zijnen dienstknecht Johannes te kennen gegeven heeft: 2. dewelke het woord Gods betuigd heeft, en de getuigenis van Jezus Christus, en 3. alwat hij gezien heeft. Zalig is hij die leest en zijn zij die hooren de woorden dezer profetie, en die bewaren 't geen in dezelve geschreven is; want de tijd is nabij.
4. Johannes aan de zeven gemeenten die in Azië zijn: genade zij u en vrede van hem die is en die was en die komen zal, en van de zeven geesten die vóór zijnen troon

5. zijn, en van Jesus Christus, die de getrouwe getuige is, de eerstgeborene uit de dooden, en de Overste van de koningen der aarde. Hem die ons heeft liefgehad en ons van onze zonden gewaschen heeft in zijn bloed, en die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en zijnen Vader, hem zeg ik zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
7. Zie, hij komt met de wolken, en alle oog zal hem zien, ook degenen die hem doorstoken hebben; en alle geslachten der aarde zullen over hem rouwbedrijven; ja amen. Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde, zegt de Heer, die is en die was en die komen zal, de Almagtige.
9. Ik Johannes, die ook uw broeder ben en medegenoot in de verdrukking en in het koningrijk en in de lijdzaamheid van Jesus Christus, was op het eiland genaamd Patmos, om het woord Gods en om de getuigenis van Jesus Christus. En ik was in den geest op den dag des Heeren, en ik hoorde achter mij een groote stem als eener bazuin, zeggende: Ik ben de alfa en de omega, de eerste en de laatste; en 't geen gij ziet, schrijf dat in een boek, en zend het aan de zeven gemeenten die in Azië zijn, *namelijk* naar Efeze, en naar Smyrna, en naar Pergamus, en naar Thyatira, en naar Sardes, en naar Filadelfia, en naar Laodicea. En ik kerde mij om, om te zien de stem die met mij gesproken had; en mij omgekeerd hebbende zag ik zeven gouden kandelaren, en in het midden van de zeven kandelaren eenen den Zoon des menschen ge-

- lijk zijnde, bekleed met een lang kleed tot de voeten, en omgord aan de borsten met een gouden gordel; en zijn hoofd en haar was wit gelijk als witte wol, gelijk sneeuw, en zijne nogen gelijk een vlam vuurs; en zijne voeten waren blinkend koper gelijk, en gloeiden als in een oven; en zijne stem als eene stem van vele wateren; en hij had zeven sterren in zijne rechterhand; en uit zijnen mond ging een tweesnijdend scherp zwaard; en zijn aangezicht was gelijk de zon schijnt in hare kracht. En toen ik hem zag viel ik als dood aan zijne voeten; en hij leide zijne rechterhand op mij, zeggende tot mij: Vrees niet; ik ben de eerste en de laatste, en die leef; en ik ben dood geweest, en zie, ik ben levend in alle eeuwigheid, amen. En ik heb de sleutels der hel en des doods. Schrijf 't geen gij gezien hebt, en 't geen is, en 't geen geschieden zal nadezen: de verborgenheid der zeven sterren die gij gezien hebt in mijne rechterhand, en de zeven gouden kandelaren. De zeven sterren zijn de engelen der zeven gemeenten, en de zeven kandelaren die gij gezien hebt zijn de zeven gemeenten.

HOOFDSTUK 3.

1. Schrijf aan den engel der gemeente van Efeze: Dit zegt hij die de zeven sterren in zijne rechterhand houdt, die in het midden der zeven gouden kandelaren wandelt: Ik weet uwe werken, en uwen arbeid, en uwe lijdzaamheid, en dat gij de kwaden niet kunt verdragen, en dat gij beproefd hebt degenen die voorgeven dat zij apostelen zijn, en

- zij zijn 't niet, en hebt ze
 3. leugenaars bevonden; en
 gij hebt verdragen en hebt
 geduld, en gij hebt om mijns
 naams wil gearbeid, en zijt
 4. niet moede geworden. Maar
 ik heb tegen u, dat gij uwe
 eerste liefde hebt verlaten.
 5. Gedenk dan waarvan gij uit-
 gevallen zijt, en bekeer u,
 en doe de eerste werken; en
 zoo niet, ik zal haastelijk
tot u komen, en zal uwen
 kandelaar van zijne plaats
 weren, indien gij u niet be-
 6. keert. Maar dit hebt gij,
 dat gij de werken der Nico-
 laitien haat, welke ik óók
 7. haat. Wie ooren heeft, die
 hoore wat de Geest tot de
 gemeenten zegt: Wie over-
 wint, ik zal hem geven te
 eten van den boom des le-
 vens, die in het midden van
 het paradijs Gods is.
8. En schrijf aan den engel
 der gemeente van die van
 Smyrna: Dit zegt de eerste
 en de laatste, die dood ge-
 weest is en *weder* levend is
 9. geworden: Ik weet uwe wer-
 ken, en verdrukking, en ar-
 moede, (doch gij zijt rijk),
 en de lastering dergenen die
 zeggen dat ze Joden zijn en
 zijn 't niet, maar zijn een
 10. synagoge des satans. Vrees
 geen der dingen die gij lij-
 den zult. Zie, de duivel zal
eenigen van ulieden in de
 gevangenis werpen, opdat
 gij verzocht wordt, en gij
 zult een verdrukking heb-
 ben van tien dagen. Wees
 getrouw tot den dood, en
 ik zal u geven de kroon des
 11. levens. Wie ooren heeft,
 die hoore wat de Geest tot
 de gemeenten zegt: Wie o-
 verwint zal van den twee-
 den dood niet beschadigd
 worden.
12. En schrijf aan den engel
 der gemeente die in Perga-
 mus is: Dit zegt hij die het
 tweeanijdend scherp zwaard
 13. heeft: Ik weet uwe werken,
 en waar gij woont, *namelijk*
 waar de troon des satans is;
 en gij houdt mijnen naam,
 en hebt mijn geloof niet ver-
 loochend, ook in die dagen
 in welke Antipas mijn ge-
 trouwe getuige was, welke
 gedood is bij ulieden waar
 14. de satan woont. Maar ik
 heb *eenige* weinige dingen
 tegen u, dat gij aldaar hebt
 die de leering Bileams hou-
 den, die Balak leerde den
 kinderen Israels een aan-
 stoot voortewerpen, opdat
 ze zouden afgodenoffer eten
 15. en hoereren. Alzóó hebt
 ook gij die de leering der
 Nicolaiten houden, 't welk
 16. ik haat. Bekeer u; en zoo
 niet, ik zal haastelijk *tot* u
 komen, en zal tegen hen
 krijgvoeren met het zwaard
 17. mijns monds. Wie ooren
 heeft, die hoore wat de Geest
 tot de gemeenten zegt: Wie
 overwint, ik zal hem geven
 te eten van het manna dat
 verborgen is, en ik zal hem
 geven een witten keursteen,
 en op den keursteen een
 nieuwen naam geschreven,
 welken niemand kent dan
 wie hem ontvangt.
18. En schrijf aan den engel
 der gemeente te Thyatira:
 Dit zegt de Zoon Gods, die
 zijne oogen heeft als een
 vlam vuurs, en zijne voeten
 zijn blinkend koper gelijk:
 19. Ik weet uwe werken, en
 liefde, en dienst, en geloof,
 en uwe lijdszaamheid, en
 uwe werken, en dat de laat-
 ste meer *zijn* dan de eerste.
20. Maar ik heb *eenige* weinige
 dingen tegen u, dat gij de
 vrouw Izébel, die zichzelf
 zegt een profetes te zijn,
 laat leeren en mijne dienst-
 knechten verleiden dat ze
 hoereren en afgodenoffer
 21. eten. En ik heb haar tijd
 gegeven opdat zij zich zou-
 de bekeeren van hare hoe-

- rerij, en zij heeft zich niet
 22. bekeerd. Zie, ik werp haar
 te bed, en wie met haar
 overspel bedrijven, in groo-
 te verdrukking, zoo zij zich
 niet bekeeren van hunne
 23. werken. En hare kinderen
 zal ik door den dood om-
 brengen, en al de gemeen-
 ten zullen weten dat ik het
 ben die nieren en harten on-
 derzoek; en ik zal ulieden
 geven een legelijk naar uwe
 24. werken. Doch ik zeg tot
 ulieden, en tot de anderen
 die te Thyatira zijn, zoove-
 len als er deze leer niet heb-
 ben, en die de diepten des
 satans niet gekend hebben,
 gelijk zij zeggen: Ik zal u
 geen anderen last opleggen;
 25. maar 't geen gij hebt, houdt
 dat totdat ik zal komen.
 26. En wie overwint en wie
 mijne werken tot den einde
 toe bewaart, ik zal hem
 magt geven over de heide-
 27. nen, en hij zal ze hoeden
 met een ijzeren staf; zij zul-
 len als pottbakkersvaten
 vermorzeld worden, gelijk
 ook ik van mijnen Vader
 28. ontvang heb; en ik zal
 hem de morgenster geven.
 29. Wie ooren heeft, die hoore
 wat de Geest tot de gemeen-
 ten zegt.

HOOFDSTUK 3.

1. En schrijf aan den engel
 der gemeente die te Sardes
 is: Dit zegt die de zeven
 geesten Gods heeft, en de
 zeven sterren: Ik weet uwe
 werken, dat gij den naam
 hebt dat gij leeft, en gij zijt
 2. dood. Wees wakende, en
 versterk het overige dat ster-
 ven soude; want ik heb uwe
 werken niet vol gevonden
 3. voor God. Gedenk dan hoe
 gij 't ontvangen en geboord
 hebt, en bewaar het, en be-
 keer u. Indien gij dan niet
 waakt, zoo zal ik over u
 komen als een dief, en gij

- zult niet weten op wat ure
 4. ik over u komen zal. Doch
 gij hebt *eenige* weinige na-
 men ook te Sardes, die
 hunne kleederen niet be-
 vlekt hebben, en zij zullen
 met mij wandelen in witte
kleederen, overmits zij 't
 5. waardig zijn. Wie overwint,
 die zal bekleed worden met
 witte kleederen; en ik zal
 zijnen naam geenzins uit-
 doen uit het boek des levens,
 en ik zal zijnen naam belij-
 den voor mijnen Vader en
 6. voor zijne engelen. Wie ooren
 heeft, die hoore wat de Geest
 tot de gemeenten zegt.
 7. En schrijf aan den engel
 der gemeente die in Filadel-
 fia is: Dit zegt de Heilige,
 de Waarachtige, die den
 sleutel Davids heeft, die
 opent en niemand sluit, en
 hij sluit en niemand opent:
 8. Ik weet uwe werken; zie, ik
 heb een geopende deur voor
 u gegeven, en niemand kan
 die sluiten; want gij hebt
 kleine kracht, en gij hebt
 mijn woord bewaard en hebt
 mijnen naam niet verloo-
 9. chend. Zie, ik geef u *eenige*
 uit de synagoge des sa-
 tans, dergenen die zeggen
 dat ze Joden zijn, en zijn 't
 niet maar liegen; zie, ik zal
 maken dat zij zullen komen
 en aanbidden voor uwe voe-
 ten, en bekennen dat ik u
 10. liefheb. Omdat gij het woord
 mijner lijdzaamheid bewaard
 hebt, zoo zal ik ook u be-
 waren uit de ure der verzoek-
 ing, die over de geheele
 wereld komen zal om te ver-
 zoeken wie op de aarde wo-
 11. nen. Zie, ik kom haastelijk;
 houd wat gij hebt, opdat
 niemand uwe kroon neme.
 12. Wie overwint, ik zal hem
 maken tot een pilaar in den
 tempel mijns Gods, en hij
 zal niet meer daar uitgaan;
 en ik zal op hem schrijven
 den naam mijns Gods, en

- den naam van de stad mijns Gods, *namelijk* van het nieuwe Jeruzalem dat uit den hemel van mijnen God afdaald, en ook mijnen nieuwen naam. Wie ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de gemeenten zegt.
14. En schrijf aan den engel van de gemeente der Laodicezen: Dit zegt de Amen, de trouwe en waarachtige Getuige, het begin der schepping Gods: Ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt noch heet: och of gij koud waart of heet! Zoo dan omdat gij laauw zijt, en noch koud noch heet, ik zal u uit mijnen mond spuwen.
17. Want gij zegt: Ik ben rijk, en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. Ik raad u dat gij van mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden, en witte kleederen, opdat gij moogt bekleed worden en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zelf uwe oogen met oogenzalf, opdat gij sien moogt. Zoowie ik liefheb, die bestraf en kastijk: wees dan ijverig en bekeeru. Zie, ik sta aan de deur en ik klop: indien iemand mijne stem zal hooren en de deur opendoen, ik zal tot hem inkomen, en ik zal met hem avondmaal houden, en hij met mij. Wie overwint, ik zal hem geven met mij te zitten in mijnen troon, gelijk als ik overwounen heb en ben gezeten met mijnen Vader in zijnen troon. Wie ooren heeft, die hoore wat de Geest tot de gemeenten zegt.

HOOFDSTUK 4.

1. Nadeseu zag ik, en zie, een deur was geopend in den

- hemel; en de eerste stem die ik gehoord had als eener bazuin met mij sprekende, zeide: Kom hier op, en ik zal u toonen 't geen naderen geschieden moet. En terstond werd ik in den geest; en zie, er was een troon gezet in den hemel, en er zat een op den troon; en die daarop zat, was in 't aanzien den steen jaspis en sardius gelijk; en een regenboog was rondom den troon, in 't aanzien den steen smaragd gelijk. En rondom den troon waren vierentwintig troonen; en op de troonen zag ik de vierentwintig ouderlingen zittende, bekleed met witte kleederen, en zij hadden gouden kroonen op hunne hoofden. En van den troon gingen bliksemen en donderslagen en stemmen uit; en zeven vurige lampen waren brandende vóór den troon, welke zijn de zeven geesten Gods; en vóór den troon was een glazen zee, kristal gelijk; en in het midden des troons en rondom den troon vier dieren, zijnde vol oogen van voren en van achteren. En het eerste dier was een leeuw gelijk, en het tweede dier een kalf gelijk, en het derde dier was van aanzien als een mensch, en het vierde dier was een vliegende arend gelijk. En de vier dieren hadden elk voor zichzelf zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol oogen; en zij hebben geen rust dag en nacht, zeggende: Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, die was en die is en die komen zal. En wanneer de dieren heerlijkheid en eer en dankzegging gaven hem die op den troon zat, die in alle eeuwigheid leeft, zoo vielen de vierentwintig ouderlingen vóór

- hem die op den troon zat, en aanbaden hem die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hunne kroonen vóór den troon, zeggende: Gij Heer zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht; want gij hebt alle dingen geschapen, en door uwen wil zijn zij en zijn ze geschapen.

HOOFDSTUK 5.

1. En ik zag in de rechterhand desgenen die op den troon zat een boek, beschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.
2. En ik zag een sterken engel, uitroepende met een groote stem: Wie is waardig het boek te openen en zijne zegelen opentebreken? En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde, kon het boek openen noch hetzelfde insien.
3. En ik weende zeer, dat er niemand waardig gevonden was om dat boek te openen en te lezen, noch hetzelfde insien.
4. En een van de ouderlingen zeide tot mij: Ween niet; zie, de Leeuw die uit den stam Juda is, de wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen en zijne zeven zegelen opentebreken.
5. En ik zag, en zie, in het midden van den troon en van de vier dieren en in het midden van de ouderlingen een Lam staande als geslagt, hebbende zeven hoornen en zeven oogen, dewelke zijn de zeven geesten Gods die uitgezonden zijn in alle landen.
6. En het kwam, en heeft het boek genomen uit de rechterhand desgenen die op den troon zat. En als het dat boek genomen had, vielen de vier dieren en de vierentwintig ouderlingen voor het Lam neder, hebbende

- elk citeren en gouden fioelen zijnde vol reukwerk, welke zijn de gebeden der heiligen.
7. En zij songen een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig dat boek te nemen en zijne zegelen te openen; want zij zijt geslagt, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht en taal en volk en natie; en gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesteren, en wij zullen als koningen heerschen op de aarde.
 8. En ik zag, en ik hoorde een stem veler engelen rondom den troon en de dieren en de ouderlingen, en hun getal was tienduizendmaal tienduizenden en duizendmaal duizenden, zeggende met een groote stem: Het Lam dat geslagt is, is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging. En alle schepsel dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelfde is, hoorde ik zeggen: Hem die op den troon zit en het Lam zij de dankzegging en de eer en de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. En de vier dieren zelden amen, en de vierentwintig ouderlingen vielen neder en aanbaden dengeen die leeft in alle eeuwigheid.

HOOFDSTUK 6.

1. En ik zag, toen het Lam één van de zegelen geopend had, en ik hoorde één uit de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag: Kom en zie. En ik zag, en zie, een wit paard, en die daarop zat had een boog, en hem is een kroon gegeven, en hij ging uit overwinnende, en opdat hij overwonne.

3. En toen het 't tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom
4. en zie. En een ander paard ging uit, dat rood was; en dien die daarop zat werd *magt* gegeven den vrede te nemen van de aarde, en dat zij elkander zouden dooden; en hem werd een groot zwaard gegeven.
5. En toen het 't derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie. En ik zag, en zie, een zwart paard, en die daarop zat had een weegschaal in
6. zijne hand. En ik hoorde een stem in het midden van de vier dieren, die zeide: Een maat tarwe voor een penning, en drie maten gerst voor een penning; en beschadig de olie en den wijn niet.
7. En toen het 't vierde zegel geopend had, hoorde ik een stem van het vierde dier, die
8. zeide: Kom en zie. En ik zag, en zie, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood, en de hel volgde hem na; en hun werd *magt* gegeven om te dooden tot het vierde deel der aarde toe, met zwaard en met honger en met den dood en door de wilde beesten der aarde.
9. En toen het 't vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen dergenen die gedood waren om het woord Gods en om de getuigenis die zij hadden.
10. En zij riepen met groote stem, zeggende: Hoelang, o heilige en waarachtige Heerscher, oordeelt en wreekt gij ons bloed niet van degenen die op de aarde
11. wonen? En aan een iegelijk werden lange witte kleederen gegeven, en hun werd gezegd dat zij nog een kleinen tijd rusten zouden, tot-
- dat ook hunne mededienstknechten en hunne broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden gelijk als zij.
12. En ik zag toen het 't zesde zegel geopend had, en zie, er werd een groote aardbeving, en de zon werd swart als een haren zak, en de
13. maan werd als bloed, en de sterren des hemels vielen op de aarde, gelijk een vijgeboom zijne onrijpe vijgen afwerpt, als hij van een grooten wind geschud wordt;
14. en de hemel is weggeweken, als een boek dat toegerold wordt; en alle bergen en eilanden zijn bewogen uit
15. hunne plaatsen. En de koningen der aarde, en de grooten, en de rijken, en de oversten over duizend, en de magtigen, en alle dienstknechten, en alle vrijen, verborgen zichzelf in de spelonken en in de steenrot-
16. sen der bergen, en zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons van het aangezigt desgenen die op den troon zit, en van den toorn des
17. Lams; want de groote dag zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?

HOOFDSTUK 7.

1. En naderen sag ik vier engelen staan op de vier hoeken der aarde, houdende de vier winden der aarde, opdat geen wind zoude waaijen op de aarde, noch op de zee, noch tegen eenigen boom.
2. En ik zag een anderen engel opkomen van den opgang der zon, hebbende het zegel des levenden Gods; en hij riep met een groote stem tot de vier engelen welken *magt* gegeven was de aarde en de zee te beschadigen, zeggende: Beschadigt de aarde niet, noch de

zee, noch de boomen, totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hunne voorhoofden. En ik hoorde het getal dergenen die verzegeld waren: honderdvierenveertigduizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israels. Uit het geslacht Juda waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Ruben waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Gad waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Aser waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Naftali waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Manasse waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Simeon waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Levi waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Issaschar waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Zebulon waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Jozef waren twaalfduizend verzegeld, uit het geslacht Benjamin waren twaalfduizend verzegeld.

9. Nadezen zag ik, en zie, een groote schare die niemand tellen kon, uit alle natie en geslachten en volken en talen, staande vóór den troon en vóór het Lam, bekleed zijnde met lange witte kleederen, en palmtakken waren in hunne handen; en zij riepen met groote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God die op den troon zit, en het Lam.

11. En al de engelen stonden rondom den troon en rondom de ouderlingen en de vier dieren, en vielen vóór den troon neder op hun aangezigt, en aanbaden God, zeggende: Amen, de lof en de heerlijkheid en de wijsheid

en de dankzegging en de eer en de kracht en de sterkte zij onzen God in alle eeuwigheid. Amen. En een uit de ouderlingen antwoordde tot mij: Deze die bekleed zijn met de lange witte kleederen, wie zijn zij en vanwaar zijn ze gekomen? En ik sprak tot hem: Heer, gij weet het. En hij seide tot mij: Deze zijn 't die uit de groote verdrukking komen; en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen en hebben hunne lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij vóór den troon Gods, en dienen hem dag en nacht in zijnen tempel; en die op den troon zit zal hen overschakelen. Zij zullen niet meer hongeren en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen noch eeige hitte; want het Lam dat in 't midden des troons is zal ze weiden, en zal hun een leidman zijn tot levende fonteynen der wateren; en God zal alle tranen van hunne oogen afwischen.

HOOFDSTUK 9.

1. En toen het 't zevende zegel geopend had, werd er een stilzwijgen in den hemel, omtrent van een half uur. En ik zag de seven engelen die voor God stonden, en hun werden seven basijnen gegeven. En er kwam een andere engel, en stond aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerk gegeven, opdat hij 't met de gebeden aller heiligen zoude leggen op het gouden altaar dat vóór den troon is.

4. En de rook des reukwerks met de gebeden der heiligen ging op van de hand des en-

5. gels vóór God. En de engel nam het wierookvat, en vulde dat met het vuur des altaars, en wierp 't op de aarde; en er geschieden stemmen en donderslagen en bliksemen en aardbeving.
6. En de zeven engelen, die de zeven bazuinen hadden, bereidden zich om te bazuinen.
7. En de eerste engel heeft gebazuind, en er is geworden hagel en vuur, gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen: en het derdedeel der boomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand. En de tweede engel heeft gebazuind, en er werd iets als een groote berg, van vuur brandende, in de zee geworpen: en het derdedeel der zee is bloed geworden, en het derdedeel der schepselen in de zee die leven hebben is gestorven, en het derdedeel der schepen is vergaan. En de derde engel heeft gebazuind, en er is een groote ster, brandende als een fakkel, gevallen uit den hemel, en is gevallen op het derdedeel der rivieren en op de fonteynen der wateren. En de naam der ster wordt genaamd alsem; en het derdedeel der wateren werd tot alsem, en vele menschen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden. En de vierde engel heeft gebazuind, en het derdedeel der zon werd geslagen, en het derdedeel der maan, en het derdedeel der sterren, opdat het derdedeel derzelve zoude verduisterd worden, en dat het derdedeel van den dag niet zoude lichten, en van den nacht desgelijks.
13. En ik zag, en ik hoorde een engel vliegen in 't mid-

den des hemels, zeggende met groote stem: Wee, wee, wee dengenen die op de aarde wonen, vanwege de overige stemmen der bazuin der drie engelen die nog bazuinen zullen.

HOOFDSTUK 10.

1. En de vijfde engel heeft gebazuind, en ik zag een ster gevallen uit den hemel op de aarde, en haar werd gegeven de sleutel van den put des afgronds.
2. En zij heeft den put des afgronds geopend; en er is rook opgekomen uit den put, als rook van een grooten oven; en de zon en de lucht is verduisterd geworden van den rook des puts. En uit den rook kwamen sprinkhanen op de aarde, en hun werd magt gegeven gelijk de schorpioenen der aarde.
3. En hun werd magt gegeven, dat zij het gras der aarde niet zouden beschadigen, noch eenigen boom, dan de menschen alleen die het zegel Gods aan hunne voorhoofden niet hebben.
4. En hun werd magt gegeven, niet dat zij ze zouden doden, maar dat zij zouden van hen gepijnigd worden vijf maanden; en hunne pijniging was als de pijniging van een schorpioen wanneer hij een mensch gestoken heeft.
5. En in die dagen zullen de menschen den dood zoeken en zullen dien niet vinden, en zij zullen begeeren te sterven en de dood zal van hen vlieden.
6. En de gedaanten der sprinkhanen waren den paarden gelijk die tot den oorlog bereid zijn; en op hunne hoofden waren als kroonen het goud gelijk; en hunne aangezichten als aangezichten van menschen; en zij

- hadden haar als haar der vrouwen; en hunne tanden waren als *tanden* der leeuwen; en zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen; en het gedruisch hunner vleugelen was als een gedruisch der wagenen, wanneer vele paarden naar den strijd loopen; en zij hadden staarten den schorpioenen gelijk, en er waren engels in hunne staarten; en hunne magt was de menschen te beschadigen vijf maanden; en zij hadden over zich tot een koning den engel des afgronds: zijn naam was in 't Hebrreeuwsch Abaddon, en in de Grieksche taal had hij den naam Apollyon. — Het ééne wee is weggegaan: zie, er komen nog twee weeen naderen.
13. En de zesde engel heeft gebazuind, en ik hoorde ééne stem uit de vier hoornen des gouden altaars dat
14. vóór God was, zeggende tot den zesden engel die de bazuin had: Ontbind de vier engelen die gebonden zijn bij de groote rivier den
15. Eufraat. En de vier engelen zijn ontbonden geworden, welke bereid waren tegen de ure en dag en maand en jaar, opdat zij het *derdedeel* der menschen zou-
16. den doodden. En het getal van de heirlegers der ruitery was tweemaal tienduizenden der tienduizenden;
17. en ik hoorde hun getal. En ik zag alzóó de paarden in dit gezigt, en die daarop zaten, hebbende vurige en hemelsblauwe en zwavelverwige borstwapenen; en de hoofden der paarden waren als hoofden van leeuwen, en uit hunne monden ging vuur en rook
18. en zwavel uit. Door deze drie werd het *derdedeel* der

- menschen gedood, *namelijk* door het vuur en door den rook en door den zwavel die uit hunne monden uitging.
19. Want hunne magt is in hunnen mond en in hunne staarten; want hunne staarten zijn den slangen gelijk, en hebben hoofden, en zij beschadigen met dezelve.
20. En de overige menschen, die niet gedood zijn door deze plagen, hebben zich niet bekeerd van de werken hunner handen, dat zij niet zouden aanbidden de dulvelen, en de gouden en zilveren en koperen en steenen en houten afgoden, die noch zien kunnen, noch hooren,
21. noch wandelen; en hebben zich *ook* niet bekeerd van hunne doodslagen, noch van hunne vergiftigingen, noch van hunne hoerery, noch van hunne dieverijen.

HOOFDSTUK 10.

1. En ik zag een anderen sterken engel afkomende van den hemel, die bekleed was met een wolk, en een regenboog was boven zijn hoofd, en zijn aangezicht was als de zon, en zijne voeten waren als pilaren
2. van vuur, en hij had in zijne hand een boekken dat geopend was. En hij zette zijnen regtervoet op de zee, en den linker op de aarde;
3. en hij riep met een groote stem, gelijkewijze een leeuw brult. En als hij geroepen had, spraken de zeven donderslagen hunne stemmen.
4. En toen de zeven donderslagen hunne stemmen gesproken hadden, zoo zoude ik ze geschreven hebben; en ik hoorde eene stem uit den hemel, die tot mij zelde: Verzegel 't geen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.
5. En de engel, dien ik zag

- staan op de zee en op de aarde, hief zijne hand op
6. naar den hemel, en hij zwoer bij dien die leeft in alle eeuwigheid, die den hemel geschapen heeft en 't geen daarin is, en de aarde en 't geen daarin is, en de zee en 't geen daarin is, dat er geen tijd meer zal
 7. zijn; maar in de dagen der stein des zevenden engels, wanneer hij baruinen zal, zoo zal de verborgenheid Gods vervuld worden, gelijk hij zijnen dienstknechten den profeten verkondigd heeft.
 8. En de stem, die ik gehoord had uit den hemel, sprak wederom met mij en zeide: Ga henen, neem het boekken dat geopend is in de hand des engels is, die op de zee en op de aarde
 9. staat. En ik ging henen tot den engel, zeggende tot hem: Geef mij dat boekken. En hij zeide tot mij: Neem dat en eet het op; en het zal uwen buik bitter maken, maar in uwen mond zal het zoet zijn als honig.
 10. En ik nam dat boekken uit de hand des engels, en ik at dat op; en het was in mijnen mond zoet als honig, en als ik het gegeten had werd mijn buik bitter.
 11. En hij zeide tot mij: Gij moet wederom profeteren voor vele volken en natiën en talen en koningen.

HOOFDSTUK III.

1. En mij werd een rietstok gegeven, eene meefroede gelijk; en de engel stond en zeide: Sta op, en meet den tempel Gods, en het altaar, en degenen die daarin aanbidden. En laat den voorhof uit, die van buiten den tempel is, en meet dien niet; want hij is den heidenen gegeven, en zij zullen de hei-

- lige stad vertreden tweehonderd
3. veertig maanden. En ik zal mijnen twee getuigen magt geven, en zij zullen profeteren duizend tweehonderd zestig dagen, met zakken
4. bekleed. Deze zijn de twee olijfboomen en de twee kandelaren, die vóór den God
5. der aarde staan. En zoo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hunnen mond uitgaan en zal hunne vijanden verslinden; en zoo iemand hen wil beschadigen, die moet alzóó gedood
6. worden. Deze hebben magt den hemel te sluiten, opdat er geen regen regene in de dagen hunner profetering; en zij hebben magt over de wateren, om die in bloed te verkeeren, en de aarde te slaan met allerlei plaag, zoomenigmaal als zij
7. zullen willen. En als zij hunne getuigenis zullen geëindigd hebben, zal het beest dat uit den afgrond opkomt hun krijg aandoen, en het zal ze overwinnen en zal ze
8. dooden. En hunne doode lichamen zullen liggen op de straat der groote stad, die geestelijk genoemd wordt Sodom en Egypte, alwaar ook onze Heer gekruist is.
9. En de menschen uit de volken en geslachten en talen en natiën zullen hunne doode lichamen zien drie dagen en een halven, en zullen niet toelaten dat hunne doode lichamen in graven
10. legd worden. En die op de aarde wonen, die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden, omdat dese twee profeten degenen die op de aarde wonen gepijnigd hadden.
11. En na die drie dagen en een halven is een geest des levens uit God in hen gegaan, en zij stonden op

- hunne voeten, en er is groote vrees gevallen op degenen
12. die hen aanschouwden. En zij hoorden een groote stem uit den hemel, die tot hen zeide: Komt herwaarts op. En zij voeren op naar den hemel in de wolk, en hunne vijanden aanschouwden ze.
 13. En in die ure geschiedde een groote aardbeving, en het tiendedeel der stad is gevallen, en er zijn in de aardbeving gedood zeventuizend namen van menschen, en de overigen zijn zeer bevreesd geworden en hebben den God des hemels heerlijkheid gegeven. — Het tweede wee is weggegaan: zie, het derde wee komt haast.
 15. En de zevende engel heeft gebazuind, en er geschieden groote stemmen in den hemel, zeggende: De koninkrijken der wereld zijn geworden van onzen Heer en van zijnen Christus, en hij zal als Koning heerschen
 16. in alle eeuwigheid. En de vierentwintig ouderlingen, die vóór God zitten op hunne troonen, vielen *neder* op hunne aangesigten en aanbaden
 17. God, zeggende: Wij danken u Heere God almachtig, die is en die was en die komen zal, dat gij uwe groote kracht hebt aangenomen en als Koning hebt geheerscht; en de volkeren waren toornig geworden, en uw toorn is gekomen, en de tijd der dooden om geoordeeld te worden, en om het loon te geven aan uwe dienstknechten de profeten en de heiligen en degenen die uwen naam vreezen, de kleinen en de grooten, en om te verderven degenen die de aarde verdueren.
 19. En de tempel Gods in den hemel is geopend geworden, en de ark zijns verbonds is gezien in zijnen tempel, en er werden blik-

semen en stemmen en donderslagen en aardbeving en groote hagel.

HOOFDSTUK 12.

1. En er werd een groot teeken gezien in den hemel, *namelijk* een vrouw bekleed met de zon, en de maan was onder hare voeten, en op haar hoofd een kroon van
2. twaalf sterren; en zij was zwanger, en riep, barensgod hebbende, en zijnde in pijn
3. om te baren. Er er werd een ander teeken gezien in den hemel, en zie, er was een groote roode draak, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op zijne hoofden zeven koninklijke hoeden;
4. en zijn staart trok het *derdedeel* der sterren des hemels, en wierp die op de aarde. En de draak stond vóór de vrouw die baren zoude, opdat hij haar kind zoude verslinden wanneer zij het zoude gebaard hebben.
5. En zij baarde een mannelijken zoon, die al de heidenen zoude hoeden met een ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en
6. zijnen troon. En de vrouw vlugtte in de woestijn, alwaar zij een plaats had *haar* van God bereid, opdat zij ze aldaar zoude voeden duizend tweehonderd zestig dagen.
7. En er werd krijg in den hemel: Michaël en zijne engelen krijgden tegen den draak. En de draak krijgde
8. *óók* en zijne engelen; en zij hebben niets vermoogd, en hunne plaats is niet meer
9. gevonden in den hemel. En de groote draak is geworpen, *namelijk* de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satan, die de geheele wereld verleidt, hij is *seg ik* geworpen op de aarde, en zijne engelen zijn met hem

10. geworpen. En ik hoorde een groote stem, zeggende in den hemel: Nu is de zaligheid en de kracht en het koninkrijk geworden onzes Gods, en de magt van zijnen Christus; want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht, is neder-
 11. geworpen, en zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams en door het woord hunner getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot den dood toe.
 12. Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen en gij die daarin woont. Wee dengenen die de aarde en de zee bewonen; want de duivel is tot u afgekomen, en heeft grooten toorn, wetende dat hij een kleinen tijd heeft.
 13. En toen de draak zag dat hij op de aarde geworpen was, zoo heeft hij de vrouw vervolgd die het jongsten
 14. geboord had. En aan de vrouw zijn gegeven twee vleugelen eens grooten arends, opdat zij zoude vliegen in de woestijn, in hare plaats, alwaar zij gevoed wordt een tijd en tijden en een halven tijd, buiten het
 15. gezigt der slang. En de slang wierp uit haren mond achter de vrouw water als een rivier, opdat hij haar door de rivier zoude doen
 16. wegvoeren. En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haren mond en verzwoeg de rivier welke de draak uit zijnen mond
 17. had geworpen. En de draak vergrimde op de vrouw, en ging henen om krijgtevoeren tegen de overigen van haar geslacht, die de geboden Gods bewaren en de getuigenis van Jezus Christus hebben.
 18. En ik stond op het zand der zee.

HOOFDSTUK 13.

1. En ik zag uit de zee een beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op zijne hoornen waren tien koninklijke hoofden, en op zijne hoofden was een naam van *godalastering*.
 2. ring. En het beest dat ik zag was een pardel gelijk, en zijne voeten als *de voeten eens beers*, en zijn mond als de mond eens leeuwa. En de draak gaf hem zijne kracht en zijnen troon en
 3. groote magt: en ik zag één van zijne hoofden als tot den dood gewond, en zijne doodelijke wond werd genezen. En de geheele aarde verwonderde zich achter het
 4. beest, en zij aanbaden den draak, die het beest magt gegeven had, en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is dit beest gelijk? Wie kan krijgvoeren tegen het-
 5. zelve? En aan hetzelfde werd een mond gegeven om groote dingen en *godalasteringen* te spreken, en aan hetzelfde werd magt gegeven om *zulks* te doen tweeënveertig maanden. En het opende zijnen mond tot lastering tegen God, om zijnen naam te lasteren, en zijnen tabernakel, en die in den hemel
 7. wonen. En aan't zelve werd magt gegeven om den heiligen krijg aantedoën, en om die te overwinnen; en aan't zelve werd magt gegeven over alle geslacht en taal en
 8. volk. En allen die op de aarde wonen zullen hetzelfde aanbidden, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens des Lams dat geslagt is, van de grondlegging der wereld.
 9. Indien iemand ooren heeft
 10. die hoore. Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat *self* in de gevangenis;

indien iemand met het zwaard zal dooden, die moet zelf met het zwaard gedood worden. Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen.

11. En ik zag een ander beest uit de aarde opkomen, en het had twee hoornen, des lams hoornen gelijk, en het
12. sprak als de draak. En het oefent al de magt van 't eerste beest in tegenwoordigheid van hetzelfde, en het maakt dat de aarde en wie daarin wonen het eerste beest aanbidden, welke doodelijke wond genezen was.
13. En het doet groote teekenen, zoodat het ook vuur uit den hemel doet afkomen op de aarde vóór de menschen; en verleidt degenen die op de aarde wonen, door de teekenen die aan 't selve te doen gegeven zijn in de tegenwoordigheid van het beest, zeggende tot degenen die op de aarde wonen, dat zij voor het beest, dat de wond des zwaards had en weder leefde, een beeld zouden maken. En aan 't selve werd *magt* gegeven om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook soude spreken, en maken dat allen die het beeld van het beest niet zouden aanbidden
16. gedood zouden worden. En het maakt dat het aan allen, kleinen en grooten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteeken geeft aan hunne rechterhand of aan hunne voor-
17. hoofden, en dat niemand mag koopen of verkoopen dan wie dat merkteeken heeft, of den naam van het beest, of het getal zijns
18. naams. Hier is de wijsheid: wie het verstand heeft berekene het getal van het beest; want het is een getal eens

menschen; en zijn getal is zeshonderd zesenzestig.

HOOFDSTUK 14.

1. En ik zag, en zie, het Lam stond op den berg Sion, en met hem honderdvierenveertigduizend, hebbende den naam zijns Vaders geschreven aan hunne voorhoofden.
2. En ik hoorde een stem uit den hemel, als een stem van vele wateren en als een stem van een grooten donderslag. En ik hoorde een stem van citerspellers, spelende op
3. hunne citers; en zij zongen als een nieuw gezang vóór den troon en vóór de vier dieren en de ouderlingen; en niemand kon dat gezang leeren dan de honderdvierenveertigduizend die van de aarde gekocht waren.
4. Deze zijn 't die met vrouwen niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden. Deze zijn 't die het Lam volgen waar het ook henegaat. Dese zijn gekocht uit de menschen, *tot* eerstelingen voor
5. God en het Lam; en in hunnen mond is geen bedrog gevonden, want zij zijn onberispelijk vóór den troon Gods.
6. En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwig evangelie, om te verkondigen aan degenen die op de aarde wonen, en aan alle natie en geslacht en
7. taal en volk, zeggende met een groote stem: Vrees God en geeft hem heerlijkheid, want de ure zijns oordeels is gekomen; en aanbidt hem die den hemel en de aarde en de see en de fonteynen der wateren gemaakt heeft.
8. En er is een andere engel gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon die groote stad, omdat zij uit den wijn des

- toorns harer boererij alle volken heeft gedrenkt.
9. En een derde engel is hen gevolgd, zeggende met een groote stem: Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteeken aan zijn voorhoofd of
10. aan zijne hand, die zal óók drinken uit den wijn van den toorn Gods, die ongemengd inzeschonken is in den drinkbeker zijns toorna; en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel voor de heilige engelen en voor het
11. Lam. En de rook van hunne pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zoo iemand het merkteeken zijns naams
12. ontvangt. Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn ze die de geboden Gods bewaren en het geloof van
13. Jezus. En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf: Zalig zijn de dooden die in den Heer sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hunnen arbeid; en hunne werken volgen met hen.
14. En ik zag, en zie, een witte wolk, en op de wolk was een gezeten, des menschen Zoon gelijk, hebbende op zijn hoofd een gouden kroon en in zijne hand een
15. scherpe sikkel. En een andere engel kwam uit den tempel, roepende met een groote stem tot dengeen die op de wolk zat: Zend uwe sikkel en maal; want de ure om te maaijen is voor u gekomen, dewijl de oogst der
16. aarde is rijp geworden. En die op de wolk zat, zond zijne sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid.
17. En een andere engel kwam uit den tempel die in den hemel is, hebbende ook zelf
18. een scherpe sikkel; en een andere engel kwam uit van het altaar, die magt had over het vuur, en hij riep met een groot geroep tot dengeen die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uwe scherpe sikkel en snijd af de druivetakken van den wijngaard der aarde, want
19. zijne druiven zijn rijp. En de engel zond zijne sikkel op de aarde, en snede *de druiven* af van den wijngaard der aarde, en wierp ze in den grooten wijpersbak
20. van den toorn Gods. En de wijpersbak werd buiten de stad getreden, en er is bloed uit den wijpersbak gekomen, tot aan de toomen der paarden, duitend zeshonderd stadiën ver.

HOOFDSTUK 15.

1. En ik zag een ander groot en wonderlijk teeken in den hemel, *namelijk* zeven engelen hebbende de zeven laatste plagen; want in deze is de toorn Gods geëindigd.
2. En ik zag als een glazen zee met vuur gemengd; en die de overwinning hadden van het beest en van zijn beeld en van zijn merkteeken en van het getal zijns naams, welke stonden aan de glazen zee, hebbende de citers
3. Gods. En zij zongen het gezang van Mozes den dienstknecht Gods, en het gezang des Lams, zeggende: Groot en wonderlijk zijn uwe werken, Heer, gij almachtige God; rechtvaardigen en waarachtig zijn uwe wegen, gij Koning der heiligen.
4. Wie zoude u niet vrezen Heer, en uwen naam niet verheerlijken? Want gij zijt alleen heilig: want alle volkeren zullen komen en vóór u aanbidden; want uwe oordeelen zijn openbaar geworden.

5. En nadezen zag ik, en zie, de tempel van den tabernakel der getuigenis in den hemel werd geopend;
6. en de zeven engeelen die de zeven plagen hadden, kwamen uit den tempel, bekleed met rein en blinkend lijnwaad, en omgord om de borst met gouden gordels. En een van de vier dieren gaf den zeven engelen zeven gouden slofen, vol van den toorn Gods die in alle eeuwigheid leeft. En de tempel werd vervuld met rook uit de heerlijkheid Gods en uit zijne kracht; en niemand konde in den tempel ingaan, totdat de zeven plagen der zeven engelen gefindigd waren.

HOOFDSTUK 16.

1. En ik hoorde een groote stem uit den tempel, zeggende tot de zeven engelen: Gaat henen en giet de zeven slofen van den toorn Gods uit op de aarde.
2. En de eerste ging henen en goot zijne sloof uit op de aarde: en er ontstonden kwade en booze zweren aan de menschen die het merkteken van het beest hadden en die zijn beeld aanbaden.
3. En de tweede engel goot zijne sloof uit in de zee: en zij werd bloed als van een doode, en alle levende ziel is gestorven in de zee.
4. En de derde engel goot zijne sloof uit in de rivieren en in de fonteynen der wateren: en de wateren werden bloed. En ik hoorde den engel der wateren zeggen: Gij zijt regtvaardig Heer, die is en die was en die zijn zal, dat gij dit geoordeeld hebt; dewijl zij het bloed der heiligen en der profeten vergoten hebben, zoo hebt gij hun ook bloed te drinken gegeven want zij zijn
7. 't waardig. En ik hoorde eenen ander van het altaar zeggen: Ja Heer, gij almachtige God, uwe oordelen zijn waarachtig en regtvaardig.
8. En de vierde engel goot zijne sloof uit op de zon: en haar is *magt* gegeven de menschen te verhitten door
9. vuur; en de menschen werden verhit met groote hitte, en lasterden den naam Gods, die magt heeft over deze plagen, en zij bekeerden zich niet om hun heerlijkheid te geven.
10. En de vijfde engel goot zijne sloof uit op den troon van het beest: en zijn rijk is verduisterd geworden, en zij beren hunne tongen van
11. pijn, en zij lasterden den God des hemels vanwege hunne pijnen en vanwege hunne zweren, en zij bekeerden zich niet van hunne werken.
12. En de zesde engel goot zijne sloof uit op de groote rivier den Eufraat: en zijn water is uitgedroogd, opdat bereid zoude worden de weg der koningen, die van den opgang der zon komen zullen.
13. En ik zag uit den mond des draaks en uit den mond van het beest en uit den mond van den valschen profeet drie onreine geesten *gaan*, den vorschten gelijk; want het zijn geesten der duivelen, en zij doen teekenen welke uitgaan tot de koningen der aarde en der geheele wereld, om diete vergaderen tot den krijg van dien grooten dag des almachtigen
15. Gods. Zie, ik kom als een dief: zalig is hij die waakt en zijne kleederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele en men zijne schaamte
16. niet zie. En zij hebben ze vergaderd in de plaats welke in 't Hebreeuwsch ge-

- naamd wordt Armageddon.
17. En de zevende engel goot zijne fiool uit in de lucht: en er kwam een grootestem uit den tempel des hemels, van den troon, zeggende:
18. Het is geschied. En er geschieden stemmen en donderslagen en bliksemen, en er geschiedde een groote aardbeving, heedsnige. Het is geschied van dat de menschen op de aarde geweest zijn, *namelijk* een zondaarige
19. aardbevingen zoó groot. En de grootestad is in drie deelen gescheurd, en de steden der heidenen zijn gevallen. En het groote Babylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven den drinkbeker van den wijn des toorns zijner gramschap.
20. En alle eiland is gevloeden, en de bergen zijn niet gevonden. En groote hagel, als een talent zwaar, viel neder uit den hemel op de menschen; en de menschen lasterden God vanwege de plaag des hagels, want deszelfs plaag was zeer groot.

HOOFDSTUK 17.

1. En een uit de zeven engelen die de zeven fioelen hadden kwam en sprak met mij, en zelde tot mij: Kom herwaarts, ik zal u toonen het oordeel der groote hoer, die zit op vele wateren; met welke de koningen der aarde gehoereerd hebben, en wie de aarde bewonen zijn dronken geworden van den wijn
3. harer hoererlij. En hij bragt mij weg in een woestijn, in den geest: en ik zag een vrouw zittende op een scharlakenrood beest, dat vol was van namen der *godslastering*, en zeven hoofden had
4. en tien hoornen. En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud en kostelijk
- gesteente en paaden, en had in hare hand een gouden drinkbeker, vol van gruwelen en van onreinigheid
5. biter hoererlij; en op haar voorhoofd was een naam geschreven, *namelijk*: Verborgeneid, het groote Babylon, de moeder der hoerrijen en der gruwelen der
6. aarde. En ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed der heiligen en van het bloed der getuigen van Jezus. En ik verwonderde mij als ik ze zag, met groote verwondering.
7. In de engel reide tot mij: Waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen de verborgenheid van de vrouw en van het beest oot haar draagt, 't welk de zeven hoornen heeft en de tien
8. hoornen. Het beest dat gij gezien hebt, was en is niet, en het zal opkomen uit den afgrond, en ten verdere gaan; en wie op de aarde wonen (welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens van de grondlegging der wereld) zullen verwonderd zijn, ziende het beest dat was en niet is, hoewel het is. Hier is 't verstand dat wijsheid heeft. De zeven hoofden zijn zeven bergen op welke de vrouw
10. zit. En het zijn *ook* zeven koningen: de vijf zijn gevallen, en de één is, de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig
11. *tijds* blijven. En het beest dat was en niet is, die is ook de achtste *koning*, en is uit de zeven, en gaat ten
12. verdere. En de tien hoornen die gij gezien hebt, zijn tien koningen, die het koningrijk nog niet hebben ontvangen, maar als koningen magt ontvangen op ééne
13. ure met het beest. Deze

hebben éénerlei meening, en zullen hunne kracht en magt aan het beest overge-

14. ven. Deze zullen tegen het Lam krijgen, en het Lam zal ze overwinnen, (want het is een Heer der heeren en een Koning der koningen), en wie met hem zijn, de geroepene en uitverkorenen en geloovigen.
15. En hij zeide tot mij: De wateren die gij gezien hebt, waar de hoer zit, zijn volken en scharen en natiën
16. en tongen. En de tien hoornen die gij gezien hebt op het beest, die zullen de hoer haten, en zullen ze woest maken en naakt, en zij zullen haar vleesch eten, en zullen ze met vuur verbranden. Want God heeft *hun* in hunne harten gegeven, dat zij zijne meening doen, en dat zij éénerlei meening doen, en dat zij hun koningrijk aan het beest geven, totdat de woorden Gods
18. voleindigd zullen zijn. En de vrouw die gij gezien hebt, is de groote stad die het koningrijk heeft over de koningen der aarde.

HOOFDSTUK 18.

1. En nadezen zag ik een anderen engel afkomen uit den hemel, hebbende groote magt, en de aarde is verlicht geworden van zijne
2. heerlijkheid. En hij riep krachtig met een groote adem, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, de groote stad Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk ge-
3. vogelte; dewijl uit den wijn des toorns harer hoererij alle volkeren gedronken hebben, en de koningen der aarde met haar gehoereerd hebben,
- en de kooplieden der aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde.
4. En ik hoorde een andere stem uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar, mijn volk, opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt, en opdat zij van hare plagen niet ontvangt;
5. want hare zonden zijn *de ééne op de andere* gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden. Vergeldt haar gelijk als zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt haar dubbel naar hare werken; in den drinkbeker waarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel.
7. Zooveel als zij zichzelf verheerlijkt heeft en weelde gehad heeft, zoogroote pijniging en rouw doet haar aan; want zij zegt in haar hart: Ik zit *als* een koningin, en ben geen weduw, en zal geen
8. rouw zien. Daarom zullen hare plagen op één dag komen, *namelijk* dood en rouw en honger, en zij zal met vuur verbrand worden; want sterk is de Heere God die
9. haar oordeelt. En de koningen der aarde, die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, zullen ze beweenen en rouw over haar bedrijven, wanneer zij den rook haars brands zullen
10. zien, van verre staande uit vrees van hare pijniging, zeggende: Wee, wee, de groote stad Babylon, de sterke stad, want uw oordeel is in één uur gekomen.
11. En de kooplieden der aarde zullen weenen en rouw maken over haar, omdat niemand hunne waar meer
12. koopt: waar van goud en van zilver en van kostelijk gesteente en van paarden, en van sja lijnwaad en van purper en van zijde en van

- scharlaken, en allerlei welriekend hout, en allerlei ivoren vaten, en allerlei vaten van het kostelijkste hout en van koper en van ijzer en
13. van marmersteen, en kaneel en reukwerk en welriekende zalf en wierook, en wijn en olie, en meelbloem en tarwe, en lastbeesten en schapen, en van paarden en van koetswagens, en van lichamen, en de zielen der menschen. En de vrucht der begeerlijkheid uwer ziel is van u weggegaan, en alwat lekker en wat heerlijk was is van u weggegaan, en gij zult dat niet meer vinden.
14. De kooplieden dezer dingen, die rijk geworden waren van haar, zullen van verre staan uit vrees van hare pijniging, weenende en rouw makende, en zeggen:
15. Wee, wee, de groote stad, die bekleed was met sijn lijnwad en purper en scharlaken, en versierd met goud en met kostelijk gesteente en met paalen; want in één uur is zoogroote
16. rijkdom verwuést. En alle stuurlieden, en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, en allen die ter zee handelen, stonden van verre,
17. en riepen, ziende den rook van haren brand, en zeggende: Wat stad was deze groote stad gelijk? En zij wierpen stof op hunne hoeden, en riepen, weenende en rouwbedrijvende, zeggende: Wee, wee, de groote stad, in welke allen die schepen in zee hadden, van hare kostelijkheid rijk geworden zijn; want zij is in één uur verwoést geworden. Bedrijf vreugde over haar gij hemel, en gij heilige apostelen en gij profeten, want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld.
18. En een sterke engel hief
19. een steen op als een grooten molensteen, en wierp dien in de zee, zeggende: Aldus zal de groote stad Babylon met geweld geworpen worden en zal niet meer worden gevonden. En de stem der citer-spelers en der zangers en der fluitspelers en der bazuinblazers zal niet meer in u gehoord worden, en geen kunstenaar van eenige kunst zal meer in u gevonden worden, en geen geluid des molens zal in u meer gehoord worden, en het licht der kaars zal in u niet meer schijnen, en de stem eens bruidegoms en eener bruid zal in u niet meer gehoord worden; want uwe kooplieden waren de grooten der aarde, want door uwe tooverij zijn alle volken verleid geweest; en in dezelve is gevonden het bloed der profeten en der heiligen en van al degenen die gedood zijn op de aarde.

HOOFDSTUK 19.

1. En naderen hoorde ik als een groote stem eener groote schare in den hemel, zeggende: Halleluja, de zaligheid en de heerlijkheid en de eer en de kracht zij den
2. Heer onzen God; want zijne oordeelen zijn waarachtig en regtvaardig, dewijl hij de groote hoer geoordeeld heeft, die de aarde verdorven heeft met hare hoererijs, en hij het bloed zijner dienaren van hare hand gewroken heeft.
3. En zij zeiden ten tweeden male: Halleluja; en haar rook gaat op in alle eeuwigheid.
4. En de vierentwintig ouderlingen en de vier dieren vielen neder en aanbaden God die op den troon zat, zeggende: Amen, halleluja. En een stem kwam uit den troon, zeggende: Loott onzen God, gij alle

- zijne dienstknechten en gij die hem vreest, beide klein
6. en groot. En ik hoorde als een stem eener groote schare en als een stem van vele wateren en als een stem van sterke donderslagen, zeggende: Halleluja, want de Heer de almachtige God heeft
7. als Koning gebeerscht. Laat ons blijde zijn en vreugde bedrijven, en hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en zijne vrouw heeft zich
8. zelve bereid; en haar is gegeven dat zij bekleed worde met rein en blinkend sijn lijnwaad. Want dit sijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen.
9. En hij zeide tot mij: Schrijf: Zalig zijn ze die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de waarachtige
10. woorden Gods. En ik viel neder voor zijne voeten om hem te aanbidden, en hij zeide tot mij: Ziedat gij dat niet doet; ik ben uw mededienstknecht, en die uwer broederen die de getuigenis van Jezus hebben: aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.
11. En ik zag den hemel geopend: en zie, een wit paard, en die op hetzelfde zat was genaamd Getrouw en Waarachtig, en hij oordeelt en voert krijg in
12. rechtigheid. En zijne oogen waren als een vlam vuurs, en op zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden; en hij had een naam geschreven, dien niemand wist dan hij
13. zelf; en hij was bekleed met een kleed dat met bloed geverwd was; en zijn naam wordt genaamd het
14. Woord Gods. En de heirlegers in den hemel volgden hem op witte paarden, gekleed met wit en rein sijn
15. lijnwaad. En uit zijnen mond ging een scherp zwaard, opdat hij daarmee de heidenen slaan zoude. En hij zal ze hoeden met een ijzeren roede; en hij treedt den wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almachtigen Gods. En hij heeft op zijn kleed en op zijne dij dezen naam geschreven: Koning der koningen en Heer der heeren.
17. En ik zag een engel staande in de zon; en hij riep met een groote stem, zeggende tot al de vogelen die in 't midden des hemels vlogen: Komt herwaarts en vergadert u tot het avondmaal des
18. grooten Gods, opdat gij eet het vleesch der koningen, en het vleesch der oversten over duizend, en het vleesch der sterken, en het vleesch der paarden en dergenen die daarop zitten, en het vleesch van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen
19. en grooten. En ik zag het beest en de koningen der aarde en bunne heirlegers vergaderd om krigtevoeren tegen hem die op het paard zat, en tegen zijn heirleger. En het beest werd
20. gegrepen, en met hetzelfde de valsche profeet, die de teekenen in de tegenwoordigheid van hetzelfde gedaan had, door welke hij verleid had die het merkteeken van het beest ontvangen hadden en die dezelfs beeld aanbaden: deze twee zijn levend geworpen in den poel des vuurs die met zwavel
21. brandt. En de overigen werden gedood met het zwaard desgenen die op het paard zat. 't welk uit zijnen mond ging; en al de vogelen werden verzadigd van hun vleesch.

HOOFDSTUK 20.

1. En ik zag een engel afkomen uit den hemel, hebbende den sleutel des afgronds en een groote keten in zijne
2. hand; en hij greep den draak, de oude slang, welke is de duivel en satan, en bond hem
3. duizend jaren, en wierp hem in den afgrond, en sloot hem daarin, en verzegelde dien boven hem, opdat hij de volkeren niet meer verleiden zoude, totdat de duizend jaren zouden geëindigd zijn; en daarna moet hij een kleinen tijd ontbonden worden.
4. En ik zag troonen, en zij zaten op dezelve; en het oordeel werd hun gegeven; en ik zag de zielen dergenen die onthoofd waren om de getugenis van Jezus en om het woord Gods, en die het beest en deszelfs beeld niet aangebeden hadden, en die het merkteeken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hunne hand; en zij leefden en heerschten als koningen met Christus de duizend jaren. Maar de overigen der dooden werden niet weder levend, totdat de duizend jaren geëindigd waren. Deze is de eerste opstanding.
5. Zalig en heilig is hij die deel heeft in de eerste opstanding; over deze heeft de tweede dood geen magt, maar zij zullen priesters van God en Christus zijn, en zij zullen met hem als koningen heerschen duizend jaren.
6. En wanneer de duizend jaren zullen geëindigd zijn, zal de satan uit zijne gevangenis ontbonden worden, en hij zal uitgaan om de volken te verleiden die in de vier hoeken der aarde zijn, Gog en Magog, om hen te vergaderen tot den krijg; welker getal is als het zand aan de zee. En zij

zijn opgekomen op de breedte der aarde, en omringden de legerplaats der heiligen en de geliefde stad; en er kwam vuur neder van God uit den hemel, en heeft ze verslonden. En de duivel die hen verleide werd geworpen in den poel van vuur en zwavel, alwaar het beest en de valsche profeet zijn; en zij zullen gepijnigd worden dag en nacht in alie eeuwigheid.

11. En ik zag een grooten witten troon, en degeen die daarop zat, van wiens aangezicht de aarde en de hemel wezvlod, en geen plaats is voor die gevonden.
12. En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God, en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend dat des levens is; en de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken.
13. En de zee gaf de dooden die in haar waren, en de dood en de hel gaven de dooden die in hen waren, en zij werden geoordeeld een iegelijk naar zijne werken. En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood. En zoo iemand niet gevonden werd geschreven in het boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.

HOOFDSTUK 21.

1. En ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer. En ik Johannes zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, nederdalende van God uit den hemel, toebereid als een bruid die voor haren man versierd is.

3. En ik hoorde een groote stem uit den hemel, zeggende: Zie, de tabernakel Gods is bij de menschen, en hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volk zijn, en God zelf zal bij hen en hun God zijn; en God zal alle tranen van hunne oogen afwisschen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw noch gekrijt noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan.
4. En die op den troon zat zeide: Zie, ik maak alle dingen nieuw. En hij zeide tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw. En hij sprak tot mij: Het is geschied. Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Ik zal den dorstige geven uit de fontein van het water des levens voorvlet. Wie overwint zal alles beërven, en ik zal hem een God zijn en hij zal mij een zoon zijn.
5. Maar den vreesachtigen, en ongelovigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoerleerders, en toovenaars, en afgodendienaars, en al den leugenaars, is hun deel in den pool die brandt van vuur en zwavel; 't welk is de tweede dood.
6. En tot mij kwam een van de zeven engelen die de zeven slofen hadden, welke vol geweest waren van de zeven laatste plagen, en sprak met mij, zeggende: Komt herwaarts, ik zal u toonen de bruid, de vrouw des Lams.
7. En hij voerde mij weg in den geest op een grooten en hoogen berg, en hij toonde mij de groote stad, het heilige Jeruzalem, nederdalende uit den hemel van God; en zij had de heerlijkheid Gods, en haar licht was den allerkostelijksten steen gelijk, namelijk als de steen jaspis,
8. blinkende gelijk kristal. En zij had een grooten en hoogen muur, en had twaalf poorten, en in de poorten twaalf engelen, en namen daarop geschreven, welke zijn de namen van de twaalf geslachten der kinderen Israels. Van 't oosten waren drie poorten, van 't noorden drie poorten, van 't zuiden drie poorten, van 't westen drie poorten. En de muur der stad had twaalf fundamenten, en in dezelve de namen der twaalf apostelen des Lams. En hij die met mij sprak had een zouden rietstok, opdat hij de stad zoude meten, en hare poorten, en haren muur. En de stad lag vierkant, en hare lengte was zoogroot als hare breedte; en hij mat de stad met den rietstok op twaalfduizend stadiën, de lengte en de breedte en de hoogte derzelve waren evengelijk.
9. En hij mat haren muur op honderd vierenveertig ellen, naar de maat eens menschen, welke des engels was. En het gebouw van haren muur was jaspis; en de stad was zuiver goud, zijnde zuiver glas gelijk. En de fundamenten van den muur der stad waren met allerlei kostelijk gesteente versierd; het eerste fundament was jaspis, het tweede safier, het derde chalcédon, het vierde smaragd, het vijfde sardonyx, het zesde sardius, het zevende chrysolith, het achtste beryl, het negende topaas, het tiende chrysopraas, het elfde hyacinth, het twaalfde amethyst. En de twaalf poorten waren twaalf paelen: iedere poort was uit ééne pael; en de straat der stad was zuiver goud, gelijk doorschijnend glas. En ik zag geen tempel in dezelve; want de Heer

de almachtige God is haar
 23. tempel, en het Lam. En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen: want de heerlijkheid Gods heeft ze verlicht, en het Lam is hare
 24. kaars. En de volkeren die zalig worden, zullen in haar licht wandelen; en de koningen der aarde brengen hunne heerlijkheid en eer in
 25. dezelve; en hare poorten zullen niet gesloten worden des daags; want aldaar zal
 26. geen nacht zijn; en zij zullen de heerlijkheid en de eer der volkeren daarin brengen.
 27. En in haar zal niet inkomen iets dat ontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt, maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.

HOOFDSTUK 22.

1. En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon
 2. Gods en des Lams. In 't midden van hare straat, en op de ééne en de andere zijde der rivier, was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijne vrucht; en de bladeren des booms waren tot geneesing der beïdenen. En geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn. En de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en zijne dienstknechten zullen hem dienen, en zullen zijn aangezigt zien, en zijn naam zal op hunne
 4. voorhoofden zijn. En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van noode hebben; want de Heere God verlicht ze, en zij zullen als koningen heerschen in alle eeuwigheid.
 6. En hij zeide tot mij: Deze

woorden zijn getrouw en waarachtig; en de Heer, de God der beilige profeten, heeft zijnen engel gezonden, om zijnen dienstknechten te toonen 't geen haast
 7. moet geschieden. Zie, ik kom haastelijk. Zalig is hij die de woorden der profetie dezes boeks bewaart.
 8. En ik Johannes ben degeen die deze dingen gezien en gehoord heb. En toen ik ze gehoord en gezien had, viel ik weder om te aanbidden voor de voeten des engels die mij deze dingen
 9. toonde. En hij zeide tot mij: Zie dat gij 't niet doet, want ik heb uw mededienstknecht, en die van uwe broeders en de profeten, en van degeenen die de woorden dezes boeks bewaaren: aanbid
 10. God. En hij zeide tot mij: Verzegel de woorden der profetie dezes boeks niet;
 11. want de tijd is nabij. Wie onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en wie vuil is, dat hij nog vuil worde; en wie rechtvaardig is, dat hij nog gerechtigd worde; en wie heilig is, dat hij nog geheiligd worde.
 12. En zie, ik kom haastelijk, en mijn loon is met mij, om een iegelijk te vergelden gelijk zijn werk zal
 13. zijn. Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde, de eerste en de laatste.
 14. Zalig zijn ze die zijne geboden doen, opdat hunne naam zij aan den boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de
 15. stad. Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de boerders, en de doodslagers, en de afgodendienars, en een iegelijk die de leugen lieft
 16. heeft en doet. Ik Jezus heb mijnen engel gezonden, om ulieden deze dingen te ge-

- tuigen in de gemeenten. Ik ben de wortel en het geslacht Davids, de blinkende
17. morgenster. En de Geest en de bruid zeggen: Kom. En wie het hoort zegge: Kom. En wie dorst heeft kome; en wie wil, neme het water des levens omniel.
18. Want ik betuig een iegelijk die de woorden der profetie dezes boeks hoort: indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem
19. toedoen de plagen die in dit boek geschreven zijn; en indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is.
20. Die deze dingen getuigt, zegt: Ja ik kom haastelijk, amen. Ja kom Heere
21. Jezus. De genade onzer Heeren Jezus Christus zij met u allen. Amen.

KUNDE DES NIEUWEN TESTAMENTS.

REGISTER

VAN DE BOEKEN

DES NIEUWEN TESTAMENTS.

Het Evangelie van Mattheüs	<i>Bladz.</i> 1—46.
Het Evangelie van Marcus	47—75.
Het Evangelie van Lucas	76—124.
Het Evangelie van Johannes	124—160.
De Handelingen der Apostelen	160—207.

BRIEVEN VAN PAULUS :

Aan de Romeinen	208—227.
Eerste aan de Corinthiërs	227—245.
Tweede aan de Corinthiërs	246—258.
Aan de Galatiërs	258—264.
Aan de Efeziërs	264—271.
Aan de Filippenzen	271—275.
Aan de Colossenzen	275—279.
Eerste aan de Thessalonicenzen	280—283.
Tweede aan de Thessalonicenzen	284—286.
Eerste aan Timotheüs	286—291.
Tweede aan Timotheüs	291—294.
Aan Titus	295—297.
Aan Filemon	297, 298.
Aan de Hebreërs	298—313.

ALGEMEENE BRIEVEN :

Van Jacobus	313—318.
Eerste van Petrus	318—323.
Tweede van Petrus	323—326.
Eerste van Johannes	327—331.
Tweede van Johannes	332. —
Derde van Johannes	333. —
Van Judas	334, 335.
De Openbaring van Johannes	335—358.
